FILOCALIA

11

FILOCALIA

SAU CULEGERE DIN SCRIERILE SFINȚILOR
PĂRINȚII CARE ARATĂ CUM SE POATE OMUL
CURAȚI, LUMINA ŞI DESĂVÂRŞI

Volumul XI **SFINȚII VARSANUFIE ŞI**

IOAN

Scrisori duhovniceşti

Traducere, introducere şi note de
Pr. Prof. Dumitru Stăniloae

Ediția I-a la Editura Episcopiei Romanului şi Huşilor, 1990 Ediția a II-a la Editura Universalia, New York, 2001

INTRODUCERE

1. Conținutul scrierii

Creştinismul este religia care asigură viața de veci persoanelor omeneşti create de un Tată iubitor al unui fiu iubit ca să extindă şi la ele iubirea Sa de Tată. Această viață veşnică se asigură fiecărei persoane prin unirea cu Iisus Hristos, Fiul veşnic al Tatălui veşnic, făcut om în vederea acestei uniri neconfundate a Lui cu noi. Această mîntuire pentru veci a persoanelor omeneşti se realizează pe de o parte prin întruparea Fiului lui Dumnezeu ca om pentru veci, prin jertfa adusă de El şi prin învierea Lui, pe de altă parte prin scoaterea omului cu voia lui din patimile care îl închid în mod egoist în el însuşi şi în lumea văzută, trecătoare, şi prin unirea cu Hristos cel înviat la viața de veci. Această ridicare a omului din starea patimaşă, egoistă şi unirea lui iubitoare cu Hristos cel înviat se face prin lucrarea Duhului Sfînt. Prin aceasta omul se uneşte pe de o parte tot mai mult cu Hristos şi se întipăreşte de Duhul Sfînt, pe de alta realizează tot mai mult umanitatea sa, ce poartă în ea setea după comuniunea iubitoare şi după viața veşnică în orizontul infinit al vieții iubitoare supreme sau dumnezeeşti, aflate din veci în Sfînta Treime.

Astfel credința creştină vede ca temelie a mîntuirii ceea ce a făcut Dumnezeu cel în Treime prin creație şi prin Iisus Hristos ca Fiu întrupat al Tatălui, deci triadologia şi hristologia. În hristologie avem şi împlinirea sau ținta mîntuirii ca unire veşnică cu Hristos şi prin aceasta desăvîrşirea umanității noastre prin această unire cu Fiul lui Dumnezeu care a luat umanitatea noastră şi a dus-o la desăvîrşire. Hristos ne ajută în aceasta, lucrînd El însuşi în noi prin Duhul Său cel Sfînt. Aceasta implică însă şi o pneumatologie, dar şi o anumită concepție despre om, adică despre puterile şi destinația lui, sau o antropologie.

Triadologia, hristologia şi pnevmatologia se unesc în lucrarea mîntuitoare cu antropologia.

În Noul Testament nu se vorbeşte despre Hristos şi despre Duhul Sfînt în mod separat, adică fără legătura lor cu omul. Dar nici omul, intrat pe calea mîntuirii nu e văzut în afara lui Hristos şi a Duhului Sfînt. Totul în epistolele Apostolilor prezintă în mod unit pe omul ce se mîntuieşte şi pe Hristos lucrător în el prin Duhul Sfînt, sau pe Hristos întrupat, răstignit şi înviat, lucrător în noi spre a ne sfinți şi mântui prin Duhul Sfânt. „Dumnezeu nu ne-a rînduit spre mînie, ci spre dobîndirea mîntuirii prin Domnul nostru Iisus Hristos, care a înviat pentru noi, pentru ca noi, să veghem, fie că am adormit cu El, împreună să viețuim" (I Tes. 5, 9-10). „Credincios este Cel ce vă cheamă. El va şi împlini" (vă va duce la ceea ce vă cheamă) (I Tes. 5, 24).

Dar omul nu e mîntuit fără o conlucrare a lui cu Hristos. Mîntuirea omului nu e decît unirea lui activă cu Hristos cel lucrător în el prin Duhul Sfânt. Ea e ieşirea omului din închisoarea egoismului său, şi intrarea şi creşterea în comuniunea cu Hristos, realizată atît prin Hristos în Duhul Sfînt cît şi prin omul întărit de Hristos.

Eliberarea omului de egoism este una cu eliberarea lui de patimi, sau cu sfințenia lui. „Căci voia lui Dumnezeu aceasta este: sfințirea voastră... ca să ştie fiecare să-şi stăpînească vasul său în sfințenie şi cinste, nu în patima poftei, cum fac păgînii care nu cunosc pe Dumnezeu... Căci Dumnezeu nu ne-a chemat la necurăție ci la sfințire." (I Tes. 4, 3-7). Dar eforturile spre această curăție nu le poate face omul decît în Hristos, adică conlucrînd cu puterea Lui şi avîndu-l pe El ca model. Aşadar dacă ați înviat cu Hristos, căutați cele de sus, unde se află Hristos, şezînd de-a dreapta lui Dumnezeu... Căutați cele de sus nu cele de pe pămînt, căci voi ați murit şi viața voastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu... Drept

aceea omorîți mădularele omului pămîntesc: desfrînarea, necurăția, patima, pofta cea rea şi lăcomia (Col 3, 1-5).

Tot omul credincios care primeşte să-şi lucreze rnîntuirea îşi face această lucrare în Hristos, sau are pe Hristos lucrînd în el, spre a-l duce la o tot mai mare asemănare cu El. Această asemănare cu Hristos prin unirea cu El e şi o mişcare a lui Hristos spre tot mai marea unire cu omul, dar şi o mişcare a omului spre această țintă. Sf. Ap. Pavel consideră că datoria lui să înfățişeze "pe tot omul desăvîrşit în Hristos Iisus" (Col. l, 28). Căci „dacă este în Hristos, omul este făptură nouă" (II Cor. 5, 17). „Viața lui Hristos se arată în trupul nostru cel muritor" (II Cor. 4, 11).

E de accentuat însă în mod deosebit că Hristos lucrează în noi prin Duhul Său cel Sfînt. Duhul Său cel Sfînt este puterea sfințitoare a noastră. Hristos "ne-a dat nouă arvuna Duhului" (II Cor. 5, 5). Omul în mişcarea lui spre înălțimile umanității sale curate, iubitoare, ajunge la o tot mai mare subțiere în înțelere şi simțire. Iar în aceasta se arată că este imprimat în toată, ființa sa tot mai mult de Hristos, prin căldura iubitoare şi curată întreținută în el de Dulml Sfînt. Omul este ca o hîrtie vie ce primeşte în ea trăsăturile spirituale din care se alcătuieşte chipul lui Hristos ca chip viu. Duhul înmoae inima omului ca să poată înscrie în ea cu uşurință chipul lui Hristos. Astfel Duhul e ca un fel de condei fierbinte ce imprimă pe Hristos în om.

Dar Duhul lucrează asupra unui om prin alt om, care a ajuns, înainte de acela la o credință mai puternică şi mai comunicativă. De aceea Sf. Ap. Pavel poate spune că credincioşii din Corint sînt scrisoarea în care a scris el pe Hristos cu condeiul Duhului: "Scrisoarea noastră sînteți voi; arătîndu-vă că sînteți scrisoarea lui Hristos, slujită de noi, scrisă nu cu cerneală, ci cu Duhul Dumnezeului celui viu, nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimii" (II Cor. 3, 2-3).

Iată cum omul, unindu-se tot mai mult cu Hristos şi făcîndu-se tot mai asemenea Lui, se realizează pe de o parte tot mai mult ca om, asemenea omului desăvîrşit care e Hristos, pe de alta se apropie tot mai mult de Hristos, omul model, însuşindu-şi curăția şi căldura Duhului. El devine purtător de Hristos, dar, în acelaşi timp duhovnicesc.

Sf. Părinți urmînd Noului Testament au stăruit pe de o parte şi ei în descrierea progresului omului în unirea cu Hristos prin lucrarea Sf. Duh, dar pe de altă parte L-au prezentat pe Hristos nu separat de lucrarea Lui în om prin Duhul Sfînt, ci în însăşi lucrarea Lui în om.

Separarea Sfintei Treimi şi a operei lui Hristos de lucrarea lor în om a început să fie făcută mai tîrziu de scolastică prin împărțirea prea strictă între teologia dogmatică teoretică, în care nu se vede cum lucrează Hristos prin Duhul Sfînt în om, şi între teologia morală la fel de teoretică, în care nu se vede cum lucrarea omului e susținută de Hristos prin Duhul Sfînt, şi cum înaintează omul prin aceasta în Hristos.

S-a spus că Dogmatica are să ne prezinte ce e Dumnezeu în Sine şi ce a făcut el pentru om, iar Morala ce are de făcut omul. S-a trecut peste faptul că ceea ce face omul nu face singur ci întărit de Hristos şi de Duhul Lui cel Sfînt. S-a trecut cu vederea că Dumnezeu în Sine e un Dumnezeu al iubirii şi aceasta explică creația şi lucrarea mîntuirii. S-a trecut peste faptul că tot ce a făcut Hristos înainte de a se uni cu noi a făcut din dragoste pentru om şi că această operă e dusă la capăt în unirea lui Hristos cu omul. S-a trecut cu vederea că ceea ce a făcut Hristos a făcut în primul rînd în umanitatea asumată de El şi această lucrare se continuă în fiecare om în parte. Sa trecut cu vederea că scopul lui Dumnezeu Cel în Treime e lucrarea mîntuitoare în om prin Hristos în Duhul Sfînt. Şi acest scop constă în a uni pe om cu Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, avînd la aceasta şi conlucrarea omului. S-a trecut de asemenea cu vederea că noi nu putem lucra nimic în vederea mîntuirii noastre fără să lucreze Sfînta Treime prin Hristos cel jertfit şi înviat în noi. Propriu zis mîntuirea constă în pătrunderea şi sălăşluirea Sf. Treimi prin Hristos în noi, pentru a ne umple şi pe noi şi între noi de dragostea dintre Persoanele Treimii. Noi ajungem la ținta spre care ne duce Hristos cînd el devine străveziu în noi, ca Fiul lui Dumnezeu cel întrupat, jertfit şi înviat, ceea ce înseamnă îndumnezeirea noastră. Iar dacă mîntuirea stă în a se face Hristos străveziu în noi, ca în sfinți, aceasta nu e numai temă de Morala ci şi de Dogmatică.

De fapt faptele noastre morale sînt şi faptele lui Dumnezeu şi faptele mîntuitoare ale lui Hristos ajung la capăt sau se fructifică în faptele morale ale omului. Dogmatica cuprinde în sine Morala nedesfăşurată, iar

Morala, Dogmatica în desfaşurarea ei pe calea spre împlinire.

Dar între faptele noastre morale prin care ne unim tot mai mult cu Dumnezeu, şi Dumnezeu cu noi, un rol important îl are rugăciunea. Prin aceasta aducem mulțumiri lui Dumnezeu, Îi cerem să lucreze în noi, Îl lăudăm pentru ceea ce a făcut şi face în noi. Dar aceasta o facem în cultul Bisericii. De aceea scrierile teologice ale sfinților Părinți sunt în acelaşi timp scrieri de laudă ale lui Dumnezeu, fiind foarte apropiate de cultul Bisericii.

Urmând lor, tot cultul ortodox e plin de învațătura despre Dumnezeu în ceea ce a făcut şi face El pentru om şi în om, deci, Dumnezeu e prezentat ca nedespărțit de om. Aşa se explică conținutul teologic al cultului ortodox, dar şi trăirea emoțională, existențială a conținutului teologic în acest cult. Aceasta stă în legătură cu prezentarea emoțională a dogmelor credinței şi cu continua fundamentare teologică a îndrumărilor morale date omului.

Numai când Părinții aveau de apărat un punct al dreptei învățături despre Dumnezeu sau despre Hristos dezvoltau mai mult latura dogmatica a ei. Dar nici atunci nu lipsea din această prezentare legătura acelui punct al învățăturii dogmatice cu mîntuirea omului, cu urmările ei pentru viețuirea ce se cere omului, cu lauda şi mulțumirea lui Dumnezeu pentru modul cum se reflectă existența şi lucrarea lui Dumnezeu în creşterea duhovnicească a omului şi în puterea dată acestuia de a conlucra cu Dumnezeu la mîntuirea sa.

Dar cele mai multe din scrierile Părinților au un caracter precumpănitor duhovnicesc, adică prezintă nu pe Dumnezeu şi lucrarea mîntuitoare a lui Hristos în Sine, ci în om, prin Duhul Sfînt.

Una din prea frumoasele scrieri de acest caracter duhovnicesc sînt „Scrisorile duhovniceşti" ale lui Varsanufie şi Ioan.

învățatul monah din Muntele Athos, Teoclit Dionisiatis, scrie în „Cuvîntul înainte" la a doua ediție a textului grec original al acestei scrieri, tipărită la Volos, în editura lui Sot. Shoinas, dela 1960: „Una din cărțile cele mai dulci şi mai pline de Duhul Sfînt ale Părinților prea sfintei Biserici a Răsăritului, dar în acelaşi timp din cele mai puțin cunoscute poporului drept credincios, este fără îndoială, „Cartea prea folositoare de suflet" a celor dintre sfinți Părinților noştri Varsanufie cel Mare şi Ioan numit Proorocul, constatatoare din 836 Răspunsuri".

într-adevăr, scrierea aceasta e de o mare dulceață duhovnicească şi de un deosebit folos nu numai pentru monahi, ci pentru toți credincioşii Bisericii noastre. însuşi titlul ei, „Carte prea folositoare de suflet" , sub care a fost publicată prima dată la Veneția, de Nicodim Aghioritul, şi retipărită cu mici îmbunătățiri la Volos în 1960 şi la Tesalonic în 1974, remarcă acest fapt. El e repetat şi în explicarea titlului prin cuvintele: „Spre folosul tuturor creştinilor drept credincioşi".

De fapt „Scrisorile" acestea sînt răspunsuri potrivite în orice timp la o mulțime de întrebări puse în parte de monahi, dar în

parte şi de mireni, întrebări care în forma pusă atunci sau în forme asemănătoare, preocupă pe orice creştin.

Scrierea însă n-a circulat în cercurile largi ale credincioşilor decît începînd din 1816. Pînă atunci nu se afla decît în diferite manuscrise din mînăstiri în uzul monahilor, deşi prin legăturile acestora cu credincioşii înțelepciunea din ea se comunica şi acestora. De abia în anul 1803 Nicodim Aghioritul, învățatul monah din Muntele Athos, care a tipărit numeroase opere duhovniceşti ale Părinților, a trimis spre publicare la Veneția şi aceasta scriere după un manuscris foarte vechi din biblioteca Mînăstirii Lavra din Sf. Munte, copiat de monahii Anania, Ciprian şi Eftimie, care au asigurat şi cheltuielile publicării ei. Nicodim Aghioritul a prevăzut cartea publicată cu o biografie a Sfinților Varsanufie şi Ioan şi cu un indice alfabetic al cuprinsului „Scrisorilor" din carte.

In timpul mai nou cartea a trezit un viu interes şi în Occident. Preotul anglican Derwas James Chitty, un mare admirator şi trăitor al spiritualității răsăritene, a pregătit publicarea unui text grec critic. O primă fasciculă din el, conținînd 124 Scrisori, a fost publicat în Patrologia Orientalis (t.XXXI, fasc.3, Paris 1967).

Moartea sa neasteptată din 1971, l-a împiedicat să publice textul integral în Source chretienne. Sarcina de ducere la sfîrşit a acestei editări critice a fost preluată de Francois Neyt, care a prezentat în 1967, la Louvan, o remarcabilă teză de doctorat asupra „Scrisorilor către Dorotei în corespondența lui Varsanufie şi Ioan de Gaza".

Dar gîndind că publicarea integrală a acestei opere de către Neyt va mai întîrzia, L. Regnault, împreună cu Philippe Lemaire, a publicat o traducere franceză a ei din limba greacă, la mînăstirea din Solesmes, în 1971. Considerînd ediția greacă a lui Nicodim, „insuficientă" (conform spusei lui J. Hausherr din „Dictionaire de spiritualite" I, 1262), ei au recurs şi la unele manuscrise din Biblioteca Națională din Paris şi din alte biblioteci. Primele 223 Scrisori le-au tradus simplu din Cod. Coislin, gr. 124, de care spun că e cel bun. B. Outtier a colaționat cu ele cu cele două manuscrise principale şi foarte vechi georgiene, Sinai 34 şi 35, dar care nu conțin decît 79 de Epistole. Doua dintre ele, prima şi a 73-a, pare să nu fi fost conservate de textul grec şi au fost adăugate în traducerea franceză la sfîrşit.

L. Regnault declară că a fost îndemnat la traducerea şi publicarea în franceză a acestei scrieri de „influența considerabilă exercitată de ea în istoria spiritualității creştine" (Introducere la traducere).

Traducerea noastră, deşi a urmat în mod principal textul grec din ediţia de la Tesalonic, a ţinut seama şi de traducerea franceză. De asemenea, am urmat ordinei „Scrisorilor" luată de traducerea franceză din manuscrisele mai bune folosite de ea, punînd în paranteză numărul diferit al „Scrisorilor" corespunzătoare din ediţia Volos.

Am reprodus în traducerea noastră şi referirile date uneori în textul francez, în paranteză, la unele sentinţe din Pateric, cuprinse în unele manuscrise folosite de ea.

De viaţa lui Varsanufie, numit Marele Bătrîn, şi a lui Ioan, numit Proorocul, s-au ocupat mai mulţi. Cel dintîi a făcut aceasta Nicodim Aghioritul în „Introducerea" la ediţia sa, descriind mai ales virtuţile lor pe baza ştirilor despre ele din „Scrisorile" lor.

In timpul mai nou s-a ocupat cu viaţa lor S. Vailhe, în: Les lettres spirituelles de Jean et de Barsanuphe, ebd. în Echos d'Orient, 7 (1903) p. 268-276; apoi în: Saint Barsanuphe, ebd. 8 (1905), p. 14-25 şi: Jean le Prophote et Seridos, ebd. 154-160. Aprecieri asupra celor doi bătrîni şi a învăţăturii lor a făcut şi L. Regnault în prefaţa la o antologie de 50 de Scrisoriale lor publicate în 1967 sub titlul „Maîtres spiritueles au desert de Gaza".

Nu vom încerca aici să facem şi noi o expunere sistematică a vieţii lor. Căci tot ce e ştiut despre viaţa lor se cuprinde în scrisorile lor. Ne vom mulţumi aici cu unele reflexiuni sumare asupra conţinutului acestor „Scrisori", după cîteva date personale despre viaţa lor.

Varsanufie şi Ioan au fost doi Părinţi duhovniceşti, trăitori ca mari nevoitori în prima jumătate a sec. VI, în mînăstirea întemeiată de Serid şi condusă de el, la sud de Gaza. Varsanufie a murit pe la 540, fiind supranumit „Marele Bătrîn", iar Ioan, supranumit „Proorocul", cu cîtva timp înainte, între 530 şi 535. Serid, stareţul mînăstirii, a murit cu 14 zile înaintea lui Ioan. Dorotei care venise în acea mînăstire atras de cei doi Bătrîni şi a fost unul din ucenicii lor şi conducătorul bolniţei din mînăstire, s-a retras şi el din ea după moartea lui Ioan, întemeind o mînăstire proprie, pentru că după moartea lui Ioan, Varsanufie s-a închis total în chilia sa nemairăspunzînd nici la întrebări. (A se vedea aceasta în Filocalia rom. Vol. IX, p. 465). Vailhe socoteşte că Dorotei a întemeiat mînăstirea sa pe la 540. Lui îi vor fi adresate vreo sută de Scrisori de către cei doi Bătrîni.

Cei doi bătrîni vieţuiau închişi fiecare în chilia lui. Serid le aducea întrebările scrise ale unor monahi şi mireni şi ei îi răspundeau ce să le scrie acelora.

Nicodim Aghioritul folosindu-se de mărturia lui Teodor Studitul, deosebeşte pe acest Varsanufie de un Varsanufie eretic acefal, de care vorbeşte Patriarhul Sofronie al Ierusalimului. El dă în acest sens răspunsul la o întrebare a lui Teodor Studitul de către Patriarhul Tarasie de Constantinopol, care a prezidat Sinodul VII ecumenic de la 787. în acest răspuns Patriarhul Tarsie spune şi el că acest Varsanufie, spre deosebire de ereticul pomenit de Sofronie, egiptean de origine şi el ca şi celălalt, e cu totul ortodox şi a fost socotit de Biserică sfînt. Teodor Studitul, redînd această mărturie a Patriarhului Tarasie, mai spune că în vremea sa exista chiar o icoană a lui Varsanufie în marea biserică din Constantinopol.

Cît priveşte conținutul „Scrisorilor", el este o aplicare concretă a doctrinei ce se cristalizase în spiritualitatea creştină din secolele anterioare asupra patimilor şi virtuților. Prin aceasta conținutul lor este înrudit cu cel al Patericului. Dar pe cînd în Pateric doctrina aceasta e concretizată în gesturi, fapte şi scurte sentințe ale Bătrînilor, în „Scrisorile" acestea ea e concretizată în sfaturi date la întrebările unor oameni care se străduiau să aplice în diferite situații concrete ale vieții lor această doctrină, în luptă cu tot felul de piedici, de ispite, de greutăți. Ea este prin aceasta şi o aplicare a doctrinei din scrierile filocalice.

Sfaturile date în aceste „Scrisori" au o remarcabilă notă de realism. Ele țin seama de nivelul spiritual al celor ce vin cu întrebări. De la cei mai progresați duhovniceşte se cer lucruri mai mari, de la cei mai puțin progresați se cer eforturi mai modeste, pe măsura lor. De aceea cartea poate fi de un real folos nu numai pentru monahi, ci şi pentru mirenii credincioşi, dar îndeosebi pentru preoții duhovnici.

„Ceea ce Apoftegmele Părinților (Patericul) ne lăsau doar să întrevedem în cîteva luciri fugitive, în momente rare, aici se desfaşoară sub ochii noştri ca un film ce ne arată la lumina zilei aspectele cele mai ascunse ale vieții obişnuite ale monahilor, care urmăresc zi de zi umilu lor efort de asceză şi de rugăciune, susținut de sfaturile, învățăturile şi încurajările Părinților lor în Dumnezeu. Nu ştim ce să admirăm mai mult sfătuirea dată ucenicului, care îşi repetă fără încetare mărturisirile neputinței şi aceleaşi cereri de sfat şi de ajutor, sau răbdarea învățătorului care nu oboseşte să folosească toate darurile sale naturale şi supranaturale pentru a conduce spre desăvîrşire pe fiii duhovniceşti încredințați lui de Mîntuitorul". (L. Regnault, în Introducere la traducerea franceză a „Scrisorilor", intitulată: „Barsanuphe et Jean de Gaza, Corespondence", Solesmes, 1971).

E greu să se rezume în mod fidel marea bogăție de sfaturi atît de nuanțate cuprinse în aceste „Scrisori", potrivit cu marea felurime a situațiilor celor ce le cer. Vom da de aceea numai un rezumat aproximativ al ideilor lor, împreună cu unele reflexiuni despre ele.

Varsanufie şi Ioan urmăresc în sfaturile lor adresate celor ce le cer îndrumarea acelora în primul rînd spre smerenie, care e condiția iubirii de Dumnezeu şi de oameni, ca supremă virtute şi realizare a omului. Numai cei ajunşi la ele s-au ridicat peste toate patimile.

Smereniei i se opune cu deosebire slava deş artă, care îl lasă pe om preocupat de sine în mod egoist. Această slavă deşartă poate lua nesfîrşite şi foarte subtile forme, care pot înşela chiar şi pe cel ce e stăpînit de ele. Pentru a ajunge la smerenie e nevoie de o atenție tot mai fină, tot mai pătrunzătoare la sinea proprie, pentru a surprinde diferitele mişcări ale slavei deşarte şi a curăți de pe chipul adevărat al omului toate straturile de zgură mai groase sau mai subțiri cu care acoperă sau strîmbă cu viclenie mai vizibilă sau mai puțin vizibilă sinea reală a omului.

Instrumentul cu care se răzuieşte această zgură este în mod principal tăierea voii proprii, ascultarea şi supunerea față de autoritatea Părintelui duhovnicesc, sau a starețului mînăstirii. Căci slava deşartă, de care sunt legate şi celelalte patimi, pot strîmba sau falsifica ființa omului pînă a-i da acestuia impresia că tocmai această formă strîmbată, prefăcută, este ființa lui adevărată şi voia de a o susține e adevărata lui voie. De aceea omul trebuie ajutat să se rupă de această voie a lui.

Prin smerenie omul ajunge de vede sinea sa reală, curățită de straturile de opacitate, de întuneric, aşezate pe ea. Sinea astfel curățită se descoperă ca o sine clar dependentă de Dumnezeu, s-ar putea spune străvezie pentru Dumnezeu, Care, prin sensul ce-l dă tuturor, aduce în om marea lumină. La această vedere a măreției luminoase a lui Dumnezeu nu poate ajunge decît cel ce vede micimea sa, lipsa de sens sau întunericul existenței sale închisă în ea însăşi. Căci această micime a sa recunoscută face inexplicabilă existența proprie fără Dumnezeu. Cu cît se simte omul redus la sine însuşi, mai gol, cu atît se vede pe sine mai clar că nu poate exista decât prin Dumnezeu, cu atît i se face mai simțită prezența lui Dumnezeu ca temelie a sa.

Smerenia e susținută în om chiar de faptul că deşi îşi dă seama de limitele lumii şi ale sale prin trăirea a tot felul de imperfecțiuni ale lor (boli, moarte, incapacitatea lumii de a-l satisface cu adevărat şi definitiv pe om), totuşi el nu poate

ajunge la marginea cosmosului şi nu poate ajunge niciodată la cunoaşterea de sine în mod desăvîrşit.

în imperfecţiunile fiinţei umane şi ale lumii şi în continua insatisfacţie în care ne lasă acestea prin ele înseşi se arată limitarea lor, dar în neputinţa omului de a ajunge în cunoaşterea lor pînă la marginea lor, constatăm indefinitul lor. Ele ni se prezimtă ca indefinite şi în acelaşi timp ca limitare. Lumea e finită pentru că nu e una cu Dumnezeu; dar e indefinită, pentru că e creată de Dumnezeu cel infinit şi e în legătură cu el şi cu omul ca chip al lui.

Omul e indefinit la complexitatea şi permanenta noutate a spiritului său. El a făcut de aceea să progreseze în cunoaşterea de sine, dar nu poate ajunge pînă la capăt în această cunoaştere de sine. Dar chiar dacă ar ajunge, tot n-ar ieşi din imperfecţiunea sa. Iar lumea e inferioară omului pentru că e obiect de cunoaştere lipsit de conştiinţă şi de capacitatea de a-şi comunica iubirea în mod conştient şi de a se cunoaşte pe sine însuşi. Totuşi omul e făcut astfel că nu poate dispune cu totul nici de existenţa ei fizică şi nu poate ajunge nici fără cunoaştere la marginile ei. Astfel, atît sinea umană, cît şi lumea fizică, se prezintă pe de o parte ca limitare, ca imprimate de imperfecţiuni şi de neputinţe, dar pe de alta ca depăşind puterile lor de a dispune de ele înseşi, în special puterile omului de a se cunoaşte şi de a cunoaşte cele două realităţi pînă la marginile lor.

Omul progresează în cunoaşterea sa şi a lumii, dar progresează într-un indefinit al cărui capăt nu-l poate ajunge, însă care închide pe de altă parte gîndurile şi simţirile lui mereu în acelaşi plan nesatisfăcător. Omul progresează în cunoaşterea lumii, dar progresează în cunoaşterea unor aspecte specificate la nesfîrşit ale aceloraşi legi generale, rămînînd cu cunoaşterea lumii fizice şi a sa într-un plan finit şi în acelaşi timp indefinit.

Amîndouă acestea arată că sinea omului şi lumea, o dată ce sunt finite, dar în neputinţă de a se cuprinde una prin alta, sunt dependente, dar nu una de alta, ci de o realitate superioară.

Cum ar exista prin sine o lume imperfectă? Dacă poate fi prin sine, cum de nu poate fi perfectă ?

S-a dat încă de către filozofia din antichitate un răspuns panteist, emanaţionist sau evoluţionist la această întrebare. S-a spus că fundamentul e perfect, dar cele emanate din el sunt imperfecte, sau vor ajunge la perfecţiune prin evoluţie. Dar cum pot ieşi emanaţii imperfecte din ceea ce este perfect, sau cum n-a putut ajunge imperfectul la perfecţiune o dată ce ele au pornit pe calea perfecţiunii din eternitate, de cînd există ?

Numai ideea unei deosebiri fiinţiale între fundamentul lumii şi lumea noastră poate da un răspuns la problema imperfecţiunii lumii. Fundamentul e necreat, lumea e creată. Şi omul la fel. Dar ele ar putea dobîndi perfecţiunea rămînînd în comunicare deplină cu fundamentul lor. Însă aceasta s-a lăsat la latitudinea libertăţii umane. Numai libertatea fiinţelor conştiente create poate duce lumea la perfecţiune. Însă perfecţiunea nu şi-o poate sorbi nici lumea, nici omul din fiinţa proprie. Căci atunci ar fi silite să ajungă la perfecţiune. N-ar mai fi în creaţiune libertate.

Astfel deşi creată, lumea apare investită de Creatorul ei cu cea mai mare valoare. Perfecţiunea ei depinde de libertatea ei. La această perfecţiune ea ajunge prin comuniunea liber acceptată cu fundamentul ei, care pe lîngă faptul că e şi El liber, e şi iubitor, şi a creat lumea din iubire, pentru a ajunge prin iubirea Lui primită în mod liber de ea la fericirea desăvîrşirii. Numai o lume creată poate fi o lume a libertăţii şi a iubirii, pentru că e opera unui fundament personal liber şi iubitor. Altfel totul stă sub necesitatea unor legi ale repetiţiei, care nu dau nici un sens existenţei. Omul şi lumea nu sînt nişte roabe purtate în repetiţia monotonă de nişte legi, pentru că sunt create de o Fiinţă supremă liberă şi iubitoare. O existenţă imperfectă dominată pînă în fundamentul ei de asemenea legi prezintă chiar acele legi ca inexplicabile, ca lipsite de conştiinţă şi libertate. O orbire generală şi fatală, imperfectă, domină întreaga existenţă, ceeace o lipseşte de orice sens.

Prin explicarea lumii şi a omului ca creaţii ale lui Dumnezeu, credinţa creştină face dependentă creşterea omului de smerenia lui, ca conştiinţă a dependenţei de Dumnezeu Creatorul, dar şi de iubirea lui faţă de acest Creator, care îl ţine pe om în legătură cu El, tot prin iubire.

Un mare rol în înaintarea omului spre chipul lui real îl are răbdarea necazurilor. Aceasta întăreşte pe om cu adevărat în spiritul lui, în vreme ce căutarea de a se sustrage de sub ele îl moleşeşte spiritual. Prin răbdarea necazurilor omul arată că tăria lui nu-i vine de la alipirea la lume, ci de la Dumnezeu cel atotputernic şi iubitor. Lumea alternează plăcerile ce le dă cu foarte multe necazuri. Insăşi robia şi slăbiciunile în care îl coboară pe om patimile ca alipiri excesive la lume, arată incapacitatea ei de a-l desăvîrşî, deci de a-l mîntui. Omul e unit prin spiritul său în mod deosebit cu Dumnezeu cel netrecător şi infinit în viaţa Lui. De aceea trebuie să cultive mai ales legătura cu El, dezrobindu-se de lume şi devenind prin aceasta stăpînul ei cu adevărat. Toate căutările de ocolire a necazurilor, de viaţă comodă prin cele ce i se oferă de către

lume, sunt împreunate cu egoismul care rupe pe om de om, care-l împiedică în înaintarea spre Impărăția cerurilor, care e Impărăția iubirii între el şi Dumnezeu şi între om şi om. De aceea Varsanufie şi Ioan socotesc că nu există alt drum spre Impărăția cerurilor decît suportarea cu răbdare a necazurilor. Ba săvîrşirea oricărui bine ei o socotesc împreunată cu suportarea vreunui necaz, căci trezeşte invidii văzute şi nevăzute.

Puterea răbdării necazurilor îi vine omului din legătura cu Hristos, Care, fiind Fiul lui Dumnezeu făcut om, a suportat crucea din iubire pentru noi, nelăsîndu-se covîrşit de durerile ei.

Tot aşa toată puterea omului de a se smeri îi vine din chenoza sau din golirea benevolă de slavă a lui Hristos.

Astfel înaintarea omului spre adevăratul chip al său este o înaintare din puterea lui Hristos şi spre asemănarea cu Hristos ca om; ea are un temei şi o țintă hristocentrică. Numai răbdarea şi smerenia pot duce pe oameni la unirea iubitoare între ei, aşa cum a voit Hristos. Dar această unire n-o pot realiza ei decît în Hristos. Această unire cu Hristos ne desăvîrşeşte şi prin faptul că odată cu ea realizăm şi unirea între noi. De altfel în acest scop s-a făcut Fiul lui Dumnezeu om: ca să ne facem una cu El. Şi numai smerenia şi purtarea necazurilor cu răbdare ne duc spre iubirea care ne poate uni. Căci şi Hristos a realizat acest chip adevărat al omului prin chenoză (smerire) şi cruce.

De fapt, din moartea lui Hristos ca jertfă de Sine învățăm şi luăm putere să ne pregătim spre moartea noastră ca ieşire dintr-o viață închisă în noi înşine, ca dărmare a zăgazurilor ce ne împiedică de la o deplină comuniune.

În răbdarea necazurilor se manifestă o relativizare a legăturilor noastre cu cele ale lumii. Prin ea se face iarăşi transparent sau simțit planul vieții spirituale superioare, caracterizată prin bunătate şi iubire în viața de veci.

Acest simț al relativității celor pămînteşti, care slăbeşte patimile noastre, dă omului o odihnă tot mai mare din partea grijilor pentru lucrurile lumii acesteia. De aceea „odihna" este o altă importantă stare duhovnicească, accentuată stăruitor de Varsanufie şi Ioan. Prin aceasta se arată că lumea e făcută nu ca să ne robească spiritul, ci ca să fie transfigurată prin spiritul nostru unit cu Dumnezeu, ca să fie luată în stăpînire de spiritul nostru.

Dacă Sf. Maxim Mărturisitorul a evidențiat „odihna eternă la care ajunge omul după mişcarea sa spre desăvîrşire în cursul vieții pămînteşti (contrar lui Origen, după care sufletele revin

mereu din pleroma şi pleacă mereu din ea, plictisindu-se de ea, deci rămîn într-o veşnică neodihnă, sau obţin numai odihne trecătoare), Varsanufie explică această odihnă, arătînd că ea se dobîndeşte ca arvună încă în viaţa de aici, prin răbdarea necazurilor, ca greutăţi relativizate, şi prin smerenie.

Sporind în această „odihnă" faţă de grijile şi necazurile produse de prea mare alipire la lume, care ne ţin într-o agitaţie chinuitoare, înaintăm spre marea şi netrecătoare odihnă a vieţii viitoare, care nu e o încremenire, ci o bucurie netulburată de iubirea în care vom vieţui veşnic.

Odihna veşnică la care ajung cei ce se întăresc de aici în răbdarea necazurilor are în ea şi o linişte a conştiinţei de a nu fi făcut rău altora, sau de a fi obţinut iertarea lor pentru relele ce le-au făcut. Iertarea lor ne vine şi prin rugăciunile lor după ce am trecut din această viaţă, dar şi prin rugăciunile tuturor celor ce fac parte din Biserică şi îndeosebi a sfinţilor. De aici marea importanţă ce se acordă în aceste „Scrisori" iertării unora de către alţii şi rugăciunilor unora pentru alţii. Cererea de iertare înmoaie sufletul celui ce o cere, dar şi al celui căruia i se cere, cum îl înmoaie şi iertarea pe al celui ce iartă şi al celui iertat, făcînd cu putinţă comunicarea reală de putere şi de viaţă de la unul la altul. Căci amîndouă contribuie la înaintarea în smerenie şi la eliberarea de slavă deşartă.

Comuniunea e ajutată în mod deosebit de rugăciunile unora pentru alţii. Nimenea nu se mîntuieşte singur, nimenea nu face bucurie lui Dumnezeu dacă se prezintă Lui numai cu rugăciunile pentru sine. El ne vrea uniţi între olaltă, mai ales cînd vrem să ne prezentăm în faţa Lui, dat fiind că El este Dumnezeul iubirii şi vrea să ne adune pe toţi în Sine. Deaceea în această silinţă de a ne uni unii cu alţii, arătată mai ales în rugăciune, este El însuşi lucrător. Numai în iubirea faţă de altul arătată prin rugăciune ne desăvîrşim fiecare. Căci numai cerînd rugăciunea altora ne smerim, eliberîndu-ne de mîndrie, precum în rugăciunea pentru altul ne eliberăm de invidia care nu se bucură de binele altuia. De aceea, numai rugîndu-ne unii pentru alţii, ne răspunde Dumnezeu cu împlinirea rugăciunilor noastre.

Credem că nu există altă carte duhovnicească din perioada Părinţilor bisericeşti care să vorbească atît de mult şi atît de concret despre importanţa rugăciunii unora pentru alţii, dar mai ales a rugăciunii sfinţilor.

Se pune prin aceasta în relief întîlnirea tuturor în sobornicitatea rugăciunii. Toţi se întîlnesc între ei şi cu Dumnezeu în rugăciune. Fiecare se simte responsabil pentru

mîntuirea celorlalți şi chemat să lucreze pentru ea prin rugăciune.

Pe cît de relative sînt în viziunea „Scrisorilor" lucrurile, pe atît de importantă este persoana omenească: „Ce ar folosi omului de ar cîştiga lumea toată, iar sufletul şi l-ar pierde"? Mă pot mîntui fără lucruri, sau chiar mă mîntuiesc mai uşor cînd nu caut să le adun cu lăcomie, defavorizînd pe alții. Dar nu pot să mă mîntuiesc fără grija de a ajuta pe alții să se mîntuiască. E implicat în aceasta faptul că lucrurile n-au preț decît pentru oameni, ca să fie folosite spre sporirea comuniunii dintre ei şi spre înaintarea la veşnica lor comuniune în viața viitoare. De aceea lucrurile, cosmosul, galaxiile n-au nici un sens decît pentru oameni. Chiar ideile şi cărțile care le păstrează şi prin care se transmit la distanțe de spațiu şi de timp spre a fi sesizate de diferitele conştiințe, fără acest scop ar fi ca şi cînd n-ar fi, sau ar fi o pură virtualitate neactualizată în folosul vieții noastre şi al veşnicei noastre comuniuni. Nici ele n-ar fi nimic fără oameni, cărora trebuie să le servească în năzuința lor spre comuniune, care se desăvîrşeşte în veşnica comuniune. Astfel dacă cosmosul se dovedeşte lipsit de sens fără persoanele umane, persoanele umane sunt marea şi importanta realitate care dă preț cosmosului. Pe de altă parte, dacă persoanele umane, cu toată valoarea negrăit superioară, nu pot crea cosmosul şi nu-şi pot menține viața în fața lui, evident că trebuie să fie o existență personală superioară cosmosului, existența care l-a putut crea, care se poate menține permanent în fața lui şi-i poate da prin aceasta continuu un sens. Dar acest sens nu e pentru Cel ce a creat cosmosul, ci pentru alte persoane cu o mult mai mică putere decît Creatorul. Insă fără o existență superioară conştientă de sensurile existenței şi ale lumii create, ar lipsi izvorul originar al sensurilor. Iar fără acest izvor de sensuri n-ar putea avea, sau lua ființă, nici o existență. In acest caz n-ar fi posibile ființe capabile să ajungă la sensuri şi nici-o relitate cu o virtualitate de sensuri; şi n-ar exista nici o garanție pentru valoarea şi păstrarea eternă a sensurilor sesizate de conştința umană, împreună cu persoanele care le-au sesizat şi le pot păstra în conştiința lor, în acord cu izvorul personal suprem al tuturor sensurilor.

Iertearea reciprocă, rugăciunea unora pentru alții, smerenia, refuzarea slavei deşarte, sînt tot atîtea mijloace care pot duce spre chipul omului iubitor şi pot imprima raporturilor dintre oameni o nesfîrşită dulceață şi delicatețe, ducîndu-i pe toți spre Impărăția cerului, care e Impărăția iubirii desăvîrşite. Opera celor doi Bătrîni e o simfonie universală a iubirii, manifestată

în rugăciunea auzită şi neauzită a tuturor pentru toți, ca expesie a iubirii între olaltă a tuturor, a iubirii în care toți cred în valoarea şi existența eternă a tuturor ca persoane unice, neconfundate.

„Scrisorile lui Varsanufie şi Ioan" descriu şlefuirea treptată a omului de tot ce l-a coborît din omenescul lui, care nu se poate realiza decît în comuniunea dintre oameni, alimentată din comuniunea lor cu Dumnezeu. Lucrarea aceasta de şlefuire o face nu numai Dumnezeu cu fiecare din ei şi fiecare cu sine, dar mereu ajutat de

Dumnezeu şi de credincioşii mai progresați duhovniceşte. înaintăm împreună spre o viață de desăvîrşită comuniune, în care fiecare creşte în tărie spirituală şi în iubire, în libertate de patimile proprii şi ale altora şi în comuniune spre împărăția lui Dumnezeu în Treime, a lui Dumnezeu al iubirii. Dacă nu vom trăi acolo nici o separație între noi şi între noi şi Dumnezeu, nu trebuie s-o acceptăm cu resemnare nici aici. Viața deplină şi fericită n-o avem decît în comuniune, în depărtarea de orice eroism.

De aceea o altă recomandare statornică a celor doi Bătrîni este pe de o parte tăierea voii proprii, pe de alta punerea la contribuție a silinței noastre de a împlini voia lui Dumnezeu care ne iubeşte pe toți şi voieşte ca toți să ne iubim şi care ne dă şi puterea ce ne întăreşte spre acestea. Căci voia lui Dumnezeu, contrar voii noastre egoiste, este voia care îmbrățişază pe toți în iubire. împlinind această voie a lui Dumnezeu, contribuim şi noi în mod real la împlinirea cererii: „Fie voia Ta". Iar prin aceasta la împlinirea celorlalte cereri: „Vie împărăția
Ta".

Scrierea de față în tradiția spirituală românească

Am văzut că traducătorul francez al acestei scrieri vorbeşte de marea influență pe care ea a avut-o în spiritualiatatea ortodoxă. Se poate confirma această declarație şi prin atenția de care ea s-a bucurat în tradiția spiritualității româneşti. Remarcam înainte prezența modului de vorbire al „Scrisorilor" în mînăstirile româneşti. Dar nu ştiam că acest mod de vorbire şi l-au însuşit monahii români din înseşi textele scrise ale lui Varsanufie şi Ioan citite în mînăstirile noastre. Credeam că el a fost însuşit oral prin legăturile monahilor noştri cu Sf. Munte.

Dar interesîndu-ne de existența acestei scrieri în manuscrisele din Biblioteca Academiei Române, am aflat de existența ei în numeroase manuscrise româneşti, traduse dinainte de ediția tipărită a scrierii în greceşte la 1816, cele mai multe din timpul stareţului Paisie de la Neamț. E drept că cele mai multe din aceste manuscrise, numite „Miscelanee", nu cuprind decît puține file din această scriere. Aşa sunt: Ms. nr. 1913 din 1811; Ms. nr. 1621 din sec. XVIII, provenind de la Argeş Ms. nr. 1995, provenind din Mînăstirea Cernica şi datînd din sec. XVIII; Ms. nr. 1994 din anul 1793, provenind tot din Mînăstirea Cernica şi purtînd semnătura Sf. Calinic; Ms. nr. 2100 din sec. XVIII, provenind din Mînăstirea Lainici; Mr. nr. 2115, datînd din 1789; Ms. nr. 2466 din sec. XVIII, provenind de la Argeş; Ms. Nr. 5548 provenind din sec. XVIII; Ms. Nr. 5944, datînd din sec. XIX; Ms. nr. 3574, datînd din sec. XVIII.

Manuscrise cuprinzînd scrierea întreagă sînt: Ms. nr. 3723 din 1787, ff.1 r.-343 r. ; Ms. nr. 1532, ff. 1-327 din sec. XIX; Ms. nr. 1539, ff. 1-366.

Despre aceasta din urmă se spune: „Această carte este a obştei stareţului Paisie, sf. Mînăstire Săcul". Se pare că opera întreagă se află şi în Ms. nr. 2147, cuprinzînd 604 ff. şi provedind de la ucenicii stareţului Paisie din Mînăstirea Neamț; în Ms. nr. 1899, din 1796, cuprinzînd 426 ff. şi intitulat „Cartea sf. Stareți, a marelui Varsanufie şi Ioan". Pe el se mai scrie că provine de la Cernica, din timpul Arhim. Gheorghe Paisiotul, ca o copie după o traducere de la 1789 din Mînăstirea Neamț. El poartă de asemenea autograful Sf. Calinic.

Dar şi Ms. nr. 3723, intitulat „Cartea Avei Varsanufie", se prezintă avînd o traducere din greceşte, făcută la Neamț de un monah anonim şi revăzută de „Dascălul Ilarion", de care ştim că era o autoritate atît de mare pentru Paisie, încît acesta nu îndrăznea să facă traducerile sale în slavonă (apărute în Rusia sub titlul Dobrotoliubie) direct din greceşte, ci după traducerile în romîneşte ale lui Ilarion şi Macarie (Cetvericov).

O cercetare mai atentă ar putea afla dacă toate manuscrisele scrierii sînt copii după traducerile de mai sus, sau au fost mai multe traduceri.

Dăm mai jos din Ms. 3723, f. 346 r., despre traducerea lui. Apoi tot din el dăm ca mostră de text românesc din acea vreme întrebările şi Răspunsurile nr. 314 şi 315. Ele se remarcă prin multe cuvinte ce s-au păstrat în limbajul suculent al tradiției noastre monahale şi ţărăneşti, cu toată stîngăcia şi unele

inexactități ce le făcea poate şi în timpul cînd au apărut destul de greoaie la citit.

Ms. 3723, f. 346 r.: Tîlcuitu-s-a această sfîntă şi de suflet folositoare carte a sfîntului Varsanufie acum den limba elinească pre limba noastră cea rumănească de oarecarele din cei prea mici şi mai de pre urmă ucenici ai starețului Paisie şi s-au privit de dascălul Ilarion.

F. 176[r]-177[v].

întrebare a aceluiaşi.

Gîndul îmi zice mie că liniştea iaste decît toate mai de nevoie şi cum că de folos îți iaste ție. Oare bine zice ? Răspuns al lui Ioan.

Liniştea ce iaste; fără decît să-şi strîngă cineva inima sa de la dare şi de la luare şi de la plăcerea oamenilor şi de la celelalte lucruri şi cînd încă Domnul au mustrat pre cărturariul pentru cel ce au căzut în tîlhari şi l-au întrebat pre dînsul cine i s-au făcut de aproape îi zice cel ce au făcut milă cu dînsul. Iarăşi au zis milă voiesc şi nu jertfă. Deci deacă odată ai înțeles că mila mai mare iaste decît jărtfa, la milă pleacă-ți inima ta. Pentru că şi pricinuirea a liniştii aduce la înaltă cugetare, mai întîi de a să cîştiga pre sine, omul adecă de-a să face fără de prihană căci atunce iaste linişte, că am purtat crucea, deci dacă vei face milă afli ajutor; dar dacă vei ține pre sine-ți, ca cum adecă să covîrşăşti măsura, aceasta învață-te că şi ceea ce ai o ai pierdut, deci nici înăuntru nici afară: ci de prin mijloc călătoreşte, pricepînd ce iaste voia Domunului, că zilele rele sunt.

întrebare a aceluiaşi: descoperă-mi mie stăpîne cum nici înlăuntru, nici afară, ci de mijloc; oare nu arătate zile să hotărăsc liniştii şi arătate griji.

Răspuns lui Ioan:

A nu nădăjdui nici la linişte nici a defăima întru îngrijire, aceasta iaste calea cea de mijloc ceea ce nu cade ci a avea întru linişte pre smerenie şi întru îngrijire pre trezvie şi strigînd gîndul; nu iaste hotar de ceas, cu cît mai vîrtos de zi; ci dator iaste cineva a suferi cu mulțumită cele ce îi vin asupră; şi trebuie a pătimi împreună cu toți cei ce sînt în chinovie. Pentru că porunca apostolului împlineşte: adecă dacă cineva se necăjeşte că cu dînsul împreună să să necăjească: ca să-l mîntuie pre dînsul, ca să-i dreagă sufletul lui, că aceasta iaste milostivirea şi cu cei neputincioşi împreună a pătimi şi la vindecările lor a le ajuta, bine iaste, pentru că deacă doftorul plată are purtînd de grijă de bolnavul, cu cît mai vîrtos cel ce împreună pătimeşte la toate cu aproapele, dupre puterea sa; că

dacă cineva la toate să va milostivi şi la aceea ce împreună pătimeşte să află împlinind voia sa.

AUTORUL

VARSANUFIE

ŞI

IOAN

SCRISORI DUHOVNICEŞTI

1. *R ă s p u n s al marelui Bătrîn (sau al lui Varsanufie) către Ava Ioan de la Berşeba*[1]*, care-i ceruse să îngăduie să vină să vieţuiască lîngă ei, în mînăstirea lor de obşte.*

S-a scris în Apostol că "Cel ce a început întru voi lucrul cel bun, El însuşi îl va şi duce la capăt pînă în ziua Domnului nostru Iisus Hristos" (Filip l,6). Şi iarăşi a spus Stăpînul nostru celui ce a venit la El: „De nu se va lepăda cineva de toate cele ce le are şi de neamul lui, ba de nu-şi va urî chiar şi sufletul său, nu poate să fie ucenicul Meu" (Lc. 14, 33 şi 26). Şi e cu putinţă lui Dumnezeu să împlinească acest cuvînt pentru noi. "Că ce este mai bine şi mai plăcut decît a locui fraţii împreună ?" (Ps. 132, 1).

Deci mă rog să ajungi la măsura scrisă în Fapte: "Cîţi aveau averi le vindeau şi aducînd preţul celor vîndute îl puneau la picioarele Apostolilor" (Fapte 4, 34, 35).

Ş i eu cunoscînd rîvna ta, ca fiind după Dumnezeu, am spus iubitului nostru fiu, Serid, care ne-a acoperit pe noi cu Dumnezeu de către oameni (şi nădăjduim în Dumnezeu că te va acoperi şi pe tine împreună cu noi): "Primeşte pe fratele Ioan cu dragoste multă şi să nu stai de loc la îndoială. Căci încă înainte cu doi ani mi-a descoperit Dumnezeu că va veni aici şi mulţi dintre fraţi

în textul grec : Meoowpapi

vor veni la noi. Şi eu am păzit descoperirea pînă ce voi afla ce va face Domnul. Cînd deci s-a împlinit timpul, am arătat-o şi eu vouă".

Ş i fiindcă am socotit ca din cele ce le port să-ţi trimit ceva şi ţie, iată am luat culionul de pe capul meu şi ţi l-am trimis prin fratele, zicînd : "Dă-i-l lui şi adu-mi în locul lui altul". Ţine-l deci pînă la moartea ta. Căci te va acoperi de multe rele şi ispite. Să nu-l dai deci altcuiva. Că el este Binecuvîntarea lui Dumnezeu prin mîinile mele. Şi sileşte-te să duci la capăt lucrul tău şi elilberează-te de orice altă grijă, cum ne-am Eliberat şi noi. Şi şezi cu noi întru toată negrija, dăruindu-te lui Dumnezeu.

Ş i eu, Serid , îţi spun ţie un lucru minunat. Cînd grăia Bătrînul acestea, gîndeam întru mine: cum voi putea ţinea aceasta în minte, ca să le scriu ? Dacă ar vrea Bătrînul, aş aduce aci cerneală şi hîrtie ca să scriu orice cuvînt pe care-l aud. Dar el a cunoscut ceeace gîndeam: şi faţa lui începu să strălucească ca focul şi-mi spuse: "Du-te şi scrie şi nu te teme. Dacă ţi-aş spune zeci de mii de cuvinte ca să le scrii, Duhul lui Dumnezeu nu te; va lăsa să scrii nici mai mutte nici mai puţine decît ţi-am spus, chiar dacă ai voi, ci-ţi va conduce mâna ca să le scrii acestea pe rînd.

2. *R ă s p u n s al aceluiaşi mare Bătrîn către acelaşi, vestindu-i lui de mai înainte feluritele necazuri ce vor veni asupra lui şi neputinţa trupească, unită cu acestea, dar şi sporirea sufletească ce-o va avea din aceasta.*

Serid(os) era întemeetorul şi egumenul mînăstirii şi în acelaşi timp slujitorul lui Varsanufie şi Ioan şi cel care scria şi prin care se trimeteau răspunsurile lor. în scrisoarea aceasta adaugă şi de la sine un cuvînt.

Spune fratelui Ioan : întăreşte-ţi inima ca pe o piatră tare. Iar piatră numesc tăria sufletului, ca să poţi auzi cele ce-ţi voi spune. Ia deci seama la tine însuţi, ca nu cumva auzind aceasta să te semeţeşti în inima ta şi să cazi din făgăduinţa duhovnicească. Căci pe mulţi i-a pierdut înfumurarea chiar dintre cei ce-au atins măsura. Deci te pregăteşte spre mulţumire în toate, auzind pe Apostolul care zice: " întru toate mulţumiţi" (I Tes. 5,18), "fie în necazuri, fie în nevoi, fie în strîmtorări" (II Cor 6, 4), fie în neputinţe şi osteneli trupeşti. Mulţumeşte lui Dumnezeu în toate cele ce vin asupra ta. Căci nădăjduiesc că şi tu vei "intra în odihna Lui" (Evr. 4,1).

"Pentru că prin multe necazuri trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu" (Fapte 14,22). Nu te îndoi deci în sufletul tău şi să nu slăbească inima ta în ceva. Şi adu-ți aminte de cuvîntul Apostolului „că chiar de se strică omul nostru cel din afară, cel dinăuntru se înoieşte din zi în zi" (II Cor. 4,16).

Dacă deci nu suferi pătimirile, nu poți ajunge la cruce. Iar de rabzi mai întîi pătimirile, vei intra la limanul odihnei Lui. Şi te vei linişti apoi întru toată negrija, avînd sufletul întărit şi lipit de Domnul pentru totdeauna, străjuit în credință, bucurîndu-se întru nădejde, veselindu-se în dragoste, păzit în sfînta şi cea de o ființă Treime. Şi atunci se va împlini cu tine ceeace s-a spus: „ S ă se veselească cerurile şi să se bucure pămîntul" (Ps. 95,11). Aceasta este viața cea fără de griji a omului lui Dumnezeu. Căci se bucură, iubitul meu frate, Tatăl şi Fiul şi Sf. Duh de mîntuirea ta.

3. *R ă s p u n s al altui Bătrîn către acelaş, care-i ceruse o întîlnire.*

Se adresa lui Serid, ca să scrie acest cuvînt şi să-l trimită aceluiaş Ioan

Spune fratelui: Iartă-mă pentru Domnul, căci doresc să te văd, dar nu găsesc timp liber din pricina conştiinței altora. Dar mă bucur de dragostea pentru binecuvîntările trimise ție de sfîntul Bătrîn. Şi fericit eşti pentru că te-ai învrednicit de ele.

4. *Ivindu-se o ispită pentru monahii locului unde viețuia Ava Ioan înainte de a veni în mînăstirea de obşte şi avînd să se nască o tulburare pe cînd era el acolo, ştiind-o aceasta de mai înainte marele Bătrîn cu duhul, îi scrise lui acestea:*

Scrie fratelui Ioan: Iată îți trimit trei mărturii ale puterii lui Dumnezeu, din Scripturile Sf. Duh, prin care doresc să ți se trezească mintea ca să ia aminte la Dumnezeu şi la gîndurile Duhului, ca să cunoşti ceeace se potriveşte timpului de față.[4]

întîia mărturie este aceasta: Zis-a Dumnezeu către Sf. Prooroc Isaia: "Mergi poporul meu, intră în cămara ta, închide uşa ta, ascunde-te puțin pînă va trece mînia Domnului" (Is. 26,20).

A doua mărturie este aceasta: "Ieşiți din mijlocul lor şi vă osebiți şi nu vă atingeți de ce este necurat, zice Domnul, şi Eu vă voi primi pe voi şi voi fi vouă Tată şi voi îmi veți fi Mie fii şi fiice, zice Domnul Atotțiitorul" (Is. 17,18).'

A treia mărturie: "Vedeți cum umblați, nu ca nişte neînțelepți, ci ca nişte înțelepți, răscumpărînd vremea că zilele sînt rele" (Ef. 5, 15-16). '

[4] Sau al lui Ioan, supranumit şi Proorocul, către acelaşi Ioan din Berşeba. [n.ed. în carte nu apare decît nota de subsol, fără a se indica pe text locul care este explicat]

Iar eu zic ție: Aleargă spre cele dinaintea ta şi desă-vîrşeşte lucrul tău degrabă, aducîndu-i aminte de Domnul care zice: nimenea punînd mîna pe plug şi întorcîndu-se spre cele dinapoi, nu se pregăteşte pentru împărăția cerurilor" (Lc. 9,62). Căci eu privesc la viața linştită care se află în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia fie slava în veci. Amin.

5. *R ă s p u n s al aceluiaş mare Bătrîn către Ava*[5] *care se întristase că Ava Ioan a întîrziat să vină şi deaceea socotea că nu mai vine.*

Nu te descuraja, fiule, nici nu te întrista din pricina fratelui nostru. Pentru că deşi lipseşte cu trupul, este cu noi totdeauna. Căci e de un suflet cu noi şi nimic nu-l desparte de iubirea noastră de acum şi pînă în veac.

6. *Scrisoarea aceluiaş mare Bătrîn scrisă către Ava Ioan, care se ocupa în țara lui cu unele lucruri de trebuință pentru mînăstire şi era tulburat de un război al trupului*[6].

Scrie fratelui: Tu eşti încă în afară, ostenindu-te după puterea ta pentru Dumnezeu şi pentru sufletele fraților, mai bine zis pentru odihna şi liniştea noastră şi a ta. Căci dacă frații noştri se odihnesc şi sînt ocrotiți prin noi, aflăm şi noi prin ei odihna desăvîrşită ; şi se împlineşte cu noi cuvîntul scris: "Un frate ajutat de alt frate este ca o cetate întărită şi înconjurată de ziduri" (Prov. 18, 19).

[5] Sau către egumenul mînăstirii, Serid.

[6] Răspunsul acesta îl trimite Ava Varsanufie către Ava Ioan dela Berşeba. Nu e vorba de Ava Ioan, numit Proorocul, care se află tot în mînăstirea lui Serid. Ava Ioan dela Berşeba venise în mînăstirea lui Serid, dar se dusese în țara lui pentru a procura unele lucruri mînăstirii lui Serid.

Taie toate legăturile şi părutele pricini pe care le ai pînă eşti afară şi să nu laşi nici-o pricină născocită şi nici-o legătură cu cineva care te atrage la cele dinapoi. Căci de nu faci aşa, nu te linişteşti într-o linişte desăvîrşită. Că aşa am făcut şi noi. Făcînd deci aceasta, nădăjduesc că te vei linişti cu desăvîrşire şi cu ajutorul lui Dumnezeu, sorțul şi partea ta va fi cu noi în veac. Deocamdată să nu afle nimeni cele scrise ție împlinind aşadar osteneala ta, de-ți va înainta lucrul bine, mulțumeşte lui Dumnezeu şi te roagă Lui. Căci aceasta înseamnă: "în toate mulțumiți" (I Tes. 5, 18). Să nu nesocotim datoria de a mulțumi lui Dumnezeu. Să facem ca acela despre care ai spus odată pilda : A plecat să se roage în biserică să i se rînduiască să afle ceva de mîncare şi l-a întîlnit pe careva care i-a spus: mănîncă azi cu mine şi apoi du-te şi te roagă şi i-a răspuns acela: nu vin, căci am plecat să cer aceasta de la Dumnezeu. Aşadar şi noi, fie că vom afla, fie că nu vom afla, să dăm lui Dumnezeu rugăciune şi mulțumire. Ia seama să porți în trupul tău pururea crucea lui Hristos .

7. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care se gîndea să meargă cu frații să culeagă cele de trebuință pentru lucrul de mînă şi se temea de pustietatea locurilor*[9]*. Îi aduce aminte să ia seama la războiul trupului care tulbură şi-i,*

[7] Ajutînd noi pe frații noştri să cîştige odihna şi liniştea din partea războiului trupului, odihna şi liniştea lor se întoarce spre noi, cîştigînd şi noi maî multă odihnă şi linişte.

[8] De aci se vede că războiul trupului pe care-l suferea adresatul, era din partea foamei. Varsanufie îi spune că e bine să poarte şi această cruce în trup, căci ea îl fereşte şi de alte pofte. Odată cu aceasta să se roage lui Dumnezeu. Căci El îi va procura, cînd va socoti de bine, mîncarea de trebuință.

făgădueşte ajutorul lui Dumnezeu în această plecare pe care o ia asupra sa pentru ei.

Spune celui ce a fost chemat printr-o încuviințare de sus să locuiască lîngă noi nu numai în veacul de acum ci şi în cel viitor, fratelui şi celui de un suflet cu noi Ioan: Zis-a Stăpînul nostru Hristos ucenicilor Săi: "Oare nu se vînd două vrăbii pe un bănuț şi nici una din ele nu va cădea pe pămînt fără voia Tatălui Meu cel din ceruri. Vouă însă şi perii capului vă sînt numărați. Aşadar nu vă temeți Voi sînteți mai de preț decît un număr mare de vrăbii. Tot cel ce va mărturisi pentru Mine

înaintea oamenilor voi mărturisi şi eu pentru el înaintea Tatălui Meu cel din ceruri" (Mt. 10,29-32). Ia seama deci la tine să pui cu trezvie pe Dumnezeu pururea înaintea ta, ca să se împlinească şi cu privire la tine cuvîntul proorocesc: "Văzut-am pe Domnul înaintea mea pururea, că la dreapta mea este, ca să nu mă clatin" (Ps. 15,8). întinde, aşadar, mîinile tale din tot sufletul tău spre cele ce le ai de împlinit şi cugetă la ele pururea ca să auzi glasul lui Dumnezeu spunîndu-ţi: "Iată trimit pe îngerul Meu înaintea feţii tale, care va pregăti calea ta înaintea ta" (Mt. 11,10;' Mt. 3,1).

8. *Ostenindu-se acela mult şi neaflînd cele pentru lucrul de mînă, s-a întristat şi s-a mirat cum "n-a fost trimis îngerul inaintea feţii lui, după cuvîntul Bătrînului. El nu ştia că acesta i-a spus-o Bătrînul spre uşurarea plecării lui. Deaceea îi scrie lui Bătrînul acestea:*

Să culeagă material pentru coşuri, probabil.

35

Scrie fratelui că atîta vreme cît este corabia pe mare, se aşteaptă la primejdii şi la bîntuielile vînturilor. Dar cînd ajunge la limanul liniştei şi al păcii nu se mai teme de primejdii, de necazuri şi de bătaia vînturilor, ci se va afla în linişte. Aşa şi iubirea ta, cîtă vreme eşti cu oamenii, aşteaptă-te la necazuri şi la primejdii şi la atacurile vînturilor nemateriale; dar cînd vei ajunge la cele gătite ţie atunci vei fi fără frică. Iar în privinţa a ceeace am spus înainte, că Stăpînul nostru a zis : "Iată voi trimite pe îngerul Meu înaintea feţii tale", el a fost de fapt trimis. Iar despre faptul de a nu fi aflat cel pentru lucrul de mînă, Dumnezeu a zis în cartea lui Moise : "Pentru aceea te-a ocolit şi te-a pedepsit şi te-a sleit de foame în pustiul acela înspăimîntător, ca să cunoşti cele din inima ta" (A doua lege 8, 2-3). înţelege, iubite frate, cele spuse ţie de mine şi ţine-te tare şi fără şovăială în osteneala ta.

9. *Scrisoarea aceluiaşi mare Bătrîn către acelaş care plecase pentru trebuinţele mînăstirii şi se descurajase pentru multele necazuri în care a ajuns.*

Scrie, fiule, fratelui nostru Ioan, că-l îmbrăţişăm în Domnul, eu şi tu şi fratele nostru Ioan. Şi spune-i: nu te

descuraja în necazurile şi greutăţile trupeşti ce le rabzi şi în care te osteneşti pentru noi şi pentru obştea noastră. Căci şi prin aceasta îţi pui sufletul tău pentru fraţi şi nădăjduesc că multă îţi va fi răsplata pentru osteneala aceasta. Şi precum l-a pus Dumnezeu pe Iosif să hrănească pe fraţii săi în timpul foametei în Egipt, aşa tea pus şi pe tine să ajuţi mînăstirii împreună cu fiul meu Serid. Iar eu îţi spun cuvîntul Apostolului cel către Timotei : "Tu deci, fiule, întăreşte-te în harul Duhului Sfînt" (II Tim. 2, 1). Căci văd cum va veni liniştea ta şi mă bucur împreună cu tine întru Domnul. Pentru că atîta vreme cît petreci afară, vei afla necaz şi osteneală trupească. Dar cînd vei ajunge la limanul liniştei, vei afla odihnă şi pace. Căci nemincinos este Stăpînul nostru care zice: "Le voi da lor în veacul de acum însutit şi în cel viitor viaţă veşnică" (Mc. 10, 30). Osteneşte-te, aşadar, frate, din toată inima, ca să afli mai multă dragoste şi odihnă. Căci înainte de a ajunge corabia în port e lovită şi framîntată de valuri şi de vîrtejuri. Dar cînd ajunge în port află însfîrşit multă linişte. înţelege cele spuse şi le păzeşte. "Căci Domnul îţi va da înlelegere în toate" (II Tim. 2, 7).

10. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare mare Bătrîn către acelaş, cînd a căzut pe piciorul lui o piatră şi i-a pricinuit multă durere şi descurajare.*

Iubitului frate în Domnul, Ioan, bucurie. Potrivit ostenelii trupului tău pentru noi şi zdrobirii piciorului tău pentru noi, să umple Stăpînul Dumnezeu, sufletul tău, iubitul meu, însutit de bunătăţile cereşti. înţelege, frate, cele scrise de mine şi le ascunde în tine, pentru că te vor face să simţi o bucurie cerească, stăpînitoare, dumnezeească. Căci în numele Sfintei Treimi, descopăr că eşti împreună moştenitor al harismelor mele, date mie de Dumnezeu. Şi m-aştept să ajungi de grabă (la el înaintînd pas cu pas. Căci vei ajunge prin ostenelile pentru Dumnezeu la odihna Lui, aşa cum altul ajunge la ea pentru smerenie. Iar eu nădăjduesc că tu le vei avea pe amîndouă cînd va muri întristarea din inima ta, înăbuşindu-se iuţimea din tine. Atunci se v-a împlini în tine cuvîntul : "Vezi smerenia mea şi osteneala mea şi iartă toate păcatele mele;" (Ps. 24, 18). Şi cînd ţi-am spus că vei ajunge înaintînd pas cu pas, gîndeşte-te la Evanghelii, cum şi de cîte ori a dat Hristns ucenicilor harismele vindecărilor şi ale scoaterii dracilor, ca şi harisma desăvîrşită a iertării păcatelor, zicîndu-le: "Cărora le veţi ierta păcatele, iertate vor fi" (Ioan 20, 23). Deci cînd

pentru osteneala ta cea pentru Dumnezeu va ierta păcatele tale, ai ajuns la măsura la care voesc să ajungi.

Iar dacă găseşti în scrisoarea mea cuvinte greu de înţeles, întreabă pe Serid, cel de un suflet cu tine, pe fiul meu cel iubit, şi prin harul lui Dumnezeu el îţi va explica cele greu de înţeles. Căci m-am rugat lui Dumnezeu pentru el şi în privinţa aceasta.

Tu, deci, omule al lui Dumnezeu, aleargă pe drumul gătit ţie ca să ajungi cu bucurie la limanul lui Hristos, la care am ajuns noi, şi să auzi glasul bucuriei împlinite, al vieţii, al luminii şi al veseliei, spunîndu-ţi-se : "Bine, slugă bună şi credincioasă, peste puţine ai fost credincios, peste multe te voi pune, intră în bucuria Domnului tău" (Mt. 25, 21). Bucură-te în Domnul, bucură-te în Domnul, bucură-te în Domnul! Domnul să păzească sufletul şi trupul tău de tot răul şi de toată împotrivirea diavolească şi de toată nălucirea pricinuitoare de tulburare. Domnul va fi lumina ta, acoperămîntul tău, calea ta, tăria ta, cununa ta, veselia ta şi sprijinitorul tău veşnie. Ia aminte la tine Căci s-a scris : "Nu nesocoti cuvintele ieşite din buzele Mele" (Ps. 88, 35).

7. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, îndemnîndu-l să-şi aducă aminte de cele scrise lui, spre folosul lui şi spre sprijinirea inimii lui.*

Zis-a Solomon despre părinţii lui: "Cei ce mă învăţau îmi spuneau: să se sădească cuvîntul nostru în inima ta" (Prov. 4, 4). Aşa îţi spun şi eu, frate: să se sădească cuvintele mele în inima ta şi cugetă totdeauna la toate cele scrse de mine, precum a zis Dumnezeu prin gura lui

Moise: "Lipseşte-le de mîna ta cea dreaptă şi vor fi pururea neclintite înaintea ochilor tăi şi cugetă la ele cînd te culci, cînd te scoli, cînd umbli pe drum şi te culci în casă" (A doua lege, 6, 6-8). Arată-le, aşadar, pe acestea întru desăvîrşirea faptelor şi Dumnezeul meu va fi cu tine în veac. Amin.

12. *Acelaşi a poruncit fratelui un lucru şi pentru că acela nu l-a împlinit repede, l-a certat pe el. Iar fratele întristîndu-se, Bătrînul i-a poruncit să nu mai spună aceasta vreunuia dintre fraţi. În acest scop i-a spus Bătrînul aceasta:*

Spune fratelui Ioan: Vremea noastră este slabă. Şi cu multă osteneală afli în vremea de acum un om cu inima tare[9b]. Dar

ține cuvîntul sfîntului Apostol care zice : "Mustră, ceartă, îndeamnă cu îndelungă răbdare şi învățătură" (II Tim. 4, 2).

13. *Ridicîndu-se o clădire în mînăstire, acela (Ava Ioan) ca un om priceput a desemnat măsurile lucrării. Dar unii frați, fără să şti el, socotind că fac un lucru bun, au adăugat ceva la acele măsuri şi au schimbat puțin planul. Şi tulburîndu-se acela şi descurajîndu-se din pricina lor, a arătat aceasta Bătrînului. Bătrînul a răspus:*

Spune fratelui nostru Ioan, care cugetă aceleaşi cu noi: Multe sînt cele scrise ție de mine prin mîna iubitului şi sincerului nostru fiu, care ne iubeşte din tot sufletul lui

E o vreme moale, adică o vreme lipsită de oameni viguroşi. Se întristează de orice lucru neînsemnat, le e frică de orice faptă care cere osteneală şi curaj.

deopotrivă pe noi cei trei[10] cu iubire desăvîrşită şi toate acestea nu ți le scriu din voia proprie ci din porunca Sf. Duh spre îndreptarea şi folosul sufletului şi a conştiinței omului dinăuntru, pentru necazuri şi asuprirea trupului şi pentru zdrobirea inimii. Întîi fereşte-te de duhul descurajării. Căci naşte tot răul şi necazuri felurite. Dacă ți-aş scrie ispitele ce le-am suferit eu, îți spun că nu le-ar putea purta urechile tale; ba poate nici ale altuia în timpul de față. Dar nădăjduesc că vei ajunge la ele, ba chiar le vei vedea cu ochii tăi şi te vei izbăvi de ele cu harul lui Hristos prin credința ta. Pentru ce slăbeşte inima ta şi se descurajează, din pricina oilor lui Hristos ? Sau nu ştii ce dureri de cap suferă învățătorul cel bun din partea copiilor pînă ce se cumințesc ? Doar ai auzit de la mine cuvîntul Apostolului: "Mustră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga răbdare şi învățătură" (II Tim. 4, 2). Ascultă şi ia aminte la cele ce ți le spun Îndelunga răbdare este născătoarea tuturor bunătăților Gîndeşte-te la Moise, care şi-a ales mai bine "să pătimească împreună cu poporul decît să aibă dulceața trecătoare a păcatului" (Evr. 11, 25). Deci cînd te tulbură gîndul de la demoni împotriva vreunui om, spune gîndului cu îndeIungă răbdare: m-am su11pus oare pe mine lui Dumnezeu ca să lovesc pe alții ?[11]. Ş i va pleca de la tine. Aleargă cu bărbăție şi cu tărie, aducîndu-ți aminte de cuvintele mele, mai bine zis de ale Domnului, ca să ne înțelegi pe noi în Hristos

Ava Ioan venit în mănăstire iubea pe marele Bătrîn Varsannfie, pe Ioan zis Proorocul şi pe Ava Serid. Acest fiu este Serid, care slujea şi ca scriitor şi transmțător al scrisorilor lui Varsannfie şi Ioan.

[11] M-am supus lui Dumnezeu împlinind slujiri mai mari, ca să mă supăr cînd alții nu mă ascultă în împlinirea acestor slujiri ? Trebuie să fie ei robii poruncilor mele ?

Iisus, Domnul nostru. Fie ! Amin.

14. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, pentru că răbdase cu greu să audă că oarecare dintre frați spusese ca să-l umilească: Cine mai este şi acesta ? Sau pentru ce se supără ?*

Spune fratelui: Precum se judecă Mihail pentru trupul lui Moise (Iuda 9), aşa mă lupt şi eu pentru tine, pînă ce nu te vei izbăvi de omul cel vechi. Dar şi iudeii murmurau împotriva Mîntuitorului, zicînd : „Nu este Acesta fiul lui Iosif ? Nu cunoaştem pe mama şi pe frații Lui ? (Ioan 6, 42; Mt. 13, 55). Gîndeşte-te la acestea şi rabdă pînă la sfîrşit. (Mt. 10, 22) [12]

15. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care nu se izbăvise încă de descurajarea lui:*

Spune fratelui: Mi-am adus aminte de proorocia lui Ieremia proorocul care zice: „Cine va da capului meu apă şi ochilor mei izvor de lacrimi ca să plîng pe acest popor ziua şi noaptea ?" (Ier. 9, 1). Mă aşteptam ca să te hrănească hrana vîrtoasă şi te văd iarăşi avînd nevoie de lapte (Evr. 5, 12). Vezi ce s-a scris: „Şi de cele ascunse ale mele curățeşte-mă" (Ps. 18, 13). Vezi să nu te fure balauri răi şi să verse în tine veninul lor. Că e pricinuitor de moarte. Căci nimenea nu îndreptează vreodată binele cu răul, pentru că că biruit de rău. Ci îndrptează răul prin bine (Rom. 12, 21). Iată tu stai în stadion: eşti dator să te lupți cu fiarele, ca Apostolul (I Cor. 15, 32). Căci el se lăuda, pentru că biruise fiarele. Ai fost aruncat în furtuna mării ca să rabzi multe primejdii şi să te lupți cu furia valurilor. Şi biruind cu ajutorul lui Dumnezeu vei veni cu noi la limanul liniştii, în Hristos Iisus, Domnul nostru, căruia fie slava în vecii vecilor. Amin.

[12] Mihail se lupta cu diavolul pentru trupul lui Moise, pe care aceasta îl revendica prin cine ştie ce bîrfeală. Marele Bărtrîn se luptă pentru Ava Ioan să nu se lase pradă supărării pentru bîrfeala unora. Cine e scăpat de bîrfeală ? Nici Iisus n-a fost scutit de bîrfeala iudeilor. Dar bîrfeala nu trebue să devină pentru noi o ispită să ne supărăm pe cei ce o scornesc.

15. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care începuse să se supere pe frați pentru stricarea unor*

cărămizi din pricina ploii. Căci o punea aceasta pe seama negrijii lor. Ştiind de mai înainte că aceasta îl va face să gîndească rău şi de Ava, îl trezeşte şi îl întăreşte de mai înainte împotriva acestor gînduri, aducîndu-i aminte şi de dragostea adevărată pe care o are Ava față de el, ca prin această aducere aminte să lapede gîndul potrivnic lui.

Fă o faptă de iubire, fiul meu, şi gîndeşte-te să aduci hîrtie şi cerneală şi lasă răspunsul pentru care ai venit şi scrie fratelui Ioan mai întîi o salutare din partea mea. Căci e pe cale să se supere pe alții şi să fie supărat de alții. Şi spune-i: Bucură-te în Domnul, fratele meu. Dacă sînt multe valurile mării, nu este oare cineva care să trezească pe Iisus şi să certe vînturile şi să se facă linişte pentru a cunoaste pe Iisus şi a I se închina ? (Mt. 8, 22). Dacă toate sînt deşarte şi trecătoare, pentru ce e împinsă inima noastră de ele, ca să uite de cuvîntul evanghelic: "Ce va folosi omului de va dobîndi lumea toată, iar sufletul său şi-l va pierde" (Mt. 16, 26). Aflã, fratele meu, că dacă supără cineva pe altul fie cu fapta, fie cu vorba, va avea după aceea el o supărare însutită. Ți s-au scris din partea mea de multe ori cuvintele Domnului din Scriptură, să ai îndelungă răbdare în toate şi să iei aminte

şi să nu fie voia ta amestecată . Ci cînd îmi trimiți vre-o întrebare cu iubitul meu fiu, Serid, care mereu necăjit că te vede necăjit, sileşte-te să ții sub pază gîndurile tale, ca să nu arunce vre-un venin pricinuitor de moarte în inima ta şi să te amagească să iei țînțarul drept cămilă şi bobul de nisip drept o piață. Căci aşa se va afla omul care avînd o bîrnă ia seama la firul de pai (Mt. 7, 3-5).

Ți-am scris acestea ca sufletului meu. Căci ştiu că inima ta se va bucura de acestea. Fiindcă se spune : "Mustră pe înțelept" şi celelalte (Prov. 9, 8). Şi, ştii, frate, cît de mult te am pe tine în dragostea lui Hristos.

Nădăjduesc că eşti, însfîrşit, aproape de a nu te mai îngriji de lucrurile pămînteşti şi de a te afla în lucrarea duhovnicească a Părinților. Căci nu mă va ruşina Domnul meu Hristos pe mine care mă rog Lui ziua şi noaptea pentru tine [14].

17. *Î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn. Ştiu, Părinte, că acesta mi se întîmplă mie pentru păcatele mele; şi că sînt fără de minte şi pricina relelor. Iar cel ce mă duce în astfel de necaz este Ava, pentru că nu are grije şi trece cu vederea lucrurile. Şi acestea se pierd din pricina lui, iar eu nu pot răbda aceasta. Şi ce să fac dacă eu vreau să adun gîndurile [15], dar nu am putere ? Iartă-mă, că "Am spus-o odată; a doua oară nu voi mai adăuga (să o spun) " (Iov. 39,*

[13] Să nu ne fie voia noastră împărţiă între cele bune şi cele rele, sau să nu se unească ea cu vre-un gînd rău, sau cu vre-o faptă neplăcută lui Dumnezeu.

[14] A nu se face pricină de supărare mare din orice cuvînt sau gest neînsemnat al cuiva. Viaţa curată şi rugăciunea neîncetată, neîmprăştiată, dă sfîntului nu sigranţa mîndră, lipsită de vibraţie, că cererea lui va fi împlinită, dar o nădejde puternică, nu goală de tensiunea continuă a cererii în nădejdea că va fi ascultat. E în rugăciune o luptă continuă plină de nădejde. Nu lipseşte nici nădejdea, nici lupta.

35). Şi mă mir că sa răcit căldura dragostei pe care o aveam faţă de fraţi. Roagă-te pentru mine, pentru Domnul.

R ă s p u n s: Frate, adu-ţi aminte că Domnul a spus ucenicilor Săi: "Acum şi voi sînteţi nepricepuţi ?" (Mt. 15, 16). Ţi-am scris să-ţi păzeşti gîndurile tale. Dacă te-ai fi ostenit să le păzeşti, ai fi aflat că puterea de care mi-ai scris de curînd, eu ţi-am arătat-o într-o scrisoare de mai înainte şi nu era nevoie să-mi scrii iarăşi. Totuşi voi adăuga alt răspuns la întrebarea ta.

Mai întîi te mustru. Te-ai numit pe tine păcătos, dar în faptele tale nu te socoteşti aşa. Căci cel ce se socoteşte păcătos şi pricină a relelor, nu se împotriveşte cuiva, nu se războeşte, nu se mînie împotriva cuiva, ci îi socoteşte pe toţi mai buni. Şi dacă gîndurile te fac să spui, fără să glumeşti, că eşti păcătos, cum îţi mişcă inima împotriva celor mai buni ? Ia seama, frate, că nu acesta este adevărul. Deci încă n-am ajuns să ne socotim pe noi înşine păcătoşi [16]. Deaceea cînd iubeşte cineva pe cel ce-

[15] A răspunde gîndurilor ispititoare prin refuz de a le asculta.

[16] E o stare de suflet complicată: poţi să spui că eşti păcătos în glumă, sau dintr-o falsă smerenie. Aceasta nu înseamnă că nu trebie să spunem că sîntem păcătoşi. Dar declaraţiei tale că eşti păcătos trbue să-i corespundă o recunoaştere în tine însuţi că eşti păcatos. Sau această declaraţie trebue să te îndemne în mod real să depăşeşti păcatul. Deci cînd spui că eşti păcătos, dar te porţi cu mîndrie, cu invidie faţă de alţii, aceste purtări contrazic declaraţia ta că eşti păcătos, pentru că arăţi că de fapt nu te socoteşti păcătos. Conştiinţa reală că eşti păcătos trebue să te ajute să lupţi mereu cu gîndurile rele. E o stare foarte complexă. Cel ce se socoteşte de fapt păcătos luptă mereu împotriva a tot ce e nedesăvîrşit în el, dar pe de altă parte niciun om nu ajunge desăvîrşit. Un semn că nu te lauzi numai cu o falsă

13

l

mustră pe el, este înțelept. Dar dacă spune că îl iubeşte şi nu face cele ce aude de la el, mai mult îl urăşte. Dacă eşti păcătos, pentru ce îl ocărăşti şi îl învinueşti că prin el ți-a venit neczul ? Nu ştii că fiecare se ispiteşte de pofta sa? (Iacob 1, 14) şi aceasta-i naşte lui necazul ? Aceasta este ceeace ți-am scris despre frați, să nu te facă să iei țînțarul drept cămilă ş.a.m.d. Roagă-te mai degrabă să-ți fie părtaşi în frica de Dumnezeu. Şi cînd spui de tine că eşti nepriceput, nu o spune în glumă, ci cercetează-te şi vei afla că nu te crezi aşa. Căci dacă ai fi aşa, n-ar trebui să te mînii, pentru că n-ai putea deosebi dacă lucrul s-a făcut bine sau rău[17]. Dar cel nepriceput e prost. Şi cel nepriceput şi prost e neînțelept în judecățile lui. Şi cum ar putea îndrepta şi înțelepți cel neînțelept pe alții ? Vezi, frate, că vorbim în glumă şi numai cu gura şi aceasta o arată faptele noastre. De aceea cînd răspundem gîndurilor, nu avem putere, pentru că mai întîi primim să

18

osîndim pe aproapele şi puterea duhului nostru slăbeşte şi învinovățim pe fratele nostru, vinovați fiind noi înşie[19]. Dacă socoteşti că totul este al lui Dumnezeu care milueşte şi nu al celui ce voeşte, nici al celui ce aleargă (Rom. 9, 16), pentru ce nu înțelegi şi nu iubeşti pe fratele

smerenie cînd zici că eşti păcătos, e că nu te superi cînd cel căruia îi spui că eşti păcătos, aprobă această spusă a ta.

[17] Spui că eşti nepriceput, dar o spui în glumă. Căci dacă te socoteşti cu adevărat nepriceput, n-ar trebui să te mînii pe vre-un frate că a făcut vre-un lucru rău, pentru că fiind tu nepriceput, nu poți stabili dacă lucrul s-a făcut bine sau rău.

[18] L. Regnault şi Philippe Lemaire traduc greşit cuvîntul grecesc **eKvevpouToci** cu "enervează".

[19] Nu putem birui gîndurile noastre rele, odată ce osîndim pe frații noştri. Ci tocmai prin aceasta le întărim.

tău cu o iubire desăvîrşită ? Căci cîți nu voiau să ne ajungă pe noi, bătrînii, şi alergau în acest scop ? Totuşi nu li s-a dat lor să ne ajungă. De aceea neruşind el, ne-a trimis Dumnezeu pe noi la el şi l-a făcut pe el fiul nostru sincer. Căci Dumnezeu iubeşte voința cea dinăuntru.

Cît priveşte cuvîntul: „Am spus odată" ş.a.m.d., dacă lupți pentru a ajunge acolo, eşti fericit. Dar nu s-a dat aceasta tuturor.

Iar despre celelalte gînduri, pune în seama lui Dumnezeu tot gîndul, zicînd: „Dumnezeu ştie ce e de folos". Şi te vei odihni. Şi pe încetul îți va veni puterea să rabzi. Nu înceta să spui. Iar de spui nu eşti auzit, şi nici nu afli har (ascultare) în cuvîntul tău, să nu te întristezi. Căci te vei folosi şi mai mult.

Iar privitor la cele ce te miră, iubirea desăvîrşită nu cade şi cel ce a dobîndit-o pe ea, rămîne în căldură, fiind închis în iubirea fără de Dumnezeu şi de aproapele.

Cît despre rugăciunea de care ai scris la sfîrşit, să-ți ajungă cuvîntul ce ți l-am scris, că mă rog pentru tine lui Dumnezeu fără încetare, noaptea şi ziua. Ai cerut-o deci şi aceasta de prisos. Ai aşadar de la mine hrana cea după Dumnezeu pentru multă vreme. Stărue şi aşteaptă pe Domnul, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

18. *R ă s p u n s u l aceluiaş Bătrîn către acelaş, care l-a întrebat de unde este căldura şi răceala şi învîrtoşarea inimii; şi despre războiul trupesc.*

[20] Dacă totul este al lui Dumnezeu, de ce să ne lăudăm pe noi înşine şi să defăimăm pe altul care socotim că ne-a impiedicat în fapta noastră ?

Despre căldură şi răceală, e ştiut că Domnul s-a numit foc ce încălzeşte şi aprinde inima şi rărunchii (Ps. 7, 9; 35, 2). Dacă e aşa, diavolul este răceală şi de la el este toată răceala. Căci de n-ar fi aşa, cum s-ar fi spus că "atunci se va răci dragostea multora"? (Mt. 24, 12). Iar "atunci" ce înseamnă dacă nu în timpurile vrăjmaşului. Cînd simțim deci răceala, să chemăm pe Dumnezeu, care venind va încălzi inima noastră spre dragostea desăvîrşită a Lui, ba nu numai a Lui, ci şi a aproapelui. Şi venind de față căldura Lui, se alungă răceala urîtorului de bine. Iar cînd acesta a uscat izvorul lacrimilor din inima ta, l-a umplut pe cel de sub pîntecele tale. Dar primeşte pe Domnul în casa ta şi El va usca izvorul din urmă şi va curăți izvorul lacrimilor ca să curgă din el apa duhovnicească[21]. Cel ce voeşte să vină la frica lui Dumnezeu, vine prin aşteptare stăruitoare[22]. Căci zice : "Aşteptînd, am aşteptat pe Domnul şi a căutat spre mine şi a

ascultat cererea mea" (Ps. 39, 2) Şi ce a adăugat? "Şi m-a scos pe mine din groapa ticăloşiei şi din tina noroiului" (Ps. 39, 3). Iar prin groapa aceasta înțelegem şi învîrtoşarea inimii. Dobîndeşti deci ceeace doreşti şi te vei mîntui în Domnul.

19. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care l-a întrebat despre îndelunga răbdare.*

[21] Trupul prinde putere cînd se îrnpuținează viața duhovnicească a cărei esență o constitue iubirea de Hristos ce se naşte din simțirea prezenței Lui şi a comuniunii cu El. Iar trupul plin de vigoare se face izvorul altor curgeri. Lacrimile inimii sînt semnul că omul nu e singur, ci că-L simte pe Domnul Hristos în sine.

[22] Cel ce nu aşteaptă cu răbdare pe Domnul, e agitat. El uită de frica Domnului.

Spune fratelui : Ți-am scris despre îndelunga răbdare. Şi acum îți spun: Zis-a Stăpînul nostru Dumnezeu ucenicilor Săi: "Iată v-am dat vouă putere să călcați peste şerpi şi scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşului. Şi nimic nu vă va vătăma" (Lc. 10, 19). Fă-te dar ca Iov "bînd batjocura ca apa" (Iov. 34, 7). Fă acestea şi cugetă totdeauna la ele.

20. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîm către acelaş, care l-a întrebat: Dacă i-a dat lui Dumnezeu putere să calce peste şerpi şi scorpii, de ce se mai tulbură ?* [23].

Cel ce a primit putere să calce peste şerpi şi scorpii, nu mai este vătămat sau biruit de ei. Cercetează deci inima ta în fața oricărui lucru şi dacă el poate tulbura inima ta, măcar cît de puțin, află că eşti încă departe de a fi primit putere asupra acelora şi să nu fii fără grijă de tine, ca nu cumva să ți se fure vre-o clipă [24]. Ci orice lucru ai vedea că se întîmplă - şi nu spun numai despre cele din lume, care sînt trecătoare, ci fie în cer, fie pe pămînt - pune pe Dumnezeu şi judecata Lui înaintea ochilor tăi. Şi gîndeşte-te că puțină vreme avem să petrecem în lume. Şi aşa fă să se sălăşluiască blîndețea în inima ta, aducîndu-ți aminte de Hristos, Oaia şi Mielul cel fără de răutate; de cîte a răbdat, nevinovat fiind: ocări, bătăi şi celelalte. Iar noi, măcar că sîntem vinovați de ce ne pornim împotriva aproapelui, cînd n-am pătimit nimic din partea lui? Adu-ți aminte că dragostea nu se trufeşte, ci e cu îndelungă

[23] De ce nu stărue în starea de neispitire? De ce se mişcă împotriva aluia?

[24] În textul grec: "Ca nu cumva să ți-o ia timpul înainte", adică să nu-ți scape vreo clipă de sub stăpînire; să nu ți se întîmple în vreo clipă ceva ce n-a fost sub ateuția ta. Să nu-ți răpească diavolul vremea din clipele date ție spre crcşterea ta.

răbdare şi celelalte (I Cor. 13, 4). Şi roagă-te să ajungi la cele dinaintea ta, ca să nu-ți fie osteneala în deşert. Lipeşte-te fără şovăire de Hristos, care ne-a iubit pe noi. Lui fie slava în veci. Amin.

21. *R ă s p u n s u l aceluiaş Bătrîn către acelaş, punîndu-i în minte să nu poruncească nimănui ceva, ci să-şi hotărască drept regulă limpede să se îngrijească numai de sine.*

Frate, cu cît îți scriu mai multe, cu atîta sileşte-te mai mult să înțelegi cele scrise de mine şi să nu le nesocoteşti. Căci se spun spre cunoştința şi spre buna aşezare a sufletului.

S ă ştii, frate, că dacă cineva nu suferă ocările, nu va vedea slava şi dacă cineva nu leapădă amărăciunea mîniei, nu gustă dulceața. Ai fost lăsat în mijlocul fraților şi a lucrurilor ca să arzi şi să fi cercat. Căci aurul trebue probat prin foc (I Petru 1, 7). Nu-ți ține nimic pentru tine, căci prin aceasta vii la război şi la griji. Ci judecă cele ale timpului potrivit cu frica de Dumnezeu şi nimic în duh de ceartă (Filip 2, 3). Fă tot ce poți sa te înstrăinezi de mînie şi fii pildă de folos tuturor, nejudecînd pe cineva, nici osîndindu-l, ci sfătuindu-i ca pe nişte frați adevărați. Iubeşte mai ales pe cei ce te ispitesc. Căci şi eu am iubit pe cei ce mă ispiteau. Pentru ca de gîndim bine ei, aceştia

25

ne ajută să înaintăm. Nu-ți impune nici-o regulă . Fii ascultător şi smerit şi cere-ți socoteală de ce-ai făcut în fiecare zi căci proorocul explicînd cuvîntul "în fiecare zi", zice: ,,Şi am zis: acum am început" (Ps. 76, 10)[26]. Iar

[25] Nu spune: voi ierta atîta. mă voi supune pînă la marginea cutare.
[26] Poetul Charles Pegui vorbea de „l'eternel commencement". De fiecare dată cînd fac acelaş drum, gîndesc altceva. Nici-un moment nu e ca altul. Kirkegaard vorbea şi el de noutatea fiecărui moment

Moise zice: ,,Şi acum Israile" (A doua lege, 4, 1). Ține deci şi tu pe acum"[27].

Ş i de ți se impune trebuința să porunceşti cuiva, probează gîndul tău, dacă nu cumva va mişca vre-o tulburare. Şi dacă nu ți se pare folositor, ascunde-l sub limbă, aducîndu-ți îndată aminte de Cel ce a zis : "Ce va folosi omul de va dobîndi lumea toată iar sufletul şi-l va pierde ?" (Mt. 16, 26). Învață, frate, aceasta, că tot gîndul care nu are în sine renunțarea la smerenie, nu e după Dumnezeu, ci este în chip vădit din cele de-a stînga. Căci Domnul nostru vine cu seninătate, iar toate

cele ale vrăjmaşului, cu tulburare şi mişcare necurată. Şi chiar dacă par îmbrăcaţi în haina oilor, se descopere din tulburarea ce o pricinuesc că "sînt lupi răpitori" (Mt. 7, 15). Căci zice: "Din roadele lor îi veţi cunoaşte pe ei" (Mt. 7, 16). Să ne dea Dumnezeu tuturor pricepere ca să nu ne lăsăm amăgiţi de dreptăţile lor. Căci "toate îi sînt Lui goale şi descoperite" (Evr. 4, 13).

Tu deci, iubite, fă să izbutească totul în mîinile tale, punînd înaintea ochilor tăi frica lui Dumnezeu. Şi mulţumeşte-i Lui.

(„der Augenblick"). Se poate generaliza: omul e mereu nou, căci spiritul personal e mereu nou. Dar e cu adevărat mereu nou, cînd nu se bălăceşte în patimile sale.
[27] Nu lăsa nici-un ,.acum" să treacă nefolosit. Kirkegaard cerea să nu amînăm împlinirea a cecace ni se cere în acest moment, căci prin aceasta ne obişnuim să tot amînăm. Fă fapta bună pe care ţi-o cere momentul chiar în acel moment. Împacă-te cu fratele tău pînă eşti cu el pe cale. Tot timpul şi spaţiul sînt imprimate pentru un imperativ moral. Faptul că fiecare moment al timpului şi al persoanei îşi are unicitatea lui, sau se cere umplut de ceeace e de trebuinţă în acel moment, arată că nici momentele timpului, nici împlinirile persoanei nu sînt destinate să se topească într-o esenţă indistinctă, ci-şi au ecoul lor prelungit şi unic ca mulţumire sau osîndă în eternitatea persoanei. Dar trebue să vedem şi ceeace nu e potrivit să facem în această clipă, ca să aşteptăm o alta. La aceasta ne ajută discer-nămîntul.

Că a Lui este slava şi cinstea în veci. Amin.

22. *R ă s p u n s u l aceluiuş mare Bătrîn către acelaş, plin de mîngîere şi de îndemn ca să se întoarcă la veselia duhovnicească din descurajarea pricinuită lui de diferite întîmplări.*

Scrie fratelui Ioan un îndemn duhovnicese care să veselească inima lui în Hristos Iisus, Domnul nostru. Şi spune-i lui: fiindcă ne doreşti, „precum se doreşte cerbul după izvoarele apelor" (Ps. 41, 1), - dar nu aşa de mult ca noi pe tine - nemaiputînd răbda, cum zice prea dumnezeescul Apostol Pavel (I Tes. 3, 5), am scris iubirii tale aceste spuse de noi, mai bine zis de Dumnezeu. Rodească-ţi viaţa ta struguri, care, călcaţi în picioare, să-ţi producă vin duhovnicesc, ca să veselească sufletul tău necăjit. Cîmpul tău să rodească îmbelşugat sămînţa cea bună care semănată pe pămîntul cel bun să producă una o sută, alta şase zeci şi iarăşi alta trei zeci (Mt. 4, 8). Şi să se încălzească inima ta pentru totdeauna de

focul de care a spus Stăpînul nostru Iisus Hristos: „Foc am venit să arunc pe pămînt" (Lc. 12, 49). Să se înstăpînească în inima ta pacea Domnului, după cuvîntul Apostolului (Col. 3, 15). Şi să se înalțe finicul tău cu ramurile lui, potrivit lui David care zice: "Dreptul ca finicul va înflori" (Ps. 91, 13). Să te curățeşti de mînie şi de iuțimea patimilor ca sfinții cei desăvîrşiți, în care nu se arată nicidecum mişcarea acestora, ba nici măcar vre-o înclinare de-o clipă spre ele. Şi să învrednicească Domnul sufletul tău ca să se sălăşluiască în nevinovăție şi în blîndețe, ca să fii o hrană a lui Hristos, un miel nevinovat. Să calci pe urmele noastre ca un urmaş cuminte şi să te ridici la canonul nostru ca un bun moştenitor al harismelor mele. Să vadă ochii tăi pe Dumnezeu, ca unul ce-ai ajuns curat cu inima (Mt. 5, 8). S ă fii îndelung răbdător în necazurile tale, ca unul ce ai cunoscut făgăduinla Stăpînului care zice: „În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea" (Ioan 16, 33). Să ajungi la dragostea de nebiruit care introduce pe cei ce au dobîndit-o în curțile împărăteşti şi-i face frați ai lui Hristos . Pătimeşte împreună cu Hristos, ca să te slăveşti împreună cu El (Rom. 8, 17) şi dacă mori împreună cu El, ca să te scoli împreună cu El.

29

Făcînd aşa, nu nesocoteşti comoara ce stă în fața ta . Dar pînă acum n-ai cunoscut înțelesul ei, sau ce este ea. Cînd însă vei ajun3g0e la liniştea desăvîrşită, atunci o vei cunoaşte pe ea [0] şi (n.ed. În text nu există nota 27b, poate va apare în ediția ulterioară a Filocaliei) Frumoasă aplicare a ideii de mîncare de către noi a Mielului Hristos. Fiecare om blînd e o adevărată hrană plină de dulceață pentru semenii săi. Dar numai unit cu Hristos în jertfa de sine, poate fi şi omul un astfel de miel blînd, dulce la mîncare şi îndulcind viața celui ce-l mănîncă

[28]. Iisus s-a făcut Fratele nostru prin dragostea care L-a îndemnat să se facă om şi să primească moartea pentru a ne ridica la comuniunea veşnică şi fericită cu Sine în Împărăția unde vom fi fii ai Tatălui ceresc şi frați ai lui. Iar Tatăl cel veşnic ne-a creeat şi L-a făcut pe Fiul Său om, ca să-şi extindă dragostea Sa de Tată şi la alți fii. Noi trăim frăția cu Hristos şi calitatea de fii ai Tatălui ceresc, răspunzînd acestei iubiri a Lor şi iubind şi noi pe oameni cu iubirea Lor. În împărăția lui Dumnezeu, Acesta nu e Stăpîn al nostru ci Tată şi Frate. Acolo donmeşte dragostea între Dumnezeu şi noi şi între noi toți frați ai lui Hristos şi fii ai Tatălui ceresc. [29] Comoara ce ne stă în față este dragostea lui Hristos şi toate bunătățile Lui pe care ni le dă şi nouă. Pe ea nu o vom putea cunoaşte decît cînd vom ajunge la liniştirea desăvîrşită din partea grijilor pentru lucrurile trecătoare şi înguste ale lumii acesteia. Căci în această stare nu ne vom mai agita pentru cele netrecătoare. La dragostea aceasta vom ajunge după ce vom fi fost în stare să murim şi noi lumii ce ne îngustează pentru Hristos, cum a murit El pentru noi.

te vei minuna de darul lui Hristos. Dar cît de nepătrunse sînt căile Lui ! (Rom. 11, 33). Pînă ce eşti cu oamenii, nu poți să le înțelegi. Dar cînd te vei afla fără griji ca noi, atunci vei înțelege cele spuse. De aceea mă rog lui Dumnezeu noaptea şi ziua (II Tim. 1, 3) ca să fii şi tu acolo unde sîntem noi, să fii şi tu într-o simțire cu noi, în bucuria negrăită a sfinților şi în lumina veşnică, ca să afli şi tu partea ta în ceeace s-a făgăduit sfinților, „în cele ce ochiul nu le-a văzut, nici urechea nu le-a auzit, nici la inima omului nu s-au suit, pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El". Intăreşte-te în Domnul; bucură-te. Amin.

23. *Î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Te rog, Părinte şi Învățătorule, să nu te superi pe mine pentru cele ce le greşesc şi să-mi dai un canon (un îndreptar) cum trebue să mă folosesc de psalmodiere, de post şi de rugăciune. Şi dacă trebue să fac o deosebire între zile.*

R ă s p u n s : Frate, dacă ai fi luat aminte la cuvintele cererilor tale, ai fi avut puterea să le înțelegi. Dacă mă socoteşti Părinte şi învățător, cum crezi că mă pot supăra ? Căci Părintele este îndurător şi nu se lasă nicidecum stăpînit de supărare şi învățătorul e îndelung răbdător şi străin de orice supărare.

Iar în privința dreptarului de care m-ai întrebat, multe sînt căile pe care se poate intra prin poarta strîmtă la viața veşnică. Iată, Domnul Hristos îți spune pe scurt cum trebue să intri. Lasă regulile oamenilor şi ascultă pe Cel ce zice: "Cel ce rabdă

[30] Numai murind egoismului păcătos, omul trece în viața infinit de largă a dragostei, în viața cea adevărată. Şi simțind că are totul, nu e agitat, ci liniştit.

pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22). Dacă deci nu are omul răbdare, nu va intra în viață. Aşadar nu cere o poruncă, pentru că nu vreau să

fii sub lege, ci sub har[31]. Căci s-a zis : "Pentru cel drept nu este lege" (I Tim. l, 9). Iar noi vrem ca tu să fii cu cei drepți. Ține dreapta socoteală, cîrmuind ca un bun cîrmaci vasul printre vînturi. Cînd eşti bolnav, ține-te de cele ce ți-am scris, potrivit stării tale. Iar cînd eşti sănătos, împlineşte-le iarăşi după starea ta. Căci cînd se îmbolnăveşte trupul, nu cere hrană după obişnuința lui. Deci nici în privința aceasta nu se lucrează după vre-o regulă.

Iar cît despre zile să le ai pe toate deopotrivă, sfinte, bune. Fă aşadar toate cu înțelepciune şi vei ajunge la viața cea în Hristos, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

24. *Născîndu-se o deosebire de păreri între Ava şi el despre un loc din Scriptură şi fiecare din ei luptîndu-se pentru îndelunga răbdare, le-a trimis Bătrînul răspunsul acesta arătîndu-le că îndelunga răbdare e lipsită de tulburare. Aceasta pentru ca să-şi păzească totdeauna netulburarea în chip desăvîrşit.*

Iubite fiule, să nu socoteşti că ați înțeles prin voi înşivă capitolul de ieri din Epistola Apostolului Pavel către Tesaloniceni. Deaceea eu, cunoscînd slăbiciunea răbdării voastre, sau că este amestecată cu supărare, m-am rugat lui Dumnezeu pentru voi ca să înțelegeți acest capitol. In aceasta

[31] Cine crede în Hristos, primeşte harul ca putere a iubirii Lui care-i dă şi lui puterea iubirii neîngustată de lege. Şi cine iubeşte, este şi tare şi liber şi în veşnică înaintare. Împlineşte tot binele din dragoste pentru Hristos, pentru că-i place Lui. Şi El îi dă aripi în larg.

stă tot înțelesul scrisorilor mele scrise prin tine fratelui Ioan.

Pe lîngă aceasta luați aminte şi la capitolele ce urmează să le citiți astăzi din Apostoiul Pavel şi din Sfînta Evanghelie, pentru că au acelaşi înțeles. Citiți-le de trei ori, cercetînd înțelesul cuvintelor pentru folosul sufletesc. Căci vă port foarte mult în suflet şi mă îngrijesc de voi, după voia lui Dumnezeu. Nevoiți-vă, aşadar, împreună cu mine şi luptați-vă împreună să tăiați de la voi supărarea şi mînia. Căci e nevoie pentru aceasta de lupta dusă cu ajutorul lui Dumnezeu.
Iată capitolele acestea:

Din cea dintîi către Tesaloniceni, de la: "Vă rugăm, fraților, să recunoaşteți pe cei ce se ostenesc între voi şi pe cei ce vă cîrmuesc în Domnul" (I Tes. 5, 13), pînă la sfîrşitul epistolei.
Din cea dintîi către Corinteni, de la:

„Iar cît priveşte darurile duhovniceşti, nu vreau, fraților, să fiți în necunoştință: ştiți că pe cînd erați păgîni" (I Cor. 12, 1-2) pînă la: "Dar în biserică voesc să grăesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să învăț şi pe alții, decît zeci de mii de cuvinte cu limba" (I Cor. 14, 19).

Din Evanghelia după Matei, de la : "Ieşind Iisus a văzut popor mult şi I s-a făcut milă de ei şi a tămăduit pe bolnavii lor" (Mt. 14, 14) pînă la: "Iar cei ce se aflau în corabie s-au închinat Lui, zicînd : "Cu adevărat Fiul lui

Dumnezeu eşti" (Mt. 14, 33).

25. *R ă s p u n s u l aceluiaş către acelaş şi către Ava care voia dintr-odată să facă mai strînsă regula fraților.*

Iți spun şi ție, fiule, si fratelui, că v-am scris mai înainte despre îndelunga răbdare. Vă spun şi acum: "Strînge laptele şi va fi unt; dar dacă strîngi sînul în mînă va ieşi sînge" (Prov. 30, 33). Iar Sf. Pavel zice: "M-am făcut Iudeilor Iudeu ca să cîştig pe Iudei" (I Cor. 9, 20) ş.a.m.d. Apoi zice: "Tuturor toate m-am făcut, ca în orice chip să mîntuesc pe vreunii" (I Cor. 9, 22). Dacă vrea cineva să înconvoae un pom, sau o viță, îl înconvoae treptat şi nu se frînge. Dar dacă-l trage dintr-odată lemnul se frînge îndată. Înțelege. Ce-ți spun [32].

26. R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care descoperise unele lucruri despre care Bătrînul îi poruncise să nu le spună nimănui şi de aceea căzuse în ispită. Şi despre desăvîrşita îndelungă răbdare.

Spune fratelui: E scris : "Dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui" (Rom. 8, 9). Ia seama de unde ți-au venit aceste gînduri de îndoială, care te supără neîncetat. Oare nu din călcarea poruncii mele, care ți s-a făcut obişnuință ? Căci ți-am poruncit adeseori să nu spui nimănui taina şi tu ai vestit-o multora. Sînt eu oare Hritos, care cînd poruncea să nu se spună vre-o faptă a Lui nimănui, atunci se vestea cuvîntul despre ea noroadelor şi tuturor (Mt. 7, 36)? Totuşi voia lui Hristos este să nu fie izbit aproapele, căci El a venit să mîntuiască pe oameni cu multă blîndețe şi dulceață. Căci dacă omul nu se face ca fărămitură, nu poate locui cu oamenii [33]. Vezi ce spune Hristos ucenicilor Săi : ,,Nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi" (Io. 15, 16).

[32] Se recomandă să nu se pună îucepătorilor în viața duhovnicească o regulă prea aspră.

[33] Hristos ni s-a făcut pildă de delicatețe. Şi sfinții se aseamănă cel mai mult cu El. Aceasta e puterea pozitivă a smereniei. Ea dă altora toată lărgimea, îu manifestarea lor. Sfîntul se consideră o fărămitură între alții.

Dacă deci chemarea ce ne-o faci cu iubire e de la Dumnezeu şi nu de la oameni, nevoeşte-te să dobîndeşti îndelungă răbdare[34]. Căci ţi s-au scris ţie de mine cele scrise odinioară: „întru răbdarea voastră veţi cîştiga sufletele noastre" (Lc. 21, 19). Pune deci iarăşi început în păstrarea şi păzirea celor spuse ţie de mine [35]. Căci nu e încă vremea de a le descoperi acum [36]. Fii cu curaj în Domnul !

27. R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaşi, care se întristase că a întîrziat să-i scrie şi de aceea crezuse că l-a scos din amintirea lui.

Scrie îndată fratelui, arătîndu-i întîi bucuria, veselia şi îmbrăţişarea mea în Domnul. Şi spune-i: Să nu socotesti, iubitul meu, că am predat uitării pomenirea ta în inima mea, fiindcă am întîrziat să-ţi scriu. Ci luînd aminte la purtarea ta, mi-am prelungit răbdarea pînă acum. Fii îneredinţat că precum nu uită Dumnezeul nostru să miluiască lumea, nici eu nu uit de iubirea ta, ci mă rog lui Dumnezeu noaptea şi ziua pentru

[34] Dacă Hristos ne-a ales pe noi, cînd cineva ne alege să-l ajutăm cu sfatul şi cu fapta, Dumnezeu ne alege prin acela. Dar despre aceasta trebue să-şi dea seama şi acela şi să ne asculte în ceeace-i spuuem, căci sîntem aleşi prin el de Dumnezeu însuşi pe seama lui. In aceasta e întemeiată delicateţea raporturilor dintre oameni şi responsabilitatea reciprocă între ei. Dumnezeu nu ne-a ales numai să fim, ci să fim unii pentru alţii. Eu te respect, pentru că prin tine apelează la mine Hristos; şi tu mă respecţi , pentru că eu sunt ales de Hristos pe seama ta. Eu trebue să am răbdare în aţ-ji asculta şi împlini cu responsabilitate cererea de sfaturi; tu trebue să ai răbdare în a-mi asculta şi împlini cu responsabilitate sfaturile.

[35] Răbdarea înseamnă a socoti că fiecare clipă ne e dată pentru un nou început ca şi cînd n-am fi făcut nimic pînă acum. Astfel putem să fim mereu noi în luarea în seamă a ceeace ni se cere în fiecare clipă şi să nu ne îngreunăm niciodată în ascultarea şi împlinirea poruncii în fiecare clipă. Sîntem într-o veşnică noutate, care e totodată o necontenită creştere, pe care însă nu trebue să o prezentăm cu mîndrie altora. Dar ceeace trebuie să împlinim în fiecare clipă aflăm şi din sfatul părinţilor duhovniceşti.

[36] Dacă spui altora înainte de vreme cele recomandate ţie rişti să le banalizezi; rişti ca ele nefiind înţelese de alţii, ca unele ce nu sînt date pentru ei în starea lor de acum, să le bagatelizeze şi să te facă şi pe tine să le mişorezi importanţa. Le vei putea descoperi cu folos pentru alţii după ce ai crescut tu prin împlinirea lor, ca să iradieze din tine forţa desăvîrşirii tale, la care ai fost ridicat din practicarea celor poruncite ţie. Dar şi după ce au crescut ei la putinţa de-a le împlini. Deaceea Hristos putea spune lucruri tari altora, dar le interzicea să le comunice mai departe înainte de a se fi ridicat ei înşişi la puterea de a le exemlilifica prin viaţa lor.

mîntuirea sufletului tău, ca să ajungi la măsurile ce ți le-am arătat prin scrisorile dinainte.

Ş i mai află şi aceasta, că atunci cînd pleci spre slujirea mînăstirii, merge totdeauna cu tine şi inima mea cu bunăvoirea lui Dumnezeu. Drept aceea să nu te descurajezi, fratele meu. Căci nădăjduesc că vei ajunge să te bucuri de toate cîte ți le-am scris. Pentru că nu minte Dumnezeu care a spus: "Cel ce rabdă pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22). Cugetă la cele ce ți le-am spus şi la ce e pus în sarcina ta. „Căci prin multe necazuri trebuie să intrăm noi în Împărăția cerurilor" (Fapte 14, 23). Bucură-te, aşadar, întru Domnul; şi iarăşi îți zic: bucură-te (Filip, 4, 4). Nimenea să nu afle deci taina. Căci s-a scris: "Şi cuvintele acestea le-au părut lor ca o aiureală"

(Lc. 24, 11)[37]. Că de nu are cineva inima tare nu le poate suporta[38].

28. *I-a venit gîndul să-şi pună ca regulă să nu iasă nicăeri în zilele de post. Dar Bătrînul l-a oprit de la aceasta ca nu cumva cerînd vre-o trebuință voită de Dumnezeu, să iasă şi să se întristeze ca unul ce a călcat regula.*

Spune fratelui: N-ai auzit de la mine că oriunde vei pleca şi orice ai face pentru Dumnezeu, inima mea merge cu tine ? Nici acum, frate, precum ai auzit mai înainte, să nu-ți pui nici-o regulă. Şi de ieşi cînd se iveşte trebuința, să nu te întristezi în gîndul tău. Pricepe înțelesul celor scrise ție de mine. Şi lucrează aşa şi vei avea odihnă. Pace ție de la mine, mai bine zis de la Dumnezeu .

29. R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaşi, prin care întăreşte credința lui în cele făgăduite lui şi îl ridică prin această încredințare la o şi mai mare rîvnă

Odihna şi tot darul cel bun şi toată harisma dumne-zeească vine; omului prin credinţă. Nu fii deci nesimţitor la puterea ce-

[37] Să nu afle cei nepregătiţi taina că la fericirea veşnică se ajunge prin necazuri, sau taina de viaţă aducătoare a crucii. "Căci cuvîntul crucii celor pieritori nebunuie este" (1. Cor. 1, 18). Taina suferinţii care înobilzează nu o pot înţelege decît cei subţiaţi prin experienţe duhovniceşti.

[38] Inima tare stă în a suporta necazurile, în a rămîne cu iubire faţă de cei ce te defăimează; inima tare stă în stăruirea de a fi dulce pentru cei ce te adapă cu paharul amărăciunii.

[39] Varsanufie cere mereu adresantului să nu se robrească unei legi pe care ţi-o dă o dată pentru totdeauna. Ci să lucreze de fiecare dată aşa cum împrejurarea îi spune că e de folos. Libertatea în bine, aceasta e recomandarea. Să nu se îngrădească omul printr-o lege a repetiţiei formale.

ţi vine în fiecare zi de la Dumnezceu prin smerenia mea [40]. Şi află că nu puţin ne-a făcut să ne minunăm venirea ta la noi [41]. Aleargă deci spre cele dinaintea ta ,,ca să le iei" (I Cor. 9, 24). Şi adu-ţi aminte pururea de unde te-a scos Dumnezeu. Şi dă-I Lui mulţumită în toate, rugîndu-te să plinească cu tine mila Sa în veci. Amin

30 . *R ă s p u n s u l aceluiaşi mare Bătrîn către acelaşi, care l-a, întrebat dacă e dator să plece pe vapor cu unii fraţi pentru a găsi ceva pentru lucrul de mînă în Egipt. Căci şovăia pentru că şi el şi fraţii erau necunoscători ai mării şi ai locurilor.*

Spune fratelui: ,,Cît timp eşti afară, trebuie să te osteneşti pentru Dumnezeu împreună cu fraţii. Pune deci în faţa ochilor tăi necazurile Apostolului. Căci ,,cel ce va răbda pînă la sfîrşit se va mîntui" (Mt. 10. 22), în Hristos Iisus, Dosmnul nostru, căruia se cuvine slava în veci. Amin.

31. *Umblînd ei mult în Egipt înainte de, a afla ceva pentru lucru de mînă şi suferind multe şi felurite greutăţi şi necazuri, Ava Ioan s-a descurajat din pricina aceasta.*

[40] Tot darul vine de la Dumnezeu prin credinţă. Dar aceasta înseamnă în acelaş timp să crezi celui ce te asigură de darul ce-ţi va veni dela Dumnezeu. Credinţa în Dumnezeu nu exclude ci implică încrederea în omul care te îndeamnă la credinţă, mai ales cînd acoperă spusele lui cu viaţa lui. În acela e prezent Dumnezeu în lucrare. Se cere o mare încredere în părinţii duhovuiceşti.

[41] Adresatul ceruse la începutul scrisorilor să-i se dea voie sa vină să vieţuiască în mînăstire. Aceasta s-a făcuse cu voia lui Dumnezeu. El slujea acum mînăstirii, plecînd cu diferite misiuni în diferite locuri.

Bătrînul văzîndu-le acestea de mai înainte cu duhul, i-a pregătit de mai înainte un răspuns cu următorul cuprins:

Scrie, fiule, cele spuse de mine, mai bine zis de Dumnezeu, şi le pregăteşte să le trimiți fratelui Ioan[42] : Întîi salutarea mea în Domnul. După aceea spune-i : Te descurajezi în necazuri ca un om trupesc, ca şi cînd n-ai auzit că te aşteaptă necazuri cum a spus şi Duhul lui Pavel (Fapte 20, 23), care mîngîia pe cei ce erau cu el în corabie, îndemnîndu-i să fie cu voie bună (Fapte 27, 22). „Nu ştii că multe sînt necazurile drepților" ? (Ps. 33, 19) ; şi că în ele se probează omul ca aurul în foc? Deci dacă sîntem drepți, să primim să fim cercați în necazuri. Iar de sîntem păcătoşi, să le răbdăm ca unii ce sîntem vrednici de ele. Căci încercarea lucrează (produce) răbdare (Rom. 5, 4). S ă ne gîndim la toți sfinții de la început şi să vedem cîte au răbdat. Căci făcînd binele şi grăind binele şi stăruind în adevăr, au fost urîți şi necăjiti de oameni pînă la moartea lor, iar ei se rugau pentru duşmanii şi pentru prigonitorii lor, potrivit cuvîntului Mîntuitorului (Mt. 5, 44). Oare ai fost şi tu vîndut ca nevinovatul Iosif ? Oare au robit mîinile tale la coşuri (Ps. 80, 6) ? Ai coborît oare de două ori în groapă (Facere 37, 24; 40, 15) ? Sau ai fost asuprit ca Moise din copilărie pînă la bătrîneţe (Evr. 11, 25) ? Ce-ai îndurat, leneşule ? Sau ai fost prigonit ca David de către Saul şi de către propriul său fiu, plîngînd totuşi pentru ei cînd au murit (2 Imp. l, 11-27; 18, 33)?

Sau ai fost aruncat în mare ca Iona (Iona l, 15) ? Uitucule şi iubitule, pentru ce slăbeşte cugetul tău? Nu te teme şi nu tremura ca un lipsit de bărbăție, ca să nu te lipseşti de făgăduiala lui Dumnezeu. Nu te speria ca un necredincios, ci încurajează gîndurile tale puțin credincioase. Iubeşte necazurile în toate, ca să te faci fiu cercat al sfinților. Adu-ți aminte de răbdarea lui Iov şi a celor ce i-a urmat şi rîvneşte să mergi pe urmele lor. Adu-ți aminte de primejdiile, de necazurile, de lanțurile, de foamea şi de mulțimea altor rele pe care le-a răbdat Pavel (II Cor. 11, 24-27) şi zi fricii tale: sînt

[42] E vorba de acelaş Ava Ioan, care venise în mînăstire şi mergea în diferite locuri pentru trebuințele mînăstirii. Era ca un fel de iconom al mînăstirii, care cînd îngrijea de anumite lucrări în ea, cînd se ducea să procure cele de trebuință în afara mînăstirii. El se află sub Ava Serid, egnmenul mînăstirii. Dar e desoebit de Ioan Proorocul, celălalt Bătrîn, care viețuia şi el închis în chilie. Pe acest Ava Ioan, marele Bătrîn îl numeşte "frate", iar pe Serid "fiu".

străin de tine ! Adu-ți aminte de cel ce ți-a scris: Fie că izbîndeşti în lucrul ce-ți stă în fața, fie că nu, mulțumeşte lui Dumnezeu. Gîndeşte-te că lucrurile sînt stricăcioase şi trecătoare. Iar răbdarea cea după Dumnezeu mîntueşte pe cel ce a cîştigat-o pe ea.

Iată, te străduieşti să aduci ceva pentru lucrul de mînă şi să lucrezi. Ca să-ți arăt că, după cuvîntul Apostolului, reuşita nu atîrnă "nici de cel ce voieşte nici de cel ce aleargă ci de Dumnezeu care milueşte" (Rom. 9, 16), iată că Dumnezeu ne trimite oameni care au cele de trebuință ale lumii [43]. Primindu-i, nu spuneți că eu am grăit despre ei ceva ca să nu cadă în slava deşartă [44]. Iubiți-i ca pe nişte frați adevărați şi faceți ca gîndul vostru să odihnească gîndurile lor [45]. Căci ei disprețuesc lumea, ca să-şi mîntuiască sufletele lor. Şi Dumnezeu îi aduce prin mine - căci scriu cu înainte ştiință -, pe ei aci la voi ca să

[43] Nu noi îi găsim pe cei ce se întorc la Dumnezeu, ci El ni-i trimite. Ş i prin Dumnezeu se întorc.
[44] Să nu spună adresatul, acestor oameni, care vin la el, că Bătrînul i-a spus ceva despre ei, ca să nu-şi închipuie că sînt foarte importanți şi de aceea i-a vorbit Bătrînul despre ei. E bine ca cel atras la credință să ştie că Dumnezeu a făcut aceasta, dar să nu cadă prin aceasta în închipuirea că e mai important pentru Dumnezeu decît alții. Viața duhovnicească e continuă balansare între cele contrare.
[45] Ne putem odihni unii pe alții în gîndnri, cum ne putem şi tulbura. Mai bine zis atît odihna cît şi tulburarea vine unora totdeauna prin

aflați că au disprețuit-o foarte mult. Tu deci, frate, fiind ținut de mîna mea umblă pe calea cea strîmtă şi plină de necazuri care duce la viața veşnică în Hristos Iisus Domnul nostru, căruia fie slava în veci. Amin.

32. *R ă s p u n s u l aceluiaşi mare Bătrîn către acelaşi, care l-a întrebat dacă trebue să mănînce deosebit şi să nu iasă Miercurea şi Vinerea la Sfînta Împărtuşanie; şi dacă trebue să se oprească de la grija lucrului; şi de trebue să se folosească de vre-un mijloc de tămăduire dacă i s-ar întîmpla să se îmbolnăvească în nevoința liniştirii lui; şi deci să i se dea porunci în vederea mîntuirii.*

Nu vreau să nu ştie iubirea ta despre binefacerea venită ție de la iubitorul de oameni Dumnezeu. Căci iată te-au ajuns durerile (naşterii) [46]. Fiindcă a început Iisus să lucreze cu tine şi să te aducă pe tine, după rînduială la liniştea binecuvîntată a Lui, la răbdarea care nu se

ruşinează (care nu e făcută de ruşine) . Şi chiar dacă îţi va veni vre-o slăbiciune sau vre-o boală, îndreaptă toată nădejdea ta

alţii. Deci e o datorie a noastră să odihnim pe alţii şi sîntem datori cu recunoştinţă fară de cei din preajma noastră cînd sîntem odihniţi de ei, precum trebue să ne simţim vinovaţi cînd aceia nu sînt odihniţi.
[46] Semnul binefacerii ce-i vine dela Dumnezeu omului pornit pe calea înduhovnicirii, este că au început pentru el necazurile. Însemnează că Dumnezeu are încredere în puterea lui de a le suporta.

[47] Liniştea pe care o dobîndeşte omul duhovuicesc din partea grijilor lumii e lucrarea lui Hristos, sau în Hristos în care avem totul. Şi la ea îl duce pe acel om Hristos, sălăşluindu-se în el, dar nu fără ca el să treacă prin eroismul răbdător al crucii, care este implicit şi în liniştea lui Hristos. Asceza este hristocentrică.

spre Dumnezeu şi te vei odihni. Căci nădăjduesc în Dumnezeul meu că nu eşti departe de calea lui Dumnezeu.

Cît priveşte mîncarea deosebită în chilia ta, ea îţi e de folos şi de ajutor. Dar dacă se iveşte un motiv să mănînci cu fraţii, nu şovăi, nici nu te îngreuna, ci îngustează-ţi dorinţa treptat.

Iar de la împărtăşanie nu te opri cît timp intri şi ieşi, căci altfel pricinueşti sminteală altora.

Ş i ia seama ca să-ţi faci şederea ta cu smerenie şi cu frică de Dumnezeu şi cu iubire nefăţărită. Zideşte-ţi casa ta pe piatra tare şi neclintită: „Iar piatra este Hristos" (I Cor. 10, 4).

Iar alte porunci nu sînt de trebuinţă acum. Ţi-ajung cele ce ţi s-au scris din partea mea. Sînt destule pentru a te duce de la omul vechi la cel desăvîrşit. Cugetă la ele şi adu-ţi aminte de ele şi nu le uita. Căci cuprind toată Scriptura. Întăreşte-te în Domnul, păstrînd totdeauna smerita cugetare în cuvinte, în fapte şi în mişcări.

33 . *R ă s p u n s u l aceluiaşi mare Bătrîn către acelaşi, pentru că fratele lui după trup, gîndindu-se să se retragă în viaţa călugărească, îl întrebase prin el pe Bătrînul despre aceasta.*

Zis-a Domnul nostru Iisus Hristos: "Nimenea nu vine la Mine de nu-l va trage pe el Tatăl cel ceresc". Şi: "Eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi". Şi: "Eu mă voi arăta lui" (Ioan 6, 44; l4, 21). Şi "Priviţi că holdele sînt albe pentru seceriş şi cel ce seceră primeşte plată şi adună rod spre viaţa veşnică, ca să se bucure împreună cu cel ce seceră şi cu cel ce seamănă". Căci în aceasta se adevereşte cuvîntul că altul este cel ce seamănă şi altul cel ce seceră" (Ioan 4, 35-37).

Frate, nimenea voind să intre în cetate nu doarme; şi nimenea vrînd să lucreze, nu se lenevește văzînd soarele; şi nimenea vrînd să-şi lucreze țarina nu stă nepăsător. Ci cel ce voeşte să intre în cetate îşi iuțeşte pasul, în loc să-l facă mai zăbavnic; şi cel ce vede soarele începe repede să lucreze de frică să nu fie curînd împiedicat; şi cel ce voeşte să-şi lucreze țarina, se grăbeşte ca să nu fie

vătămată de neghină. Cel ce are urechi, să audă [48].

34. *Venind iarăşi a doua oară fratele la el, acesta era îngrijorat de mîutuirea lui şi îi aduse aminte de făgăduiala lui de mai înainte. Iar acela îi ceru să i se dea un semn de către Bătrîn, despre aceasta. Şi Bătrînul, îi spuse acestea:*

În privința fratelui de care mi-ai vorbit, el e războit de necredință. Şi aceasta este eresul fariseic. Despre aceştia Domnul a spuus: „Neamul acesta cere semn şi semn nu i se va da" (Lc. 11, 29). Acestuia nu am nimic să-i spun decît ceea ce a spus Apostolul: „Cele Vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi" (II Cor. 5, l7). Şi: „Acum Izraile" (A doua lege, 4, 1). Şi: "Să nu isipiteşti pe

[48] Cine se obişnueşte cu amînarea, greu mai scapă de această obişnuință. Cine se opreşte din urcuş, a căzut în aceiaş clipă mai jos de unde este. Nu stă decît cel ce urcă neîncetat. E o idee pe care a desvoltat-o sfîntul Grigorie de Nisa. Oprirea prin lenevie produce o anumită paralizie în puterile sufletului. Cel ce cedează lenei, devine robul ei, îşi slăbeşte libertatea, sau stăpînirea sa asupra lui însuşi. Eşti tu însuți cînd eşti stăpîn pe tine. De aceea în greceşte libertatea se numeşte şi stăpînire de sine (**auTeZouoiov**). N-am ajutat pe om în clipa în care a trebuit l-am putut pierde. Fiecare clipă impune o datorie unică pentru veci, pe care n-o mai poți îndeplini în altă clipă. Fiecare clipă ni s-a dat cu rostul ei unic dela Dumnezeu. Fiecare clipă are o însemnătate pentru veşnicie.

Domnul Dumnezeul tău" (A doua lege 6, 16). Şi iarăşi: "Astăzi de auziți glasul Lui, nu învîrtoşați inima voastră" (Ps. 94, 8). Cel ce are urechi de auzit, să audă [49].

35. *R ă s p u n s u l aceluiaşi mare Bătrîn către cel ce L-a întrebat despre frații neputincioşi cu trupul. Şi despre alții neputincioşi cu cugetul, de trebue să-i ia la sine. Si de trebue să-i spună Avei [50] să uşureze puțin pe începători de la priveghiere ? Şi despre tăcerea lui îndelungată.*

Frate, răspunsul la cele trei gînduri este unul: să nu sileşti voința cuiva, ci seamănă cu nădejde. Căci Domnul nostru n-a silit pe nimeni, ci a binevestit. Şi dacă cinva a voit, a ascultat. Ştiu că ştii că nu nesocotesc, nici nu dis-prețuesc dragostea ta. Dar răbdarea este spre mare folos. Căci cînd ne rugăm şi Dumnezeu întîrzie să ne asculte, o face spre folosul nostru ca să ne deprindem cu îndelunga răbdare. Deci să nu ne descurajăm, zicînd că ne-am rugat şi nu ne-a auzit. Căci Dumnezeu ştie ce e de folos omului. Bucură-te în Domnul, fratele meu, şi fii fără grije în orice lucru. Şi roagă-te pentru

[49] E aceiaş idee ca în răspunsul dinainte. Cine urcă o face peutru că aude glasul Domnului care-l cheamă. Cel ce se obişnuieşte să nu dea toată atenția poruncii Domnului îudată ce o aude, şi aşteaptă să i se spună a doua oară, să i se dea un nou semn mai accentuat, pierde sensibilitatea receptivă a inimii. Începe să se tocească, să se sclerozeze spiritual. Începe să nu mai fie viu, începe să moară. Cade din simțirea planului dumnezeesc care-l face liber, din planul vibrant al Duhului, în cel al automatismului naturii, încetînd să mai fie ei însuşi. Se afirmă iarăşi importanla lui „acum" şi a lui „astăzi", importanța de a împlini în această clipă ceea ce cere Dumnezeu în ea. Fiecare clipă ne e dată pentru a o umplea cu împlinirea datoriei noastre legată de ea, pentru a imprima în noi ceeace ne cere şi Dumnezeu însuşi ne spune în ea, ce datorie avem de împliuit în ea.
[50] Starețului Serid.

mine, tu cel iubit de mine şi de un suflet cu mine [51].

36 . *R ă s p u n s u l aceluiaşi mare Bătrîn către acelaşi, prin care îi îngăduie aceluia să înceapă liniştirea slobozit de orice grijă; precum şi răspunsul la gîndul ce i-a venit aceluia că e ceasul din urmă; ca şi la întrebarea de a făcut bine că a rămas mult la unul dintre Părinți stînd de vorbă cu el.*

Frate, ascultă de mine care te iubesc în Hristos Iisus. Despre chilie a spus Domnul nostru Iisus Hristos: "Vine ceasul şi acum este, cînd morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi cei ce vor auzi vor învia. Că precum Tatăl are viață întru Sine, aşa a dat şi Fiului să aibă viață întru Sine" (Ioan 5, 25-26).

Ş i eu îți spun ție că timpul intrării tale, cu ajutorul lui Dumnezeu, e de față întocmeşte-ți noua chilie. Intră avînd pe Dumnezeu drept călăuză şi tu te vei sălăşlui în ea, să nu mai porți grije de nimic. Căci trebuința lucrurilor şi ispita se susțin

una pe alta. Iar gîndul semănat în tine e fără folos, ba aduce cu el şi slava deşartă căci cine nu ştie că sîntem în ceasul din urmă ?[52]

[51] A persista în urcuşul spre Dumnezeu nu înseamnă a forţa în orice clipă împlinirea unei fapte pentru cineva, sau a aştepta totdeauna rezultatul unei rugăciuni pentru acela. Dumnezeu vrea să ne obişnuiască şi cu răbdarea. Continuitatea urcuşului stă uneori în continuitatea rugăciunii pentru alţii şi în neslăbirea aşteptării rezultatului. Rugăciunea şi răbdarea pot susţine împreună urcuşul continuu şi o neîncetată tensiune, ca o căldură care dacă se răceşte, greu mai poate fi reaprinsă.

[52] Orice clipă poate fi cea din urmă. În alt sens, să cugetăm că orice ceas poate fi ceasul din urmă al vieţii noastre moarte şi deci ceasul

Cît despre convorbiri cînd te vezi pe tine pornit de a vorbi despre Dumnezeu, află că tăcerea e mai minunată si mai slăvită decît convorbirea[53]. Deci n-a mai rămas nimic de care ai nevoie să-ţi scriu. Căci ţi-am scris de la alfa pînă la omega cum o ştie iubirea ta. Te las cu Dumnezeu. Că al Lui este ajutorul şi a Lui mila. Amin.

37. *Un mirean oarecare, iubitor de Hristos, a trimis vorbă să se întrebe Ava Ioan despre un lucru şi i-a dat lui răspuns. Dar părîndu-i pe urmă rău a descoperit aceasta marelui Bătrîn, zicînd: "Iartă-mă că sînt beat şi nu ştiu ce fac".*

Ţi-o spun de multe ori: "Lasă pe morţi să-şi îngroape pe morţii lor" (Lc. 9, 60). Oare nu eşti încă desgustat de răul lor miros ? Ia seama ce zici. Căci nu ştii ce zici. Că cel beat e luat în batjocură de oameni, e lovit, e dispreţuit. El nu se cinsteşte pe sine însuşi, nu-şi dă vre-o părere, nu învaţă pe alţii, nu dă un sfat despre ceva, nu deosebeşte lucrul acesta ca bun de altul ca rău. Dacă spui una cu gura şi alta o arăţi cu fapta, vorbeşti întru necunoştinţă. Nu te lăsa prins de somn, ca nu cumva să vină deodata la urechile tale strigarea: "Iată Mirele vine, ieşiţi întru întîmpinarea Lui" (Mt. 25, 6). Tu vei zice atunci: „Sînt

trezirii noastre din moarte la viaţă, dacă auzim glasul celui în stare să ne trezească la existenţa noastră responsabilă, să ne facă treji, ca să ne dăm seama că existăm. Iar dacă nu ne deschidem urechea sufletului la acest glas acum, ne obişnuim să nu-l mai auzim nicio-dată. Şi deci rămînem în moarte definitiv, făcînd din această clipă în sens contrar clipa noastră din urmă. Cine intră "în chilie" sau în intimitatea sensibilă cu Dumnezeu, părăsind alipirea la lucrurile moarte, a trăit în momentul acela şi trăeşte tot timpul cît rămîne în această stare, ceasul din urmă în sens bun.

[53] Dumnezeu e mai presus de cuvînt. Principal e să simţi prezenţa Lui ca o putere mai presus de cuvînt. Şi o simţi puternic prin responsabilitatea ce a trezit-o şi o susţine în tine.

ocupat". Te-a făcut fără griji, şi tu nu o voeşti aceasta. Ți-a luat frămîntările, şi tu te încurci în ele. Te-a odihnit şi tu voeşti să te oboseşti. E vremea din urmă să jeleşti şi să plîngi pentru păcatele tale. Adu-ți aminte că ți-a spus despre poartă că se va închide (Mt. 25, 10). Grăbeşte-te, ca să nu rămîi afară cu fecioarele nebune. Strămută-te cu gîndul de la lumea aceasta deşartă la alt veac. Lasă cele pămînteşti şi caută cele cereşti. Părăseşte cele stricăcioase şi vei afla pe cele nestricăcioase. Fugi cu cugetul de la cele vremelnice şi le vei întîlni pe cele veşnice. Mori în chip desăvîrşit, ca să vieţueşti în chip desăvîrşit în Hristos Iisus Domnul nostru [54], Căruia îi este slava în vecii vecilor. Amin.

38. *R ă s p u n s u l aceluiaşi Bătrîn către acelaş, care dorea să primească de la el des un răspuns spre ajutor şi spre mîntuirea sufletului şi căuta să afle de trebue să se întreţină cu vreunul dintre fraţi, sau să se lase întrebat de ei în privinţa vreunui gînd.*

Fiindcă ştiu Cui te-am încredinţat şi ce hrană ţi-am predat, dacă iei seama la acestea, nu trebue să-ţi scriu des. Caci Cel Căruia te-am încredinţat ştie de ce ai trebuinţă încă înainte de a cere -tu. Deci fii fără grije în privinţa celor ce ai auzit. Lipsa

[54] Numai cine moare în chip desăvîrşit omului vechi, omului mort spiritual, legat de lucrurile trecătoare, supus îngustimii lor, şi ca urmare la tot felul de piedici în relaţiile cu semenii săi, poate intra într-o viaţă neîngustată, neîntunecată, neîmpiedicată, liberă şi deplin comunicativă, bună şi generoasă, în relaţiile cu ceilalţi, întărite de relaţia neîngustată cu Subiectul de extremă libertate şi infinită bunătate. Celui rămas adormit în lanţurile preocupărilor înguste şi trecătoare, îi rămîne închisă poarta intrării la viaţa ce se hrăneşte din hrana dătătoare de viaţă netrecătoare.

de orice grije te face să te apropii de cetate [55]. Şi faptul de a nu fi luat în seamă de oameni te face să locueşti în cetate [56]. Sau faptul de a muri faţă de orice om, te face să moşteneşti cetatea şi

comorile ei [57].

Ş i fiindcă voeşti mereu să auzi acelaş cuvînt despre vre-o convorbire sau despre vre-un gînd al fraţilor, cînd va fi de trebuinţă îţi voi spune ce e de făcut. Deci nu te îngriji de nimic decît de a-ţi duce pînă la capăt călătoria. Îţi îmbrăţişez

dragostea neîncetat. Iar cum să stingi din tine puțin cîte puțin mişcarea mîniei celei prea aprinse, poți să înveți de la tine îmsuți. Pace ție frate şi iubite Ioane.

39. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care voia să taie convorbirile chiar şi cu slujitorul său, pentru că îi spusese Bătrînul că "lipsa de griji te face să te apropii de cetate"; şi pentru că venise la gîndul să cerceteze pricinile feluritelor ispite ce se ridicau în el.*

[55] Nota în ed. greacă: Cetate pare să numească aci desăvîrşita linişte. Vezi şi răspunsul 159.

[56] Un alt sens al cetății poate fi comunicarea cu alții. Cel ce umblă prea mult după iuteresele sale egoiste, e ocolit de ceilalți, e în afara cetății. Cel bun, cel ce nu caută să tragă spre sine, nu mai e temut de alții ci îi atrage cu blîndețea şi bunătntea sa: „Fericiți cei blînzi ca aceia vor moşteni pămîntul". Cînd oamenii te iau cu zgomot în seamă, te iau de frică sau de interes, deci nu te iau în seamă din inimă, ci în mod viclean. Interior sînt despărțiți de tine. Dimpotrivă cel ce nu e "luat în seamă" în sensul acesta, atrage pe ceilalți la sine.

[57] E vorba de moartea care te opreşte să cauți pe oameni pentru iuteresele tale, pentru a-i exploata îutr-un sens sau altul, într-o totală nesimțire. Abea cînd mori acestui interes pentru ei, le cîştigi interesul, atunci te caută sincer, găsind mînagîere îu tine. Atunci ai devenit viu pentru ei. Ai intrat în „cetate".

Spune fratelui: Aşteaptă încă puțin, căci n-a venit timpul. Şi mă îngrijesc eu de tine mai mult decît tu însuți. Mai bine zis Dumnezeu. Frate Ioane nu te teme de ispitele ce se ivesc spre probarea ta. Căci nu te va preda Dumnezeu. Cînd îți vine deci ceva de felul acesta, nu te osteni căutînd pricinile, ci chiamă numele lui Iisus, zicînd : "Iisuse ajută-mi". Şi te va asculta, căci este aproape de cei ce-L cheamă. Nu te descuraja, ci aleargă şi vei lua în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava în veci. Amin.

40. *R ă s p u n s u l aceluiaş către marele Bătrîn: De trebue să învețe pe slujitorul său lucrul împletitului. Şi despre un frate, care-l întrebase despre gîndurile sale, dar nu în chip lămurit ci prin ghicituri; A făcut el bine (că l-a sfătuit) ?*

Învățătura cea prea luminoasă a Mîntuitorului nostru este aceasta: ,,Facă-se voia Ta". Dacă deci spune cineva rugăciunea aceasta din inimă părăseşte voia sa şi le atîrnă toate de voia Iui Dumnezeu. Aşadar, a învăța pe fratele e de folos, însă aceasta

poate fi şi pricina de pismă. Dar lucrul poate fi făcut rar, din cînd în cînd, şi în felul acesta e acoperit pentru conştiinţa fratelui [58].

Cît despre întrebarea prin ghicituri, ea îşi are pricina într-o cruţare de sine, lipsită de dreaptă socoteală, şi acest frate are deci nevoe de multe rugăciuni. Căci "semmele nu sînt pentru credincioşi, ci pentru cei necredincioşi" (I Cor. 4, 22) [59].

[58] Chiar lucrarea învăţării altcuiva poate stîrni pisma altora, putînd părea contrară smereniei, cum poate şi fi. Pentru ocolirea ispitei proprii şi a altora trebuie să faci acest lucru cît mai rar şi cît se poate de acoperit.

41. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bărtrîn către acelaş, care căzuse la multe rînduri şi griji cu privire la viitorul mînăstirii.*

Multe sînt cele ce izvorăsc din inima ta. Căci zice: Îi voi număra pe ei şi mai mult decît nisipul se vor înmulţi" (Ps. 138, 18). Frate, nimeni nu ştie, unde va ajunge locul acesta, decît singur ,,cunoscătorul de inimi Dumnezeu" (Fapte 15, 8). Dar mi-a făcut cunoscut şi mie. Află deci că nu-l va părăsi Domnul, si-l va păzi şi-l va slăvi spre slava numelui slavei Sale. Lui fie slava în vecii vecilor. Amin.

42. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn, către acelaş, care a întrebat despre neputinţa ce i-a venit, de unde este; şi dacă trebue să spună fraţilor care plecau în Egipt cum trebue să aibă grijă de ei, ca nu cumva să aibă necazuri din pricina necunoaşterii obiceiurilor de acolo.*

Spune. fratelui: Egiptenii şi Ierusalimitenii sînt amestecaţi pentru tine. Dar nu te îngriji. Căci Dumnezeu va avea grijă de tine. Cît despre gîndul tău lucrează cu frica lui Dumnezeu şi nu te necăji pentru fraţi. Ci roagă-te numai şi Domnul îi va călăuzi pe ei după voia Lui în tot lucrul. Căci nimic nu se face în afară de Dumnezeu mai ales în locul acela dacă se face cu

[59] Cine nu-şi mărturiseşte lămurit păcatele şi scăderile, ci prin pilde şi ghicituri, nu a învins încă cu totul mîndria, cruţarea sa. El vrea încă să se ascundă în ceeace are rău. De aceea are nevoe de multe rugăciuni pentru a fi scăpat de Mîndrie. Vorbirea în ghicituri are rostul de a acoperi faţă de cei necredincioşi gîndurile păcătoase, nu pentru cei credincioşi. Duhovnicului trebue să i se spună lămurit păcatele.

frica lui Dumnezeu spre odihna şi folosul sufletelor.

43. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, ca să închine lui Dumnezeu toate cele privitoare la el.*

De bea cineva din apa ce ți-am trimis-o prin scrisori, nu va înseta în veac (Ioan 4, 14). Iar tu trebue să aştepți şi să nădăjdueşti odihna prin credința în Hristos. Ia pîinea aceasta din hrana mea şi fii fără grijă. Nu te teme de nimic, ci ia şi nădejdile prin Sfîntul Duh. Crede că mîna lui Dumnezeu este cu tine.

44. *Din binecuvîntarea trimisă lui a dat slujitorului său*[60] *dar nu din mîna sa căci nu era cleric, ci a pus-o în fața lui şi acela a luat-o. Şi primind a doua şi a treia oară binecuvîntarea, a făcut acelaş lucru. Şi făcînd aceasta fără încuviințare nu şi-a dat seama de greşală* [61].

[60] Se pare că e vorba de Sf. Împartăşanie. Căci ea e pîinea binecuvîntată. Aşa cum se numeşte Euharistie, pentru că s-a săvîrşit la Cina cea de Taină prin rugăciunea de mulțumire a Domnului, tot aşa se numea, în primele secole creştine, şi „Evloghia=Binecuvîntare", pentru că s-a săvîrşit şi prin "binecuvîntarea" Domnului (a se vedea la I Cor. 9, 16, unde sîngele Domnului e numit "paharul binecuvântării"). Iar de fapt, ea ne şi aduce o mare binecnvîntare a lui Dumnezeu.

[61] Cel ce a luat Sf. Împărtăşanie cu sine, n-a pățit nimic folosindu-se de ea, căci o primise din mîna preotului. Dar cel ce a luat-o el însuşi, s-a îmbolnăvit pentru că n-a luat-o din mîna preotului. Preotul dă Sf. Împărtăşanie, pentru că el este chipul văzut al lui Hristos, care a dat Sf. Împărtăşanie la Cina cea de taină. Credinciosul trebue să aibă conştiianța că Sf. Împărtăşanie nu e de la el, sau că nu ia cu sila trupul lui Hristos, ci îl primeşte de la Hristos, ca Dumnezeu şi om deosebit de el şi într-un fel din planul dumnezeesc iar în altul din

Dar cînd s-a văzut pe sine uşurat de patimi prin rugăciunile Bătrînului a spus: s-au slăbit patimile în mine. Şi după aceea a trimis să-l întrebe despre gîndurile de hulă şi nu a primit răspuns. Şi mirîndu-se de pricină, deodată, prin îngăduința lui Dumnezeu, spre îndreptare, i s-a arătat lui o nălucă înfricoşătoare o dată şi de două ori, care s-a mistuit îndată şi umplîndu-se de multă tulburare, şi-a adus aminte numai de greşala săvîrşită cu pîinea. Căci uitase ceeace spusese despre slăbirea patimilor. Şi punîndu-şi culionul trimis lui odată de

Bătrîn, căzu de multe ori la prămînt şi se rugă să se învredniceească de milă.

Şi-i scrise lui Bătrînul despre cele două greşeli [62]*. Dar şi despre gîndul de hulă. Apoi i-a spus că punînd Binecuvîntările la îndemîna slujitorului, pentru a le lua el însuşi, nu a făcut o faptă de smerenie, ci mai degrabă o faptă de mîndrie şi de cugetare copilăreasecă.*

Cînd cineva ştie că a călcat o poruncă dă dovadă că o cunoaşte. Şi cel ce o cunoaşte: înseamnă că se îndreptează. Dar să vorbim simplu: te-am predat în mîna lui Dumnezeu şi te abați de la ea? Dar Scriptura zice ca din gura lui Dumnezeu că „drepții nu se abat" (Prov. 24, 7). Să-ți spun ce gîndeşti? Şi

planul omenesc: dela un mijlocitor între Dumnezeu şi om. Iar această mijlocire umană din trimitere dumnezeească o reprezintă preotul. Prin învestire de sus devine şi preotul oarecum un bun conducător de energie dumnezeiască. Împărtăşindu-se slujitorul fără mijlocirea preotului, s-a umplut de patimi. Apoi cînd, prin rugăciunile Bătrînului a scăpat de ele, s-a lăudat că aceasta i s-a întîmplat datorită lui. Drept urmare s-a văzut pradă unor gînduri de hudă. Nu e clar dacă aceate patimi şi gînduri de hulă i-au venit celui ee a lăsat pe slujitor să se împărtăşească, fără de preot, sau slujitorului. Se pare că amîndorura.

[62] Despre împărtășirea fără mijlocirca preotului și despre gîndurile de hulă ce i-au venit pentru că s-a lăudat că a scălpat prin sine de patimi.

iarăşi zice: „Să nu iasă cuvinte lăudăroase din gura voastră" (I Imp. 2, 3). Iar tu ai cutezat să-ți deschizi gura înaintea lui Dumnezeu şi să spui că: „Au slăbit patimile în mine", şi nu mai degrabă că toate zac în mine ca într-o magazie? De aceea ai fost părăsit pentru puțin timp şi ți s-a arătat toată greşala ta. Şi dacă n-ar fi fost acoperămîntul pe care ți l-ai ales, ai fi fost sleit. „Dar credincios, zice, este Dumnezeu, care nu ne va lăsa pe noi să fim ispitiți peste puterile noastre, ci va aduce odată cu ispita şi scăparea din ea, ca să o putem răbda" (I Cor. 10, 13). Cît despre lucrul săvîrşit fără cuviință, din voința de a te mîndri, de a fi dat, neavînd hirotonia de la alții, binecuvîntarea altora ca un arhiepiscop, nu ştiu cum să vorbesc despre el. Nu puteam eu să trimit binecuvîntare tuturor, în loc să ți le trimit ție?

Iată deci cum ai fost pedepsit pentru lucruri mari şi multe. Veghează aşadar ca să nimiceşti cu tărie cele opt soiuri [63] şi să nu te afli atras de lucruri copilăreşti; şi să cîştigi şi bărbăție, nu numai naivitate. Căci ai auzit de multe ori: „Să faci toate cu sfat" (Prov. 24, 72).

Ş i pentru toată patima şi hula roagă-te lui Dumnezeu şi-ţi va ajuta puţin cîte puţin.

Veghează de aci înainte şi păzeşte-le acestea în inima ta. (Lc. 2, 51). Şi nu e de trebuinţă ca să ştie cineva, ci ce s-a petrecut, s-a petrecut. Fie deci Iisus cu tine. Iartă-mi cele trecute şi voi îndrepta pe cele viitoare. In veci. Amin.

43. *R ă s p u n s u l* marelui Bătrîn către acelaşi cînd, căzînd în grea fierbinţeală multe zile, nemîncînd şi nedormind, a strigat împotriva Avei [64] şi a fraţilor ce-l slujeau, mişcat de

Cele opt feluri de patimi.

lucrarea diavolului.

Frate, de ce s-a ascuţit inima ta, ca să laşi pe Cel iubit şi să alergi după vrăjmaş? Ai lăsat glasul păstorului Hristos şi ai urmat lupului diavol. Ce ai păţit? Ce ţi-a venit ? Ce sînt strigările acestea, pe care Apostolul le-a înşirat cu numele cele mai urîte cînd a zis : "Orice strigare şi hulă şi mînie să piară de la voi împreună cu toată răutatea" (Ef. 4, 31). N-ai pătimit nimic peste putere. Căci zice Apostolul: "Credincios este Dumnezeu care nu ne va lăsa să fim ispitiţi peste puterea noastră" (I Cor. 10, 13). Trezeşte-te din tulburarea acestor gînduri rele. Ia toiagul crucii cu care vei alunga pe lupi, adică pe diavoli [65] şi adu-ţi aminte să zici: "Pentru ce eşti întristat sufletul meu, pentru ce mă tulburi? Nădăjdueşte în Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui, mîntuirea feţei mele, Dumnezeul meu" (Ps. 41, 6-7). Veghează de aci înainte şi nu te aprinde ca un copil fără de minte şi fără simţire, cînd eşti dator să urci cu Hristos pe cruce şi să fii pironit cu cuie şi să fii străpuns cu suliţa. Pentru ce suferi, nenorocitule, să strigi împotriva puterii lui Hristos [66] şi să înjuri pe fraţii tăi ? Unde lăsăm îndemnul: "In cinste daţi-vă unii altora întîietate" (Rom. 12, 10). Ajunge aceasta. Căci zice: "Dă înţeleptului prilej şi va fi şi mai înţelept" (Prov. 9, 9). îndură şi rămîi liniştit şi mulţumeşte în toate.

Căci zice: "Mulţumiţi în toate" (I Tes. 5, 18). E vădit că şi "în

Sau a egumenului Serid, cum spune nota din textul grec.

[65] Toiagul crucii e toiagul răbdării biruitoare. Căci cu acest toiag a biruit şi Iisus. Nu te lăsa biruit de mînie, de hulă, cînd îţi vine suferinţa. Păstrează seninătatea, bunătatea. Fă-te şi mai tare în acestea prin faptul că le menţii şi în boale, în greutăţi, în necazuri aduse asupra ta de alţii. Numai aşa biruieşti pe vrăjmaş.

[66] Cine strigă la necaz împotriva altora, strigă împotriva puterii arătată de Hristos pe cruce. Căci Hristos şi-a arătat puterea răbdînd şi neocărînd pe nimeni.

strîmtorări, în necazuri, în boli şi în clipe de uşurare" (II Cor. 6, 4). Ține deci pe Dumnezeu şi va rămînea cu tine. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin.

46. *După ce s-a uşurat de boală şi a trecut peste ispite, vrăjmaşul i-a arătat nişte visuri rele ca să-l tulbure iarăşi. Dar neisbutind cu acestea, i-a arătat iarăşi ca o mînăstire şi o biserică şi pe mulți alergînd acolo ca să afle, chipurile, ajutor. Intărindu-l, Bătrînul i-a scris acestea:*

„Slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu" (Lc. 2, 14) frate, vrăjmaşul nostru, diavolul a pornit "răgnind ca un leu" (I Petru 5, 14) să te înghită. Dar nu l-a lăsat mîna cea pururea ocrotitoare a lui Dumnezeu. Cînd deci a văzut că nu e lăsat să facă ce voeşte, a pornit să-ți tulbure mintea şi ți-a pus înainte unele lucruri prin nişte visuri spurcate. Ş i, plin de răutate în viclenia lui, lui a văzut că nu te lasă Domnul să fii ispitit pînă la capăt, nici mai presus de puterea ta, te-a făcut să vezi o biserică şi o mînăstire spre ajutor, chipurile. Pune-ți deci inima în siguranță pece-tluind-o întru netulburare în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh [67]. Şi cred că ne va ajuta să călcăm în picioare capul vrăjmaşului (Fac. 3, 15). Dobîndeşte, aşadar, o inimă smerită şi dă slavă Celui ce te-a mîntuit de cursa diavolului. Căci din negrije ai pătimit acestea.

[67] Pecetea aceasta este, fără îndoială, semnul crucii. Căci acest semn îl întipărim în noi în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh. Noi arătăm astfel ai cui sîntem prin pecetea ce o purtăm întipărită în noi. Şi vrăjmaşul nu mai are curaj să se apropie de noi şi să încerce să ne fure Stăpînului nostru, Atotputernicului Dumnezeu. În cruce ca pecete sînt împrimate numele Persoanelor Sfintei Treimi. Aceasta trebue să o facem de cîte ori simțim pe ispititorul dîndu-ne tîrcoale. Sîntem ai lui Dumnezeu cel în Treime, care a primit ca Unul din Ea să sufere cu răbdare biruitoare crucea pentru noi, întărind umanitatea asumată în libertatea desăvîrşită fară de toate durerile şi plăcerile, de toate neputințele intrate în firea noastră prin păcat.

47. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care căzuse în războiul foarte greu şi pentru mulți neînțeles din partea feluritelor gînduri.*

Spune fratelui Ioan: Mă mir, iubitul meu, că nu pricepi lucrurile. Căci eu văzînd necazurile tale cele multe, ți-am trimis de multe ori binecuvîntări ca să iei prin ele putere de la Dumnezeu. Dar trebue să cugeți totdeauna la Ps. 107, în care se spune: "A zis şi s-a ivit un suflu de vifor şi s-au ridicat valurile lui; se suie pînă la cer şi se pogoară pînă în adîncuri". Şi iarăşi: "Sufletul lor întru răutăți se topeşte" (Ps. 106, 25-26). Acestea au venit peste noi şi trebue să îndurăm astfel de primejdii, pînă vom ajunge „la limanul voii Lui" (Ps. 106, 30), precum ți-am scris înainte. Căci odată ce Dumnezeu nu te-a predat în mîinile vrăjmaşilor tăi, nu te preda nici tu în mîinile lor. Şi dacă faci aceasta nu te predă nici Dumnezeu [68].

Iar de vrei să te izbăveşti de necazuri şi să nu fii doborît de

[68] „În limanul voii Lui." E starea în care nu vom voi să se facă nimic după voia noastră, ci totul după voia lui Dumnezeu. E starea cînd vom voi ce voeşte Dumnezeu, înlelegînd că aşa e bine pentru noi; cînd nu vom mai fi robii „voii" noastre. Aceasta va fi deplina noastră libertate. Căci în fond voia lui Dumnezeu e ceea ce corespunde firii noastre adevărate Voia contrară voii lui Dumnezeu e cea prin care voim ceeace nu e spre adevărata noastră libertate. Prin ea nu voim în mod cu adevărat liber. Ea nu e de fapt voia noastră, ci voia unor forțe contrare care ne robesc. Dar cînd ştim care e voia lui Dumnezeu şi lucrăm conform ei, sîntem liniştiți ca într-un post şi vom fi şi după aceea.

ele, aşteaptă-te la altele mai rele şi te vei odihni [69]. Adu-ți aminte de Iov şi de sfinții de după aceia, cîte necazuri au suferit, şi dobîndeşte răbdarea lor şi duhul tău va fi mîngîiat. Îmbărbătează-te şi fii tare şi roagă-te pentru mine, aducîndu-ți aminte de cuvintele mele şi sufletul tău (în greceşte: sufletul meu) se va înnoi.

70

48. Ava folosindu-se de un motiv oarecare a întîrziat să-i ducă aceluia răspunsul arătat înainte. Aceasta i-a adus din partea aceluia o aspră mustrare, ceea ce i-a pricinuit mare întristare. Şi unii frați care-i slujeau din pricina neputinței, spunîndu-i despre unele lucruri ce se săvîrşeau în mînăstire fără rost şi fără folos, aceata în loc să-i mustre şi să-i îndrepteze pentru astfel de bîrfire, spuse că nici lui nu-i plac acestea. Şi Ava spunîndu-i după aceea că ce făcut acestea după sfatul Bătrînului, acela îi răspunse: "Bătrînul te-a lăsat să

lucrezi după voia ta". Bătrînul îi trimite la toate acestea răspunsul ce urmează, arătîndu-i prin el că cele ce ni se par că nu s-au săvîrşit bine s-au săvîrşit bine, s-au săvîrşit dintr-o iconomie mai presus de înţelegerea noastră.

Iată că după un timp dragostea ne stîrneşte să lovim iarăşi cu toiagul lui Hristos, cel spre certare şi îndreptare se ca să se împlinească şi cu noi cuvîntul scris, carc zice: „Mai vrednice

[69] Aşteptînd necazuri şi mai grele decît cele de faţă le vei simţi pe acestea uşoare şi prin aceasta te vei simţi deasupra lor, deci şi odihnit. Libertatea şi odihna sînt nedespărţite. Dar, la această stare nu se ajunge căutînd comoditatea. Căci şi aceasta ne robeşte leneviei, făcîndu-ne totodată insensibili în sens egoist. Nu evitînd necazurile ne umanizăm, ci răbdîndu-le. Aceasta este în acelaş timp adevărata mîngîere a Duhului Sfînt, care va mîngîia duhul nostru. Aceasta este adevrărata odihnă.

[70] Trad. franceză punc în paranteză: Serid.

de crezătmînt sînt ranele prietenului" şi celelalte (Prov. 27, 6). Deci, de te certăm nu te descuraja, aducîndu-ţi arminte de: proverbul care zice: „Fiule, nu te descuraja de certarea Domnului, nici nu slăbi fiind mustrat de El. Că pe care-l iubeşte Domnul, îl ceartă şi bate pe tot fiul pe care-l primeşte" (Evr. 12, 5; Prov. 3, 11-12). Tu chiar dacă te cert, ştii ce spune Apostolul : "Mustră, ceartă, mîngîie" (II Tim. 4, 2).

Unde este mintea ta, făţarnice? Sau unde petrece gîndul tău, leneşule? De ce stăpînii minţii tale se împotrivcsc în tine ucenicilor Stăpînului, ca să nu o ia pe ea, ca să urce Stăpînul pe ea spre a intra în Ierusalim (Lc. 19, 33-35) şi ca să scoată din templul lui Dumnezeu pe vînzători şi [71]

cumpărători şi să ruşineze pe cărturari şi farisei? Pentru ce trebuind să locueşti în Ierusalim, te trag ei pe tine în Babilon? Pentru ce, părăsind apa Siloamului (Is. 8, 6) voeşti să bei din apele tulburi ale Egiptenilor? Pentru ce te abaţi de la calea smereniei, care zice: „Cine sînt eu? Pămînt şi cenuse" (Fac. 18, 27) şi voeşti să umbli pe calea sucită şi plină de necazuri şi de primejdii? Unde ai aruncat cuvintele mele spuse către tine noaptea şi ziua? Unde este ţinta la care îţi spun ţie ca şi mie, să ajungi şi unde te vezi pe tine ajuns ? Unde voieşti să fii tu şi unde eşti, din pricină că ai o limbă nestăpînită şi o slobozi

[71] Ucenicii Domnului vreau să facă din orice minte (în greceşte de genul masculin=vouț un asin blînd, ca să urce Domnul pe ea şi să intre purtat de ea în Ierusalimul de sus împartăşindu-se de slava lui. Domnul nu vrea să intre fără noi ca om în Ierusalimul ceresc. El pentru aceasta s-a întrupat, ca să se întoarcă în cer ca om împreună cu noi, lăsîndu-ne conduşi de El, dar slujindu-I şi noi Lui. Mintea noastră nu mai trebue să rămînă nimănui ca un asin fară stăpîn.

72
repede ? Şi dacă dai dreptate aproapelui, de ce nu te sileşti să înţelegi că trebue să dăm dreptate mai ales celui ce după Dumnezeu ne acopere şi-şi pune grumazul lui pentru noi [73]. Acestuia trebue să-i mulţumim şi pentru el trebue să ne rugăm să fie păzit de tot răul spre folosul nostru al celor mulţi, învăţînd de la Apostol? Căci acesta mulţumind unora, zicea: "Care pentru mine şi-au pus grumazul lor (Rom. 16, 14).

Nu-ţi aminteşti de toate acestea? De lipsa de griji ce ţi-a dat Dumnezeu prin el? De scaunul de care te împărtăşeşti în linişte ca un împărat? Nu este el cel ce poartă greutatea celor ce vin şi pleacă de la noi, lăsîndu-ne netulburaţi? Căci dacă vin pentru noi, ar trebui să purtăm noi grija lor şi nu el. Aşadar deci multe mulţumiri sîntem datori să aducem lui Dumnezeu care ne-a dat un fiu adevărat după sufletul nostru, precum a voit. Şi în loc de acestea, i-ai spus lui prosteşte: "Îmi spăl mîinile în privinţa ta. Şi aceasta nu o dată, ci de multe ori, scufundîdu-i sufletul în multă mîhnire. Şi nu ţi-ai adus aminte de Apostolul care zice: "Ca să nu fie copleşit unul ca acesta de prea multă întristare" (II Cor. 2, 7). Căci de n-ar fi fost mîna lui Dumnezeu şi rugăciunea Părinţilor lui s-ar fi sfîşiat inima în el.

Unde sînt poruncile mele cele către tine, prin care ţi-am spus: Plînge, jeleşte, nu căuta să fii luat în seamă şi nu te preţui în nici-o privinţă. Ţi-am atras iubirea pe vre-o altă cale? Strămută-te de aci înainte din lume. Urcă pe cruce

Nota la textml grec: Fără pază, fără atenţie, grăind fără să gîndeşti şi cu grabă.
[73] Bîrfitorii îşi dădeau unii altora dreptate şi nu conducătorulni obştei, oare purta povara grijilor pentru ei. A-şi pune grumazul pentru cineva poate însemna atît a lua orice povară a altora, cît şi a fi gata cineva să-şi dea viaţa pentru viaţa altora.

. Desprinde-te de pămînt. Scutură praful de pe picioarele tale [75]. Dispreţuieşte ruşinea [76]. Să nu te laşi aprins în cuptorul Chaldeenilor, ca să nu fii ars cu ei de mînia lui Dumnezeu. Socoteşte pe orice om mai presus
77 78
de tine . Plînge pe mortul tău (Iisus Sirah 8, 10) . Scoate bîrna ta (Mt. 7, 5). Zideşte casa ta dărîmată. Strigă: "Milueşte-mă, Fiule a lui David, ca să văd" (Lc. 18, 38-41). Invaţă că "toată gura se va închide" (Rom. 3, 19) şi nu vorbi cu trufie . ,,Inchide uşa ta" (Is. 26, 20) vrăjmaşului. Ţine în jug cuvintele tale şi pune lacăt la uşa ta.

Tu ştii cum îţi vorbesc. Gîndeşte la cele spuse. Sileşte-te să le înţelegi şi vei afla roadele vrednice de Dumnezeu cuprinse în ele. Şi să nu ruşinezi cărunteţea mea, a celui ce mă rog pentru tine ziua şi noaptea. Dumnezeu să-ţi dea să le înţelegi şi să le înţelegi în frica Lui. Amin.

Şi pentru că ai zis către el: "Bătrînul te-a lăsat să umbli după voia ta", spre mine însumi se îndreaptă judecata pe care a spus-

[74] Cine se urcă pe cruce, s-a eliberat de lume. A devenit cu adevărat liber; a intrat în alt plan al existenţei în cel al libertăţii, al Duhului, al dragostei de Dumnezeu şi de oameni, ieşit din lumea egoismelor.

[75] Scutură praful care te lipeşte de pămînt şi te impiedică să zbori în văzduhul libertăţii, al lui Dumnezeu cel nerobit de nimic, al dragostei desinteresate.

[76] Dispreţueşte ceeace socotesc oamenii, printr-o judecată contrară adevărului, ca ruşine.

[77] Socotind pe oricine superior ţie, ai cîştigat adevărata superioritate. Nu mai eşti stăpînit de dorinţa de a fi superior, de a căuta să fii recunosut ca atare. Aceasta e înălţimea chenozei lui Hristos şi a smereniei noastre. ,,Cine se smereşte, se va înălţa".

[78] Plînge pe mortul din apropierea ta, gîndeşte-te că şi tu vei muri. Dar plînge-te, şi pe tine de este mort, ca să învii.

[79] Toată gura va rămîne închisă cînd fiecare va fi dat pe faţă ca vinovat. Lăudărosul, sau cel ce se socoteşe ca bun; vorbeşte cel mai mult.

o Domnul prin prooroc: "Amin zic ţie, că de vei vedea pe fratele tău umblînd pe o cale care nu e bună şi nu-i vei arăta că această cale nu e bună, din mîna ta va cere sîngele lui" (Ez. 3, 18). Nu rîde de aceasta, ci crede Apostolului, că vom da socoteală despre el. Dar voi nu înţelegeşi cele ce se întîmplă.

49. *Mulţumind Bătrînului pentru îndrumare, i-a cerut să-i scrie de multe ori despre mîntuirea sufletului. Dea-semenea şi despre gîndulpe care a voit să i-l spună Avei, s-a rugat de Bătrîn să i-l spună el aceluia.*

Frate Ioane: nu ştiu ce este aceasta. Ţi-am scris de la alfa pînă la omega, de la starea începătorului pînă la a celui desăvîrşit, de la începutul drumului pînă la sfîrşitul lui, de la desbrăcarea de omul vechi împreună cu poftele lui, pînă la îngroparea celui nou, zidit după Dumnezeu, de la înstrăinarea de pămîntul simţurilor pînă la starea de cetăţean al cerului şi de moştenitor al pămîntului gîndit al Evangheliilor. Rumegă Epistolele şi te vei mîntui. Căci ai în ele, dacă le înţelegi, Vechiul şi Noul Testament, şi înţelegîndu-le, nu ai nevoe de

altă carte. Scutură uitarea şi depărtează-te de întuneric, ca să se sălăşluiască pacea în inima ta şi în simţurile tale; şi toate acestea îţi vor veni ţie. Să se risipească fumul jertfelor idoleşti dela a ta Ninivă gîndită şi se va răspîndi în pieţele ei mirosul tămîiei pocăinţei duhovniceşti care va opri mînia ce o ameninţă cu nimicirea. De ce dormi ? Pentru ce ai pus sub cap răspunsurile cele nu numai spre mîntuirea ta, ci şi a celor ce se apleacă asupra lor cu credinţă? Încetează acum cu visurile. Trezeşte-te din somnul cel prea greu. Iubeşte picioarele. Intră în Segor ca să nu te apuce nimicirea celor cinci cetăţi. Nu te întoarce la cele dinapoi,[80]

ca să nu te faci stîlp de sare (Fac. 19, 22-26) . Fă-te înţelept aşa şarpele, ca să nu te amăgească vrăjmaşii tăi, şi nevinoat ca porumbeii, ca să nu te războiască duhul răzbunării (Mt. 10, 16). Fă-te slujitor adevărat al[81]

Stapînului căci altfel vei avea să fii robit de mulţi. . Să nu te desaparţi de El căci numai cel nevrednic a luat o astfel de hotărîre (I Cor. 7, l5). Vezi cum şezi şi spune-ţi: pentru ce şed aşa, ce cîştig din această şedere. Şi iubitorul de oameni Dumnezeu va lumina inima ta ca să înţelegi. Iată că Dumnezeu te-a făcut slobod de toată grija pămîntească. Ia seama la tine unde eşti şi ce voeşti, şi Dumnezeu îţi va ajuta în toate, fratele meu.

Cît despre gîndul ce ceri să-l spun fiului meu, aş putea să i-l spun eu însmi, dar dacă nu i-l spui cu gura ta, te înstrăinez pe tine de dragostea desăvîrşită şi adevărată faţi de el [82]. Dacă sufletul este, unul şi inima una, după Scriptură (Fapte 4, 32), nimenea nu ascunde de la inima

[80] Stîlp de sare nemişcat şi neroditor se face cel ce nu se mişcă mereu înainte, ci rămîne fixat privind la cele dinapoi, spre aceleaşi păcate monotone. Ele îl vrăjesc, îl cheamă mereu spre ele. Nu se poate despărţi de ele. Acela rămîne un monument jalnic al morţii spirituale.
[81] Cine se face rob al lui Dumnezeu, a scăpat de orice altă robie. Dumnezeu ne face liberi de toate puterile mai prejos de duhul nostru, ce ne robesc duhul, care cînd e suveran ne face pe noi înşine suverani. Am scăpat de robia patimilor care sunt stăpînite ele înseşi de forţele naturii înseşi decăzute automate. Dar numai Dumnezeu, care e şi el Duh desăvîrşit liber, întăreşte şi duhul nostru, deci şi libertatea noastră libertatea noastră (II Cor. 3, 17). Dumnezeu ne ţine alipiţi de El numai prin iubirea ce I-o acordăm cu bucurie, pentru că ne mîngîie cu iubirea Lui.

[82] Se pare că e vorba de acelaş Ioan care l-a rugat pe Bătrîn să spună Avei Serid un gînd al său.

lui nimic[83]. Cuminţeşte-te, tu cel ce eşti greoi la inimă. Domnul să te ierte !

50. *Al aceluiaş mare Bătrîn către cel ce l-a întrebat dacă trebue să nu se mai întîlnească cu nimeni începînd din Săptămîna mare.*

După sărbătoare, linisteşte-te (stai retras) cinci zile din săptămînă şi două zile întîlneşte-te cu fraţii dacă se iveşte trebuinţă. Şi-ţi spun mai departe ce să faci. Puneţi toată puterea ca să nu ai grijă de nimic. Căci Dumnezeu se îngrijeşte de fiecare om potrivit folosului lui, fie că se pocăeşte cu inima, fie că o ţine trează prin altceva spre folosul lui.

51. *După sărbătoare venind un episcop căuta să se întîlnească cu el şi nişte alţi fraţi voiau să-l întrebe despre gîndurile lor. De aceea trimise să întrebe, despre aceasta pe acelaş mare Bătrîn.*

Ş tii că n-am pus niciodată vre-o legătură asupra cuiva, nici asupra noastră. Şi fiindcă ţi-am spus: linişteşte-te cinci zile din săptămînă şi două zile întîlneşte-te cu fraţii, fii fără grijă şi în privinţa aceasta. Şi cînd îţi spun: întîlneşte-te, cînd te întîlneşti, nu te îngriji de ce ai să spui şi ce ai să vorbeşti. Căci Hristos a spus: ,,Duhul, Tatălui vostru este cel ce grăeşte întru voi" (Mt. 10, 20). Iar despre fraţii de care ai spus, nu-i respinge cînd

[83] Inima celor ce iubesc e una şi sufletul unul în sensul că trebue să fie amîndoi de o inimă şi de un suflet, cum zise Varsannfie adeseori. Sufletul lor şi inima lor sînt una, pentru că simt de bine (opoouaaioQ. Iar cînd se iubesc, simţirea le este comună, deşi e trăită de doi.

trebuinţa o cere, şi Dumnezeu te va ajuta. Amin.

43. *R ă s p u n s u l aceluiaş Bătrîn către acelaş, care întreba despre neorînduiala din lume.*

Frate, cît avem vreme să luăm aminte la noi înşine, că toate s-au tulburat. Şi să ne deprindem să tăcem. Şi dacă voeşti să te

odihneşti fă-te mort faţă de tot omul şi de vei odihni. înţelege că-ţi spun să te linişteşti în pace în privinţa gîndurilor şi a tot lucrul şi fapta şi grija.

53. *După acest răspuns căuta să taie cu desăvîrşire toate convorbirile. Şi un frate era foarte mîhnit pentru aceasta. Şi îl ruga să stea de vorbă cu el de se va ivi trebuinţă. Şi făcîndu-i-se milă, i-a făgăduit. Şi l-a întrebat despre aceasta şi despre mantia trimisă lui de un frate oarecare, de trebue să o primească.*

Frate, ţi-am trimis cuvînt: Fii fără grije, ce mai doreşti? Ia aminte la tine însuţi. "Secerişul este mult" (Mt. 9, 37). Nu-l lăsa ca să aduni boabele de grîu îndărătul seceră-torului. Lasă toate şi ocupă-te cu secerişul şi cu culesul, ca să ai roadele grîului şi viei, ca să se întărească şi să se veselească inima ta în Domnul. Cercetează scrisorile ce ţi le-am scris că nu sînt fără folos. Iar despre mantie, de vrea fratele să ţi-o dea ţie din toată inima lui, primeşte-o, socotindu-te însă pe tine ca nevrednic.

54. *Un frate avînd un război foarte greu şi fiindu-i ruşine să-l destăinue Avei, a trimis vorbă la acelaş Avă Ioan să-l primească pe el fără ştirea Avei lui şi să-i asculte gîndul său. Acesta însă se chinuia pentru două motive: nu voia nici să-l primească fără îngăduinţă, dar nici să-l întristeze pe acela. Şi neştiind ce să facă, l-a întrebat în duh pe acelaş mare Bătrîn dacă trebue să-i închidă uşa.*

Spune fratelui: Cine e atît de lipsit de minte să-şi aleagă sieşi lucrul cel mai păgubitor şi care-i pricinueşte lui necaz mai mare şi nu pe cel mai uşor de suportat, cu smerenie şi eu rugăciune? Nu închide uşa. Căci nu în închiderea uşii stă omorîrea, ci în închiderea gurii. Te îmbrăţişez cu sărutare sfîntă.

55. *Un oarecare bătrîn egiptean venind să locuiască în mînăstirea unde erau Părinţii, a scris în limba egipteană marelui Bătrîn - căci era şi el egiptean - cerîndu-i rugăciune şi cuvînt pentru mîntuirea sufletului; şi de e cu putinţă să se învrednicească de o convorbire cu el. Dar acesta i-a scris în greceşte următorul răspuns:*

Fiindcă m-am hotărît să nu scriu eu însumi cuiva, ci să trimit răspunsul prin Ava, de aceea nu ţi-am scris în egipteană, ci mi-

am impus că-i spun să-ți scrie în greceşte. Căci nu ştie egipteana. Dacă în scrisoarea ta mă socoterşti Părintele tău prea iubit în Domnul, care cunosc nevoile şi strîmtorările şi primejdiile sufletului, dacă sînt Părintele tău, cum scrii, îți poruncesc să nu mă mai tulburi cu cererea unei convorbiri. Că nu fac deosebire între oameni atîta timp cît trăesc. De aceea de-ți deschid ție, trebue să deschid tuturor. Iar de nu-ți deschid ție, nu deschid nici altcuiva.

Ți-am scris aceasta, pentru că mi-ai scris zicînd: "Fă-mă vrednic de blîndețea ta şi fă milă cu sufletul meu necăjit". Şi fiindcă mai spui în epistola ta: "Păcatul meu m-a despărțit de tine, stăpînul meu", eu îți spun că prin harul lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu, nu m-am despărțit de tine, ci sînt pururea cu iubirea ta în duh. Iar fiindcă dupa aceea îmi scrii în aceiaşi epistolă: "Roagă-te pentru păcatele mele", îți spun şi eu acelaş lucru: "Roagă-te pentru păcatele mele". Căci zice Domnul: "Precum voiți să vă facă vouă oamenii, aşa să faceți şi voi lor" (Mt. 7, 12). Şi eu, măcar că sînt un ticăos şi cel mai dintre dintre toți oamenii fac tot ce pot pentru cel ce a spus: "Rugați-vă unii pentru alții ca să vă vindecați" (Iac. 5, 16)[84].

Frate, sîntem străini, să ne facem străini şi să nu ne prețuim pe noi înşine. în vre-o privință; şi aşa nimeni nu ne va lua în seamă şi ne vom odihni[85]. Iar dacă ai intrat la noi luptă-te să rabzi. Căci zice: "Cel ce va răbda pînă la sfîrşit, se va mîntui" (Mt. 10, 22)[86]. în toate, luptă-te să mori față de tot omul şi te vei mîntui[87]. Şi spune gîndului: ,,Am murit şi zac în mormînt".

Crede mie, frate, că silit de iubirea lui Dumnezeu am trecut măsurile mele spunînd acestea către iubirea ta.

[84] Fiecare se vindecă de păcatul pismei, rugîndu-se pentru altul, dar îl vindecă prin aceasta şi pe altul, căci simte în el pe cel ce se roagă pentru sine şi-şi birueşte patima sa.

[85] Sîntem străini de lume prin duhul nostru iar prin năzuința de a ne despărți de lume ne facem străini de ea prin voința noastră. Dacă nu te ia nimeni în seamă, nu te tulbura. Şi aşa te linişeşti în duh. Să ne facem străini şi de cei ce ne ispitesc ca să căutăm prețuirea şi înțelegerea altora. Căci abia aceasta ne va da odihna de setea de a căuta prețuirea altora.

[86] Cel ce a răbdat pînă la sfîrşit, arată că nu s-a lăsat copleşit de nici o greutate, de nici o ispită de a scăpa de ea. Acela a cîştigat deplin lupta pentru libertate, în care s-a unit cu Duhul Sfînt, Duhul libertății.

[87] Luptă-te să mori morții, să mori față de ce te face mort, adică față de tot ce te robeşte; luptă-te să te dechizi vieții generoase, să te ridici în lărgimea liberă a adevăratei vieți.

[88]

Căci cine sînt eu cel preamic ? De aceea cerînd iertare zic : iartă-mă pe mine, flecarul, pentru Domnul. Şi roagă-te pentru mine, robule al lui lui Dumnezeu Avraam.

56. *Al aceluiaş mare Bătrîn către Ava Pavel, bătrînul, care, viețuia. în linişte şi voia să ia la el un, frate orb şi să-i slujească.*

Frate Pavel, este un proverb care zice : „Cînd vezi un tînăr alergînd află că e un bătrîn care-l stîrneşte". Pentru noi, bătrînul care ne stîrneşte este satana. Din pismă el vrea să ne împingă în zile rele cu păreraea că lucrăm pentru dreptate. Şi nu ne gîndim că mulți voind să scoată pe unii din rîu s-au înecat împreună cu aceia. Vezi de cînd voeşte să te prindă în cursă. Şi cînd întrebi şi primeşti un răspuns, foloseşte o altă cursă (o altă

amăgire) mai vicleană, peste puterea ta [89]. Nu-ți cere

[88] Mi-am întrecut măsura, dîndu-ți Sfat ție, să faci ceeace eu însumi nu am ajuns să fac. Făcînd aceasta am greşit şi de aceea iți cer iertare. Căci tu căruia i-am dat acest sfat, eşti mai bun decît mine. Dar am făcut-o din iubire pentru tine. însă iubirea nu e a mea ci a lui Dumnezeu. Avem aci o îmipletire de paradoxuri care exprimă cu mare delicatețe o mare grijă de cel ce cere sfat.

[89] Adeseori satana îndeamnă pe cineva sa facă un lucru, amăgindu-i că în felul acesta lucrează pentru a spori în dreptate, adică în desăvîrşire. După ce Ava Pavel a scăpat de multe amăgiri ale satanei, întrebînd şi primind răspunsuri dela Marele Bătrîn, ce să facă în aceste situații, vrăjmaşul a venit acum cu o cursă şi mai vicleană: cu îndemnul să primească şi să ajute un orb, deşi era şi el bătrîn.
89 b Bătrînul îşi dă seama de greutatea de a da în această chestiune un sfat potrivit. N-ar vrea nici să-l împiedice pe Ava Pavel de a face o faptă bună, dar îi arată şi povara greu de suportat ce vrea s-o ia asupra lui în starea lui de om bolnav. Ultima hotărîre trebue s-o ia Ava Pavel după puterea ce ştie că o are de a suporta greutățile ce vor veni de pe urma hotărîrii lui de a lua pe orb la sine, cunoştință care în fond e una cu credința ce o are în ajutorul ce i-l va da Dumnezeu. Dar dacă va lua pe orb, va trebui să dea grijă altora să-l slujească nu

Dumnezeu să faci bine aproapelui peste puterea ta. Căci zice: „Nu înceta de a face bine aproapelui după puterea ta" (Prov. 3, 27). A venit orbul. Dar eşti şi tu foarte bolnav. Cine te va sluji şi pe tine şi pe el? Iar cel ce-ți pune în față aceste chipuri ale dreptății, îți va spune pururea: Iată ai adus o povară în mînăstire. Şi omul este, precum ştii, o ființă care nu suportă uşor, cum zice Scriptura: "Cine va suporta un om, mai ales un bătrîn descurajat?" (Prov. 18, 14).

Dar dacă trebue să guşti puţine zile rele, fă cum doreşti. Dacă n-aş fi fost întrebat, n-ar fi trebuit să vorbesc. Iar cele ce le-am spus, le-am spus pentru iubirea lui Hristos, ca să nu se amăgească fratele meu. Dar dacă compătimeşti cu el pentru Dumnezeu şi crezi că puternic este Dumnezeu ca să-l ajute, roagă-te Lui şi va face cu el cum va voi. Nu te-am legat, frate, nici nu ţi-am dat o poruncă. Fă deci cum voeşti. Şi iartă-mă pentru Domnul şi roagă-te pentru mine cel prea mic.

57. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaşi, care mişcase un cuvînt către cineva despre credinţă şi nu fusese în stare de această dispută şi de aceea se tulburase din pricina împotrivirii.*

Dumnezeescul Apostol, mişcat de Duhul Sfînt, a spus "Credincios este Dumnezeu care nu vă va lăsa să fiţi ispitiţi peste ceeace puteţi şi va face împreună cu ispita şi sfîrşitul ei, ca să puteţi îndura" (I Cor. 10, 13). Fratele meu, cel de un suflet cu mine şi mie cu adevărat iubit să fii îndredinţat în Domnul că văzînd supărarea şi tulburarea pricinuită ţie de ispita ce ţi-a venit, am simţit o

numai pe el, ci şi pe orb. Şi va auzi mereu în cuget mustrarea: "Iată ai adus o povară în plus în mînăstire".

durere mare ca niciodată. Şi aceasta mi-a adus aminte de Apostolul care zice : "Cine e slab şi eu să nu fiu slab ? Cine se sminteşte şi eu să nu ard?" (II Cor. 11, 29). Şi iarăşi "Dacă un mădular suferă, toate mădularele suferă împreună cu el" (I Cor. 12, 26). Că deşi nu fac lucrurile Apostolului totuşi l-am auzit spunînd că plînge cu cei ce plîng şi se bucură cu cei ce se bucură (Rom. 12, 15).

Dar slavă lui Dumnezeu, Celui prea înalt, care n-a făgăduit vrăjmaşului urîtor de bine să împlinească cu tine toată răutatea şi toată voia lui. Căci el vrea să înghită pe toţi oamenii vii, cum mărturiseşte corifeul Apostolilor Petru zicînd că "răgneşte ca un leu căutînd pe cine să înghită" (I Petru 5, 8).

Stăpîne al meu, fă să nu primim totdeauna în grabă tulburarea gîndurilor rele ca să ne pornim cu tulburare împotriva aproapelui nostru. Căci aceasta este din lucrarea diavolului şi nimic altceva. Şi unde am lăsat cuvîntul: "Fericit cel ce rabdă ispita, că se face încercat" şi cele următoare (Iac. 1, 12) ?

Dar acestea le-am scris iubirii tale nu ca unuia ce ai nevoe de învățătură. Căci de cercetezi Scripturile, vedea şi te vei înțelepți mai mult ca mine. Că eu sînt un prăpădit şi un neputincios şi n-am decît un nume gol. Dar ți-am scris din durerea inimii şi dintr-o iubire prisositoare față de Dumnezeu "cu multe lacrimi" (II Cor. 2,4). Să-ți sprijine deci inima în frica Lui, Cel ce a întărit cerul şi l-a aşezat pe el" (Is. 42, 5). Şi să-ți întemeeze făptura pe piatra cea tare (Mt. 7, 24), "Cel ce a întemeiat pămîntul pe ape" (Ps. 136, 6). Şi să certe pe ispititorii (pirații) tăi, Cel ce a certat vînturile şi marea (Mt. 8, 26). Să depărteze de la tine uitarea poruncilor, Cel ce a depărtat răsăriturile de la apusuri (Ps. 102, 12). Să se miluiască de sufletul tău "precum se miluește un tată de fii" (Ps. 102, 13). Şi să-ți lumineze inima Cel ce a luminat cele ce erau mai înainte întunecate. Şi să-ți dea răbdare să locueşti cu mine cel iubit de tine în pace pînă la ultima răsuflare, precum ne-a arătat de mai înainte prin harul Său, Cel ce a zis : „cel ce va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22) [90]. Şi să vă dea pacea întreolaltă, pacea pe care a dat-o ucenicilor Săi (Ioan 14, 27). Şi să vă dea să ajungeți la iubirea Lui desăvîrşită, Cel ce a zis: "Dacă Mă iubiți veti păzi poruncile Mele" (Ioan 14, 15); sau a zis iarăşi: "Întru aceasta vor cunoaşte toți că sînteți ucenicii Mei de veți avea dragoste între voi (Ioan 13, 35). Dacă am avea această dragoste, nimic nu ne-ar despărți pe unii de alții pînă la moarte.

Căci a scris: „Şi acum Israile" (A doua lege 4, 1). Şi iarăşi: "De se va ridica duhul celui ce stăpîneşte asupra ta, să nu-ți părăseşti locul tău" (Ecl. 10, 4) [90b]. Eu îți spun ție cuvîntul de la Ruth: "Să nu-mi fie să mă despart de tine. Doar moartea. se

[90] Căci acela va cîştiga biruința ultimă, îşi va afirma libertatea în clipa ultimă a vieții supuse ispitelor şi încercărilor, rămînînd liber pentru veci, deci unit cu Dumnezeu.

[90b] Numai satana vrea să fie stăpînitor, în sensul că vrea să domnească asupra omului, robindu-l. Dumnezeu e Domn şi Împărat prin iubire, făcînd pe om liber şi dîndu-i puterea să-L iubească, liber de orice patimă. Prin aceasta îi dă omului puterea să biruiască pe "stăpînitorul lumii", făcîndu-se el stăpîn. Dumnezeu nu e un despot nici chiar față de lume. Pentru omul liber de satana, lumea devine ambianța libertății lui Dumnezeu şi a libertății omului. Omul trebue să se elibereze de robia lumii (a satanei prin lume), dar nu să o dispreţuiască. Ea-l poate face să vadă prin ea pe Dumnezeu şi să se întîlnească cu El. Numai satana face lumea să-l stăpînească pe om. Sau numai el stăpîneşte prin lume peste om. Dumnezeu nu stăpîneşte prin lume pe om ci îl face liber în ea. Dumnezeu îl arată pe om superior lumii stăpîn al lumii. Lumea îi devine omului străvezie pentru Dumnezeu, cînd acesta trăieşte relația nemijlocită cu Dumnezeu prin ea. În sensul acesta satana coboară lumea, o face instrumentul Lui de stăpînire a omului. El e în ultimă analiză stăpînitorul lumii pentrn omul supus lui prin păcat.

va aşeza între mine şi tine" (Ruth 1, 16-17).

Iar dacă tu te laşi clătinat de acestea, iar eu sînt cu totul nevinovat, tu vei vedea şi tu vei avea să răspunzi în ziua înfricoşătoare. Căci eu îmi dau cu bucurie sufletul meu morții pentru tine, fratele meu. Fără să fie o poruncă, îți spun: Viețuieşte în linişte cu convingere, minunîndu-te de Dumnezeu care te-a izbăvit de mari primejdii şi necazuri şi ispite de multe feluri; şi slăvindu-L. Lui fie slava. Amin. Iartă-mă că am flecărit prea mult. Căci am lungit cuvîntul din multă întristare şi mare bucurie.

58. *Primind acela acest răspuns, i-a întors acest cuvînt: Stăpîne, Doamne iartă-mă pentru Domnul şi roagă-te pentru mine întristarea şi tulburarea mea ştiu că sînt de la diavol. Dar tu ştii, Stăpîne, deasemenea că eu de copil am primit credința celor 318 purtători de Dumnezeu Părinți. Şi că niciodată n-am primit altă învățătură decît aceasta. Insă sunt tulburat. Deci dacă ştii, Părinte, că sînt tulburat dă-mi o asigurare că Domnul meu va pune cuvînt pentru mine la Dumnezeu şi că nu voi suferi nici-o păgubire. De vei face aşa, va înceta întristarea şi tulburarea mea. Căci sînt cumplit de chinuit de acestea. Fiindcă sînt prost şi plin de nebunie şi chinuit pentru multele păcate. Deci nu fii împotriva mea Stăpîne. Ci scrie-mi iertarea. Şi ajută-mă în privința acestora în rugăciunile tale cele bine primite. Şi cred în Dumnezeu că vei cîştiga nenorocitul meu suflet.*

R ă s p u n s: (V. 59) Dacă ai cugetat la cele scrise ție de mine, ai putut afla că ți le-am scris de la mine însumi. Căci spusa mea că îmi pun sufletul meu pentru tine, se tîlcueşte: pun cuvînt de apărare pentru iubirea ta. Căci nu mă ruşinez să-ți spun, fratele meu, că nu poți pătrunde cele ale credinței. Deci neputînd-o aceasta, nu le cerceta. Pentru că altfel îți atragi mîhnire şi tulburare. Dar cel credincios chiar dacă grăeşte către eretici sau necredincioşi, sau se împotriveşte lor, nu se tulbură în veac. Căci are înăuntru pe Hristos, Căpetenia păcii şi a liniştii (Is. 9,6). Ba unul ca acesta împotriviudu-se în chip paşnic, cu iubire, poate aduce la cunoştința.Mîntuitorului nostru Iisus Hristos mulți eretici şi necredincioşi.

Deci tu, frate, fiindcă întreci puterea ta cercetarea acestor lucruri, ține calea împărătească, adică credința celor 318 Părinți [91], întru care ai fost botezat. Căci ea le are pe toate întocmai pentru cei ce înțeleg ceeace e deşă-vîrşit. Viețueşte deci în linişte luînd aminte la păcatele tale şi la felul cum vei

avea să răspunzi lui Dumuezeu. Şi dacă ții astfel porunca, mea, mai bine zis a lui Dumnezeu, mărturisesc că voi pune cuvînt de apărare pentru tine: "în ziua aceea, în care va judeca Dumnezeu cele ascunse ale[92] oamenilor" (Rom. 2, 16) . Nu sta deci la îudoială ca să nu te duci pe tine la alte lucruri şi mai rele. Căci cele dulci le întoarce spre amărăciune vrăjmaşul pe care-l va[93] răpune întîi Domnul Iisus . Nu te mai îngriji de aci înainte de alte lucruri. Căci Domnul a ridicat grija de la tine [94]. Dar demonul cel rău văzînd că ai fost izbăvit prin rugăciunile sfinților, a căutat să lase cu tine o parte din fumul acestor ispite.

[91] Credința Păirinților de la Niceea.
[92] Cei ce şi-au dat pe față cele ascunse în fața duhovnicului şi au fost iertați de acesta în numele lui Dumnezeu, nu se vor mai ruşina de ele la judcata din urmă. Căci nu vor mai fi scoase pentru prima dată la iveală, şi ele au fost desprinse de ei prin mărturisirea lor.
[93] Sf. Maxim Mărtnrisitorul va zice că cele dulci se prefac în amare, în dureri. Aci se pune aceasta în seama diavolului.
[94] Odată ce ne-a asigurat viața veşnică, la ce să mai purtăm atîta grije de cele trecătoare, ştiind mai ales că ele (în text ea n.ed.) ne împiedică dela dobîndirea acelei vieți.

Roagă-te pentru mine, frate, ca să nu-mi spună şi mie: "Tu cel ce înveți pe altul, pe tine nu te înveți?" (Rom. 2, 21). Nu te împiedica deci iarăşi în aceste lucruri căci mă vei întrista pe mine, cel iubit de tine. Domnul să ne acopere sub aripile Sale. Amin.

59 (V. 151) *Un bătrîn oarecare, Ava Eftimie, care viețuia în linişte, a trimis rugăciunea aceasta către marele Bătrîn ca să-i răspundă Dumnezeu prin el la întrebările din rugăciune: Dătătorule de viață, calea celor din întunerec, luminează-ne pe noi cei din ceață, căci Tu ai spus Sfinte: "Cereți şi veți lua (Ioan 16, 24), bateți şi vi se va deschide" (Mt. 7, 7). Şi fiindcă voeşti să ne deschizi şi nouă uşa, grăbeşte-Te. Căci ai început. Pentru că de n-ai, fi voit să ne mîntueşti, nu ne-ai fi arătat cele la noi cu neputință, iar la Tine, Dumnezeule cu putință (Mt. 19, 26; Lc. 18, 27). Ne-ai cerut nouă Sfinte: "Curățeşte-te dacă voeşti să vin". Şi eu am spus Sfinte: "Noroiul nu se poate curăți pe sine însuşi". Şi iarăşi ne-ai spus nouă Sfinte: "Cel ce voeşte să se învrednicească de daruri, să vadă urmele Mele în toate". Dar cum poate să vadă cel orb din naştere (Io. 9, 1) de nu i se vor deschide lui ochii ? Orbul caută o călăuză ca să-şi afle mica lui slujire. Vartimeu, fiul lui Timeu, şedea lîngă cale,*

cerînd milă şi cînd a auzit că lumina dreptăţii trece pe calea aceea, a strigat zicînd: "Fiule al Lui David, milueşte-mă". Şi cînd s-a milostivit bunătatea Ta şi L-a chemat pe el şi l-ai întrebat: "Ce voeşti să-ţi fac", iar el a zis: "Invăţătorule, să văd", îndată bunătatea Ta ai zis: "Vezi". Şi a văzut urmele Tale şi Ţi-a urmat (Mc. 10, 46, 52; Lc. 18, 35-43).

Şi eu voesc să strig. Dar mă ceartă cel ce voeşte pururea să întunece ochii celor ce văd. Dacă voeşte bunătatea ta să mă cheme şi să-mi zică: ,,Ce voeşti să-ţi fac ? " voi striga şi eu ca acela: ,,Doamne, să se deschidă ochii mei".

Dar şi leprosul, dacă ar fi putut să se curăţească el însuşi pe sine, n-ar fi strigat: "Doamne, de voeşti, poţi să mă curăţeşti" (Mt. 8, 2) ci s-ar fi curăţat el însuşi. Deci şi eu strig ca el. Dă-mi şi mie acest răspuns sfînt: "Voesc, curăţeşte-te" şi îndată va pleca de la mine lepra. Iar curăţat fiind şi văzînd, voi vedea urmele Tale [94b], ca să pot păşi pe urmele Tale. Că Tu eşti calea celor rătăciţi".

Dar te rog şi pe tine, Părinte: Da, Părinte, roagă-te Stăpînului nostru Hristos, ca să deschidă ochii mei, că pe tine te am călăuza care mă duce la Stăpînul Iisus. Că a Lui este slava împreună. cu Tatăl şi cu Sf. Duh, în veci. Amin.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie (V. 152) "Acum e timpul bine primit" (II Cor. 6, 2) pentru a înţelege cuvîn-tul Evangheliei: "Nu au nevoie cei sănătoşi de doctor, ci cei bolnavi" (Lc. 5, 31). Dar cînd cel bolnav vine la doctor, trebue să păzească cele poruncite de doctor potrivit celui ce a spus: "Cel ce se apropie de Dumnezeu trebue să creadă că El este şi că se face răsplătitor celor ce-L caută" (Evr. 11, 6). Căci credincios este Cel ce a zis: "Le voi da lor în veacul acesta însutit şi în cel viitor viaţă veşnică" (Mc. 10, 30). Cei ce se apropie, aşadar, de Doftorul nostru cel mare sînt luminaţi de El şi El îi vindecă de toate boalele sufleteşti. Să nu ne lăudăm deci zicînd că

Nu poate merge cineva pe urmele Donmului dacă nu-L vede. Nu se poate înălţa la un alt plan de viaţă dacă nu ştie de el şi e înfundat cu totul în cel al Patimilor ce-l leagă de cele materiale. La vederea acelui plan nu ajunge omul de la sine. Ci trebuie să ceară puterea de a-l vedea dela Dumnezeu, Izvorîotrul luminii, Dătătorul vederii acelui plan, prin însăşi arătarea Lui. Deci dacă nu cere lui Dumnezeu această vedere, arată că nu e dispus să primească acel plan, că nu vrea să se despartă de planul întunecat în care se află.

sîntem credincioşi. Căci în acest caz vom fi judecaţi ca oameni făţarnici şi necredincioşi. Din cele din afară se arată credinţa cea nearătată, care locueşte în cele ascunse ale inimii. De credem Mîntuitorului Hristos care zice: "Fie ţie; după credinţa

Ta" (Mt. 9, 29), va spune şi acum sufletului nostru ce locueşte în trup: "Îndrăzneşte fiică, credința ta te-a mîntuit" (Mt. 9, 22).

Deci credința noastră nu stă în a o rosti şi a o vesti cu gura, ci credința desăvîrşită se arată după vindecare [95].

Dacă deci ai crezut şi te-ai vindecat, umblă şi nu te poticni. Te-ai vindecat, nu şchiopăta. Arată că ți s-a oprit curgerea sîngelui. Şi de-ai ajuns, omule, la acestea, te-ai apropiat de starea cînd auzi pe Mîntuitorul care zice către sufletul deplin curățit şi înfrumusețat: "Întreagă eşti frumoasă apropiata mea şi pată nu este întru tine" (Cînt 4, 7), şi cînd auzi pe Apostolul care zice: "Neavînd nici zbîrcitură, nici altceva din acestea" [95b] (Ef. 5, 27).

Ni s-a deschis deci uşa şi s-a aşternut calea ce duce la viață, dar aflăm totodată că "prin multe necazuri trebue să intrăm în Împărăția cerurilor (Fapte 14, 22). Să stăruim în osteneala faptelor noastre. Căci cu adevărat „nu sînt; vrednice pătimirile vremii de acum de slava ce ni se va descoperi" (Rom. 8, 18); şi „nu e nedrept Dumnezeu ca să uite" (Evr. 6, 10) asemenea osteneli, de vom ține pînă la sfîrşit ascultarea. Căci zice: „Cel ce a răbdat pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22), în Hristos Iisus. Amin.

60 (V. 153) I n t r e b a r e către acelaş mare bătrîn în chip

[95] Toți sîntem slabi sau bolnavi în privința credinței putînd-o afirma cel mult prin cuvînt. Numai cel ce s-a vindecat de boală, fără mijloace materiale, arată că a crezut cu putere.

[95b] Sufletul în greceşte e feminin (Yuxh)- De aceea i se zice "fiică", sau "frumoasă eşti".

de rugăciune despre gîudurile întinate şi despre înviere:

Tu care eşti viața şi învierea (Io. 11, 29), cercetează-ne pe noi că făptura Ta sîntem, şi ne curățeşte pe noi, Sfinte, de legiunea răului căci Te-ai milostivit şi odinioară da făptura Ta şi ai scos legiunea, cînd cereau dracii să intre în porci (Mc. 5, 9-12). Oare au intrat în porcii necuvîtători sau în mine cel cuvîntător ? Că i-am primit pe ei şi m-am aruncat de pe vîrfuri în mare [96]. Şi mă poartă valurile fără să ştiu de mine. Dar acum cineva mă împinge dinăuntru ca să trezesc pe cîrmaci, ca să-mi dea mîna şi să mă scoată din adînc cum a făcut cu Petru şi să-mi spună: "Pentru ce te-ai îndoit, puțin credinciosule ?" (Mc. 4, 38; Mt. 14, 31). Şi, fiindcă ne-ai, dat de ştire prin răspunsurile slujitorului Tău Varsanufie că ne vei pune într-un singur mormînt, oare vom şi învia împreună ? Căci mă tem de Cel ce a spus: „Vor fi doi în țarină; unul se va

lua şi unul se va lăsa. Vor fi două la moară; una se va lua şi una se va lăsa" (Mt. 24, 40-41).

Deci fiindcă de la zidirea lumii oamenii dorm şi trupurile sfinţilor şi ale păcătoşilor se află adeseori împreună în acelaş mormînt, oare vor şi învia împreună ? Cînd vor veni îngerii Tăi cei aleşi ca să învie pe drepţi, îi va învia pe toţi, sau vor învia numai cei aleşi ? De aceea temîndu-mă Te, rog prin slujitorul Tău ca precum ne-a arătat că vom dormi în acelaş mormînt, aşa să arăţi că ne vei şi învia împreună. Şi rog pe Părintele meu Varsanufie ca după ce am luat şi eu şi el holde de secerat (Io. 4, 35) iar eu m-am îmbolnăvit şi nu pot secera, să se străduiască el, ca unul ce are putere să-Ţi aducă Ţie,

E de remarcat exegeza existenţială a Scrpturii, aplicată persoanei proprii. Tot ce s-a spus în Scriptută are valoare în orice timp. Este exegeza proprie tuturor Părinţilor. Totdeauna oamenii sînt la fel în ultimele lor străfunduri şi Dumnezeu le grăeşte totdeauna.

Stăpîne, şi pentru mine snopul dreptăţii. Căci vedem la Părinţii vechi o astfel de pildă că au ieşit trei să secere şi unul a slăbit ca şi mine şi s-a întors în chilia lui, iar ceilalţi au adunat cu bărbăţie secerişul. Şi cînd au isprăvit secerişul şi au venit în casele lor, l-au silit pe el să-şi ia plata: ,,Ce plată, dacă nu m-am ostenit ? Numai voi v-aţi ostenit". Şi în sfada cu el, ca să ia plata, Părinţii îi dădeau cinstea că o ia el întîi [97]*. Şi judecata lor a fost socotită fericită. Deci Tu, Stăpîne Hristoase Dumnezeule, întăreşte cererea mea, că a Ta e slava în veci. Amin.*

R ă s p u n s: (V. 154) Un stăpîn dintre oameni îşi alege lui nişte iconomi credincioşi, dîndu-le în seamă cheile şi bunurile sale şi cele ale casei. Şi atîrnă de iconomul credincios cum să doarmă, cum să se hrănească, cum să fie cinstit de stăpîn şi cu cine să se împrietenească: cu beţivii sau cu cei ce vieţuesc în mod cuviincios. Iar pe cel dintîi îl va aştepta certarea şi pe cel de al doilea fericirea.

Aşa şi Dumnezeul nostru şi-a ales pe oamenii credincioşi ca iconomi. Le-a dat lor cheile Sale ca să închidă şi să deschidă, adică stăpînirea de sine (libertatea). Ei sînt credincioşi pentru că s-au botezat toţi ca creştini. Şi sînt buni iconomi cînd chivernisese bine cele încredinţate lor, adică bunurile primite la Botez pentru mîntuirea lor. Dar dacă se abate careva de la această cale, partea lui va fi cu cei beţivi, cu cei ce beau vinul

Dacă s-ar fi socotit pt ei îndreptăţiţi la întîietate, n-ar fi avut smerenie. Smerenia dă totdeauna altuia întietate. Cel mai bun îl socoteşte pe altul mai bun. Prin aceasta îşi menţine cel smerit întîietatea. Căci celălalt nu va primi nici el să primească întîietatea. Deci îl cîştigă şi pe acela la mai multă simţire. E un alt paradox care foloseşte şi unuia şi altuia. Iar în această delicateţă umană pozitivă ce simte apropierea lui Dumnezeu. Cel smerit s-a subţiat şi s-a făcut străveziu ca o pînză de păianjen, lăsînd să se vadă Dumnezeu prin el.

nelegiuirii. Unul ca acesta este porc cuvîntător şi ştiţi ce pățeşte cînd vine Stăpînul (Mt. 24, 44-51). Iar dacă chiverniseşte bine cele: predate lui, cunosc toți fericirea ce-i vine dela Stăpîn. Căci zice: "În tot pămîntul s-a auzit glasul lor şi la marginile lumii cuvintele lor" (Ps. 18, 5).

Cît despre înviere, altul este veacul de acum, cînd sînt la un loc neghina şi grîul (Mt. 3, 12, 13, 30). Dar cînd vine învierea, glasul evanghelic învață că se vor scula amestecați. Căci zice: "Şi-i va despărți pe ei pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre" (Mt. 25, 32).

Iar cele privitoare la cele două femei şi doi bărbați le-a spus despre sfîrşitul lumii şi despre credință şi necredință. Atunci una se va lua şi omul rămîne într-una. În ce priveşte secerişul fraților, binele e făcut de doi [98]. Cel ce s-a îmbolnăvit a avut voința să lucreze, dar l-a împiedicat boala. Dar ei au socotit că Domnul i-a întărit prin rugăciunile fratelui care s-a îmbolnăvit şi pe amîndoi i-a ajutat harul Sfîntului Duh. Deci precum a spus Domnul către Apostoli, "nu vă bucurați că vi se supun demonii, ci bucurați-vă că numele voastre sînt scrise în ceruri" (Lc. 10, 20). Aşa şi noi, să nu întrebăm dacă toți ne vom scula, ci dacă vom auzi: "Veniți binecuvîntații Părintelui Meu de moşteniți Împărăția ce este gătită vouă de la întemeerea lumii" (Mt. 25, 34) şi vom fi împreună cu

Nici-un bine nu e făcut de unul singur sau în izolare. Binele e un produs al comuniunii, sau stă în căutarea şi realizarea comuniunii. Aceasta ca să nu se laude nimenea în mod egoist. De fapt însăşi existența ne vine dela alții, ne vine şi e susținută de toți şi de cosmosul întreg, iar acesta vine şi e susținut de Dumnzeu.

Iisus întru Tatăl, precum a spus El (Io. 14, 20) [99]. Lui fie slava în veci. Amin.

61 (V. 155) *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn:*

Doamne Iisuse Hristoase, Doctorul sufletelor rănite, Ție Iți aducem rugăciuni din sfintele Tale cuvinte. Primeşte-le prin slujitorul Tău. Căci Tu însuți ai spus, Sfinte: "Nu au trebuință de doctori cei sănătoşi ci cei bolnavi" (Lc. 5, 31). Despre uceasta a spus şi slujitorul Tău Pavel: "Cel ce este şchiop să nu se abată, ci mai vîrtos să se vindece " (Evr. 12, 13). Ai

spus, Sfinte, într-unul din răspunsurile Tale: "Dacă eşti sănătos, de ce Şchiopătezi ? Cel sănătos nu şchiopătează, ci umblă drept". Dar eu, fiindcă sînt şchiop şi rănit, strig ca să mă îngrijeşti Şi pe mine clcm ai îngrijit pe cel ce se cobora spre Ierihon şi a căzut între tîlhari (Lc. 10, 30-34). Căci şi eu am căzut între aceiaşi tîlhari Şi am fost rănit, ca să legi şi ranele mele şi să mă sui pe sfîntul Tău asin, adică pe credința cea bună şi să mă duci în sfînta Ta casă de oaspeți, ca să mă îngrijească acolo unde sînt îngrijiți toți cei ce suferă.

Stăpîne, femeea ce suferea de curgerea sîngelui a venit înapoia Ta şi s-a atins de veşmintele Tale. Iar eu iau tămăduirea în fiecare zi din sfintele Tale mădulare, adică din trupul şi sîngele Tău, şi din apa ce iese din sfînta Ta coastă. Şi patima mea puroiază încă. Pentru că ai spus, Sfinte, că cel ce vine la doctor şi vrea să se vindece să facă cele poruncite de doctor, trimite-mi, Stăpîne, toate leacurile care vrei, cauterizări, cataplasme, mumai opreşte-mi curgerea, adică gîndul necurat. Şi, fiindcă ai spus, Doamne, că uşa s-a deschis dar cîinii, stau la pîrndă din toate părțile şi nu mă lasă să mă

Tatăl a creat lumea şi în ea pe oameni pentru a întinde dragostea Sa de Tatăl şi la alții fii, sau la oameni, cu care se face Frate, Fiul Său. Ca fii vom fi şi moştenitori ai Împărăției Tatălui, nu supuşii ei.

apropii de uşe, bunul Stăpîn al casei văzînd de departe pe săracul ce se apropie, dar e împiedicat de cîini, trimite pe portar ca să alunge cîinii şi astfel săracul să se poată apropia şi să primească mila bunătății Lui.

Părinte, ce înseamnă ceeace mi-ai scris că că cel a trăit o săptămînă de ani va vedea lucruri ce nu s-au făcut de la întemeirea lumii ? Şi ce să facem noi cei mai tineri ? Cum ne vom mîntui ? Roagă-te Domnului, ca să ne arate nouă care sînt munții aceia sfinți, unde a spus să fugim ca să ne mîntuim (Mt. 24, 16). Sînt munți spirituali sau văzuți ? Vrem să ştim şi noi aceasta, ca atunci cînd va veni ceasul, să fugim acolo şi să ne mîntuim. In numele Tatălui şi al Fiului şi al Sf. Duh. In veci. Amin.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: (V. l56) Frate, să ne gîndim la ce spunem şi să vedem că din cuvintele noastre vom avea mustrarea noastră. Căci cel ce vine la doftor de nu se pune în rînduială după poruca doftorului, nu se poate izbăvi de boală. Şi fiindcă spui că trebue primite şi alte; leacuri şi mijloace de vindecare, mă mir de iubirea ta că nu cunoşti înțelepcuinea a toate şitutoare a marelui nostru Doftor, care a tăiat orice motiv

al omului care caută o desvinovățire. Căci îmbiind cărțile doftoriceşti ale Lui fiecărui om care vrea să se uite în ele şi să se mîntuiască, i-a arătat lipsiți de apărare. Pentru că dacă femeile cîntă totdeauna: "Sînt vierme şi nu om, ocara oamenilor şi partea dispreţuită a poporului" (Ps. 21, 6), ce ar trebui să facă bărbații? Nu se spune aceasta din dispreț față de femei. Să nu fie ! Căci nu ni s-a poruncit să facem aceasta. Ci pentru că ele s-au făcut de la început pricinile căderii.

Dar Dumnezeu nu le-a depărtat de la învățătura dumnezeească .

Dacă deci ne place acest leac, pentru ce-l respingem ? Chiar dacă, amăgiți, spunem că nu-l respingem, ci-l folosim, totuşi o spunem aceasta de formă: nu cu fapta. Şi acesta este adevărul. Căci dacă cercetăm pe omul nostru dinăuntru, aflăm cu adevărat că nu rbdăm nici-o mustrare, nici o defăimare, nici o dispreţuire şi ocară.

Ş i din gîndul ce-l ai azi, cu care ai fost ispitit şi altădată, ai putut cunoaşte - deşi ai spus că n-ai cunoscut că am făcut cele ce ştii ca să pun la probă iubirea ta. Căci am aflat, locuind încă înăuntrul tău pe omul cel vechi. Totuşi socotesc că nu puțin s-a folosit iubirea ta din acesta.

Domnul nostru este desăvîrşit şi voeşte ca să fie şi toți ai Lui desăvîrşiți. Căci zice: "Fiți desăvîrşiji precum Tatăl vostru cel din ceruri desăvîrşit este" (Mt. 5, 48).

Deci cel ce rabdă aceste arderi cu fierul înroşit se va mîntui. Căci cel ce are în nări răul miros al său, nu simte alt miros, chiar dacă ar sta deasupra tuturor mortăciunilor [101b]. Ş i cel jefuit de tîlhari nu are ce da altora. Ia seama iubitule cei toți cîți sîntem stăpîniți de lene nu putem să fim cu totul fără griji, sau să ne socotim drept ceeace sîntem: pămînt şi cenuşe. Şi am îmbătrînit hrănind slava deşartă. Căci a socoti că, lucrul nostru place lui Dmnezeu şi şederea noastră în chilie zideşte pe toți şi că am fost izbăviți de a judeca şi a fi judecați, e cea mai mare

[100] Femeile îşi recunosc prin aceste cuvinte smereria. Cu cît mai mult n-ar trebui să şi-o recunoscă bărbații, care fac mai multe rele? Dar nu o fac. Aceasta se arată ceva mai jos. Să primearcă şi ei defăimările, Să spună şi ei singuri despre ei: Sînt vierme şi nu om". [101b] Nota din textul grec: Aceasta a spus-o Sf. Singlitica, adică cel ce-şi simte păcatele sale nu le mai simte pe ale altora.

slavă deşartă şi nimic altceva [101].

Dacă deci marele şi cerescul nostru Doftor ne-a dat leacurile şi cataplasmele, de unde vine pricina pierzării, dacă nu din slăbiciunea voinţei noastre? Înainte de toate ne-a dat smerenia, care alungă din noi toată mîndria şi ,,toată înălţarea ce se ridică împotriva cunoştinţei slavei Fiului Său" (II Cor. 10, 5) ; apoi ne-a dat ascultarea, care stinge săgeţile aprinse ale vrăjmaşului" (Ef. 6, 16); apoi tăierea în toate a voii noastre faţă de

[103]

aproapele ; iar aceasta naşte netulburarea în inimă şi arătarea a tot strălucitoare şi prea bucuroasă a feţii şi stăpînirea privirii Lui[103b]. Iar ca cea mai mare cataplasmă care strînge toate

[101] Cei ce stau leneşi in chilie, fără pocăinţă, fără rugăciune, sînt supuşi ispitei de a se socoti că chiar prin aceasta fac un lucru mare, deci se umplu de slava deşartă. Ei socotesc că nu vor mai fi judecaţi pentru nimic, căci ei neeştind din chilie au scăpat de prilejul de a judeca pe alţii.

[102] A voi ce vrea şi Dumnezeu nu înseamnă a avea o voinţă slabă, ci dimpotrivă, a avea o voinţă slabă înseamnă a voi ceeace voeşte vrăjmaşul, care ne ispiteşte la rele. Primind ispita renunţăm la efortul voii noastre pentru a face cu uşurinţă ceeace îi place lui. Acest om nu mai are voinţa tare, deşi se obişnuieşte a se spune că omul devine liber cînd iese din ascultarea lui Dumnezeu.

[103] Tăria voinţei se arată în acelaş timp în "tăierea voii faţă de aproapele" desigur nu peutru a împlini capriciile şi îndemnurile lui la rău, ci pentru a nu-l domina, ci a-l ajuta, renunţînd la voia de a face ceea ce ne place nouă, pentru a face ce e de folos aproapelui. Cel mai greu lucru e să fii stăpîn pe voia ta.

[103b] Cînd ţi-ai tăiat voia, ai cîştigat netulburarea, căci nu mai voieşti nimic pentru tine. O tai în folosul aproapelui, ascultînd de Dumnezeu. Aceasta îţi face străvezie prezenţa feţei bucuroase a Domnului. Pe El îl vezi de cîte ori îţi tai voia, de cîte ori te-ai depăşit prin aceasta. Vezi privirea Lui în acelaş timp iubitoare şi stăpînitoare, o vezi stăpînindu-te prin iubire. Cînd simţi că nu mai eşti prin voia ta, simţi că eşti prin Dumnezeu, te simţi asigurat în El. Toate aceste virtuţi sînt moduri ale comuniunii.

mădularele şi "tămăduеşte toată boala şi toată neputinţa" (Mt. 4, 23) ne-a dat iubirea asemenea celei a Lui. Căci El s-a făcut pilda noastră, după spusa: "Ascultător făcîndu-se pînă la moarte" (Filip. 2, 8). Şi punîndu-şi sufletul Său pentru noi, ne-a învăţat zicînd: "S ă vă iubiţi unii pe alţii, precum Eu v-am iubit pe voi" (Io. 13, 34) şi: "Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sînteţi ucenicii Mei, cînd veţi avea dragoste între voi" (Io. 13,

35).

De voeşti, aşadar, să nu şchiopătezi, ia toiagul crucii şi-ți sprijineşte mîinile pe el şi aşa vei muri şi nu vei mai şchiopăta. Pentru că cel mort nu şchioapătă niciodată[104]. Şi dacă ai acest toiag, nu mai e nevoe de portar. Prin acest toiag alungi nu numai cîinii, ci şi pe mai marele fiarelor, pe leul ce răgneşte (I Petru 5, 8). De aceea şi Iacob a zis: "Cu toiagul meu am trecut rîul" (Fac. 32, 10); şi iarăşi: "S-a închinat pe vîrful toiagului său" (Fac. 47, 31). Iar Moise a făcut cu toiagul semne (Ieş. 4, 17). Şi cel pironit pe el se izbăveşte fără întdoială de umezeala curgătoare. Căci cel ce moare, moare păcatului[104b]. Şi ce nădejde ne aşteaptă după acestea, dacă nu învierea cea de a treia zi ? Căci ajunge celui răstignit să se scoale împreună cu Iisus.

Iar prin ceeace am spus despre săptămîni, am arătat că vor fi

[104] Crucea e toiagul pe care se sprijineşte omul în mersul lui spiritual drept. De aceea, a se prinde cu mîinile de toaiagul acesta, înseamnă a se lăsa bătut în cuie pe el, deci a se răstigni pe el, a se face nedespărțit de el. Aceasta îl face pe om şi tare în mersul cel drept, şi mort față de cele rele ale egoismului. Prin amîndouă aceste slujiri crucea alungă cîinii spirituali de la om. Ea ține prin aceasta şi locul portarului la uşa ființei noastre. Cu aceste gînduri ne punem pe partea din afară a ființei noastre semnul crucii, închizîndu-ne ispitelor.

[104b] De fapt cel ce moare, moare de tot egoismului. Dar cel ce moare pentru Dumnezeu, nu din scîrbă pentru viața sa, deci jertfindu-se ca om despărțit de Dumnezeu, pentru a trăi în Dumnezeu şi semenilor, ca fii ai Lui.

felurite necazuri şi schimbări. Iar prin munții de care ai întrebat, să înțelegem pe Sfînta Maria, Născătoare de Dumnezeu şi pe sfinții de după aceea care se vor afla în timpurile acelea, avînd fără îndoială pecetea Fiului[105]. Căci El mîntueşte pentru ei pe mulți[105b]. Lui fie slava în veci. Amin.

62 (V. 157) *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrân: Treime nedespărțită nu te despărți de noi ! "Din gura pruncilor şi a celor ce sug Ți-ai pregătit laudă" (Ps. 8, 3).*

Părinte, eşti un ucenic cu adevărat bun al Doftorului adevărat. Ne-ai dat leacuri şi mijloace de vindecare. Iar primul mijloc de ardere a străpuns inima mea şi nu pot îndura durerile. Căci ne-ai scris să cîntăm: ,,Sînt vierme şi nu om" (Ps. 21, 7). Voi cînta cu adevărat şi mă voi închina şi voi preamări pe Domnul şi-L voi preaînălța în veci. Dar oare

Pecetea Fiului e crucea, căci aceasta s-a imprimat în ființa lor răstignind în ei pe omul vechi, al păcatului, despărțit de Dumnezeu şi întipărind în el calitatea de fii ai Tatălui, care nu mai trăesc decît pentru e face voia Lui şi a-L iubi pe El asemenea Fiului dumnezeesc şi împreună cu El.

[105b] Cine aleargă la rugăciunile Maicii Domnului şi ale sfinților ca la nişte munți, aleargă de fapt la credința în Hristos. Cine nu crede că Hristos s-a născut din Fecioară, nu crede că El e Dumnezeu făcut om. Cine crede în rugăciunile sfinților cître Hristos, crede în credința lor în Acela ca Dumnezeu, care deci ne poate mîntui.

îndrăznesc să spun că sînt vierme şi nu om. Căci sînt om ros de viermele stricăciunii. Dar oare este acesta şi înţelesul viemelui cel nestricăcios ? Acesta e viermele care a, venit pentru mine, ca să mă scape de acest vierme al staicăciunii, care a stricat (a corupt) neamul omenesc. Căci fiindcă acest vierme stricăcios care strică şi se strică pătrundea în răni şi pricinuia putrezire şi împuţiciune, a venit viermele nestricăcios despre care s-a spus: "Sînt vierme şi nu om". Şi precum viermele stricăcios pătrundea în răni, aşa şi viermele nestricăcios pătrunde "în cele mai, de jos ale pămîntu-lui." (Ef. 4, 9) şi acolo, precum, ai spus, a stricat toată necurăţia vechiului vierme. Şi aşa, curăţind pe toţi, i-a ridicat dar El a rămas nestricăcios. Acesta e viermele care a curăţit pe Iov de viermele cel vechi, spunîndu-i: "Scoală-te şi încinge ca un bărbat mijlocul tău" (Iov 38,3 şi 40, 2). Acest vierme a tras şi pe balaur cu undiţa (Iov 40, 19-20), atîrnîndu-l pe cruce. Acestui vierme toate i sau supus, "afară de Cel ce I-a supu Lui toate". Căci toate le-a supus sub picioarele Lui (I Cor. 15, 27).

Viemele strirăcios toate le strică şi nu e pe pămînt nici lemne, nici mîncări, nici pămînt, nici trup pe care să nu le mistuiască, afară de sare şi de untdelemn. Dar ce este sarea şi untdelemnul, decît Tatăl care I-a supus Lui toate [105]*, care a sărat şi zidirea cu mila Sa, care le-a dat şi Apostolilor sare, ca să săreze lumea, ferind-o de împuţiciunea idolilor şi să vină la buna mireasmă a adevăratului Dumnezeu. Amin.*

Dar ce înseamnă grăuntele de muştar şi de ce a asemănat Impărăţia cerurilor cu el şi nu cu măslinul sau

Una din ideile din aceste rînduri este că răul trăeşte din coruperea celor ce sînt. El nu are o existenţă în sine. ,,Că nici n-a fost nimicul vreodată nici întrebarea n-a putut să fie... Ci iată, nefiinţa fiinţa-şi are din Este, fiindcă poate să se adape", spune poeta Lidia Stăniloae în volumul "Locul unde aştepţi" (în poezia Munchausen"). A doua idee: Sarea şi untdelemnul sînt considerate simbolul Tatălui ceresc, care, ca origine a exitenţei nu poate fi corupt de rău, şi care prin Fiul Său făcut om conservă pentru veci şi creaţiunea. S-ar putea spne că Tatăl e sarea care eliberează toate de corupere, în Duhul Sfînt e untdelemnul care dă fluiditatea sau tinereţea vieţii neîmbătrînite tuturor.

cu finicul sau cu altul din pomii mari ci cu cel aşa de mărunt (Mt. 13, 31) ? Pentru că este cel mai acru şi pişcă inimile noastre. Da, părinte, roagă-te Domnului ca să ne arate nouă taina acestui vierme şi a grăuntelui de muştar, ca să

preamărim şi noi pe Tatăl şi pe Fiul împreună cu Sfîntul Duh în veci. Amin.

Părinte, mi-ai adus aminte de cele străvechi, pe care nu le-am uitat nici eu, ci, îmi amintesc de cele ce mi le-a făcut vrăjmaşul. Căci acesta s-a înfurirat cînd a văzut fructul ce a rodit în locul acesta. Dar răbdarea ta şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu n-a lăsat să se împlinenscă voia lui cea ticăloasă. Ci ne aflăm pînă acum slăvind pe Dumnezeu. Şi fiindcă ne-ai spus că te pocăeşti după ce săvîrşeşti ce nu se cuvine, eu zic: de m-aş pocăi şi eu măcar după aceea, ca să nu rămîn cu totul nepocăit.

Şi fiindcă ai spus că cel ce a căzut între tîlhari şi a fost jefuit nu mai ce să dea altora, te rog, ca un înfometat ce sînt, să-mi arunci fărămiturile ce-ți rămîn, ca să primesc şi eu hrana ca un cîine de sub masa ta, din cele ce le ai. Şi fiindcă ai mai spus că a îmbătrînit în mine mîndria şi pornirea de a rîde de alții, roagă-te pentru mine, ca să plece acestea de la mine.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: (V. 158) A grăit mai înainte David, zicînd: "Impuțitu-s-au şi au putrezit ranele mele din pricina nebuniei mele (Ps. 37, 5). Aşadar nebunia e un izvor al tuturor relelor. Căci nebunia a născut neascultarea, iar neascultarea, rana. Şi după rană, aceeaşi nebunie a născut nepăsarea, iar nepăsarea a produs putreziciunea şi împuțiciunea. Şi nenrocitul trnp s-a umplut de viermi şi s-a stricat. Şi stricîndu-se a fost aruncat în mare şi s-a făcut mîncare peştelui cel mare. Şi s-a sălăşluit în măruntaele lui pînă ce a venit viermele ceresc, care pironit de undița crucii, s-a coborît în măruntaele peştelui celui mare şi a scos grin gura lui mîncarea ce o înghițise împreună cu măruntaele lui. Şi luînd trupul l-a uns cu untdelemn, l-a înmuiat în apă şi la copt în foc. Căci zice: "El vă va boteza în Duhul Sfînt şi în foc" (Mt. 3, 11). Apoi l-a hrănit cu pîine, l-a veselit cu vin, l-a presărat cu sare şi l-a scăpat de stricăciune. Pe lîngă atceasta l-a îmbibat cu muştar, depărtînd toată stricăciunea. Apoi a uscat nările balaurului ca să nu mai poată mirosi, i-a încețoşat ochii ca să nu mai vadă desăvîrşirea smereniei Lui.

Cunoscînd deci toate acestea, să nu trecem cu vederea îndemnul Lui, ca să nu se împlinească şi cu noi cuvîntul: "Dacă sarea se va strica cu ce se va mai săra?" (Mt. 5, 13).

Şi ce este lipsa acestora decît ceeace s-a spus: "Zis-a cel nebun în inima sa: nu este Dumnezeu" (Ps. 13, 11). Dacă n-ai uitat deci ceva din cele vechi şi cunoşti pe cele din urmă, ascultă pe cel ce spune: "Cel ce cunoaşte voia Stăpînului şi nu

o face, se va bate mult" (Lc. 12, 47). Dacă deci cunoscîndu-le le spunem, dar în acelaş timp le nesocotim, nu va fi departe de noi acel "vai" rostit împotriva celor ce păcătuesc cu cunoştinlă. Dar dacă ne socotim pămînt şi cenuşe, ca Avraam şi Iov (Fac. 18, 27 ; Iov. 42 6), nu vom fi în veac jefuiţi, ci vom avea pururea ce să dăm şi altora: nu aur, nu argint, ci chip de smerenie, de răbdare şi de iubire către Dumnezeu[107]. Lui i se cuvine slava în veci. Amin.

63. (V. 159) *Acelaş, hrănindu-se cu puţină pîine, l-a întrebat pe acelaş mare Bătrîn despre dietă.*

[107] Se aminteşte de întemeerea mînăstirii unde se aflau amîndoi, pe care n-a făcut-o vrăjmaşul, dar el voia s-o distrugă, văzînd fructul adevăratei vieţi ce creştea în ea.

R ă s p u n s : Frate, bucură-te în Domnul. Roagă pe Dumnezeu să-mi dea răbdare desăvîrşită. Fiindcă încep un lucru şi nu-l duc la sfîrşit, şi îndată mă clatin în lucrarea mea. Doresc să pun început şi să ajung la sfîrşit. Căci aud pe Apostol care zice despre început şi sfîrşit: "Cel ce începe în noi tot lucrul cel bun îl va duce la capăt pînă în ziua Domnului nostru Iisus Hristos" (Filip 1, 6).

Dar chiar dacă eu, nevoiaşul, nu fac nimic care să placă lui Dumnezeu, la cererea ta îţi dau o părere ca unui frate:[108] ia, de poţi, patru pîinişoare pe săptămînă, iar Duminica pentru neputinţa trupului ia fie o supă, fie o mîncare de legume fierte. Precum socotesc, e bine să le iei acestea. Iar de vorbesc prosteşte, nu ştiu. Cel ce nu se cîrmueşte pe sine, cum poate să cîrmuiască pe alţii? Iartă-mă, frate, că ar fi trebuit să te rog eu să mă îndrumezi, dar încă nu m-a părăsit mîndria, care e rădăcina tuturor relelor. Roagă-te, frate, să trecem peste partea de drum ce ne stă înainte. Căci e plină de vîrtejuri şi de primejdii şi cît de prosteşte rîd eu şi rămîn nepăsător. Dar nu-mi tai nădejdea. Căci îl am pe Stăpînul milostiv şi iubitor. Dă-mi mîna ta, cu iubire şi trage-mă spre El, ca să mă mîntuiască pe mine, nenorocitul. Lui i se cuvine slava în veci. Amin.

64. (V. 160) *Acelaş, neţinînd dieta dată lui de Bătrîn, a*

107 b Cînd te socoteşti că eşti nimic, eşti mai mult de cît cel ce n-are conştinţă. Căci acela fiind nimic, nu are nici măcar conştiinţa că e nimic. El e nimic în grad sporit. A avea conştiinţa că eşti nimic înseamnă a avea o conştiinţă. Şi prin această conştiinţă, cunoşti nu numai nimicul tău, ci şi măreţia lui Dumnezeu. Şi într-un fel omul prin conştiinţă participă mai mult la cel dela care este. Fiindcă ştie de măreţia creatorului său. El poate da prin smerenie în veci ceva şi altora.

[108] În textul grec: Aaînya, care în notă se explică cu πιττος (pită) .

întrebat pe acesta a doua oară acelaş lucru. Iar acela a răspuns aşa:

Frate, supunîndu-mă iubirii tale, ți-am dat un sfat. Tu găseşti cuvintele mele fără putere. Şi aceasta nu din pricina ta, ci a mea. Fiindcă cuvintele mele sînt neroditoare. Nu au putere, fiindcă nu sînt din fapte împlinite cu sudoare. Dar cel ce întreabă şi nu ascultă, mînie pe Dumnezeu căci după întrebare urmează şi pisma vrăij-maşilor. Incă nu cunoaştem nici pînă azi meşteşugurile dracilor. O spune aceasta neîncetat Apostolul, zicînd: "Nu cunoaştem gîndurile lui" (II Cor. 2, 11). Indrăzneşte fratele meu, că dacă nu te-aş fi socotit de un suflet cu mine pentru dragostea lui Hristos, nu ți-aş fi dat un răspuns. Căci, precum am spus şi înainte, nu sînt vrednic de aşa ceva. Dar fiindcă Dumnezeu m-a lipit de iubirea ta, ți-o spun iarăşi în prostie: foloseşte patru pîinişoare pe săptamîna, cum ți-am spus, iar Duminica fie o supă, fie legume fierte. Nu socoti însă în inima ta că ți-am dat o poruncă. Căci nu e poruncă, ci o părere de frate. S-a deschis stadionul; să alergăm ca să luăm cununa (I Cor. 9, 24). Căci sîntem oameni supuşi stricăciunii şi de scurtă dăinuire pe pămînt. Să alergăm ca să aflăm mila în ceasul acela înfricoşător şi înspăimîntător, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

65. (V. 161) *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş despre înțelesul răspunsului dat.*

Frate, ce pot să spun la aceasta, eu care n-am făcut chiar nimic ? Deşi tu spui că am făcut şi fac; eu nu-mi aduc aminte de nimic, decît, că am supărat totdeauna pe Dumnezeu prin faptele mele. De aceea nu aştept nimic pentru fapte, ci nădăjduesc că mă va mîntui Dumnezeu pentru iubirea Lui de oameni. Căci a murit ca să mîntuiasca pe cei păcătoşi (I Tim. 1,15). Mă bizui deci pe numele Lui, pînă ce va veni El însuşi şi mă va întreba: „Ce voeşti să-ți fac ?", ca să răspund şi eu cu orbul acela: "Să văd Doamne" (Mt. 10, 46-52). Căci dacă aş avea fapte, temîndu-mă de osînda fariseului (Lc. 18, 10-14), n-aş îndrăzni să o spun. De aceea îți spun ție, frate, că toată viața şi nădejdea mea atîrnă de El şi mă rog ziua şi noaptea să fiu curățit de patimile mele arătate şi ascunse. Deci ce pot să-ți spun despre fapte, cînd aud că "toată gura se va închide" (Rom. 3, 19) şi că: "cel ce se laudă, să laude întru Domnul" (I Col. 1, 31) ? Dar fericit este ce a fost curățit de mînie şi de celelalte patimi şi a păzit toate poruncile şi totuşi zice: „Slugă netrebnică sînt" (Lc. 17, 10). Căci dacă săvîrşim o faptă bună

şi o pierdem prin mîndrie, cu ce ne-am folosit, că în fiecare zi zidim şi dărîmăm? Cel ce dispreţueşte însă slava şi necinstirea acela poate să se mîntuiască, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Lui fie slava. Amin.

Predă-te Domnului şi du cu convingere o viaţă în linişte, rugîndu-te pentru mine, nevrednicul şi smeritul.

66. (V. 162) *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Frate, roagă-te pentru mine că obosesc. înainte de a fi luat sfat de ta tine, orice socoteaan că e bine să fac, făceam după părerea mea, fără oboseală. Dar de cînd îmi, dai sfaturi obosesc pînă a mă îmbolnăvi. Ţi-am scris şi înainte aceasta despre acest lucru şi m-ai socotit îngîmfat şi mi-ai trimis un cuvînt despre fariseu. Dar eu nu ţi-am scris. Părinte, trufindu-mă, ci de nevoie. Iţi cer, Părinte, să rogi, ca să-mi descopere Domnul ce e cu mine ?*

R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn: Frate, Sfînta Scriptură zice: "Fă-le toate cu sfat şi fără sfat să nu nimic" (Prov. 24, 72). Cînd nu lucrai cu sfat, ci din voia, ta, spui că nu oboseai cu mintea. Însă nu e nimeni care să aibă nevoie de sfat, decît singur Dumnezeu care a făcut înţelepciunea (Prov. 3, 22). Dar cînd ai căutat, după voia lui Dumnezeu, să tai voia ta şi să dobîndeşti smerenia, luînd ca sfătuitor pe fratele cel prea mic, ai înfuriat pe Demonul urîtor al binelui, care e pururea plin de pizmă faţă de toţi. Vezi viclenia diavolului? Nu ţi-am rînduit de la mine nimic, ci mi-ai cerut şi te-am sfătuit ca pe un frate. Şi auzind sfatul l-ai nesocotit şi ai împlinit mai multe. Iar eu ţi-am spus cele ale fariseului. Căci şi acela a spus cele ce a spus, lăudîndu-se. Şi nu tu ai cerut o asigurare (aprobare) pe baza lor. Dar aceasta nu e altceva decît un semn de mîndrie. Ia aminte şi priveşte cu atenţie cum, cînd pui un început, îndată îţi aduce (demonul) un motiv, şi-l părăseşti. Şi iarăşi pui un alt început şi îndată îl părăseşti şi pe acela şi nu-ţi aduci aminte că "cel ce rabdă pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt, 10, 22) şi că "Cel ce începe în voi tot lucrul bun, Acela îl va şi duce la capăt pînă în ziua Domnului nostru Iisus Hristos (Filip. 1, 6)[109]. Dacă găseşti mulţumire în a face de la tine precum ai făcut pînă acum, nu mă supăr, Căci nu voesc să fiu Avă cuiva şi nici învăţător. Căci am ca mustrător pe Apostolul care zice:

[109] Aci răbdarea are înţeles de stăruinţă în lucrul cel bun pe care l-ai început în pocăinţă, în post, în rugăciune, în grija de cineva. Cine n-are o stăruinţă nu înfăptuieşte nimic şi nu se realizează prin sine. Dimpotrivă produce în sine o neorînduială. Şi un astfel de om nu va putea să stea lîngă Dumnezeu, sau nu-L va putea simţi, căci el este izvorul rînduielii statornice şi subiectul desăvîrşitei stăpîniri de Sine. Dacă e aşa El ne e prezent cu ajutorul Lui acolo unde se săvîrşeşte acest drum al împlinirilor ce cresc una din alta; şi unde nu se săvîrşeşte acest drum, nu e de faţă Dumnezeu, ci duhul neorînduielii, care toate le destramă care face ca şi omul să nu se împlinească şi în toate să se întindă haosul, căci dacă la nimic nu poate duce diavolul lumea creată şi nici aceasta însăşi nu se poate duce pe ea însăşi la nimic odată ce există prin voia lui Dumnezeu, diavolul caută să o

"Cel ce înveți pe altul, pe tine nu te înveți?" (Rom. 2, 21).

Frate, ține de cei ce se mîntuesc „să-şi subțieze sufletul ca un păianjen" (Ps. 38, 15). Drept aceea e nevoe de multă răbdare pînă cînd prin multe necazuri vom intra în împărăția lui Dumnezeu, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Amin. Iartă-mă, frate, şi roagă-te pentru mine.

67. (V. 163) *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Tu care ai căutut oaia cea rătăcită (Mt. 18,12) a lui Iisus, învață-ne şi pe noi cum să căutăm Păstorul. Părinte, vreau să te întreb un cuvînt: S-a scris „Căutați pe Domnul şi vă întăriți. Căutați fața Lui pururea" (Ps. 104, 4). Dar cum poate omul păcătos să caute pururea pe Domnul. Invață-ne pe noi acest lucru prin cel ce te-a înțeleptit pe tine, ca şi noi să căutăm pururea fața Domnului. Că Lui i se cuvine slava în veci. Amin.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate Eftimie, mă rog iubirii tale osteneşte-te împreună cu mine în rugăciunea către iubitorul de oameni Dumnezeu. Iubirea ta mi-a cerut să-ți scriu cum să căutăm pe Păstor. Din prima zi pînă azi mă rog lui Dumnezeu pentru cererea ta şi El îmi spune: "Curățeste-ți inima de gîndurile omului vechi şi-ți voi împlini cererile tale[110]. Căci darurile Mele iau loc în cei curați şi lor li se

ducă cel puțin la o neorînduială, prin care nu poate împlini nimic cu adevărat.

[110] Hristos se simte cînd se scoate din inimă tulburarea, îngustarea grijilor şi patimilor egoiste. în această stare se simte lărgimea generozității, calmul suveranei stăpîniri de sine a Subiectului suprem şi atotiubitor care dă şi omului linişte.

dăruesc şi cît timp inima ta e mişcată de mînie de pomenirea răului şi de patimile asemănătoare ale omului vechi, nu va veni în ea înțelepciunea. Dacă doreşti darurile Mele, scoate din tine vasele celui străin [111] şi vor veni la tine ale Mele dela ele însăşi. Oare n-ai auzit cuvîntul: „Nu poate sluji cineva la doi domni" (Mt. 6, 24)? Dacă-Mi slujeşte Mie, nu slujeşte diavolului. Dacă slujeşte diavolului, nu-mi slujeşte Mie. De vrea deci cineva să se învrednicească de darurile Mele, să ia seama la urmele Mele. Căci ca o oaie nevinovată am

112

primit toate pătimirile, neîmpotrivindu-mă întru ceva . V-am spus şi vouă să aveți nevinovăția porumbelului (Mr. 10, 16) şi

în loc de aceasta aveți sălbăticia patimilor. Vedeți că nu spun: "Umblați în lumina focului vostru" (Is. 50, 11) [113].

Auzind acestea, mă aflu în jale şi în gemete, pînă nu se va milostivi şi de mine bunătatea Lui şi mă va izbăvi de patimile cumplite ale omului vechi, ca să păşesc pe urmele omului nou şi să primesc toate ce vin asupra mea cu răbdare multă. Căci ştii ce lucrează răbdarea. A amintit şi Apostolul despre, aceasta (Rom. 15, 4). Roagă-te, fratele meu, să mi se dăruiască şi mie.

[111] Sînt vasele înguste, agitate şi murdare ale simțurilor pătimaşe, în care nu încape lărgimea generozității şi liniştei suverana a lui Dumnezeu.

[112] Neînregistrarea egoistă, lărgimea generoasă şi de sine stăpînitoare a lui Dumnezeu a luat în Fiul lui Dumnezeu cel întrupat forma îndurării pătimirilor pînă la moarte. Departe de a ocoli pătimirea pentru noi şi de a fi contrară ei, nepătimirea lui Dumnezeu e premisa ei, fundamentul ei. Acest lucru ar trebui să-l aprofundeze teologia occidentală mai nouă, care socoteşte că trebuie să părăsim ideea Dumnezeului nepătimitor, înlocuind-o cu ideea unui Dumnezeu capabil de pătimire.

[113] Cei pătimaşi aprind foc în ei şi între ei, un foc al răutății, al duşmăniei. Ei vor arde veşnic în acest foc şi vor suferi de chinul produs de el. Unde nu e calmul stăpînirii de sine, nu se simte prezența lui Dumnezeu Cel atotstăpînitor, care toate le împacă prin iubirea Lui.

Şi mustră-mă, din iubire, dacă greşesc în ceva, ca să mă îndreptez. Căci sînt fără minte, dar iubesc pe cei ce mă învață şi mă mustră, cunoscînd că învățătura lor îmi va fi spre mîntuirea sufletului. Mai roagă-te şi ca să scap de căderea din ceeace e drept, pentru necazurile ce le am din toate. Şi mă iartă mai ales că te arunc totdeauna în oboseală. Căci aceasta îți va aduce multă răsplată în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

68. (V. 164) *I n t r e b a r e a aceluia către acelaş mare Bătrîn: Părinte, oboselile mele, de care ți-am vorbit, le-ai luat asupra ta. Aceasta o fac cei înțelepți nu numai pentru a purta povara unuia singur care-i este apropiat, ci pentru muți şi pentru folosul sufletelor noastre. Ba mai mult, ca un adevărat părinte, ne îndemni să te întrebăm despre calea vieții. Deci te rog odată ce Domnul te-a trimis mie ca un liman şi ca un loc de scăpare, ai milă şi roagă pe stăpînul, ca să-şi, facă milă de mine şi să-mi arate puțină lumină, pentru că adeseori cad din neştiință; şi învață-mă cum m-ai învățat întîia oară, ca să mă pocăesc. Şi după aceea arată-mi calea, ca să ştiu cum să umblu.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: frate, îți vorbesc ca sufetului meu. Căci Domnul a legat sufletul tău cu al meu spunîndu-mi: „Nu te despărți de el". De aceea nu mi-a fost mie să te învăț pe tine ci să învăț eu de la tine. Căci mă tem de cel ce a zis: „Cel ce înveți pe altul, pe tine nu te înveți ?" (Rom. 2, 21). Dar fiindcă spui că deşi s-a zis că „Ajunge înțeleptului un semn" (Prov. 9,9) „tocmai de

aceea nu-mi ajunge" [114], ci voeşti să auzi lucrul în mod mai limpede, am primit să-ți răspund. Totuşi ştiu că dacă greşeşte în cuvînt un om lipsit de minte, are iertare de la toți. Căci este fără minte şi nu ştie ce spune. Dar dacă greşeşte un înțelept, nu are iertare. Fiindcă este înțelept şi a greşit întru cunoştință. Astfel dacă greşeşte în cuvînt vreunul din frații din afară[115], are iertare căci e ca toți. Dar dacă greşim noi cei socotiți de către oameui, retraşi şi viețuitori în linişte şi buni. ce iertare vor avea? Deci dacă voeşti să cunoşti deschis lucrul de, care întrebi, îți spun: Şezi înăuntru ca un mort lumii. Căci cînd mergi la o întîlnire din iubire şi cu bucurie, dar te întorci cu mînie şi stăpînit de amintirea răului şi-l defăimezi pe altul şi nu pe tine şi nu zici: „Sînt nevrednic", ci te respecți pe tine, şi cînd se iveşte vre-un prilej, tu zici: "Spune că eu am zis şi te vor asculta cu plăcere", ce te socoteşti pe tine, de zici că vor primi cu plăcere cuvîntul tău? Te socoteşti asemenea proorocului Ilie? Defăimează-te deci pe tine şi toate cele întîmplate ție în acest caz. Să ştii că nu ți se întîmplă nimic fără voia lui Dumnezeu, fie odihnă, fie mulțumire, fie necaz spre răbdare, Ține seama de cuvântul scris: „Trebue să răbdați şi pe cel ce vă loveşte peste obraz" s.a.m.d. (II Cor. 11, 20). Cît de departe sîntem de Dumnezeu ! De voeşti să afli calea, aceasta este: Să socoteşti pe cel ce te loveste ca pe cel ce te mîngîie. Şi pe cel ce te necinsteşte ca pe cel ce te slăveşte; şi pe cel ce te ocăreşte ca pe cel ce te cinsteşte; şi pe cel ce te necăjeşte ca pe cel ce te odihneşte. Ş i dacă din uitare, sau cu voia unii nu-ți dau atenția obişnuită, să nu te superi, ci mai vîrtos zi că dacă ar fi fost voia lui Dumnezeu, mi s-ar fi dat. Şi cînd vin unii ca aceştia la tine, primeşte-i cu bucurie, spunînd că nevrednic fiind m-a miluit pe mine Domnul ca pe Daniil, care cînd l-a cercetat Domnul spunea numai aceasta: "Şi-a adus Dumnezeu aminte de mine (Dan. 12, 37), socotindu-se pe

„Pentru că eu nu sînt înțelept".
Din afară de mînăstire.

sine nevrednic. Nu socoti că e drept ca atunci cînd ai spus ceva să zici: „Bine am spus": şi cînd ai gîndit ceva să zici: „Bine am gîndit, bine, bine". Unde e binele ? Pentru ce nu-l vedem în

a nu supăra pe cineva nici cu cuvîntul, nici cu fapta, ca să fie Dumnezeu împreună cu noi în toate?[116] Te-ai luptat să arăţi fraţilor gîndul tău şi să împlineşti voia ta, zicînd: "Dacă nu sa face; azi lucrul acesta . . ." şi ai rănit gîndul celor mai tineri, care zic: "Ce mare lucru mai sînt două zile? Pentru ce nu are Bătrînul răbdare să mai aştepte?" Spune-mi, s-a

făcut un lucru bun cu adevărat'? Şi te-ai suit la cer[117]. Ai fost pur şi simplu lovit de diavol cum nu se cuvenea, fratele meu. Să lăsăm de acum pe, morţi să-şi îngroape pe morţii lor . Şi să binevestim împărăţia lui Dumnezeu, în

[116] Această delicateţă face fiinţa noastră transparentă pentru Dumnezeu, Ea vibrează atunci de prezenţa lui Dumnezeu ca de o adiere a dragostei, întocmai cum vibrează foaia unei flori de adierea vîntului. Dar îi face şi pe semenii noştri, sensibilizaţi de delicateţea noastră, străvezii pentru Dumnezeu. De unde ar veni această forţă a nobleţei dacă nu dela Dumnezeu Cel ce are suprema calitate a existenţei, arătată într-o negrăită nobleţe ? Dimpotrivă, prin afirmarea dreptăţii tale, separîndu-te de toţi şi punîndu-te pe tine şi pe toţi în tulburarea vrajbei nesimţitoare, te-ai închis faţă de Dumnezeu. Căci nu te mai vezi decît pe tine, propriu zis nu te vezi nici pe tine cu adevărat. Dumnezeu nu încape în această îngustime, nici în tulburarea opacă, incapabilă de vedere clară.

[117] Te-ai suit la cer, grăbindu-te să faci un lucru imediat după voia ta? N-a fost în aceasta o tulburare şi o mîndrie, care te-a închis în tine, ba te-a închis şi ţie însuţi, separîndu-te de Dumnezeu ca izvor al neîngustatei ambianţe de înţelegere şi de iubire, al cărei subiect eşti chemat şi tu să devii.

[118] Sf. Grigorie de Nisa îndeamnă pe călugări să nu se lase luaţi în stăpînire de slavă deşartă ca nişte morţi sufleteşti, îngropaţi prin

Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

69. (V. 165) *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn în chip de rugăciune: ,,Tu cel ce eşti viaţa celor deznădăjduiţi, nu mă trece cu vederea ! Căci zac în deznădejde". ,,Arătarea cuvintelor Tale luminează şi înţelepţeşte pe prunci" (Ps. 118, 130). Mi-ai spus, Sfinte, că trebue să mă curăţesc şi să scot din mine pe omul cel vechi. Dar se poate curăţi tina pe ea însăşi ? Sau se poate împodobi casa pe ea îusăşi, de nu o va împodobi cel ce a zidit-o ? Sau se poate arde vasul de lut alcătuit de olar pe sine însuşi, de nu-l va pune la foc cel ce l-a alcătuit şi nu-l va proba acela dacă a ajuns bun de folosit ? Deci şi Tu, Sfinte, de voeşti să mîntueşti făptura Ta, trimite dumuezeescul Tău foc, ca să ardă vasul de*

lut plăsmuit de Tine, ca să primească untdelemnul de la Tine şi şi nu se desfacă. Că a Ta este slava în veci. Amin.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, nu mă sili să vorbesc, pe mine care voesc să îmbrăţişez liniştea şi tăcerea. Sprijineşte deci inima ta şi stărueşte întru neclătinare. Căci cel ce a pismuit pe Adam de la început şi l-a scos din rai pismueşte unirea noastră în cuget. Dar Cel ce a spus: "Am văzut pe satana căzînd ca un fulger din cer" (Lc. 10, 18), îl va face neputincios şi va rupe mreaja lui. De aceca nu te lăsa amăigit de el în vre-o privinţă, ca să te clatini din locul tău. El a amăgit şi pe Malchus. Căci e cumplit înfuriat împotriva noastră. Dar cînd ne smerim, Domnul îi zădărniccşte lucrarea. Deci să ne defăimăm totdeauna pe noi înşine. Căci în aceasta stă biruinţa. Cît despre gîndul de a pleca în pustie, părinţii au

laude şi în laude de alţi morţi (Despre rînduiala vieţii creştineşti în: Părinţi şi scriitori bisericeşti, vol. 29, p.483).

spus că sînt trei lucruri de preţ şi dacă cineva le păzeşte pe ele poate vieţui şi în mijlocul oamenilor şi în pustie şi oriunde s-ar întîmpla: Să se defăimeze pe sine însuşi, să-şi arunce voinţa sa la spate şi să se aştearnă sub picioarele a toată făptura. Să mai ştie iubirea ta că toată lupta diavolului este să ne despartă pe unii de alţii. Căci vede împlinită cu adevărat la noi Scriptura: ,,Fratele ajutat de frate e ca o cetate întărită şi înconjurată de ziduri" (Prov. 18, 19). Să nu-i dea Dumnezeu să-şi împlinească voia lui cu noi, ci după cuvîntul Apostolului: "Să-l zdrobească repede sub picioarele noastre" (Rom. 16, 20). Tu, deci, nu te îndoi. Căci nădăjduesc că vom fi aruncaţi amîndoi împreună în aceeaşi groapă, precum ţi-am spus mai înainte. Iar Dumnezeu deaceea ne-a adunat ca să ne folosim unul pe altul. Chiar şi aceste ispite sînt mijloace spre folosul şi întărirea noastră.

Vieţueşte deci în linişte, fratele meu, şi te roagă, ca să trecem peste această parte a drumului, ca să nu cheltuim în zadar zilele noastre. Căci s-a apropiat vremea şi vrăjmaşul e furios [119]. Dumnezeu nu lasă deşartă osteneala ta. Să nu fie ! Ci ca Cel ce ,,voeşte ca toţi oamenii să se mîn-tuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină" (I Tim. 2, 11), vrea să intri la desăvîrşire. Dar a zis Apostolilor săi: "Ziceţi atunci că slugi nevrednice sîntem" (Lc. 17, 20). De accea să ne stăpînim. Şi El va face mila Sa cu noi pentru numele Său cel chemat peste noi (Ier. 14,9) Că Lui se cuvine slava în veci. Amin.

Timpul nu trebue cheltuit nici în păcate, nici în deşert, ci pentru a face bine şi pentru a înainta în desăvirşire, în apropierea de Dumnezeu, şi între olaltă în eliberarea de robia patimilor despărţitoare, fără rost şi fără orizont. Timpul trebue folosit cu atît mai serios cu cît ni s-a apropiat de sfîrşit, iar vrăjmaşul e furios pe cei ce vede că-i vor scăpa, fiindcă au pornit pe calea care-i duce la vieţuirea armonioasă şi veşnică în Dumnezeu.

70. (V. 166) *Diavolul semănînd, din pismă, în gîndul Bătrînului ce întreba pe marele Bătrîn, îndoială cu privire la folosul răspunsurilor lui, acesta, cunoscînd cele din inima lui, îi scrise acestea:*

Mai întîi şi întîi de toate preamăresc pe Sfînta şi pe cea de o fiinţă Treime, zicînd: Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfîn-tului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin. Nu fără rost am început această doxologie, ci ca să dovedesc demonului urîtor al binelui că în nălucirile arătate de el nu se vede nimic dintr-o astfel de doxologie, ci numai tulburare, tristeţe şi spaimă. Să dăm, deci, frate, mulţumire lui Dumnezeu pentru izbăvirea de ispita ce nea venit ca unor lipsiţi de minte. Căci nu ne-a lăsat iubirea Lui de oameni să ne pierdem pînă la sfîrşit. Căci pururea este adevărat cuvîntul care zice: "Viu sînt Eu", zice: Domnul, că nu voesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu" (Ez. 18, 23). Să dăm, deci, totdeauna mulţumire Celui ce ne-a mîntuit şi ne mîntueşte pururea pe noi: Celui ce-I mulţumesc îngerii, Puterile mai presus de lume, oştirile cereşti, Heruvimii şi Serafimii, neîncetat şi neîntrerupt, cu glasuri înalte,

120

strigînd şi glas înălţînd şi zicînd : "Sfînt, Sfînt, Sfînt e Domnul Savaot" (Is. 6, 3). Gîndind la aceasta, să-I mulţumim deci şi noi Celui căruia "cerul Îi este scaun şi pămîntul aşternut picioarelor" (Is. 66, 1), Căruia toată zidirea îi slujeşte (Iudit. 16, 14).

Pornind de la această pildă a Scripturii. să-I mulţumim ci noi Tatătlui că a miluit lumea şi nu L-a cruţat nici pe Fiul Său Unul Născut, ci L-a trimis ca Mîntuitor şi Izbăvitor al sufletelor noastre. Să-I mulţumim Fiului, care s-a smerit pe Sine, făcîndu-se ascultător pînă la moartea pe

Cuvinte din Sf. Liturghie.

cruce (Filip. 2, 8) pentru noi oamenii. Să-I mulţumim Sfîntului Duh, de viaţă făcătorului, care a grăit în legi şi în prooroci şi în învăţători, Care a făcut pe Petru să se pocăiască şi i-a poruncit să meargă la Corneliu (Fapte 10, 19-20), l-a slăvit şi i-a dat putere să scoale morţi ca pe Tavita (Fapte 9, 40); care pururea o ia înainte şi zdrobeşte cursele vrăjmaşului dela cei ce-L cheamă pe El, zicînd după proorocia lui David: "Cursa a fost zdrobită şi noi ne-am izbăvit; ajutorul nostru în numele Domnului care a făcut cerul şi pămîntul" (Ps. 123, 7-8).

Iată deci că ne-a miluit pe noi şi ne-a vindecat de o aşa de mare boală. Să-L auzim zicînd: "Iată te-ai făcut sănătos, de

acum să nu mai păcătueşti, ca să nu pățeşti şi mai rău" (Io. 5, 14). Să venim în toate la smerenie.

Căci cel smerit zace jos; şi cel ce zace jos unde mai poate cădea? Dar e vădit că cel dela înătlțime cade
uşor[121].

Dacă deci ne-am întors şi ne-am îudreptat aceasta nu e dela noi. "Al lui Dumnezeu este darul" (Efes. 2, 8). Căci „Domnul, zice, îndreptează pe cei sfărîmați şi înțelepleşte pe orbi" (Ps. 145, 8). Iar cuvîntul scris: "Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos ?" (Rom. 8, 35), se cuprinde un gînd de mare desăvîrşire. Dar noi am tăiat funia iubirii, murind şi despărțindu-ne de corabia lui Hristos.

Insă e bine să nu rup pecetea lui Hristos şi să flecăresc prea mult. Căci mă îndeamnă cel ce zice: "Unde sînt cei înțelepți, nu face pe înțeleptul" (Sirah 7, 5). Voi opri deci cuvîntul. Ți-am scris ca unui frate cu adevărat iubit.

[121] Dacă te socoteşti cel mai de jos, nu mai poți cădea în mîndrie. Dacă te socoteşti cel mai de jos, nu-şi mai place să te înalți în mîndrie. Nu te mai ispiteşte mîndria şi nu mai poți socoti pe altul mai jos decît tine; nu mai vrei să te afirmi. Nu te mai temi că părerea cuiva te poate coborî şi mai jos.

Făcînd acestea, vei ajunge la calea care duce la viața veşnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia I se cuvine slava, cinstea şi stăpînirea, împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh în veci. Amin.

71. (V. 167) *Primindu-le acestea Bătrînul s-a predat pe sine plîusului şi lacrimilor. Ca să-L mîngîie, marele Bătrîn i-a scris acestea:*

Frate, cîte au trecut să le aruncăm la spate, după cuvîntul Apostolului, care zice: „Cele vechi au trecut, iată toate nouă s-au făcut" (II Cor. 5, 17). Să ne unim împreună sub jugul cel blînd al lui Hristos şi să ne întărim pe noi în dragostea lui Hristos. Căci s-a spus, că "Dumnezeu este iubire" (I Ioan 4, 8). Dacă deci spune cineva că are dragoste, să nu aibă nimic urît de la Hristos
[122]
. Să ne străduim să curățim inima noastră de omul cel vechi al patimilor, pe care le urăşte Dumnezeu. Căci "sîntem locaşuri (biserici) ale Lui" (II Cor. 6, 16) şi în locaşul umplut de răul miros al ptatimilor nu locueşte Dumnezeu.

S ă intrăm deci în ea si să ne liniştim în micul nostru locaş,[122b] căci a fost făcut cît ne trebue; şi să ne rugăm ca viața

noastră liniştită să fie după voia Lui, slăvind Sfînta şi neprihănita Treime. Intră, aşadar şi mă predă şi pe

[122] Cel ce crede în Hristos, să nu mai arate în sine nimic urît, căci în cazul acesta va fi socotit dela Hristos ceea ce e urît în el.

[122b] E o practică ce se desvoltă în rugăciunea făcută în inimă de isihaştii din sec. XIV. Te linişteşti in inimă, căci în ea intîlneşti pe Dumnezeu, retrăgîndu-te din toate grijile legate de lume. Inima noastră e micul templu în care locueşte Dumnezeu, care noi Îl întîlnim liniştindn-ne. Dar a fost făcut destul de mare ca să încapă pe Dumnezeu. E mic, dar se deschide spre infinit.

mine lui Dumnezeu şi nu te mai tulbura de acum să mă întrebi sau să-mi scrii. Căci sînt şi eu ocupat acum.

Iți trimit analavul ce mi l-ai cerut, ştiind că nu sînt nimic decît "pămînt şi cenuşe" (Fac. 18, 27). Nu ţi l-am trimis ca unul ce sînt vrednic, căci sînt necurat şi dator în toate, ci ca să nu nesocotesc porunca ce zice: "Tot celui ce cere, dă-i" (Mt. 5, 12). Ţi-l trimit pentru dragostea cea întru Hristos. Primindu-l, roagă-te pentru mine. Şi roagă-te „ca să nu fie deşartă osteneala noastră" (1 Tes. 3, 5), ci (rodnică) în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

72. (V. l68) *Un oarecare bătrîn bolnav, cu numele Andrei, care se liniştea în mînăstirea de obşte, i-a destăinuit aceluiaş mare Bătrîn unele din cele ascunse ale lui, mulţumindu-i totodată că a fost învrednivit să locuiască aproape de el; deasemenea despre boala lui..*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: De crezi cu adevătrat că Dumnezeu este cel ce te-a adus aci aproape încredinţează-I Lui grija de tine, aruncînd asupra lui toată grija ta (Ps. 54, 25; I Petru 5, 7). Şi El va rîndui precum voeşte cele ale tale. Iar dacă te îndoeşti despre vre-un lucru, sau despre boala trupească, sau despre. niscai patimi sufleteşti, trebue să te îngrijeşti singur, precum ştii. Căci îndoiala ce apare în cel ce a lăsat toate în grija lui Dumnezeu în cazul unei mici supărări, îl face să spună totdeauna: "Dacă m-aş fi îngrijit de trup, nu aş fi avut să sufăr astfel"[123]. Dar cel ce se dă pe sine lui Dumnezeu

[123] In măsura în care crezi mai puţin că se îngrijeşte Dumnezeu de ale tale, te îngrijeşti tu însuşi mai mult pentru tine. Aceasta pentru ca nu cumva, venindu-ţi totuşi vre-o supărare de pe urma lăsării tale în grija lui Dunmezeu, să te cuprindă vre-o îndoilă că n-ai făcut bine lăsîndu-te cu totul în grija lui Dumnezeu. De altfel cînd nu crezi din

toată inima, trebue să se predea pe sine Lui pînă la moarte. Căci El ştie mai mult decît noi ceeace e de folos sufletului şi trupului nostru. Şi cu cît îl lasă să fie mai chinuit în trup, cu atît îi aduce mai multă uşrare de păcatele săvîrşite[124]. Căci nimic nu cere Dumnezeu de la tine decît mulţumire şi răbdare şi rugăciune de iertare a păcatelor.

Dar ia seama cît de mîndru sînt, că fiind bătaia de joc a dracilor şi socotind că am dragostea cea după Dumnezeu, sînt biruit: ca să-ţi spun. ,,Port jumătate din povara ta şi în ce priveşte viitorul, Dumnezeu are să ne ajute"[125]. Am vorbit ca un lipsit de minte, spunînd acestea. Căci mă ştiu pe mine slab şi neputinocios şi gol de tot lucrul bun. Dar neruşinarea nu mă lasă să desnădăjduesc. Căci am pe Stăpînul plin de duioşie, de milă şi de iubirea de oameni care întinde mîna păcătosului pînă la ultima răsuflare. Lipeşte-te de El şi El va împlini tot lucrul care cerem sau îl gîndim. Lui se cuvine slava în veci. Amin. Iartă-mă, frate şi roagă-te pentru mine.

deplin că Dumnezeu se va îngriji de tine, apare în mod necesar grija de a te îngriji tu însuţi. Pe de altă parte o credinţă slabă micşorează şi în mod obiectiv lucrarea lui Dumnezeu asupra ta, pentru că nu te-ai deschis deplin ei. Credinţa e uşa de intrare a lucrării lui Dumnezeu în fiinţa ta şi în lucrările tale.

[124] Cel ce se lasă, din credinţă tare, în grija lui Dumnezeu, s-o facă cu gîndul de a suporta chiar şi moartea prin îngrijirea sa de sine căci abia în aceasta arată deplina lui credinţă în Dumnezeu şi prin aceasta credinţa că Dumnezeu îl va scăpa cînd i se va părea că nu mai e scăpare pentru el. Aceasta dacă vrea Dumnezeu să-l scape.

[125] Îi e teamă să nu fie o mîndrie neruşinată în afirmarea unei credinţe atît de tari, încît să nu mai fie în stare să desnădăjduiască, cu toată nevrednicia sa, sau cu toată mîndria ce s-ar putea ascunde în pretetenţia unei atît de mari credinţe. Uimitoare analize sufleteşti! Uimitoare şi subtile complexităţi sufleteşti Delicateţea sfîntului ia şi aci forma paradoxului: nu pot să nu te asigur de participarea mea la povara necazurilor tale şi de ajutorul ce ţi-l va da Dumnezeu, dar pe de altă parte mă tem că aceasta sună a mîndrie însă cu riscul de a părea, sau de a fi ispitit de mîndrie, nu pot să nu te încurajez. Aceasta nu-l lasă totuşi să spună Fratelui că e toată povara lui.

73. (V. 169) *Auzind de la marele Bătrîn: ,,Port jumă-late din povara ta" şi întristîndu-se că nu i-a, făgăduit iertarea deplină, bătrînul Andrei l-a rugat a doua oară, cerîndu-i să-i fie îndurător şi să-i dea iertarea desăvîrşită prin Hristos.*

R ă s p u u s u l lui Varsanufie: Mă mir de iubirea ta, frate, că nu pricepi lucrurile iubirii celei după Dumnezeu. In primul

rînd, Dumuezeu ştie că mă socotesc pe mine „pămînt şi cenuşă" (Iov. 42, 6) şi ca nefiind peste tot -nimic. Dacă totuşi spun cuiva ceva peste măsurile mele, sau peste puterea mea, o fac mişcat de dragostea lui Hristos, ştiind că am spus că prin mine nu sînt nimic, şi o „slugă netrebnică" (Lc. 17, 10). Fiindcă n-ai înțeles deci ce ți-am spus, că port jumătate din păcatele tale, află că prin aceasta te-am făcut împreună părtaş cu mine. Şi nu ți-am spus că port o treime, ca să nu te las să porți mai mult ca mine şi să fii mai îngreunat. Pe de altă parte, ți-am spus aceasta, ca să scot din mine mîndria. De aeeea nu ți-am spus că port două părți, ca să mă arăt mai puternic ca tine. Căci aceasta ar fi fost chip al slavei deşarte. Nu ți-am spus nici că îți port întreaga povară. Căci aceasta este propriu celor desăvîrşiți, care au ajuns frați ai lui Hristos, Cel ce şi-a pus sufletul Său pentru noi şi care voeşte ca cei ce iubesc să facă aceasta cu o iubire deăvîrşită.

Ş i iarăşi, pe de altă parte, dacă nu ți-aş fi spus aşa, te-aş fi lăsat în afara lucrării duhovniceşti. Deci nu caut slava daşartă luînd asupra mea totul. Nici nu te pisimuesc, odată ce te socotesc împreuuă părtaş al bunei întoarceri [125b]. Dacă sîtem frați, să împărțim în mod egal moştenirea Părintelui nostru, ca să nu se afle între noi vre-o nedreptate. Iar dacă voeşti să iau totul asupra mea, o primesc şi aceasta, din ascultare. Iartă-mă Că multa iubire mă duce la vorbărie. Dar să fie şi aceasta spre bucuria ta în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

74. (V. 170) *Cererea aceluiaş mare acelaş mare Bătrîn să se roage pentru el şi pentru boala ce-i venise.*

R ă s p u n s u l marelui Bătrîn Varsanufie: Scriptura zice: „Am trecut prin foc şi apă şi ne-ai scos pe noi ca să răsuflăm" (Ps. 65, 11). Cei ce voesc să placă lui Dumnezeu trebue să treacă prin unele necazuri. Cum putem să fericim pe sfinții mucenici pentru pătimirile ce le-au îndurat pentru Dumnezeu, dacă nu putem îndura o fierbinţeală? Spune sufletului tău necăjit: Nu-ți este mai de folos fierbințeala decât gheena? Să nu ne descurajăm în boală, căci Apostolul a zis: „Cînd sînt slab, atunci sînt tare" (II Cor. 13, 10). Gîndiți-vă că „Dumnezeu cercetează inimile şi rărunchii" (Ps. 7, 10). Să răbdăm, să îndurăm, să ne facem mucenici ai Apostolului, care zice: "In suferință fiți răbdători" (Rom. 12, 12), mulțumiți lui Dumnezeu pentru toate (1 Tes. 5, 18) ca să nu se întîmple şi cu noi ceea ce s-a spus: „Mărturisi-se-va Ție, cînd îi vei face lui bine." (Ps. 48, 19). Şi dacă ai avut sănătate trupească, dar spre

încercare ți-a venit şi o mică suferință, pentru ce nu-ți aduci aminte de Iov, care zice: "Dacă am

[125b] Dacă ar fi spus că poartă toată povara fratelui, pe de o parte ar fi riscat să arate o mîndrie vizibilă, pe de alta să pismuiască pe frate că nu mai poartă nici o povară a greşalelor sale.

primit din mîna lui Dumnezeu Cele bune, nu vom răbda şi cele rele"?" (Iov 2, 10). Gîndeşte-te că cei ce voesc odihna în toate, vor avea sa audă: Ați luat cele bune ale voastre în viața voastră" (Lc. 16, 25). Să nu ne descurajăm. Avem un Dumnezeu milostiv care cunoaşte mai mult ca noi neputința noastră; şi dacă pentru a ne încerca aduce asupra noastră cîte, o boală, avem pe Apostolul care ne îmbie mîngîierea, zicînd: ,,Credincios este Dumnezeu, care nu vă va lăsa săi fiți încercați peste ceea ce puteți, ci va aduce odată cu încercarea şi sfîrşitul ei, ca să puteți răbda" (I Cor. 10, 13). Domnul te va întări şi pe tine pe cel bolnav şi pe cel care te slujeşte şi vor fi faptele voastre spre slava lui Dumnezeu. Păstrați răbdarea pînă la capăt. Nu vă descurajați. Nu desnădăjduiți. Căci aproape este Dumnezeu care zice: "Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi" (Evr. 13, 5).

Credeți-mă, fraților, că am fost stăpînit de slava deşartă, cînd fiind bolnav niciodată nu m-am întins şi nici nu mi-am lăsat lucrul meu de mînă, măcar că mi-au venit mari neputințe. Dar şi acum îmi întinde cursa slava deşartă. Căci de cînd am intrat în chilie n-a lăsat boala să mă încerce. Şi mă întrisiez, căci voesc să rabd. Dar nu aflu ce să rabd. Nu-mi vine vre-o suferință şi mă topesc cînd aud: "Cel ce rabdă pînă la sfîrşit acela se va mîntui" (Mt. 10, 22) [126]. Dar rugați-vă să stărui în nădejdea mîntuirii mele celei în Hristos Iisus, Domnul nostru,

Un alt joc sprinten de paradoxe. Marele Bătrîn se plînge că dînd prin răbdarea ce a arătat-o în boala de mai înainte o pildă altora, s-a lăsat stăpînit de slava deşartă. Dar nu poate să nu întărească pe adresat prin pilda răbdării sale. Insă se plînge şi acum că de cînd s-a închis în chilia sa n-a mai fost încercat de boală şi deci nu i s-a mai dat prilej de răbdare. Şi fără răbdare, cum se poate mîntui ? Ii e teamă însă pe de o parte să dorească să-i vie boala, afirmînd prin aceasta că ar putea-o răbda şi prin aceasta să se arate ca urmărind slava deşartă. Pe de altă parte îi e teamă că viețuirea lui înaltă ar

Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

75. (V. 171) *Acelaş bătrîn, încă bolnav, a rugat pe marele Bătrîn să se roage pentru el, ca să se învrednicească de ajutorul lui Dumnezeu.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie. Odată ce ai pe Dumnezeu, nu se teme, ci aruncă toată grija ta asupra Lui şi El va purta grije de tine. (Ps. 54, 23; I Petru 5, 7). „Nu ştii că de se va desface această casă pămîntească a cortului nostru, vom avea zidire de la Dumnezeu, casă nefăcută, de mînă, veşnică; în ceruri ?" (II Cor. 5, 1). Crede fară să te îndoeşti şi Dumnezeu te va ajuta. Căci e milostiv. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

76. (V. 172) *Acelaş Bătrîn, locuind cu un frate oarecare, bolnav şi el, i-a cerut celuilalt Bătrîn să se roage pentru el.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Domnul a spus: "Intru răbdarea voastră veți cîştiga sufletele voastre (Lc. 29, 19). Iar Apostolul urmînd Lui a spus: „Aveți nevoie de răbdare" (Evr. 10, 36). Şi proorocul a zis: "Aşteptînd, am aşteptat pe Domnul şi a căutat spre mine" (Ps. 39, 1). Dulcele nostru Stăpîn a spus: „Cel ce va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22). Stăruiți amîndoi în răbdare, mulțumind şi privind la sfînta putere a lui Dumnezeu, care vine de sus. Căci spre cercarea voastră sînt toate acestea. Privegheați în cele spuse de noi: "Ispi-

putea să oprească boala dela el. De aceea numeşte chilia în care s-a închis, „chilia ei," adică a slavei deşarte.

teşte-mă, Doamne, şi mă ceartă" (Ps. 25, 2). Vă cer să vă rugați pentru mine, pentru dragostea cea după Dumnezeu.

77. (V. 173) *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Fiindcă îmi spune gîndul că nu mă pot mîntui, roagă-te pentru mine, milostive Părinte, şi spune-mi ce să fac, că sînt împiedicat să postesc.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dumnezeul cerului şi al pămîntului să-ți dea ție şi mie, nevrednicului, să aflăm milă în ceasul acela şi să stăm cu îndrăzneală înaintea înfricoşătorului şi slăvitului scaun de judecată al Lui. Iubite frate, avînd un astfel de Dumnezeu milostiv nu te arunca în desnădejde. Căci aceasta este marea bucurie a diavolului. Fii cu încredere în

Domnul. Căci nimenea nu va fi scos din turma oilor lui Hristos, a Dumnezeului nostru, dacă rabdă pînă la sfîrşit în locul acesta. Fiindcă sînt unii în el care au multă îndrăzneală la Dumnezeu şi stăruesc în rugăciunea către El ca să nu fie despărţiţi de ei cei ce sînt uniţi cu ei în acest loc binecuvîntat; ci ca precum rămîn împreună în locul pe care şi l-a ales Dumnezeu ca să fie chemat în el numele Lui, aşa să rămînă împreună şi în viitor[127].

[127] Cei mai slabi duhnvniceşte, dacă rămîn uniţi cu cei mai tari - fapt care depinde de petrecerea în acelaş loc - se vor bucura şi ei în viaţa viitoare de bunătăţile - de care se vor bucura aceia. Iubindu-i pe aceia, cinstindu-i pe aceia, primesc în ei ceva ce au aceia. Se produce o comunicare a stării de suflet dela cei mai înaintaţi la cei mai puţin înaintaţi. Ei nu vor putea fi despărţiţi de aceia nici cînd în aceia se va revărsa toată cunoştinţa şi toată desăvîrşirea comuniunii depline cu Dumnezeu. Exită o sobornicitate interioară între cei de pe trepte dnhovniceşti mai înalte şi mai coborîte. Aceasta implică o mare răspundere a celor mai tari pentru cei mai slabi; ei trebue să se facă iubiţi de cei mai slabi prin felul lor de a se purta cu aceştia. De altfel arcesta e şi o urmare inevitabilă a calităţii mai înalte a stării lor duhnvniceşti. Dar aceasta nu-i scutnşte nici pe cei mai slabi de a-şi deschide sufletul cu înţelegere pentru cei mai buni. Astfel dacă există într-un anumit loc cîţiva foarte tari duhovniceşte, se pot mîntui toţi. Dar dacă nu există cîţiva din aceştia, vieţuirea la un loc prin pildele rele ce şi le dau unii altora, poate înmulţi răul tot mai mult în toţi.

Deci nu te teme prea cinstite căci dacă eu cel neputincios şi prea mic am primit încredinţarea că vei fi numărat şi înscris împreună cu turma binecuvîntată a lui Hristos, cu cît mai mult sfinţii părinţi ai lui Dumnezeu şi vrednici de El n-au fost încredinţaţi despre aceasta? Aşteaptă deci pe Domuul şi nădăjdueşte în El. Iar despre postul trupesc nu te întrista, Căci el, nu e nimic fără cel duhovnicesc. Pentrucă „nu cele ce intră (fără plăcere) în om îl spurcă, ci cele ne ies din el" (Mc. 7, 15). Pe de altă parte Dumnezeu a dat monachului drept cîrmaci dreapta socoteală (puterea deosebirii). Deosebeşte deci, iubitule, dela cine cere Dumnezeu milostenie, dela sărac sau dela bogat? Căci zice: "Să nu încetezi să faci bine celui lipsit, precum ai la îndemînă" (Prov. 3, 27). Deci nu cere Dumnezeu dela cei bolnavi cu trupul înfrînarea, ci dela cei puternici şi sănătoşi cu trupul. Coboară, fii îngăduitor deci puţin cu trupul. Căci nu va fi un păcat. Nu cere Dumnezeu dela tine aceasta (înfrînare), pentru că ştie neputinţa ce ţi-a trimis-o.

Mulţumeşte-i deci, în toate Lui (I Tes. 5, 18). Căci mulţumirea înalţă rugăciunea pentru neputinţa ta la Dumnezeu. Dezbracă, aşadar, pe omul cel vechi, care se strică împreună cu poftele amăgirii şi îmbracă pe cel nou zidit după Dumnezeu (Ef. 4, 22-24). Şi bucură-te în Domnul, veselindu-te împreună cu sfinţii Lui ce se veselesc pururea. Cine înţelege? Cine poate bănui bucuria cea negrăită a sfinţilor? Veselia lor de nedescris?

Lumina de neînchipuit? Cine le descoperă, atîta timp cît sînt aici, tainele Lui minunate, slăvite, slava şi odihna ce aşteaptă şi chipul în care le înstrăinează mintea de lumea aceasta ca să se vadă totdeauna pe ei în cer împreună cu Hristos şi cu îngerii ? Nu-i supără pe ei foamea, nici setea, nici altceva pămîntesc. Căci s-au eliberat de toate poverile şi ptimile şi păcatele. Sau după cuvîntul Scripturii: „Unde e comoara lor, acolo e şi mintea lor" (Mt. 6. 21). Cel ce a ajuns la aceasta, ştie ce aude. Dar ce am de făcut eu care n-am făcut nimic ? Dar nu desnădăjduesc. Căci puternic e Dumnezeu ca să ne aşeze printre cei ce vor afla milă în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava împreună cu Tatăl şi cu Sfîntul Duh în veci. Amin. Domnul să audă pe slugile Sale adevărate şi să vă trimită vouă degrabă marea lui milă, iar mie să-mi dea eă ştiu, să vin la cunoştința adevărului" (I Tim. 2, 4). Roagă-te pentru mine şi îmbrățişează pe fratele tău împreună slujitor, rugîndu-l să facă acelaş lucru pentru puținătatea mea.

78. (V. 174) *I n t r e b a r e către acelaş mare Bătrîn: Sufăr cumplit de reumatism la picioare şi la mîini şi fiindcă mă tem de nu cumva sînt dela demoni, spune-mi Părinte de este aşa. Şi ce trebue să fac, că tare mă supără pentru că nu pot posti şi sînt silit de multe ori să mănînc. Ce este apoi că văd în vis, pe zid, nişte fiare sălbntice ? Te rog, Stăpîne, pentru Domnul, să-mi trimiți o mică binecuvîntare din sfînta mîncare şi apă a ta, ca să iau mîngîere prin ele.*

Nu fi trist, iubitul meu. Nu e dela demoni cum socoteşti, ci e un reumatism îngăduit de voința pedagogică a lui Dumnezeu spre îmbunătățirea noastră, dacă îl primim cu mulțumire. N-a fost Iov un prieten adevărat al lui Dumnezeu? Şi sfîrşitul răbdării l-a dus la o slavă de neînchipuit

Rabdă deci şi tu puțin şi vei vedea slava lui Dumnezeu.

Cît despre post nu te întrista. Căci precum ți-am spus încă înainte nu cere Dumnezeu ceva peste putere. Doar ce este postul altceva decît o pedagogie a trupului, spre supunerea trupului sănătos şi spre slăbirea pornirii lui spre patimi. Căci zice: „Cînd, sînt slab, atunci sînt tare" (II Cor. 12, 10). Iar boala e mai presus de certarea pedagogică şi celui ce o suportă cu răbdare si mulțumeştc lui Dumnezeu i se socoteşte în loc de nevoință (asceză), sau chiar mai mult şi culege din răbdarea aceasia rodul mîn-tuirii. Deci nu trebue să slăbeşti trupul prin post cînd el e slab prin el însuşi. Mulțumeşte lui Dumnezeu că

ai fost izbăvit de osteneala înfrînării. De zece ori îți spun: nu te întrista. De mănînci, nu vei fi osîndit. Căci aceasta nu ne vine din lucrarea demonilor, nici din moleşeala gîndului, ci spre cercarea a noastră şi spre folosul sufletului.

Iar visurile cu fiarele sălbatice, sînt năluciri ale dracilor care voesc să te amăgească prin ele să crezi că boala ta este dela ei. Dar Domnul îi va goli de putere co cuvîntul gurii Sale (II Tim. 2, 8) prin rugăciunile sfinților[128]. Amin.

S ă nu te întristezi. Căci „pe care îl iubeşte Domnul îl ceartă şi bate cu biciul pe tot cel ce-l primeşte" (Prov. 3, 12). Cred că Dumnezeu va face milă şi cu boala aceasta trupească a ta, aşa cum voeşte. Domnul să-ți dea putere şi tărie ca să suporți. Amin. Îți trimit puțină apă din ulciorul fericitului nostru Părinte Eftimie. Îți trimit şi puțină binecuvîntare din hrana mea, ca să binecuvîntezi tu această hrană. Roagă-te pentru mine, prea dorite frate.

[128] Numele Domnului nostru Iisus Hristos este înfricoşător dracilor şi celor ce se lasă stăpîniți de patimile inspirate de aceia. Dar e înfricoşător prin blîndețea şi curăția umanității Sale, care înseamnă totodată o libertate de tot ce e rău, o putere absolută față de rău. În El existența umană nu e supusă nici unei înrobiri. [n.ed.: în carte nu este pusă nota în dreptul vreunui cuvânt din textul filocalic ci numai la subsol; am pus-o unde am considerat mai potrivit].

79. (V. 174) *Cererea aceluiaş către alt Bătrîn: Roagă-te Părinte pentru boala mea cea grea şi spune-mi despre dietă.*

Oare nu e spre smtinteală cît mănînc repede şi des ? Iar despre psalmodie, în ce măsură pot să trec peste ea ? Căci nu pot să cînt. Sădaşte-mă, Stăpîne, şi mă udă. (I Cor. 3, 6-8) Explică-mi ceeace a spus sfîntul nostru Părinte că "Domnul va face mila Sa cu tine"; dacă mi-a spus-o despre moarte.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă am tăcut, am făcut-o pentru că n-am ştiut ce să-ți spun, nu pentru că am ascuns ceva ce era de bine. De ce ceri pîine dela cel ce mănîncă roşcove? Iar acum îți scriu, pentru că chiar dacă nu sînt nimic, mă bucur împreună cu tine de cele ce ți-a scris binecuvîntatul nostru Părinte. Căci te hrăneşte cu hrana tare a pîinii duhovniceşti. De ce mai ai nevoie de laptele meu apos care pricinucşte scîrbă? Nici Scriptura, nici Părinții n-au împiedicat coborîrea la trup, făcută nu din plăcere, ci cu dreaptă socoteală (cu discernămînt). Cînd deci, precum ți-am spus înainte, nu mănînci şi nu bei cu risipă, nici din plăcere, acestea nu-ți aduc;

osîndă, nici nu sînt spre sminteală. Despre ele a spus Domnul că nu spurcă pe om (Mc. 7, 15).

Cît despre psalmodie sau liturghie, nu te necăji. Căci nu ți le cere Domnul odată ce eşti bolnav. Cel ce ia aminte la sine, îşi pricinueşte el însuşi suferința nevoinței (ascezei) pentru Domnul şi pentru mîntuirea sa... Dar tu ai suferința boalei în locul suferinței nevoinței. In privința boalei nu te descuraja, căci nu te va părăsi Domnul, ci o va folosi cum singur El ştie spre folosul tău, ca să nu suferi peste putere.

Iar deaspre moarte n-a vorbit Bătrînul, ci numai despre mila ce-o va face Dumnezeu cu iubirea ta. Te rog deci să o suporți cum ți-a spus şi vei vedea cu adevărat slava lui Durnnezeu.

Cît despre sădire, dacă cel ce sădeşte şi udă e nimic, iar tu le pui pe seama mea, să ai în locul meu, care nu sînt nimic, pe Dumnezeu, care dă creşterea şi acopere şi face cu tine potrivit cu mila Lui. Bucură-te deci de bunătatea Lui, îmbărbătează-te şi fii tare în El. Şi roagă-te pentru mine, ca să se facă şi cu mine mila Lui.

80. (V. 176). *Acelaş bătrîn chinuit de boală i-a cerut iarăşi aceluiaş Bătrîn să se roage pentru el.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Boala ta îți este spre cercare. Rabdă mulțumind şi vei fi miluit degrabă de Dumnezeu. Vă îmbrățişez în Domnul şi vă cer să vă rugați pentru mine.

81. (V. 177). *Acelaş i-a cerut marelui Bătrîn acelaş lucru.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Iată că şi fratele Ioan i-a spus că Dumnezeu îl va milui în grabă. Deci eu cel prea mic, ce pot să-i spun ? Mă bucur încă, astăzi. Căci cred că Dumezeu îi va trimite lui astăzi uşurarea prin rugăciunile sfinților Lui. Rugați-vă, iubiților, pentru mine.

82. (V. 178) După acest răspuns, îndată s-a făcut sănătos încă în aceiaşi zi şi i-a trimis mulțumiri Bătrîrnului, vestindu-i mila ce-a făcut-o Dumnezeu cu el.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Domnul nostru Iisus Hristos a spus ucenicilor şi apostolilor Săi, făcîndu-le bucurie: „Nu va bucurați că dracii se vor supune vouă întru numele Meu, ci că numele voastre sînt scrise în ceruri" (Lc. 10, 20). Aşa şi noi, dacă săltăm strigînd pentru ajutorul venit trupului întru numele lui Dumnezeu şi al Ocrotitorului sufletelor noastre Iisus

Hristos, ce vom spune despre curătirea desăvîrşită de toate patimile care se va da sufletului nostru întru numele înfricoşător şi slăvit al lui ? Cîte glasuri, limbi, şi gînduri, inimi îi vor putea da Lui cuvenita doxologie ?[129] Dar socotesc că nu se află nici în ființele netrupeşti[130]. Pentru că dumnezeirea este necuprinsă. Lui se cuvine slava, stăpînirea şi puterea în veci. Amin.

83. (V. 179) Acestui bătrîn îi spuse un frate oarecare: "Iată cu prin rugăciunile sfinților te-ai reînoit, bătrîne. Acesta, răspunzîndu-i, îi spuse: "De câte ori mi-ai spus cuvîntul acesta, chiar dacă acum e a patra oară, am băgat de seamă că dracii îmi zdrobesc trupul" Şi fu întrebat celălalt Bătrîn despre aceasta.

R ă s p u n s u l lui Ioan. Lucrul acesta vine din pismă şi necredință. Din pismă, pentru că dracii nu se bucură de binele ce se face omului. Din necredință, pentru că văzînd boala să se îndoiască cu inima.[130b]

[129] Îi vor înălța doxologia pentru nenumăratele binefaceri făcute diferitelor făpturi, care cu ființa lor întreagă îl vor preamări. Dar îl vor preamări plini de uimire mai ales pentru suprema realizare a umanului pe care o vor vedea în El, care se va revărsa ca un dar şi în ele. Căci ele vor fi ridicate cu vederea şi cu existența la un plan pe care nici nu-l putem bănui.

[130] Făpturile vor slăvi dumnezeirea. Dar aceastea nu înseamnă că Ea se va afla întreagă în ele şi înțeleasă deplin în ele. Slava Ei va iradia în ele, puterea Ei va lucra în ele. Dar Ea va rămîne în acelaşi timp veşnic mai presus de ele.

84. (V. 180) *I n t r e b a r e a* aceluiaş către acelaş Băntrîn: Spune-mi, Părinte, avem necredința în noi, sau dracii ne aduc la necredință ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dracii ne aduc necredința din pismă. Dar dacă o primim, ne face slujitori şi părtaşi ai lui.

85. (V. 181) *I n t r e b a r e a* aceluiaş către marele Bă-

trîn: Cînd mă uşurez de boală, cum trebui să-mi petrec ziua ?

R ă s p u n s : Bucură-te în Domnul ! Iarăşi zic bucură-te (Fil. 4, 4,). M-ai veselit acum cu întrebarea ta; sau mai vîrtos pe Dumnezeu şi pe îngerii Lui.

Cît despre cele ce m-ai întrebat, zis-a Domnul; „Pe acestea trebuia să le faceți şi pe acelelea să nu le lăsați" (Mt. 23, 7, 3). Trebue să cînți puțin şi să spui puține pe dinafară, să cercetezi şi să păzeşti puțin gîndurile. Căci cel ce are multe feluri de mîncare la masa sa, are plăcere să mănînce din multe. Iar cel ce mănîncă un singur fel de mîncare în fiecare zi, nu numai că n-are plăcere de ea, ci poate cu vremea se şi scîrbeşte de ea. Aşa e şi în această privință. Stă în puterea celor desăvîrşiți să se obişnuiască să se împărtăşească în fiecare zi din acelaş fel de mîncare fără a se scîrbi. Cît despre cîntare şi despre rostirea pe dinafară să nu te legi pe tine, ci fă după puterea ce ți-o da

[130b] Fratele îi spunea des: „Iată te-ai făcut sănătos", i-o spunea de pisma semănată de diavolul în el. Dar i-o spunea şi cu o anumită îndoială, născînd această îndoială şi în bătrînul ce se făcuse sănătos. Iar îndoiala aceasta, ca slăbire a credinței, îl făcea să se simtă din nou bolnav. Îndoiala produce şi ea boală. Cînd zici: „Nu cred că sunt sănătos"
simți cu adevărat un început de îmbolnăvire.

Domnul. Iar de citit şi de rugăciune să nu te lipseşti. Fă puțin din aceasta, puțin din aceea. Şi aşa vei cheltui ziua plăcînd lui Dumnezeu. Părinții desăvîrşiți ai noştri n-au avut o regulă. Pentru că toată ziua le era o pravilă: să cînte puțin, să rostească puține pe dinafară, să-şi cerceteze puțin gîndurile, să se ocupe puțin cu mîncarea. Iar acestea toate cu frica lui Dumnezeu. Căci s-a spus: "Toate cîte le faceți să le faceți spre slava lui Dumnezeu" (I Cor. 10, 31). Domnul Iisus să ne păzească pe noi de tot răul. Amin.

86. *(Lipseşte în V) I n t r e b a r e a* aceluiaş către acelaş Bătrîn: Cum trebue cercetate gîndurile ? Şi cum [131]
trebue să ne păzim de robia patimilor ?

R ă s p u n s: A cerceta gîndurile înseamnă că atunci cînd vine gîndul să se ia seama la ce naşte el. Îți dau o pildă: presupune că cineva te-a ocărît Şi că tu eşti frămîntat de gîndul să-i răspunzi. Spune atunci gîndului: "Dacă răspund îl voi tulbura şi el se va supăra împotriva mea. Deci e mai bine să îndur puțin şi îmi va trece". Dacă se iveşte nu un gînd împotriva cuiva, ci un gînd în el însuşi, trebue să cercetezi acest gînd şi să-ți spui: "Unde va sfîrşi acest gînd rău?" "El va

[131] Lupta omului împotriva patimilor e lupta pentru libertate, împotriva robiei. Cel mai greu este să te eliberezi de ceea ce te robeşte din tine, mai bine zis de forțele nevăzute care stîrnesc aceste patimi prin trezirea pornirilor inferioare din tine. E bine să ajungi să faci ce voieşti, fără să te simți silit de aceasta; să fii stăpîn pe tot ce e în tine; sî fii liber de tine. Eşti tu însuți, cînd eşti liber şi de tine. Sînt liber cînd fac ce vreau, fără nici o silă din partea a ceva ce este în mine. Dar aceasta înseamnă a face binele şi a te menține în starea de a-l face fără greutate. E cea mai mare putere a ta în aceasta. Numai răul robeşte sub aparența libertății.

sfîrşi în gheenă". Şi gîndul te va lăsa liniştit. Şi pentru toate gîndurile fă la fel: îndată ce apare un gînd, cercetează-l şi taie-l. Cît despre robie, trebue multă veghe ca, precum zic Părinții, dacă un gînd trage mintea ta spre desfrînare, să-l îndrepți spre curăție; dacă spre lăcomia pîntecelui, să-l conduci spre cumpătare; dacă spre ură, să-l călăuzeşti spre iubire şi la fel cu alte patimi. Nu te întrista, căci vei afla milă după făgăduințele ce le-ai primit. Drept aceea "de trăim, să trăim pentru Domnul şi de murim, să murim pentru Domnul" (Rom. 14, 8).

87. (V. 182) *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Spune-mi, Părinte, de ce treaptă de desăvîrşire ține a te ruga neîncetat ? (I Tes. 5, 17) şi ducă trebue să țin un canon (o regulă, o pravilă) ?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Bucură-te, frate, în Domnul; bucură-te, iubitul meu, în Domnul; bucură-te în

Domnul, împreună moştenitorule[132]. Rugăciunea[133]

neîncetată ţine de măsura nepătimirii . Dar atunci se ia cunoştinţă de venirea Duhului, care învaţă pe om toate (Io. 14, 26), deci şi cele ale rugăciunii [134]. Căci Apostolul zice: "Iar să

[132] Eşti împreună moştenitor cu mine al Împărăţiei Sf. Treimi, în calitate de fiu al Tatălui, al Împăratului suprem, nesupus nici unei sile. Bucură-te de libertatea la care eşti chemat în calitatea aceasta de moştenitor şi împreună stăpînitor în Împărăţia Lui în care nu e nici o silă. Libertatea aceasta este una cu nepătimirea. De aceea este anunţată aceasta în propoziţia următoare. Sîntem împreună moştenitori ai Împărăţiei cerurilor al cărei Împărat e Tatăl nostru.

[133] Nu te poţi ruga neîncetat cît timp nu te-ai eliberat total de patimi. Căci orice ivire a patimii întrerupe rugăciunea, te ia în robie, rupîndu-te de Dumnezeu, în care e libertatea. Numai în rugăciune, ca act de iubire a lui Dumnezeu, care nu te supune ca o patimă, se manifestă libertatea deplină de noi înşine. Stareţul Gheorghe de la Cernica

ne rugăm cum trebue nu ştiu, dar Duhul se roagă pentru noi cu suspine negrăite" (Rom. 8, 27). La ce ţi-aş vorbi deci acum despre clădirile Romei, cînd încă nai fost acolo?

Omul care vieţueşte întru linişte, mai ales pe pat, nu are canon. Ci fii ca un om care mănîncă şi bea după trebuinţă. Iar cînd îţi vine să citeşti şi vezi în inima ta căinţă, citeşte cît poţi. La fel în ce priveşte cîntarea. Dar mulţumirea şi pe "Doamne milueşte" ţine-le după puterea ta şi nu te teme. "Căci darurile lui Dumnezeu nu se iau înapoi"
(Rom. 11, 29).

88. (V. 183). Acelaş după ce s-a însănătoşit, fiind apucat de o neputinţă la stomac, a trimis o rugăminte către marele Bătrîn să se roage pentru el, zicînd: „De pe la miezul nopţii mi se usucă gura şi pleoapele şi mi se slăbesc mîinile şi picioarele. Şi cînd mă trezesc îmi tremură un ceas întreg tot trupul începînd de la stomac. Apoi mă moleşesc şi mă fac ca lutul. Şi vreau să spun un psalm şi nu-l pot rosti cu gura. Iar dacă vreau să-l spun cu inima, mă cuprinde somntul. Şi nu mai ştiu ce să fac, căci îmi văd ameninţată mînuirea. Fii bun, Părinte, pentru

Domnul, roagă-te pentru mine şi explică-mi ce se întîmplă cu
spunea şi el: rugăciunea neîncetată ţine de nepătimire.

[134] Libertatea nu poate fi decît în Duhul Sfînt. Căci Duhul Sfînt, Duhul suprem, liber de orice silă, nu e supus nici unei patimi, nici unei legi ce nu ţi-o dă El. Şi El poate infuza libertatea Sa şi a omului dotat cu duh. „Unde este Duhul Domnului acolo e libertatea" (I Cor. 3,17). De aceea unde este Duhul, este şi putinţa rugăciunii neîncetate, a convorbirii iubitoare cu Dumnezeu. El ne insuflă duh de fii iubitori şi iubiţi ai Tatălui, duh de libertate şi duh de iubire faţă de Tatăl nostru şi de Hristos Fratele nostru. De aceea cînd ne rugăm, Duhul se roagă în noi (Rom. 8, 26).

mine ?

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Starea aceasta e o mică neputință a stomacului. Dar e şi o greutate pricinuită de lucrarea demonilor. Nu lua în seamă pe nici una. Căci zice: ,,Iar cei ce sînt ai lui Hristos şi-au răstignit trupul împreună cu patimile: şi poftele lui" (Gal. 5, 24). Iată că se roagă Bătrînul pentru iubirea ta. Plînge şi tu puțin în rugăciunea ta, mulțumind lui Dumnezeu şi rugîndu-te să fii miluit Şi te va milui. Căci avem un Stăpîn foarte milostiv şi un Părinte îndurător. Şi nimenea nu e în stare nici dintre Puterile de sus, nici dintre slugile adevărate de jos să descrie după vrednicie, bunătatea Lui şi cît doreşte
[135]
să miluiască neamul omenesc . Deaceea are îndelungă răbdare cu noi, ca să sporească răbdarea noastră în vederea mîntuirii [136]. Căci aşa ne-a învățat, zicînd: ,,Întru răbdarea voastră veți cîştiga sufletele voastre" (Lc. 21, 19). Deci să nu te descurajezi, frate. Căci Iisus a început să-şi facă mila Sa cu tine. Lui i se cuvine slava, în veci. Amin. Roagă-te pentru

[135] Nu se poate descrie mila dumnezeiască şi nici cît de mult doreşte Dumnezeu să ne miluiască. Mila noastră e numai un chip şters al milei Lui. Căci ea e legată de libertate. Şi nu ne poate ridica în libertate, dacă nu ne silim şi noi să ne cîştigăm libertatea. Nu-i pot da cuiva libertatea de el însuşi. Ea ni se poate întări prin iubirea lui Dumnezeu față de noi şi a noastră față de El. Dar iubirea nu se impune cu sila, ci se primeşte de bunăvoie.
[136] Răbdarea noastră se alimentează din răbdarea lui Dumnezeu, care e şi puterea nesfîrşită a statorniciei în bine. Dacă El are răbdare, de ce nu am avea şi noi dacă El ne-o dă şi nouă ? Depinde numai de noi să rămînem în legătură cu El. În tăria răbdării se afirmă şi sporeşte liberatea, necedarea la ceea ce ne-ar presa, mai ales cînd ştim că greutatea ce ne vine e încuviințată de Dumnezeu. Iar mîntuirea constă în libertatea desăvîrşită şi definitivă trăită în comuniunea iubitoare de Dumnezeu.

mine.

89. (184). *I n t r e b r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: Oare de ce a spus Părintele nostru: ,,Iisus a început să-şi facă mila Sa cu tine " ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: A spus-o pentru propăşirea şi pentru marele folos ce-l are sufletul tău să te afli într-o împreună viețuire cu astfel de oameni, cu care vei avea să

înviezi tu ziua accea întru mare bucurie, de vei ținea pînă la sfîrşit răbdarea şi mulțumirea.

90. (V. 185). Cererea aceluiaş către marele Bătrîn: Eu cred că toate cîte veți lega pe pămînt vor fi legate şi în cer; şi cîte veți deslega vor fi deslegate (Mt. 18, 18). Te rog, Părinte, pentru îndurările lui Dumrezeu, ajută neputinței mele, căci şchiopătez cu sufletul şi cu trupul şi necăjesc pe frații cu care locuesc. Cere lui Dumnezeu să-mi împlinesc prin mine însumi trebuințele mele, ca să nu-mi poarte frații poverile mele. Căci cred că toate cîte le ceri lui. Dumnezeu, ți le dă. Păitimeşte, Părinte, împreuuă cu neputința mea si mă iartă.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, mica ta cheie deschide uşa mea[137]. Căci sînt fără de minte şi nu pot să suport să ascund minunile lui Dumnezeu. Dacă deci aude cineva cuvintele mele plin de uimire nu zice altceva decît că: „Şi-a ieşit din miniți". Eu socotec că nu ştie că „toate sînt cu putință lui Dumnezeu şi nimic cu neputință" (Iov. 42, 2). De aceea precum a lucrat prin primii Săi ucenici, sculînd pe paralitic (Fapte 9, 33-34) şi înviind pe Tavita care murise (Fapte 9, 40), aşa poate lucra şi prin cei de acum. Grăesc înaintea Lui şi nu

În Pateric, la Ava Petru.

mint, căci ştiu pe un rob al lui Dumnezeu între oamenii de acum, în această vrerne şi în accest loc binecuvîntat, care poate scula morți întru numele Stăpînului nostru Iisus Hristos, şi poate alunga draci şi vindeca boli de nevindecat şi săvîrşi alte puteri nu mai puțin decît Apostolii, cum mărturiseşte Cel ce i-a dat lui harisma (darul), mai bine zis harismele (darurile). Ş i ce sînt aceste lucruri care se săvîrşesc azi întru numele lui Iisus. Sînt lucruri pentru care nu se poate ajuta de puterea sa proprie[138]. Fiindcă toate opri şi războae, poate închide şi deschide cerul ca Ilie. Căci totdeauna are Domnul slugi adevărate, pe care nu-i numeşte slugi, şi fii (Gal. 4, 7). Şi chiar dacă sînt pismuiți de vrăjmaşul, cu harul lui Dunmezeu nu-i poate vătăma. Căci corabia a trecut peste furtună. ostaşul peste războae, cîrmaciul peste vîrtejuri, plugarul peste vremea rea, negustorul peste hoți şi monachul s-a desăvîrşit în singurăte[139].

Dar cine nu va spune auzind aceste lucruri mai mult decît uriaşe că mi-am ieşit din minți. Şi cu adeavărat mi-am ieşit din minți. Dar eu nu mărturisesc despre mine, ci despre altul. Şi dacă vrea cineva să spună că mi-am ieşit din minți, cum am spus, n-are decît să o spună [139b]. Dacă rîvneşte deci cineva să ajungă la această măsură, să nu şovăie. Le-am spus acestea iubirii tale, încredințîndu-te că e cu putință să ajungi la ceeace voeşti. Căci dacă am cerut pentru tine şi Dumnezeu ți-a dăruit bunătățile cereşti cele negrăite şi veşnice „pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit,

[138] Se pare că Varsunufie face aluzie la sine însuşi. El nu poate ascunde minunile lui Dumnezeu, dar prin arceasta se socoteşte că se face un om fără de minte. Hristos însuşi mărturiseşte lui aceasta.

[139] Aci se dă şi condiția ca cineva să ajungă la o astfel de harismă: odihna totală de patimi.

[139b] Nota de la ediția greacă: „Socotesc că sfîntul le zice acestea de la sine, dar nu o spune în mod deschis, din smerenie, de aceea zice că spune acestea despre altul".

pe care le-a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El" (I Cor. 2, 9), şi dacă ele vor fi ale tale care ai păzit predaniile, cu cît mai mult nu e nici-o greutate să cerem lui Dumnezeu şi să primim harul să nu mai fii bolnav şi în suferință nici măcar o singură zi [139c] .

Dar Iisus ştie mai mult decît noi ce e de trebuință şi de folos fierărui om: unuia să ia plata răbdării, ca Iov; altora, să ia plata slujirii, ca Evloghie cel dintre avocați (Hist. Lausiacă 21, 3-14.). Deci să nu ceri nimic de la Dumnezeu prin slujitorii Lui decît ajutor şi ascultare. „Căci cel ce va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22) în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căci El va avea grije de noi în veci. Amin. Nu ştii ce a spus Domnul Sfîntul Pavel care-i ceruse să se ia de la el suferința ? : „Îți ajunge ție harul Meu" (II Cor. 12, 9). Oare din lipsa de iubire i-a spus lui aceasta ? Sau pentru că ştia ce-i este de folos? Adu-ți aminte că „nu sînt vrednice pătitmirile vremii de acum de slava ce se va descoperi nouă" (Rom. 8, 18). Iertați-mă şi rugați-vă pentru mine titcălosul, ca să țin şi eu măsurile acestea pînă la sfîrşit. Căci cel ce le ține pe acestea s-a făcut de pe acum frate al lui Iisus. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

91. (V. 186). *Cererea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn despre aflarea milei în ziua aceea.*

[139c] Dacă Dumnezeu ne dă bunătățile veşnice negrăit de mari, nu ne poate da El bunul cu mult mai mic al sănătății ?

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate şi iubite în Hristos, Andrei ! Mă mir de iubirea ta, mai bine zis de simplitatea ta, care se îndoeşte în fagăduințe. Zis-a Domnul lui

Filip: „Toată vremea am fost cu voi si nu m-ai cunoscut, Filipe?" (Io. 14, 9) Crede, frate, că tot ce ni s-a făgăduit vom avea. Şi dacă vreți, chiar mai mult. Căci se poate dobîndi puțină milă. Dar se poate dobîndi şi multă milă. Iar David a ales-o pe cea mare (Ps. 50, 30). Deci a cel ce o vrea pe cea mare, o va afla prin smerenie şi blîndețe şi răbdare şi prin alte daruri asemănătoare[140]. De afli milă, o afli prin rugăciunile sfinților. Dar mila mică sau mare atîrnă de tine. Alege-o pe care vrei [141]. Locueşte cu celălalt în pace ți sfințeşte, răbdînd în smerenie pe aproapele ca un monach, făcîndu-te pildă ca un monach şi ca un înaintat ce eşti. Să ai pe fratele tău lîngă tine ca pe un fiu şi slujitor, iar de greşeşte sau pierde ceva, sfătueşte-l şi arată-i greşala, ca să se îndrepte. Şi roagă-te pentru mine.

92. (V. 187). *Acelaş către acelaş mare Bătrîn Părinte, dă-*

[140] De ai milă pentru alții o ai Pentru tine, căci mila pentru alții se mişcă în ființa ta, te îndulceşte pe tine însuți. Iubeşti pe alții, ai tu însuți bucuria dulceții acestei iubiri. A cere milă mare dela Dumnezeu înseamnă a nu te simți capabil să ajungi prin tine la această stare înaltă. Înseamnă a cere o dulceață care te fericeşte în primul rînd pe tine însuți. Înseamnă smerenie, dar şi dragoste de alții (contrar lui Nitsche, care disprețuia pe creştini că cer mila lui Dumnezeu).

[141] Chiar în rugăciunile sfinților pentru tine e prezentă mila lor generoasă şi ei au, prin apropierea lor de Cel ce este izvorul milei, această generozitate comună cu a Lui. Cel ce cere mila lui Dumnezeu devine capabil să se dăruiască pînă la moarte, cîştigă o tărie supremă, no o stare de rob fricos, cum spunea Nitsche. Iar mila cînd e statornică se întinde între personae ca o simțire molipsitoare. Fără să vrei te molipseşti de mila altuia față de tine. Dar poți să-i pui şi o o frînă, primind şi dînd mai puțin din ea. Însă o poți şi lăsa să se lărgească atît cît tinde ea, sau ființa ta, în care e trezită mila de mila altuia. În cererea milei dela Dumnezeu cu stărință se arată şi o putere de dragoste nepotolită a omului față de semeni.

mi, un canon, (o pravilă) ca unui începător, care n-a primit încă schima şi roagăte pentru mine, că fratele care mă slujeşte pe mine mă necăjeşte, iar pe celălalt îl odihneşte.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Prea iubite frate, mi-ai scris un lucru peste puterea mea: să-ți poruncesc un lucru pe care

[142] Răbdarea necazurilor ne face părtaşi la patimile lui Hristos. Iar aceasta ne pune în comuniune cu El însuşi. Prin aceasta ne împrăştiam şi de puterea Lui de a ne ridica mai presus de noi înşine,

nici eu însumi nu-l pot purta. Mi-ai cerut să-ți dau un canon ca unui începător care nu a luat încă schima iar rînduiala începătorului este aceasta: să petreacă în multă smerenie, să nu se prețuiască pe sine în vreo privință oarecare, să nu zică ce-i aceasta?", sau: Pentru ce-i aceasta ?". Ci întru multă ascultare şi supunere, să nu se socotească de-o potrivă cu cineva. Să nu spună „I se dă cinste cutăruia, de ce nu mi se dă şi mie? E uşurat acela în toate, de ce nu sînt uşurat şi eu ?" Chiar dacă băgat în seamă în toate, să nu se împotrivească. Acestea sînt faptele adevăratului începător, care vrea cu adevărat să se mîntniască. Dar acestea îşi sînt acum greu de purtat atît pentru neputința trupului, cît şi din pricina bătrîneții. Deci tu mi-ai cerut să porți ceeace e greu, iar eu îți dau ceeace e mai uşor, nu silindu-te, ci sfătuindu-te. Ți-am spus să ai pe fratele ca pe un fiu, cum îl şi ai, chiar dacă pentru încercarca ta odihneşte pe cineva mai mult ca pe tine. Căci dacă Dumnezeu voeşte ca pe acela să-l odihnească, iar pe tine să te necăjească şi i-a dat să simtă că aşa trebue să facă, rabdă şi nu te necăji. Căci prin răbdarea necazurilor vom cîştiga sufletele noastre (Lc. 21, 19). Şi nu ne putem face părtaşi ai patimilor lui Hristos decît prin răbdarea necazurilor [142]. Ține mulțumirea în toate (I Tes. 5, 18). Că aceasta mnjloceşte pentru neputința noastră înaintea lui Dumnezeu [143].

Canonul tău să fie să şezi luînd aminte la gîndurile tale şi să ai frica lui Dumnezeu, spunîndu-ți: „Cum am petrecut timpul trecut? Mă voi pocăi măcar acum, căci sa apropiat ieşirea mea; şi voi răbda pe aroapele meu şi supărările şi înocercările de la el, pînă ce va face Domnul mila Lui cu mine şi mă va duce la starea nemînierii şi va scoate de la mine pisma, puiul diavolului". Petrece puținele zile ce ți-au rămas cercetîndu-ți gîndurile şi împotrivindu-te celor ce-ți aduc tulburare şi

mai presus nu numai de plăcerile, ci şi de suferințele care pot să aibă o mare putere asupra noastră. Mila de alții ne eliberează şi de unele şi de altele. Concepția aceasta este cu totul deosebită de cea protestantă, după care Hristos a făcut totul pentru noi şi noi nu mai avem să facem nimic. În învățătura Noului Testament şi a Sfinților Părinți Hristos a pătimit pentru noi, dar nu ca să ne scutească pe noi de a mai face ceva, ci ca să ne înnobileze firea noastră. Punînd în firea Lui omenească puterea biruitoare de patimi, această putere ne-o comunică şi nouă. Altfel Hristos nu s-ar fi făcut începătorul unei vieți noi a umanității. Omenirea occidentală a renunțat la orice efort de îmbunătățire din puterea lui Hristos. Aceasta a dus-o la o mare slăbănogeală, sau la un mare indiferentism şi libertinaj etic.

[143] Mulțumirea ne ajută să ne mîntuim chiar cînd nu putem face ceva pozitiv pentru Dumnezeu. Căci pre cum cînd lauzi pe Dumnezeu pentru cele bune foloseşti puterile ce ți le-a dat, aşa le foloseşti şi cînd Îl lauzi pentru tăria dată în boală şi neputința ce ți-a lăsat să vină asupra ta. Vezi şi în aceastea înțeleciunea şi grija lui Dumnezeu față de tine. Te poți mîntui astfel şi prin ele. Se arată o tărie şi o întărire a noastră dată nouă de Dumnezeu şi în mulțumirea pentru suferințe, neputințe şi greutăți. Se arată o tărie şi o întărire mai mare decît în simpla răbdare a lor.

sfătuind pe fiul tău în frica lui Dumnezeu şi aducîndu-i aminte greşalele lui, ştiind că şi el este om supus ispitelor. Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu, să ne dea nouă stare de pace şi de împreună locuire în frica lui Dumnezeu. Mă mir că citiți Scriptura care zice: ,,Fraților, bucurați-vă cînd cădeți în felurite ispite" (Iacob 1, 2) şi totuşi vă tulbură lucrurile cele mai de nimic. Cunoaşteți cel puțin unde sînteți şi ce puteri aveți şi grumazul de fier se va smeri şi pacea Domnului va fi cu voi. Iertați-mă şi vă rugați pentru mine, ca să nu aud cuvîntul: ,,Tu care înveți pe altul, pe tine nu te înveți?" (Rom. 2, 21). Şi ce voi răspunde iubirii ?" Dar mila pentru oricine este la Stăpînul nostru Dumnezeu (Din Pateric Sentința 318).

93. (V. 193). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Imi spune gîndul: ,,Ai spus fratelui o dată şi de zece ori. Lasă-l de aci înainte să facă ce vrea. Şi nu-i mai avea grije, cum au spus Părinții".*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Prea iubite frate de un suflet cu mine, fie cu tine pacea pe care a dat-o Domnul Sfinților Săi. Căci întîi le-a dat pacea, scoțînd de la ei toate gîndurile trupeşti şi tot cugetul diavolesc, ca să fie inimile lor curate şi să primească cu curăție învățăturile şi poruncile Stăpînului lor.

Aşa şi tu, iubitule, primind această pace înfricoşă-toare[144], nu de la mine, ci de la Mîntuitorul Iisus Hristos pregăteşte-te pe tine cu cumințenie şi fără tulburare să auzi şi să faci (ceeace auzi). Căci ştii că eu vreau să te iau şi să te înaripez spre cer. Dar diavolul te împresoară din toate părțile prin pismă şi mînie [145]. Iar dacă nu află loc

[144] Pacea lui Hristos este o pace înfricoşătoare pentru că se dobîndeşte cu aspre eforturi şi înfricoşează pe cel ce se gîndeşte să pornească la dobîndirea ei prin asemenea eforturi şi suportări de încercări şi greutăți. E înfricoşătoare deci pentru cei împătimiți şi pentru demonii care-i susțin în împătimirea lor şi se bucură de războiul şi de duşmănia dintre oameni.
[145] Cel ce începe să înainteze în bine e împresurat de pisma şi de mînia diavolului, dar şi a multor semeni între care el lucrează.

îşi bate joc de tine prin lucruri de nimic şi te războeşte prin ele şi tulbură prin tine şi pe fratele tău. Şi aceasta pentru că ți-am

[146] Adresatul se sileşte să înainteze în îndeletniririle sale dubovniceşti, dar vrăjmaşul îl tulbură prin nemulțumiri mărunte, pe care i le pricinueşte prin slujitorul lui. Există o tăcere dela Dumnezeu, cînd nu răspunzi celui ce te ocărăşte. Dar există şi o tăcere dela diavol în două cazuri: cînd nu mai vrei să-i spui un cuvînt binevoitor, sau un sfat bun celui ce te-a supărat; ci cînd porneşti să faci un lucru fără să întrebi pe duhovnicul tău, sau pe cel a cărui ascultare eşti. Ambele aceste tăceri produc tulburări şi mînii.
[147] Cînd laşi pe cel care depinde de sfatul tău să se îndrepte, fără acest sfat, din silă de a-i mai spune un cuvînt, răbdarea ta nu e dela Dumnezeu.

scris în scrisorile de mai înainte să spui fratelui greşalele lui şi să-l sfătueşti; mai bine zis pentru că nu ți-am spus-o bine şi tu l-ai dispreţuit, sau ți-am spus-o bine, dar ai fost biruit în război. Şi de aceea se bucură diavolul şi vine, avînd amarele drepturi asupra ta şi-ți zice: „I-ai spus o dată şi de zece ori; lasă-l de acum să facă cum vrea şi nu-i mai avea grija, cum au spus Părinții". Şi-şi rîde de tine şi prin aceasta[146]. Căci eşti departe de măsura lor, cum e departe cerul de pămînt. Vrei să ştii de ce a spus Domnul despre pomi că şi cei răi produc roadă (Mt. 7, 17-20)? Ca să afli ce ți-a produs tăcerea de la diavol: tulburări, mînii. De cîte ori te porneşti de la tine la un lucru fără întrebare, eşti prins repede în cursă. Aşa pățesc cei simpli ca nişte neînvățați. Îți voi arăta limpede în acest caz că îndelunga ta răbdare nu e după Dumnezeu . Pentru că îngrămădind multe zile (supărarea) într-o singură zi deşerți butoiul care se goleşte. Răbdarea după Dumnezeu însă tace pînă la sfîrşit. Dar tu, frate, te porți asemenea stăpînului cu sluga lui: în loc să-i dai în fiecare zi o palmă, spunîndu-i greşalele lui şi aşa aducînd pacea, rabzi îndelung multe zile ci apoi îi dai una în spate (o lovitură aducătoare de moarte) şi îi iei sufletul.

94. (V. 189). *Acelaş a întrebat pe celălalt Bătrîn acelaş lucru; şi dacă nu trebue să se mute din chilie, căci astfel poate ar înceta războiul (din sufletul lui).*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă ai fi luat în seamă răspunsul Bătrînului şi i-ai fi dat ascultare cînd ți-a spus să nu te prețueşti pe tine întru ceva şi să nu cauți să fii de-o potrivă cu altul, ți-ai fi găsit odihna şi n-ai fi ajuns la tulburare; şi în acest caz n-ai fi avut nevoie de mine nici de altcineva. Ia seama, frate, că îşi bat joc demonii de tine. Spui că greşalele fratelui sînt adevărate. Dar spune-mi: ştii tu sigur că sînt adevărate? Căci vorbind de greşalele cuiva din bănuială, uneori ele se dovedesc a nu fi greşale adevărate. Apoi despre ce fel de greşale a vorbit Domnul oamenilor cînd a zis: ,,Amin zic vouă, de nu veți ierta oamenilor greşalele lor, nici Tatăl vostru cel ceresc nu va ierta vouă greşalele voastre" (Mt. 6, 15) ? Despre care greşale a vorbit El ? Despre cele adevărate sau despre cele din bănuială? Fără îndoială, despre cele adevărate. Şi iarăşi: cum judeci şi osîndeşti pe fratele tău pentru greşalele lui de trei săptămîni încoace şi nu ştii să te arunci pe tine însuți în mare osîndă?

Căci dacă ceri fratelui socoteală pentru acestea, Dumnezeu îți va cere ție socoteală pentru cele din tinerețe şi pînă acum. Şi unde laşi pe Cel ce a zis: ,,Soarele să nu apună peste mînia voastră" (Ef. 4, 26)? Unde laşi cuvîntul „purtați-vă sarcinile unii altora !" (Gal. 6. 2) ? Unde laşi scrisoarea Bătrînului care ți-a dat o pravilă de viețuire ? În loc de mulțumire, îi răspunzi cu acestea ? Nu ştii ce s-a spus: ,,În loc de bunătăți, Mi-au răsplătit Mie cu rele" (Ps. 34, 12) ? Şi pentru ce vă slujeşte vouă fratele? Nu pentru

Dumnezeu şi pentru iubirea Lui ? Şi pentru ce răniți cugetul lui ? Ia seama că ieşirea ta este aproape, precum ai auzit şi mărturiseşti tu însuți. Şi nu te lasă dracii să nu

te prețueşti pe tine şi să te odihneşti[148] . Luptă-te cu gîndurile care-ți aduc tulburare. Căci precum ți-a arătat şi bunul Bătrîn, făcînd aceasta vei afla ajutor[149]. Dar de vei căuta să te ajuți cu fel de fel de meşteşuguri, de vei face orice, de te vei muta ori de cîte ori îți vine un război şi o ispită, nu va pleca de la tine, decît dacă te vei lupta cu gîndurile. Căci trebue să uneşti puținele tale osteneli cu rugăciunile Sfinților[150]. Pentru că "mult poate ea cînd se lucrează" (Iacob 5, 16). Spune gîndului: Astăzi voi muri. Ține smerenia şi te vei odihni. Domnul să-ți dea pacea Lui. Amin.

95. (V. 190). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Părinte am voit să îndrept pe fratele cu dragostea lui Dumnezeu şi nu a primit îndreptarea. Şi m-am tulburnt. Ce să fac deci ? Şi dacă stau de vorbă cum ați poruncit spune-mi dacă din aceasta nu se va da de gîndit cuiva ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Fiindcă nu înțelegem ce spunem, tot sfatul de îndreptare care lasă să intre tulburarea în inima omului nu e sfat după Dumnezeu, ci din lucrarea diavolului care vrea să-i lase părerea că e îndreptat. Căci dacă l-ai fi sfătuit pe aproapele după Dumnezeu, cum te-ai fi tulburat? Căci întristarea după Dumnezeu nu lasă pe cineva să se tulbure. Ci doar dacă pleacă cel sfătuit spre îndreptare şi va bîrfi pe cel ce l-a sfătuit, acesta nu se va tulbura, ci va purta sarcinile aceluia. Ni s-a arătat şi nouă că lucrul acesta era o ispită. Dar Dumnezeu a golit-o de putere şi o goleşte. Domnul

Grija de a te prețui, de a te socoti că eşti cineva nu-ți dă odihnă, nu te lasă să fii liber, sau stăpîn pe tine însuți, te tulbură mereu.
[149] Cine luptă, se întăreşte, căci primeşte ajutor de deasupra lui
[150] Mult poate face rugăciunea împreunată cu lucrarea, cu osteneala

să vă dea sănătatea şufetului şi a trupului ca să încegeți

meşteşugirile celui rău şi să scăpați ele. Rugați-vă pentru mine. Cît priveşte, convorbirea cu frații, de care ai spus, cînd ea se face în dragostea lui Dumnezeu, nu aduce sminteală, ci zidire.

96. (V. 191). *Î n t r e b a r e a* aceluiaş către acelaş: Ava, tare mă necăjeşte, fratele. Şi dacă e cu putiniță l-aş schimba bucuros. Căci îmi spune gîndul că dacă aşi fi sigur, n-ar mai fi prilej să fiu necăjit, ci mai degrabă să mă mîntuesc. Spune-mi deci dacă-mi este de folos aceata.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, nu te necăji cu părerea că ai dreptate să zici ,,Dacă aş fi singur, n-ar mai fi prilej să fiu necăjt, ci mai degrabă să rnă mîntuiesc." Căci nesocoteşti Scriptura, care zice: ,,Multe sunt necazurile drepţilor" (Ps. 33, 20); şi iarăşi: ,,Multe biciuirile păcătosului" (Ps.31, 10). Deci fie că eşti drept, fie păcătos, trebue să rabzi necazul. Căci nu putm fi fără necaz. El ne învață răbdarea. Avem în privința aceasta ca cel mai bun dascăl pe Apostol care spune: ,,Răbdînd întru necaz (Rom.12, 12). Necazul îi aşteaptă pe cei ce se vor mîntui. Căci Domnul însuşi a spus: ,,In lume necazuri veți avea" (Io. 16, 33); şi iarăşi: ,,Prin multe necazuri trebue să intrați în Impărăția cerurilor" (Io. 14, 22) [151].

Vezi, fratele meu, că vrînd să te mîntueşti te-a lăsat să fii puțin

[151] Răbdarea necazuilor e un ajutor de întărire a subiectului uman. Cine rabdă stărue sub greutăți, nu fuge de sub ele. Nu dă loc slăbiciunii, deznădejdii. Cel ce rabdă se învață să se facă stăpîn pe sine. Cel ce stărue răbdînd atinge treapta supremă a umanului de a fi subiect şi nu obiect purtat încoace şi încolo, fără voia lui. Iar Impărăția cerurilor este o comuniune a subiectelor libere, nesupuse fără voie răului şi nerăbdării chinuitoare, a subiectelor ce se bucură deplin de comuniunea cu tatăl, ca nişte fii ai Tatălui supremul

necăjit Cel ce a spus: ,,Întristat este sufletul meu pînă la moarte" (Mt. 26, 38). A făcut-o aceasta ca să afli mila Lui în schimbul răbdării, în ceasul acela înfricoşător. Căci de voim în toate odihna, vom avea să auzim : ,,Ați luat cele bune ale voastre în viața voastră" [152]

(Lc. 16, 25) . Stăpînul nostru a răbdat pentru noi toate pătimirile. Deci nu vom răbda şi noi, amintindu-ne de ele, ca să fim părtaşi împreună cu El ? Ia seama că am primit porunca să mulţumim în toate (I Tes. 5, 18). Să nu ne atragă pe noi urîtorul binelui la nemulţumire, ca să pierdem toate .

Cît priveşte luarea unui alt frate, nu e greu Avei să-ţi dea pe

Subiect liber, devenind şi ei stăpîni pe ei înşişi asemenea supremului Stăpîn, nesupus nici unei forţe superioare Lui. În această împărăţie nu pot intra deci decît cei ce şi-au întărit libertatea prin răbdarea cu putere a necazurilor, a supărărilor inevitabile ce le vin dela natura schimbăcioasă a lumii şi dela starea încă nedesăvirşită a semenilor. Pildă ne-a dat în aceasta însuşi Hristos. Dar nu numi pildă ci şi putere, punînd în firea Lui omenească toată puterea stăpînirii nepătimitoare de sine prin suportarea răbdătoare a pătimirilor şi a morţii. Deci aşa cum a întemeiat El Împărăţia cerurilor pentru oameni sau Împăraţia subiectelor umane ridicate peste robia de sub stăpînirea patimilor interioare şi a stăpănirilor lumeşti exterioare.

Să notăm că tăerea voii şi ascultarea faţă de cei ce le cer în numele lui Dumnezeu şi a căror importantă este atît de subliniată de Varsanufie şi Ioan nu sînt o robie, ci fapte de voinţă a omului eliberat de sine şi de patimile egoismului său îngustat şi trăirea în lărgimea libertăţii iubitoare a lui Dumnezeu.

[152] Falsa odihnă în care au vieţuit şi de care s-au lăsat amăgiţi este de fapt o robie sub plăceri şi ea îi va duce la treapta supremă a acestei robii, care-şi va desvălui toată puterea ei în „neodihna eternă".

[153] Varsanufie şi Ioan unesc răbdarea necazurilor cu mulţumirea. Prin ultima se întăreşte şi mai mult răbdarea şi se arată ca fiind pentru Dumnezeu. Căci ea dă slavă lui Dunmezeu nu numai pentu cele plăcute, ci şi pentru cele neplăcute, văzînd şi în cele din urmă întelepciunea şi iubirea pedagogică a lui Dumnezeu faţă de noi.

un altul [154]. Căci pentru el e acelaş lucru să-ţi dea pe unul sau pe altul. Dar dacă vei lua pe un altul, însă şi acela te va necăji în vre-o privinţă, ce vei mai face? Chiar dacă fratele de acum nu e deosebit de deştept, are vinovăţie puţină. Nu ţi-o spun aceasta ca să te împiedic să-ţi iei un altul, ci te sfătuesc să le cumpăneşti toate şi să alegi ceeace e bine. Căci precum altul îţi slujeşte pentru Dumnezeu, eşti dator şi tu să porţi sarcinile lui ca să împlineşti şi tu, la rîndul tău, legea lui Hristos (Gal. 6, 2). Oare nu voesc să te odihnesc ? Dumnezeu ştie că dacă aş putea, aş vrea să te slujesc în toate zilele mele. Şi ce să fac dacă sînt cu totul nefolositor ? Să urâm odihna trupului, căci lui Dumnezeu îi este scîrbă de ea, fiindcă ne înstrăinează de El. Acestea ţi le-am scris ca unuia de un suflet cu mine. Pentru că vreau să fim necăjiţi puţin. Căci fără necaz nu este înaintare în frica lui Dumnezeu. Iartă-mă, frate, şi mă rabdă. Roagă-te

pentru mine ca să pun început. Căci sînt aproape de zilele mele din urmă.

97. (V. 192). *R ă s p u n s u l* marelui Bătrîn către acelaş: Bucură-te, frate, şi fii cu curaj ! Să nu te tulbure diavolul pentru lucruri nefolositoare. Socoteşte iubirea ta că e ispitit şi necăjit cineva fără îngăduinţa lui Dumnezeu ? Nu. Dumnezeu îngădue să ni se întîmple acestea spre folosul sufletului. Dar diavolul văzînd aceasta a întors lucrurile contra noastră ca şi la început, scoţîndu-ne din sfînta pace a raiului. Căci ce ne-a mutat din cele ale noastre? In locul sfintei păci a aruncat în noi furioasa mînie. In loc de ura cea de la Dumnezeu, prin care se urăsc cele rele, a aruncat în noi ura rea, prin care urîm cele bune şi pe Dumnezeu însuşi. Dar noi nu înţelegem şi nu ştim că pentru a tăia de la noi toată amintirea

ruşinoasă şi tot gîndul rău şi de suflet stricător ne-a spus

E vorba de Ava Serid, stare ţul mînăstirii.

Dumnezeu să ne rugăm pentru duşmanii noştri şi să binecuvîntăm pe cei ce ne blestemă şi ne-a poruncit să iubim pe duşmanii noştri (Mt. 5, 44). Şi dacă ni s-a poruncit să iubim pe duşmanii noştri, care nu ne-au slujit nici cu lenevie nici cu sîrguinţă, ce scuză vom avea de nu vom iubi pe cei ce ne-au făcut bine şi ne-au slujit, chiar dacă dracii ni-i prezintă ca pe unii ce ne-au slujit cu lenevie ? De vrei să te mîntuieşti şi ţi-ai încredinţat sufletul lui Dumnezeu şi nouă, să nu crezi gîndului tău. Căci dracii seamănă ca o sămînţă rea, cele rele în locul celor bune. Opreşte-te deci de a le urma şi vei afla calea lui Dumnezeu. Căci El însuşi a spus: „De voiţi şi de Mă veţi asculta, veţi mînca cele bune ale pămîntului" (Is. 1, 19). Deci atîrnă de noi să mîncăm sau să nu mîncăm (cele bune). Şi pentru ce defăimăm pe aproapele? Nu căuta pricină cuiva pentru nimicuri, ci fă-te lui plăcut în toate. Şi să nu gîndeşti de cineva rău, ca să nu te faci tu însuţi rău" [155]. Căci cel rău gîndeşte cele rele şi cel bun, cele bune. Iar a gîndi despre unii: „Iată vorbesc împotriva mea", e un război propriu începătorilor. De aci vine că dacă se roagă doi într-o chilie, sau se îndrumează unul la altul, un oarecare poate spune despre ei lucruri contrare. Ş i dacă gîndeşte aşa, nu se află prin aceasta în adevăr şi în nebunia lui unul ca acesta îşi pricinueşte sie-şi pierzanie. Nu rămînea în acestea. Căci fratele gîndeşte că prin voi află multe, chiar dacă vă necăjiţi puţin din pricina lui ca să cîştigaţi răbdarea. Bucuraţi-vă şi vă veseliţi că mare este plata răbdării ! (Mt. 5, 12). Căci încă înainte de aceasta ai aflat de la fratele Ioan că nu sîntem lăsaţi în necazuri fără voia lui

[155] Gîndind rău despre altul, te-ai făcut tu însuţi rău, căci gîndul este al tău, se imprimă în tine şi te înveninează pe tine.

Dumnezeu, iar aceasta se face spre folosul nostru. Să nu crezi deci în ceva dracilor, împotriva fratelui tău. Căci nu e aşa (cum îți şoptesc ei). Ci ei sînt cei ce vor să te tulbure. Dar Domnul îi va face neputincioşi.

Iar gîndul prin care spui: "M-am hotărît să mă fac rob oamenilor", nu e gînd de smerenie. Fără îndoială, Apostolul se lăuda că s-a făcut robul tuturor. Vrei să spui şi tu aceasta? Dar cînd vei ajunge tu la măsura aceasta a smereniei ? Nu ştii ce ai spus, frate.

S c o l i e: Priveşte înțelepciunea Bătrînului. Fiindcă l-a văzut pe acela numindu-se şi socotindu-se pe sine rob, ca unul ce gîndea, că e ceva mare şi a făcut vreo mare ispravă, rîde de el şi-l dovedeşte nevrednic de acest titlu, împingîndu-l prin toate spre smerenia cu fapta. Căci cea cu cuvântul e rodul mîndriei şi e nestatornică, născînd slava deşartă, ca maica ei.

98. (V. 193). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş.*

Mă mir de unii care, după ce au petrecutt mulți ani în şcoli, se ocupă tot cu alfabetul şi silabisesc, cînd trebuiau să fie acum dascăli desăvîrşiți. Dar tot mă mir şi de cei ce după ce au purtat multă vreme schima şi ar trebui să deosebească şi alte gînduri mai adînci sînt încercați încă de războaele începătorilor. Voi ar trebui să călăuziți pe cei amăgiți spre; calea cea dreaptă, ca nişte desăvîrşiți. Dar în loc să purtați sarcinile celor neputincioşi, mai vîrtos îi îngreunați prin supărarea ce le-o pricinuiți pînă la a se scufunda. Ia aminte, frate, la tine însuți. Oare nu se păgubeşte sufletul prin aceea că necăjeşti gîndul aproapelui ? Căci după ce el a împlinit osteneala ta pentru Dumnezeu, îi pricinueşti gîndul că a lucrat cum a voit. O spune aceasta un om desăvîrşit unui începător ? Nu trebue să-i vorbeşti aşa, ci să-l sfătueşti, să-l cîrmueşti, temîndu-te de Cel ce zice: „Nu da fratelui prilej de poticnire sau de sminteală" (Rom. 14, 13). Ce nevoe e să spui aproapelui cuvînt de întristare ? Dar de ce îți spun acestea eu care sînt aşa cum sînt ? Căci nebunia mea nu m-a lăsat să port în mine un cuvînt pînă nu l-am scos şi n-am tulburat sufletul fratelui meu. Cînd diavolul seamănă în tine gînduri rele - căci acesta e lucrul lui să semene unele în locul altora şi nu-l lasă pe om să-şi aducă aminte de moarte pentru ce vă tulburați pentru nimicuri ca nişte începători şi nepricepuți ? De ce uiți cuvîntul: „lipsiți, strîmtorați, rău chinuiți ? (Evr. 11, 37). Părinții noştri şi-au ales

lor necazurile şi noi nu ne ruşinăm să căutăm orice fel de odihnă. Să ştim, noi ticăloşii, că toate acestea s-au scris în cărțile de sus şi ni se va cere socoteală cu deamănuntul de ele. Vi le scriu acestea voind să scot orice putregai de la voi[156]. Iar dacă vă necăjesc, iertați-mă. Căci nu voi mai adăoga să vă necăjesc. Rugați-vă pentru mine ca să ajung la cunoştința vieții[157]. Cît despre moartea ta, ți-am spus adeseori şi ți-o spun: nu vei zăbovi timp lung în trup.

99. (V. 194). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Ştii, Părinte, că nu îndrăznesc să mă împotrivesc vreunei porunci a tale în nici-o privință. Căci tot ce spui este viață pentru mine. Dar roagă-te pentru mine că tare mult mă necăjeşte fratele.*

[156] Plăcerile, comoditățile, urile ne descompun ființa ca un putregai, căci devenim robii lor neputincioşi. Noi nu mai sîntem noi, nu mai sîntem stăpînii noştri care ne susținem cu tărie.
[157] E vorba de cunoştința vieții adevărate, care e cea a libertății de robia patimilor.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Bucură-te, iubitul meu, bucură-te în Domnul ! Ştiu şi sînt convins în Domnul că dacă ți-aş spune să locueşti un an de zile în închisoare, nu te-ai împotrivi. Căci ştiu cum vorbesc şi cui vorbesc: unui împreună slujitor şi de un suflet cu mine. Dar nu ştii ce zice Iov: ,,Oare nu-i o ispită locuința omului pe pămînt?" (Iov 7, 1). Fii deci totdeauna pregătit pentru ispite şi necazuri. Şi uită toate cele dinapoi, cum zice Apostolul, întinzîndu-te spre cele dinainte (Filip 3, 13), ca să nu mai vorbeşti împotriva fratelui şi să ții minte răul. Domnul va zdrobi degrabă pe satana sub picioarele Lui (Rom. 16, 20). Harul lui Dumnezeu şi pacea şi iubirea Lui să fie cu voi pînă la sfîrşit. Amin. Şi să vă dea vouă bucurie, veselie şi dragostea care ,,niciodată nu cade" (I Cor. 13, 8), ca să vă răbdați unii pe alții în frica lui Dumnezeu. Căci moartea nu va zăbovi.

100. (V. 195). *Î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Spune-mi, Părinte, ce este smerenia ? Şi roagă-te să-mi fie drumul morții în pace.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Smerenia este a te socoti pe tine ,,pămînt şi cenuşe" (Iov 42, 6) în fapte şi cuvinte; nu numai în cuvinte. Adică să zici: "Cine sînt eu ? (2 Regi 7, 18).

Cine mă preţueşte ? Nu însemnez pentru nimeni nimic" Cît priveşte moartea, aşteaptă încă puţină vreme pe Domnul şi-ţi va slăvi ieşirea întru multă bucurie. Roagă-te pentru mine, fratele meu. Te îmbrăţişez în Domnul.

101. (V. 196). *Î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Ava, fratele meu mi se împotriveşte îndată şi nu-mi arată nici-o compătimire. Ce porunceşti să fac ?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Mă mir de simplitatea ta. Tu crezi aşa de simplu că diavolul stă liniştit, fără să ispitească pe nimeni? Nu putem învinovăţi pe cei răsturnaţi în spume de diavolul. Deasemenea nu-i putem învinovăţi nici pe cei împinşi de diavol la împotrivire şi necompătimire. Aci lucrează patima. Ia aminte cu înţelegere la cele spuse. Căci şi tu te afli sub lucrarea diavolului. Şi nu vezi ale tale, ci le vezi cu ascuţime pe cele ale aproapelui. Iată ai spus cele ale fratelui şi n-ai spus ale tale. Sînt puţne zile de cînd ai întrebat despre smerenie şi ai auzit că ea stă în a te socoti pe tine ,,pămînt şi cenuşe" şi a nu te preţui cîtuşi de puţin. Dar pămîntul şi cenuşa şi nepreţuirea de sine aşteaptă oare simpatia (compătimirea) cuiva? Mai ales a omului stăpînit de urîtorul binelui? Şi aceasta pentru că eşti mai înaintat ca el şi în vîrstă şi în schimă şi în preoţie ? Dar cel mai înaintat e dator el însuşi să poarte pe cel mai mic şi să zică: ,,Eu sînt nevrednic". Iar de o spui dar nu rabzi, în zadar o spui. Şi cine eşti tu care ai ochi care văd patimile străine? Un om căruia s-au binevestit lucruri peste orice măsură [157b]. Dacă te-ai gîndi la ele, ai uita să mănînci pîinea ta [157c]. Dar tu nu le-ai gustat încă şi nu ţi s-au făcut

Ţi s-au pregătit bunătăţile nemăsurate ale vieţii viitoare. [157c] Cel smerit nu vede patimile altuia, sau grijile mărunte ale lui, pentru că se socoteşte pe sine mai mic decît toţi, ca nimic prin sine. Dar în acelaş timp cel smerit vede măreţia copleşitoare a lui Dumnezeu ca nimeni altul şi de aceea nu mai dă importanţă măruntelor băşici de săpun ale grijilor omeneşti, nu se mai alarmează de ele. Are cel mult milă de purtătorii lor. Pe de altă parte cînd te vezi ca nimic prin tine însuţi, ai ajuns la suprema conştiinţă a ceea ce eşti, care e conştiinţa că atîrni cu totul de Dumnezeu. Conştiinţa şi Dumnezeu sînt cele două realităţi nedespărţite care se reveleazā la maximum. Dar prin aceasta te şi deschizi total pentru Dumnezeu, te vezi plin de El.

încă dorite precum se cuvine. Adu-ţi aminte de Lazăr, cîtă vreme a răbdat mulţumind lui Dumnezeu şi nu uita nici de ceeace ţi-am spus de multe ori că e aci o pismă diavolească. Tu ştii ce te aşteaptă. Iar eu cred în Dumnezeu că aceea nu va izbuti întru nimic.

102. (V. 197). *Acelaş cere rugăciunea aceluiaş mare Bătrîn: Roagă-te pentru mine, Părinte, că am căzut în năluciri.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate Andrei, să strigăm împreună cu Sfîntul Pavel: „O, adîncul bogăției şi al înțelepciunii şi al cunoştinței lui Dumnezeu ! Cît de necercetate sunt judecățile Lui şi de neaflate căile Lui !" (Rom. 11, 33). Cum ne opreşte şi pe noi de a ne lăuda cu arcul nostru şi de a nu gîndi că sabia noastră ne izbăveşte pe noi (Ps. 43, 4) ? Cu harul bunătății Lui. Căci zice: „Prin har sînteți mîntuiți" (Ef. 2, 5).El ne lasă să cădem în năluciri şi în alte patimi ca să cunoaştem neputința noastră şi unde sîntem încă. Din bunătatea lui ne lasă pe noi spre folosul nostru, ca încredearea noastră să se întemeeze pe Dumnezeu şi nu pe noi. Dar ia seama să nu socoteşti că e voia lui Dumnezeu ca noi să cădem în năluciri şi alte patimi, ci El ne lasă să pătimim acestea din negrija noastră; însă din iubirea de oameui se foloseşte de aceste rele pentru a face să se nască în noi [158] smerenia în vederea mîntuirii . Dar cum ? Vom pune pe seama patimilor mîntuirea noastră ? Nicidecum. Ci pe seama iubirii şi a înlelepciunii Lui neîngustate în priceperea de a folosi tot felul de mijloace. Gîndeşte-te cum trezeşte mintea noastră în tot felul ca să zică: „De nu mi-ar fi ajutat Domnul, sufletul meu s-ar fi sălăşluit îndată în iad" (Ps. 93, 17).

Ş tiind deci că din neputința şi negrija noastră pătimim acestea, să facem tot ce putem ca să nu cădem în ele. Dar atîrnă de mila Lui ca să ne izbăvească de ele. El a făcut aceasta cu Petru şi cu Pavel, retragîndu-şi puțin puterea Sa de la ei ca să vadă că sînt oameni. Şi cel dintîi a căzut în tăgăduire (Mt. 26, 69-75). Celălalt a fost coborît într-un coş (II Cor. 11, 33). Aceasta ca să ştie amîndoi să nu se încreadă în ei, ci în Stăpînul tuturor.

[158] Nu din voia lui Dumnezeu se ivesc patimile cele rele în noi. Dar Dumnezeu îngădue să se ivească, respectînd libertatea noastră rău înțeleasă de noi, sau mai bine zis o voință slăvită din negrija noastră. Însă se foloseşte şi de ele pentru a ne face să ajungem la smerenie dîndu-ne seama de robia în care cădem prin patimi, sau prin voința de a vieţui prin noi înşine şi să ne facă să dorim ridicarea noastră spre El.

Deci învață şi tu cine eşti şi unde te afli [159]. Şi fă-te iertător celor împreună robi cu tine şi osîndeşte-te pe tine. Smereşte-te cu adevărat nu numai înaintea lui Dumnezeu, ci şi a oamenilor [160]. Şi „aruncă toată grija ta asupra Lui" (Ps. 54; 23; 1 Petru 5, 7), „care poate face cu prisosință mai mult decît cerem sau cugetăm" (Ef. 3, 20). Şi El va împlini toate cele făgăduite. Căci nu va respinge pe cei ce îl roagă din toată inima: pe robii Săi proprii şi cinstiți; pe cei ce s-au eliberat prin El şi în El de întreg omul vechi şi au auzit de la El cu bucurie negrăită: „Toate cîte veți lega pe pămînt vor fi legate în ceruri" ş.a.m.d. (Mt. 18, 18); pe cei cărora le-a dat toată puterea în cer şi pe pămînt [161] "Slujeşte deci Domnului cu frică şi te veseleşte de El cu cutremur" (Ps. 2, 11). Şi mulțumeşte-i cu o gură neoprită,

[159] Învață să ştii în ce treaptă duhovnicească te afli. Ca să-ți cunoşti „puterea" sau neputința.

[160] Cine nu se smereşte şi înaintea oamenilor, păstrează în ființa sa mîndria şi iese mereu în fruntea oamenilor, în fața lui Dumnezeu. Crede că pe el l-a făcut Dumnezeu mai bun, luînd ca motiv ceva din el însuşi, sau el însuşi s-a făcut mai bun prin eforturile sale. Aceasta nu mai e nici sentiment de frățietate. Şi dacă fiecare face aşa, se întreține o luptă între oameni. Desigur alta e smerenia înaintea lui Dumnezeu şi alta înaintea oamenilor. Pe Dumnezeu îl socoteşti totul, pe oameni frați ai tăi mai buni ca tine prin eforturile împlinirii voii lui Dumnezeu de către ei.

că s-a milostivit de tine şi de afli mulți prin robii Lui. Lui fie slava în veci. Amin.

103. (V. 198). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care-i ceruse să se roage pentru el.*

Dumnezeu cel îndurător, Cel prea înalt şi milostiv să vă dea puterea cea de sus ca să puteți cugeta totdeauna la cuvintele scrise vouă şi ca să împliniți lucrul cu adevărat duhovnicesc, adică să vă luptați cu gîndurile ce vă tulbură; deasemenea, ca să vă aflați împreună cu cei ce au primit talanții şi i-au îndoit (Mt. 25, 16-17) şi să auziți cele ce le-au auzit ei; şi ca să vă străduiți să vă răbdați unii pe alții şi să facă pîmîntul vostru roade bune lui Dumnezeu şi la bună vreme, fie o sută, fie şasezeci, fie treizeci (Mc. 4, 8). Aceasta este rugăciunea mea, ca păzind voi acestea să vă văd pe voi în Împărăția lui Dumnezeu ca prieteni buni, veselindu-vă în Domnul.

104. (V. 199). *Î n t r e b a r e a aceluiş către acelaş mare Bătrîn: Spune-mi, Părinte, de unde ne-a răsărit ispita ce ne-a venit ? Şi peutru ce se arată ? Şi cum poate fi golită de putere ? Şi roagă-te să mă izbăvesc de ea.*

[161] Le-a dat toată puterea să lege şi să deslege pentru că sînt uniţi cu Dumnezeu prin rugăciune şi prin dragostea faţă de oameni. Ei ştiu că nu din puterea lor leagă şi deslează, ci în numele Domnului şi din puterea Lui. Dar ei fac totul ca să apropie pe oameni de Dumnezeu, arătindu-ne prin credinţa şi prin dragostea lor dragostea lui Dumnezeu faţă de noi.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Diavolul, urîtorul binelui, cunoscînd că e de folos sufletului nostru şi că nu e alt mijloc de cîştigare a mîntuirii decît a ne purta sarcinile unii altora (Gal. 6, 2), ne pismueşte şi se străduește să semene ale lui în noi. De aci răsare ispita, pe care Domnul o va goli de putere. Şi ispita e golită de putere prin aceea că ne purtăm sarcinile unii altora şi ne rugăm pentru omul prin care vine ispita [162]. Dar fără lupta cu raţionamentul (pus în slujba ispitei) nu vine sfîrşitul ispitei [163]. Căci semănarea e uşurată de cedare [164]. Şi aceasta este şi ea o ispită din pisma aceluia, susţinută de o părută îndreptăţire, ca să te rupă de iubirea sfinţilor ce se

Ne rugăm şi pentru cel prin care ne vine ispita diavolului, pentru că e slab şi de aceea a primit să se facă unealta aceluia. Rugăciutrea noastră îl va întări, căci va simţi prin noi iubirea lui Dumnezeu faţă de el. Pentru că iubirea lui Dumnezeu arătată prin noi ne face să ne comportăm cu iubire faţă de el, să vorbim bine de el altora şi el va lua cunoştintă de aceasta.

[163] A răspunde răului cu rău, a căuta satisfacerea plăcerii, dă impresia că întăreşte fiinţa noastră. Pe aceasta se întemeează argumentarea părută raţională a ispitei. Trebue să demascăm falsitatea acestei argumentări, arătînd că întărind prea mult trupul, întărim pentru un timp ceeace e pieritor şi slăbim sufletul cel nemuiritor, slăbind puterea şi libertatea noastră ca subiect. Peste tot Varsanufie şi Ioan văd mîntuirea omului prin întărirea a ceeace e netrecător în fiinţa lui. Cel bun e tare. Săvîrşirea binelui e o întărire a existenţei. Ontologicul deplin implică eticul. Hristos întăreşte pe om pe cruce şi comunicîndu-ne tăria Lui de a suporta şi noi greutăţile, ispitele, ne face şi fiinţa noastră tare, pentru că o face bună.

[164] Ispita ca o sămînţă a răului e primită de om prin cedarea lui, prin faptul că nu luptă ca să nu se samene ea în el; e primită printr-un act de primă slăbiciune. E o cedare în faţa falsei argumentări.

roagă pentru tine şi să te lipsească de ajutorul lor. Iată ţi-am

arătat atît obîrşia cît şi sfîrşitul ispitei. Rabdă puțin şi vei lua uşurarea de acestea în Hristos Iisus, Domnul nostru.

105. (V. 200). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care se descurajase de ispitele ce-l împresurau.*

Frate Andrei, cel de un suflet cu mine, nu te descuraja. Căci nu te-a părăsit Dumnezeu, nici nu te va părăsi. Dar vestirea Stăpînului făcută lui Adam, părintele nostru comun, nu va trece. Iar ea sună: „În sudoarea feței tale vei mînca pîinea ta" (Fac. 3, 19). Şi precum a poruncit omului din afară, aşa a poruncit şi celui dinăuntru să conlucreze prin nevoință (prin asceză), cu rugăciunile sfinților care mult ajută ca omul să nu rămînă fără rod. Căci precum aurul ars în cuptor, în vreme ce e ținut cu cleştele şi lovit cu ciocanul, se face bun şi potrivit pentru diadema împărătească, aşa şi omul susținut de rugăciunile sfinților [165] care multe pot şi împlinesc, cînd e ars de necazuri şi bătut de ispite, dacă rabdă mulțumind se face fiu al împăratului [166]. Drept aceea, toate ți se fac spre folos, ca să primeşti şi tu îndrăznirea de la sfinți şi din osteneiile tale, a căror pîrgă nu te ruşina să o arăți [167].

Deci nu-ți pricinui întristare în loc de bucurie duhovnicească.

[165] Din rugăciunile sfinților se revarsă în noi o putere care ne susține, aşa cum în cuvîntul de încurajare al prietenilor simțim prezentă inima lor, care ne dă putere în dureri şi greutăți. În puterea venită nouă prin rugăciunile sfinților şi care ne snsține răbdarea se întîlneşte puterea lor cu puterea noastră trezită de puterea lor şi cu puterea lui Dunmzeu din care sfinții se întăresc în rugăciunile lor şi pe care ne-o comunică. E o comunicare între trei: între mine, între sfînt şi între Dumnezeu, care e prezent între mine şi sfînt unindu-ne. „Unde sînt doi sau trei adunați (sufleteşte) în numele Meu, acolo sînt şi eu în mijlocul lor."

[166] Acest om ajunge stăpîn pe sine, liber, împreună împărat cu Dumnezeu peste toate, nesubordonat nici unei forțe inferioare, ci fiu al Îpăratului şi frate al Fiului Lui cel Unul Născut.

[167] Nu te ruşina să arăți că ai cîştigat pîrga îndrăznelii împotriva patimilor, a ispitelor, a deplinei libertăți față de ele, a stăpînirii de

Şi crede în Cel ce ți-a făgăduit-o. Fii tare, iubitule, în Domnul !

106. (V. 201). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, căzut în mare descurajare.*

S ă nu lase iubitorul de oameni Dumnezeu pe urîtorul de bine vrăjmaş să samene întru tine întristare: şi descurajare, ca să nu te ducă la desnădejde în privința celor făgăduite ție,

iubitule, de binecuvîntatul Dumnezeu prin Duhul Sfînt. Ci să-ți deschidă inima ca să înlelegi Scripturile, precum a deschis inima lui Cleopa şi a însoțitorului lui (Lc. 24, 32). Pentru ce Dumnezeu după făgăduințele făcute, sfîntului patriarh Avraam, l-a ispitit iarăşi pe el ? Căci s-a scris că după cuvintele acestea -înleleg ale făgăduințelor - l-a lăsat pe prietenul lui, care-i adusese o aşa de mare jertfă şi care nu se cuvenea să pătimească nimic, căruia i s-a socotit credința spre dreptate să cadă iarăşi în ispită (Fac. 22, 1; 15, 6), spre probarea lui şi spre a face fără apărare puterile întunericului. Aceasta spre a fi pildă celor credincioşi, care, prin multe necazuri vor avea să intre în Împărăția lui Dumnezeu" (Fapte 14, 22) şi care „prin răbdarea lor cîştigă sufletele lor" (Lc. 21, 19), „în toate mulțumind" (I Tes. 5, 18).

Ia împreună cu aceştia în mintea ta şi pe cel dintre sfinți Iov. Căci pe acest „prieten sincer al lui Dumnezeu, pe dreptul

ele. Nu e ruşine a arăta că nimic nu te stăpîneşte, ci tu însuți eşti stăpîn peste toate. Stăpîn peste sine e cel ce nu e stăpînit de nimic. Deşi nu trebue să te lauzi că ai stăpînirea de sine totuşi trebue să arăți în fapte această stăpînire şi îndrăzneală față de patimi. Să nu te ruşinezi să arăți cu fapta că eşti mai tare ca ispitele, că le rezişti, că nu te laşi robit de ele. Iar îudrăznirea aceasta dă şi o bucurie, cum se va arăta în continuare.

adevărat şi fără pată, pe evlaviosul şi înstrăinatul de tot lucrul rău", care nu se cuvenea să pătimească vreun rău, l-a predat ca să fie ispitit spre probarea lui, pînă ce a arătat pe vrăjmaşii şi pîrîții lui ruşinați şi fără apărare, fiind dați pe față de el.

Ia în sprijinul credinței şi pe Iisus, pe Căpetenia şi pe Desăvîrşitorul mîntuirii noastre, (Evr. 2, 10) pe Cel ce ne-a răscumpărat pe noi din blestemul în care am căzut (Fac. 3, 13). Priveşte cum ajuns la ceasul crucii, ne-a arătat nouă calea răbdării drept calea mîntuirii [168], zicînd: „Părinte, de este cu putință să treacă acest pahar de la Mine, dar nu cum voesc Eu, ci precum Tu voeşti" (Mt. 26, 39). Iar aceasta a făcut-o pentru noi Cel ce-l certase pe Petru, care-i spusese: „Milostiv fii ție, Doamne, să nu-Ți fie Ție aceasta" (Mt. 16, 22) ca unul ce era gata şi hotărît să pătimească. Pentru noi s-a rugat să treacă paharul, ca rugîndu-ne şi noi să nu ne descurajăm, chiar dacă

[168] Calea mîntuirii e calea răbdării, ca mijloc al întăririi adevărate față de tot ce-l robeşte pe om din slăbiciune.

[169] Nu s-a rugat Iisus pentru Sine să treacă paharul dela El, ci pentru ca să ne învețe şi pe noi să ne rugăm cînd cînd ne aflăm în mare strîmtorare, şi rugîndu-ne să luăm putere să răbdăm. Astfel nici El n-a primit şi nici noi nu primim prin rugăciune depărtarea pătimirii, a necazului, ci puterea de a o răbda. Căci aceasta ne este de folos pentru a ajunge la tăria stăpînirii peste toate cele ce caută să ne robească, nu scăparea de durere. Deci nici Iisus n-a obținut ceeace a cerut, nici noi. Dar obținem altceva cu mult mai de folos. Rugăciunea nu-i ascultată totdeauna în ceeace cerem, dar e ascultată totdeauna prin faptul că ni se dă putere să răbdăm ceeace ni se lasă să suportăm.

în clipa de față rugăciunea nu ne este ascultată [169]. S ă ne gîndim deci la patimile Mîntuitorului nostru făcut om şi să răbdăm împreună cu El osîndirile, cuiele, nesocotirea, dispreţuirea, scuipările, hlamida batjocoritoare, podoaba cununii de spini, oţetul cu acreala lui, străpungerea suliţei, apa şi sîngele; şi ia din toate alinarea durerilor tale. Căci nu va lăsa osteneala ta să fie zadarnică (I Cor. 15, 58). Dar ca nu cumva privind pe sfinţii ce şi-au purtat în timpul lor roadele răbdării necazurilor şi au fost lăudaţi pentru aceasta, tu să rămîi nepărtaş de ele, te-a lăsat şi pe tine să rabzi puţină osteneală, ca să te faci împreună părtaş cu ei şi cu Iisus cîştigînd îndrăznire înaintea Lui împreună cu sfinţii. Deci nu te întrista, căci nu te-a uitat Dumnezeu, ci se îngrijeşte de tine ca de un fiu adevărat şi nu nelegitim. Şi te vei ţinea bine de vei lua aminte în chip neclintit la tine însuţi, ca să nu cazi din frica lui Dumnezeu şi din mulţumirea adusă Lui. Dar vei fi fericit, dacă te vei face cu adevărat străin şi sărac. Căci aceştia sînt moştenitorii împărăţiei lui Dumnezeu . îmbărbătează-te şi fii tare în Domnul. Nu preget să-ţi amintesc de aceleaşi bunătăţi, pe care ţi le va dărui Domnul. Roagă-te pentru mine.

107. (V. 202). *Rugămintea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn pentru sprijinirea inimii sale şi pentru iertarea păcatelor sale începînd de la naşterea sa.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Domnul Iisus Hristos să-ţi fie tămăduire şi sprijin sufletului şi trupului şi să-ţi susţină inima ca să nu pună stăpînire pe tine diavolul, urîtorul de bine şi de oameni. Cît despre iertarea păcatelor tale de la naştere şi pînă acum, aceasta ţi-o va hărăzi ţie Dumnezeu după patruzeci de zile dacă vei fi părtaş la rugăciunile mele pentru acest dar, prin scurta ta răbdare. Îmbărbătează-te deci şi fii tare în Domnul.

[170] Cel străin şi sărac de toate de bunăvoie e cu adevărat tare, s-a ridicat deasupra tuturor, putînd vieţui şi fără ele. Şi-a descoperit subiectul său nesfîrşit mai de preţ decît toate, El e cu adevărat liber şi puternic fiind unit cu Tatăl cel atotputernic şi supremul subiect nesupus de nimic. El e fiu după har al împăratulai suprem.

Domnul, marele

Doctor al sufletelor şi trupurilor, să fie cu tine. Pace Fie în Domnul, frate !

108. (V. 203). *R ă s p u n s u l lui Ioan, al celuilalt Bătrîn, către acelaş.*

Dacă oamenii fericesc pe cel bogat în cele lumeşti, cu mult mai mult fericesc eu iubirea ta care s-a îmbogățit cu cele dumnezeeşti prin rugăciunile binecuvîntatului nostru Părinte. Fără îndoială, dacă rugăciunea lui n-ar fi apucat să spună înainte: ,,Împuterniceşte-te şi îmbărbătează-te şi fii tare", ai fi fost în primejdie să te îmbolnăveşti din pricina micei tale negriji şi a puținului curaj de a stărui în rdbdare şi în îndelungă răbdare față de gîndurile tale şi față de cei ce te slujesc. Aşa însă ți-ai adus aminte de Apostolul care zice: "Purtați-vă sarcinile unii altora şi aşa veți împlini legea lui Hristos" (Ef. 6, 2). Căci pentru că te iubeşte, te-a încercat Domnul cu milă, datorită rugăciunii robului. Sau, ca şi prin această mică încercare să conlucrezi cu rugăciunea lui. Iar aceasta ți s-a socotit drept lucrarea ta, ca să închidă gura vrăjmaşului spre a nu zice: ,,Dacă ar fi fost ispitit spre îndreptare s-ar fi prăbuşit"[171] . Deci nu te întrista. Căci ți se întîmplă aşa cum ai auzit de la Bătrîn. Îmbărbătează-te şi fii tare, după cuvîntul lui.

[171] Ai conlucrat prin răbdarea ispitei adusă asupra ta cu rugăciunea lui Varsanufie pentru tine. Rugăciunea lui nu te-a scutit de ispită, ca să poți arăta şi tu prin răbdarea ei, o împreună lucrare cu rugăciunea lui. Dar şi rugăciunea lui te-a ajutat să aduci această răbdare. Prin aceasta s-a închis gura vrăjmaşului care ar fi putut spune că dacă ai fi fost supus la o astfel de probă, te-ai fi clintit din statornicia ta în credință şi în răbdare.

109. (V. 204). *Acelaş Bătrîn scăpat de ispite prin rugăciunile sfntului Bătrîn şi prin învățătura lui duhovnicească, i-a trimis acestuia mulțumiri.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: înalță toată doxologia Dumnezeului slavei. Pe El să-L lăudăm în veci. Amin. Căci nu nouă ni se cuvine slava, ci numai Lui şi Fiului S ău ş i Duhului S ău cel Sfînt. Dumnezeu a adus iubirea ta la ne1p72utința noastră ca să primim ajutorul Lui unul prin altul[172]. A vrut să împlinească cu noi Scriptura care zice: "Fratele ajutat de frate este ca o cetate întărită şi împrejmuită de ziduri" (Prov. 18, 19).

Dar fie ca noi toți să fim ajutați de Fratele nostru cel Mare, înțeleg de Iisus. Căci El a binevoit să ne facă pe

173

noi fraţi ai Săi . Şi aşa sîntem fericiţi de îngeri. Avem

[172] Dumnezeu ar putea să dea ajutorul Său şi omului în izolarea lui. Dar el face clară lucrarea Lui cînd o dă fiecăruia prin celălalt: El leagă pe fiecare nu numai de Sine, ci şi de celălalt. Prin aceasta impune fiecăruia o răspundere pentru celălalt şi susţine iubirea între ei. îl fereşte Pe fiecare de mîndria de a socoti că n-are nevoie decît de ajutorul lui Dumnezeu, deci de a dispreţui pe ceilalţi. Cît de mult îmi încălzeşte viaţa intersul celuilalt pentru mine! E şi celălalt capabil să mă întărească, cum sînt şi eu capabil să-l ajut. Omul nu e anulat. Dar iubirea reciprocă ce-i înobilează îi face mai capabili să se înalţe la simţirea lui Dumnezeu. însă nu numai această nobleţe produsă în ei de iubire îi ridică la simţirea lui Dumnezeu, ci şi experienţa pe care o fac despre limita puterii lor de a se ajuta în unele cazuri, fără un ajutor ce le vine amîndurora de mai sus de ei, de la Dumnezeu, ultimul izvor al puterii.

[173] Fiul lui Dumnezeu, făcîndu-se Fratele nostru cel Mare, a confirmat voinţa lui Dumnezeu de a fi ajutat fiecare din noi printr-un alt om, printr-un frate al nostru întru umanitate. A arătat prin aceasta marea importanţă a fratelui în existenţa noastră şi importanţa mea ca frate în existenţa altora. Iar prin aceasta răspunderea noastră a unuia faţă de altul, ca fraţi. Cînd ne-a făcut Dumnezeu aşa, a pus o temelie voinţei de a face pe Fiul Său Frate al nostru, sau crearea noastră ca fiinţe ce îşi au temelia în voinţa lui Dummzeu de a face pe Fiul Său

un astfel de Frate puternic, ca să ne facă şi pe noi puternici; tare, ca să împartă cu noi prăzile luate de la vrăjmaşi; arhistrateg (suprem conducător de oşti), ca să zdrobesască în război pe vrăjmaşii care poartă război împotriva noastră; Doctor, ca să împace pe omul nostru cel dinăuntru cu cel din afară ce se supune lui; hrănitor, care nu hrăneşte cu

hrană duhovnicească; viu, ca să ne facă vii ; milostiv, ca că ne miluiască; îndurător, ca să se îndure de noi; Împărat, ca să ne facă împăraţi; Dumnezeu, ca să ne facă dumnezei. Cunoscînd deci că toate sînt în El, rugaţi-vă Lui. Căci cunoaşte cele de care aveţi trebuinţă mai înainte de a le cere de la El (Mt. 6, 8). Şi împlineşte cererile inimii tale (Ps. 36, 4), dacă nu-L împiedici. Deci Lui înalţă-I doxologia ta. Căci Lui se cuvine slava în veci. Amin. Roagă-te pentru mine, frate, ca să cunosc

Fratele nostru, prin care ne mîntuim sau ne asigurăm viaţa de veci. Iisus a aşezat în Sine ca Frate al nostru toate posibilităţile comunicării de putete dela un frate la altul, nesfîrşitele resurse de milă. El a trăit în mod culminant responsubilitatea fratelui pentru fraţi, valoarea ce o au fraţii Săi omeneşti peutru El, conţinutul emoţional ce-l dă vieţii proprii interesul meu peutru frate, interesul fratelui pentru mine, căldura şi sensul ce le dă vieţii omeneşti relaţia între frate şi frate. În Iisus însă responsabilitatea nelimitată pentru frate nu e împreunată cu durerea de a nu-i putea asigura viaţa veşnică, aşa cum o voesc dar n-o pot da, de-a asigura de fapt valoarea eternă a fratelui simţită de mine. Căci în El această responsabilitate de frate poate şi realiza pe seama fraţilor ceeace doreşte el: eternizarea lor. Coborînd Fiul lui Dumnezeu din cer ca să se facă Frate al nostru, a coborît suprema nobleţe care-i poate înnobila pe oameni prin iubirea reciprocă reală.

neputința mea şi să mă smeresc.

110. (V. 205). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn despre secetă şi despre îndelungata lui tăcere.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Toate le face Dumnezeu la vremea lor. Şi toate spre folosul oamenilor. Dacă a împiedicat ploaia, a făcut-o spre certarea îndreptătoare a lor. Dar iarăşi se milostiveşte de ei şi le-o trimite. La fel a fost oprit o vreme cuvîntul, ca să simtă unii, măcar că ei totuşi n-au simțit. Dar Dumnezeu se întoarce iarăşi şi cuvîntul se grăeşte din nou după trebuință spre folos.

111. (V. 206). *Rugămintea aseluiaş către acelaş mare Bătrîn: Te rog, cuvioase Păriute, împlineşte peutru mine sfintele tale făgăduințe despre iertarea păcatelor.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: "Binecuvîntat este Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hrisios, care ne-a binecuvîntat pe noi cu toată binecuvîntarea duhovnicească întru cele cereşti" (Ef. 1, 3). Căci dacă te pregăteşti spre primirea celor cerute de tine, le vei lua prin multa ta osteneală şi prin neputința noastră. Căci eu socotesc cîştigurile şi foloasele fiecărui om şi ale fiecărui suflet ca ale mele" [174]. Deaceea cu bucurie şi arzînd mă cheltuesc pentru sufletele voastre, cum bine ştie Dumnezeu, singurul cunoscător al inimilor noastre. Şi ştiu şi sînt îneredințat că nu vom pierde în zadar osteneala noastră. Să ai deci încredere că vei lua cele cerute. Dar luîndu-le, păzeşte-le, ca să rămînă harul la tine. Căci mulți au luat, dar după ce au luat au căzut, pentru că n-au păzit cu frică ceeace au luat. Fii

[174] Dacă socotesc ca ale mele toate cele primite de cineva dela Dumnezeu, mă şi rog ca el să le primească, socotind că, le primesc eu însumi. Nu se poate simți cineva fericit cînd e bogat dacă ceilalți sînt săraci. Numai în ambianța bogăției generale sînt şi eu bogat. Eu mă îmbogățesc primind dela alții şi mă bucur de cele ce le au alții. Mă bucur de ceeace am eu cînd văd aceasta folosind pe alții, rodind în alții, făcînd bucurie altora. Această se referă mai ales la bunurile spirituale.

deci doritor al celor bune, dar şi păstrător al lor; slujitor bineplăcut al Stăpînului tău; ucenic smerit al Celui ce s-a [175]

smerit pentru tine; ascultător de Cel ascultător ; neţinător de minte al răului din puterea Celui neţinător de minte al răului; îudelung răbdător din puterea Celui îndelung răbdător; milostiv din puterea Celui milostiv; purtînd sarcinile aproapelui, precum şi El poartă sarcinile tale ; iubind pe toţi cu sinceritate, precum şi El ne iubeşte pe noi; urmînd Lui în toate pînă ce te va primi în marea Lui odihnă, pe care "ochiul n-a văzut-o şi urechea n-a auzit-o şi la inima omului nu s-a suit, la cele pe care Dumnezeu le-a pregătit celor ce-l iubesc pe El" (I Cor. 2, 9). Lui I se cuvine slava în veci. Amin. Roagă-te pentru mine, monachule !

112. (V. 207). *Acelaş i-a cerut marelui Bătrîn aceleaşi lucruri.*

R ă s p u n s: Frate Andrei, să-ţi dea ţie Domnul cele ce le-a spus Iisus: "Cereţi şi veţi lua" (Io. 16, 24). Să se împlinească toate cererile tale. Dar pregăteşte-ţi casa întru toată curăţia ca

[175] Aşa se împacă faptul de a nu avea nimic ce te robeşte, de a avea chiar pe Dumnezeu nu ca Stăpîn, ci ca Tată şi Frate, cu faptul că totuşi îi eşti ascultător şi plin de smerenie. Asculţi tu de Hristos, dar ascultă şi El nu numai de Tatăl, ci şi la trebuinţele tale; te smereşti tu faţă de El, dar s-a smerit şi se smereşte şi El pentru tine şi faţă de tine, mai mult decît te smereşti tu, pentrucă se coboară dela dumnezeirea Sa infinită sau cu ea pînă la starea de Frate al tău. E o întrecere în smerenie şi în reciproca preţuire, în deplina libertate.

să primeşti cele dăruite. Căci ele se aşează în casa curată ca într-o visterie. Şi îşi răspîndesc buna mireasmă acolo unde nu e gunoi. Iar cel ce gustă din ele se înstrăinează de omul vechi, răstignindu-se lumii şi lumea lui (Gal. 7, 14) şi vieţuind totdeauna Domnului. Vasul acestuia nu va fi spart oricît ar bate în el valurile vrăjmaşului. El s-a făcut de acum înainte înfricoşător celor potrivnici, căci ei văd în el sfînta pecete. Şi pe cît de vrăjmaş este acelora, pe atîta de prieten este marelui împărat. Drept aceea urăşte, frate, în chip desăvîrşit, ca să iubeşti în chip desăvîrşit. Depărtează-te cu desăvîrşire ca să te apropii cu desăvîrşire [176]. Scîrbeşte-te de o înfiere, ca să o iei pe alta

177

. Încetează să îm$_1$p$_7$l$_7$i$_b$neşti voile (tale sau ale celui rău) ca să împlineşti voia [177b]. Taie-te pe tine şi leagă-te pe tine

Numai cel ce urăşte desăvîrşit, iubeşte desăvîrşit binele. Dar ura desăvîrşită a răului înseamnă totala absență a urii. Nu te poți apropia cu desăvîrşire de cineva în iubire, dacă nu te-ai depărtat cu desăvîrşire de egoismul tău care te desparte de el, dacă n-ai înlăturat poarta care te închide în tine. Între cei răi, între demoni nu este apropiere reală, pentru că nu este iubire, pentru că nici nu s-au găsit pe ei înşişi. Ei sunt legați fără voia lor, prin blestemul răului, al urii.

[177] Pînă eşti fiul diavolului, nu poți deveni fiul lui Dumnezeu. Pînă mai eşti legat de cineva care e rău, care te îndeamnă la rău şi egoism, nu poți deveni intim celui bun, în comunicare cu el. Căci există şi o legătură a celor robiți de rău. E legătura robiei, nevrută de ei. E legat fiecare în zaua proprie a unui lanț care-i leagă pe toți. Se detestă, dar nu se pot desprinde unul de altul.

[177b] Voile tale despărțite de voia lui Dumnezeu nu sunt voi deplin libere. Ele nu sunt voia ta adevărată. Căci aceasta este robită de mîndrie, sau de o patimă sau alta. Ea e multiplă, căci tu însuți eşti sfîşiat, supunîndu-te cînd unui stăpîn, cînd altuia. Nu poți avea nici-o consecvență. Voia ta adevărată se afirmă cînd afirmă voia lui Dumnezeu. Atunci eşti cu adevărat liber şi unitar, sau tu însuți, căci faci permanent ceeace corespunde subiectului tău ca fundament veşnic al existenței tale fericite în fundamentul ultim al lui.

[178] . Omoară-te pe tine şi fă-te viu [179] . Uită-te pe tine ca să te cunoşti pe tine [180] . Şi iată ai faptele monachului.

113. (V. 208). *Acelaş i-a cerut marelui Bătrîn aceleaşi lucruri.*

R ă s p u n s: Frate şi prea iubite sufletului meu, Andrei! Dacă ai cunoaşte cum trebue darul lui Dumnezeu, chiar dacă toți perii capului tău ți-ar fi tot atîtea guri, n-ai putea să-L preamăreşti pe El, sau să-I mulțumeşti după vrednicie. Dar cred că tu îți dai seama de aceasta. Dumnezeu ştie că nu e bătaia ochiului meu, sau clipă în care să nu te am în minte şi în rugăciune. Dar dacă eu te iubesc aşa, cu mult mai mult te iubeşte Dumnezeu care te-a plăsmuit. Iar eu mă rog Lui să te călăuzească şi să te cîrmuiască după voia Lui. Şi El te cîrmueşte pe tine spre folosul sufletului tău. Iar dacă are îndelungă răbdare cu tine, aceasta este spre folosul sporit al sufletului tău. Rămîi deci aşa, mulțumindu-I pentru toate şi socotindu-te ca nimic în toate, crezînd că toate cele spuse ție se vor împlini în Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

114. (V. 209). *R ă s p u n s u l acelaiaş mare Bătrîn către acelaş, care-i ceruse aceleaşi lucruri şi înţelegere de la Dumnezeu.*

Taie-te de cel rău şi leagă-te de Dumnezeu, căci prin amîndouă acestea te eliberezi.
[179] Omoară-te pentru tine, ca să fii cu advărat comuniune cu Dumnezeu şi cu ceilalţi. Omoară individul egoistcare te ţine mort, ca
să fii viu ca subiect comunitar...
[180] Uită grija de tine, ca să cunoşti ce eşti cu adevărat, prin trezirea conştiinţei de eul tău răspunzător, îmbogăţit şi aprofundat prin legăturile fundamentale ce şi le descopere cu Dumnezeu şi cu

Frate Andrei, zis-a Domnul către Marta: "De crezi, vei vedea slava lui Dumnezeu" (Io. 11, 40). Crede deci şi tu şi vei vedea pe Lazăr înviat din morli şi stînd la masă cu Iisus (Io. 12, 2). Şi vei vedea pe Maria şezînd lîngă sfintele Lui picioare, izbăvită de grijile Martei. Crede că ţi se vor da toate cîte au fost cerute prin mine, nevrednicul, de la Dumnezeu, ca să le dea iubirii tale. Nimic nu cere Dumnezeu de la tine decît răbdare şi mulţumire, ca să-ţi deschidă visteriile înlelepciunii şi înţelegerii aflate în El. Te îmbrăjişez în Domnul, întru care fii sănătos cu sufletul şi cu trupul şi roagă-te pentru mine.

115. (V. 210). *R ă s p u n s u l Aceluiaş către Bătrîn către acelaş.*

Frate şi iubite Andrei, ascultă ! Cei ce primesc de la împăratul preţioasele monezi, de le păzesc cu sîrguinţă şi grije, ele rămîn strălucitoare şi curate. Dar dacă n-au grije de ele, nu numai că se ruginesc, ci se şi pierd. Deaceea a spus un oarecare înţelept: "Leagă argintul tău" (Sirah 28, 29). Iar eu îţi spun nu numai să-l legi cu credinţa neîndoelnică, ci să-l şi pecetlueşti cu smerenia şi cu înde-luga răbdare a ascultării, prin care se mîntueşte cel ce rabdă (Mt. 10, 22). îţi spun, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, un lucru îndrăzneţ: Prin mine, cel prea mic, îţi spune ţie Marele Mijlocitor Iisus, Fiul Părintelui celui binecuvîntat, dăruitorul Sfîntului Duh: "Iertate-ţi sînt păcatele tale cele multe" (Lc. 7, 47-48), de la naştere şi pînă acum. Primind deci această mare şi negrăită bucurie, iubeşte-L pe El cu toată puterea, arătînd roadă vrednică de pocăinţă (Mt. 3, 8) şi strigînd cu Sf. Pavel acele cuvinte ca o cîntare: "Cine ne va despărţi pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul, sau strîmtorarea, sau foamea, sau prigoana, sau lipsa fac îmbrăcăminte, sau primejdia, sau frica, sau sabia?"; şi zicînd

cu El: "Sîntem omorîți în fiecare zi, sîntem socotiți ca nişte oi spre junghiere. Dar în toate acestea sîntem mai mult decît biruitori prin Cel ce ne-a iubit pe noi. Căci sînt încredințat că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici începătoriile, nici stăpîniile, nici cele de față, nici cele viitoare, nici puterile, nici înălțimea, nici adîncul, nici vre-o altă zidire nu ne va putea despărți pe noi de dragostea lui Dumnezeu în Hristos Iisus, Domnul nostru" (Rom. 8, 35-39). Arată-te gîndind la acestea nu cu gura ci şi prin fapte. Căci zice: "întru răbdarea voastră veți cîştiga sufletele voastre" (Lc. 21, 19). Te-ai făcut părtaş de o mare vrednicie, arată mari şi vrednice fapte de răbdare şi de vrednicie. Căci prin ele se aşteaptă desăvîrşirea de care fie să ne facem vrednici în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh. Amin. Macină-le acestea neîncetat şi prin lucrare. Şi gustă dulceața lor ca să-ți înmiresmeze sufletul tău şi al celor cu care te întîlneşti. îmbărbătează-te şi fii tare, prea bine credinciosule !

116. (V. 211). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş.*

Frate Andrei, Domnul a spus că Ilie a şi venit (M. 17, 12). Şi eu îți spun că Lazăr al tău cel spiritual a şi înviat şi a fost deslegat de legături (Io. 11, 44) şi pentru el s-a împlinit cuvîntul: "Tu ai rupt legăturile mele" (Ps. 115, 7)[181]. Deci şi tu eşti dator să aduci "jertfa laudei" Celui ce te-a deslegat, ca să nu cazi iarăşi din negrije în legătătuile

[181] Mortul sufletesc e legat de patimi, nu se mişcă liber, nu e stăpîn pe sine. în fiecare se poate scula din mormînt, deslega din legături, omul său interior, în relație de prietenie cu Hristos, ca un alt Lazăr.

de mai înainte"[182], după cuvîntul Mîntuitorului: „Iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătueşti" (Io. 5, 14). Mulțumeşte lui Dumnezeu. Căci El se îngrijeşte de tine, te călăuzeşte în toate, dacă şi tu stărui în a voi. Fii sănătos cu sufletul şi cu trupul. Şi roagă-te pentru mine.

117. (V. 212). *Acelaş primind un aşa de mare dar, a mai cerut să fie înfățişat el şi cei împreună cu el (lui Dmnnezeu).*

R ă s p u n s: Slujitorule al lui Dumnezeu Cel Prea înalt şi împreună slujitorule cu mine, Andrei. Pace ţie şi celorlalţi împreună slujitori ai noştri dela Dumnezeu Tatăl şi dela Domnul nostru Iisus Hristos. Vă fac vouă cunoscut că încă înainte de cererea voastră v-am înfăţişat Sfintei, închinatei, celei de o fiinţă de viaţă făcătoare şi neînceputei Treimi, într-o înfăţişare care să vă păzească de tot răul. Dar nu voesc să nu şiţi şi aceea, că este şi o altă înfăţişare mai plină de frică, mai de neocolit şi de dorit întru toată frica şi mult iubită, mai plină de cinste şi mai slăvită. Care este ea ascultaţi: Cînd va fi făcut, de ruşine urîtorul de bine vrăjmaş, auzind glasul acela fericit şi de viaţă făcător al Mîntuitorului nostru către noi, glas plin de bucurie şi de veselie, luminat de o strălucire negrăită şi grăind: "Veniţi binecuvîntaţii Părintelui Meu de moşteniţi împărăţia cea gătită vouă dela întemeerea lumii (Mt. 25, 34). Atunci va avea loc marea înfăţişare înaintea Lui, cînd ,,Se va preda împărăţia lui Dumnezeu şi Tatăl (I Cor. 15, 24). Aceasta este şi afară de ea nu este alta. Şi cum se va face, ascultă: Fiecare dintre sfinţi înfăţişînd pe fiii săi mîntuiţi lui Dumnezeu, va zice cu glas strălucitor, cu multă şi mare îndrăzneală, spre uimirea

[182] Aducînd jertfa de laudă lui Dumnezeu, ieşi din robia egoismului sau a patimilor tale. Predîndu-te, cu simţire de laudă, lui Dumnezeu, te-ai eliberat de tine, ai intrat în orizontul larg al vieţii în Dumnezeu cel a toate iubitor.

îngerilor şi a tuturor puterilor cereşti: "Iată eu şi copiii pe care mi i-a dat Dumnezeu" (Evr. 2, 13; Is. 8, 18)

[183] . Ş i nu numai pe ei, ci şi pe sine ce va preda lui Dumnezeu [184]. Şi atunci va fi Dumnezeu toate în toţi (I Cor. 15, 28). Rugaţi-vă să ajungem acolo. Fericit cel ce aşteaptă şi ajunge acolo. Rugaţi-vă pentru mine, iubiţilor.

118. (V. 213). Acelaş, supărat de năluciri şi de ispitele ce veneau dela draci, şi mirîndu-se că după o atît de mare iubire de oameni a lui Dumnezeu şi după făgăduinţa bunătăţilor viitoare, se mai ivesc acelea, a întrebat pe acelaş mare Bătrîn despre ele: şi dacă mai stau în el

[185]

peceţile făgăduinţelor .

Cei mîntiţi prin cineva sînt fiii lui duhovniceşti. Ei s-au mîntuit prin el întrucît Hristos, pe care el li L-a făcut cunoscut, a lucrat prin el asupra lor. Dar şi el s-a făcut organ capabil al voii lui Hristos: prin credinţa lui tare prin viaţa lui potrivită voii lui Hristos, prin îndrumarea dreaptă dată lor. Ei vor fi scrisoarea lui de recomandare în ziua judecăţii. Vor arăta cum şi-a împlinit răspunderea lui. în el însuşi se vor arăta şi ei, sau ce a făcut el pentu ei (II Cor. 3,2). între cei ce lucrează pentru alţii şi între cei din urmă se produce o interioritate reciprocă. Ei nu mai pot fi despărţiţi unii de alţii. Inima părinţilor nu mai poate fi golită de copii şi nici a copiilor de părinţi.
[184] Dar cei ce se vor preda lui Dumuezeu împreună cu cei care i-au adus la mîutuire, vor fi predaţi şi ei de Hristos, care a lucrat prin rîvna lor de cîştigare a altora. Ei vor fi predaţi întrucît Hristos însuşi predîndu-se Tatălui îi va avea înscrişi pe toţi în Sine. Hristos va preda toate Tatălui, avîndu-le pe toate adunate în Sine, care se vor preda Lui. E marea concentrare a tuturor în Hristos în Marele Frate şi odată cu El în Tatăl, ca toţi să fie în Hristos la sînul Tatălui.
[185] Făgăduinţele se întipăresc ca o arvună în cei ce cred în ele. Cel ce va fi plin de iubire în împărăţia lui Dumnezeu, are de pe acum în sine iubirea în desvoltare.

R ă s p u n s u l lui Varsunufie: „Pace multă este celor ce iubesc pe Domnul şi nu va fi lor sminteală" (Ps. 118, 165). Pace multă va fi ţie în Dumnezeu, prea cinstite frate Andrei cel de un cuget cu mine. Să nu te moleşească pe tine mulţimea patimilor şi nălucirilor drăceşti, ci crede că nu vor izbuti nimic tulburările şi ispitele lor ci mai vîrtos îţi vor spori virtutea, dacă vom lua aminte cu grije să stăruim în răbdare. Căci s-a zis despre dreptul care se mîntueşte prin credinţă: „De se va feri, nu va binevoi sufletul Meu întru el" (Avac. 2, 4). Să nu slăbim deci coarda, ca să nu pierdem cele date nouă de iubitorul de oameni şi milostivul Dumnezeu. Căci e propriu Lui să ne dea şi nouă să fim paziţi.

Ş i să nu te miri că după sfintele făgăduinţe şi după darurile de care nu-I pare rău lui Dumnezeu, se mişcă iarăşi spre tine patimile necinstite ale acelora, urmărind să jefuiască comoara nesfîrşită, ci adu-ţi aminte de neruşinarea lor de după mărturia Stăpînului nostru Dumnezeu despre cel întru sfinţi şi slăvitul Iov [186]. Adu-ţi aminte cîte ispite şi uneltiri a pus în mişcare ca să doboare turnul şi n-au putut, nici n-au isbutit să jefuiască comoara strălucitei lui credinţe şi mulţumiri. Căci aşa cum întîlnirea cu focul face aurul mai strălucitor, la fel îl face mulţimea încercărilor pe cel drept. Căci Dumnezeu a îngăduit ca şi după mărturisirea Sa despre drept, să fie încercat robul

187

S ău spre şi mai marea laudă şi slavă a Stăpînului şi

[186] Deşi Dumnezeu însuşi a dat mărturie despre fidelitalea lui Iov, dracii au avut neruşinarea să pună la îndoială asigurarea dată lor de Dumnezeu despre această fidelitate.

[187] Dumnezeu a primit mai mare slavă prin răbdarea de către Iov a încerărilor venite asupra lui, atît pentru că mărturia lui Dumnezeu pentru el s-a dovedit prin ea adevărată, cît şi pentru că s-a arătat cît de tari sînt cei ce se încred în El.

spre ruşinarea vrăjmaşilor. Deci să nu te descurajezi. Căci pecețile făgăduințelor stau neclintite. Ci aşteaptă cu răbdare pe Domnul. Căci „cel ce rabdă până la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22), în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava în veci. Amin.

119. (V. 214). *R ă s p u n s u l marelui Bătrîn către acelaş, în care se semănase gîndul că neînfrînarea de la mîncări îl va împiedica să ajungă la cele făgăduite lui.*

Nu din nesocotirea înfrînării şi a nevoinței spun mereu iubirii tale să împlineşti trebuința trupului precum e nevoe. Doamne fereşte ! Ci pentru că dacă lucrarea lăuntrică nu ajută, după Dumnezeu, omului, în zadar se osteneşte în cea din afară. De aceea a spus Domnul că „nu cele ce intră spurcă pe om, ci cele ce ies din gură" (Mt. 15, 18). De fapt lucrarea dinăuntru făcută cu durerea inimii aduce liniştea adevărată a inimii, iar linştea aceasta aduce smerenia; şi smerenia face pe om locaş al

lui Dumnezeu[188]. Iar sălăşluirea Lui scoate afară pe dracii răi şi pe căpetenia lor, diavolul, împreună cu patimile lor necinstite. Şi astfel omul se face biserică sfințită, luminată şi curată a lui Dumnezeu, plină de toată buna mireasmă, de bunătate şi veselie. Omul se face atunci purtător de Dumnezeu, mai bine zis dumnezeu, precum sa spus: "Eu am zis: dumnezei sînteți şi fii ai Celui Prea înalt" (Ps. 81, 6).

Deci să nu te tulbure gîndul, mai bine zis vicleanul, că

[188] Smerenia deschide pe om cu totul lui Dumnezeu. Căci el nu mai ține la nimic care ar fi al său, ci aşteaptă totul dela Dumnezeu. Dar smerenia e adusă în inimă de liniştirea care înseamnă nefrămîntarea omului de nici-o grijă pentru ceva, deslipirea completă de toate. Prin liniştire se ajunge la smerenie, la conştiința adevărată că nu eşti şi nu ai nimic prin tine. Smerenia te face că te socoteşti atîrnat total de Dumezeu, făcîndu-ți-L deplin evident pe El.

mîncările trupeşti te împiedică să ajungi la făgăduinţă.[189]

Căci ele sînt sfinte şi din ceeace e bun nu poate ieşi ceva rău. Ci cele ce ies prin gură, trimise de inimă, opresc şi împiedică pe om să ajungă în mod sigur la făgăduinţele puse în faţa lui. împlinind deci trebuinţa trupului, să nu faci deosebiri, ci fă puterea omului dinăuntru să se ostenească şi să smerească gîndurile lui. Ş i atunci Dumnezeu deschide ochii inimii tale ca să vadă[190] „lumina cea adevărată" (Io. 1, 9) şi să spună cu înţelegere „prin har sînt mîntuit" (Ef 2, 5) în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

120. (V. 215). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş către Bătrîn: Fiindcă precum ştii, Stăpîue, sînt slab cu sufletul şi cu trupul, îţi cer să rogi pe Dumnezeu să-mi dea putere de răbdure ca să port cele ce vin asupra mea.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate Andrei, voesc să afle iubirea ta că toate darurile (harismele) se dau prin venirea Sfîntului Duh de multe ori şi în multe feluri. Odată a dat

[189] Dacă trupul e prin smerenie templu sfinţit al lui Dumnezeu şi dacă nu te legi prin plăcere de mîncările ce le consumi, ci gîndul întreg îţi este la Dumnezeu, mîncările se sfinţesc şi ele, gîndind în vreme ce le consumi la Dumnezeu.

[190] A primi în trup mîncările cu gîndul că Dumnezeu e totul şi eu nimic prin mine însmni, îmi deschide ochii să-L văd pe Dumnezeu şi prin această trebuinţă a mîncării şi chiar toate mîncările ca lăsate de Dumnezeu spre a corespunde trebuinţei întreţinerii trupului şi a vieţii mele de pe pămînt. E iluminarea prin care vedem pe Dumnezeu prin creaţiune, sau ca creator al tuturor. Dacă eu prin mine sînt nimic şi dacă toate prin ele sînt nimic, atunci trebue să fie cineva care îmi dă putinţa să exist şi dă şi tuturor această pntinţă, odată cu rostul lor pentru mine.

Dumnezeu Apostolilor Duhul să scoată draci; altădată să săvîrşească vindecări; altădată să prevadă; şi altă dată să învie morţi. Dar Duhul desăvîrşit stă în a ierta păcatele şi în a elibera sufletele de întuneric şi în a le duce la lumină. Deci îl rog pe Dumnezeu ca după eliberarea sufletului tău de întuneric, să-ţi dea Duhul Sfînt spre răbdare şi mulţumire; şi „ca să se ruşineze vrăjmaşul, neavînd de zis nimic rău împotriva noastră" (Tit. 2, 8). Conlucrează şi tu puţin, luptînd să-l dobîndeşti şi ţi-L va da „Dumnezeu cel bogat în milă" (Ef. 2, 4). Roagă-te pentru mine, frate.

121. (V. 216). *Intrebarea aceluiaş către marele Bătrîn: Te rog, stăpîne, pomeneşte-mă totdeauna şi arată-mi cum trebue să vieţuesc cu fratele care locueşte aproape de mine.*

Răspunsul lui Varsanufie: Frate, stă scris: „De te voi uita Ierusalime, uitată să fie dreapta mea" (Ps. 136,5)

Aceasta despre pomenire. Cît despre cum trebue să vieţueşti cu cel apropiat, cel ce voeşte să placă lui Dumnezeu să-şi taie voia sa de dragul aproapelui, silinduse pe sine. Căci zice: „împărăţia lui Dumnezeu este a celor ce o silesc şi cei ce o silesc, o răpesc pe ea" (Mt. 11, 12). Află deci cum se odihneşte fratele şi fă aşa şi vei afla odihnă de la Dumnezeu[191] în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

122. (V. 217). *Acest frate, care locuia aproape de*

[191] A sili împărăţia înseamnă a te sili pe tine. Căci prin această silire a ta, sau prin luarea ta în stăpînire de către tine cu putere, afli în sinea ta cea adevărată, sau prin ea, împărăţia care este a celor stăpîni pe ei, a celor ce au reuşit să pună cu sila stăpînire pe ei. Căci în această pntere a ta de a te stăpîni se arată puterea lui Dumnezeu, care te-a eliberat de toate. Dar stăpînindu-te pe tine nu mai superi pe fratele şi te vei întîlni cu el în dragoste sau în împărăţia veşnică. Aşa veţi fi

bătrînul bolnav compătimind cu neputinţa lui, i-a cerut tare mult marelui Batrîn să se roage pentru el.

Răspuusul lui Varsanufie: Frate, nu-mi dai pace. „Dacă ai fi cunoscut darul lui Dumnezeu" (Io. 4, 19), ai fi slăvit pe Dumnezeu, pentru că din vreme în vreme dojeneşte pe robul Său Andrei ca un Părinte milostiv, ca să închidă gura spurcată a demonului, pentru ca acesta să nu dea motiv împotriva lui în ziua judecăţii, că s-a odihnit în marile făgăduinţe, vestite lui de Dumnezeu, prin mine, prea neînsemnatul şi netrebnicul rob[192] . Dar ce socoteşti? Că nu pătimesc şi eu împreună cu el, mai mult ca orice om? Sufăr şi eu cu el. Căci altfel cum s-ar mai adeveri cuvîntul că „de suferă un mădular, toate mădularele suferă împreună cu el" (I Cor. 11, 26).

Dacă ai cunoaşte cu adevărat strălucirea celor ce-l aşteaptă, ai fi cîntat împrennă cu Pavel, mulţumind, vese-lindu-te şi zicînd că „nu sînt vrednice pătimirile vremii de acum de mărirea celor ce se vor descoperi" (Rom. 8, 18). Dumnezeu să-l întărească şi să-i trimită lui marea milă. Vă îmbtăţişez pe voi în Duhul Sfînt, privind cu Dumnezeu la înaintarea voastră cea

întru Hristos, Dumnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

123. (V. 218). *Acelaş frate dorea să slujească bătrînului după putere împreună cu slujitorul lui.*

amîndoi mîngîiați şi odihniți de Dumnezeu, a cărui dragoste ați aflat-o, ca pe cea care vă uneşte.

[192] Dacă n-ar veni asupra celui drept necazuri, diavolul (şi nu numai el, ci şi invidioasele slugi ale lui), ar putea spune în ziua judecății către Dumnezeu: i-a fost uşor să nu se clatine în viața pămîntească, odată ce a cunoscut făgăduința marilor bunătăți ce-l aşteaptă şi de a caror arvună s-a bucurat încă pe pămînt, nefiind supărat de necazuri.

Bătrînul, din dreapta socoteală nu voia să fie slujit de acela pentru cuvîntul Lui Ava Teodor din Ferme, care nu suferea să poruncească ucenicului său (Pateric, la Isaac 2). De aceea a întrebat pe celălalt Bătrîn despre aceasta.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dumnezeul cerului şi al pămîntului să sporească credința ta, o, prea cinstite şi prea, iubite frate; şi să întărească iubirea ta întru frica Lui ca să împlinească hotărîrea ta cea bună în privința aproapelui. Căci dacă te osteneşti puțin după putere, nu te va lipsi Dumnezeu de plata ostenelii tale. Deci odihneşte pe bătrîn atîta cît poți. Căci aceasta place lui Dumnezeu mai mult decît sfînta slujbă şi decît jertfa. Iar cele ce nu le poți, să le facă fratele. Şi bătrînul nu trebue să se ferească, din dreapta socoteală, de a fi slujit de către voi, odată ce e bolnav, ci să mulțumească lui Dumnezeu şi să se roage pentru voi. Căci fiind bolnav nu e dator să țină cuvîntul lui Ava Teodor, care a spus despre frate: „Nu sînt conducătorul chinoviei, ca să-i poruncesc. Dacă vrea să facă ceva, să facă ceeace mă vede pe mine că fac". Ava Teodor le-a spus aceasta pentru că putea să împlinească trebuința lui şi să slujească altora. Dar acesta este bolnav. Şi fiecare trebue să-şi ducă viața în frica lui Dumnezeu pe măsura şi starea lui, mulțumind Lui

totdeauna. Căci prin el îşi iau plata lor şi alții [193]. Deci să

[193] Prin cel bolnav, slujit de alții, aceştia îşi iau plata lor dela Dumnezeu. De aceea nu trebue ca cineva fiind bolnav, să oprească pe alții de a-l sluji. Căci aceasta i-ar lipsi pe aceia de plata lor. Dar nici el nu trebue să-şi piardă plata sa, lăsîndu-se slujit din comoditate, sau din mîndria ce i-o produce superioritatea în vîrstă, învățătură sau în poziția ierarhică (socială).

193b (neprecizat în text n.ed.) Cu mare delicatețe socoteşte Bătrînul Ioan că cel ce opreşte pe cineva să-l slujească, îl pismuieşte pentru răsplata ce o va primi de la Dumnezeu. Se socoteşte supus ispitei păcatului dacă nu se lasă slujit. Prin aceasta îl împiedică pe acela de

nu pismuiască pe cel ce vrea să asculte pe Cel ce zice: „Bolnav am fost şi mi-aţi slujit" (Mt. 25, 36). Căci Dumnezeu nu cere, precum am auzit adeseori, de la cel bolnav decît mulţumire şi răbdare. Pentru că acestea mijlocesc 194pentru neputinţa noastră înaintea lni Dumnezeu[194]. Deci potrivit dreptei socoteli să nu se ferească să fie slujit de oricare frate care voeşte să se ostenească după Dunmezeu. Şi să nu spună: îl împovărez, sau îl necăjesc. Ci să spună: „Cel ce slujeşte poate fi egal cu cei chinuiţi de boală dacă Dumnezeu l-a îneredinţat că-l va răsplăti pentru mine. Domnul să-l mîntuiască şi pe mine să nu mă osîndească".

S ă se păzească acestea şi locuiţi în pace, prin harul lui Hristos; al Dumnezeului nostru. „înainte de toate purtaţi-vă sarcinile unii altora şi aşa veţi împlini legea lui Hristos" (Gal. 6, 2). Şi pe lîngă acestea, să ne aducem aminte că moartea nu întîrzie să se apropie. Slujiţi Domnului şi aproapelui cu frică ca să moşteniţi prin El viaţa nemuritoare, în Hristos Iisus, Domnul nostru, întru care avînd nădejdea, nu vă îngrijoraţi de ziua de mîine (Mt. 6, 34). Căci se îngrijeşte El de noi. Şi dacă aruncăm grija noastră asupra Lui (I Petru 5, 7), se va îngriji El însuşi de noi precum voeşte. Lui se cuvine slava. Amin. Vă îmbrăţişez în Domnul, cerîndu-vă să vă rugaţi pentru mine, din dragoste,

124. (V. 60). *I n t r e b a r e a monachului Teodor către*

la înaintarea în desăvîrşire. Lasă-te deci servit cînd ai trebuinţă, nu atît pentru tine cît pentru cel ce vrea să o facă aceasta. Dar smereşte-te, primind această slujire, socotind că iei asupra ta riscul păcatului. Numai smerenia topeşte păcatul ce se poate lega atît de primirea slujirii cît şi de refuzul ei.

[194] Răbdarea şi mulţumirea aduse lui Dumnezeu îl apără pe bolnav pentru ceea ce n-a putut face pozitiv (post, nevoinţă) pentru Dumnezeu din cauza neputinţei lui.

marele Bătrîn: Cum pot să cunosc gîndul care vine dela Dumnezeu şi cel care e dela fire şi cel care e dela draci ?

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Fiule Teodor, cerînd, înţelege ce ceri şi pregăteşte-te de lucrare Căci s-a scris: „Nu cugetaţi cele înalte, ci lăsaţi-vă duşi de cele smerite" (Rom. 12, 16). Cererea ta ţine de o măsură mare. Dacă ochiul tău cel dinăuntru n-a fost curăţit prin multe leacuri, nu se poate despărţi de spini şi mărăcini, ca să poată prinde strugurele care întăreşte inima şi o veseleşte. Dacă nu ajunge omul la această măsură, nu poate deosebi lucrurile, ca să-şi dea seama de nu

cumva îşi bat dracii joc de el şi nu e amăgit încrezîndu-se în ei. Căci aceia schimbă chipul lucrurilor precum voesc, mai ales pentru cei ce nu cunosc meşteşugurile lor.

Iubitule, nădăjdueşte în Domnul şi-ți ,,va împlini cererile inimii tale" (Ps. 36, 3-4). Şi spune-I Lui în toate: ,Fie, Doamne, nu cum voesc eu, ci cum Tu voeşti" (Mt. 26, 39). Ş i va face cu tine după voia Lui.

Ascultă fiule deosebirea gîndurilor ce ai cerut-o. Cînd gîndul te îndeamnă să faci ceva după voia lui Dumnezeu, să ai bucurie în a face aceea şi o întristare care i se împotriveşte, află că e a lui Dumnezeu. Deci luptă-te să rabzi după cuvîntul Apostolului: "îmi duc trupul robit şi-l asupresc, ca nu cumva altora binevestind eu să mă fac neîncuviințat" (I Cor. 9, 27). Şi împlineşte voia lui Dumnezeu.

Iar dacă îți vine un gînd ce ține de fire, ia aminte cu grije şi vei putea să-l deosebeşti. Căci zice dumnezeeasca Scriptură: "Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeea sa şi vor fi amîndoi un trup" (Fac. 2, 24). Dar Apostolul cunoscînd că voia lui

Dumnezeu este să părăsim nu numai cele ale dracilor, ci şi cele ale firii, că „trupul la nimic nu foloseşte" (Io. 7, 33), a zis: "Cel ce se alipeşte de femee este trup, dar cel ce se alipeşte de Domnul, este duh" (I Cor. 6, 16-18). Deci cei ce voesc să fie duhovniceşti, trebue să respingă trupul. Căci ceea ce nu e de folos, e şi păgubitor. Iar ceeace păgubeşte trebue lepădat. Dar celor ce voesc să viețuiască în lume în chip evlavios le-a spus că ,,nunta e cinstită" ş.a.m.d. (Mt. 13, 4).

Iar gîndurile dela draci sînt tulburate şi pline de întristare şi atrag pe ascuns şi în chip subțire la cele dinapoi. Ele se îmbracă în piei de oaie, adică iau înfățişarea unor gînduri ale dreptății, ,,dar pe dinăuntru sînt lupi răpitori" (Mt. 7, 15), adică prin cele de la arătare folositoare, dar de fapt prin ele însăşi nefolositoare răpesc şi ,,amăgesc inimile celor simpli" (Rom. 16, 18). Fiindcă s-a spus de şarpe că este foarte viclean (Fac. 3, 15), păzeşte totdeauna capul lui ca nu cumva să afle în tine cuib şi prin el locuință şi să lucreze în tine pustiirea.

De doreşti deci şi tu să te faci duhovnicesc, respinge cele ale trupului. Căci cele ce le tăgădueşte cineva, pe acelea le şi leapădă. Ascultă pe Domnul însuşi zicînd: ,,De voeşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine şi să-Mi urmeze Mie" (Mt. 16, 21). Dar cum se leapădă omul de sine, dacă nu

[195] Avem aci o explicare a lepădării de sine, a tăgăduirii sale: înseamnă nu o nimicire totală a ființei proprii, ci o neîmplinire a trebuințelor vieții sale naturale, sau a voilor acestei vieți, împlinind omul însuşi voile lui Dumnezeu cu sine. Aceasta arată că el continuă să existe ca subiect care împlineşte voia lui Dumnezeu cu privire la el, voie care nu vrea ca omul să nu mai existe peste tot, ci să existe pe un plan superior, umplîndu-se de voia dumnezeiască. Aceasta e ridicarea ființei sale din planul în care vrea să trăiască prin puterile ei în marginile trebuințelor ei pămînteşti, în planul existenței unită cu

părăsind voile firii sale şi urmînd Lui [195].

De aceea vorbeşte în mod deosebit despre cele ale firii şi nu de cele contrare firii. Căci dacă părăseşte cineva cele contrare firii, n-a părăisit nimic din cele ale lui pentru Dumnezeu. Pentru că ele nici nu sînt ale lui[196]. Dar cel ce a lăsat cele naturale ale lui, striga pururea cu Sf. Apstol Petru: ,,Iată noi am lăsat toate şi am urmat Ţie. Ce oare va fi nouă?" (Mt. 19, 27). Şi aude cuvîntul acela fericit şi este asigurat de făgăduinţa vieţii viitoare. Ce a lăsat deci Petru, ca să se laude, ştiut fiind că nu era bogat? Nimic altceva decît voile sale naturale. Căci dacă nu moare omul cu trupul, vieţuind cu duhul, nu poate învia. Şi precum cele ale firii nu rămîn cu cel mort cîtuşi de

Dumnezeu, într-o deschidere pentru puterile ce-i vin din Dumnezeu. Propriu zis, într-un plan pur natural omul nu poate trăi. Cînd vrea să rămînă închis în acest plan, el se mîndreşte, deci se face robul unei patimi venită de la tatăl trufiei, care este diavolul, şi caută să dezvolte firea sa prin porniri exagerate care sînt tot atîtea patimi. Aci învăţătura Sf. Părinţi e cu totul opusă învăţăturii catolice despre putinţa de existenţă a unei ,,naturi pure" a omului. Dar patimile ce se mişcă în orizontul lumii acesteia în care toate sînt pieritoare, în realitate îl ,,pustiesc" pe om de viaţă. Numeroasele satisfacţii ce i le procură aceste patimi sînt urmate de o pustiire generală; o pustiire anticipată de o pustiire parţială ce urmează după satisfacerea fiecărei patimi în parte.

Despre necesitatea de a părăsi chiar cele ale firii, ca neputînd mîntui pe om, vorbeşte Varsanufie în rîndurile ce urmează. Dar părăsirea lor e un act de mai

mare curaj, de mai mare iubire a lui Dumnezeu, decît părăsirea celor contrare firii. Desigur pînă la un loc unele din cele ale firii trebue păstrate şi satisfăcute. Dar unii păstrează mai puţine din ele decît alţii. Aceştia sînt monachii. E necesar însă ca şi unii şi alţii să nu menţină ale firii despărţite de cele dumnezeieşti. [196] Cele contrare firii sînt patimile păcătoase. Fără ele poate omul trăi, căci nu fac parte din fire. Deci părăsindu-le pe ele pentru Dumnezeu, nu dă ceva din ceea ce este necesar. Dar cel ce dă ale firii sale aduce o jertfă lui Dumnezeu. însă prin aceasta se ridică pe un nou plan de existenţă, mai peresus de fire. Iar jertfa e sfinţită de Dumnezeu cînd e primită.

puţin, tot aşa nici cu cel mort duhovniceşte cu

trupul [197]. Dacă deci ai murit pentru trup, cum trăiesc în tine cele naturale?

Iar dacă nu ai ajuns la măsura duhovnicească, ci eşti încă prunc cu mintea, smereşte-te în faţa învăţătorului tău, ca să te dojenească spre îndreptare: ,,Nu fă nimic fără să ceri sfat" (Sir.

35, 29.), chiar dacă cecace se iveşte şi se pare bun la arătare. Căci lumina dracilor se dovedeşte pe urmă întunerec.

Deci tot ce auzi, sau gîndeşti, sau vezi, de-ţi tulbură inima fie măcar cît de puţin, este de la draci. Primeşte cele scrise pe scurt, crezînd că dacă ai asuda în acestea, Dumnezeu care toate le dărueşte, ţi-ar hărăzi să înaintezi ca să fii în toate pururea cu sfinţii spre a liturghisi şi a te bucura cu ei şi a moşteni împreună cu ei bunătăţile Lui, în Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia fie slava în veci. Amin.

125. (V. 61). *Deoarece Bătrînul ne se întreţinea cu nimeni decît cu slujitorul său, Ava (Serid), acelaş frate ceru prin scrisoare o convorbire cu el, zicînd că şi Ava Moise (Pateric, la Arsenie 38) şi ceilalţi părinţi se întreţinea cu cei ce cereau. Bărînul răspunse prin scrisoare, cu prevestirea unor lucruri a căror împlinire noi am cunoscut-o prin ceeace ni s-a întîmplat chiar nouă. Căci a spus că se va arăta lui. Şi anume în ce fel şi pentru cine: pentru „necredincioşii din Iudeia" (Rom. 15,*

31). Şi de fapt, după o vreme, fratele căzînd în ispita de a nu

[197] Aceasta nu e moartea duhului, ci o moarte a trupului pentru cugetare, pentru duh; adică nu e o moarte fizică a trupului, ci în spirit, sau pentru spirit. Trebue să mori în spiritul tău, ca să treci la înviere, la o altă viaţă, aşa cum trebuie să moară trupul fizic pentru a ajunge la învierea în astfel de trup. Numai cei care au biruit prin duh cele ale trupului vor învia întru fericire.

crede că Bătrînul e în chilie şi de a zice că Ava dădea închipuire prezenţei lui, chemînd Bătrînul pe frate şi pe cei ce se aflau în acel loc, le arătă tuturor picioarele. Şi eu însumi, păcătosul, m-am învrednicit de spălare[198] *. Şi aşa căindu-se fratele şi aducîndu-şi aminte de răspunsul Bătrînului, ne-a mărturisit necredinţa lui şi prevestirea Bătrînului. Şi toţi am preamărit pe Dumnezeu.*

Iată r ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate „nimeni nu cunoaşte cele ale celuilalt, decît duhul omului cel din el" (I Cor. 2, 11). Fiecare ştie ce are în casă şi ce a cîştigat în punga lui. Şi potrivit cu aceasta cheltueşte şi pentru întreţinerea altora. Apoi avem porunca Stăpînului să nu zidim turn înainte de a fi calculat cheltuelile (Lc. 14, 28). Numără-mi pe sfinţii care s-au îmbogăţit (sau: care te îmbogăţesc) în duh. Şi mă veseleşti cu cunoştinţa ta, dar şi mai mult cu faptele tale. Dar eu îi cercetez pe ei şi pe cît îi aflu de prisoselnici în faptele lor cele bune, pe atîta mă aflu pe mine de prisoselnic în fapele

mele cele rele. Şi aceia au lucrat cu îndrăzneală, iar eu fără să fac nimic, tremur, cunoscînd cele făcute de mine, pentru Cel ce a zis: „Tu cel ce înveţi pe altul, pe tine nu te înveţi?" (Rom. 2, 21). Şi mă străduesc să nu-L mai aud cum mă osîndeşte şi-mi zice: „Făţarnice, scoate mai întîi bîrna din ochiul tău" ş.a.m.d. (Mt. 7, 5). Dar mă silesc să o scot şi nu izbutesc. Totuşi nu desnădăjduesc, ci nădăjduesc să izbutesc. Dar spune-mi frate: dacă zice cineva unui sărac: „Unii oameni au dat ajutoare, dă şi tu chiar dacă nai nimic", o poate acela face ? Şi ce urmează de aci? Că mulţi însetaţi aflînd cu bucurie apa, nu caută să afle

Nota în textul grec: Poate acesta era Serid, egumenul mînăstirii.

izvorul ei, sau al ploii, sau al rîului de unde vine[198b]. Şi mulţi bucurîndu-se de strălucirea soarelui, nu iscodesc de e mare sau mic, văzut sau nevăzut. Şi în privinţa altor stihii la fel. Tot aşa Părinţii întrebaţi au spus despre Dumnezeu: „Nu căuta pe Domnul şi nu întrba unde locueşte" (Pateric, Sisoe 40).

Ce-ţi voi spune deci ţie, care ai părăsit străduinţa de a cerceta păcatele şi doreşti să mă vezi pe mine, vierme împuţit, „pămînt şi cenuşe" (Iov 42,6) ? Dar şi eu, ca un nebun, bucurîndu-mă de întrebare, ţi-am trimis un răspuns, amăgindu-mă şi socotind că sînt ceva şi dînd uitării ceeace s-a scris că „cel ce socoteşte că este ceva, nefiind nimic, se amăgeşte pe sine" (Gal. 6,3). Da, m-am amăgit în aceasta şi am vorbit fără să fiu vrednic. Tu însă, lucrează ca un bun şi ascultător lucrător şi nu cere aceasta dela mine. Totuşi eu doresc să te văd şi să te îmbrăţişez pe tine şi pe toţi, mînat fiind de iubirea cea dela Dumnezeu. Dar în momentul cînd mă va înştiinţa Dumnezeu. Atunci mă voi arunca, prin mine însumi, la picioarele voastre şi vă voi săruta, rugîndu-vă să fiu izbăvit de cei necredincioşi din Iudeia. Şi să nu ne cheltuim, frate, zilele noastre în împrăştiere, ci să cîştigăm plînsul plin de lacrimi, ca să dobîndim fericirea. Ş i să petrecem cu cei săraci şi blînzi, ca să ne facem

împreună moştenitori cu ei[199]. Şi să urmăm pacea cu toţii, ca să ne aflăm împreună cu fiii lui Dumnezeu. Să îndurăm osîndirea şi defăimarea, ca să se înmulţească plata noastră în ceruri. Să ne sîrguim să ne arătăm Lui prin fapte bune, „ca văzînd oamenii faptele noastre cele bune să preamărească pe Tatăl

[198b] Să nu căutăm să ştim teoretic prea multe despre Dumnezeu, izvorul puterii noastre, ci să ne folosim de ea. Nu cere unui sărac ca mine, spune Varsanufie, să-ţi dau cunoştinţa tainelor lui Dumnezeu, pe care nu o am.

[199] Petrecînd cu cei săraci şi blînzi, ne vom face ca ei şi vom moşteni împreună cu ei Împărăţia cerurilor.

nostru Cel din ceruri" (Mt. 5, 3-16). Nu învîrtindu-te pe tine ţi-am scris acestea. Căci mă văd pe mine apăsat de multe datorii. De aceea cad neîncetat, rugîndu-mă lui Dumnezeu ca să-mi dăruiască mie şi ţie iertarea păcatelor prin rugăciunile sfinţilor. Amin.

126. (V. 62). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care-l fericise pe el pentru virtutea lui şi-i spusese cuvinte din Scriptură şi-l întrebase dacă trebue să respingă fructele şi să se poarte cu credincioşie şi cu ascultare ca Părinţii; şi despre rugăciune şi cu rugămintea de a i se lumina ochii lui bolnavi.*

Frate, s-a împlinit cu mine prin tine Scriptura care zice: ,,Poporul Meu, cei ce vă fericesc pe voi, vă amăgesc" (Is, 9, 16). O astfel de fericire (laudă) nu ne lasă să vedem ruşinea faptelor noastre. Ea vatămă, precum socotesc, chiar pe cei ajunşi la măsură şi-i desparte de credinţa în Dumnezeu. Căci zice Domnul: ,,Cum puteţi crede în Mine, primind lauda unii de la alţii?" (Io 5, 44). Cel ce înţelege smerenia Apostolului va alege mai ales nebunia, ca să se facă mai tîrziu înţelept. (I Cor. 3, l8) [200]. Căci cel ce voeşte să se arate pe sine ştiutor (gnostic) şi nu mai degrabă duhovnicesc (pnevmatic), mă voi mira de va scăpa de osînda ce i se rîndueşte prin firea [201] însăşi. Iar

[200] Cine săvîrşeşte fapta pentru a fi lăudat de alţii şi se bucură de laudele ce i se aduc de aceia, se va dovedi pînă la urmă neînţelept. Dimpotrivă, cel ce nu urmăreşte asemenea laude şi nu dă pe ele nimic, fără a face totuşi răul, se va dovedi pînă la urmă înţelept, căci nu s-a slăbănogit în căutarea slavei deşarte.

[201] Firea însă se slăbeşte în cei ce caută laudele dela alţii, sau se dovedeşte slabă. Ce va face cînd nu va mai fi lăudat ? Şi cu siguranţă

despre cei smeriţi scrie că vor lua har (Prov. 3, 34). Oricine laudă dulceaţa cuvintelor lui Dumnezeu, dar nu se hrăneşte din ea, o face să apară amară. Oare e amar cuvîntul: ,,De voeşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine şi să-şi ia

laudele ce i se aduc, pentru că e văzut că le doreşte şi are să le impună, nu sînt sincere şi nu vor ţine mult. Nu vor ţine după ce nu va mai avea puterea să le impună. Chiar cei ce-l laudă pe cineva, de voie, de nevoie îl osîndesc în sinea lor în vreme ce la arătare îl laudă; iar cînd nu vor mai avea interesul să-l laude, îl vor osîndi pe faţă. Iar laudele le caută cel ce se arată ştiutor al poruncilor, dar nu împlinitor al lor, ca omul duhovnicesc. Cel ce împlineşte porunca se va face tuturor slujitor, deci se va smeri. Prin aceasta el este duhovnicesc şi nu caută lauda. El nici nu vrea să-ţi spună că ştie această poruncă. Cine voeşte să arate că o ştie, de fapt nu o face, ci vrea să se laude cu ştiinţa sa. Cunoştinţa lui rămîne la suprafaţa lucrurilor. Aplicarea cunoştinţei se imprimă în fiinţa proprie. Acela vesteşte împlinirea poruncilor în viaţa sa.

crucea sa şi să urmeze Mie" (Mt. 16, 24)? Iar de e dulce, pentru ce, vrînd să împlinim voia proprie, îl respingem ? Cel ce se arată pe sine cunoscînd calea care duce la cetate, întreabă de ea fie din dispreţ, fie ca să ispitească pe cel întrebat şi să rîdă de el. Iar de cunoaşte calea şi nu merge pe ea, e judecat ca unul ce o nesocoteşte. A avut şi Ava Arsenie, cunoştinţa, dar nu a arătat-o (Pateric, Arsenie 5), zicînd: Voesc să mă mîntuiesc dar nu ştiu cum" (Pateric, Antonie şi Arsenie 1). Dacă deci cineva arată, fratelui său calea, dar nu are grijă să meargă el însuşi pe ea, e socotit vinovat. Iar cale este aceasta: ca cele trecute şi aruncate de noi la spate să nu ne atragă la cele dinapoi. Căci altfel ne-am afla iarăşi la locul de unde am ieşit şi deci vrednici de dispreţuit ca unii ce ne-am ostenit în zadar. Pentru că cel ce voeşte să cunoască drumul, dacă nu merge pe el împreună cu cel ce-l cunoaşte în chip desăvîrşit, nu ajunge niciodată la cetate. Aruncă voia ta înapoia ta şi smereşte-te în toată viaţa ta şi te vei mîntui.

Iar despre foame, să nu le ceri din propria voinţă. Dar dacă ţi le vor da, ia şi mănîncă, suspinînd pentru osînda [202] ce ţi-o aduce plăcerea aceasta . Iar pentru că vorbeşti de sfinţi, urmează-le ascultarea şi credinţa arătată în fapte. Căci fără fapte s-a dovedit că o moartă (Iac. 2, 26). Şi fiindcă vorbeşti de ascultare, să ştii că nu e una mai bună decît cea arătată în supunere. Căci în aceasta stă ascultarea. Şi a zis careva: „Fiul ascultător va trăi".

Iar despre ochi, puternic este Cel ce i-a plăsmuit să-i şi lumineze împreună cu ochii dinăuntru, cu care dacă am vedea, după cuvîntul Mîntuitorului, n-am avea nevoie de cei dinafară, care văd deşertăciunea lumii.

Puternic e deci Dumnezeu să facă să ne aflăm cu cei ce se mîntuesc, spre slava prea sfîntului Său nume. Amin.

127. (V. 63). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care-l întrebase împreună cu alţii: Cine a dat diavolului puterea şi stpînirea ?*

Dacă voiţi să cunoaşteţi ceeace nu vă este de trebuinţă: cine a dat diavolului puterea şi stăpînirea, să o cunoaşteţi din aceasta şi să nu faceţi, din pricina neştiinţei voastre, pe Dumnezeu cauza relelor. Luaţi o pildă dela voi. Dacă cineva dintre voi înclină cu propria voinţă spre rău şi-l face, e judecat de Dumnezeu ca unul ce a făcut răul din propria voinţă. Dar

[202] Deci mănîncă, tăind pe cît poţi plăcerea dela fapta aceasta, sau aşteptînd osînda pentru ea.

întrebi: Cine i-a dat voiuţa? Dacă Dumnezeu, pentru ce îl judeci pe el? Vă spun: Nu înfăţişaţi pe Dumnezeu, din pricina strîmbării aduse ei de diavol, ca voitor al răului. Nu este aceasta, să nu fie ! Chiar dacă au spus-o aceasta unii dintre sfinţi, înţelesul în care au spus-o vă este cu totul nepriceput. Ei au spus că Dumnezeu i-a dat aceluia putere şi stăpînire, întrucît nu-l opreşte şi nu-l împiedică dela săvîrşirea răului. Aşa să înţelegeţi cuvîntul: ,,Eu am învîrtoşat inima lui Faraon" (Ieş. 10, 1). Întrebi: Dacă este aşa pentru ce îl învinuieşti[203] ? El o spune aceasta pentru că nu l-a pedepsit de mai înainte. Aceasta o poate cunoaşte cineva şi din cartea lui Iov. Căci se spune în ea că diavolul a pierdut averile şi pe fiii lui. Dar auzi-l pe Iov zicînd: ,,Domnul a dat, Domnul a luat, cum a socotit Domnul aşa a făcut. Fie numele Domnului binecuvîntat în veci" (Iov. 1, 21).

Pentru ce, deci, nu numeşte pe pierzător, ci pe Cel îndelung răbdător şi în stare să împiedice şi să oprească răul ? Dar ia seama că pentru nimic altceva nu i-a spus aceluia: ,,Iată ţi-l dau pe el în mîinile tale" (Iov. 1, 12), ci ca să-l arate pe Dumnezeu cauza mărturisirii dreptului Iov că dela El are toate binefacerile. Deci Dumnezeu este înfăţişat ca Cel ce i-a dat aceluia putere şi stăpînire, pentru că nu l-a impiedicat (de a face răul). Căci Dumnezeu i-a încredinţat la început o stăpînire bună şi dîudu-i-o, nu i-a luat-o înapoi; dar acela primind-o, s-a

[203] Aceasta este problema teodiceii, care caută să scoată pe Dumnezeu de sub vina existenţei răului în lume. Liebnitz a răspuns că lumea aceasta este cea mai bună posibilă. În orice caz ea poate ajunge la o înălţime decît care nu există alta mai sus. E un lucru pe care necredinţa nu-l cunoaşte. Pentru ea lumea rămîne total în ceea ce este. Ea nu poate deci găsi o explicare a răului. După învăţătura creştină lumea se poate îndumnezei prin har. Oamenii (toate fiinţele conştiente) au în ei şi în lume şi în ajutorul lui Dumnezeu toate condiţiile pentru aceasta. Îngerii, la fel pot ajunge acolo. Chiar pe pămînt oamenii ar putea trăi în bună înţelegere. Răul e produs de libertatea rău folosită de o parte din îngeri şi de oamenii care se lasă ispitiţi de ei şi de trup prin reaua folosire a libertăţii. Îngerii răi pot face rău oamenilor şi prin distrugerile produse în natură. Există o putinţă de lucrare tainică a spiritului asupra naturii. Dar o lume fără libertate ar fi o închisoare insuportabilă pentru fiinţele conştiente. Lipsa de libertate nu se poate împăca decît cu absenţa conştiinţei. Dar aceasta este o lume cu totul inferioară, nedemnă de puterea lui Dumnezeu. Dumnezeu lasă fiinţele conştiente libere să facă şi răul, pentru că le respectă conştiinţa şi libertatea. Dar El face şi din răbdarea Lui şi din lupta acelor fiinţe cu ispitele posibilă o întărire spirituală a fiinţelor umane. Căci omul trebue să crească cu colaborarea sa spre mărirea sa de fiu al lui Dumnezeu prin har.

făcut neascultător şi în locul ei s-a îmbrăcat cu facerea celor rele. Deci Dumnezeu S-a arătat ca neîmpiedicîndu-l, pentru că e Cel ce i-a dat puterea. Nu scrie: N-a primit binecuvîntarea şi Dumnezeu a depărtat-o de la el; ci „şi se va depărta dela el" (Ps. 108, l7) [204].

Aşadar să nu socotiţi pe Dumnezeu cauza relelor, căci aceasta vă va aduce osîndă. Ci acela însuşi (diavolul) şi-a ales sie-şi puterea de a face răul şi Dumnezeu nu l-a împiedicat. Căci zice: „Şi a iubit blestemul şi i-a venit lui" (Ps. 108, 17); nu zice că Domnul i l-a dat lui. Drept aceea staţi neclintiţi întru Domnul, în credinţa că este Căpetenia vieţii noastre şi a tuturor bunătăţilor. Şi mă iertaţi că m-am lăsat atras în întrebări copilăreşti, părăsind grija desăvîrşirii. Copii, binecuînteze şi sporească Domnul rodurile voastre în numele Tatălui împreună cu Sfîntul Duh.

S c o l i e: In acestea purtătorul de Dumnezeu părinte arată limpede că cel ce se străduește pentru mîntuire nu trebue să caute darul ştiinţei. Căci ştiinţa îngîmfează, cum zice Apostolul. Se cuvine să întrebi despre patimi şi cum să-ţi conduci viaţa. Căci aceasta e de trebuinţă şi duce la smerenie. Iar smerenia e mîntuirea prescurtată: „M-am smerit şi m-a mîntuit Domnul", spune oarecrare dintre sfinţi. „Monachul smerit nu va iscodi cele negrăite, iar cel mîndru va iscodi judecăţile[206]. Unui doctor care întrebă dacă trebue să se ocupe mai mult cu cărţile de medicină, decît cu patimile, pentru că aşa ajungem la desăvîrşire, izbăvindu-ne de robia patimilor, sfîntul i-a spus că e bine să se ocupe cu amîndouă în chip cuvenit şi cu dreaptă socoteală. Iar spunînd: „Iertaţi-mă că m-am lăsat atras de întrebări copilăreşti", dă de înţeles, sau mai vîrtos arată deschis că astfel de întrebări sînt pline de cuget copilăresc şi de multă neştiinţă. Ba pe lîngă accea, şi de o cumplită mîndrie.

[204] Scriptura nu spune că Dumnezeu i-a luat diavolului şi oricărui făptaş al răului puterea, pentru că nu o foloseşte spre bine şi deci spre binecuvîntarea lui; ci că nu va ajunge la binecuvîntare, pentru că a folosit rău puterea dată lui.

[205] Scolia aceasta se cuprinde în ed. Volos, în text.

128 (V. 64). *I n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: Ce să fac, părinte, că mă chinuieşte gîndul că mi-am părăsit copiii şi soţia ţi au rămas fără ocrotire ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: S-a scris în Pateric despre un oarecare că fiind nedreptățit de cineva s-a dus la un bătrîn şi i-a spus: „Am fost nedreptățit de cineva şi vreau să mă răzbun". Şi i-a răspuns bătrînul: „Nu fiule, ci să lăsăm lui Dumnezeu cele ale răzbunării". Dar fiindcă nu l-a convins, a zis: „Să facem o rugăciune". Pornind rugăciunea, bătrînul a început să zică la auzul fratelui: „Doamne Dumnezeule nu mai avem trebuință de tine ca să îngrijeşti de noi, căci noi ne facem singuri dreptate". Acela, străpuns de cuvînt, a zis: „Iartă-mă, Ava nu mă voi mai răzbuna". (Sisoe I).

Deci iată ce-ți spun, frate: dacă ne îngrijim noi înşine de soție şi de copii, nu se mai îngrijeşte Dumnezeu de ei; dar dacă-i lăsăm, Dumnezeu se va îngriji de ei şi de noi. Nu socoti deci că trebue să te îngrijeşti de ei, sau să te rogi pentru ei, ca

Aceasta o spune Ioan Scărarul.

197

să nu-i ai în amintirea ta şi să nu se ivească o patimă în sufletul tău.

129. (V. 65) *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Ce să fac că, stăruie în mine cu putere întristarea pentru despărțirea de soție ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: S-a scris despre bărbat şi femeie că „vor fi amîndoi un trup" (Fac. 2, 24). Precum deci dacă se taie din trup o parte oarecare, trupul rămas suferă pînă se tămădueşte rana, apoi durerea încetează, la fel şi în cazul tău e de trebuință să suferi de pe urma tăierii trupului.

130. (V. 66) *R ă s p u n s u l marelui Bătrîn către acelaş la aceiaş întrebare.*

"Dacă celui ce crede toate îi sînt cu putință" (Mc. 9,1

207

23), unde este credința ta ? Sau dacă ți-ai ales starea unui mort, întreabă pe mort dacă o doreşte pe soția sa, sau dacă nu va fi osîndit pentru că venind ea, a curvit? Dacă ai lăsat pe morți să-şi îngroape morții lor, pentru ce nu binevestești Impărăția lui Dumnezeu (Lc. 9, 60) ? Pînă cînd vei dormi ? Veghează şi strigă cu David: „Să nu apleci inima mea către cuvite viclene, ca să caut desvi-novățiri în păcate" (Ps. 140, 4). Dacă ai înțeles mai mult decât toți cei ne te învață (Ps. 118, 99), viclenii demoni care împresoară inima ta sporesc, cu şi mai multă tărie

războiul gîndului la femee[208]. Dar unde s-a ascuns de tine

[207] De ce te vaiţi că nu poţi birui această întristare cînd ştii că „ celui ce crede toate îi sînt cu putinţă "? Unde este credinţa ta, dacă socoteşti că nu poţi birui întristarea despărţirii de soţie ?
[208] Dacă ai înţeles şi ai respins alte ispite mai mult decît toţi, demonii aduc războiul mai puternic al gîndului la femeie. Sau: precum ştii mai mult decît alţii, care n-au fost căsătoriţi, demonii aduc în tine cu mai multă tărie războiul gîndului la femeie.

cvîntul Scripturii: „Credincios este Dumnezeu, care nu ne va lăsa pe noi să fim ispitiţi" (I Cor. 10, 13)? Iar dacă le pătimim acestea din neputinţa noastră, să nu învinovăţească soarele că nu-l luminează sau nu-l ajută. Ş i de crezi că s-a subţiat ca un păianjen sufletul omului pedepsit pentru fărădelegea lui (Ps. 38, l5), pentru ce se moleşesc mîinile tale înainte de a începe; războiul? Dacă e puternic Cel ce zdrobeşte pe toţi vrăjmaşii împreună cu noi pentru noi, pentru ce-L, bîrfim că stă departe de noi din pricina necredinţei şi lenii noastre? Dacă nimenea nu e mai tare ca el şi te lauzi zicînd: „Tu cu mine eşti" (Ps. 22, 4), de ce te temi şi tremuri, avîndu-l pe El ca tine? Arată iubirea şi vei lua puţin din focul ceresc, pe care a venit să-l arunce pe pămînt Stăpînul tuturor (Lc. 12, 43). „Ca atunci cînd se va semăna de vrăjmaş neghina (Mt. 13, 25), să o ardă focul şi să o consume. Tămîiază deci din acest foc, ca Dumnezeu să

[209] Tămîia reprezintă jertfa fiinţei noastre. Dar ea trebue să se aprindă de căldura dragostei, ca să urce la Dumnezeu. În stare de jertfă fiinţa noastră răspîndeşte o simţire eliberată de egoism, care place lui Dumnezeu ca o bună mireasmă. Dar fiinţa noastră se aprinde de focul dragostei şi de pornirea de a se dărui ca jertfă Tatălui, numai întrucît acest foc îi vine din Hristos ca jertfă supremă plină de dragoste. Prin aceasta ne unim în starea de jetfă cu Hristos în stare de jertfă, sau Hristos în stare de jertfă ia în Sine şi în mireasma Sa ca jertfă dăruită Tatălui şi mireasma jertfei noastre. Atrasă de această stare a noastră, în care sîntem total puşi la dispoziţie şi deschişi Tatălui şi Fiului şi Sf. Duh, Sfînta Treime se sălăşuieşte în noi ca într-un templu, în care i se oferă jertfa fiinţei noastre. Fiinţa noastră e şi templu şi jertfă lui Dumnezeu, plină de căldura jertfei lui Hristos şi de bună mireasmă a predării totale lui Dumnezeu. Venit în noi şi unit cu noi cei aflaţi în această stare de jertfă. Pasagiul se resimte de

primească buna mireasmă a tămîii tale şi să o ducă în faţa Părintelui Său împreună cu Duhul de viaţă dătător şi să-şi facă sălaş la tine, în biserica ta, în care te înfăţişezi Lui ca jertfă vie, sfîntă, bine plăcută Lui[209]. Şi atunci, încălzit de acest foc, vei dori pururea să fii împreună călăltor, împreună cetăţean şi împreună moştenitor cu sfinţii, care au izbîndit în acestea ajungînd la acelea „pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-

a auzit şi la inima omului nu s-au suit, pe care le-a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe eL (I Cor. 2, 9)", în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

131 (V. 67). *I n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: Ce să fac, Părinte, că mi-e frică noaptea ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Locuitorii cetății se tem de barbari pînă ce nu au ajutorul împăratului. Dar cînd află că a sosit în cetate ducele, sau generalul, nu se mai tem, ştiind că aceia se îngrijesc de ei. Chiar dacă aud că se apropie barbarii, nu mai sînt îngrijorați, avînd pe cel ce luptă pentru ei. Deci şi noi dacă credem în Dumnezeu, nu ne temem de draci. Căci ne trimite ajutorul Lui.

132. (V. 219). *Un frate oarecare avînd trei gînduri şi voind să întrebe despre ele pe marele Bătrîn, îi făcu întrebarea nu în mod deschis ci prin ghicituri, voind să le ascundă Avei. El scrise deci cîteva litere şi gîndindu-se la cele ce voia să-l întrebe, îşi întipări în minte literele cugetate ca legate cu acele puncte. Iar literele erau acestea: întîi i, în legătură cu care îşi întipări în minte întrebare despre linişte a deplină şi despre tăcere desăvîrşită fără nici-o întreținere cu cineva; a doua k, despre hrană, ca semn pentru întrebarea dacă trebue să mănînce mîncare uscată şi fără vin şi de trebue să se întrețină numai, cu slujitorul său; a treia l, prin care*

scrierea „închinare în duh şi adevăr" a Sf. Ciril din Alexandria (P.G. 68).

întreba dacă trebue să se întîlnească cu cineva şi dacă poate face vreun pogorămînt în hrana trupului.

La acestea bătrînul îi răspunse: ,,Să nu te abați nici la dreapta, nici la stînga" (Prov. 4, 27), pînă ce nu se vor face amîndouă cu dreapta socoteală[210].

133 (V. 220). *Acelaş frate i-a făcut aceluiaş mare Bătrîn o altă întrebare, pe care nu i-a pus-o nici în mod deschis, nici prin ghicituri legate de litere, ca prima dată, ci gîndind-o numai cu mintea. Era o întrebare despre povara somnului şi slăbiciunea sufletului şi o cerere de ajutor şi de rugăciune pentru mîntuirea sa; şi ce înseamnă spusa din răspunsul*

dinainte: pînă ce se vor face amîndouă cu dreaptă socoteală. La aceasta Bătrînul a răspuns:

Primul lucru este păgubitor, al doilea folositor. Şi cu cît e mai păgubitor primul, cu atît e mai folositor al doilea.

134. (V. 221). *Acestea lăsîndu-l iarăşi nedumerit, fratele se rugă să afle cum este primul lucru păgubitor şi ce trebue să facă pentru a scăpa de el. Şi ce înseamnă ceeace s-a spus în răspuns despre cele două ?*

Şi el a răspuns: Toate sînt drepte celor ce le înţeleg. Însăşi firea ne învaţă. Iar cu privire la ce sînt cele două, aceasta am spus-o despre voi, despre cel ce întreabă şi despre cel ce slujeşte pentru a se primi răspunsul. Cît priveşte somnul, e vorba de suflet şi de trup. Căci de nu e robit trupul duhului, nu pot fi slăbite patimile de către trup. De aceea am apropiat gîndurile între ele.

Explicarea e dată în scrisoarea 137.

135. (V. 222). *Fratele rămînînd iarăşi nedumerit de spuse despre apropierea gîndurilor întreolaltă, a întrebat: Ce înseamnă aceasta ?*

Iar Bătrînul i-a răspuns: Iertaţi-mă pentru Domuul, Vorbesc în prostie. Domnul a spus Ucenicilor Săi: ,,Acum nici voi nu înţelegeţi ?" (Mt. 15, I6).
Punctul întîi şi punctul doi sînt unul şi acelaş.

136. (V. 223). *Auzind acestea fratele, i-a spus Bătrînului: Părinte îmi încredinţez sufletul milelor lui Dumnezeu şi mîinilor tale. Roagă-te pentru mîntuirea smeritului meu suflet.*

R ă s p u n s u l prin scrisoare: Frate, să luăm seama la noi înşine cu multă luare aminte. Căci nu e cu putinţă să luăm aminte repede la lucruri. Dacă Apostolul care luase (răsplata), spune de sine că n-a luat-o (Filip 3, 12), cu cît mai mult nu trebue să ne smerim noi care sîntem o nimica? Am socotit să primim gînduri în ghicituri şi să dăm deasemenea răspunsuri în ghicituri. Căci acestea nasc în sufletul cugetelor, mai ales al celor înţelegători o rumegare duhovnicească. Pentru că cercetînd ghiciturile aflăm răsărind din ele mult folos. Dar Apostolul ne îndeamnă, zicînd: ,,Nu cugetaţi la cele înalte, ci

lăsaţi-vă duşi spre cele smerite" (Rom. 12, 16). De aceea nu mai spune totdeauna gîndurile tale în ghicituri. Căci răspunsurile mele fără înţeles te vor face să nu le pricepi şi ne va duce pe amîndoi într-o necontenită încurcătură. Cu adevărat, nu ne este de nici-un folos să ne grăim sau să ne scriem unii altora totdeauna prin ghicituri, chiar dacă vedem că am primit acest dar, ci numai cînd se iveşte trebuinţa[211]. Odată ce sîntem mădulare unii altora şi mai ştim că „fratele ajutat de frate este o cetate întărită" (Prov. 18, 19), spune gîndurile tale sau scrie-le în chip deschis prin fratele şi aşa vei avea răspunsul la fel[212]. Căci aceasta este un semn al smereniei pentru amîndoi. Spune-mi ce nevoe este să grăim în chipuri înalte, cînd putem să rămînem în smerenie ? Fă-o şi aceasta, dar rar. Căci e de folos inimii zdrobirea care însoţeste gîndurile. Lucrul acesta te-a făcut să zici: „Îmi încredinţez sufletul şi trupul". Iar dacă cineva gîndeşte să se supună fratelui său pentru Dumnezeu, e de înţeles că se supune lui Dumnezeu[213]. Deci numai El ne poate trezi din somnul beţiei gîndite (spirituale)[214]. Iar precum mi-ai cerut să mă rog pentru tine, te rog şi eu acelaş

Ceea se spune aci se potriveşte şi grăirii în limbi (Glosolania)

212 Vorbirea e pentru a întreţine şi încălzi frăţia între noi, care ne se împlineşte acolo unde nu ne înţelegem unul pe altul prin cuvinte. Rostul acesta al vorbirii e cuprins în termenul romînesc „cuvîntul" =conventus, venire la un loc în înţelegere. Nu ne e dat cuvîntul ca să ne mîndrim unul faţă de alul. Aceasta ne desparte. Ca să venim la buna înţelegere, trebue să ne vorbim unul altuia fără mîndrie, cu smerenie, cu atenţie unul la altul. De cuvînt ţine smerenia şi respectul reciproc. Poporul nostru e „cuviincios" în vorbire, adică voeşte ca prin cuvînt să înfăptuiască „venirea la olaltă" (convenientia). Fiul lui Dumnezeu însuşi ni s-a făcut pildă de smerenie, însuşindu-şi cuvîntul omenesc. Dar aceasta pentru că El însuşi este sînul potenţial al cuvintelor. De El atîrnăm ca cuvinte întrupate, în El sîntem chemaţi să ne unim prin cuvinte. El ne cere să ne vorbim şi să ne răspundem unii altora pentru a ne uni cu El.

213 A te supune cuiva pentru Dumnezeu înseamnă a te supune lui Dumnezeu care o cere aceasta. Dumnezeu de fapt ne cere să ne supunem unul altuia. Aceasta e contrariul mîndriei care desparte. A asculta fiecare cuvîntul celuilalt înseamnă a se supune fiecare celuilalt şi prin el lui Dumnezeu. Înseamnă a se supune amîndoi lui Dumnezeu, care a dat fiecăruia cuvîntul pentru celălalt şi e ascultat de celălalt.

214 Dumnezeu cerîndu-mi prin celălalt să ţin seama de acela şi de El, mă trezeşte la realitate din somnul mîndriei care mă face să mă

lucru. E un cuvînt din Scriptură. Dar tot acolo se spune că acesta e şi un cuvînt tămăduitor (Iacob 5, 16).

Fiindcă deci cele două puncte v-au fost greu de înțeles, iată le spun deschis: în prima scrisoare era vorba îndeosebi de tine şi de fiul meu Serid: al doilea punct era despre suflet şi trup, care are acelaş înțetes cu trupescul şi duhovnicescul. Căci se spune: .,Dacă doi dintre voi se vor învoi orice vor cere, rugîndu-se, vor lua" (Mt. 18, 19). Dar aceasta se înțelege şi despre noi toți. Căci de nu ne vom învoi, nu se va arăta niciodată la noi o viețuire curată.

Roagă-te deci, frate, ca să ieşim cu pace din puținele noastre zile. Căci nimic nu vine la întîmplare. ,,Cel ce se lipeşte de Domnul este un Duh cu El" (I Cor. 6 ,17). Să ne dea Domnul să isprăvim trecerea mării acesteia nevătămați, întru numele I.ui. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin. Dobîndeşte smerenie, răbdare, nădejde şi dragostea cea de Dumnezeu care e mai mare ca toate.

137. (V. 68). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn, trimisă prin scrisoare: Iartă-mă Părinte. ,,Certamă-va dreptul cu milă şi mă va mustra", zice dumnezeeasca Scriptură (Ps. 140, 6). Aşa cum doftorul arzînd sau trăind, ştie că bolnavul va culege rodul tămăduirii, la fel cel ce boleşte ştie cînd e tăiat că-l doare, dar aşteaptă vindeacarea pentru că Scriptura zice: ,,Pe spusa a doi. sau trei martori e întărit tot*

socotesc singur existent şi stăpîn peste tot şi toate, întins cu sărăcia mea într-un păcat infinit, asemenea celui beat care nu mai ştie de nimeni şi de nimic, ba nici chiar pe sine. Prin cuvintele altuia sînt trezit la realitatea de netrecut, dar şi bucuroasă a datoriilor mele, a graniței mele, dar şi a unei realități cu adevărat infinit mai bogate decît a mea şi a lui, de care prin împlinirea datoriilor mele şi prin iubire mă pot împărtăşi.

cuvîntul" (A doua lege 19, 15). Ceeace am mai spus, o spun şi acum. Iată mă predau lui Dumnezeu şi Cuvioşiei tale. Căci îmi dau seama că n-am venit aici dela mine însumi. Drept aceea cunoscînd cele ale mele, învață-mă. Căci inima mea e stăpînită de multă zăpăceală a patimilor şi gîndurilor Sînt gata să primesc, cu voia lui Dumnezeu, din toată inima şi cu bucurie cele de la tine, cu ajutorul rugăciunilor tale celor pentru mine. Şi-ți voi scrie şi vorbi precum a poruncit Ava.

R ă s p u n s u l aceluiaş către acelaş prin scrisoare:

Frate, iată îți trimit, cu îngăduința lui Dumnezeu, aceasta a doua scrisoare prin care rog iubirea ta în Dumnezeu, să trezeşti ochiul tău cel gîndit (spiritual), care stă ațipit din lîncezeală, ca să nu adoarmă în moarte (Ps. 12, 4). Veghează ca mintea ta să priceapă „să străbată pămîntul cel bun" (Iosua 18, 8), ca nu cumva acesta să odrăslească spini care să înăbuşe semnătura, după cum sa spus: „împrejur necredincioşii umblă" (Ps. 11, 8). Dar tare este cel ce poate să zdrobească jugul şi cornul lor de grabă. Amin.

[215]

137 bis. *Cugetare despre litera e(eta) . Unul din părinți care avea trei, gînduri a întrebat pe marele Bătrîn despre ele, dar nu în chip limpede, ci prin ghicituri, vrînd să le ascundă de Ava Serid care slujea ca secretar pentru răspuns. Scriind deci cele trei litere din*

Paragrafele de aici şi pînă la cealaltă linie orizontală, cu excepția ultimului paragraf (V. 837), le dă numai traducerea franceză după trei codici (Vatoped 2, Sinai 410 şi Pantelimon 192), Ele sînt un fel de cugetare asupra literei eta (e) şi sînt adresate aceluiaş frate care întrebase prin ghicituri despre cele trei gînduri. Ele încep cu o reamintire a celor trei epistole (132-136). Această scriere a lui Varsanufie nu s-a păstrat.

alfabet, le-a trimis Bătrînului, întipărind în mintea sa întrebarea legată de fiecare literă. Bătrînul îi răspunse, deasemenea, prin ghicituri, deslegînd temeinic fiecare întrebare. Dar îl opri să mai întrebe în viitor prin ghicituri, spunîndu-i că aceasta nu se potriveşte cu smerenia şi aduce tulburare şi în unul şi în celălalt, adică şi celui ce întreabă şi celui ce răspunde. Căci atît întrebarea cît şi răspunsul sînt la fel de neînțelese şi întunecoase. Şi iscă nedumerire în toți.

Acelaş Bătrîn scrise însă aceluiaş şi cîtorva alți bătrîni care-l întrebară. anumite gînduri şi învățături teologice în ordinea alfabetică, punînd în legătură fiecare literă cu Dumnezeu. El a adunat la un loc sub litera explicată cuvinte care încep cu aceeaş literă, apoi a desvotat pe larg în cugetări diferite o explicare amănunțită a fiecărui cuvînt. Alegînd în această expunere o parte din gîndurile despre litera e (eta), le-am înfățişat aci ca pildă a tîlcuirii minunate pe care Bătrînul, întrebat fiind, a dat-o întregului alfabet.

a) h (eta) înseamnă călăuză. Călăuză e cel ce conduce. El te conduce la lumină, nu caută întunericul. El te conduce pe calea dreaptă, nu caută minciună. El te conduce la adevăr, nu te duce în amăgire. El te conduce la pace, nu caută războiul. El te

conduce la bucurie, nu aleargă spre întristare. El te conduce la smerenie, nu merge spre mîndrie. El te conduce la dreptate, nu caută nedreptate. El te cunduce la răbdare ocărilor şi batjocurilor ce ţi se aduc, nu caută lauda şi slava deşartă. El te conduce la moartea (omului vechi), nu caută vieţuirea plăcută. El te conduce la dreapta, nu te aşează printre cei de a stînga (Mt. 25, 33). El te conduce la viaţa veşnică, nu la osînda veşnică, în gheena focului nestins (Mt. 9, 43). Semnul că se respinge ceeace trebue respins este alegerea celor bune şi nepărăsirea nici uneia din rugăciunile de zi şi de noapte. Să se bucure în Domnul cel ce a ajuns la aceasta, cel ce ajunge şi cel ce are nădejdea.

b) e (eta) înseamnă dreapta Tatălui. Dacă eşti la dreapta, nu fugi la stînga, ca să nu pierzi puterea care este împrejurul tău. Căci „dreapta Domnului m-a ridicat, dreapta Domnului a desfăşurat tăria ei" (Ps. 117, 16). Domnul este tăria celor ce luptă şi mai ales a celor care rămîn sub ocrotirea dreptei Sale. Şi sînt unii care sînt treji şi se supraveghează totdeauna cu grije, pentru a nu pierde o astfel de ocrotire prin lăcomia pîntecelui, prin desfrînare, prin zgîrcenie, prin tristeţe, prin moleşală, prin mîanie, prin iuţime, prin vorbire duşmănoasă, prin ură, prin slavă deşartă, prin mîndrie, sau simplu prin aruncarea oricărei seminţe a lui Amalic în ţara gîndită a făgăduinţelor. Semnnul că omul este mîntuit e curăţia de toate acestca şi faptul de a cînta ca, îngerii lui Dumnezeu. S ă se bucure în Domnul cel ce a ajuns acolo, cel ce va ajunge şi cel ce are nădejde.

c) e (eta) înseamnă jertfa nemuritoare care a fost adusă pentru viaţa lumii şi oricine mănîncă din ea este adus şi el cu adevărat, şi nu mai e supus stricăciunii gîndite (spirituale) [216]. Căci în el sînt desfiinţate toate lucrurile diavolului, patimile şi gîndurile sale, care se ascund în om ca viermii [217]. Căci zice despre aceasta „în el îşi fac vulpile vizuini", adică dracii, şi „păsările cerului cuiburi", adică puterile din văzduh, „iar Fiul Omului nu are unde să-şi plece

[216] Se resimte şi aci învăţăura Sf. Chiril din Alexandria că nu putem intra la Tatăl decît în stare de jertfă curată, iar în această stare nu putem fi decît în Hristos. Simţirea de predare totală, deci curată de orice egoism, n-o putem avea decît în Hristos sau în unirea cu El.

[217] Acela e ros de patimi ca de viermi. E sfîşiat de ele trăindu-şi starea de descompunere netrecătoare prin ele. E închis de ele în temniţa egoismului său întunecat. Sub masca satisfacerilor de scurtă durată, ca nişte spasme, se ascunde o mare nefericire.

capul" (Mt. 8, 20). Cel ce cugetă că a fost adus ca jertfă să se cerceteze deci ca să vadă dacă această vier-mărie mai este ascunsă în el şi dacă nu mai găseşte nimic, este vădit că a murit cu Iisus şi viețuieşte şi şade cu El în slavă[218]. Şi încredințarea că şade cu Iisus o are în cuvîntul Mîntuitorului care se roagă ca cei ce cred în El să fie una (cu El), precum El însuşi este în Tatăl (Io. 17, 20-21). Credincioşii care au fost curățiți de patimi se află deci în Fiul şi în Tatăl Lui, în unitate. Să se bucure în Domnul cel ce a ajuns acolo. Cel ce va ajunge şi cel ce are nădejdea să ajungă.

d) e (eta) înseamnă bucuria Tatălui. Şi bucuria Tatălui este Fiul; în El se bucură corurile îngerilor. Cu încredere în El luptă sfinții. Prin El a fost ridicat blestemul de pe pămînt. Prin „El" a fost şters pe cruce zapisul ce era asupra noastră (Col. 2, 14) şi noi nu mai sîntem robi vrăjmaşului. Scăpați deci de robia aceluia, ne aflăm în slujba „Celui ce ne-a chemat cu chemare sfîntă" (II Tim. 1, 9), „în noutatea Duhului şi nu în vechimea literei" (Rom. 7, 6). Aceasta ne face sfinți, căci El însuşi spune:

„Fiți sfinți precum sfînt sînt Eu" (Lc. 19, 2)[219]. Eliberați de

[218] Cel care s-a adus jertfă, s-a eliberat de patimile egoiste, viețuieşte în linişțea şi libertatea de fiu al lui Dumnezeu după har, asemenea lui Hristos după înviere. Nimic nu-l înspăimîntă, nimic nu-l îngrijorează, e mai presus de toate, se simte unit cu Tatăl şi cu Fiul şi cu Duhul Sfînt în iubirea fericită. Se simte în planul Treimii absolutei iubiri şi libertăți. Liber de egoism, el zboară în lumina comuniunii cu toți. Lui i se deschid frontiarele tuturor, dar mai ales ale Persoanelor Sfintei Treimi.

[219] Dacă sîntem sensibili la cuvîntul despre Hristos, în care lucrează Hristos însuşi, simțim în conştiință chemarea sau revendicarea Lui şi trebuința de a-I răspunde afirmativ. Simțim în această chemare atractivă lucrarea Duhului lui Hristos cel viu şi nu o poruncă cunoscută din litera Scripturii, privită ca exterioară lui Dumnezeu.

blestem, să nu ne mai facem iarăşi robi, ci să rămînem în libertate[220]. Căci vi se spune; „Iată v-ați vindecat, să nu mai păcătuiți, ca să nu vi se întîmple ceva şi mai rău:" (Io. 5, 14). Şi semnul de a fi ajuns la această treaptă de desăvîrşire este păzirea libertății primite pînă la ultima suflare. Să se bucure în Domnul cel ce a ajuns acolo, cel ce va ajunge şi cel ce are nădejdea să ajungă.[221]

e) e (eta) înseamnă El. Şi El este Dumnezeu . Căci proorocul Isaia a zis: „Emanuel" (Is. 4, 7) şi dumnezeescul Matei, sfîntul Evanghelist al bucuriei negrăite, l-a explicat aşa: Eman = cu noi; El = Dumnezeu" (Mt. 1, 23). Să ne cercetăm deci ca să vedem dacă în adevăr Dumnezeu este cu noi. Dacă ne-am îndepărtat de rele şi ne-am înstrăinat de meşteşugarul lor, diavolul, cu adevărat cu noi este Dumnezeu. Dacă ni s-a făcut amară plăcerea de rele şi ni s-a îndulcit dorința de faptele bune şi avem totdeauna viețuirea în ceruri (Filip 3, 20), cu adevărat cu noi este Dumnezeu. Dacă vedem pe toți oamenii ca unul şi toate zilele deopotrivă, cu adevărat cu noi este Dumnezeu[222]. Dacă iubim pe cei ce ne osîndesc, ne ocăresc şi ne dispreţuiesc, ne păgubesc şi ne necăjesc, ca pe cei ce ne iubesc şi ne laudă, ne sînt de folos şi ne odihnesc, cu adevărat, cu noi

Simțim pe Hristos însuși prin Duhul Său în această revendicare dulce şi necondiționată; simțim o viață nouă pătrunsă în noi. Această viață ne face sfinți. Căci în ea ne simțim uniți cu Hristos, izvorul sfințeniei umane.

[220] Dumnezeu este izvorul libertății, căci e deasupra patimilor ce robesc. În Dumnezeu devenim şi noi liberi de orice patimi, stăpîni pe noi înşine. Numai viața de unul singur, sau în legătură cu cineva pătimaş care vrea să te robească, te face rob. Comuniunea cu cel ce te iubeşte, care nu vrea să te facă rob, te face şi pe tine liber. Căci cel iubit vrea şi poate să răspundă liber iubirii lui.

[221] În limba ebraică *El* înseamnă Dumnezeu.

[222] A vedea pe toți oamenii ca unul, înseamnă a nu socoti pe unii buni şi pe alții răi, a nu vedea pe pe niciunul ca rău, a-i vedea pe toți ca buni, a-i privi cu aceeaşi dragoste. Dacă sîntem stăpîniți de dragoste, e semn că Dumnezeu este cu noi. Iar dacă sîntem aşa, nu ne

este Dumnezeu. Iar semnul de a fi ajuns cineva la măsura aceasta este că are totdeauna cu sine pe Dumnezeu. Căci de fapt Dumnezeu este totdeauna cu el. Iar cel ce nu este aşa şi nu are pe Dumnezeu cu sine, le va avea numaidecît pe ale celui contrar. Şi urmarea o ştiu cei ce au minte.

138. (V . 69). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către unul ce se liniştea, care-l întrebase despre slujitorul lui; şi despre primirea gîndurilor; şi despre rudeniile cele după trup.*

Frate, îți vorbesc ca sufletului meu. S-a scris: ,,Cunoş-tința voastră să nu fie sminteală fraților mai slabi" (I Cor. 8, 9). Fratele tău care te slujeşte e simplu. Nu căuta să-l înveți să fie înțelept. Căci vei stîrni mînia lui. Şi îndestulează-te cu împlinirea de către, el a trebuințelor tale. E bine să nu-i trezeşti vre-un gînd despre înțelepciune, ca să nu-i tulburi inima.

E propriu celor desăvîrşiți să se lase gîndul să intre în inima lor şi apoi să-l scoată. Tu nu lăsa focul să intre în pădure, ca să nu o ardă. Nu lăsa să ți se ia hainele, ca să nu trebuiască să le iei înapoi cu luptă. Nu te juca cu tulburarea, căci nu vei rămînea neclintit în această ispită. Deci ia aminte la tine şi roagă-te pentru mine.

Cît despre rudeniile după trup, odată ce Domnul a spus: ,,Cine este mama mea şi cine sînt frații mei ? (Mt. 12, 48), nu poți călca porunca lui Dumnezeu, ca să rămîi în legătură cu frații după trup. Iar de gîndeşti că au nevoie de haine, de ce nu

mai schimbăm dela o zi la alta, ci în toate zilele ființa noastră e plină de dregoste, sau de Dumnezeu. Atunci sîntem liberi, căci nu ne mai stăpînesc patimile.

te gîndeşti la săraci ? ,,Gol am fost şi m-ați îmbrăcat" (Mt. 25, 36)[223]. Dar ajuns jucăria dracilor, îți aduci aminte iarăşi de cei pe care i-ai lăsat pentru Dumnezeu călcînd făgăduința dată. Vai nouă, fraților cum fac aceia ce vreu cu noi ! Vrei să ai fața de ei iubirea pe care eşti dator să o ai față de toți oamenii ? Roagă-te pentru ei ca să se mîntuiască şi ei prin harul lui Hristos. Ia aminte aşadar la tine să nu fii bătaia de joc (a dracilor). Căci lăsînd silabele, ne-am întors la alfabet[224].

Luptă-te să mori, dacă vrei să te mîntueşti[225]. Caută neprețuirea şi aleargă spre ceea ce ne stă în fața. Să nu-ți sădească diavolul vre-o grije fară folos sub masca vreunui lucru drept. Nu te îngriji de nici-un lucru[226]. Fie că mor, fie că trăesc, nu trimite nimic la ei. Adu-ți aminte de Domnul care zice: "Lasă pe morți să-şi îngroape morții lor" (Lc. 9, 60). Ia aminte la tine. Căci nu aceia te vor izbăvi pe tine în ziua cea înfricoşătoare. Ți-am spus-o adeseori: trezeşte-te din somnul cel prea greoi; căci nu ştii ceasul în care vine Domnul, ca să te afle pregătit (Mt.

24, 42) [227].

[223] Avem şi aci o aplicare a sfatului de a socoti pe toți oamenii ca unul, sau potrivit trebuințelor lor. Dacă cineva e mai lipsit de haină decît fratele după trup, trebuie dată haina acestuia, nu fratelui.
[224] Un monach intrat în mînăstire de curînd n-a ajuns la cine ştie ce treaptă înaltă. Dar tot e pe o treaptă mai sus decît cea a vieţuirii în lume. E o ,,întoarcere" la starea dinainte de căderea în păcat prin Adam. Dela această treaptă trebue să urce la alte mai înalte; la cuvinte, la cuvîntare, nu să se întoarcă la silabe.
[225] Luptă-te să mori după omul cel vechi, să mori vieții ,,moarte", ca să intri în viaţa adevărată nemuritoare, pe care o cîştigăm din Dumnezeu, izvorul vieţii cînd ne unim cu el.
[226] Şi în aceasta se arată libertatea noastră de robi ai lucrurilor, ai oamenilor, sîntem uşori ca în împărăţia lui Dumnezeu.
[227] De aceea nu ne descopere Domnul ceasul venirii Lui (şi al morţii noastre), ca să ne întărim continuu prin trezvie necurmată, ca să sporim mereu făcînd binele şi respingînd gîndurile rele împotriva

Cît despre întinări, ele aduc sufletului cădere. Iubeşte pe Iisus din toată inima ta şi nu vei cădea în veci. Pace ţie în dragostea Domnului[228]. Pace ţie în sfînta sărutare.

139. (V. 70). *Un oarecare dintre pnrinți, care se liniştea (vieţuia în retragere), i-a cerut aceluiaş mare Bătrîn să se roage pentru el.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Cînd cineva trimite un avocat să-l apere în fața împăratului, se roagă mereu pentru el să fie ascultat. Căci nu e ascultat avocatul, ci cererea ce a trimis-o el la împărat. Tot aşa rugaţi-vă şi voi ca să fiu ascultat (de Dumnezeu). Căci arătîndu-vă ascultare, mă rog îmlereună cu voi pentru sănătatea trupului şi sufletului vostru. Iar de voi fi ascultat (şi Dumnezeu ascultă pe toţi), aceasta voi pune-o pe seama rugăciunilor voastre [229]. Căci eu nu sînt nici măcar un

altora. Precum nu creşte omul trupeşte făcînd pauze în creşterea lui sau amînînd-o mereu pe aceasta, tot aşa nici duhovniceşte.
[228] Numai în iubirea noastră de către altul avem pace. Numai în dragostea lui Dumnezeu cel personal vom avea odihnă, care nu-i e simplă nelucrare, ci o bucurie de care nu ne vom plictisi, sau nu ne vom sătura niciodată (în sensul origenist).

[229] În relaţia dintre cel ce se roagă şi cel pentru care acela se roagă, nu e activ numai cel ce se roagă, ci şi cel pentru care acela face rugăciune. Cel pentru care se face rugăciunea se roagă şi el pentru cel ce se roagă pentru el, ca acela să fie ascultat. Desigur, el se roagă în interesul său. Dar întrucît rugăciunea sa contribue la ascultarea de către Dumnezeu a celui ce se roagă pentru el, rugăciunea lui îl foloseşte şi pe cel ce se roagă pentru el, făcîndu-l ascultat la Dumnezeu, atrăgînd atenţia lui Dumnezeu asupra lui. Amîndoi se folosesc din această rugăciune reciprocă. E o relaţie care întăreşte dragostea fiecăruia către celălalt. E un curent care porneşte dela fiecare şi se îndreaptă spre celălalt. Rugăciunea lor se îndreaptă spre Dnmnezeu, dar în folosul fiecăruia dintre ei. Amîndoi se întîlnesc în Dumnezeu. Acesta e sensul cel mai deplin al sobornicităţii.

avocat vrednic de a te apăra, ci mă socotesc o slugă

trimisă. Deci Domnul să asculte rugăciunile noastre. Rugați-vă pentru ticăloşia mea.

140. (V. 71). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Cum trebue să mă rog ? Trebue să spun "Tatăl nostru", cum ne-a învățat Domnul (Mt. 6, 9-13) ? Sau cum a spus Ava Macarie din Schit: "Doamne milueşte-mă precum voeşti", iar cînd se iveşte războiul: "Doamne, dacă voeşti, ajută-mă" ? Nu cumva s-a cerut numai celor desăvîrşiți ,,Tatălnostru" ?*

,,Tatăl nostru" s-a poruncit şi celor desăvîrşiți şi celor păcătoşi. Aceasta, ca cei desăvîrşiți cunoscînd că au ajuns fii ai lui Dumnezeu, să se străduiască să nu cadă, iar cei păcătoşi, chemîndu-L cu ruşine Tată pe Cel de multe ori înjurat de ei, să se întoarcă cu frică şi să vină la pocăință. Ba socotesc că mai mult li se potriveşte celor păcătoşi. Pentru că ține de cei păcătoşi să zică: "Şi ne iartă nouă datoriiie noastre". Căci ce datorii mai au cei desăvîrşiți odată ajunşi fiii Tatălui celui din ceruri? Iar cuvîntul: "Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean" are acelaş înțeles cu cuvintele lui Ava Macarie, care a spus: "Milueşte-mă şi mă ajută".

141. (V. 72). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş, care-i ceruse o binecuvîntare şi întrebase despre nepătimire.*

Frate, Dumnezeu cunoaşte ce ne este de folos. Ai cerut o pîine dela neputința mea şi n-a intrat în cimitirul meu mai mult de cele trei pîini rînduite pentru o săptămînă. Dar iată că acum prin iconomia lui Dumnezeu, fiul durerilor mele, cel mai dulce ca mierea, care n-a făcut niciodată nimic dela sine şi care îi are pe toți ca de un suflet cu sine şi socoteşte cele de folos ale lor ca cele de folos ale sale, a venit aducînd o pîine şi n-am putut să o resping. Căci a zis: ,,E de folos să vă tăiați şi în aceasta voia proprie". Deci am frînt-o şi ți-am trimis şi iubirii tale, osîndindu-mă pe mine ca nevrednic pentru ce am făcut. Căci Domnul ți-a făcut ție după credința ta. Iar pe mine să mă mă osîndească . Dar dacă a ajuns cuvîntul despre aceasta pînă la tine şi pînă la cei doi frați care intră la tine, ți se îngădue să le spui aceasta.

Cît despre nepătimire, ea este un dar al lui Dumnezeu şi El o dărueşte celui ce voeşte. Dumnezeu să-ți dea mîna care să

poată atinge cele spre care te întinzi pe tine cu frică şi după voia Lui. Amin. Roagă-te pentru mine, frate.

142. (V. 73). *I n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: Părinte, pentru ce a numit bunul Bătrîn chilia lui, cimitir ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Pentru că l-a odihnit de toate patimile. Căci a murit cu desăvîrşire păcatului. Şi pentru cu chilia lui, în care s-a îngropat de viu, ca într-un mormînt, pentru numele lui Iisus, este loc de odihnă, unde nu calcă demonul nici căpetenia lui diavolul. Căci s-a făcut un loc sfînt, pentru că e locaşul lui Dumnezeu. S ă sl ăvim deci toţi pe Dumnezeu ca o inimă, în toate.

[230] Varsanufie socoteşte că pîinea ce i s-a dat peste raţia lui, i-a venit pentru credinţa celui ce avea să i-o ceară. El a fost o unealtă nevrednică a acestei fapte a lui Dumnezeu, împlinită prin el pentru credinţa aceluia. Iar întrucăt nu i-a trimis-o întreagă, se roagă să nu fie osîndit pentru aceasta. Căci era dreptul aceluia ca el să i-o trimită întreagă.

143. (V. 74). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: fiindcă s-a scris în ,,Vieţile Bătrînilor" (Hist. Laus. 20, 3), că unul făcea o sută de rugăciuni, altul atîtea, sîntem datori şi noi, cînd ne rugăm, să avem o măsură, sau nu ? Şi cum trebue, făcute rugăciunile: prelungite ? Sau să spunem Tatăl nostru" şi să ne aşezăm la lucrul de mînă ? Şi cînd lucrăm ce trebue să facem ? Deasemenea ce trebue să facă cel ce vieţueşte de unul singur în privinţa vecerniilor şi slujbelor de noapte ? Şi dacă trebue să spună cîntările şi imnele ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan. Ceasurile şi cîntările sînt predanii biscriceşti şi bune pentru conglăsuirea întregului popor: la fel în mînăstiri pentru conglăsuirea mulţimii [231].

Dar cei din Schit[232] nu au nici ceasurile[233] şi nu cîntă nici imne. Ci săvîrşesc lucrul de mînă şi meditează şi fac cîte puţină rugăciune de unul singur. Iar stînd la rugăciune trebue să te rogi să te eliberezi de omul cel vechi, sau să zici "Tatăl nostru", sau să le faci amîndouă şi apoi să şezi la lucrul de mînă. Cît priveşte prelungirea rugăciunii, cînd stai în picioare, dacă te rogi neîncetat, potrivit Apostolului (I Tes. 5, 17), nu trebue să o reiai de cîte ori te ridici. Căci mintea ta e toată ziua în rugăciune. Dar cînd te aşezi la lucrul de mînă, trebue să spui

Cântînd toţi împreună, se produce o unitate de cuvînt, de gîndire şi de simţire a întregului popor din biserică, o simfonie.
[232] E vorba de pustia Schitului din Egipt, plină de pustnici.
[233] Ceasuri de slujbe comune.

din inimă sau să rosteşti psalmi. Iar la şfîrşitul fiecărui psalm să te rogi şezînd: „Dumnezeule, miluieşte-mă pe mine ticălosul". Şi de eşti hătrțuit de gînduri adangă: „Dumnezeule, tu vezi necazul meu, ajută-mă". Cînd deci ai făcut trei rînduri în plasă, scoală-te la rugăciune. Şi plecînd genunchiul şi sculîndu-te, spune la fel rugăciunea amintită.

Iar la vecernii, cei din Schit spun doisprezece psalmi şi la sfîrşitul ficăruia în locul doxologiei (Mărire Tatălui etc.) spun: Aliulia şi fac o rugăciune. La fel şi noaptea spun doisprezece psalmi şi după psalmi se aşează la lucrul de mînă. Şi precum voeşte, unul spune psalmi din inimă, altul îşi cercetează gîndurile sale, sau "Viețile Părinților". Acesta citind cinci sau opt foi, trece apoi la lucrul de mînă. Iar cel ce cîntă sau rosteşte psalmii din inimă, trebue să-i rostească cu buzele dacă nu-i aproape de el un altul şi dacă nu vrea ca nimenea să nu afle ce face.

144. (Numai în Cod. Coislin 124 şi în versiunea georgiană a Scrisorilor lui Varsanufie şi Ioan, aflată în manuscrisele georgiene dela Sinai nr. 34 şi 35. După traducerea franceză din limba greacă a lui L. Regnault şi Ph. Lemaire şi din georgiană a lui B. Outtier): *Acelaş, chinuit de plictiseală, i-a cerut marelui Bătrîn cu stăruință să se roage pentru el.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Ştiu că nu sînt nimic. Ş i dacă nu am grijă de mine, nu am grijă nici de tine. Fiindcă mai ştiu că după Scriptură: "Noi sîntem mădulare unii altora" (Ef. 4, 25). Şi dacă am grijă de mine din frica de Dumnezeu, am grijă şi de tine[234]. Căci s-a spus: "Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuți" (Lev. 19, 18). Fă şi tu la fel.

[234] E o moleşeală care-l face pe cîte unul să nu aibă grijă nici de el, nici de altul. Căci nici prin egoism omul nu se îngrijeşte cu adevărat de viața sa adevărată. Şi în acest caz se îngrijeşte şi mai puțin de altul. Grija de sine adevărată nu trebue să o aibă omul numai pentru că aşa îi place, ci şi din frica de Dumnezeu. El nu trebue să ruineze ființa sa care i-a fost dată în grije de Dumnezeu. El trebue să-şi înalțe ființa, făcînd-o un factor folositor altora, dar fără să se mîndrească. Sîntem împletiți în mod de nedesfăcut unul cu altul. Cînd mă

Căci s-a spus iarăşi: „Un frate ajutat de fratele său e ca o cetate întărită, înconjurată de ziduri" (Prov. 18, 19). Înainte ca iubirea ta să-mi fi zis: "Roagă-te pentru mine", aveam porunca Celui care zice: "Rugați-vă unii pentru alții, ca să vă vindecați" (Iac. 5, 16)[235]. Fă şi tu aşa. Dacă suferi de plictiseală, adu-ți aminte de apăsarea ce a suferit-o Ava Eftimie şi a mers cu slavă la

Domnul[236]. Aşteaptă ziua ieşirii şi te vei uşura de pilctiseală. El a fost soţul nostru de drum şi ne-a luat-o

înainte. Ce bucurie l-a primit ! Să-l pismuim[237]. Să alergăm ca să luăm cununa (I Cor. 9, 24). S-a scris: "Cu măsura cu care vei măsura, cu aceia ţi se va măsura" (Lc. 6, 38) . Iar Părinţii zic: "Ascultare pentru ascultare" (Mios I). De aceea îţi spun şi eu: Dă mîna fratelui care este aproape de tine în tulburare şi vei afla şi tu pe cineva

care îţi va întinde mîna în clipa încercării[239]. Şi ,,mustră, ceartă, îndeamnă" (II Tim. 4, 2). Căci şi acestea dau roduri

îngrijesc de sinea mea adevărată îngrijesc de sinea mea care te ajută pe tine, care se desvoltă din grija ei faţă de tine. Cel ce se urăşte pe sine, urăşte şi pe alţii şi viceversa. Prin aceasta se usucă fiinţa sa ca factor de comuniune. Numai în comuniunea adevărată e prezentă apa din care se adapă rădăcinile propriei fiinţe. Fără grija de altul, în ura faţă de altul, fiinţa ta însăşi se goleşte de sens.

[235] Vă vindecaţi amîndoi de egoism prin comuniunea dintre voi. Prin aceasta vă umpleţi amîndoi de sănătate şi de viaţă adevărată.

[236] Desgustul, plictiseala te apasă cînd nu-ţi găseşti rostul avînd grije de altul, dar nu numai grija pentru viaţa lui trecătoare, ci mai ales pentru cea veşnică. Aceasta înseamnă să-ţi vezi rostul lucrînd pentru veşnicia ta şi a altora în Dumnezeu. Căci fără Dumnezeu nu ţi se deschide vederea spre veşnicie şi grija pentru o viaţă trecătoare sfîrşeşte în plictiseala de moarte.

[237] Să-l pismuim numai ca să facem şi noi binele la fel.

[238] Dai puţin, ţi se va da puţin; dai mult, ţi se va da mult.

[239] E cu nepntinţă să nu te fi văzut vreunii cînd ai ajutat pe alţii. Şi aceasta va face şi pe vreunul din ei să-ţi ajute la nevoie. Dar prin acela te ajută Dumnezeu.

duhovniceşti.

145. (Numai în Cod. Coislin. 124). *Cererea aceluiaş către celălalt Bătrîn: Te rog, Ava, roagă-te pentru mine care sînt slab cu sufletul şi cu trupul, ca să-mi dea Dumnezeu răbdare desăvîrşită în acest loc sfînt. Vrăjmaşul şi patimile tulbură rînd pe rînd inima mea ca să mă tragă înapoi. Şi nu pentru că am făcut vre-un bine aici, dar vrăjmaşul mă vede ocrotit de rugăciunile Bătrînilor. Ai milă de mine, prin Iisus, şi roagă-te fără încetare pentru mine, păcătosul.*

R ă s p u n s u l lui Ioan. Dumnezeu să primească cererea ta ca un miros cu bună mireasmă. Căci tu ai bucurat sufletul meu prin smerenia ta cea după Dumnezeu, care nu micşorează nici

micimea mea, nici dragostea ta. Fiindcă ea e calea lui Dumnezeu şi dacă noi o păzim, sîntem mîntuiți în numele Dumnezeului nostru. Aceasta, mai ales cînd cunoaştem tăria cea mai mare a puterii care vine să se unească cu noi, a puterii Stăpînului nostru Iisus Hristos, care ne-a dat „puterea să, călcăm în picioare şerpi, scorpioni şi toată puterea vrăjmaşului"
(Lc. 10, 19).

Cînd un protivnic porneşte să hărțuiască pe cineva, îl împinge să se adreseze unui judecător pentru a i se face dreptate. Tot aşa ne face cel ce urăşte, pe oameni dela început, să alergăm la Căpetenia şi Împăratul nostru Hristos. Astfel lupta lui ne este mai mult de folos decît spre pagubă. Acolo unde e de față Hristos, lupta vrăjmaşului nu are nici-o putere.

146. (V. 75). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn despre somn: Cît timp trebue să doarmă şi cît să privegheze; cu cîte haine trebue să se îndestuleze.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: In privința somnului de noapte, roagă-te două ore seara, socotindu-te dela apusul soarelui. Slăvindu-L astfel pe Dumnezeu, dormi apoi şase ore şi scoală-te la priveghere. Şi petrece aşa celelalte patru ore. Vara fă la fel, dar scurtînd timpul şi spunînd mai puțini psalmi pentru scurtimea nopților.

In privința hainelor, cel slab trebue să aibă pentru neputința lui haine de iarnă şi de vară. Iar cel ce a ajuns să suporte, cum zice Apostolul, foamea şi setea şi golătatea (II Cor. 11, 2), poate petrece timpul cu o singură haină. Dar să nu ne înălțăm, frate, în cuget, ci să ne lăsăm duşi spre cele smerite (Rom. 12, 16). Şi să nu murmurăm avînd două sau trei veşminte.

147. (V. 76). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Fiindcă ai spus Părinte, să priveghez şase ore, cum pot cunoaşte că am privegheat şase ore ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă vrei să afli întocmai orele, culcîndu-te într-o zi ca să nu fi biruit de oboseala trupului, şi priveghind o noapte de seara pînă dimineața, ia seama cîte stihuri ai spus. Impărțindu-se stihurile pe ore, afli întocmai orele. Vara fă la fel. Şi ți se vor face cunocute orele.

148. (V. 77). *I n t r e b a r e a aceluiaş către marele Bătrîn: Părinte, roagă-te pentru mine că sînt bolnav; şi ca să pot purta cu bucurie boala. Şi spune-mi cum să-mi spăl petele.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Prea iubite frate, mă bucur de cuvintele tale, că încă înainte de mine, chiar nepricepînd cele spuse de mine te-ai numit pe tine păcătos în întrebările tale. Şi păcătosul este, cu adevărat, o slugă rea. Iar acum ai spus că eşti bolnav. Dar boala este în chip recunoscut o certare spre îndreptare. Deci boala ți s-a trimis ca unei slugi rele. Dacă însă îți este greu să primeşti certarea, încetează să fii rău. Iar dacă eşti rău, primeşte certarea. Dar dacă te bucuri de certare, nu eşti rău. Iar cel ce nu e rău, este iubit. Şi ,,Domnul îl ceartă pe cel pe care-l iubeşte" (Prov. 3, 12; Evr. 12, 6). Ia seama deci cu adevărat cum eşti şi alege-ți ție una din cele spuse[240]. Dar Dumnezeu ştie că eu, nepurtînd grije de mîntuirea mea, găsesc putere să vă ajut vouă, întrucît mă tem de poruncă.

Cît priveşte întinăciunile, de voeşti să ți le speli, spală-le cu lacrimi. Căci ele spală în chip curat toată întinăciunea. Strigă către Iisus pînă îți răguşeşte gîtlejul: ,,Stăpîne, mîntuieşte-ne că pierim" (Lc. 8, 24). Înlătură cenuşa de pe inima ta aprinde focul pe care a venit Domnul să-l arunce pe pămînt (Lc. 12, 49). Şi va arde toate petele şi va arăta aurul bine întipărit în tine şi probat

ca într-un cuptor[241]. E trebuință de multă trezvie. Iartă-mă.

[240] Bucură-te de boală, fie că e spre îndreptarea ta, fie ce e dovada iubirii lui Dumnezeu, vrînd să te facă şi mai bun. Numai bucurîndu-te de ea, îți e de folos: în primul caz eliberîndu-te de păcat prin pocăință, în al doilea sporind prin ea. Dar e mai bine să nu te socoteşti fără păcat.

[241] Focul dragostei de Dumnezeu se uneşte cu inima, prefăcînd-o într-un cuptor care scoate la iveală curat aurul credinței şi bunătății ei. În foc este însă şi o suferință. E suferința pocăinții de păcat şi arderii obiceiurilor rele, care deveniseră plăcute omului, dar îl murdăreau. Inima prin simțirea ei capabilă să întrețină focul, e ca o

149. (V. 78). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Te rog fă-mi să aflu de unde vine moleşala trupului şi topirea inimii ? Şi pentru ce nu pot stărui în aceeaş dietă.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, sînt uimit şi mă minunez cînd cei din lume, dorid să cîştige şi să se războiască, dispretuiesc fiarele sălbatice, cursele tîlharilor, primejdiile mării şi însăşi moartea şi nu se descurajează cu sufletul, datorită bogăției dorite, chiar atunci cînd nu sînt siguri că o vor cîştiga. Iar noi, ticăloşii şi moleşiții, care am primit putere să călcăm peste şerpi şi scorpioni şi peste toată puterea

vrăjmaşului (Lc. 10, 19), care am auzit: „Eu sînt, nu vă temeți"' (Io. 6, 20), care ştim limpede că nu ne luptăm din puterea noastră, ci din puterea lui Dumnezeu, care ne întăreşte şi ne înarmează, sîntem lipsiți de curaj şi ne moleşim. De unde vine aceasta? De acolo că trupurile noastre; n-au fost străpunse de frica Lui (Ps. 118, 120), că glasul suspinului nostru nu ne-a făcut niciodată să uităm să mîncăm pîinea noastră (Ps. 101, 5-6). De aceea trecem dela un regim de hrană la altul, pentru că n-am luat deplin focul pe care Domnul a venit să-l arunce pe pămînt (Lc. 12, 49), care ar fi ars şi mistuit mărăcinii țarinii noastre celei gîndite (spirituale). Moleşeala, nepăsarea şi iubirea de trup nu ne lasă să răsuflăm.

Dar martor îmi este Domnul că ştiu un om şi anune în mînăstirea aceasta bincuvîntată - dar să nu spună cineva că vorbesc despre mine şi să nu mă socotească a fi ceva cînd nu sînt nimic - care poate rămînea cum este, nemîncînd nimic, nebînd nimic, neîmbrăcînd nici-o haină pînă în ziua cînd îl va

vatră. Prin ea toată ființa omului e ca un cuptor care se curățeşte prin foc.

cerceta Domnul, neavînd trebuința de aceasta în veac. Căci hrana şi băutura şi veşmîntul lui

este Duhul Sfînt[242] . Deci dacă vrei să fii rîvnitor, osteneşte-te sileşte-te, teme-te de Dumnezeu şi El va face voia ta. Căci a spus că „va face voia celor ce se tem de El" (Ps. 144,19). Şi eu, chiar dacă nu sînt nimic pun în lucrare puterea mea[243]. Căci e propriu lui Dumnezeu să sprijinească, să întărească şi să conducă la tot lucrul bun şi să păzească de tot răul şi să ne, mîntuiască în Impărăția Lui. Lui fie slava în veci. Amin. Roagă-te pentru mine şi roagă pe Bătrîn să se unească cu tine în rugăciune.

150. (V. 79). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Te rog Părinte spune-mi cum se cîştigă smerita cugetare, sau rugăciunea desăvîrşită ? Sau ce trebue să facă cineva ca să nu pară că hoinăreşte cu gîndurile ? Şi dacă trebue să citească ?*

Despre felul cum se cîştigă smerita cugetare, desăvîrşită ne-a învățat Domnul, zicînd: ,,Invățați dela Mine că sînt blînd şi smerit cu inima şi veți afla odihna sufletelor voastre" (Mt. 11, 29)[244]. De voeşti deci să cîştigi desăvîrşita odihnă află ce a

[242] La nota în ed. Volos: ,,Socotesc că aceasta le spune Sfîntul despre sine, chiar dacă zice, din smerenie, că le spune despre altul".

[243] Se exprimă aci taina unirii voii noastre cu voia lui Dumnezeu. Lucrînd El în noi ca Persoană liberă şi iubitoare nu înăbuşe voia noastră, ci se aşază pe linia ei, deci o ajută şi pe ea să se împlinească. Numai forțele impersonale, sau numai cel ce vrea să te domine, îți stinghereşte voința. Cel ce te iubeşte îți promovează libertatea, te încurajează, te ajută să lucrezi tu însuți. Căci se bucură să-i răspunzi cu iubirea ta liberă, lucrînd cu voia ta cele bune, care corespund şi voii lui. Iar binele este iubirea între olaltă sau este produsul ei.

[244] Cel smerit cu inima are şi odihnă în sufletul său, necăutînd sa se impună altora prin tot felul de mijloace, ca să-ți mențină o părută

răbdat El şi rabdă şi tu, taie voia ta în toate. Căci şi El a spus că nu s-a coborît din cer ca să facă voia Sa, ,,ci voia Tatălui Meu care este în ceruri", (Io. 6, 38). În aceasta stă smerita cugetare: în a purta ocări şi osîndiri şi cîte le-a pătimit Învățătorul nostru Iisus.

Iar rugăciunca desăvîrşită stă în a grăi lui Dumnezeu nehoinărind (cu gîndul), în a-ți aduna toate gîndurile în chip neîmprăştiat împreună cu simțurile. La acesta îl conduce pe el voința de a muri oricărui semen şi lumii şi tuturor celor din ea[245]. Şi nimic nu trebue să spui lui Dumnezeu decît aceasta: ,,Izbăveşte-mă de cel viclean" (Mt. 6, 10) şi ,,Facă-se voia Ta" întru mine (Mt. 6, 10). Trebue să ai mintea stînd în fața lui Dumnezeu şi grăind Lui. Iar rugăciunea adevărată se cunoaşte cînd cel ce o face s-a eliberat de hoinăreală şi vede că mintea lui se veseleşte, fiind luminată în Domnul. Şi semnul că s-a ajuns la ea este că omul nu se mai tulbură chiar dacă l-ar ispiti lumea întreagă. Desăvîrşit se roagă cel ce s-a făcut mort lumii şi odihnii ce i-o îmbie ea. Iar a face lucrul tău cu grijă pentru Domnul, nu e împărtăşire, ci

superioritate. El nu e chinuit de teama de a nu fi băgat în seamă de ceilalți.

[245] E de trebuință moarte față de oameni şi față de lucrurile trecătoare, în sensul de moarte a voinții de a te folosi de ei şi de ele în chip egoist şi pentru plăceri trupeşti, în sensul de-a refuza să fii oamenilor de ajutor şi de a te folosi de lucruri pentru a ajuta prin ele pe oameni mai ales de a cunoaşte prin ele pe Dumnezeu. Adică gîndurile la oameni şi la lucruri trebue adunate în gîndul la Dumnezeu şi spre slujirea Lui şi spre mîntuirea oamenilor prin aducerea lor la El. În Dumnezeu trebue adunate toate, pentru că toate sînt din El şi toate se desăvîrşesc în El. Gîndindu-le în legătură cu Dumnezeu, ele sînt curățite de orice atracție egoistă şi pătimaşe, se sfințesc.

rîvnă pentru Dumnezeu.

Cît despre citire, e de folos a citi ,,Viețile Părinților" căci aşa luminează mintea în Domnul.

151. (Numai în Coislin-Paris. 124 şi Coislin 281). Î n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: Marele Bătrîn a spus: „Rugăciunea desăvîrşită se aprinde murind oamenilor, lumii şi plăcerilor trupeşti". Ce să fac ca să ajung acolo odată ce trăesc printre oameni ? Căci trebue să dau porunci fratelui care mă slujeşte. De altă parte, fiind bolnav, nu pot lua decît legume verzi. Dar aceasta mă face să poftesc şi alte lucruri. Mai mult, dacă legumele nu sînt bine pregătite, gîndul meu se tulbură pe motiv de boală. Pentru că de multe ori aceasta îmi dă o noapte grea. Aflîndu-mă deci în aceste împrejurări, cum pot să mor oamenilor Pe de altă parte, dacă hrana este bună şi pregătită potrivit bolii, se naşte în mine plăcerea. Cum pot să mor atunci plăcerii trupului şi lumii. Şi cum trebue să petrec Săptămîna Sfîntă ? Te rog să mă înveți despre acestea şi roagă-te pentru mine.

R ă s p u n s u l lui Ioan: O, tu care eşti printre oameni şi voeşti să le mori lor, nu judeca şi nu disprețui pe nimeni şi nu rămînea lipit voii tale. Aceasta este a muri oamenilor aflîndu-te printre ei[246]. Dacă se întîmplă că în

E un paradox. Eşti aliăit de oameni şi de lume, cînd eşti alipit voii tale, cînd eşti egoist. Ți se pare că prin aceasta eşti stăpîn pe ceilalți şi pe lucruri şi de fapt eşti robul lor. Numai prin lepădarea generoasă de egoism, care te deschide oamenilor şi tainelor lumii, ai murit oamenilor şi lumii. Slujind intereselor adevărate şi eterne ale oamenilor, ai murit lor, pentru că ai murit voinții de a te folosi de ei în mod egoist. Dărueşte-te oamenilor ca să mori lor, mai bine zis ca să mori pornirii de a profita de ei. Ai murit în acest caz oamenilor şi lumii în ceeace au superfircial dar i-ai descoperit şi îi ajnți pe oameni în adîncul lor netrecător. Şi tot în acest adînc ți s-au luminat lucrurile. Le-ai descoperit o valoare neasemănat mai mare în legăturile trebuitoare cineva te supără, poartă-te cu dulceață față de aproapele care-ți este dator cu ceva, spunîndu-ți: ,,Dumnezeu ştie ceeace este de folos. Poate El l-a voit aşa ca să nu aflu vre-o plăcere pentru trup, ci mai degrabă o suferință". Nu te mai tulbura pentru lipsirea de un fel de mîncare, căci se poate întîmpla aceasta să vină dela lucrarea dracilor ca să te tulbure. Şi dacă tu foloseşti un altfel de hrană din pricina bolii, mulțumeşte lui Dumnezeu, socotindu-te nevrednic de aceasta şi aceasta îți va fi de folos. Adu-ți aminte totdeauna de sfatul: „În toate mulțumiți" (I Tes. 5. 18) şi vei avea odihnă . Căci făcînd aşa, nu mai eşti robul supărării pentru lipsa unor feluri

de mîncare sau a gustului lor plăcut, ci eşti ocrotit de Dumnezeu prin mijlocirea mulţumirii ce I-o aduci. Cît priveşte Săptămîna Sfîntă, mănîncă, din pricina neputinţelor tale, în fiecare zi la ora 11 puţine legume şi dacă nu poţi rămînea fără vin, ia atîta cît ţi se pare de trebuinţă, de pildă două pahare. Să nu fii neliniştit pentru aeeasta dar fă totul spre slava lui Dumnezeu, cum zice Apostolul (I Cor. 10, 34). Roagă-te pentru mine şi iartă-mă cu dragostea ta.

152. (V. 96). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Cum se face că vrînd să stăpînesc pîntecele meu şi să ajung la mai puţină hrană, nu pot ? Şi dacă iau o vreme hrană mai puţină, după puţin timp vin iarăşi la măsura mea dintîi. La fel*

Dumnezeu. Te uneşti cu ei şi cu toate în mod real în Dumnezau. Ai înviat pentru toţi şi toate în Dunnezeu.

[247] Nemulţumirea îţi menţine sufletul într-o continuă neodihnă, tulburare, agitaţie, care nu te lasă să te gîndeşti la Dumnezeu şi să te întîlneşti cu El şi să socoteşti că în El ai totul, în fiecare împrejurate, în fiecare dar şi necaz. Nemulţumirea ta desparte de Cel ce le chiverniseşte şi le umple pe toate. Nemulţumirea nu te lasă să te bucuri nici de ceeace ai. Cu dreptate zice poporul "nemulţumitului îi ia Dumnezeu darul".

cu băutura.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Fratele meu să-şi amintească iubirea ta că mi-ai spus toate patimile cîte le am şi eu. Căci pătimesc şi eu de aceleaşi. Şi nimenea nu se izbăveşte de ele decît cel ce a ajuns la măsura celui ce a zis: „Am uitat să mănînc pîinea mea; de glasul suspinării mele osul meu s-a lipit de carnea mea" (Ps. 101, 6). Unul ca acesta vine de grabă la puţinătatea hranei şi a băuturii. Căci lacrimile i se fac lui pîine. Şi aşa ajunge să se hrănească cu Duhul Sfînt. Crede mie, frate, că ştiu pe un om, pe care-l cunoaşte numai Domnul, ajuns la o astfel de măsură: odată sau de două ori sau şi de mai multe ori pe săptămînă este cucerit de hrana duhovnicească şi dulceaţa ei îl face să uite de hrana simţită. Şi cînd vine la împărtăşirea de ea, nu voeşte să se împărtăşească, simţindu-se sătul şi scîrbit de ea. Iar împărtăşindu-se, se osîndeşte pe sine, zicînd: pentru ce nu sînt totdeauna aşa

248

? Şi doreşte să mai primească din aceea . Unde sîntem

[248] În ed. Volos la notă: „Socotesc că acestea le spune Sfintul despre sine, deşi zice că despre altul. O spune aceasta din smerenie". Se afirmă aci taina necunoscută a intimei legături între suflet şi trup. La urma urmelor trupul e o raţionalitate plasticizată şi sensibilizată, plină de lucrarea spiritului uman şi în ultimă instanţă de Duhul dumnezeesc. De ce n-ar susţine atunci Duhul dumnezeesc acest suport al vieţii spirituale, printr-o lucrare intensă a lui în sufletul omenesc şi deci şi în trup, fără să recurgă la noi adausuri de materie, pe care El să o prefacă în materia vie şi însufleţită a trupului ? În afară de aceasta, materia este în ultimă analiză energie concentrată. Poate că noi prin puterea spiritului nostru nu actualizăm toată energia concentrată în trupul nostru. O lucrare mai intensă a Duhului dumnezeesc poate actuatiza lucrînd direct asupra trupului, sau prin spiritul nostru, mai multe din zăcămintele de energie condensate în trupul nostru. Mai condensate sînt aceste energii în oasele trupului. Alipirea lor de carne poate avea ca urmare o umplere a cărnii de mai

frate? Nu vom pleca de aici, nu vom muri ? Iartă-mă, că neaflînd ale mele cu care sa mă fălesc, mă fălesc cu ostenelile străine. Şi aceasta spre osînda mea.

153. (V. 97). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Te rog, Părinte, să-mi lămureşti înţelesul acestui lucru: Cum. ajunge cineva la cele ce le-ai spus ? Căci eu nu ştiu. Pentru că eu de cîte ori am încercat să-mi împuţinez hrana, moleşeala şi neputinţa nu m-au lăsat pînă ce n-am venit la măsura mea de mai înainte. Şi cum poţi să spui că cel ce ajunge la măsura celui ce a zis: „Lipitu-s-a osul meu de carnea mea" (Ps. 101, 6), ajunge să se mulţumească cu puţin ? Şi cum înainte de împuţinarea hranei „se lipeşte osul de carne" ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, mă silesc să spun cele peste măsura mea şi mă tem să nu fiu osîndit descriind isprăvi străine. S-a scris: „Lipitu-s-a osul meu de carnea mea" (Ps. 101, 6). Aceasta înseamnă că toate oasele omului se fac unul; sau toate gîndurile omului se fac unul după Dumnezeu. Căci alipindu-se de carne aceasta se înduhovniceşte, urmînd gîndului celui după Dumnezeu. Ş i dacă se naşte în inima lui bucuria Duhului acesta hrăneşte sufletul şi îngraşe trupul şi le întăreşte pe amîndouă, încît nu se mai moleşesc şi nu mai slăbesc în putere. Căci Iisus se face de acum Mijlocitor şi aduce pe om aproape de porţile locului „de unde a fugit durerea, întristarea si suspinul" (Is. 51, 11). Şi se împlineşte cu acest om cuvîntul care s-a scris: „Unde e comoara ta, acolo e şi inima ta" (Mt. 6, 21). Dar cea care duce pe om la măsura lui

multe energii, încît aceasta poate trăi o vreme mai îndelungată fără hrană nouă. Acesta pare să o spună în continuare Ava Ioan. Dar aceasta poate fi şi urmarea concentrării tuturor gîndurilor în singurul gînd îndreptat spre Dumnezeu, ceeace atrage în gîndul astfel concentrat, dar şi în oasele unificate şi lipite de trup, puterea Duhului Sfînt, care actualizează mai multe energii concentrate în ele.

este smerenia desăvîrşită întru Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

154. (V. 98). *I n t r e b a r e a aceluiaş către Marele Bătrîn: Te rog, spune-mi, cum ajunge cineva la înfrînare ? Şi cum se cunoaşte boala naturală şi cea dela draci ? Şi cît trebue să se mănînce ?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, tu năzueşti puţin cîte puţin ca să descoperi lucruri ascunse. Iar eu, nebun cum sînt încă socotesc că ceea ce ceri dela mine nu poate deosebi limpede decît cel ce a ajuns la măsura aceasta. De fapt, omul viu are simţirea răcoarei şi a căldurei celor ce vin în atingere cu el. Dar mortul nu le simte acestea, căci a pierdut simţirea. Şi precum nu ajunge la măsura cunoaşterii lucrurilor decît cel ce s-a apropiat de ele şi le ştie deosebi, iar cel ce nu s-a apropiat de ele şi nu a ajuns în atingere cu ele, de-ar întreba şi ar auzi de zeci de mii de ori ce sînt, nu poate încă prinde înţelesul lor, aşa este şi cu aceasta: oricît ai vorbi cuiva, are nevoie de cercare (de experienţă). În privinţa boalei, dacă trupul primeşte hrană în fiecare zi şi totuşi slăbeşte, e dela draci. Dacă nu, e boală. Iar a se înfrîna stă în a se scula cineva dela masă cu puţin înainte de a se sătura, cum au orînduit Părinţii celor începători (Ava Isaia, Recueil, 4, 44; Abbaye de Bellefontaine, 1970, p. 61). Dar cînd ajunge omul la măsura celui ce a zis ,,Nu ne sînt necunoscute gîndurile lui" (II Cor. 2, 11), nu poate uita cît trebue să mănînce, căci s-a deprins în aceasta.

Iată sînt silit să spun lucruri mai presus de mine fără să fie nevoie. Ba poate nici nu se găseşte de aceea cineva care să le poată primi şi înţelege decît foarte rar.

Dumnezeul părinţilor noştri să te ducă pe tine la bucuria aceasta. Căci este în ea lumină negrăită. Pentru că străluceşte departe şi e dulce. Acela nu-şi aduce aminte de hrană, ci caută cele de sus, cugetă la cele de sus, stărue în gîndirea celor de sus, acolo unde şade Hristos de-a dreapta Tatălui. Lui fie slava în veci. Amin.

155. (V. 81). *I n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn, ca să-l lămurească despre măsura înfrînării.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Părinţii spun despre măsura înfrînării că ea stă în a te opri puţin înainte de săturare, fie dela mîncare, fie dela băutură, adică înainte de a avea stomacul

plin. Şi în a te folosi de mîncare şi vin cu socoteală. Iarna nu se bea mult[249]. Deasemenea trebue să se mănînce mai puţin. Dar nu numai în acestea stă măsura înfrînării, ci şi în a vorbi şi a dormi şi în îmbrăcăminte şi în înfrînarea simţurilor. În toate acestea se arată măsura înfrînării.

156. (V. 82). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Spune-mi, Părinre, în ce constă acest ,,mai puţin" în mîncare, în băutură, în legume şi fructe ?*

R ă sp u n s u l lui Ioan: Din toată greutatea pîinii, bucatelor, legumelor şi a fructelor micşorează pînă la o uncie (a douăsprezecea parte). Iar din vin şi apă, din fiecare cîte o jumătate de pahar. Şi dacă te ţii tare şi nu oboseşti, e bine să bei o dată pe zi. Iar de nu poţi, de două ori, dar de fiecare dată mai puţin. Iar în vremea mişcărilor şi războaielor gîndurilor, trebue să mai tai puţin din măsura obişnuită, ca o uncie din mîncare şi o jumătate de pahar din băutură, încît mîncarea să

[249] În ed. Volos: ,,Poate prepoziţa *nu* e temporală, nu negativă. Adică în timpul iernii, cînd se bea mult vin, cel ce se înfrînează trebue să bea mai puţin decît îi este măsura obişnuită".

fie micşorată cu două uncii, iar băutura cu un pahar. Roagă-te, frate, pentru mine.

157. (V. 83). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Cum poate cunoaşte cineva cît trebue să mănînce şi să bea ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Se poate afla din proba făcută în toate zilele cît îi trebue trupului din cantitatea de pîine, de mîncări, de legume şi de fructe, sau cîtă mîncare şi băutură. De pildă unul bea trei pahare pe zi şi mănîncă o litră de pîine (1/4 kg.). Dacă vede că trupul cere mai mult de trei pahare fără motiv, sau fără o osteneală mai mare, sau pentru că a mîncat mîncări sărate, trebue să lupte să se înfrîneze. Dar dacă e un motiv, aceasta nu e o ispită. Iar din trei pahare, dacă poate, să împuţineze un pahar la jumătate. Iar dintr-o litră de mîncare, o uncie.

158. (V. 84). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Te rugăm să ne spui ce cere Dumuezeu potrivit puterii omului, ca acesta să nu amestece din moleşeală ceva dela el şi să creadă că face tot ce poate. Cum să înţelegem deci ceeace putem ?*

R ă s p u n s u l lui Varsarnufie: Dumnezeu a dat omului pricepere ca să deosebească lucrurile. Dacă cineva, obosit de călătorie, sau de alte lucrări foarte grele, nu poate păzi aceeaş măsură ca în celelalte zile, ci face puțin pogorămînt pentru trup, adică la jumătatea de litră de pîine mîncată pe zi, adaugă, pentru osteneală, încă o uncie, a făcut aceasta din puterea lui, mîncînd ceva mai mult. Sau dacă sculîndu-se în fiecare zi la miezul nopții pentru priveghere, se odihneşte din oboseală încă o jumătate de oră, face iarăşi după puterea lui. Deci oboseala este un semn că se mai poate odihni puțin. Dar apoi să se scoale iaraşi la privegherea obişnuită. Deci a face ceeace îi este în putere, înseamnă a micşora puțin fie din hrană, fie din somn. Pentru somn Părinții au rînduit o jumătate de noapte. Iar din mîncare au rînduit să se oprească cineva de cîte ori se vede pe sine mai dorind puțin.

159. (V. 85 a). *I n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: Ce măsură de vin şi de mîncare pregătită e bine să păzească în fiecare zi cel ce viețuieşte de unul singur ? Şi cum au ținut Părinții un regim foarte aspru ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: În privința vinului, celui ce e sănătos şi voeşte să se înfrîneze, îi ajunge un pahar pe zi şi nimic mai mult. Iar de-i vin dese neputințe, să ia două întregi. Iar din mîncarea pregătită, trebue să ia o farfurie şi să nu se mai îngrijească de ea. Iar la întrebarea cum au ținut părinții un regim aşa de aspru, trebue ştiut că ei au avut trupurile lor foarte ascultătoare. Deci cei ce se cîrmuesc pe ei înşişi bine şi cu dreaptă socoteală, țin seama de trup şi de înclinarea lui. Roagă-te pentru mine.

160. (V. 85 b). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Canonul înfrînării pe care l-ai spus trebue păzit de toți, sau e după starea celui ce a întrebat ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, cele ce le-am spus iubirii tale despre înfrînare, le-am spus celor ca noi şi după măsura noastră. Dacă înfăptuim cele dela mijloc, ajungem prin înfrînare la cele mai înalte. Dar punînd piciorul pe prima treaptă a scării, să nu voim să urcăm îndată la cea mai de sus. Căci cei ajunşi la măsură pot să fie, cum zice Apostolul, şi ,,sătui şi fămînzi pentru că s-

250

au învățat în toate" (Filip. 4, 12) . Iar tu, frate, cunoşti măsurile tale. Cînd se iveşte în tine război, mai scoate o uncie. Şi din băutură la fel[251].

161. (V. 86). *Acelaş frate a întrebat pe acelaş Bătrîn: Ce înseamnă a mînca după poftă sau după înclinare.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: A mînca după poftă înseamnă a pofti să mănînci nu pentru trebuința trupului, ci din lăcomia pîntecelui. Iar cînd vezi că cineva din înclinare doreşte mai multe legume verzi decît uscate, dar nu din poftă, ci pentru că îi este mai uşor, aceasta e ceva deosebit. Există înclinări care primesc mai bucuros bucatele dulci, altele, sărate şi iarăşi altele acre. Iar aceasta nu e patimă, nici poftă, nici lăcomie. Dar a pofti şi a dori mîncarea este poftă. Şi ea e slujitoarea lăcomiei pîntecelui. Cînd deci lucrezi împotriva ei şi te foloseşti de mîncare din trebuință, nu o faci din lăcomia pîntecelui.

162. (V. 87). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Ce să fac, Părinte, cînd patima nu se iveşte înainte, dar se strecoară în vremea mîncării ? Să mă opresc dela mîncare ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nu te opri, ci luptă împotriva gîndului, aducîndu-ți aminte că mîncarea se va preface în ceva rău mirositor şi că vom fi judecați ca unii ce am mîncat, în vreme ce alții s-au înfrînat cu desăvîrşire. Şi dacă pofta a încetat, mănîncă, dar osîndeşte-te tu însuți. Iar de stărue, chiamă numele lui Dumnezeu în ajutor şi te va odihni (de ispită). Iar de pune stăpînire pe tine încît nu mai poți mînca cu bună rînduială, opreşte mîncarea. Şi de sînt unii care şed cu tine la masă, ca să nu bage de seamă, ia cîte puțin[252]. Şi dacă ți-e foame, împlineşte-ți trebuința cu pîine sau cu altă mîncare dela care nu ai război (ispită).

163. (V. 88). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Lămureşte-mă care este semnul lăcomiei pîntecelui.*

[250] Rămîn stătpîni pe ei înşişi şi cînd sînt sătui şi cînd sînt flămînzi, pentru că s-au desprins să se stăpînească în amîndouă cazurile.

[251] Cînd te războeşte lăcomia, sau cînd trupul începe să aibă şi alte pofte, pentru că e prea hrănit, mai taie o uncie.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Cînd vezi gîndul tău îndul-cindu-se de o mîncare şi urmăreşti să o ai îniaintea tuturor, sau să o ai înaintea ta, să ştii că te stăpîneşte lăcomia pîntecelui. Ia aminte deci la tine însuţi şi fă tot ce poţi ca să te sileşti să nu iei cu grabă din ea, ci cu bună rînduială. Şi îmipinge mai vîrtos mîncarea aceasta

înaintea altora ce şed la masă împreună cu tine[253]. Dar cum am spus, nu trebue să încetezi îndată de a mînca pe motiv de lăcomia pîntecelui, ci păzeşte-te că nu te repezi la mîncare fără rînduială. Vorbind de lăcomia pîntecelui, Părinţii cer să nu întinzi mîna la masă înaintea altuia (Isaia, Recueil, 3, 11, p. 50) căci acesta e un lucru necuviincios şi străin de bună rînduială. Iar cînd mîncarea pusă înainte este de aşa fel că nu se vede care e partea fiecăruia, ci au să o mănînce toţi în comun, nu e necuvenit de a lua cineva din ea împreună cu toţi. Dar trebue să se facă aceasta cu bună rînduială, şi să nu se

[252] A se observa smerenia şi delicateţea ce trebue să însoţească nevoinţa. Cel ce o practică nu trebuie să se mîndrească cu ea, făcînd-o arătată, nici să mustre cu pilda ei pe alţii. Să se înfrîneze pentru Dumnezeu, nu pentru oameni, deci cît se poate de discret.

[253] Minunate reguli de bună cuviinţă, care s-au întipărit în viaţa poporului nostru. Ele stau pe o temelie lăuntrică şi nu sînt asociate cu vreo fanfaronadă ca cele din codul manierelor elegante occidentale, care stau la baza unei politeţe ce face caz de ea.

cadă în lăcomia pîntecelui şi în osîndă. Un alt semn al lăcomiei pîntecelui este de a voi să mănînci înainte de ora rînduită, lucru care nu trebue făcut decît dacă este vre-o pricină binecuvîntată. Dar în toate trebue cerut ajutorul lui Dumnezeu şi El ne va ajuta.

164. (V. 89). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: De unde vine pornirea trupului ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Pornirea trupului vine din negrije. Căci negrija te mînă, fără să-ţi dai seama, să judeci şi să osîndeşti. Şi astfel te trădează. Cînd Israil slujea cu adevărat lui Dumnezeu, Acesta îl păzea pe el de duşmanii lui. Dar cînd nu se îngrijea să-I slujească cu adevărat, Dumnezeu lăsa pe duşmanii lui să-l calce.

165. (V. 90). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Trebue să fie întrebaţi bătrînii despre toate gîndurile ce răsar în inimă ? Şi cel ce se roagă şi psalmodiază trebue*

să o facă cu glas ? Trebue să-şi amintească cineva de toate cele ce le-a făcut, le-a auzit şi le-a grăit ? Şi trebue să se ia la întrecere cu Părinţii ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, nu trebue să se întrebe despre toate gîndurile ce se ivesc. Căci unele sînt trecătoare. Ci numai despre cele ce stărue şi războesc pe om. Căci precum un om ocărît de mulţi dispreţueşte ocările şi nu le are grijă, dar dacă cineva se porneşte împotriva lui şi începe să se lupte cu el, se plînge judecătorului, aşa e şi cu lucrul acesta. Iar rugăciunea şi psalmodierea trebue făcute nu numai cu mintea, ci şi cu buzele. Căci proorocul David zice: "Doamne, buzele mele vei deschide şi gura mea va vesti lauda Ta". (Ps. 50, l7). Şi Apostolul arătînd că se cere şi lucrarea buzelor vorbeşte de "rodul buzelor" (Evr. 13, l5). Cît despre cele ce le-ai văzut, le-ai auzit, le-ai făcut şi le gîndeşti, nimic nu le taie pe acestea decît rugăciunea făcută cu smerenie, cu osteneală şi cu lacrimi, în care nu mai e voia omului. Iar Părinţii care au biruit, n-au biruit fără osteneli şi fără lacrimi şi fără tăerea voii.

Iar a se lua la întrecere înseamnă a se preţui pe sine şi a se socoti de-o potrivă. Dar cel ce întreabă şi se încrede în răspunsuri, arată smerenie şi sporire în Domnul. Roagă-te pentru mine, frate.

166. (V. 91). *Un altul dintre părinţi a întrebat pe acelaş Bătrîn: Cum îşi păzeşte cineva inima sa ? Şi cum începe războiul vrăjmaşului ? Şi dacă trebue cineva să se împotrivească celui ce-l războeşte. Şi despre gîndul curviei. Dacă trebue să i se închidă intrarea. Iar dacă intră, ce trebue făcut ? Iar în privinţa mîncării, trebue să stabilească cineva uncia folosiudu-se de cîntar, să să-şi dea cu socoteala şi să fie cu pază ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: A-şi păzi cineva inima înseamnă a avea mintea trează şi curată cînd e războit. Căci cel dintîi lunecă în nepăsare gîndul lui. Şi cînd vrăjmaşul vede nepăsarea, se străدueşte să aducă în el războiul. Şi dacă vrei să afli de este duşman, sau prieten, lasă rugăciunea şi întreabă-l: eşti al nostru sau al duşmanilor ? Şi-ţi va spune adevărul. Predarea vine deci din negrije . Dar să nu i te împotriveşti. Căci aceasta o doresc ei şi nu vor înceta (să te războiască). Ci aleargă la Dumnezeu împotriva lor, aruncînd înaintea Lui

[254] S-ar putea spune că inima este simţirea adîncului pe care îl are omul în sine. Ca atare ea e pe de o parte simţire, pe de alta o sesizare a adîncului care nu se sfîrşeşte în om, ci trece şi dincolo de el, în infinit. Prin inimă omul se leagă nu prin cunoaştere teoretică, ci real,

neputința ta. Şi El va putea nu numai să-i depărteze, ci chiar să le ia

puterea de a lucra[255].

atît simțitor cît şi reflexiv de Dumnezeu, aşa cum se leagă prin simțurile trupeşti de lumea din afară, sau trăeşte prin simțire stările trupului său.

Iar adîncul pe care-l sesizează şi simte inima nu e în infinit impersonal, ci o Persoană, pentru că altfel inima nu s-ar simți iubind acest adînc, fericită de sesizarea şi simțirea Lui. Adîncul care trezeşte iubirea persoanei umane care-l simte în inimă e şi el Persoană. Prin inimă omul simte şi indefinitul semenului cu iubire, sau cu duşmănie, arătîndu-se şi în aceasta că indefinitul omenesc simțit şi simțitor e persoană. Mintea cînd e strîns unită cu inimă (ca în "rugăciunea inimii") subliniază pe plan de cunoaştere sesizarea lui Dumnezeu prin inimă. Drept urmare în
expresia ce i-o dă prin cuvinte se cuprinde nu numai sensul adîncului dumnezesc, ci şi indefinitul Lui propriu persoanei şi trăit prin simțire. Pe măsură însă ce mintea ca funcție de cunoaştere se desparte de inimă, sesizează mai puțin prin simțire indefinitul personal al lui Dumnezeu şi funcția ei de cunoaştere este preluată de rațiunea care prin cunoaşterea ei definită e destinată mai mult lucrurilor finite. Cunoaşterea aceasta rațională sesizînd aspecte mărginite, opuse, îl face pe cei ce o au să se opună unii altora, adeseori cu fanatism. Numai în cunoaşterea simțitoare prin inimă şi prin mintea unită cu inima, oamenii se pot uni, pentru că sesizează toți totul infinit, personal şi iubitor.

La rîndul ei o inimă lăsată de ea însăşi pierde funcția de cunoaştere a simțirii adîncului indefinit şi urmarea este că se fanatizează printr-o pură simțire de iubire şi de ură pentru lucuri mărginite. Fiind acoperită ca funcție de sesizare a unui infinit personal care aprinde iubirea, se poate împietri pentru ceeace e mare şi bun, şi atotcuprinzător, căzînd în fanatisme trecătonre, înguste, pentru lucruri finite. La această stare duce inima "gîndul" pasionat de lucruri finite, care promit oarerare plăceri superficiale, trecătoare. Rugăciunea pune însă inima din nou în legătură cu Dunmezeu, în adevărata ei funcție, iar în Dumnezeu găseşte iubirea generoasă pentru toate.

În privința dracului curviei, e foarte bine să-i închizi intrarea. Dar dacă te răpeşte şi intră, lupta cu el, aruncînd neputința ta înaintea lui Dumnezeu şi cerînd ajutor. Şi El îl va scoate dela tine.

Cît despre mîncare, rîndueşte-ți ceeace îți întreține viața, cu cumpăna socotelii şi cu pază. Şi roagă-te pentru mine cu dragoste.

167. (V. 92). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş:* De unde îmi vine îngreunarea inimii şi un somn fără măsură ? Şi că nu e în mine nici-o pocăință ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Acestea îi vin mereu celui ce se linişteşte (sihastrului retras) ca descurajîndu-se să fugă de stadion (din locul de luptă) şi să desnădăjduiască. Dar noi să aruncăm neputința noastră înaintea Celui ce poate să facă cu mult mai mult decît cele ce le cerem, sau le gîndim noi (Ef. 3, 20) pînă ce va zdrobi taberele Amoreilor înaintea noastră. Căci El nu va lăsa pe Madiam şi pe Amalic şi pe fiii răsăriturilor să nimicească rodurile noastre (Jud. 6, 3-4). Să aşteptăm ajutorul Stăpînului nostru Dumnezeu, Căci e mai puternic decît ei. Şi ne vom mîntui.

[255] Supunîndu-te ispitei lor, rămîi în planul gîndurilor finite, al aprinderii pentru ele. Dar alergînd la Dumnezeu, ridici inima din planul lor, o pui în comuniune cu adîncul infinit şi iubitor al lui Dumnezeu. Numai venind însă şi Dumnezeu în întîmpinarea ta, cu infinitatea lui, te ajută să te desprinzi de planul celor finite care îți promit satisfacțiile în cele finite ale unui egoism despărțitor. Dumnezeu va putea astfel să te depărteze de cele finite, de finitul despărărțitor al demonilor şi al gîndurilor pătimaşe aduse de ei în couştiință şi să le ia puterea asupra ta. Chiar conştiința trezită a neputinții tale, te deschide infinității Lui, căci pui în comparație neputința ta cu puterea infinită a Lui, ba chiar trăeşti această deosebire între ele, le trăeşti simultan pe amîndouă fără să le despartă, ci de cunştiința ta umilindu-se de elanul iubirii cuprinzătoare a Lui.

168. (V . 93). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Cum se face că noaptea îmi nălucesc anumtite fețe, iar ziua mă lupt cu altele ? Dar se întîmplă aceasta şi, fără fețe. Şi se mai întîmplă că aceste năluciri apar fie însoțite de dulceață, fie fără dulceață.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Cei ce ne atacă ziua, ne atacă şi noaptea, arătînd că ne au încă în mîinile lor şi se prefac în alte şi alte fețe. Iar faptul că aceasta se întîmplă cînd cu dulceață, cînd fără dulceală, vine, precum am spus, din prefacerea lor, ca să-l arunce pe om în îndoială şi tulburare. Iar războiul de noapte e îndoit. Uneori e pătimit din plăceri, alteori din ispita diavolului, ca să-l ducă pe cineva la desnădejde, încît sa creadă că nu mai are putință de mîntuire. Cînd deci îți vine ispita acestui război, fă de şapte ori şapte îngenuncheri, adică patruzeci şi nouă, zicînd la fiecare: ,,Doamne, iartă-mă pentru

Cînd ne închipuim persoane cu care ne certăm, avem de a face cu ispita despărțitoare dela diavol, din pricina mîndriei, sau a ambițiilor noastre, din pricină că ne amintim de niscai jigniri ce ni s-au adus. Cînd ne închipuim Persoane care stîrnesc în noi pofta de desfrîu, care în beția ei uită de toate, avem de a face cu mişcări iscate în noi de îmbuibare stăpînită şi ea de egoismul lor. Ispitele de plăcere ne vin noaptea, cele de mînie ziua.

numele Tău cel sfînt". Iar de este bolnav, sau de este Duminică, cînd nu este îngăduit să se facă îngenuncheri (metanii), zi cuvîntul acesta în locul celor patruzeci şi nouă de îngenuncheri. Iar deosebirea ispitelor este aceasta: unele sînt dela diavolul şi ele vin din mîndrie; altele dela plăceri şi ele vin din lăcomia pîntecelui[256].

169. (V. 95). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Mi-ai spus, Părinte, în răspunsul tău, că dintre cele ce i se întîmplă omului noaptea, unele sînt din mîndrie prin ispita diavolului, iar altele din plăceri, datorită lăcomiei pîntecelui. Oare poate diavolul stîrni aceste ispite în om şi numai din pismă fără mîndria sau iubirea lui de plăceri ? Şi cum poate cineva cunoaşte cînd o asemenea mişcare se stîrneşte noaptea prin fire ? Şi dacă această mişcare naturală o suferă şi cei desăvîrşiţi ? Şi dacă trebue să se îngenunche între Paşti şi Rusalii, sau nu ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Diavolul o poate stîrni din pismă. Dar neexistînd mîndria sau pofta de plăcere, nu poate. Precum cînd cineva voind să zidească o casă, dacă nu află materialele care să-i slujească în zadar se osteneşte, la fel şi diavolul. Iar semnul mişcării naturale îl cunoaşte cineva cînd vede că ea nu se stîrneşte în el nici din mîndrie, nici din plăcere, nici din pisma diavolului. In deosebi cînd nu e din pisma diavolului, ci din fire, cunoaşte cineva cînd, culcîndu-se în pace şi după multe rugăciuni şi pecetluindu-se cu numele Sfintei şi Celei de o ființă Treimi[257], o pătimeşte aceasta. Dar cei desăvîrşiţi nu o pătimesc nici pe aceasta, căci au stins şi aprinderea firii, făcîndu-se în chip duhovnicesc eunuci pentru Impărăţia cerurilor (Mt. 19, 12), adică au omorît (au modificat) mădularele lor (Col. 3, 5). Iar despre plecarea genunchilor

[257] Ne pecetluim făcînd semnul crucii şi pomenind numele Sfintei Treimi. Prin aceasta întipărim şi în trup şi în suflet gîndul la crucea lui Hristos, care a primit acum iubirea pentru toţi, răstignirea, respingînd ispita de a-şi cruţa trupul în mod egoist şi dîndu-ne şi nouă această putere generoasă, şi gîndul la Sf. Treime, de la care ne vine iubirea atotcuprinzătoare aflătoare în Ea şi ajutorul de-a birui ispitele şi de-a răbda greutăţile care ne îndeamnă la scăparea egoistă de ele.

între Paşti şi Rusalii, s-a spus şi altădată să

nu le pleci în chilie[258]. Roagă-te pentru mine, frate.

170. (V. 94). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dacă mi se întîmplă vre-o nălucire în timpul nopții şi a doua zi am să iau Sfînta Impărtăşanie, ce trebue să fac?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Să ne apropiem ca nişte răniți, nu ca nişte biruitori; ca unii ce au mai degrabă trebuință de doctor. Şi Cel ce a vindecat pe cea care suferea de curgerea sîngelui (Mt. 9, 22), ne va vindeca. Să iubim mult, ca să ni se spună şi nouă: "Vi se vor ierta multe păcate, pentru că ați iubit mult" (Lc. 7, 47). De cîte ori voeşti să te împărtăşeşti, zi: „Să nu-mi fie mie, Stăpîne, aceste sfinte Taine spre judecată, sau spre osîndă, ci spre sfințirea sufletului şi a trupului". Apoi apropie-te cu frică şi iubitorul de oameni Stăpîn al nostru va face cu voi mila Sa. Amin.

171. *(V. 99). I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Ava, oare e bine să mărturisesc vreunuia din frați nălucirile ce le am şi să-i pun metanie cerîndu-i să se roage pentru mine ?*

[258] În ed. Volos la notă: „A se vedea tîlcuirea can. 20 al primului Sinod ecumenic în care Sf. Sinod şi toți tîlcuitorii (dar şi Vasile cel Mare în can. 51) opresc îngenuncherile de la Paşti la Rusalii. De aceea şi îngăduința aceasta parțială a sfântului acesta vrea să fie de acord cu oprirea generală din canonul Sinodului ecumenic şi a Bisericii. Împăcîndu-le pe amîndouă, dacă vreunii sînt supărați de războiul trupului, sau au vreun canon şi voesc să-şi asuprească şi domoleasca trupul, să facă mai multe închinăciuni (plecări), ca prin ele să le împlineacă osteneala îngenuncherilor şi a mătăniilor cu alipirea la pămînt."

R ă s p u n s u l lui Ioan: E bine să i se spună celui ce poate să audă (să înțeleagă) despre nălucirile din vremea nopții, dar nu celor mai tineri. Şi la fel să i se pună metanie şi să i se ceară să se roage pentru noi. Căci e un cuvînt al Scripturii: „Mărturisiți-vă unii altora păcatele şi rugați-vă unii pentru alții, ca să vă vindecați" (Iacob 5, 16).

Ş c o l i e: Spunînd Părintele că e bine să se spună celui ce poate să audă, a arătat că nu e de folos să se spună acestea tuturor, la întîmplare.

172. (V. 100). *Un altul dintre părinți care se liniştea (viețuia retras în chilie), l-a întrebat pe acelaş Bătrîn: Cum trebue să se şadă în chilie ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: A şedea în chilie înseamnă ați pomeni păcatele tale şi a plînge şi a te tîngui pentru ele; a veghea să nu ți se robească mintea; iar de e robită, a o aduce iarăşi la locul ei .

173. *(V. 124). I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Cum cunosc, Părinte, cînd sînt închis în chilie, dacă îmi tai voia mea ? La fel cînd sînt cu oamenii ? Şi ce este voia trupească; şi voia dracilor acoperită sub masca binelui; şi voia lui Dumnezeu ?*

[259] Se cere a nu-ți lăsa mintea să fie luată de sub stăpînirea ta de niscai gînduri. Căci atunci nu mai eşti nici tu liber în întregime, odată ce o parte din tine şi anume mintea ta e scoasă de sub voia ta. A aduce mintea la locul ei e a aduce la locul ei de strajă în fața lui Dumnezeu, ca pe un ostaş care stă de strajă în fața Impăratului. Atunci eşti stăpîn pe ea şi peste tine. Atunci se revarsă în tine darurile Lui, viața Lui, iubirea Lui generoasă, opusă egoismului pătimaş.

R ă s p u n s u l lui Ioan: A-ți tăia voia cînd şezi în chilie înseamnă a disprețui plăcerea trupească în toate. Iar voia trupului stă în a-l mulțumi pe el în orice lucru; ca să nu-l mulțumeşti deci pe el, taie voia ta cînd şezi în chilia ta.

Iar a-ți tăia voia cînd eşti cu oamenii stă în a muri față de ei şi a fi cu ei ca şi cînd n-ai fi[260].

Voia cea după Dumnezeu stă, după Apostolul, în a-ți tăia voia trupului (Ef. 2, 3). Iar voia cea dela draci este pornirea de a-ți apăra dreptatea ta şi de a te încrede în tine[261], Atunci eşti prins în cursă. Roagă-te pentru mine, fratele meu, şi iartă-mă.

174. (V. 125). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Ce hrană trebue să-mi rînduesc pentru fiecare zi?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: A-ți stabili hrana pentru fiecare zi în chilie, precum ai întrebat, înseamnă a te lăsa prins de o grije şi de o nevoie. Lasă-te călăuzit de îndrumarea lui Dumnezeu. ,,Cel ce umblă drept, umblă cu încredere" (Prov. 10, 10).

175. (V. 126). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Oare e bine a stărui în rugăciunea: ,,Doamne Iisuse Hristoase, miluește-mă" ? Sau e mai bine a citi din Sfînta Scriptură şi a rosti stihuri din psalmi ?*

[260] Să nu pui pasiune în a fi cu ei. Să nu cauți o plăcere în a fi cu ei, în aşa fel ca să suferi dacă nu eşti cu ei, sau ți se ia prilejul de a fi cu ei. A voi să fii prea exclusiv cu unul sau cu unii e tot un egoism.

[261] Voința ce-ți vine de la draci, sau pe care ei te fac să ți-o socoteşti drept voința ta, este voința de a te justifica în tot ce faci şi a socoti că tu nu poți greşi. E lauda cu păcatele proprii. Ți-ai închiriat eul demonului. E dovada mîndriei egoiste ce-şi apără egoismul.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Trebue făcute amîndouă, puțin din una şi puțin din alta. Căci s-a scris: "Aceasta să o faceți şi aceea să n-o lăsați" (Mt. 23, 23).

176. (V. 127). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Cînd psalmodiez trebue să spun după fiecare psalm sau să spun o singură data ,,Tatăl nostru" şi să petrec celălalt timp în cereri ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: A spune odată ,,Tatăl nostru" şi odată a rosti cereri este acelaş lucru.

177 (V. 101). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Imi vine gîndul că cugetarea (meditața) face rugăciunea curată. Oare aşa este ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, nu te lăsa batjocorit de draci ca să spui că cugetarea face rugăciunea curată. Căci cum mai rămîn patimile în omul care are o astfel de rugăciune curată? [262]

178. (V. 128). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Trebue să se pomenească la sfîrşitul doxologiei de seară sau de noapte sfintele Biserici. Impăratul, conducătorii, poporul, săracii, văduvele şi cele asemenea ? Şi cel căruia i se cere de către cineva să se roage pentru el, trebue să o facă chiar dacă e stăpînit de patimi ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: E bine să cerem în rugăciune pacea sfintelor Biserici şi să pomenim cele ce urmează. Dar să o facem ca nişte nevrednici, care nu avem putere spre aceasta.

[262] Aceasta nu e o rugăciune curată. Căci mai rămîn patimile în cel ce o face. Mai rămîi în parte închis în egoism.

Căci e o poruncă apostolică (I Tim. 2, 1-2). Ş i e bine să ne rugăm pentru cel ce ne-o cere. Căci e un cuvînt al Evangheliei şi al Apostolului: "Oricăruia cere, dă-i" (Mt. 5, 42); şi: „Rugaţi-vă unii pentru alţii, ca să vă vindecaţi" (Iacob 5, 16). Şi iarăşi: „Precum voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea" (Mt. 7, 12; Lc. 6, 31). Ba unii se rugau şi pentru Apostoli (Fapte 12, 5). Deci cel ce nesocoteşte porunca, se osîndeşte pe sine însuşi. Iată pentru ce, putînd sau neputînd, eu mă silesc spre aceasta din pricina poruncii.

179. (V. 102). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş:* Cum ajunge gîndul pradă fiarei ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Gîndul ajunge pradă fiarei dacă omul nu i-o ia înainte şi nu se dispreţueşte pe sine însuşi. Atunci suferă muşcătura dinţilor ei şi e sfîşiat de dinţii ei[263]. Pe urmă e nevoie de un plasture, adică de pocăinţă.

180. (V. 103). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Oare trebue să se închidă ochii în faţa uneltirilor vrăjmaşului ? Şi cînd trupul se răzvrăteşte, ce trebue să fac ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Diavolul arată omului felurite lucruri fie prin simţuri, fie în afară de ele. Cel ce e slab închide ochii ca să nu le vadă. Iar cel tare chiar dacă le vede, le dispreţueşte. Căci „dreptul îndrăzneşte ca un leu" (Prov. 28, 1). Cît priveşte răzvrătirea trupului, aleargă în acel moment repede la Iisus, prin rugăciune, şi te vei odihni.

181. (V. 104). *I n t r e b a r e a aceluiuaş către acelaş:*

Se dezvoltă tema lui Marcu Ascetul din scrierea „Despre Botez", Filoc. Rom. Vol. I, p. 282.

De ce mi se întîmplă să osîndesc pe alţii chiar după ce am întrebat ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Ai de îndurat ispita de a osîndi pe alţii chiar după întrebare, pentru că n-a murit în tine ispita de a te socoti drept (de a te justifica). Şi nu-ţi iei osteneala de a te feri de această patimă. Osîndeşte-te pe tine şi osîndirea altora va pleca dela tine.

182. (V. 105). *Acelaş fiind supărat de tîlhari şi înfricoşîndu-se tare, dar prin harul lui Dumnezeu fiind apărat*

de vătămarea lor, a destăinuit aceluiaş Bătrîn frica sa, cerînd totodată rugăciunea lui ca să fie ocrotit de mai înainte.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dumnezeu nu părăseşte pe nimeni, căci a zis: ,,Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi (Evr. 13, 5). Dar ne predă necredinței noastre. Insă cu îngăduința lui Dumnezeu vin şi ispitele credinței celor ce au desăvîrşită încredere în Dumnezeu. Dar sînt oare mai mulți tîlhari care vin decît carele şi puterile lui Faraon? Şi se ştie că printr-un singur cuvînt şi la un singur semn al Domnului au fost înecate toate de odată (Ieş. 14, 26-28). Nu-ți aduci aminte cum a orbit pe cei ce veneau asupra lui Elisei? Cine i-a orbit şi pentru ce (4 Imp. 6, 18)? Cel ce ştie să izbăvească de ispite pe cei bine credincioşi. Acela le-a făcut şi le face toate. Cum vom uita de Scriptura care zice: "Domnul te va păzi pe tine de tot răul; păzi-va Domnul sufletul tău" (Ps. 120, 7) ? Şi cum vom da uitării cuvîntul: ,,Vouă şi perii capului vă sînt numărați", sau cuvîntul: "Nici-o vrabie nu va cădea în plasă fără ştirea Tatălui vostru. Nu e cu mult mai de preț omul decît o vrabie" (Mt. 10, 29-31) ? O, frică, fiica necredinței, pînă unde ne-ai coborît ! E înspăimîntătoare. Orbeşte mintea. Moleşeşte inima. Desparte pe oameni de Dumnezeu. E sora lipsei de nădejde. Îi mînă pe oameni de la frica de Dumnezeu în țara pierzaniei. Frate, să fugim de ea şi să-L deşteptăm pe el din somn, zicînd: "Stăpîne, mîntueşte-ne că pierim" (Lc. 8, 24; Mt. 8, 25). Ş i El sculîndu-se, va certa năvala vîntului şi o va potoli. Iar nouă ne va zice: ,,Eu sînt, nu vă temeți" (Mt. 14, 29). S ă părăsim toiagul de trestie şi să luăm toiagul crucii, în care se sprijinesc cei ce şchiopătează, prin care se scoală morții, întru care se laudă Apostolul (Gal. 7, 19), întru care am fost izbăviți de predare de noi înşine,

[264] Crucea e puterea noastră de-a ne depăşi, ea e puterea pregătită pe seama noastră de Hristos. El a răbdat-o ca om, pentru a întări firea omenească din El împotriva cruțării egoiste şi pentru a ne comunica această putere şi nouă. Pomenirea ei legată de semnul ei îl aduce pe Hristos însuşi în noi, pe Hritos care a întărit firea sa omenească răbdînd crucea şi care în urma acestei întăriri a biruit moartea. Nu putea învia Dumnezeu o fire omenească moleşită îmbrăcînd-o în viața largă netrecătoare, care reprezintă o supremă tărie, ca pe un obiect. Ea însăşi trebuia să vină în întîmpinarea învierii sale, ca act al acestei tării spirituale, prin răbdarea durerilor opuse egoismului. Crucea e şi dovada milei lui Hristos pentru noi, dar şi mijlocul pe care ni l-a dăruit pentru a ne întări şi a creşte spre tăria vieții generoase nespusă morții îngustării egoiste. În cruce Îl avem pe Hristos cu puterea Lui atotiubitoare, dar ca să ne însuşim şi noi această putere. De aceea crucea e toiagul nostru cel tare, e lauda noastră, e nădejdea noastră. Prin ea alungăm pe diavolii care ne supun cînd sîntem fricoşi din egoism, prin ea sîntem păziți în păşunea întinsă a hranei nemuritoare adusă nouă de Hristos. Diavolul vrea să ne facă fricoşi, ca să ne predăm şi să devenim robii lui; Hristos vrea să devenim puternici, liberi, frați ai Lui şi a tututor, părtaşi la puterea generozității şi la slava Lui. Dracii ne robesc pentru

aşezîndu-ne lîngă Cel ce s-a răstignit pentru noi. Căci prin el ne păstoreşte pe noi, oile sale, şi prin el alungă dela noi lupii poftitori de sînge[264]. Lui fie slava în veci. Amin.

183. (V. 106). *I n t r e b a t despre acelaş lucru, marele Bătrîn a răspuns:* Frate adormit, cercetează inima ta moleşită, de care eu mă mir că se teme de robii ce stau afară şi nu priveşte la stăpînii lor aflători înăuntru. Tîlharii cunoscuţi cu simţurile sînt slugile tîlharilor cunoscuţi cu mintea, adică ai dracilor, lucrători în aceea. Eşti dator să mulţumeşti tîlharilor ce vin asupra ta, că venind ei au trezit pe stăpînii lor, pe tîlharii ce dormeau în tine. La ce depărtare s-a dus Iisus, ca să mergi la El şi să-L rogi să-ţi vină într-ajutor? Nu aude oare urechea ta ceeace psalmodiază gura ta?[265] „Aproape este Domnul de toţi cei ce îl cheamă întru adevăr. El va face voia celor ce se tem de El, şi cererile lor le va asculta şi-i va mîntui pe ei" (Ps. 144, 18). Lipeşte-te de El şi El va alunga dela tine şi pe stăpînii dinăuntru şi pe robii lor din afară. Lui fie slava în veci. Amin.

184. (V. 107). *Acelaş a întrebat pe celălalt Bătrîn: Două gînduri mă supără în legătură cu tîlharii. Unul mă osîndeşte, zicînd: „Cele ce ai sînt ale mînăstirii şi vei avea păcat de vei lăsa să le ia; de aceea trebue să baţi şi să strigi". Celălalt gînd mă osîndeşte, zicînd: "Domnul a zis: Celui ce voeşte să-ţi ia haina, lasă-i şi cămaşa". Ce porunceşti, deci stăpîne, să fac ? Fiindcă stau la îndoială. Şi iartă-mă că lăsînd pe tîlharii cunoscuţi cu mintea să intre şi să iasă şi să jefuiască inima mea întreb despre cei cunoscuţi cu simţurile. Roagă-te deci să-*

că nici ei înşişi nu sînt liberi, fiind robii slabi ai patimilor mîndriei lor şi lucrînd sub stăpînirea ei. În sensul acesta de absolut liber de orice patimă şi lege mai presus de el care L-ar putea îngusta trebue să înţelegem afirmarea Părinţilor că Dumuezeu este nepătimitor (dTTaSrjs).

Urechea lui Iisus e aşa de aproape de gura ta ce se roagă ca şi urechea ta.

i alunge mai întîi Domnul pe aceştia.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă nu ai nimic al tău, nu disprețui cele ce ai primit din dragoste dela mînăstire. Altfel vei avea osîndă. Căci omul aflat sub stăpînire nu e sub poruncă (de-a lăsa să se ia ceva). De aceea bate[266] fără grije[267]. Şi strigă, zicînd: ,,Binecuvîntează cel ce eşti încă[268], şi mă ajută". Şi te va ocroti Dumnezeu. Domnul va alunga atît pe tîlharii văzuți cu simțurile, cît şi pe cei cunoscuți cu mintea. Imbărbătează-te şi fii tare. Şi te roagă pentru mine.

185. (V. 108). *Acelaş a citit în Gherontic (Les sentences des Peres du desert. Solesmes, 1966, nr. 325, p. 332) că cel ce voeşte cu adevărat să se mîntuiască trebue să rabde mai întîi dela oameni ocări, necinstiri, păgubiri, vătămări, să-şi elibereze simțurile[269], apoi poate să urce la liniştea desăvîrşită[270], precum a făcut şi Domnul nostru Iisus Hristos, Căci El răbdînd toate acestea, a venit apoi la sfînta cruce, care e una cu omorîrea trupului şi a patimilor şi cu odihna sfîntă şi desăvîrşită[27] . (Abee Isaie, Recueil cit. 8, 68, p. 104.; 13, 2-3, p. 115-119). Şi el şi-a zis sie-şi: Eu, ticălosul, n-am fătut nici una din acestea, ci smintind cu neputința mea pe toți, am plecat dintre oameni. Oare nu trebue să vin iarăşi între oameni şi cu ajutorul lui Dumnezeu să fac ceeace au spus Părinții şi aşa să intru la linişte (la retragere), ca să nu fie zadarnică osteneala mea ? Şi a destăinuit acestea aceluiaş Bătrîn.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Bine au spus Părinții; şi altfel nu s-ar putea. Dar pentru că sînt multe motive pentru care omul

[266] Ed. Volos la notă: "A bate nu înseanmă a-i bate pe tîlhari, ci a ciocăni cu ceva şi a face zgomot, pentru a-i înfrica".

[267] Nu eşti aci sub porunca de a păstra liniştea, căci lucrurile ce le ai nefiind ale tale trebue să le aperi.

[268] In ed. Volos la notă: ,,Incă" cred că înseamnă pe soțul care e cu el. E ca şi cînd ar zice: ,,Bincuvîntează şi vino şi tu, frate, care mai eşti cu mine şi mă ajută", ca auzind tîlharii că mai este unul cu el, să se teamă şi să fugă".

[269] Simțurile sînt furate fără voie de lucrurile plăcute. Prin aceasta e robit şi îngustat însuşi subiectul lor. Ele trebue eliberate, ca să devină omul însuşi liber. Iar aceasta cere multă tărie. Şi o neprețuire a lucrurilor.

[270] Liniştea este astfel una cu libertatea, cu stăpînirea de sine. Acest om îşi poate aduna mintea în întregime şi continuu în gîndul la Dumnezeu.

crede că face bine. Dar pentru alte motive el se păgubeşte făcînd aceea, trebue să se încredinţeze întîi că ceea, ce face e bine. Tu ai trecut la vieţuirea retrasă, dar cînd mergi între oameni se naşte în tine slava deşartă. Dar poate că nici gîndul ce ţi-a venit acum de a vieţui între oameni nu va stărui în tine. Şi aşa se vor naşte două rele. Însă dacă te osîndeşti pe tine ca unul ce n-ai făcut ce trebue ca să urci la cruce, zicînd: m-am retras din neştiinţă, osîndirea aceasta aducîndu-ţi ocară şi necinstire, te poate duce cu adevărat la măsura crucii, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

186. (V. 109). *Cererea aceluiaş către marele Bătrîn: Roagă-te pentru mine, Părinte, că sînt tare necăjit.*

Avem aci înţelegerea crucii ca odihnă. Deplina biruire a patimilor şi a grijii de sine aduce desăvîrşita odihnă. Dar biruirea patimilor se face prin pătimirea

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dumnezeul cerului şi al pămîntului să vă împlinească, prin rugăciunile sfinţilor Săi, cererile pe care mă rog din inimă să vi le

272

împlinească . Dar fiindcă voiți să ascultați, şi să vă bucurați, voi sînteți cei ce mă siliți sa grăesc, ca să împlinească cu mine cuvîntul: „M-am făcut fără de minte, voi m-ați silit" (II Cor. 12, 11). Însă eu şi înainte de a-mi cere voi, simțeam în mine arzînd ca flacăra unui foc puternic, dragostea lui Hristos care a

despărțirii de ele şi de egoismul lor. La Iisus nu e o biruire a patimilor, ci a afectelor a slăbiciunilor intrate în firea noastră odată cu păcatul. El a luat afectele noastre, dar nu patimile ce se desvoltă prin satisfacerea afectelor, care au în ele pornirea de a se satisface în mod exagerat, sau de a apăra cu orice preț viața pămîntească a omului. Astfel Hristos-omul ajunge la deplina odihnă, la capătul pătimirii, aşa cum noi ajungem la nepătimire, pătimind desfacerea de patimi. Starețul Vasile Kondikakis dela Atos spune că cel ce stă întins pe cruce din iubire pentru alții, se odihneşte (Eisodicon, Sf. Munte, 1974). Se odihneşte prin mulțumirea de a fi făcut aceasta pentru alții, dar şi prin faptul că s-a eliberat de agitația ce o întrețineau în el patimile. În el n-a rămas decît iubirea curată față de alții dusă pînă la capăt, biruind orice egoism. De observat că în scrierea aceasta liniştea e socotită egală cu închiderea în chilie, care e unită cu renunțarea la toate plăcerile.

[272] Cererile marelui Bătrîn către Dumnezeu, puse în mişcare de cererea celui ce-l roagă să le facă, se adresează în acelaş timp sfinților ca să-şi adauge rugăciunea lor la rugăciunea lui şi a celui ce a pus în mişcare rugăciunea lui. Toate se împletesc. Cele mai de jos se întemeează pe cele mai de sus şi acestea sînt puse în mişcare de cele mai de jos. E o întîlnire de întregire, o sobornicitate a completării în rugăciunea tuturor într-un fel în jurul celui mai de jos, deşi acesta şi-a adresat cererea celui mai de sus. Este în ea o urcare dela cei mai de jos la cei mai de sus şi o coborîre a acestora la cei mai de jos. Dar toți urcă prin această rugăciune întregitoare spre Dumnezeu, sau Dumnezeu îi face să se unească în această sobornicitate a rugăciunii în El. Nimenea nu urcă spre Dumnezeu şi în Dumnezeu singur. Ci toți împreună. Aceasta e Biserica.

zis: „Iubeşte pe aproapele tău ca pe tine

însuți" (Lev. 19, 18). Şi arderea şi fierberea aceasta cu duhul mă face să nu încetez să mă rog ziua şi noaptea lui Dumnezeu ca să vă facă pe voi purtători de Dumnezeu şi să locuiască în voi şi să umble în voi (II Cor. 6, 16) şi să vă trimită vouă Duhul Său cel Sfînt, "Duhul adevărului", ca să vină şi să vă învețe toate şi să vă conducă la tot adevărul (Io. 16, 13; 17, 26) spre a vă face moştenitori ai bunătăților cereşti „pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit" (I Cor. 2, 9). Şi m-am făcut pentru voi ca un părinte care se strădueşte să-şi învețe copiii: să slujească Impăratului în

oştirea Lui strălucitoare, neavînd nici-o grije de ei înşişi. S ă vă dea Dumnezeu arderea unei astfel de iubiri. Căci Domnul vă va încredința că ridică la al şaptelea cer pe oamenii care au această iubire[273], precum au urcat unii cu îndrăzneală şi sînt binecuvîntați[274], „fie în trup, nu ştiu, fie afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie" (II Cor. 12, 2).

Ş i ca să aflați începutul căii acestei bucurii, ascultați. Intîi îi vine omului Duhul cel Sfînt, care-l învață toate şi cum trebue să se smerească în cugetare. Apoi, călăuzit de acea primă ardere, urcă la primul cer şi după aceea la al doilea şi treptat pînă la al şaptelea. Şi acolo poate auzi lucruri negrăite şi înfricoşătoare, pe care nimenea nu le poate auzi decît cei ce au urcat la măsura aceasta, de care fie să vă învrednicească Domnul şi pe voi. Acolo pot ajunge cei ce au murit cu desăvîrşire lumii prin răbdare şi multe necazuri.

[273] Iubirea desăvîrşită eliberează de griji. Aceasta cu atît mai mult cu cît cel ce iubeşte ştie că iubeşte pe Cel atutputernic, răspunzînd iubirii Lui, care va purta grije de toate ale sale.

[274] Cel binecuvîntat de Dumnezeu este totodată dăruit de El cu ceeace spune în binecuvîutare. In ed. Volos la nota se spune: „Cred că sfîntul spune acestea despre sine. Căci cel ce călăuzeşte pe alții pe calea aceasta negraită şi necuprinsă a răpirii la Dumnezeu, e vădit că a păşit primul pe această cale prin puterea tainică a Duhului".

O, iubite frate, Domnul a răbdat crucea şi tu nu te bucuri de necazurile a căror răbdare duce în Impărăția cerurilor? Drept ai spus că eşti necăjit. Dar nu ştii că atunci cînd cineva cere Părinților să se roage pentru el lui Dumnezeu să-i dea ajutorul Său, i se înmulțesc necazurile şi cercetările spre probarea lui ? Nu cere deci odihnă trupească dacă Domnul nu ți-o dă. Căci Domnul rîveşte cu scîrbă la odihna trupului. Şi tot El a spus: „In lume necazuri veți avea" (Io. 16 33). Domnul să te ajute în toate. Iartă-mă pentru cele ce ți-am spus. Căci am vorbit ca unul care cere multe fără să le aibă el însuşi. Dar am spus cele ce le ştiu despre alții, despre sfinți. Roagă-te pentru mine.

187. (V. 110). *Acelaş socotind cu moartea marelui Bătrîn este aproape şi întristîndu-se în privința mîntuirii sale şi întregei obşti din mînăstire, i-a făcut acest lucru cunoscut marelui Bătrîn, care i-a răspuns acestea:*

Prea iubite frate, mişcat de dragostea dumnezeească, ai grăit cuvinte de smerenie, trezind şi compătimirea unor oameni

nemiloşi față de un om păcătos şi prea neînsemnat. Şi ce pot să-ți spun eu care sînt un om lipsit de compătimire şi de iubire ? Sînt copleşit de cuvintele tale şi nu am ce să-ți dau în schimb. Dacă aş avea ceva, ți-aş spune. Nu vă las în aceşti ani ai vieții mele şi nici în ziua din urmă orfani. Ci voi rămîne cu voi din porunca lui Dumnezeu care toate le face spre mîntuirea sufletelor noastre, a robilor Săi. Şi nu voi rămîne pentru mine, ci pentru voi, care o cereți aceasta, ca să rodiți în Dumnezeu prin mine, aducîndu-I drept roadă mîntuirea voastră. Roagă-te deci ca să pot să-I spun: „Iată eu şi copiii pe care mi i-ai dat (Is. 8, 18 ; Evr. 2, 19); păzeşte-i întru numele Tău (Io. 17, 11); acopere-i cu dreapta Ta, călăuzeşte-i la limanul vieții Tale şi scrie numele lor în cartea Ta (Apoc. 21, 27) . Dă-le lor arvuna vieții, bucurîndu-i şi zicîndu-le: "Nu te teme turmă mică, căci binevoit-a Tatăl vostru să vă dea Împărăția" (Lc. 12, 32). Ş i mai roagă-te să-mi dea mie să-I spun: ,,Părinte, dă-mi mie ca unde sînt eu, să fie şi copiii mei" (Io. 17, 24), în viața negrăită. Crede, frate, că duhul meu rîvneşte să spună Stăpînului meu, care se bucură de cererea robilor S ăi: „Stăpîne, sau du împreună cu mine şi pe copiii mei în Împărăția Ta, sau şterge-mă şi pe mine din cartea Ta" (Ieş. 32, 32) [276]. Dar slăbiciunea şi nepăsarea mea mă împiedică să am o astfel de îndrăzneală. Totuşi mila Lui e mare.

Avînd deci un astfel de Stăpîn, să ne mîngîem, crezînd în chip neîndoelnic că va face mila Lui cu noi. Nu va trece

„La limanul voit de tine", unde sînt scăpați de agitația grijilor şi patimilor; în Împărăția odihnei celei întru Tine, unde au toate împreună cu Tine viața fără de sfîrşit.

[276] Cine poate renunța la fericirea veşnică din iubire pentru alții, nu o poate pierde, căci ea se află chiar în această iubire pentru alții dusă pînă la capăt. Deci cei ce nu ajung la această iubire nu put gusta toată fericirea Împărăției veşnice. Pe de altă parte nu se poate ca cei iubiți aşa de mult de cel ce poate renunța pentru ei la fericirea veşnică, să nu se fi molipsit şi ei de un anumit grad de iubire. „În casa Tatălui Meu sînt multe locaşuri" (Io.14, 2) poate indica treptele de iubire în care se vor afla diferitele persoane. Şi cum nu există doi oameni care să aibă acelaş grad de iubire, fiecare se poate spune că are în iubirea sa şi în înțelegerea sa corespunzătoare cu ea, un alt locaş. Dar aceasta nu împiedică comunicarea între ei, care sînt în aceeaşi „casă". Dirmpotrivă, deabia în acest caz se bucură de comunicarea între ei, peutru că fiecare are de spus ceva propriu altuia, sau de auzit dela, altul. Şi prin aceasta toți urcă în veci ca îngerii. Dar fiecare se află pe altă treaptă, comunicîndu-şi şi primind unul dela altul cele ale lor şi prin aceasta promovîndu-se şi ei unul pe altul în această urcare.

Dumnezeu cu vederea osteneala nevoinței Părinților noştri celor adormiți şi celor încă vii, ci va zice: "Cruța-voi locul

acesta pentru Mine şi pentru cei ce Mi-au slujit Mie din inimă în el". Căci eu cred fără să mă îndoesc că sînt unii în acest loc care pot să cîştige îndurarea lui Dumnezeu pentru zecile de mii de oameni şi nu sînt respinşi. Domnul va face voia lor care cer ca ochii Lui să fie peste locul acesta (III Imp. 8, 29). Căci rugăciunile lor se suie la El ca nişte fulgere ce luminează asemenea razelor soarelui şi de ele se veseleşte Tatăl şi se bucură

Fiul şi are plăcere Duhul Sfînt[277].

Să luăm aminte deci, frate, numai la noi înşine, pentru că Dumnezeu are grije de locul acesta. Căci s-a făcut loc de odihnă pentru slujitorii Săi şi în el se împlineşte cuvîn-tul: ,,Glas de veselie şi de mîntuire în corturile drepților" (Ps. 117, 15). Drept aceea e propriu dreptei Domnului să lucreze cu putere, să ne dea nouă tărie, să ne hărăzească să păşim pe urmele Părinților noştri ,,în învățătură, în vietuire, în îndelungă răbdare, în dragoste, în răbdare, în prigoniri, în pătimiri" (II Tim. 3, 10-11), în cîte le-au venit lor dela vrăjmaşul în chip simțit şi gîndit.

Căci de nu vom cîştiga ceva propriu vieții lor, cum vom fi copiii lor ? Fiindcă însuşi Domnul zice: ,,Dacă ați fi copiii lui Avraam, ați face lucrurile lui Avraam" (Io. 8, 39). Dacă nu pătimim împreună cu ei, după puterea neputinței noastre, cum ne vom slăvi împreună cu ei în ceasul

[277] în ed. Volos la notă: ,,Dacă acestea le mărturiseşte sfîntul despre alții, cu atît mai mult le mărturiseşte poate despre sine. Căci el îi copleşea pe toți prin virtuțile şi harismele (darurile) sale.

acela[278] ? Dacă nu murim împreună cu ei, tăind voia
279

noastră , cum ne vom scula împreună cu ei, aşteptînd să auzim: "Veniţi, binecuvîntaţii Părintelui meu de moşteniţi Împărăţia pregătită vouă" (Mt. 25, 34). Frate, dacă

[278] Nu putem ajunge tari şi liberi, deci la slava oamenilor adevăraţi, împreună cu Hristos ca om, dacă n-am biruit toate cele ce ne robesc şi ne arată ca oameni slabi, dacă nu ne-am întărit prin răbdarea necazurilor, cum a întărit Hristos umanitatea Sa prin răbdarea patimilor.

[279] Dacă nu vom muri vieţii spre moarte, vieţii slabe prin patimile egoiste ce o stăpînesc, tăind voia noastră, care nu e a noastră, care mai mult ne robeşte, nu ne vom „ridica" sus la viaţa puternică, nemuritoare, pentru că e cu adevărat liberă, în comunicarea iubitoare cu Hristos Dumnezeu a cărui umanitate s-a ridicat cea dintîi la viaţa nemuritoare şi veşnică prin cruce şi înviere. Datorită ipostasului dumnezeesc cu care era unită.

La această libertate şi nemurire cu trupul nu poate ajunge firea omenească prin ea însăşi; aceasta ar însemna o identitate a ei cu Dumnezeirea în sens panteist. Dumnezeu este însă transcendent lumii şi omului. Faptul că lucrurile lumii sînt supuse prin ele unor Legi, iar omul în plus unor ispite, arată că nu sînt suprema realitate, absolut liberă. Însă trebue să existe şi o astfel de realitate nesupusă niciunei legi şi ispite înrobitoare, ca realitate supremă. Iar ea trebue să fie Persoană, căci numai Persoana poate fi absolut liberă. Legea nu e nici ea liberă oricît de suprerbă ar fi. Iar întrucît libertatea absolută nu se poate manifesta decît în iubire, într-o iubire fără nici-o scădere, realitatea supremă trebue să fie o comuniune desăvîrşită între persoane, deci o realitate pluripersonală şi totuşi desăvîrşit una. Numai în comuniune cu Ea poate primi şi omul libertatea desăvîrşită şi deplin iubitoare prin care să copleşească tot ce îl poate robi din partea lumii, a trupului, care îl face să-şi afirme o autonomie, pe care nu o are de fapt. Această înălţime a fost comunicată de o Persoană dumnezeească unei umanităţi pe care şi-a făcut-o proprie, ca prin ea să o comunice tuturor oamenilor care o voesc, unei umanităţi de care nu se mai desparte în veci. Aceştia nu pot deveni însă liberi, stăpîni pe toate ce-i pot robi, dacă nu vreau şi ei să fie liberi murind tuturor, deşi numai prin ei nu pot să fie liberi. În Hristos libertatea absolută şi nemuirirea, deşi izvorăsc din dumnezeirea transcendentă, şi-au găsit un inel prin care se comunică comunităţii umane.

Dumnezeu ne împlineşte cererile pentru că avem pe Părinţii noştri drept călăuze, să luăm aminte ca nu cumva lenea şi moleşeala sau nepăsarea, sau necredinţa noastră să ne despartă de ei. Căci zice: „Iar dacă cel necredincios vrea să se despartă, să se despartă" (I Cor. 7, 15). Să ne aducem aminte de Cel ce a zis că "cel ce va răbda pînă la sfîrşit se va mîntui" (Mt. 5, 18). Să ne rugăm lui Dumnezeu neîncetat (I Tes. 5, 18), ca să nu ne despartă de Părinţii noştri nici în veacul acesta, nici în cel viitor. Unde am putea merge, părăsindu-I ? Ce-am putea găsi mai bun ? Să nu părăsim lumina şi să căutăm întunerecul. S ă nu lăsăm dulceaţa mierii şi să luăm amărăciunea şarpelui. Să

nu ne pizmuim pe noi înşine şi să nu urîm boala şi să iubim moartea. Să nu primim în loc de binecuvîntări, blestemele. Să nu mîniem pe Hristos, slujind pe vrăjmaş. Să stăm treji, să veghem, să păşim sprinteni, să fim totdeauna gata, să ne trezim din somnul cel prea adînc. Să înțelegem ce ne-a dăruit Dumnezeu: nu de a fi sub picioarele sfinților, ci fiii lor şi împreună moştenitori cu ei. Fericit este sufletul care a gustat din acestea. Fericit este sufletul care a fost luminat ca să înțeleagă acestea. Fericit este sufletul care a fost rănit de o astfel de dragoste. Fericit este sufletul care a fost cucerit de acestea. Fericit este sufletul care cugetă la acestea. Fericit este sufletul care s-a lipit de acestea. Fericit este sufletul vrednic de acestea. Fericit este sufletul care-şi pune credința în ele. Fericit este sufletul desăvîrşit în acestea. Căci îl aşteaptă bucuria şi veselia şi răsplata în împărăția cerurilor, în lumina veşnică, unde stau de față îngerii, arhanghelii şi toate puterile cereşti spre slava Tatălui şi a Fiului şi a Sfîntului Duh. Amin. Roagă-te pentru mine, frate.

188. (V. 129). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş şi către frații ce viețuiau împreună cu acela, care ceruseră, ajutorul rugăciunii lui împotriva vrăjmaşilor şi ca să le spună lor viața celuilalt Bătrîn, Ava Ioan.*

Bucurați-vă în Domnul prea scumpii şi prea iubiții mei copii. Domnul să împlinească cererile voastre cu multe bunătăți şi să slăbească în voi săgeata celor puternici şi voi să vă încingeți cu putere (I Imp. 2, 4). Mă uimesc că voiți folosul sufletelor voastre cum îl voesc şi eu şi rog pe Dumnezeu noaptea şi ziua pentru mîntuirea sufletelor voastre. Nu spun că voi n-o voiți, ci că n-o cunoaşteți. Căci de aici încep să se facă văzute cetele şi treptele şi măsurile; şi care va fi moştenirea. Şi precum un om strălucit în lume şi încercat în lucrurile vieții acesteia şi cunoscător al măririlor, al gradelor, al cinstirilor ostaşilor, se strădueşte să-i facă pe fiii lui să lupte cu putere, iar aceştia ca nişte neexperimentați nu au nici-o grije şi nu ştiu de cinstirile marilor ostaşi, dar doresc să fie meşteri în mînuirea armelor, aşa fac şi eu cu voi. Dar iertați-mă că am grăit ca un lipsit de minte. Căci venindu-mi în sinea mea, mi-am adus aminte că sînt "pămînt şi cenuşe" (Fac. 18, 27), un sac umplut de toate răutățile. Şi am început să mă tînguesc. Ce am vorbit şi am spus ? Pentru ce s-a lăudat pămîntul şi cenuşa ? Totuşi, fiindcă am ajuns să spun că doresc mîntuirea voastră şi voesc să mă fac pricinuitorul a tot binele vostru, fac, dacă pot, tot ce pot.[280]

Paradoxuri de ale smereniei şi dragostei: sufăr că socotesc că mă, laud cînd vă spun că doresc mîntuirea voastră şi că lucrez pentru ea, dar mă bucur totodată lucrînd pentru aceasta. Pe de altă parte aveţi nevoie să vă asigur de acestea. Şi eu însumi mă simt mînat să vă dau acest semn de dragoste. Nu pot face mare lucru pentru mîntuirea

Iar despre vieţuirea fiului meu de un suflet cu mine, despre binecuvîntatul şi smeritul ascultător, care şi-a tăiat în toate voile sale pînă la moarte, ce pot să spun ? Domnul a zis: „Cel ce M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl" (Io. 14, 9). Iar despre ucenic a spus că poate „ca şi învăţătorul său" (Lc. 10, 40): „Cel ce are urechi de auzit, să audă" (Mt. 11, 15). Iertaţi-mă şi rugaţi-vă pentru mine.

189. (V. 130). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrân, despre sănătatea Avei, care era bolnav de mult timp; şi despre patimile sufleteşti. Şi dacă trebue să cerceteze pe Bătrînul care locueşte în vecinătate. Şi de unde vine că trupul se simte rău.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Bucură-te, frate, în Domnul. În privinţa sănătăţii fiului meu, ar fi putut unii din sfinţii de aici să se roage pentru el, cum l-am încredinţat pe el, ca să-l facă să nu mai fie bolnav - nici-o zi.

voastră; dar fac tot ce pot; iar acesta e un mare lucru. Omul e mîngîiat mai mult de gîndul că cineva face tot ce poate pentru el decît de gîndul că face tot ce poate pentru el decît de gîndul că face el însuşi pentru sine totul. E cel mai mare lucru să-ţi sleieşti pînă la moarte o viaţă neputincioasă pentru alţii, decît să le dai mult ajutor dintr-un surplus uriaş, fără a simţi că ţi-ai împuţinat prin aceasta puterea ce o ai. Hristos a lucrat pentru noi, neridicîndu-se spiritual prin porunca dumnezeească atotputernică, ci coborînd la slaba stare de om, capabil să moară pentru noi. Forma aceasta de lucrare a avut un efect neasemănat mai mare decît dacă ar fi folosit lucrarea prin poruncă. Aceasta e slava slăbiciunii care dă totul din iubire. „Slava plecăciunii Tale, Hristoase", cîntăm la Prohodul Domnului. Slaba putere a trupului luat de El se sleişte pentru noi. Dar în fapta predării trupului se arată iubirea cu mult mai mare a spiritului, care vrea să meargă la infinit şi în eternitnte, acceptînd însăşi moartea pentru viaţa pămîntească.

Ş i ar fi fost aşa. Dar n-a avut roadele răbdării. Nu ştie el ce am răbdat eu ? Îmbolnăviri, friguri, necazuri, pînă ce am venit la limanul acesta al liniştii. Mult l-ar fi folosit pe el boala prin răbdare şi mulţumire.

Cît despre patimi, omul trebue să-şi conducă trupul ca pe un rob în lipsuri şi necazuri după putinţă.

Iar a-l cerceta pe frate bine este, dar a flecării e un lucru murdar. Fapta aceasta te pune la probă. Cercetează pe frate, dar păzeşte-te de vorbărie, ci ca în întîlnirile sfinţilor Părinţi zi de pildă: „Cum te afli, Ava ?". Apoi: „Spune nouă un cuvînt al vieţii. Cum aflăm calea lui Dumnezeu. Roagă-te pentru mine, că multe păcate am", şi cele asemenea acestora. În sfîrşit o rugăciune şi plecarea dela el cu pace.

Povara trupului tău vine din amestecul rău al moleşirii şi al greutăţii dela draci. Domnul să te întărească spre a lupta cu ei după lege şi a te încununa (II Tim. 2, 5) în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia se cuvine slava şi stăpînirea în vecii vecilor. Amin. Roagă-te pentru mine, frate.

190. (V. 131). *Un răspuns al marelui Bătrîn către acelaş:* Frate, ai spus: „Sînt bolnav cu sufletul şi cu trupul". Pentru ce nu te mărturiseşti ca să te faci sănătos în voia ta? Nu ştii ce este de folos sufletului şi trupului. Dar ce este de folos voii tale zeci de mii de specialişti nu ştiu ca tine. Nu vezi că eu te muşc mereu una după alta ? De poţi rabdă, rabdă. Căci eu vorbesc ca un lipsit de minte: Iar fiindcă vorbesc ca un lipsit de minte, vorbeşti şi tu la fel. Iar vorbindu-ţi, arăt că nu ştiu ce-mi este de folos[281]. Domnul să ne dea înţelegere în toate. Iartă-mă şi te roagă pentru mine.

[281] Cea mai bună metodă de a vindeca voinţa egoistă e răbdarea, în care e o altă voinţă. E o experienţă pe care nu o poate trăi nimenea

191. (V. 132). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn odată cu cererea rugăciunii: Te rog, cinstite Părinte, să-mi spui ce este voia cea bună şi cea rea ? ca să nu trec la întîmplare peste sfintele tale cuvinte. Şi iartă-mă şi te roagă pentru mine, ca să mă izbăvesc de diavol şi de tulburarea dela el.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, „toată odihna trupului este un lucru de scîrbă Dumnezeului nostru" (Pateric, Pimen 38). Căci a zis El însuşi: „îngustă şi plină de necazuri este calea ce duce la viaţă" (Mt. 7, 18). Deci în alegerea ei stă voia cea bună. Şi cel ce o ţine pe ea îşi alege sie-şi în tot lucrul un necaz de bună voie după puterea lui. Nu ştii ce zice Apostolul: „îmi chinuesc trupul meu şi îl port robit" (I Cor. 9, 27) ? Vezi că chiar fără să vrea trupul, dumnezeescul Apostol îl duce robit cu voia sa ? Cel ce are această voinţă bună a mîntuirii, în orice lucru din cele trebuitoare lui amestecă puţin necaz. De pildă:

aşa de mult ca cel ce practică răbdarea. Numai el trăeşte acest efort. Varsanufie socoteşte îndemnurile ce le dă prin scrisorile lui ca tot atîtea muşcături ale celui ce primindu-le cu răbdare, îşi vindecă voinţa de a răspunde cum un se cuvine. Voinţa care nu primeşte sfatul e o voinţă slabă, care nu lucrează spre întărirea omului şi spre pace între oameni. Dar sfîntul ia asupra sa vina fratelui care nu primeşte cu răbdare, sfaturile ce i le dă. Pentru că el îl provoacă pe acela prin voinţa sa de a-l învăţa, să reacţioneze în apărarea voii sale. Sînt impasurile ce apar adeseori în raporturile dintre oameni. Vreau să-l învăţ pe altul să renunţe la voia sa spre binele lui. Dar poate că el vede în aceasta, nu fără dreptate, pornirea mea de a-i impune voia mea. Cel ce dă altuia sfat numai dacă ajunge la o smernie care face cu totul evident faptul că nu dă sfat decît cînd e cerut cu stăruinţă şi numai spre binele celui ce-l cere, poate să evite efectul rău şi pentru acela şi pentru sine. Dar ca să ceară cineva cu stăruinţă un sfat şi să-l urmeze, i se cere şi lui să fi ajuns la o culme e smereniei. E un drum ce trebue să-l facă amîndoi pentru a se putea folosi fără nici o primejdie unul pe altul, ca să se evite fricţiunile între oameni în practica sfătuirii unuia prin altul.

am prilejul să dorm pe saltea de lînă, dar mă chi-nuesc puţin, dacă acesta e chin, şi dorm pe una din paie, deci mai puţin moale; şi aceasta numai pentru neputinţa trupului, ruşinîndu-mă că alţii dorm pe jos, pe scîndură, iar alţii îşi pun sub cap o pernă de ogrinji, ca cel întru sfinţi Arsenie (Pateric, Arsene 36) şi alţii mulţi. Alţii şi-au pus sub capul lor mărăcini, alegîndu-şi chinul. Am aproape apa folositoare la bucătărie? Trebue să aleg, ca un iubitor de osteneală, o apă mai depărtată ca să ostenesc trupul cu puţin necaz. Pot să mănînc pîine bună şi curată ? Trebue s-o aleg pe cea de mîna a doua, ca să mă chinuesc puţin, aducîndu-mi aminte de cei ce n-au gustat nimic copt, mai ales de Stăpînul nostru Iisus, care a gustat fierea şi oţetul pentru mine. Aceasta este voia cea după Dumnezeu. Iar cea după trup, caută odihna în toate cele dimpotrivă. Nu înţelegi ce spunem ? Iată îţi zic: „Închide repede uşa, să nu mă ia curentul şi să răcesc". Sau: „Vezi frate că ai afumat

mîncarea şi nu pot s-o mănînc" şi celelalte. Aceasta e voia cea rea. Tai-o pe aceasta şi te vei mîntui. Iar de eşti biruit de ea, învinovăţeşte-te pe tine şi dă dreptate aproapelui[282].

Frate trîndav, fii încredițat în Domnul, că „s-a subțiat ca un păianjen sufletul meu" (Ps. 38, 15). Mîntuirea se cîştigă cu osteneală. Şi cum se înşeală cineva crezînd că se mîntueşte, odihnindu-se în toate ! Dacă te osteneşti puțin împreună cu mine, mă rog lui Dumnezeu să-ți împlinească cererea ta. Şi cînd Îl pomeneşti pe El şi pe sfinții Lui, se depărtează diavolul şi tulburarea lui dela tine. Dacă aşi spune că nu mă rog ca să vă întărească pe voi Domnul şi să vă dea putere spre tot lucrul

[282] Dacă eşti biruit de voia cea rea, de poftă, de dorința de comoditate, nu te poți elibera de ele, fără să te recunoşti pe tine vinovat şi fără să dai dreptate celuilalt, deci invers de cum o faci cînd implineşti voia celui rău, cu părerea că o faci pe a ta.

bun, aşi minți. Dar „împărăția lui Dumnezeu este a celor ce se silesc" (Mt. 11, 12). Dacă nu ne silim puțin pe noi înşine, cum ne vom mîntui ? . Sau cum ar putea rugăciunea sfinților să dobîndească multe, dacă n-ar fi lucrătoare (Iacob 5, 16) ? Roagă-te pentru mine, frate.

192. (V. 133). *R ă s p u n s u l celuilalt Bătrîn către acelaş şi către cei ce locuiau împreună cu el.*

Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, să vă binecuvîuteze pe voi „cu toată binecuvîntarea duhovnicească" (Ef. 1, 3) şi cu harul dreptății[284]. El însuşi îmi este mărturie că doresc odihna a tot omul, dar mai ales a voastră. Vă grăesc ca unora de-un suflet cu mine [284b], celor ce voiți să umblați de bună voie pe calea pe care am umblat noi, lipsiți şi necăjiți pentru numele Lui. Frate, nu-mi amintesc să fi luat această cale pentru că am găsit pe ea odihna desăvîrşită, ci totdeauna amestecăm în ea puțină strîmtorare şi necaz de orice fel, temîndu-ne de Cel ce zice: „Ai luat cele bune ale tale în viața ta" (Lc.

[283] împărăția lui Dumnezeu este a celor puternici în bunătatea, în blîndețea, în smerenia, în generozitatea lor desăvîrşită, a celor puternici în voia lor de a nu căuta satisfacerea mîndriei şi a tuturor patimilor lor, a celor care au fost făcuți împărați, dar au contribuit şi ei ca să devină împărați peste ei înşişi. Mereu se vorbeşte de „întărirea" de „puterea" ce le-o dă Dumnezeu acelora. Ei săvîrşesc un act de putere, de „silă" asupra lor, ca să scape de starea de cîrpe, de robi ai poftelor, ai mîniei, ai lăcomiei, de calitatea de jucării a tot felul de forțe contrare, a demonilor, cu amăgirea că-şi fac voia lor, că au putere.

[284] Cu tot Harul care vă face drepți, care vă umple de toate virtuțile.

[284b] Trad. franceză redă de regulă expresia greacă **„6|JofuxoZ"** prin „ca mie însumi". Ea înseamnă: vă simt, vă trăesc ca pe mine însumi.

16, 25) şi „prin multe necazuri trebue să intrăm noi în împărăția lui Dumnezeu (Fapte 14, 22). Şi aceasta chiar dacă au venit în mîna noastră mulți bani. El însuşi ştie cum am trăit în sărăcie pentru Cel ce s-a făcut sărac pentru noi (II Cor. 4, 9). Nu e bine să ne odihnim întru nimic. Cel ce voeşte aceasta îşi trăeşte lui-şi şi nu lui Dumnezeu. Căci unul ca acesta nu-şi poate tăia voia lui. Rugați-vă pentru mine, fraților.

193. (V. 134-135). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Spune-mi Avă al meu, de dimineața pînă aproape la ora două sufăr de gînduri şi nu ştiu de unde vine aceasta. Mai, spune-mi şi aceasta: Cum poate dracul să zugrăvească în cugetarea mea chipul unei femei sau al altcuiva ? Căci chiar în gînd este şi chipul şi nu vin despărțite chipul şi gîndul, ci deodată. Şi ce să fac ca să mă eliberez ?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, cînd stă cineva fără lucru, se ocupă cu gîndurile ce vin la el. Iar cînd lucrează nu găseşte timp să le primească pe acestea. Scoală-te deci de dimineață şi ia în stăpînire moara ta şi macină în ea grîul tău pentru pîinea hranei tale[284c]. Căci dacă vrăjmaşul ți-o ia înainte, vei măcina în ea neghină în loc de grîu[285].

[c] In ed. Volos la notă: „Moara este mintea. Cînd omul are în mintea sa gînduri bune şi folasitoare, nu se poate ocupa cu gînduri rele".

[285] Mintea macină continuu şi se hrăneşte cu ce macină. Dacă macină gînduri rele, se otrăveşte cu ele. Gîdurile legte de lucruri sînt, pe lîngă aceea, monotone. Nu ridică pe om în zone mereu noi. Gîndurile prin care plănuieşte aranjamente lumeşti, îl ajută să le realizeze tot mai bine, dar rămîne în orizontul lor închis.

Cît despre a doua întrebare, frate, la zugravi chipurile se ivesc odată cu culorile. Şi dacă scîndura a fost zugrăvită cele de pe ea s-au făcut una, încît nu mai primesc nici chip nici culoare. A te elibera înseamnă a o lua înainte în zugrăvirea scîndurei tale. Să luptăm să facem ceeace ne stă în putere şi Dumnezeu va veni în ajutorul nostru. Roagă-te pentru mine şi iartă-mă pentru Domnul.

194. (V. 80). *Cererea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn de a se ruga pentru el şi pentru cei împreună cu el.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Copii iubiți, vă îmbrățişez în Domnul, rugîndu-L să vă păzească de tot răul, să vă dea răbdare ca lui Iov şi har ca lui Iosif, blîndețe ca lui Moise şi bărbăție în războaie ca lui Iisus Navi (Sirah 46, 1), stăpînirea gîndurilor ca Judecătorilor şi puterea de supunere a vrăjmaşilor ca lui David şi Solomon, stăpînirea pămîntului ca Israeliților, care au adus pace în el; să vi se dea iertarea păcatelor împreună cu sănătatea trupului ca slăbănogului (Mt. 9, 2-6) şi să vă scape de furtună ca pe Petru (Mt. 14, 31); să vă izbăvească de necazuri ca pe Pavel (II Tim. 3, 11) şi pe ceilalți Apostoli; să vă ocrotească de tot răul ca pe fiii lui adevărați şi să vă împlinească cererile inimii voastre spre folosul sufletului şi al trupului în numele Lui. Amin. Rugați-vă pentru mine.

195. (V. 136). *Cererea şi rugămintea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn să se roage să i se dea bunătățile potrivite sufletului.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Mă bucur în Domnul şi Domnul se bucură în mine cînd mi se fac cereri bune de către copiii mei. Adică pentru mîntuirea sufletului şi viața veşnică. Bucură-se deci şi duhul tău, frate, că te-am făcut ostaş într-o oaste de frunte, ca să fii neîncetat în visteria bunătăților negrăite. Şi tu eşti de pe acum în aceasta. Drept aceea ia seama Să cîştigi veşminte strălucitoare, potrivite cu cinstea oastei, ca să nu fii scos din ea; o smerită: inimă înțeleaptă şi o față bine aşezată, străină de orice mişcare mînioasă şi tulbure. Căci de acestea au nevoie în acel loc slujitorii; să fie înstrăinați de patimi şi îmbrăcați în haine de nuntă, ca să nu fie scoşi afară dela locul acela cu ruşine mare.

Iată deci că ai intrat în oaste. Să nu te lepezi de ea. Aceasta atîrnă de tine. Te-am adus în ea, să nu ieşi. Te-am desprărțit de cei de-a stînga, nu te amesteca cu ei. Te-am binecuvîntat, nu căuta blestemul. Ți-am cerut să slujeşti ca ostaş în înalte visterii negrăite, neprihănite şi curate, dar Duhul mi-a spus că încă nu era timpul. Dar cînd cineva se străduește să facă stînga ca dreapta şi pe omul vechi om nou, spre primirea sfîntului şi închinatului Duh, îl ia Duhul si-l învață toate şi-l călăuzeşte şi-l duce în astfel de corturi în care puțini intră, pentru înalta lui ascultare, blîndețe şi răbdare [286]. Să nu te leneveşti deci, ci lucrează. Şi nu pregăti hrana care putrezeşte, ci pe cea care rămîne în viața veşnică şi o hrăneşte pe aceasta în Hristos

[286] Virtuțile sînt un tot (dar un tot potrivit cu fiecare om). E omul întreg ridicat mereu pe altă treaptă de cunoaştere a sa şi a realității, în zone mereu mai înalte, mai luminoase. în ele nu e activ numai omul, ci şi Duhul Sfînt. Căci în nimic ce face omul nu e singur. în cele rele e cu cei răi, văzuți şi nevăzuți, sub influența lor, sau întipărit de influențele

lor

.

în cele bune e cu cei buni, văzuți şi nevăzuți , cu oamenii buni de pe pămînt şi cu sfinții mutați trupeşte dela noi, dar mai ales cu Duhul

Iisus. Domnul nostru, întru Care întăreşte-te pururea, binecuvîntate frate.

196. (V. 137). *Acelaş i-a cerut aceluiaş mare Bătrîn să se roage pentru el ți să-i arate cum se învredniceşte cineva de viața curată şi duhovnicească.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Prea iubite frate în Domnul, Dumnezeu ne-a dat să umblăm fără greutate pe calea voilor Lui care duce la viața veşnică. Şi-ți spun ce este aceasta şi cum o putem cîştiga, ca să dobîndim astfel toate bunătățile veşnice. Domnul nostru Iisus Hristos a spus: ,,Cereți şi vi se va da, căutați şi veți afla, bateți şi vi se va deschide" (Mt. 7, 7). Drept aceea roagă-te Bunului Dumnezeu ca să ne trimită nouă pe Duhul Său cel Sfînt, pe Mîngîietorul, şi Acesta ne va învăța pe noi despre toate. Şi ne va descoperi toate tainele. Cereți să fiți călăuziți de El. Şi El nu va lăsa în inima voastră nici-o rătăcire sau tulburare; nu va lăsa în cugetarea voastră nici-o întristare sau suspinare. Va lumina ochii voştri, va sprijini inima voastră, va înălța mintea voastră. Lipeşte-te de El. Crede Lui. Iubeşte-L pe El. Căci El înțelepțeşte pe cei fără de minte, îndulceşte înțelegerea, dă putere, învață şi dărueşte cuvîntul, dă bucurie şi dreptate, îudelungă răbdare şi blîndețe, dragoste şi pace. Ai deci Piatra cea tare, nu te descuraja. Căci vînturile, ploile şi rîurile nu vor izbuti să surpe casa zidită pe Ea. Ai pe marele Cîrmaci, care ceartă vînturile şi marea şi le potoleşte. Şi corabia e păzită ca să nu se scufunde. Ai pe învățătorul cel bun, care-ți porunceşte să uiți cele dindărăt şi să te întinzi spre cele dinainte. Iată comoara nejefuită, iată turnul de nesurpat.

măsură ce ne ridică la noi ale binelui, ne deschide alte orizonturi ale binelui infinit cuprinse în el.

Pentru ce mă lauzi pe mine ? Căci eu nu pot ajunge la acestea dacă nu biruesc mînia şi nu înăbuş iuțimea şi nu cîştig starea de seninătate în care se odihneşte Dumnezeu. Să părăsim deci viclenia şi să ne însuşim nevinovăția. Să săpăm adînc şi să sădim în pămîntul nostru via aducătoare de rod, ca să culegem şi să pregătim vinul veseliei, pentru ca îmbătîndu-ne, să uităm necazurile şi durerile ce vor să ne

287

stăpînească spre pieirea sufletului .

Frate, voia Stăpînului nostru este să ne mîntuim. Pentru ce noi nu voim ? Roagă-te totdeauna prelungit ca să ne vină nouă harul Duhului. Umpluți de bucuria Lui, Părinții s-au lipit de El, strigînd cu dragoste desăvîrşită: „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos?" (Rom. 8, 35). Şi am răspuns: „Nimic". Să iubim deci, ca să fim iubiți; să ne apropiem, ca să fim primiți; să ne smerim foarte, ca să ne înălțăm (Mt. 23, 12) ; să plîngem, ca să rîdem (Lc. 6, 21) ; să ne întristăm, ca să ne bucurăm ; să ne tînguim, ca să ne mîngîem (Mt. 5, 5). Să rugăm pe Duhul să vină la noi, ca să ne călăuzească la tot adevărul (Io. 16, 13). Căci nu minte Cel ce spune: "Cereți şi veți lua" (Io. 16, 24). Domnul să ne ajute în toate cu mila Lui, ca să aflăm cine sîntem şi de ce avem nevoie şi ce să voim[288]. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

[287] E beția adusă de Duhul Sfînt peste Apostoli la Rusalii. Ea e în acelaşi timp eutuziasmul pentru starea de fericire cu totul nouă născută din trăirea înțelegerii unor realități înalte şi din uitarea realității cenuşii care ni se prezintă de obicei ca o îngustime de nebiruit.

[288] Nu te poți cunoaşte cu adevărat dacă nu cunoşti pe Dumnezeu. îți trebue lumina nesfîrşită a Lui, ca să vezi unde eşti, ca să vezi spre ce țintă trebue să înaintezi şi pe ce cale. Dacă nu-ți cunoşti rostul, nu te cunoşti. Dacă nu-ți cunoşti răspunderea față de forul suprem, nu te

197. (V. 111). *Cererea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn ca să se roage lui Dumnezeu să-i dorească sporire.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, roagă bunătatea Celui ce ,,voeşte ca toți oamenii să se mîntuiască şi la cunoştința adevărului să vină" (I Tim. 2, 4), să-ți dea ție vegherea duhovnicească ce aprinde focul duhovnicesc, pe care a venit să-l arunce pe pămînt (Lc. 12, 49), Stăpînul cerului şi al pămîntului. Şi împreună cu tine mă rog şi eu după puterea mea ca să-ți hărăzească Dumnezeu, Cel ce dă tuturor celor ce cer cu osteneală şi multă dorire, acest har. Şi venind el, te va călăuzi întru adevăr. Căci el luminează ochii, îndreptează mintea, alungă somnul moleşelii şi al negrijei, face să scînteeze armele lor acoperite de rugina otrăvitoare a trîndăviei, le face strălucitoare veşmintele murdărite în robia barbarilor; îi face să se scîrbească de urîciunea aducătoare de moarte şi să dorească săturarea de jertfa duhovnicească adusă de Marele nostru Arhiereu, despre care proorocul a auzit că curățeşte păcatele şi şterge fărădelegile (Ps. 50, 3). Celor ce plîng le hărăzeşte şi celor smeriți le dărueşte cele dorite; pe cei vrednici îi aşteaptă

să li le dăruiască, spre a moşteni prin El viața veşnică în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh. Amin. Roagă-te pentru mine, frate.

198. (V. 112). *Acelaş i-a cerut aceluiaş mare Bătrîn să se roage pentru el ca să se învrednicenscă ,,săpoarte în sine omorîrea lui Hristos". (II Cor. 4, 10).*

cunoşti. Dacă nu se proiectează lumina unui orizont atotcuprinzător asupra ta, nu te înțelegi.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Mă rog lui Dumnezeu cu bucurie să vă împlinească toată cererea cea bună. Şi cred că o va împlini. Căci nu minte Cel ce a zis; ,,Cereți şi vi se va da" (Mt. 7, 7). Să vă împlinească, aşadar, Dumnezeu cererile voastre. Amin. Dar îngrijeşte-te să te osteneşti şi tu puțin. Căci precum cei ce voesc să dobîn-dească dregătorii dela împăratul, chiar dacă au mulți susținători la el, rabdă şi ei necazuri şi primejdii şi osteneli, pînă reuşesc, aşa pune şi tu puțină osteneală, ca să afli marea milă. Căci ,,mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iacob 5, l4). Spune fratelui care este cu tine, iubitului meu în Domnul: rabdă puțin, căci Domnul pururea te ceartă şi prin aceasta îți dărueşte mare milă. Nu înceta să cerți. ,,Căci pe care-l iubeşte Domnul, îl ceartă" (Prov. 3, 12; Evr. 12, 6-7). Vă îmbrățişez pe toți în Domnul şi vă cer să vă rugați pentru mine din dragoste.

199. (V. 113). *Acelaş i-a cerut marelui Bătrân să se roage pentru el să iasă din omul cel vechi.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Ascultă, iubite frate, şi fă inima ta să păzească cuvintele dumnezeeşti grăite ție nu dela om, ci dela Duhul Sfînt. Iisus este Doctorul sufletelor şi al trupurilor. De ai vre-o rană, te duc la El şi

mă rog Lui să te vindece, dacă voeşti şi tu[289]. Că El este

[289] Vindecarea o dă Dumnezeu, nu şi-o dă omul, dar nu împotriva voii omului. Propriu zis nu ajnuge ca omul să nu se împotrivescă lucrării lui Dumnezeu, ci trebue să o şi primească, să se bucure de ea. Căci puterea lui Dumnezeu nu nesocoteşte voia omului, pentru că Dumnezeu vrea ca şi omul să crească duhovniceşte; şi puterea lui Dumnezeu e dăruită prin voia Lui personală, nu se revarsă ca o forță a naturii peste om. Bucuria omului da lucrarea lui Dmnnezeu se resimte de această lucrare. Dar totuşi omul poate să i se şi opună, să

Dătătorul tuturor darurilor celor bune. Şi-ți împlineşte nu numai cererile tale, ci cu mult mai multe decît cele ce le ceri. Căci Iisus este Fiul lui Dumnezeu şi lumina şi puterea care s-a întrupat din Sfînta Fecioară Maria, care s-a arătat pe pămînt şi cu oamenii a petrecut şi „s-a adus pe Sine jertfa vie şi bineplăcută lui Dumnezeu" (Rom. 12, 2) şi Tatălui nostru, „ca să ne facă pe noi Sie-şi popor ales, rîvnitor de fapte bune," (Tit. 2, 14), „preoțime împărătească, neam sfînt" (I Petru 2, 9). Cel ce a răbdat acestea pentru noi, ne-a lăsat nouă pildă de răbdare şi se bucură cînd îi cerem Lui (să-I urmăm) [290]. Îl rog deci să-ți lumineze inima. Dar osteneşte-te şi tu şi asudă şi tu. Căci zice Fiul lui Dumnezeu: „Veniți la Mine toți cei osteniți şi împovărați şi vă voi odihni pe voi" (Mt. 11, 28) [290b], Mă apropriu de El pentru tine cu îndrăzneală multă.

Dar dacă nu te apropii şi tu, voi păți ruşine mare [291]. Iisus nu respinge pe nimeni. A răsplătit şi pe lucrătorii veniți în vie în

nu ajungă în situația să se bucure de ea. Nu se poate separa partea omului de partea lui Dumnezeu. Ele formează un tot. Dar în acest tot al lucrării mîntuitoare din om trebue să fie şi partea omului.

[290] Cum s-ar bucura Iisus cînd îi cerem să ne ajute să-I urmăm pilda ca să ne asemănăm cu El ? Prin aceasta ne facem frați cu El şi moştenim cu El ai împărăției Tatălui. De aceea s-a făcut om şi s-a adus jertfă Tatălui ca om, predîndu-se cu desăvîrțire Tatălui, ca şi noi să ne facem, din puterea Lui, asemenea Lui, renunțînd la egoismul nostru, predîndu-ne Tatălui şi unii altora. Toate sfaturile lui Varsanufie sînt hristocentrice. Chipul lui Hristos este ținta spre care înaintăm în eforturile noastre de desăvîrşire şi din El luăm puterea lor. Mai ales din puterea Lui, care a culminat în răbdarea crucii, luăm şi noi putere de a răbda.

[290b] Ni se cere aci poate o părtăşie la osteneala celui ce se roagă pentru noi, dar poate şi la osteneala lui Hristos, precum se poate deduce din cele spuse mai departe. Iisus se roagă şi acum Tatălui pentru noi, prezentînd ca temei jertfa Sa, precum se vede din Ep. c. Evrei (7, 24-25).

[291] Cel ce se roagă pentru cineva care nu face şi el ceva pentru a dobîndi ceeace cere acela pentru el dela Hristos, se va întoarce cu

ceasul al unsprezecelea (Mt. 20, 6). Lipeşte-te de El şi fă şi tu puțină osteneală ca să iei plata, poate egală cu toți. S-a făcut Fiul lui Dumnezeu om pentru tine, fă-te

[292]

şi tu dumnezeu pentru El . Căci El voeşte aceasta, dar trebue să voeşti şi tu. Mă rog şi eu pentru tine ca să te eliberezi de omul cel vechi. Dar fă şi tu ceva pentru aceasta. Dumnezeu ţi-a dat minte, dă-i-o şi tu Lui ca să o urce cu Sine în cer, ca să caute cele de sus, să cugete cele de sus, unde se aflâ El. Căci acolo

mîna goală şi e ruşinat dela Hristos. Pentru că acela nu se deschide pentru a-şi însuşi cele cerute pentru el. Deci chiar şi din grija de a nu vedea ruşinat pe fratele tău, căruia i-ai cerut să se roage pentru tine, fă şi tu ceva ca să nu fie ruşinat. Nu poţi sta în crîşmă chefuind cînd un prieten intervine la cineva să te angajeze în slujba lui, luîndu-te oarecum pe garanţie. Dacă Dumnezeu va vedea cînd altul cere ceva pentru tine că nu eşti vrednic să-ţi dea, nu-ţi va da.

[292] S-a coborît la ceeace eşti tu nu ca să te lase unde eşti, ci ca să te urce pentru veci unde este El. Dar aceasta nu o face fără voia ta. Fă şi tu ceva ca să te poată urca la starea Lui, căci Ţi-a dat putere să faci şi tu ceva în scopul acesta. A venit Fiul Împăratului ceresc la tine să te ridice la demnitatea de fiu al Împăratului egal cu Sine. Primeşte ceeace şi se dă ţie. Primeşte puterea dela El şi foloseşte-o ca să devii şi tu puternic. Îţi oferă mare cinste, nu o refuza. Aceasta ca să nu-I faci coborîrea, osteneala, jertfa zadarnice, rîzînd de ele. Cîtă delicateţe nu se arată în acest raport de dragoste pe care l-a întemeiat Fiul lui Dumnezeu cu noi făcîndu-se om ! Ne dăruieşte fericirea pentru a ne bucura de ea. Dar ne arată că prin aceasta îi facem bucurie şi Lui, că ne face fericiţi nu numai de dragul nostru, ci şi pentru bucuria Lui. Din El curge fericirea, nu din noi. Aceasta înseamnă că firea Lui omenească e purtată de un ipostas dumnezeesc. Dar îşi leagă bucuria Lui ca om de primirea fericirii ce ne-o aduce. În general, fericirea noastră n-ar fi completă, dacă nu sar bucura şi altul pentru ea şi dacă n-am căuta să producem bucurie prin ea şi altora. Hristos se bucura de fericirea noastră ca să sporească fericirea. O gustare a fericirii în mod egoist nu e fericire. Fericitul invidiat de alţii, şi fericitul ce nu-şi comunică fericirea şi altora nu e deplin fericit. Hristos apare ca să desăvîrşească modul fericirii noastre după modelul fericirii Sfintei Treimi.

mă rog şi eu să ajungi împreună cu toţi „cei ce iubesc numele Lui" (Ps. 68, 37). În acest chip se eliberează cineva de omul cel vechi.

Iisus a spus Apostolilor „Voi sînteţi sarea pămîntului" (Mt. 5, 13). A numit pămînt trupul. Căci se spune: Pămînt eşti şi în pămînt te vei întoarce" (Fac. 3, 19). Fă-te sare ţie însuţi, sărînd şi secînd putreziciunea şi omorînd viermii, adică gîndurile rele din tine. Şi dacă faci aceasta mă ostenesc şi eu împreună cu tine si-l sărez împreună cu tine, ca să nu răspîndească răul lor miros, sporindu-şi-l unele prin altele. Dumnezeu, Mîntuitorul nostru, voeşte ca noi să ne mîntuim. Dar e datoria noastră
[293]

să strigăm neîncetat: „Mîntuește-mă Doamne" ! Şi te va mîntui. Căci au strigat unii şi au intrat „în limanul voii

[293b]

Lui" (Ps. 106, 30) . Nădăjduesc să intri şi tu în el, dacă îmi dai mîna după puterea ta [294]. Gîndeşte-te la acestea şi urmează-le. Căci făcînd aşa, vei ajunge acolo, potrivit celui ce a spus: „Aşa să alergați, ca să apucați" (I Cor. 9, 24). Roagă-te pentru mine, ca să nu fiu osîndit ca unul ce vorbesc şi nu fac.

200. (V. 114). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare*

[293] În conştiința neputinței noastre de a fi şi de a ne mîutui prin puterea noastră e conştiința că Dumnezeu e Cel ce ne-a creat, ne susține şi ne mîntueşte. Prin aceasta ne deschidem puterii Lui. În smerenia noastră stă putința deschiderii noastre lui Dumnezeu ca să ne umple de putere.

[293b] Cine intră înăuntrul voii lui Dumnezen, sau a celor voite de El, a intrat în linişte, căci a intrat în zona vieții neameninţată de moarte.

[294] Eu te prind de mînă, dar trebue să vrei să rămîi şi tu în mîna mea, sau să te ții şi tu atîta cît poți de mîna mea. Aceasta se potriveşte şi cu unirea dintre putrea ce ne-o dă Dumnezeu şi puterea produsă în noi de ea. Ea ne prinde, dar numai dacă vrem să fim prinşi şi dacă ne ținem şi noi de ea. Trebue să punem toată puterea ce-o avem, sau pe care o trezeşte El în noi, nu pentru a ne mîntui noi înşine, ci în a o dori şi a ne deschide ei.

Bătrîn, despre diferite gînduri şi despre calea adevărată către Dumnezeu.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Toate cîte mi le-ai scris cerîndu-le lui Dumnezeu prin puținătatea mea, frate nelucrător, se adună într-una: să te slobozeşti de omul cel vechi şi să ajungi la sfințenia sufletului şi a trupului şi să te mîntueşti împreună cu toți sfinții întru Împărăția lui Dumnezeu. Aceasta este, de fapt, măsura pe care ți-am arătat-o: să te izbăveşti şi să te curățeşti de omul cel vechi. Iar eu, stăpînit de dragoste, voi ruga pe Dumnezeu să-ți dea ție cu mult mai multe decît cele ce le ceri (Ef. 3, 20). Şi dacă nu-l vei împiedica prin moleşeala şi negrija

[295]

ta , te vei minuna şi vei preamări pe Dumnezeu de felul cum te va strămuta dela neființă la ființă [296].

[295] Pe Dumnezeu Îl împiedicăm în lucrarea Lui de curățire a noastră şi de înzestrare cu darurile Lui nu numai împotrivindu-I-ne în mod direct cu voia noastră, ci şi rămînînd moleşiți şi nepăsători, în a nu voi să devenim şi noi puternici. Fiindcă Dumnezeu vrea să devenim şi noi subiecte pline de putere, folosindu-ne de puterea Lui. În a nu face aceasta e o altă încăpățînare ce I se opune. Dumnezeu se lasă împiedicat de moleşeala noastră pentru că nu vrea să ne coboare la nivelul coborît al unor obiecte „mîntuite" cu sila. Dacă nu vrem şi noi să fim tari, făcînd eforturi în acest scop, nu ne poate face Dumnezeu tari fără noi. Leneşul nu se opune, dar nici nu conlucră. Se cade sub nivelul omului şi prin lene.

[296] A fi moleşit, a nu voi să sporeşti cum ți-o cere însăşi fierea, înseamnă a te lăsa stăpînit şi purtat ca un obiect. Dar fiind om nu poți fi redus prin trîndăvie totuşi la starea totală de obiect, ci devii robul patimilor. A fi moleşit înseamnă a te lăsa închis în închisoarea neputinței şi monotoniei plictisitoare, înseamnă a cădea din plinătatea ființei într-o existență părută, într-un coşmar, în care nu faci şi nu mai poți face nici-un gest de eliberare, ci cu tine se fac, deşi ți se pare că faci tu însuți lucruri care nu le faci de fapt tu.

Dumnezeu să te ierte pentru păcatele ce le-ai făcut şi să-şi pregătească iertare pentru cele de după acestea. În privința nălucirilor de noapte, ele sînt dela diavolul care te ispiteşte din pizmă. El vrea să-şi bată joc de tine, pentru că te pocăeşti lui Dumnezeu. Vrea să-ți arate că pocăința n-are nici-o putere. Dar tu să nu te încovoi. Căci ai mare ajutor în rugăciunile sfinților. Cînd eşti răpit prin cuvînt sau prin faptă ca să greşeşti cuiva, sileşte-te să mergi să-i pui metanie şi Dumnezeu văzînd aceasta te va acoperi față de vrăjmaşii tăi.

Cît priveşte mîncările, să nu ne îngrijim prea mult de trup. Căci se întîmplă ca aceasta să fie uneori un război din partea dracilor, ca să ne arunce în griji şi, stăruind în ele, să părăsim bunătățile ce ne sînt puse înainte.

Iar despre calea adevărată spre Dumnezeu nu trebue să-ți vorbesc de pe acum, ca să nu te duc la desnădejde. Ci crede că Dumnezeu te va mîntui în dar prin rugăciunile sfinților. Căci de îl pot face îndurător. Roagă-te pentru mine, frate.

201. (V . 115). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn despre lîncezeală şi despre alte gînduri.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dumnezeu cel singur fără păcat, „Care mîntuieşte pe cei ce nădăjduiesc în El" (Dan. 13, 60), să întărească iubirea ta ca să-I slujeşti Lui cu sfințenie şi dreptate în toate zilele vieții tale (Lc. 1, 75), în altarul omului

Aceasta e moartea sufletească de pe pămînt şi apoi, ca culminare a ei, cea veşnică.

dinăuntru, unde se aduc lui Dumnezeu jertfe gîndite, aur, tămîie şi smirnă, unde se jertfeşte viţelul îngrăşat şi se stropeşte cu cinstitul sînge al Mielului neprihănit, unde se aud glasurile pline de armonie ale sfinţilor îngeri . „Atunci vor pune pe altarul Tău viţeii" (Ps. 50, 21). „Atunci", cînd ? Cînd vine Domnul nostru, Marele Arhiereu, care aduce jertfa cea

[298]

fără de sînge şi o pimeşte , cînd în numele Lui se face auzit în urechile slăbănogului ce stă la poarta cea frumoasă a templului glasul de bucurie: „Scoală-te şi umblă" (Fapte 3, 6) [299]. Atunci "El va intra în templu, umblînd şi săltînd şi lăudînd pe Dumnezeu" (Fapte 3, 8). Atunci încetează somnul lîncezelii şi al neştiinţei. Atunci se depărtează dela gene somnolenţa moleşelii. Atunci cele cinci fecioare înţelepte îşi aprind candelele lor şi întră cîntînd împreună cu Mirele în sfînta cămară de nuntă (Mt. 25, 6 şi 10). Atunci se îndeamnă unele pe altele cîntînd fără tulburare „Gustaţi şi vedeţi că e bun

Domnul. Fericit bărbatul care nădăjdueşte întru El" (Ps. 33, 9)

[297] Altarul acesta dinăuntrul omului, de care vorbeşte şi Marcu Ascetul (Despre Botez, Filoc. Rom. I, p. 282) şi Calist Patriarhul (Capete despre rugăciune, Filoc. Rom. VIII, p. 328), nu e despărţit de altarul ceresc. Mintea deschisă lui Dumnezeu comunică cu cerul unde este Hristos ca Arhiereu suprem ce aduce jertfa supremă Tatălui, pe altarul inimii omeneşti, unde Hristos stă în desăvîrşita iubire de Sine ca om al Tatălui pentru noi; e jertfa slăvită pentru negrăita iubire ce se manifestă în ea pentru noi, de toate cetele îngereşti. Omul care în unirea cu Hristos simte aceasta e pătruns el însuşi de starea Mielului ce se jertfeşte, devenit şi el mai blînd în această stare de jertfă. „Împărăţia cerului este înlăuntrul vostru". Odată cu Hristos, Mielul, şi cu Sine însuşi ca miel, omul aduce jertfă lui Dumnezeu, pe altarul inimii sale, şi toate gîndurile şi toate simţirile sale ca nişte viţei. El e unit în acea înălţime spirituală a sa cu Tatăl, dar şi cu sfinţii şi cu toţi oamenii care fac la fel. Cel dintîi îl îmbrăţişează, pe cei din urmă Îi îmbrăţişează El spiritual cu iubire.

[298] Hristos se aduce jertfă ca om şi se primeşte ca Dumnezeu.

[299] Slăbănogul în cazul de faţă e cel ce se află lîngă cel a cărui casă a devenit templu în care a venit Domnul şi aduce jertfă. El a ridicat din paralizia care-l ţinea neputincios în robia patimilor. El se umple acum de putere, se face sănătos, putînd folosi resursele firii sale. El poate umbla în gînduri şi fapte bune, unit cu cel în care se află Hristos.

[300]. Atunci încetează războaele şi întinăciunile şi pornirile (pătimaşe) şi se face stăpînă sfînta pace a Sfintei Treimi [301]. Şi comoara [302] se pecetlueşte şi rămîne nejefuită. Roagă-te ca să o

înțelegi, s-o ajungi şi să te bucuri de ea în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

202. (V. 116). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn despre ispita ascunsă şi despre înaintare.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Mă mir de iubirea ta, frate, că nu cunoşti uneltirile dracilor. Aşa cum a mărturisit Dumnezeu lui Iov, ei s-au înfuriat împotriva lui. Şi cînd au aflat că copilul era aproape de a se curăți, l-au zguduit pe el (Mc. 9, 26). Tot aşa şi cînd văd pe cineva înaintînd, îl ispitesc din pizmă. Nu-l ispitesc însă pe cel ce înaintează prin fapte, căci acesta i-a biruit. Ci îl ispitesc, cu îngăduința lui Dumnezeu, pe cel ce a început să înainteze prin harul rugăciunii sfinților, ca să-şi cunoască slăbiciunea lui şi să nu se mîndrească pentru acest dar. Precum sînt multe oştiri rînduite

[300] Toată Liturghia este o cîntare de bucurie ce o înalță credincioşii lui Dumnezeu, în comuniunea unii cu alții, pentru că se împărtăşesc de Cel prea bun şi sau pentru că s-au împărtăşit de El. Fecioarele înțelepte sînt în cursul vieții pămînteşti sufletele care se lasă înrîurite de Hristos, care răspîndeşte lumina din cel în care se află El ca într-un templu.

[301] În Sfînta Treime e suprema pace, pentru că e suprema unitate în iubire între Persoanele Ei, pentru că în această iubire au totul. Cel ce prin lupta sa împotriva războaielor care-l ispitesc din partea gîndurilor şi grijilor legate de lume înaintează în linişte, înaintează în pacea Sfintei Treimi.

[302] Comoara bunătăților şi a darurilor Sfintei Treimi, care se dau omului ridicat la linişte prin biruirea ispitelor prin înfrînare, răbdare, smerenie şi iubire. Comoara acestor bunnri a devenit în el statornică. E pecetluită în el prin îndelungata luptă pentru ea.

unele deasupra altora, aşa sînt multe locaşuri la Tatăl luminilor aşezate unele deasupra altora. Căci dacă n-ar fi aşa,

303

pentru ce ar fi multe? Dumnezeu să te întărească în frica lui. Roagă-te pentru mine.

203. (V. 117). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn despre îuaintarea sufletului şi despre sfătuirea de către el a unui frate şi despre încrederea în el, Părintele comun.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Crede mie, prea iubite, că datorită lui Dumnezeu nu stai în afara porților Împărăției cerurilor. Dar ia aminte la tine cu grije, ca să nu fi scos de acolo. Căci e propriu lui Dumnezeu să-l ducă pe om înăuntru

prin sfinții ce se roagă Lui, însă atîrnă de om să rămînă sau să fie scos. [303b] Şi cu voia lui Dumnezeu eu te conduc treptat spre culmi. Deci fii cu curaj în Domnul şi păşeşte cu rîvnă pe calea Lui şi vei lua dela El ajutor în numele Lui.

Cît despre frate, poartă-te cu el cu inima smerită şi vorbeşte-i dacă Dumnezeu trimite ceva în inima ta ca să-i spui. Gîndeşte-te că, fiind că era nevoie, El a deschis şi gura asinei (Numeri 22, 28). Iar dacă totul este dela El, pune în socoteala Lui folosul ce-i vine fratelui prin tine.

[303] Frica de Dumnezeu întăreşte pe om, nu-l anulează. Căci îl face să lupte împotriva a tot ce-l robeşte, pentru a fi liber din Durmezeu şi pentru Dumnezeu, pentru a putea primi în el înaltele bogății ale lui Dumnezeu. Lui Dumnezeu îi place să primească iubirea omului tare în libertatea lui, nu a robului.

[303b] Rugăciunile altora pentru noi ne duc în Împărăția lui Dunmezeu, dar numai faptele proprii ne stabilizează acolo, dînd stabilitate în bine persoanei noastre.

Ş i dacă va vedea Dumnezeu smerenia ta, va pune în socoteala ta plata sfătuirii, măcar că El e cel ce a dat în gura ta cuvîntul [303c]. Astfel se împlineşte cu tine ceeace sa scris: ,,Un frate ajutat de un frate e ca o cetate întărită şi împrejmuită de ziduri" (Prov. 18, 19). Domnul Iisus Hristos ne va ajuta nouă în tot lucrul bun. Cît priveşte pe cel mai mic dintre slujitori, dacă Dumnezeu ți-a dăruit ție încrederea în acela El este cel ce dă creşterea şi paza [303d]. Căci nu poate cel prea mic să descopere oamenilor taine, ci ,,Dumnezeu se face toate în toți" (I Cor. 15, 28). Iartă-mă, frate, şi roagă-te pentru mine.

204. (V. 118). *I n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: Ce să facă cel ce voeşte să se liniştească în retragere pentru numele dat lui. Căci se teme ca nu cumva acest nume mai presus de el să-l păgubească cum au spus Părinții: ,,Vai omului acela, al cărui nume e mai presus de lucrul lui" (Pateric, Silvan 10). Şi dacă trebue să stea de vorbă cu vreunii sau nicidecum cu niciunul ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Numele sau slava mai presus de lucrare ce le are cineva nu-l păgubesc pe cel ce nu se îndulceşte de cele spuse şi nu le încuviințează, cum nici pe cel căruia i se pune în seamă un omor, dacă n-a săvîrşit aşa ceva. Unul ca acesta trebue să gîndească: ,,Ei au despre mine această

[303c] Dumnezeu şi omul îşi atribue reciproc sfătuirea cea bună. Numai smerenia omului, care pune tot ce a primit în seama lui Dumnezeu, poate da sfaturi cu adevărat. Dumnezeu pune la rîndul Său în seama smereniei omului slujirea adusă de el lui Dumnezeu ca unealtă smerită a sfaturilor date de Dumnezeu însuşi. [303d] Acest prea mic slujitor este Varsanufie însuşi. Din modestie vorbeşte despre sine la persoana treia. La afirmarea fratelui că se îucrede în el, îi răspunde că această încredere trebue să I-o dea lui Dumnezeu care i-a dat putere.

părere, pentru că nu ştiu cine sînt".

Iar a sta de vorbă cu unii şi cu alții nu, sau a respinge pe unii şi pe alții a-i primi, îl face pe acela să deosebească între oameni, Dar cel ce poate să lapede grija aceasta -vorbesc după prostia mea - bine face, cunoscîndu-şi neputința sa [304].

205. (V. 119). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Te rog, cinstite Părinte, coboară la neputința mea şi dacă vreunul din părinți vrea să vină în chilia mea să-mi facă o rugăciune îngădue-mi să-l primesc. Căci mă văd îngreunat de lîncezeală. Ingădue-mi aceasta pînă ce Dumnezeu va întări sufletul meu prin rugăciunile voastre.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Rog iubirea ta, fratele meu, să nu mă arunci sus, căci sînt fără minte şi mă mîndresc. Şi trebue să-mi dau seama că sînt jos. Spunînd tu „coboară", înseamnă că şed sus întru înălțime. Dar nu şti că mi se cere (de Dumnezeu), să fiu mai jos de orice om ? Cel ce e dedesupt nu are unde să coboare.

Ai sfatul sfîntului Apostol: „Cercetînd toate, țineți binele" (I Tes. 5,21). Tot ce face un om din frica lui Dumnezeu foloseşte sufletului său. Dacă deci îți folosoşte întîlnirea cu altul, nu te împiedic dela acest folos. Dar între cei ce vin la tine să se roage pentru tine şi să te folosească, eu mă socotesc de prisos. De altfel fie că te întîlneşti cu alții, fie că nu, Domnul să întărească iubirea ta adevărată. De ce sînt socotit printre oamenii de folos pentru alții, cînd eu o caut aceasta pentru mine?

[304] Cine ocoleşte convorbirea cu toți nu mai are grija de a alege pe unii de alții.

Bucuria mea e cîştigul tău [304b]. Deci întîlnindu-te şi folosindu-te de sfinții care vin la tine, cere-le să se roage ei pentru mine, din dragoste. De aceea socotesc că întîlnirea pentru Dumnezeu este un lucru bun, dar şi neîntîlnirea pentru Dumnezeu este la fel un lucru bun [305]. S ă fii sănătos.

206. (V. 138). *Acelaş, după ce a tăiat întîlnirea cu mulți, a căutat să se întîlnească cu un oarecare. Deci a întrebat pe acelaş Bătrîn: Deoarece am o simțire*

iubitoare față de cineva şi acela voeşte să se întîlnească cu mine, să mă îatîlnesc cu el, sau nu ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă ai o simțire iubitoare față de un oarecare, ce ai împotriva altora? De ce să nu te întîlneşti şi cu ei ? Este vre-un motiv ? Ia seama în ce stare de suflet eşti şi dacă voeşti, întîlneşte-te cu acela, dar ocărîndu-te pe tine însuți. Roagă-te pentru mine.

207. (V. 120). *A aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Cerere de a se ruga pentru el şi întrebare despre liniştea (retragerea) desăvîrşită.*

Nu numai pentru folosul tău mă rog - spune Ioan - ci şi pentru mine. Căci folosindu-te pe tine prin rugăciunile mele cîştig şi eu din iubirea cu care le fac. Şi astfel ceeace-ți este ție spre cîştig mă foloseşte şi de mine şi deci trebue să mă bucure şi pe mine, mai ales datorită constatării că rugăciunea mea a fost ascultată. Dar precum se vede din propoziția ce urmează, autorul scrisorii, socoteşte că are un cîştig şi din folosul ce i-l aduc adresatului cei ce merg la el, pentru că îi va ruga pe aceia să se roage şi pentru sine. În această împletire a tuturor în rugăciune stă folosul tuturor.

[305] Cînd te întîlneşti cu alții ca să le ceri să se roage pentru tine şi pentru cei absenți, sau ca să te rogi împreună cu ei, e un lucru bun. Dar dacă nu te întîlneşti cu ei, şi astfel te poți ruga în linişte lui Dumnezeu, este de asemenea lucru bun.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul binecuvîntatului şi preaînaltului Dumnezeu, să vă dea putere şi să vă întărească spre primirea Sfîntului Său Duh, ca prin buna Lui sălăşuire să vă învețe pe voi despre toate şi să lumineze inimile voastre şi să vă călăuzească întru adevăr (Io. 16, 13) ca să vă văd înflorind ca finicii în raiul lui Dumnezeu şi să vă aflați ca nişte măslini plini de rod (Ps. 51, 10) în mijlocul sfinților şi „ca o vie roditoare întreagă adevărată" (Erem. 2, 21) în locul dumnezeesc. Să vă învrednicească Domnul să beți "din izvorul înțelepciunii" (Prov. 18, 4). Căci cîți au băut din el au uitat de ei înşişi, ieşind întregi din omul cel vechi [306]. Şi dela izvorul înțelepciunii au fost călăuziți la alt izvor, la cel al iubirii, care niciodată nu cade (I Cor. 13, 8) [306b]. Şi ridicați la treapta aceasta au dobîndit măsura nerătăcită şi neîmprăştiată, ajunşi întregi minte, întregi ochi, întregi vii, întregi luminoşi, întregi

307

desăvîrşiţi, întregi dumnezei . S-au ostenit (sfinţii)? Acum s-au preamărit, s-au slăvit, s-au umplut de strălucire. Au ajuns la viaţă pentru că au murit. Sînt

Omul cel vechi, al păcatelor, se gîndeşte prea mult la el însuţi în înţeles egoist. Cel ce bea din izvorul dumnezeesc al înţelepciunii adevărate, uită de a se mai gîndi la sine în acest înţeles egoist, dar îşi descoperă sinea cea adevărată şi atîrnarea ei de Dumnezeu, punînd accentul direct nu pe eul său, ci pe Dumnezeu şi pe toţi pe care-i iubeşte El. În seusul acesta e ieşit din sine.
306b
[307] Toată fiinţa lor e înţelegere, toată vede dincolo de cele văzute cu simţuirile, sau prin ele; toată fiinţa lor e vie, generoasă bucuroasă, neavînd nimic mort îa ea; toată e luminată şi răspîndeşte lumina bucuriei, pentru că toată e ridicată la treapta îndumnezeirii după har.

Au înlăturat prin moarte zidurile ce-i despărţeau de viaţa adevărată în larga comuniune cu Dumnezeu şi cu semenii. Au omorît viaţa moartă din ei, ce să se umple de viaţa adevărată. Cuvîntul din text e luat din Pateric (Ava Visarion 11).

veseliţi şi veselesc [308]. Sînt veseliţi în Treimea nedespărţită şi veselesc puterile de sus [309]. Doriţi-vă după treapta lor, urcaţi împreună cu ei, rîvniţi credinţa lor, cîştigaţi smerenia lor, dobîndiţi răbdarea lor în toate ca să primiţi moştenirea lor. Ţineţi iubirea lor necăzută, cu să vă aflaţi în bunătăţile negrăite, "cele ce ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit" ş. u. (I Cor. 2, 9).

Cît despre linişte (retragere), nevoeşte-te încă puţin şi Dumnezeu va face mila Sa cu tine.

Dumnezeu să lumineze inima voastră ca să înţelegeţi toate aceste cuvinte. Căci ele sînt greu de înţeles de cei ce n-au ajuns la înălţimea lor. Iertaţi-mă şi rugaţi-vă pentru mine că să nu rămîn mai prejos de această înălţime, ca un nevrednic ce sînt.

208. (V. 121). *I n t r e b a r e către acelaş mare Bătrîn, dacă îi, îngădue desăvîrşita liniştire (retragere).*

[308] Sînt veseliţi de Hristos şi veselesc pe Hrisros, eă au ajuns prin El la veselie. Sînt veseliţi de Hristos şi veselesc pe alţii. Din cel vesel se răspîndeşte veselie. Şi cei nepimaşi, cei ridicaţi şi ei în iubire, se bucură de veselia acelora, ceeace înseamnă că veselia acelora trece şi la ei. Trebue să mori total ţie, ca să trăeşti cu adevărat din viaţa lui Dumnezeu şi a celorlalţi care ţi se comunică, cînd ai surpat zidurile egoismului. Moartea din generozitate înseamnă ieşirea din închisoarea egoismului. Moartea de pe urma păcatului înseanmă a te sărăci şi sufoca în strîmtoarea egoismulni tău. Noi purtăm în noi moartea din egoism chiar din sămînţa părinţilor din care ne naştem. Dar o putem preface în moarte din generozitate. Şi aceasta ne trece la viaţă. Ne naştem în orice caz ca să murim: să murim de moartea de bunăvoie a iubirii faţă de alţii, sau de moartea din egoism.

[309] Puterile de sus nu sînt invidioase pe veselia la care an ajuns cei sfinţi dintre oameni. Dimpotrivă se bucură şi ei de veselia acestora, căci au soţi noi în cunoaşterea negrăitei iubiri a lui Dunmezeu şi şi-o sporesc prin comunicare. Cîntarea veselă a fiecăruia se întăreşte din corul de obşte.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Am spus iubirii tale, iubite frate, despre liniştirea (în retragere), să mai aştepţi deocamdată, nu pentru că n-aş voi să intri la starea acestei măsuri. Să nu fie ! Ci voind şi rugîndu-mă ca Dumnezeu să ţi-o dăruiască cu o mare îmbelşugare. Căci bucuria mea cea mare este sporirea voastră a tuturor. Iar darurile (harismele) duhovniceşti se dau de Dumnezeu la timpuri potrivite şi El ne cheamă, ne ajută şi ne păzeşte. Căci s-a zis: Nu cel ce se laudă pe sine este şi probat, ci cel pe care-l laudă Domnul" (II Cor. 10, 12). De vrei deci să-i zideşti casa ta, pregăteşte mai întîi materialul şi toate cele de trebninţă. Numai după aceea poate să vină meşterul şi să o zidească. Iar cele de trebuinţă pentru astfel de zidire sînt: credinţa tare spre clădirea zidurilor, ferestre luminoase în stare să lase lumina soarelui să pătrundă pentru a lumina casa, ca să nu se afle nici-un colţ întunecat în ea. Iar ferestrele sînt cele cinci simţuri susţinute de cinstita cruce de lemn a lui Hristos, care aduc lumina soarelui gîndit (spiritual) al dreptăţii şi nu lasă să se arate în casă nici-un întuneric al vrăjmaşului urîtor de bine. Vei mai avea nevoie apoi de un acoperiş care să acopere casa, „ca ziua să nu te ardă soarele, nici noaptea, luna" (Ps. 120, 6). Iar acoperişul este iubirea faţă de Dumnezeu, care „niciodată nu cade" (I Cor. 13, 8), care acopere casa şi nu lasă „soarele să apună peste mînia noastră" (Ef. 4, 26), ca să nu ne învinovăţească în ziua

judecăţii şi să ne ardă în focul gheenei; nici luna să dea mărturie despre moleşeala şi nepăsarea noastră din vremea nopţii. În şfîrşit, casa trebue să aibă uşe care lasă pe om să intre şi-l păzeşte pe cel ce vieţueşte înăuntru. Iar cînd zic uşe, înţelege frate, uşa spirituală, sau pe Fiul lui Dumnezeu care a zis: „Eu sînt uşa" (Io. 10, 9). După ce ţi-ai pregătit astfel casa, ca să nu fie în ea nimic ce nu-I place, Fiul va veni cu binecuvîntatul Său Părinte şi cu Duhul cel Sfînt şi-şi va face sălaş la tine (Io. 14, 13) şi te vor învăţa ce este liniştirea în retragere şi va lumina inima ta întru bucurie negrăită. Amin.

209. (V. 122). *Cererea rugăciunii şi învăţăturii de către acelaş dela acelaş mare Bătrîn.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dumnezeul nostru Iisus Hristos să lumineze ochii inimii tale, fiule iubit şi prea dorit, ca să strălucească în ei lumina Sfintei, singurei Stăpînitoare, Celei de o fiinţă şi fie închinatei Treimi, spre a fi călăuzit să înţelegi sfintele Lui taine şi să te bucuri veşnic; ca să ieşi din Egipt, să desparţi marea cu toiagul, să scapi din mîinile barbarului Faraon şi să serbezi, jertfind lui Dumnezeu[310]; ca să mănînci Paştele întru sfinţenie[311], să-ţi înflorească buzele ca un finic prin sfîntul şi cinstitul ei sînge[312]; ca încingîndu-ţi mijlocul şi ţinînd toiagul în mîini curate, şi purtînd încălţăminte în picioare, să

[310] Sărbătoarea în orice religie e unită cu jerfa. Dar în creştinism se adnce jertfa cea mai înaltă: jertfa de bunăvoie a Fiului lui Dumnezeu ca om şi unită cu El, jertfa propriei noastre fiinţe, ca semn al supunerii şi dragostei desăvîrşite faţă de Dumnezeu. Aceasta e sărbătoatea laudei lui Dumnezeu pentru că ne-a dăruit toate şi mai presus de toate existenţa noastră; şi e sărbătoarea ridicării noastre din moartea întreţinută de egoism în viaţa desăvîrşită ce ne vine din unirea neîmpiedicată de egoismul nostru, cu Dumnezeu în iubire.

[311] Paştele nostru, sau Mielul nostru pascal, Mielul prin care trecem dela moarte la viaţă, dela pămînt la cer, este Hristos. Mîncîndu-L pe El, devine şi fiinţa noastră o fiinţă care înfăptuieşte această trecere, sau Paştele, acesta întrucît prin jertfă ne sfinţim, ieşind din egoismul păcatelor. Aceasta e trecerea sau Paştele nostru.

[312] După ce mîncăm pe Hristos, Paştele nostru, buzele ni se înfloresc ca nişte finici, ca semn că am trecut din moarte la viaţă. Am căpătat sîngele unei vieţi noi, netrecătoare. Faptul a fost închipuit de Israeliţi, care după ce au mîncat mielul lor pascal şi au trecut la viaţa lor liberă prin marea despicată de Moise, au ajuns la o oază cu finici.

înaintezi neîmpiedicat, să te hrăneşti cu mana din cer mijlocită de norii împreună slujitori cu tine [312b]; ca să nu se mai învechească haina ta (A doua lege 8, 4), nici să-ţi mai crească părul capului [313]; ca să ţi se curăţească inima spre primirea legii Domnului ei să sfărîmi viţelul turnat din mijlocul poporului tău şi să înghită pămîntul pe vrăjmaşii tăi care ţi se împotrivesc; ca să birueşti pe împăraţii Amoreilor şi să mistuiască Dumnezeu cele şapte popoare dela faţa ta; ca să moşteneşti pămîntul lor în veci [314]; şi să treci Iordanul cu puterea dumnezeeştei faceri de minuni (A doua lege 11, 31); apoi să cucereşti cetatea finicilor (A doua lege, 34,

315

3) ; şi să mîntueşti pe Raav, desfrînata care a crezut în Dumnezeu (Iosua 6, 23-25); şi să sameni şi să sădeşti şi să mănînci şi să te saturi şi să slăveşti pe Dumnezeu care ţi-a dat ţie pămîntul acesta; şi să nu se mai găsească la tine alt dumnezeu. Insfîrşit să fii sfînt lui Dumnezeu şi să nu mai pustiască ţara ta alte neamuri, căci vei fi înfricoşător pentru ele. Şi să omori pe Goliat, ca să împărăţeşti împreună cu David şi să ieşi din cele vechi, aflînd viaţa nouă. Şi să crezi lui Hristos, ca să te răstigneşti împreună cu El şi să mori împreună cu El, să te îngropi împreună cu El, ca să-te scoli plin de strălucire împreună cu El, să te înalţi împreună cu El şi să vieţueşti veşnic împreună cu El (Rom. 6, 6-8; Colos. 2, 12) [315b]. înmoaie deci ceara şi se va face mai plăcută la pipăit. Căci

[312b] Norii sînt cei ce mijlocesc lumina lui Hristos.
[313] Veşmintele curăţiei nu se învechesc şi nu te duc la moarte, ca veşmintele păcatului. Perii nu cresc continuu, trebuind să fie tăiaţi. Totul e semn de tinereţe netrecătoare. Viaţa lui Dumnezeu şi a omului în Dumnezeu nu îmbătrîneşte, pentru că nu se apropie de moarte, ci e veşnic tînără, neîncetat în plinătatea vigoarei.
[314] Pămîntul sau Impărăţia cerurilor, destinată tuturor îngerilor, a fost trecută de Dumnezeu dela îngerii căzuţi în moştenirea oamenilor care trec dela viaţa moartă la adevărata viaţă în Dumnezeu.
[315] Cetatea Finicilor e chipul cetăţii în care nu va fi îmbătrînire şi moarte.

cînd o vei înmuia, vei afla în ea înţelesurile vieţii veşnice, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Amin.

Cît despre fratele cel împreună cu tine, suportă-l după puterea ta. Căci cel sănătos trebue să suporte pe cel bolnav, pînă ce va face Dumnezeu ceeace este de folos. "Bucuraţi-vă în Domnul" (Filip. 3, 1).

210. (V. 123). *Cererea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Sfinte Părinte, binecuvîntează-mă cu o biuecuvîntare duhovnicească şi sfințeşte culionul şi analavul trimise ție, ca să le am ca acoperămînt de tot răul în Hristos Iisus Domnul nostru.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Iubite frate, dacă Stă-pînul Hristos, Cel ce toate le poate, Domnul cerului şi al pămîntului, a spus celui ce s-a apropiat de el: „Fie ție după credința ta" (Mt. 9, 29), ce să-ți spun eu, cel sărac şi lipsit de toate? Dumnezeul binecuvîntărilor să te bine-cuvînteze cu toată binecuvîntarea duhovnicească, cu tot harul dreptății; să te facă pe tine împreună părtaş la strălucirea sfinților, moştenitor al împărăției, eliberat de patimile de necinste [316] prin rugăciunile şi mijlocirile sfințior. Amin. Cît despre cele ce le ceri, fiindcă ai încredere în mine, le voi purta trei zile şi ți le voi trimite înapoi, cîud vor fi sfințite în întîlnirea mea cu Dumnezeu, prin rugăciunile sfinților. Iți cer să te rogi şi tu pentru mine, cînd

[315b] Lucrarea mîntuitoare a lui Hristos, e primită prin credință, e puterea prin care ne înălțăm şi noi cu El, purtînd crucea şi înviind cu El Mîntuirea noastră nu e un fapt exterior, ci o creştere interioară. Desăvîrşirea noastră este hristologică.

[316] împăratul e Stăpîn, nu e rob. Robul patimilor nu poate fi moştenitor al împărăției supreme. Iar libertatea de patimi dă o strălucire, pe cînd egoismul te face întunecat.

voi fi într-o astfel de întîlnire. [316b]

211. (V. 139). *Un oarecare presbiter dintre Părinți, ostenind mult timp în pustiuri, voind după aceea să se liniştească retras în mînăstire a întrebat odată pe celălalt Bătrîn, cum trebue să înceapă linştirea ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Ioan Botezătorul a zis Stă-pînului nostru Iisus Hristos: „Eu am trebuință să fiu botezat de Tine şi Tu vii la mine ?" (Mt. 3, 14). Totuşi, bine a făcut iubirea ta, că ne-a învățat pe noi prin smerenie, să ne ruşinăm şi să ne destăinuim patimile. Căci „fără îndoială cel mai mic ia binecuvîntare dela cel mai mare" (Evr. 7, 7). Deci tu trebue să mă vindeci pe mine. Căci tu eşti presbiter, preot duhovnicesc al lui Dumnezeu, care e chemat să ungă cu untdelenm pe cei bolnavi şi să-i tămaduiască pe ei de boala trupească, unind cu ungerea iertarea păcatelor (Iacob 5, 14-15). Deci cum pot să

[316b] Subtil şi delicat joc de nuanțe: se vor sfinți în întîlnirea lor cu Dumnezeu, dar aceasta va avea loc prin rugăciunile sfinților. Dar şi celui ce-i cere binecuvîntarea, i se cere rugăciunea.

sfătuesc pe cel mai mare eu care n-am fost chemat la preoție din pricina nevredniciei mele, eu a cărui floare a părului alb nu a oprit simțurile mele din tinerețe ? Dacă omul care m-ar fi întrebat, ar fi fost ca mine, pornirea mea spre vorbărie nu m-ar fi lăsat să stau liniştit şi să nu-i răspund. Căci am o limbă nestăpînită. Şi i-aşi fi spus că un copil înaintează dela învătăturile mici la altele mai mari. Şi n-ar fi trebuit să răspundă. ,,Da, aşa este" ? Şi tot ce aşi fi socotit că am să-i spun lui, i-aşi fi spus. Deci şi tu stai retras (linişteşte-te) cinci zile şi întîlneşte-te cu alții, două. Şi dacă şederea ta (retragere), va fi după Dumnezeu, adică dacă vei ajunge să cunoşti ceeace urmăreşti prin şederea aceasta, nu vei cădea în mîinile dracului slavei deşarte. Căci cel ce cunoaşte ce a voit să facă venind în cetate, aceea o voeşte şi inima lui nu se abate la altele. Pentru că altfel cade dela ceeace caută. Iartă-mă, Ava, că nu am să-ți spun altceva. Şi roagă-te pentru mine pentru Domnul. Căci nu am nici fapte, nici cuvînt.

212. (V. 140). *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Cînd îi dau trupului mai mult decît are nevoe, nu se simte bine în slujirea lui. Dar iarăşi dacă îi dau mai puțin, mă tem să nu obosească repede. Ce trebue să fac în privința aceasta ? Iar în ce priveşte sfînta Impărtăşanie, deoarece vreau să mă împărtăşesc în fiecare zi, dacă-mi este spre povară să fac să urce la mine, păcătosul, sfînta Impărtăşanie, nu trebue să cobor eu ca să mă împărtăşesc ? Dar atunci cum nu se pierde*[317] *liniştirea sau starea de retragere ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Ți-am spus mai înainte, Ava, cuvintele lui Ioan către Mîntuitorul. Şi iarăşi ai adaus a-mi scrie mie prostului şi lipsitului de minte. Dar dacă Ioan pînă la urmă nu s-a împotrivit, cine sînt eu care mă socotesc un nimica, să resping cererea ta ? Deci îți spun adevărul că nu sînt nimic şi nu ştiu nimic, dar, din ascultare, îți spun ceeace am în inima mea. Nu te asigur că e numai decît aşa, dar spun ceeace

[317] Cel ce întreba se îndoia de e bine să ceară să i se aducă Sf. împărtăşanie în chilie. I se părea că a cere să fie urcată la el (sau poate chilia lui era pe un deal ?) se socoteşte mai sus decît ea. De aceea întreabă dacă nu trebue să iasă din chilie, coborînd el la Sf. împărtăşanie, mai bine zis urcînd el la ea, întrerupînd retragerea (liniştirea).

pot .

Nu cere Dumnezeu dela cel bolnav o slujire trupească, ci una duhovnicească, adică rugăciunea. Căci zice; ,,Rugați-vă neîncetat" (I Tes. 5, 17).

Cît despre dieta trupului, dacă atunci cînd ia hrană mai multă nu poate sluji, iar cînd nu ia, te temi de neputință, ține mijlocul: nici în sus, nici în jos. Şi aşa se împlineşte Scriptura care zice: ,,Nu te abate nici la dreapta, nici la stînga" (Numeri 20, 18). Dar dă trupului ceva mai puțin decît e de trebuință, Aceasta este calea Părinților: să nu fi nici încărcat, nici slăbit în viețuire.

Iar despre aducerea la tine a sfintei Impărtăşanii, cînd aceasta nu e din disprețuire, ci din boală, nu este spre osîndă. Căci Căpetenia doctorilor vine El însuşi la cei foarte obosiți şi bolnavi, precum a venit Domnul nostru Iisus Hristos mai înainte la noi care eram păcătoşi şi ne simțeam rău. Iartă-mă, Părinte, că supunîndu-mă, am vorbit eu, nevrednicul.

213. *(V. 141). I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Fiindcă o văduvă nedreptățită mi-a trimis rugămintea să scriu dregătorului, am în privința aceasta două gînduri: unul zice că am venit aici pentru a muri lumii şi dacă scriu calc obligația luată de a muri lumii; dar de nu-i scriu, calc porunca ce spune să ajutăm celor ce au nevoe. Fă iubire, Părinte, şi spune-mi ce să fac ?*

Un alt paradox: dacă răspund cererii tale de a-ți da un sfat, e primejdie să mă mîndresc. Pe de altă parte, n-am dreptul să nu-ți fac ascultare. Prin aceasta iarăşi risc să mă mîndresc. Dar prefer riscul să fiu ispitit de mîndrie împlinind cererea ta, decît să o resping. Şi voi lupta, împlinind-o, să nu fiu totuşi biruit de mîndrie. De aceea iată îți spun dela început, înainte de a-ți da sfatul cerut, că nu sînt nimic şi nu ştiu nimic. Deci nu te asigur că ceeace îți spun e bun. Dar spun ceeace am în minte.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă erai mort şi ar fi venit o

319

văduvă nedreptățită puteai s-o ajuți ? Iar dacă ai ajutat-o pe aceea şi vine o alta, dacă o treci cu vederea pe a doua, calci porunca. Mortul nu se îngrijeşte de aşa ceva. Chiar dacă vor bombăni împotriva ta, aceasta să nu-ți aducă nici-o tulburare.

214. (V. 142). *Un frate care locuia în mînăstire şi slujea pe un bătrîn bolnav, a întrebat pe marele Bătrîn despre gîndurile sale.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Eşti lipsit de minte, de aceea te stăpînesc gîndurile şi mai ales pornirea de a te îndreptăți. Domnul vrea să ai pe tot omul mai presus de tine. Deci arată-i Lui ascultare în toate şi fă orice ți-ar spune, fie în privința mîncării, sau a băuturii, sau a oricărui lucru. Supune-te lui. Iar dacă e un lucru greu, cere sfatul Avei şi orice ți-ar spune, fă [319b]. în privința psalmo-dierii şi privegherii fă ceeace îți spune şi îți va fi spre mîntuirea sufletului. Şi dacă te va bîrfi, bucură-te. Căci îți este de mare folos. Şi dacă te necăjeşte, rabdă. Căci „cel ce rabdă pînă la sfîrşit, se va mîntui" (Mt. 10, 22). în toate mulțumeşte lui Dumnezeu. Căci „mulțumirea mijloceşte la Dumnezeu pentru neputință" [319c]. (Les senteaces des Peres au desert, Nouvel Recueil, Solesmes, 1970, p. 151). In toate osîndeşte-te pe tine ca cel ce ai păcătuit şi ai greşit şi nu te va

[319] Ioan pare că ştia că cel ce i-a trimis această întrebare ajutase mai înainte o altă văduvă. De ce n-ar ajuta acum şi pe ceea de care întreabă.
[319b] E vorba de sfatul lui Serid, al stareţului; sau poate de al Bătrînului pe care-l slujea.

[319c] Mulțumirea către Dumnezeu te justifică pentru neputința de a face fapte mai însemnate cerute de Dumnezeu. Rămîi legat de Dumnezeu măcar prin mulțumirea ce I-o aduci.

judeca Dumnezeu. Smereşte-te în toate şi vei afla har la Dumnezeu. De le înveți acestea, îți ajută Dumnezeu să afli putere. Căci aceasta este voia lui Dumnezeu, ca „tot omul să se mîntuiască şi la cunoştința adevărului să vină" (I Tim. 2, 4).

215. (V. 143). R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş: Frate, nu te repezi în fapta deosebirii gîndu-rilor ce-ți vin, căci aceasta nu ține de măsura ta. De aceea te vor tulbura cum vor ca pe unul ce nu cunoaşte meşteşugirile lor. Şi cînd te tulbură, zi-le lor: „Nu ştiu cine sînteți, Dumnezeu care vă ştie nu vă va lăsa să mă amăgiți" Şi aruncă neputința ta înaintea lui Dumnezeu, zicînd: „Doamne, sînt în mîinile Tale, ajută-mă şi mă scoate din mîinile lor". Iar gîndul care zăboveşte în tine şi te războeşte, spune-l lui Ava al tău. Şi acela te va lecui pe tine prin Dumnezeu.

In privința lucrului de mînă, fă ce ți se spune şi te vei mîntui în numele lui Dumnezeu.

Cît priveşte psalmii, nu lăsa învățarea lor. Căci aceasta îți este în putere. Şi luptă-te să-i rosteşti. Pentru că mult foloesc. Iar ceeace întrece puterea, nu căuta să auzi. Căci deocamdată ai învățături care te folosesc, pe măsura ta.

216 (V. 144 a). *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către acelaş:* Nu te lăsa batjocorit ca un lipsit tle minte. Nu te încrede în vrăjmaşii tăi. Căci dacă stai fără grije şi cu nepăsare, vin iarăşi. Ostaşul în vreme de pace cugetă la cele ale războiului. Ia seama că Domnul a zis şarpelui: „El va păzi capul tău şi tu vei păzi călcîiul lui" (Fac. 3 15). Omul să nu stea fără grije pînă la cea din urmă răsuflare. Păzeşte-te, frate, de mînie, de slava deşartă, de somn şi de celelalte patimi, cunoscînd că vrăjmaşul nu doarme, nici nu se leneveşte.

217. (V. 144 b). *R ă s p u u s u l aceluiaş către acelaş:* Frate, de vrei să te mîntueşti agoniseşte-ți smerenie ascultare şi supunere de bună voie. Cînd auzi ceva dela, bătrîn, orice ar fi, spune-i cu smerenie: roagă-te pentru mine, Părinte, ca să-mi dea Dumnezeu pricepere şi veghe ca să nu te necăjesc. Păzeşte acestea şi te vei mîntui.

218. (V. 145). *Acelaş, frate, căzînd la boală şi bănuind că va muri, i-a cerut cu smerenie aceluiaş mare Bătrîn să se roage pentru ierturea păcatelor lui şi ca să aibă răbdare în boală pînă la sfîrşit.*

Şi Bătrînul i-a r ă s p u n s aşa: Nu te întrista, frate. Căci moartea fără păcate nu e moarte, ci mutare dela necaz la odihnă, dela întuneric la lumină negrăită şi la viața veşnică. Şi Dumnezeu. Marele împărat, îți spune ție: „Iertate-ți sînt toate păcatele tale" (Lc. 7, 47-48), în primul rînd prin rugăciunile şi cererile sfinților şi pentru credința ta El. Și să-ți dea ție răbdare pînă la sfîrşit.

219. (V. 146). *Acelaş către acelaş mare Bătrîn: Stăpîne şi Părinte al meu, sînt în mîinile lui Dumnezeu şi ale tale. Fă-ți milă cu mine pînă la sfîrşit şi grăbeşte-te de mă desleagă, înfățişîndu-mă Stăpînnlui meu Hristos, conducîndu-mă cu rugăiciunile tale şi însoțindu-mă prin văzduh şi pe calea aceea pe care n-o cunosc.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Te înfățişez pe tine, frate, lui Dumnezeu care ne-a învrednicit să moară pentru noi, Stăpînului cerului şi al Stăpînului şi a tot ce răsuflă, ca să

potolească frica ta de moarte şi să-ţi facă neîmpiedicată suire sufletului tău şi să te închini cu îndrăzneală Sfîntei Treimi, adică eliberat, dar cu frică şi cu cutremur ca sfinţii îngeri[320]; şi să te odihnească cu sfinţii Lui[321]. Du-te deci şi te roagă pentru mine[322].

220. (V. 147). *Un alt frate îmbolnăvindu-se de oftică şi aflîudu-se foarte primejduit l-a rugat pe acelaş mare Bătrîn să se roage pentru el şi să-i ceară iertarea păcatelor*[323].

Eşti eliberat de pornirile inferioare din tine şi de ispitele duhurilor rele, dar eşti temător şi cutremurat de marea slavă a Sf. Treimi. De fapt acestea două sînt una. Numai cutremurat de slava iubirii nesfîrşite a Sf. Treimi faţa de tine, poţi fi liber şi în putere să-I răspunzi cu iubirea ta. Iubirea nemărginită ce ţi-o arată te cutremură, dar te face totodată liber şi îţi dă puterea să o iubeşti la rîndul tău. Frica aceasta nu mai e frica de moarte. În iubirea ce ţi-o arată eşti liber şi cutremurat; ea te umple de îndrăzneală, dar te face în acelaş timp să I te închini cu frică şi cu cutremur. Iubirea ta adevărată n-o poţi arăta chiar faţă de alt om decît în libertate şi în iubirea altuia nu simţi nici-o silă exercitată asupta ta. Dar ea te copleşeşte în acelaş timp.

Iar cel ce e unit cu Dumnezeu într-o astfel de iubire, însă în acelaş timp şi cu tine, te duce prin iubirea lui pînă la Dumnezeu. Are această forţă. El nu te părăseşte, pentru că nu părăseşte nici pe Dumnezeu care-i dă această putere. Aceasta se arată în rugăciunea lui care e către Dumnezeu, dar e pentru tine. E cu tine în faţa lui Dumnezeu. Te prezintă, te recomandă pe tine lui Dumnezeu.

321 Te odihneşti în iubirea lui Dumnezeu de toate tulbuările şi grijile de tine. Dar te odihneşte şi iubirea sfinţilor uniţi cu Dumnezeu, dar şi cu tine. Se ajunge în sobornicitatea deplină a iubirii şi a odihnei produsă de ea. În Dumnezeu nu te mai înţeapă invidia nimănui, nu te mai supără voinţa nimănui de a te stăpîni, de a ţi-o lua înainte.

322 Varsanufie îl prezintă în sine, ca în cel rugător lui Dumnezeu, pe cel pentru care se roagă, dar acesta, adus în faţa lui Dumnezeu, e rugat şi el să recomande lui Dumnezeu pe Varsanufie, ca pe cel care i-a făcut un aşa de mare bine de l-a adus îa faţa lui Dumnezeu. El nu vrea să se socotenscă mai presus de cel pentru care se roagă.

323

R ă s p u n s u l marelui Bătrîn: Nu te teme, frate, ci mai degrabă să se bucure sufletul său şi să se veselească în Domnul. Şi crede mie cu adevărat, că iată Dumnezeu a iertat toate păcatele tale, aşa cum ai cerut, din copilărie şi pînă acum. Binecuvîntat este Dumnezeu cel ce a voit să ţi le ierte pe toate. Deci nu fi trist. Căci nu ai nici-un păcat în tine. Ai încă o durere, care va înceta.

221. (V. 148). *Acela fiind şi mai îngreunat de boală, cîţiva fraţi l-au rugat pe celălalt Bătrîn să le explice răspunsul de mai înainte: de a vorbit Bătrînul despre viaţă sau despre moarte.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: E vorba de moarte. Dar Bătrînul poate să ceară pentru el viaţă, dacă i se dă de ştire de către Dumnezeu.

222. (V. 149). *Auzind aceasta, fraţii au rugat pe marele Bătrîn să ceară pentru acela viaţă.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dumnezeul meu cel bun şi milostiv să vă umple pe voi iarăşi şi iarăşi de bucuria Sf. Duh. Amin. Cît despre frate, îi ajunge lui ceeace s-a învrednicit să primească. Căci s-a făcut dintr-o dată din sărac bogat şi din rob liber. Binecuvîntat este Dumnezeu care a binevoit să primească cererea. Dar nu spuneţi nimic fratelui, ca să nu se întristeze, ci păstraţi taina. Căci ceeace îi vine nu este moarte, ci mutare dela moarte la viaţă veşnică şi dela chin la odihnă.

223. (V. 150). *Fiindu-i acelui frate şi mai greu şi suferind de mari dureri, aceia i-au cerut marelui Bătrîn să roage pe Dumnezeu să-şi facă mai repede milă cu fratele.* [323]

R ă s p u n s u l marelui Bătrîn: El a rămas în durere, ca rugăciunea făcută pentru el să nu rămînă singură de sine[324]. Dumnezeu a făcut şi va face ceeace-i este de folos prin rugăciunile sfinţilor[325]. Amin. Şi după răspunsul acesta, fratele s-a săvîrşit în pace.

224. *Cineva a întrebat pe Ava Ioan despre un lucru. Şi luînd răspuns, a trimis să întrebe despre acelaş lucru pe Ava Varsanufie, nespunînd că a întrebat mai înainte despre acel lucru pe celălălt Bătrîn.*

[323] În ed. Volos la notă: „Acesta pare să fie acel frate simplu şi prea încercat lucrător al ascultării, numit Dosoftei, despre care scrie Ava Dorotei în primul lui Cuvînt. Căci Dorotei îl avea pe acela ajutător în bolniţa mînăstirii, în care se afla şi marele Varsanufie, fiind atunci doctor al bolniţei. Căci Dosoftei s-a îmbolnăvit acolo de oftică, precum scrie Dorotei". Despre Dosoftei e vorba şi în următoarele trei scrisori şi două note.

[324] Nu trebue să rămînă singură rugăciunea cuiva pentru altul. Focul se face puternic cînd e întreţinut de mulţi cărbuni. Rugăciunea e mai tare cînd e a mai multora. Sobornicitatea sau comuniunea dă putere rugăciunii. Rugăciunea comună întăreşte sobornicitatea sau comuniunea. Cel ce se roagă sporeşte în sine cînd ştie că rugăciunea lui e însoţită de a altora. Zborul spre Dumnezeu e mai avîntat cînd se face de mai mulţi, aşa cum păsările se înalţă în zbor cu mai mult, cînd zboară în stol. În căldura ce şi-o comunică cei ce se roagă împreună e simţită mai puternică prezenţa lui Dumnezeu. Graniţele lor se înlătură, dar căldura comuniunii nu-i desfiinţează ca persoană, ci fiecare se umple de căldura comnnă. Cu cît e cineva mai mult în durere, se roagă mai mult peutru el.

[325] În ed. Volos nota: "Ava Dorotei în primul său Cuvînt adaugă, că marele Varsanufie a mai spus către fratele Dosoftei şi acesta: „Du-te copile în pace. înfăţişează-te Sfintei Treimi şi mijloceşte pentru noi".

Şi a răspuns Bătrînul: „Fă cum ţi-a spus fratele Ioan". Şi iarăşi după un timp oarecare s-a întîmplat că acelaş frate să întrebe ceva pe Ava Ioan şi primind răspunsul, a trimis să întrebe aceleaşi lucruri pe Ava Varsanufie. Iar Bătrînul i-a spus: „Îţi ajunge acum. Dumnezeul lui Varsanufie şi al lui Ioan este unul". Şi n-a mai adăugat acelaş să întrebe pe amîndoi despre acelaş lucru, mulţumindu-se cu răspunsul unuia [326].

225. *Un frate a întrebat pe marele Bătrîn: Spune-mi Părinte, ce să fac în tulburarea ce o sufăr dela gîndurile inimii mele ? Şi dacă trebue să tai cu desăvîrşire vinul ? Şi dacă trebue să-l arăt şezînd ? Şi roagă-te pentru boala ochiului meu. Şi dacă trebue să-l arăt doctorului ? Şi te rog să ceri lui Dumnezeu să-mi dea puţină sporire. Şi să nu mă mai despartă de sfintele voastre urme.*

R ă s p u n s: Frate, tu ceri dela puținătatea mea să auzi cele privitoare la gîndurile tale. Oare nu te-au mulțumit cele ce le-ai auzit dela fratele Ioan ? Tu suferi aceste tulburări, pentru că ai o inimă uşuratică. Iar după cuvîntul Domnului „toate sînt cu putință celui ce crede" (Mc. 9, 23). Deci unde este credința ta ? Cît priveşte vinul, nu trebue să-l tai cu desăvîrşire, ci întrebuințează puțin. Iar şederea la somn te va duce pe urmă la smerenie. Însă predă-te lui Dumnezeu, în frica Lui. În privința ochiului, nu-ți fie frică. Căci ai pe Dumnezeu care te luminează. Dar dacă se nimereşte să întîlneşti pe cineva priceput şi-l arăți lui, nu păcătueşti. Pentrucă şi aceasta este smerenie.

Acestea ți-au fost dictate de mine, dar au fost scrise de fiul meu Serid. Iar de nu te lupți să faci deşarte aceste cuvinte ale mele, grăite prin Dumnezeu, mă rog lui Dumnezeu să te ducă

[326] Varsanufie nu neagă că în primul răspuns era şi sfatul lui Ava Ioan. Acesta pentru că fratele însuşi ceruse sfatul dela amîndoi.

la o sporire mai mare şi să nu te despartă de noi nici în veacul acesta, nici în cel viitor. Înțelepțeşte-te în privința dracilor care te învață lucruri de sminteală şi vei atrage întotdeauna sufletul tău şi gîndurile tale spre bine. Nu încheia învoială cu ei, căci sînt înspăimîntători şi de neam străin. Şi vei moşteni pămîntul Israeliților în Domnul Iisus Hristos, Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

226. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Te rog, Părinte, spune-mi dacă primul răspuns e dela tine. Căci gîndul îmi spune că poate e dela Ava numele tău. Şi spune-mi cum se pot tămădui patimile ? Şi dă-mi o poruncă spre mîntuirea sufletului meu. Şi cere pentru mine iertarea păcatelor. Şi dacă e bine, cum îmi spune gîndul, să primesc pentru totdeauna bucătăria.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Ascultă fiule ! Pentru toată patima există un leac şi pentru tot păcatul o pocăință. Dacă eşti cu totul necredincios, cum ai spus, şi voeşti să te vindeci de necredință, leac este credința. Să

327

crezi fără să te îndoeşti în Cel bun . Iar dacă stărui să rămîi în necredinţă, ia seama să nu cazi din fericirea aceea de care s-a spus: ,,Fericiţi cei ce n-au văzut şi au crezut" (Io 20, 29). Căci s-a scris: "Credeţi în lumină ca să fiţi fii ai luminii" (Io. 12,

„Tw dyon-w " poate fi tradus cu: în Cel bun, sau în bine. De altfel binele nu e în afara persoanei. Numai persoana poate fi bună. Iar binele prin excelenţă nu poate fi decît Persoană supremă sau Dumnezeu. Cine crede în bine, crede într-o Persoană supremă ca suport activ al binelui. Şi cine crede în bine, se sileşte să sporească în bine. Iar aceasta înseamuă a face bucurie altor Persoane. În binele desăvîrşit în care voim să înaintăm, să credem că e implicată veşnica noastră existenţă pentru că înaintăm în Dumnezeu.

36).

Iată ţi-am trimis un al doilea răspuns ţie care n-ai crezut în cel dintîi. Dacă ai fi primit un prooroc în nume de prooroc (ca prooroc) ai fi luat plată de prooroc (Mt. 20, 41), adică dacă, chiar dacă primul răspuns n-ar fi fost dela mine, l-ai fi primit ca dela mine, l-ai fi luat după credinla ta. Căci credincios este cel ce zice: ,,Să-ţi dea fie după inima ta" (Ps. 19, 5). Spusa ta: ,,Vreau să mă

328

întăresc dela tine şi dela Ava" ţi-a adus primul răspuns . Pentru ce te-ai apropiat atunci de cei ce L-au ispitit pe Domnul, zicînd: ,,Arată-ne nouă un semn" şi pe care Domnul i-a respins ca pe nişte ispititori, zicînd: ,,Semn nu li se va da lor" (Mt. 12, 38-39)? Şi pentru ce nu te-ai apropiat mai vîrtos de Ahaz, care după ce i s-a poruncit să ceară semn, n-a voit, ci a zis: ,,Nu voi cere, nici nu voi
ispiti pe Domnul" (Is. 7, 12) ?

Dacă auzind, ai fi crezut simplu, te-ai fi ales cu mult folos. Dar pentru că din nou n-ai luptat împotriva necre-

329

dinţei , am cerut Avei să stea la uşa ta şi să ceteaescă strigîndu-le cu glas tare cuvintele scrise ţie de mine spre ruşinarea diavolului. Căci de le va citi acestea strigînd cum te mai poate război diavolul ca să zici: ,,Nu aud" ? Iar dacă le auzi şi altul ţi le-a scris precum a voit, cum nu

330

l-aş da pe față pe acela ? Dacă m-ai fi socotit srăvăzător şi cunoscător al celor ce se fac potrivit voii lui Dumnezeu, ar fi trebuit să socoteşti că nimenea n-a îndrăznit să schimbe cuvîntul meu, fără ca eu să ştiu. Dar şi pe mine m-a micşorat vrăjmaşul în chip ascuns în fața ta, înfățişîndu-mă în ochii tăi ca necunoscînd nimic de mai înainte.

Drept aceia de voeşti dela mine vre-o poruncă spre mîntuirea şi viața ta, agoniseşte-ți smerenie desăvîrşită şi ascultare în toate. Căci acestea sînt cele ce desrădăci-nează toate patimile şi sădesc toate bunătățile (virtuțile). Ş i să nu-ți fie greu să asculți învățăturile Avei. Căci aceasta este sămînța vrăjmaşului. Iar dacă pui toată puterea ta în a le primi şi păzi, nădăjduesc prin Hristos care s-a întrupat şi s-a răstignit ca să mîntuiască pe cei păcătoşi, că nu vei întîrzia să aduci rod frumos şi bun.

Cît despre păcatele ce zici că le-ai săvîrşit, de vei păzi porunca mea în Hristos Iisus, crede neîndoelnic că Domnul ți le-a iertat şi că eşti ca un nou născut din Dumnezeu, prin pocăință.

Iar despre patimi, nu e nevoe să-ți scriu despre fiecare din ele. Căci printr-un singur cuvînt ți-am arătat leacul lor. Fiindcă zice Domnul: „Voi locui în cei smeriți" (II Cor. 6, 16). Oare socoteşti că poate locui peste tot ceva din răutatea vrăjmaşului, acolo unde îl vede locuind pe Domnul ? Înțelege că nu se poate arăta răufăcătorul în palatele dregătorilor.

Cît despre bucătărie, să nu ții să o păstrezi pînă la sfîrşit. Căci aceasta va trezi tot mai multă pismă. Dar cînd ți se porunceşte, nu te codi şi nu te împotrivi, ci fă ce ți se cere cu toată inima. Căci din aceasta cîştigi har.

[328] Aci se pare că Varsanufie întristat că fratele n-a fost mulțumit cu răspunsul ce i l-a dat Ava Ioan, îi spune: „Crede Avei Ioan, care este bun" deci „crede omul bun". Omul bun nu vrea să te amăgească, ci te duce pe calea bunătății lui, spre Dumnezeu, Cel atotbun.

[329] N-a luptat împotriva necredinței, cînd la început a voit să-i întrebe pe amîndoi, nemulțumindu-se cu răspunsul unuia.

[330] Deoarece fratele se îndoia că cuvintele din prima scrisoare i le-a trimis Varsanufie, acesta pune pe Ava Serid, căruia i le dictase pentru acel frate, să le citească cu glas tare la uşa chiliei lui, ca acesta auzindu-le, în caz că nu le recunoaşte că sînt ale lui Varsanufie, să o spună aceasta; iar în caz că nu spune nimic, să recunoască în mod public că sînt ale lui şi să nu mai fie războit de draci, să se îndoiască că nu sînt ale lui Varsanufie.

Iar despre cele două patimi, despre uitare şi negrije, întreabă cu rîvnă, frate, şi lucrează cu mai multă sîrguință şi nu face ca cu întrebările de mai înainte, pe care le-ai dat uitării şi surorii ei negrija, ci înnoeşte întrebările tale duhovniceşti prin harul Sfintei Treimi[331]. Şi încăzeşte-ți inima în frica lui Dunmezeu[332], trezind-o din somnul spiritual al celor două cumplite patimi pomenite. Căci încălzită, va prinde dorința bunătăților viitoare. În jurul acestora să se mişte cugetarea ta. Şi grija aceasta va alunga dela tine şi somnul trupesc. Atunci vei spune ca David: „În cugetarea mea se va aprinde foc" (Ps. 38, 4)[333]. Ai întrebat deci despre două patimi şi ai auzit pe scurt despre toate. Ele sînt ca nişte surcele care sînt arse de focul duhovnicesc. Căci ca să vorbesc despre viețuirea duhovnicească, dacă nu e în lucrare privegherea minții conducătoare, în zadar cugetă omul. Fii iubitor de osteneală şi de cugetare la acestea şi vei afla calea împărătească şi vei umbla fără teamă în Domnul.

Ți le-am cerut acestea şi crede-mă cînd îți spun că de voi vedea sîrguința ta în Dumnezeu, mă voi ruga pentru tine neîncetat către Domnul ca să te mîntuiască de moarte spre viața veşnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava în veci. Amin.

[331] Întrebările arată şi ele o nemulțumire a omului cu starea în care se află, deci o voință de trecere peste ea, de ieşire din ea. E o frămîntare spre viață, nu o împăcare cu nesimțirea păcătoasă.

[332] Frica de Dumnezeu produce căldura rîvnei spre a împlini voia Lui, spre a nu se mai lăsa stăpînit de obişnuințele pătimaşe. Deci ea aduce o tărie.

[333] Cugetarea prin care omul se preocupă de îndreptarea sa nu-i o cugetare rece. E o cugetare în care pune grija de sine, grija de a nu pierde, ci de a-şi asigura viața veşnică. De altfel nici o cugetare preocupată de a cîştiga şi menține atențiunea altuia față de tine nu-i o cugetare rece. Cugetarea rece e numai aceea care se ocupă cu lucruri care nu ating viața persoanei proprii. Orice altă cugetare este o cugetare existențială.

227. Î n t r e b a r e a *aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Ava, mă înspăimîntă gîndul, zicîndu-mi: „Intrebi şi nu faci. Nu te va blestema Bătrînul ?" Deci, roagă-te pentru mine ca să dăruiască Dumnezeu să înțeleg cele scrise mie şi, să le fac.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Fiule, dacă ascultă cineva şi face, lui îşi face şi pe sine se foloseşte. Dar fiindcă ai zis că te înspăimîntă gîndul ca nu cumva să te blestem, te întreb: cum poate cel ce se teme de Dumnezeu să blesteme pe cineva cînd Domnul zice: ,,Binecuvîntați şi nu blestemați" (Rom. 12, 14). Dar ia aminte, frate, că demonii voesc să-ți atragă grija la cele ce nu sînt de mare folos: să dormi şezînd, sau să nu-ți pui o pernă la capătîi, care sînt mărarul şi izma şi chimenul (Mt. 23, 23); şi să laşi cele însemnate ale legii care stau în a stinge mînia, în a usca iuțimea şi în a te supune în toate. Iar acestea le seamănă în tine vrăşmaşul, ca să-ți slăbească trupul şi să ajungi la patimă şi să vrei saltele moi şi multe feluri de mîncări. Dar îndestulează-te cu o singură pernă şi întinde-te în pat cu frica lui Dumnezeu[334]. Iar ca să înlelegi cele spuse ție de mine, roagă-te lui Dumnezeu şi-ți va da înțelegere. Căci El este Dătătorul a tot darul cel bun. Ai încredere că de vei pune toată puterea în a face cele ce ai auzit, voi înmulți pentru tine puterea mea, ca să primeşti ajutor dela Dumnezeu.

[334] Varsanufie este pentru o asceză trupească moderată. Pentru el important este curățirea de patimile sufleteşti şi dobîndirea virtuților: smerenia, bunătatea, răbdarea ocărilor rugăciunea.

Umple deci oala ta cu mîncări spirituale , care sînt credința, nădejdea, iubirea. Căci cel ce le are pe acestea se ospătează cu împărăția. A Lui este slava în veci. Amin.

228. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Te rog, Părinte, fiindcă citesc greceşte şi nu înțeleg ce zic, roagă pe Dumnezeu să-mi dea înțelegere la citire. Şi spune-mi dacă trebue să învăț psalmii în greceşte*[336].

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: în ce priveşte citirea în greceşte, dacă noi căutăm cu ajutorul lui Dumnezeu şi în smerenie cele ce ne sînt spre folos sufletului, Dumnezeu ne va da înlelegere. Şi dacă acesta e un dar al lui Dumnezeu, e vădit că e spre mîntuirea sufletului. Căci cele mai multe din cărți sînt scrise în limba greacă. Iar dacă te osteneşti să înveți psalmii în limba greacă, aceasta îți va fi spre ajutor la citirile lor în această limbă. Dar fie că citeşti, fie că înveți psalmii, adu-ți aminte neîncetat de Dumnezeu care zice: „învățați dela Mine că sînt blînd şi smerit cu inima şi veți avea odihna sufletelor

335

noastre" (Mt. 11, 29). înţelege ce spun şi dacă te osteneşti, osteneala ta va afla har spre viaţa veşnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava în veci. Amin.

229. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Te rog, Părinte, iartă-mă pentru Domnul, că gîndul hulei a pus stăpînire pe mine. Şi roagă-te pentru mine*

[335] în ed. Volos la notă: „Vezi înţelepciunea sfîntului: fiindcă fratele acesta era bucătar al mînăstirii îi dă o pildă din cele ale bucătăriei".
[336] Se vede că în Gaza Părinţii foloseau Scriptura Vechiului Testament în traducerea greacă a Septuagintei, ca în tot imperiul bizantin.

să mă îndrept.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dacă aş fi putut să acopăr cu lacrimi această scrisoare şi să ţi-o trimit ţie care te chinueşti pe tine însuţi, ţi-ar fi fost de folos. Dar ce să fac omului care nu şi-a pregătit pămîntul inimii lui ca să primească cuvintele semănate de mine prin răspunsuri scrise, spre readucerea sufletului din starea învechită la înnoirea vieţii veşnice? Căci dacă ai fi primit cu hotărâre cuvintele mele, ai fi gustat prin ele dulceaţa care îndulceşte sufletul şi alungă cumplita amărăciune semănată de draci în tine[337]. Dar de vreme îndelungată se războeşte împotriva ta dracul defăimării, care pierde sufletele care-l primesc. Cercetează şi vei afla că fără să fi găsit nici măcar vre-un motiv vrednic de luat în seamă, te-a prins în cursa ducătoare la moarte[338]. Dar să nu-i dea Dumnezeul meu putinţa să împlinească voia lui cu tine.

[337] Ispitele semănate de draci îndeamnă la păcate oare la început par dulci, dar pe urmă lasă o amărăciune care devine de nesuportat prin desvoltarea lor în patimi. Omul are o dulceaţă în sine şi o răspîndeşte şi în afară. Dimpotrivă, în omul pătimaş se aşează o drojdie de amărăciune, care prin faţa lui întunecată se răspîndeşte şi în afară. Omul bun îi îndulceşte pe toţi pe măsura bunătăţii lui. De aceea sfinţii comunică o dulceaţă sufletească. Omul rău îi amărăşte şi îi agită pe toţi. Atît bunătatea cît şi răutatea au o forţă iradiantă. De aici se vede că atunci cănd cineva devine rău, fără să fi suferit vre-o influenţă văzută pe măsura răutăţii lui, trebue să fi primit această influenţă dela fiinţe rele nevăzute.
[338] Cineva poate fi văzut defăimînd fără nici-un motiv cele ce i se spun despre Dumnezeu. E demonul care face aceasta prin el, pentru că nu i se împotriveşte. Eul aceluia s-a predat demonului. Defaimă demonul, dar e vinovat cel prin care o face, pentru că şi-a predat eul său aceluia. Sau eul aceluia s-a umplut de eul demonului, lăsîndu-i impresia că lucrează eul său, deşi nici eul său nu a rămas nepărtaş la această lucrare săvîrşită prin el.

Căci dacă nu ne pierdem nădejdea, Dumnezeu ne stă totdeauna aproape ca să primească pocăinţa noastră. Dar dacă ne pierdem nădejdea în noi înşine[339], ne vom afla osîndiţi pe noi înşine, avînd sîngele asupra capului nostru[340].

Drept aceea trezeşte-te din rătăcirea care te robeşte şi pune din nou stăpînire pe simţurile ce ţi le-a robit vrăj-maşul[341], trăgîndu-le dela învăţăturile date ţie de Hristos prin mine, care ţi-am poruncit mai întîi să stingi mînia şi iuţimea din tine, cunoscînd că ele duc pe om spre pierzanie prin defăimare. Agoniseşte apoi smerenia, în care se ard dracii; ascultarea, care aduce pe Fiul lui Dumnezeu să locuiască în om[342]; credinţa care mîntueşte pe om;

[339] Dacă nu ne pierdem nădejdea nu că ne putem scăpa singuri din cursa dracilor, dar că putem voi serios să fim scăpaţi, Dummezeu ne ajută. Numai cînd ne resemnăm în gîndul că nu mai putem voi serios aceasta, nu ne nai poate ajuta nici Dumnezeu.
[340] Aluzie la Mt. 27,25: „Sîngele Lui asupra noastră. Cei ce defăimează pe Hristos, îl răstignesc din nou. Dar prin aceasta se predau pe ei înşişi morţii veşnice.
[341] Precum s-a făcut stăpîn pe voia ta, aşa s-a făcut stăpîn şi pe simţurile tale. Nu le mai foloseşte eul tău, ci eul lui aşezat în eul tău, deşi e părtaş şi eul tău la lucrarea eului lui prin simţurile tale. E o parţială înlocuire de euri, care e în acelaş timp o însoţire între ele, deşi cîteodată îţi dai seama că alt eu lucrează în tine. E o anumită schizofrenie.
[342] Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om ca să se facă Frate cu noi şi deci să ne facă şi pe noi împreună fii cu Sine ai Tatălui ceresc. Dar această înfiere uu e simplu fapt juridic. Ca să devenim împreună fii cu Fiul ai Tatălui ceresc, trebue să ne însuşim iubirea Lui ascultătoare de Fiu faţă de Tatăl ceresc. Iar această simţire o dobîndim numai sălăşuindu-se El cu simţirea Lui de Fiu în noi. E şi aceasta o înlocuire, sau mai bine zis o interiorizare reciprocă de euri. Dacă cel în care se salăşlueşte demonul îşi însuşeşte hula aceluia împotriva lui Dumnezeu, prin îndrăcire, cel în care se sălăşlueşte Fiul Tatălui îşi însuşeşte simţirea fiiască. Simţirea Fiului ne-o însuşim prin ascultare iubitoare, hula demonului prin răzvrătirea prin de ură sau de dispreţ.

nădejdea care nu ruşinează; dragostea care nu lasă pe om să cadă dela Dumnezeu. Căci tu în loc să te îngrijeşti de acestea ţi-ai ales mai vîrtos cele protivnice: mînia şi iuţimea şi pieirea desăvîrşită care este hula. Însă dacă auzind acestea dela mine, vei face tot ce poţi ca să te desparţi de aceste patimi şi să cîştigi acele bunătăţi (virtuţi), voi face şi eu înzecit decît pot

pentru tine şi nu vei mai ruşina căruntețea mea. Drept aceea, de dragul bunătății lui Dumnezeu, ca să afli cît de bun este El, osteneşte-te să te îndrepți. Şi fiindcă avem poruncă să iertăm (Lc. 6, 31,

343

37) , iertate să-ți fie păcatele trecute. Iar de acum să te îndrepți. Pocăieşte-te patruzeci de zile pentru păcatele trecute[344], făcînd trei metanii (în fiecare zi) şi zicînd: „Iartă-mă pe mine care am hulit împotriva Ta, Dumnezeul meu", şi te mărturiseşte Lui în trupul hulitor de trei ori pe zi, zicînd: ,,Slava Ţie, Dumnezeul meu, bine-cuvîntat eşti în veci. Amin". Şi nu mai cădea iarăşi în aceasta ,,ca să nu ți se întîmple ceva şi mai rău" (Io. 5, 19). Căci din învîrtoşarea inimii ai venit la mine şi dela mînie la reținerea dela Sfînta Împărtăşanie. Şi odată ce ai fost luat cu desăvîrşire în stăpînire de pornirea aceasta, ai căzut în prăpastia hulii[345]. Şi dacă n-ar fi luat-o înainte mîna iubitorului de oameni Dumnezeu şi rugăciunile sfinților, sufletul tău ar fi

Cine nu iartă, păstrează în sine o mîndrie care împietreşte. Nu se umanizează, nu realizează comunicarea dela sine la cel ce trebue iertat, şi în afară de ea omul pierde condiția de om. Deci cel ce nu iartă nu poate intra în Împărăția iubirii a umanității scăpată de rigiditate. De aceea se cere în această scriere atît de mult să iertăm şi autorul se roagă la sfîrşitul fiecărei „Scrisori" de cei adresați să-l ierte. Cînd te rogi de cineva să te ierte, îl înmoi tot aşa de mult pe el ca şi pe tine atunci cînd ierți tu. Îl ajuți pe acela să iasă din rigiditatea lui, cum ieşi şi tu. Îl ajuți să urce cu tine în Împărăția Lui Dumnezeu. Căci unde se reîntîlnesc oamenii prin iertare e şi Dumnezeu, izvorul iertării, pentru că e izvorul iubirii rare vrea să-i cuprindă pe toți în ea, al puterii noastre de a ne umaniza. Acolo Îl simți şi pe El ca iertător. Aceasta e adevărat atotputernicie a lui Dumnezeu. [344] Acest număr reprezintă stăruința fără sfîrşit în a te face mai bun, reprezintă puterea creerii obişnuinței tale în bine.

fost aruncat în pierzania desnădejdii. Acum, Dumnezeu îți spune prin mine cel prea mic: ,,Ai păcătuit, să nu mai faci" (Sirah, 21, 1). Dar roagă-te şi pentru păcatele de mai înainte, căci milostiv este Dumnezeu şi dacă vrem noi ne va ierta păcatele[346]. în acestea adu-ți aminte că ,,mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iacob 5, 16). Dacă-ți place (ceeace îți

347

spun), împlineşte. Dacă nu, iartă-mă pentru toate .

230. *Acelaş frate, cerînd iertare, marele Bătrîn i-a răspuns îndată:*

[345] E o înfăţişare exactă a treptelor căderii din credinţă şi implicit din omenescul autentic, recunoscător al micimii sale, dar şi doritor să stea în comuniune cu Dumnezeu ca izvorul puterii iubitoare nesfîrşite: a) învîrtoşarea, sau un fel de obişnuinţă cu nepăsarea, cu nesimţirea, care încă nu e o pornire de împotrivire; b) mînia faţă de ceeace ţi se cere în relaţie cu ceilalţi; c) reţinerea voită dela Sf. împărtăşanie şi deci dela comuniunea cu ceilalţi în credinţă; d) justificarea atitudinii tale păcătoase prin hula exprimată împotriva lui Dumnezeu, şi a credinţei în El.

[346] Dacă voim noi, deci dacă-i cerem lui Dumnezeu să ne ierte, ne va ierta. A cere iertare înseamnă a te smeri, a-ţi înmuia inima, Nu-i o vrere poruncitoare care menţine învîrtoşarea, ci o vrere rugătoare care ne înmoaie prin smerenie şi ne face în stare de comuniune şi deci de părăsire a egoismului manifestat în mîndrie.

[347] Este o ultimă încercare de a înmuia sufletul adresatului în cazut că, n-ar vrea să împlinească ceeeace I se cere, deci ar rămîne învîrtoşat. Dar cerîndu-i sfîntul şi pentru acest caz iertare, mai încearcă o dată să-l înmoaie. Şi din scrisorea ce urmează vedem că a reuşit, făcîndu-l şi pe acela să ceară iertare. Căci chiar dacă nu i-a greşit aceluia cu nimic, îi dă o pildă de smerenie, care poate să înmoaie mîndria lui. Iar rugîndu-se celui ce eventual se încăpăţînează în mîndrie, sporeşte el însuşi în smerenie.

Moartea şi viaţa noastră sînt în mîinile noastre. Dacă nu mai săvîrşim păcatele de mai înainte, e semn că de acum iertarea lor dela Dumnezeu, dat fiind că nu ne mai clătinăm[348]. Deci stai neclintit, fratele meu, ca să nu se împlinească şi în privinţa ta cuvîntul: ,,Iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătueşti, ca să nu ţi se întîmple ceva şi mai rău" (Io. 5, 14). Fugi de neascultare, depărtează necredinţa dela tine, înstrăinează-te de desnădejde şi te alipeşte de Dumnezeu, iubind, crezînd, nădăjduind. Şi vei avea în El viaţă veşnică. Amin.

231. Cererea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Părinte roagă-te pentru mine ca să fiu apărat de nălucirile de noapte. Şi de este cu putinţă, învredniceşte-mă să vin să vă fac închinăciune şi să vă ascult glasul sfînt. Căci cred că dacă mi se va îngădui aceasta mult acoperămînt aş avea din ea.

R ă s p u n s: Spune Scriptura că „cel credincios în puțin, e credincios şi în mult" (Lc. 16, 10). Dacă ai fi crezut cuvîntul meu, m-ai crede şi cînd aşi fi de față[348b]. De aceea a fericit Domnul pe cei ce n-au văzut şi au crezut. (Io. 20, 29). Şi ți-am scris de multe ori despre neascultare şi mînie şi învîrtoşare. Dar văd că n-ai pus nici-un preț pe cuvintele mele. însă fiindcă sînt dator să-ți dau tot ce am, după Scriptura care zice: „Tot celui ce cere, dă-i" (Mt. 5, 42), îți spun şi eu: agoniseşte

[348] Iertarea lui Dumnezeu vine ca o putere care ne ajută să nu mai păcătuim. Dar ne mai păcătuind arătăm că am depăşit starea de păcătoşenie. Păcatul odrăsleşte din păcat, binele din bine. Cînd nu mai lucrăm contrar lui Dumnezeu înseamnă, că ne-am unit într-un anumit fel cu Dumnezeu, că simțim dulceața comuniunii cu El, că dulceața aceasta ne-a scos din şovăială în ce priveşte împlinirea voii Lui.

[348b] Adică dacă nu crezi cuvintelor ce ți le scriu, nu vei crede nici dacă mă vei vedea față către față.

smerenie, ascultare, nădejde şi te voi apăra la Dumnezeu pentru toate păcatela tale. Dar află şi aceea, că de nu te smereşti, nu asculți; şi dacă nu asculți, nu iubeşti. Şi dacă nu iubeşti, nu crezi şi nu nădăjdueşti [349]. Dacă deci te osteneşti să le ai acestea, voi socoti ca ale mele toate păcatele tale. Şi dacă te socoteşti pe tine lepros, cred că auzi şi tu dela Mîntuitorul cuvîntul: „Voesc, curățeşte-te" (Mt. 8, 3). Şi dacă te socoteşti păcătos, auzi: „Iertate îți sînt păcatele tale cele multe" (Lc. 7, 47-48). Şi dacă te socoteşti orb, vei afla vederea după credința ta (Mt. 9.29). Acestea ți le-am scris ție şi mai înainte. Dar ai dormit. Păzeşte-ți gura să nu cazi iarăşi în hula înspăimîntătoare. Căci cînd ți-a ajuns sufletul pînă la ea, am asudat să-ți fac pe Dumnezeu îndurător, ca să scapi de ea. Şi de vei lua aminte să păzeşti cele spuse din tot sufletul tău, ele te vor păzi nu numai de nălucirile de noapte, ci şi de toate

Ordinea virtuților poate începe dela un capăt, dar şi dela celălalt: întîi credința, apoi nădejdea şi apoi dragostea, dar şi invers întîi iubirea, apoi credița şi nădejdea. De fapt în fiecare virtute sîut prezente şi celelalte. Nu poți crede în Dumneezeul creştin fără să-L iubeşti. Căci crezi după ce ai aflat faptele Lui de iubire pentru tine. Dar aceasta trezeşte şi iubirea ta. Iar odată iubindu-L, crezi că-ți va da toate cîte le-a făgăduit şi a dat dovada că vrea să le facă pentru noi. Mai ales pe treptele mai înalte ale cunoanşterii lui Dumnezeu

este pe primul plan iubirea. Şi nu eşti convins sau crezi că din iubirea lui Dumnezeu îţi vor veni toate bunătăţile negrăite. Însă odată cu iubirea, este smerenia şi ascultarea. Iubeşti pentru că asculţi şi crezi, dar şi asculţi şi crezi pentru că iubeşti. Între ascultare şi iubire nu e o împotrivire în cazul relaţiei cu Dumnezeu cel iubitor. Pe cel ce te iubeşte şi-l iubeşti, îl asculţi şi-l crezi cu bucurie. Eşti fericit că-l asculţi. Nu e o ascultare de frică, ci o ascultare plină de iubire. E o pornire interioară, liberă, avîntată, de ascultare şi de credinţă.

uneltirile vrăjmaşului prin Hristos care te ajută pe tine. Amin.

232. *A aceluiaş către acelaş: Fă milă cu mine, Stăpîne, şi spune-mi cum pot să mă mîntuesc în vremea aceasta, că gîndul[350] fricii s-a suit în inima mea. Ce porunceşti să fac ?*

R ă s p u n s: Omul se poate mîntui în orice vreme cu harul lui Dumnezeu, dacă poate să-şi taie vrerea lui în toate şi să aibă o inimă smerită şi dacă are pururea moartea în faţa ochilor. In acest caz, ori unde ar fi, nu va pune frica stăpînire pe el. Căci unul ca acesta le-a uitat pe cele dindărăt şi se întinde spre cele dinainte (Filip 3, 13)[351], Fă aceasta şi fii fără grijă; căci te vei mîntui.

233. *Un frate mai tînâr, avînd credinţă în acelaş frate, îl cerceta pe motiv de folos sufletesc. Si treptat începu să-i împlinească trebuiuţele lui ca un slujitor. Şi fratele nepricepînd ce se petrece,nu L-a întrebat pe Bătrîn despre aceasta. Dar Bătrînul cunoscînd, cu darul lui Dumnezeu, ca un străvăzător, ceeace se petrecea, îi scrise lui acestea.*

„Gîndul" (AoyiapdQ, în toate scrierile duhovniceşti ale Părinţilor, ca şi în Sf. Scriptură, nu are un sens teoretic, ci e un gînd plin de simţire, un gînd existenţial. In planul relaţiei cu Dumuezeu, dar şi ai relaţiei concrete cu oamenii, nu se mişcă în noi nici sensuri pur teoretice, nici simţiri lipsite de sensuri. Frica e şi un sentiment, dar şi un gînd.

[351] Acela nu mai e stăpînit de frică, pentru că nu se mai gîndeşte la trecutul său păcătos. Nu mai e stăpîn nici chiar de frica noastră, deşi se gîndeşte le ea. El e preocupat mereu de binele pe care vrea să-l facă în şi mai mare măsură şi care-i stă în faţă.

îndemnul lui Varsanufie: Frate, Dumnezeu, prin mijlocirea sfinţilor şi al lui Ava al tău, ţi-a iertat cele dintîi păcate săvîrşite cu îngăduinţa lui Dumnezeu (Rom. 3, 26) spre

arătarea roadelor dreptății, ca să se împlinească ca tine Scriptura care zice: „Unde s-a înmulțit păcatul a prisosit cu îmbelşugare harul (Rom. 5, 20)   .

Pentru ce deci îndemni iarăşi focul să vină în pădurea ta? Pentru că dracii nu te lasă să vezi aceasta pînă ce nu te iau în mîinile lor şi nu-şi împlinesc voia lor cu tine. Dar ca să vezi că acest lucru nu-ți este spre folos, ci spre primejdie, ia aminte că prin aceasta te fac cu dreptate, să înțelegi povața Apostolului care zice: „Cel ce înveți pe altul, nu te înveți pe tine?" (Rom. 2, 21)[353]

Ascultă frate ! Ai ajuns slăbănog, de vrei să fii slujit de altul ? Nu-ți dai seama că aceasta este spre osîndă mai ales pentru un tînăr care poate să slujească el altuia ? Crede-mă că eu pînă ce n-am primit înştiințare dela Dumnezeu să mă liniştesc în retragere, mă slujeam singur pe mine însumi chiar în vreme de boală, pregătindu-mi puțină mîncare Şi aprinzînd focul. Nu face ceeace faci, că de nu, vei muri în chip păcătos. Ci de ai vre-o nevoe, nu vorbi de ea mai mult decît e de trebuință. Căci cel ce nu şi-a zidit chilia sa, cum o va zidi pe a altuia? Nu ştii că Domnul a zis: „Fiul omului n-a venit să I se slujească, ci să slujească" (Mt. 20, 28) ? Nu te lăsa abătut dela acestea că de nu „sîngele tău va fi asupra ta" (III Imp. 2, 38)[354]. Spune cu smerenie care este adevărul celor ce te întrtreabă ceva: „Iertați-

[352] Scopul demonilor e ca prin ispite şi păcate să te piardă. Dar Dumnezeu aduce lucrarea Lui, prin care te duce în ținta bună urmărită de El, covîrşind lucrarea rea a acelora.

[353] Dumnezeu îngăduie ca credincioşii să fie ispitiți de demoni nu numai pentru libertatea lor, ci şi pentru că făcînd ei încercarea amară a pustiirii ce le vine din viața lor egoistă şi izolată, să se întoarcă la Dumnezeu, iar El, iertîndu-i şi umplîndu-i de bunătatea Lui, să se arate cît de superioară este viața în El față de golul trăit de pe urma întristării de El.

mă că rătăcesc". Am întrebat şi am auzit că un tînăr nu foloseşte pe un tînăr, chiar dacă l-ar adăpa cu cunoaşterea întregei Scripturi. De vei pune deci în lucrare toată puterea ta, voi pune şi eu cuvînt pentru tine înaintea lui Dumnezeu, pentru că nu vei fi şters din inima mea. Dar puterea mea o folosesc rugîndu-mă lui Dumnezeu ca să te scoată pe tine din înspăimîntătorul întuneric la lumina cea negrăită dela rătăcirea dracilor la cunoştința lui Hristos, dela moartea

355

cea de a doua a păcatului la viața veşnică. Dacă voeşti să te mîntueşti, nu disprețui cele spuse. Fie să te văd rodind în via

Stăpînului nostru Iisus Hristos: cîte treizeci, cîte şaizeci, cîte o sută, spre slava Tatălui şi a Fiului şi a
Sf. Duh. Amin.

234. *Cererea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Iartă-mă, Părinte, pentru Domnul, căci fără să ştiu am fost luat în bătae de joc. Şi roagă-te pentru mine ca să pun început.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Ştim frate, că atunci cînd unii se apropiau de Stăpînul Hristos în pocăință ade

[354] Tu însuți vei fi vinovat de moartea ta. Evreii spunînd lui Pilat „sîngele Lui asupra noastră", şi-au luat vina pentru moartea lui Iisus asupra lor. E cerută socoteală pentru moartea cuiva dela acela asupra căruia se va vedea sîngele aceluia. Sângele vărsat al aceluia îl împovărează pe el Moartea aceluia se proectează ca o umbră peste acela, pentru că e prezentă ca o mustrare în conştiința lor. Dar tot aşa e vinovat omul de moartea ce şi-a pricinuit-o sie-şi.
[355] Moartea cea dintîi de pe urma păcatului a fost cea dinainte de Botez sau de cunoaşterea lui Hristos; moartea cea de a doua e cea de pe urma păcatelor de după Botez.

vărată, primeau iertarea păcatelor. Aşa a spus acelei păcătoase: „Iartă-ți-se ție păcatele" (Lc. 7, 47-48). Deci îți spun şi eu că de vei face după puterea ta cele spuse de mine, te va milui şi pe tine Cel ce a miluit pe David şi l-a iertat pe el şi pe păcătoasa. Iar spunînd: ,,Voesc să pun început", m-ai bucurat şi pe mine. Dar începutul este smerenia şi frica de Dumnezeu. Căci „frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii" (Ps. 110, 10). Dar ce este începutul înțelepciunii, dacă nu oprirea dela toate cele urîte lui Dumnezeu. Şi cum se opreşte cineva dela acestea, dacă nu nemaifăcînd ceva fără întrebare şi sfat, sau ne mai grăind ceva din cele ce nu se cuvin ? Şi apoi a se socoti pe sine nebun şi prost şi ea nefiind nimic. Nu-ți spun, frate, ca unul care aşi fi drept, ceeace îți spun. O ştie aceasta Dumnezeu. Dar de vei crede, Domnul va face cu tine după credința ta. Căci s-a scris: ,,Mult poate rugăciunea lucrătoare a

[355b] Varsanufie îi spune adresatului: Plăteşte-mi cei o sută de dinari cu care-mi eşti dator, sau împlineşte puținele sfaturi ce ți le dau şi eu voi plăti Domnului cei zece mii de dinari cu care sînt dator pentru tine. Cu cît e cineva mai conştient, cu atît e mai responsabil pentru alții. Căci cel ce datora în Evanghelie Stăpînului zece mii de dinari, îi datora ca unul ce era răspunzător de munca celor subordonați lui. E o înaltă înțelegere a reaponsabilității. Nu se anulează simplist diferențele între oameni. Dar Dumnezeu care a dat unora talente mai mari, le-a dat şi responsabilități mai mari pentru alții, deci o conştiință mai acută. Nu le-a dat talentele mai mari ca să exploateze prin destoinicia lor mai mare pe cei mai puțini înzestrați. Talentele nu trebue folosite în scop egoist. Căci sînt dela Dumnezeu.

dreptului" (Iacob 5, 16). Fă deci după puterea ta ca să pui în punga ta cei o sută de dinari şi eu voi pune în ea cei zece mii de talanţi ai mei. (Mt. 18, 24-28) [355b] Şi să nu nesocoteşti acestea, căci altfel mare jale îţi va veni. Ci gîndeşte-te totdeauna la ele şi le păzeşte. Şi cred că nu îţi va fi osteneala în deşert (I Tes. 3, 5). De vei păzi mărgăritarul, te ve îmbogăţi prin el în

Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

235. *A aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Mă necăjesc pe Ava pentru că arată mai multă cinste unor fraţi şi mă smintesc din această pricină aşa de mult că sînt războit de ispita de a-l urî. Roagă-te peutru mine şi arată-mi, ce să fac.*

R ă s p u n s u l l u i Varsanufie: Frate, te ispiteşti pe tine însuţi. Nu ştii că "fiecare e ispitit de pofta sa ca de o vraje" (Iacob, 1, 14) ? [356]. Ia aminte la tine că diavolul se grăbeşte să ceară să te clatine din sfatul dat ţie. Să nu-i dea Dumnezeu loc. Căci a zis Domnul către Petru: „Iată v-a cerut diavolul să vă cearnă ca pe grîu. Şi eu m-am rugat Tatălui Meu, ca să nu cadă credinţa ta" (Lc. 21, 31).

Frate, nu căuta la altul, ci la tine. Nu iscodi cele ale lui, căci nu-ţi va folosi la nimic. Şi nimic nu tulbură aşa de mult inima ta ca aceasta [357]. Ia seama să nu faci deşartă astfel rugăciunea mea către Dumnezeu pentru tine [358]. Şi să ştii că chiar dacă n-ai fi venit acum cu cererea ta, ţi-aş fi arătat

[356] Pofta de a fi mai mult îi zugrăveşte cuiva un chip măreţ al său care-l stăpîneşte ca o vrajă şi-l face să se mînie cînd nu i se arată o cinşte pe măsura acestui chip. Vraja îl face să se închipue mai presus de realitatea sa.

[357] Nu cerceta plin de curiozitate umbrele din viaţa altuia, ci cercetează-le pe ale tale. Căci făcînd primul lucru vei fi tulburat continuu de ispita de a-l osîndi, iar de păcatele tale vei uita. Şi prin aceasta vei spori păcatele tale.

[358] Rugăciunea în izolare nu are efectul deplin. Dacă mă rog singur pentru, mine şi nu vreau să cer şi rugăciunea altora pentru mine, dau dovadă de mîndrie şi Dumnezeu celor mîndri le stă împotrivă. Iar dacă nu mă rog şi pentru alţii, dau iarăşi dovadă de egoism. Dar dacă rugăciunea pentru altul nu e însoţită de rugăciunea aceluia, iarăşi rămîne fără rezultat. Aceastea în cazul cînd acela mi-a cerut să mă rog pentru el, dar el nu însoţeşte rugăciunea mea cu a lui. Cînd însă

acestea. Ai păcătuit ? Linişteşte-te (din tulburarea păcatului). Şi nu lua în socoteală cele rele, ci cele bune. Căci cel bun ia în socoteală cele bune, iar cel rău cele rele (Mt. 12, 35). Domnul să te ierte. Ridică-te iarăşi susţinut de mîna lui Dumnezeu şi să nu crezi gîndurilor tale. Căci dracii ţi-arată lucrurile aşa cum voesc ei. Asigură-te împotriva lor. Căci sînt cumpliţi şi plini de furie împotriva ta. Domnul să-i alunge pe ei în grabă dela tine frate.

236. *Acelaş frate, chinuit încă de aceleaşi gînduri, a trimis iarăşi marelui Bătrîn, rugămintea să-i trimită lui cuvânt de viaţă. Iar acela i-a trimis în scris acestea:*

Frate, rău te mai tulbură gîndurile şi dracii cu uneltirea lor în privinţa Avei al tău, ca să-l urăşti pe el care te iubeşte şi să-l necăjeşti pe el, care vrea să te acopere după sufletul lui, ca să împlinească cu tine ceeace s-a scris: „In loc de a mă iubi pe mine, mă cleveteau şi mi-au răsplătit cu rele cele bune şi cu ură iubirea" (Ps. 108, 3-4). Căci de multe ori te încredinţează că te iubeşte şi totuşi nu crezi, ci pisma diavolului orbeşte inima ta ca să cugeţi cele rele în locul celor bune şi cele amare în locul celor dulci şi aşa să ai parte de osîndă împreună cu „cel ce zice binelui rău şi dulcelui amar, şi cu cel ce socoteşte lumina

eu mă rog pentru altul care e încă în valurile necredinţei, poate să aibă efect asupra lui. Dar cumva el trebuie să afle că mă rog pentru el şi să fie cît de cît transpus într-o sensibilitate de dragostea mea pentru el. Numai însoţită de iubirea a doi sau mai multor inşi, rugăciunea are efect. Rugăciunea are şi un rost de unificare a persoanelor, un rost de extensiune şi de susţinere a Bisericii ca comuniune de dragoste în Dumnezeu.

[359] Şi ea nu împiedică numai cunoaşterea realităţii ci şi conduce viaţa celui ce o susţine şi a celor amăgiţi de el de el, pe un drum fals, pe drumul nerealizării lor, al strîmbării fiinţei lor, al slăbirii ei, al unirii ei cu nefiinţa. Luînd întunericul drept lumină, toată fiinţa lor se scufundă în întuneric; ne mai văzînd nici un sens al existenţei; toată se scufundă pentru ei în nonsens.

[360] Ţinîndu-le despărţite de tine; de conştiinţa ta răsucind cuvintele mele mele şi găsind în ele tot felul de contraziceri neadevărate, prin aceasta nu atingi decît suprafaţa lor, nu sensurile lor adînci, care-ţi rămîn, cu voia ta perversă, ascunse.

[361] Dacă nu ţi se face cunoscută, simţită, inima, dacă nu-ţi dă de ştire că exişti în plinătatea ta, dacă nu te încredinţează că e mulţumită, nu eşti om, ci diavol. Căci diavolul nu caută nici-o mulţumire în a face bine altora şi a trăi din simţirea iubitoare a lor. Inima e organul spiritual de legătură între om şi om. Dar aceasta nu e reală cu adevărat decît avînd ca temelie legătura între om Dumnezeu. Diavolul lucrează la ruptura individualistă, la izolarea cît mai totală între oameni. Dar cum nici-o făptură nu poate fi nepreocupată de alţii, odată ce a fost creiată în legătură cu alţii, diavolul se preocupă de alţii, dar pentru a le face rău pentru a promova fărîmiţarea individualistă a creaţiunii.

întunerec şi întunerecul lumină" (Is. 5, 20) . Te fură, lipsitule de minte si zăbavnicule cu inima, şi nu înțelegi că voeşte să te ducă la pieirea sufletului, făcîndu-te să ascunzi în tine şi să treci cu vederea cuvintele mele şi să te sfărîmi[360]. Nu-ți folosesc aceastea, nu-ți folosesc. Dacă inima ta nu-ți dă ştirea că este aşa, nu eşti om, ci diavol[361]. Căci te-ai împlîntat în necredință şi în neascultare. Şi cei neascultători se fac diavoli ca el. Nu înțelegi ce faci, fratele meu, aducîndu-l pe Ava al tău la supărare şi făcîndu-l să suporte greutatea ce i-o pricinueşti ? Căci el te îndeamnă ca pe un fiu adevărat şi iubit, cum te socoteşte cu adevărat, şi pentru o clipă, se înmoae inima ta, dar apoi iarăşi te clinteşti din bine şi te schimbi ca luna (Sirah 27, 12). Am încredințarea dela Stăpînul meu Dumnezeu că nu-ți grăesc ție nimic fără Dumnezeu, spre mîntuirea sufletului tău. Şi de multe ori

caut să-ți trimit ție cuvînt despre mişcările şi gîndurile tale şi am avut îndelungă răbdare pînă azi, aşteptînd să pricepi ceeace îți este de folos. Da, fiule, rabdă-mă pe mine cel prea mic, şi depărtează-te de gîndurile tale cele rele şi ia-le pe cele bune: nevinovăția, iubirea, îndelunga răbdare, smerenia care goleşte toată traiata cu săgeți a diavolului şi înalță capul celor ce o dobîndesc pe ea şi atrage la harul lui Dumnezeu[362]. Trezeşte-te, veghează, fii cu curaj, mîngie-te în acestea şi doreşte-te după mîntuire. Urăşte pisma[363], ciuda, cearta, clevetirea ai cele asemenea acestora. Şi fii oaie nevinovată în turma lui Hristos, mădular cinstit al obştii din mînăstire, vas sfințit, fiu al împărăției, moştenitor al slavei; ca vietuind potrivit poruncilor lui Hristos să te învredniceşti de viața verşnică şi de slăvita înviere. Căci martor îmi este Dumnezeu că mă rog pentru mîntuirea sufletului tău. Deie-mi mie să te mântueşti şi la cunoştința adevărului să vii (I Tim. 2, 4)[364], Dacă ai fi cugetat neîncetat la cuvintele mele, n-ai fi greşit, nici n-ai fi rătăcit, ci ai fi umblat pe calea cea plină de necazuri voită de Dumnezeu (Mt. 7, 14), care duce la viața veşnică cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru. Dumnezeu să te înțelepțească, frate, în cele ale voii Lui.

237. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Iartă-mă, Avo,*

[362] Smerenia, iubirea şi celelalte virtuți sînt nu numai simțiri, ci şi gînduri statornice şi legături reale între oameni. Smerenia îl face pe diavol să-şi întrebuințeze una după alta săgețile lui ispititoare asupra ei, dar fără efect.

[363] A urî pisma a urî ura, a rămînea netulburat, senin şi tare față de ispita de a urî şi deci de a pismui.

[364] Vararsanufie l-a asigurat adeseori pe adresat că voeşte mîntuirea lui. Dar aşa cum doreşte să sporească acela continuu în cele bune, aşa îi doreşte să sporească şi în dorirea mîntuirii altora. Inaintarea continuă în Dumnezeu e nedespărțită de înaintarea continuă în iubirea altora şi în toate virtuțile care îl fac pe om tot mai asemenea cu Dumnezeu şi prin aceasta tot mai iubitor de oameni.

pentru Domnul. îmi aduc aminte că Părinții spun să intrăm în chilie şi să ne amintim de păcatele noastre (Pateric, Pimen 162). Dar cînd mi le amintesc, nu sufăr durere pentru ele. De multe ori doresc să mă pocăesc. Dar nu izbutesc. Spune-mi ce împiedică pocăința de nu vine ?

R ă s p u n s: Frate, glumeşti cînd spui că voeşti, căci nu voeşti cu adevărat. Fiindcă a intra în chilie, înseamnă a intra în suflet şi a-l cerceta pe el şi a aduna gîndul nostru dela orice om. Şi atunci ne îndurerăm şi ne pocăim[364b]. Deci ceeace împiedică pocăința să vină la noi este voia noastră. De nu-şi taie omul voia sa, inima lui nu se îndurerează. Dar ceeace opreşte pe om să-şi taie voia sa este necredința. Iar necredința se naşte din voința omului de a se bucura de slava dela oameni[364c]. Domnul a zis: „Cum puteți crede, cînd primiți slava dela oameni şi nu căutați slava cea dela unicul Dumnezeu (Is. 5, 44) ?

Gîndul la alt om, te face să uiți de tine. Nu te mai gîndeşti la tine în mod egoist, ci la el. Te gîndeşti la tine numai ca să te faci mai iubitor al altora, înțelegînd că de aceasta depinde mîntuirea ta. În sensul acesta te gîndeşti la păcatele tale şi le descoperi tot mai mult. Iar aceasta îți produce durere şi străpungere, sau pocăință. Dar păcatele sînt tot atîtea slăbiri ale iubirii de Dumnezeu şi de aproapele. Deci pocăindu-te de ele, întăreşte iubirea de Dumnezeu şi de aproapele. Gîndul la alt om nu rămîne în planul teoretic, ci e unit cu o judecată în general favorabilă lui, unită cu slăbirea egoismului tău. Astfel gîndul la tine nu rămîne nici el în planul teoretic, ci e un gînd descoperitor al păcatelor tale, unit cu o nemulțumire, cu o stare emoțională.

[364c] Cînd importanța slavei dela oameni începe să ia pentru cineva proporții mari, el nu mai vede importanța lui Dumnezeu în viața lui. Ea poate scădea aşa de mult, încît însăşi existența lui Dumnezeu nu mai contează pentru el.

De multe ori împiedici apa să coboare prin gura ta în stomacul tău, căci tu o sorbi prin nări. Iar la aceasta te mînă cumplita sete de a pune în vedere dreptatea ta. Ea coboară pe om la iad[365]. De aceea îşi bat joc demonii de tine şi ți le fac pe cele uşoare grele[366]. Deci dacă mă întrebi, sau opreşte voia ta şi dorința ta de a-ți pune în vedere dreptatea ta şi de a plăcea oamenilor; sau încetez eu (să-ți răspund). Căci dacă nu te osteneşti cu durere să-ți tai voia ta, chiar dacă inima ta nu o vrea[367], ce folos vei avea din întrebarea ta ? Ți-am spus: dă tu cei o sută de dinari şi iată ți s-au iertat păcatele tale cele vechi;

dar tu te strădueşti prin poarta din dos a punerii în vedere a dreptăţii tale, să cazi la ceva şi mai rău. încetează, frate, căci nu e bună calea aceasta. Căci a spus Ama (maica, în limbile semite) Sara: ,,Dacă vreau să plac tuturor oamenilor, va trebui să mă pocăesc la poarta tuturor"

(Pateric, Sara 5)[368] . Iar Apostolul zice: ,,Dacă aşi plăcea oamenilor, n-aşi fi robul lui Hristos: (Gal. 1, 10). Dacă vrei să plîngi cu adevărat păcatele tale, ia aminte la tine însuţi şi fii mort faţă de orice om[369]. Căci cu mare osteneală se săvîrşeşte, frate, mîntuirea omului. Taie acestea trei: voia, dorinţa de a-ţi arăta dreptatea, dorinţa de a plăcea oamenilor. Şi atunci îţi va

Uneori ocoloeşti prilejurile de n-ţi astîmpăra setea de laudă în mod direct. Dar cauţi să le pui în arătare măcar prin calea ocolită, a justificării păcatelor tale, sau a laudei faptelor tale bune.

[366] Faptele din mînăstire care-ţi pot face uşoară mîntuirea ţi-o fac grea, cînd cauţi să le pui la arătare în văzul altora.

[367] Inima e luată aci în sens rău. Chiar dacă pornirea inimii tale nu vrea să-ţi tai voia ta, tai-o totuşi. Sînt mai multe voi în om. Trebue să o tai pe cea care te duce la rău, prin cea superioară care alege binele tău cel adevărat şi te duce la realizarea adevăratei tale fiinţe. Dar aceasta înseamnă a întări dragostea ta de Dumnezeu şi de oameni.

[368] Trebue să le arăt tuturor, dar aceasta din credinţa în Dumnnezeu, că nu sînt nimic. Dar prin aceasta arăt şi lui Dumnezeu că am greşit căutînd laudele lor.

[369] Să nu te mişte nimic ce-ţi vine dela oameni, decît îndemnul la credinţa şi pilda bună.

veni cu adevărat

pocăinţa[370] . Şi te va acoperi Dumnezeu faţă de orice rău. Frate, îţi dau mărturie: ia aminie la tine, bucură-te cînd eşti lovit, ocărît, înjurat, certat, depărtează dela tine[371]

viclenia şarpelui, nu înțelepciunea . Agoniseşte-ți nevinovăția porumbelului (Mt. 10, 16) unită cu înțelepciunea. Şi Domnul îți va ajuta ție. Iată calea mîntuirii. De-ți place, păzeşte-o şi Dumnezeu îți va da mîna. Iar de nu voeşti, tu vei vedea. Căci tot cel ce voeşte vrea să aibă stăpînirea de sine. Dar dacă o predai pe aceasta altuia, eşti fără grije, căci altul va purta grija de tine. Alege ceeace voeşti.

238. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Ce este viclenia şi înțelepciunea? Şi nevinovăția unită cu înțelepciunea ?*

R ă s p u n s: Ți-am vorbit de viclenia şarpelui, res-pectînd înțelepciunea ta. Căci viclenia diavoluiui aduce în om toate gîndurile lui cele rele. Şi dacă rămîne omul în ele, întinde împotriva lui Dumnezeu viclenia lui. Şi toate cele ce țin de viclenie sînt spre pieirea sufletului. „Căci tot pomul rău aduce roade rele" (Mt. 7, 17; 12, 33). Iar înțelepciunea duce pe om la dreapta socoteală (la deosebirea gîndurilor). Ți-am spus, frate, ține nevinovăția porumbelului unită cu înțelepciunea. Pentru că gîndurile ei sînt bune şi folositoare. „Căci tot pomul bun face

[370] Taie voița prin care vrei să te afirmi față de alții, sau să-ți satisfaci plăcerile prin ei, sau setea de a arăta că ai avut sau ai dreptate în ceeace ai făcut sau vrei să faci, sau voința de a plăcea oamenilor, ca să obții lauda lor. Uneori o iei înainte de faptă cu afirmarea ta, alteori te lauzi după ce ai făcut-o de e bună iar de vezi că e criticată o aperi, şi iarăşi alteori ții să dai impresia că nu vrei să te afirmi pe tine, ci să slujești altora, dar eu scopul final de a te afirma pe această cale ocolită. În toate te mulțumeşti cu tine, cu oamenii şi în parte şi cu lucrurile, deci nu ai trebuință de Dumnezeu. Făcînd aşa nu te poți pocăi. Pocăința ca nemulțumire de sine e contrară mulțumirii de sine. Pînă ți se pare că-ți stîmperi setea cu apa stătută a băltoacei din tine, sau din oameni, nu cauți izvorul pururea curgător şi curat care e Dumnezeu. Pînă eşti închis în preocuparea de tine şi de părerea oamenilor despre tine şi ți-a devenit transparent Dumnezeu.

[371] Să alungăm viclenia diavolului, dar nu înțelepciunea; că nu confundăm viclenia cu înțelepciunea. Leac împotriva mîndriei care se ține ca o umbră de orice bine pe care-l facem e să spunem cum ne-a sfătuit Iisus: „Cînd ați făcut toate acestea, spuneți: slugi nevrednice sîntem, am făcut ceeace eram datori să facem" (Lc. 17, 10).

roade bune" (Mt. 7, I7). Iar nevinovăția unită cu înțelepciunea duce pe om la odihna gîndurilor, la liniştea sufletului şi a trupului şi la viața veşnică[372]. Strădueşte-te să agoniseşti acestea şi te va ajuta Domnul. Căci aceasta este voia Lui: mîntuirea a tot omul.

239. I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Te rog, stăpîne, gîndul îmi spune că fără liniştire (retragere) nu te poți pocăi. Deci de e cu putință îngădue-mi cîteva zile de liniştire (de retragere). Şi roagă-te ca să o păzesc.

R ă s p u n s: Frate, am primit planul tău, mai bine zis la primit şi Dumnezeu, care poate lucra împreună cu tine la ceeace e bun spre folosul tău după voia Lui şi nu după voia ta. Aşa ne-a învățat însuşi Domnul nostru Iisus Hristos să facem nu voia noastră, ci pe a Lui, precum şi

[372] Odihna din împărăția cerurilor este o odihnă, o pace a sufletului. Ea trebue să înceapă încă de aici.

El a făcut-o pe a Tatălui (Io, 6, 383). După El am întins şi eu peste tine aripile mele pînă azi[373]. Şi port poverile, greşalele şi dispreţuirile cuvintelor mele de către tine şi nepăsările tale. Şi privindu-le, le-am acoperit, cum priveşte şi acopere păcatele noastre Dumnezeu, aşteptînd pocăinţa ta [374]. Iar tu te-ai făcut ca un om care şedea sub un pom ce-l umbrea şi a ieşit de sub el la soare, prin ceeace a fost ars şi dus la pierzare. Dar cu toate acestea nu te-am părăsit. Căci viu este Domnul şi să nu te mire. Pentru că ,,juratu-s-a Domnul pe Sine că nu voeşte moartea păcătosului, ci să se

[372 b] Cînd face cineva voia lui Dumnezeu, îşi face proprie voia lui Dumnezeu. Dar şi-o face cu voia sa, sau îşi pune voia sa la dispoziţia lui Dumnezeu. Căci făcînd omul voia lui Dumnezeu, e activă şi voia lui Dumnezeu în voia omului. Cele două voi se unesc în om dar şi în Dumnezeu. Dar nu voia lui Dumnezeu se pune la dispoziţia omului, ci a omului la dispoziţia lui Dumnezeu. Cele două voi ajung la o unitate, dar fără confuzie.

[373] După Hristos, sau datorită Lui, a putut întinde şi Varsanufie aripile sale ocrotitoare peste fiii săi duhovniceşti. Căci fără puterea şi dragostea lui Hristos primită de el, n-ar fi putut-o face aceasta. Dar nici el n-ar fi ajuns fără aceasta, la iubirea deplină de oameni voită de Hristos.

[374] Poartă şi acoperă şi Varsanufie greşalele fiilor săi duhovniceşti, cum le poartă şi acoperă Hristos. Dar numai pentru că e unit cu Hristos le poartă şi le acoperă şi el, adică numai pentru că puterea lui Hristos se află şi în el, nu pentru că o face aceasta din puterea proprie. Poartă acele greşeli chiar dacă ele înseamnă şi un dispreţ al sfaturilor date de el, care ar putea fi luat ca o jignire personală. Căci iubirea învinge pornirea de a se simţi jignit. Hristos prezent în omul credincios şi înaintat duhovniceşte este prezent ca Cel ce pătimeşte în continuare pentru cei păcătoşi. Deci cel înaintat duhovniceşte e unit cu Hristos şi de aceea suferă cu el pentru cei păcătoşi, însuşindu-şi puterea dragostei Lui şi lucrînd spre întoarcerea lor la pocăinţă. Uneori aceştia se încăpăţînează, săvîrşind şi mai mari păcate. Însă nici atunci nu sînt părăsiţi de Hristos şi de Părinţii lor duhovniceşti.

întoarcă şi să fie viu" (Ieş. 18, 23). Dar dacă nu se întoarce, rămîne în stare de pieire.

Dar tu, fiule, mi-ai cerut lucruri acre şi dulci; prin cel acru înţeleg voia ta şi prin cel dulce ca mierea, pocăinţa ta. Spunînd: ,,Ingădueşte-mi puţine zile de liniştire în retragere, ca unul ce

cunosc ce este în deobşte de folos", ai dovedit mîndrie. Trebuia să zici: „călăuzeşte-mă pe calea, lui Dumnezeu". Dumnezeu să lumineze ochii inimii tale ca să cunoşti cît mă ostenesc pentru tine, cruțîndu-te ca să nu te pierzi. Dar e de trebuință puțină împreună lucrare a ta, în numele lui Dumnezeu. Iată îți dau o poruncă spre mîntuire, pe care dacă o păzeşti, iau asupra mea zapisul cel împotriva ta (Col. 2, 14)[375]. Şi nu te voi lăsa nici în veacul acesta, nici în cel viitor, cu harul lui Hristos.

Nu te lăsa amăgit prin săturarea pîntecelui. Nici nu te îndulci prin împărtăşirea de mîncare şi băutură peste trebuința trupului. Şi păzeşte-te să nu judeci pe cineva. Fii ascultător şi vei ajunge la smerenie; şi se vor arde toate patimile din tine. Nu cîrti, socotind că porunca e grea. Căci nu e cu putință să se mîntuiască cineva fără osteneală şi fără păzirea poruncii. Iată am luat dela tine greutatea şi povara şi datoria şi te-ai făcut tînăr, neapăsat de răspundere (nevinovat), curat. Rămîi de aici înainte în curăție[376]. Auzi-L pe Mîntuitorul zicînd: „Iată te-ai făcut sănătos, să nu mai păcătueşti, ca să nu ți se întîmple ceva şi mai rău" (Io. 5, 14). Dar să nu socoteşti că te poți mîntui fără osteneală, căci e trebuință de lacrimi şi osteneală şi silire. Să nu te moleşeşti cu trupul, căci te va doborî[377]. Fiindcă în chip sigur sînt doborîți chiar şi cei mari dacă nu iau aminte. Îmbărbătează-te deci, fratele meu, şi păzeşte poruncile mele, mai bine zis pe cele ale lui Dumnezeu,

Aşa cum a luat Hristos asupra Sa zapisul existent împotriva noastră şi l-a golit de putere pe cruce, suferind în trupul Său pentru păcatele pentru care trebuie să pătimim noi şi biruind moartea pentru ele prin curăția cu care a primit-o, aşa ia şi Varsanufie în unire cu Hristos zapisul fiilor săi duhovniceşti, hotărît să sufere şi el pentru ei. Cine ce uneşte cu Hristos prin depăşirea oricărui egoism, se uneşte împreună cu Hristos şi cu cei ce se află sub vina păcatelor. Dar e necesar ca şi aceştia să doboare granița egoismului lor, pentru ca vina păcatutului lor să treacă de fapt asupra lui Hristos şi asupra celor ce-i iubesc şi să-ți piardă puterea asupra lor, împreună cu moartea ca pedeapsă a acestei vini. Această trecere a vinei păcatelor ce le-au săvîrşit la Părinții lor duhovniceşti e întemeiată pe unirea strînsă în simțire a celor din urmă cu cei dintîi. Cei din urmă golesc în ei vina luată dela cei dintîi, prin simțirea lor datorită curăției lor, mai bine zis datorită curăției lor unită cu cea a lui Hristos. Hristos ca unirea Lui cu noi să se realizeze şi să se arate şi în unirea noastră între olaltă.

şi te vei bucura. Şi Domnul te va păzi de cel viclean şi te va bucura în Împărăția Lui. Cugetă pururea la aceasta. Doreşte să te mîntueşti şi te va mîntui Domnul căruia se cuvine slava în veci. Amin.

240. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Iartă-mă, stăpîne Avă, pentru Domnul. Sfinția ta mi-ai spus: ,,Iată ți s-au iertat păcatele tale". Dar Ava Isaia spune că ,,pînă ce omul are plăcerea de ele, încă n-au fost iertate" (Recueil ascetique de l'Abbe Isaie, Abbaye de Bellefontaine 1790, p. 100). Insă iată că eu*

[376] Păcatele fiului duhovnicesc au fost luate de Părintele duhovnicesc. Acela nu mai are de răspuns pentru ele, e curat de ele, e întinerit, e ca un om care n-a apucat să păcătuiască. Dar trebue să rămîn aşa. Se uneşte în el nevinovăția şi recunoştința pentru cei ce l-au despovărat de păcate cu experiența amară a păcatelor, voind de acum să se ferească de ele. Îmbinarea lor îl poate ajuta să nu mai păcătuiască.

[377] Moleşala trupului e moleşeala sufletului. Trup trîndav şi pretențios a scăpat de sub puterea sufletului. Sau sufletul nu mai are puterea asupra lui. Nu e vorba de trupul bolnav, care n-are atîtea datorii. Ci de un trup care cedezează uşor la orice ispită, care nu vrea şi de aceea nu mai e în stare să se încordeze fără greutate într-un efort, într-o rezistență.

am plăcerea de ele . Lămureşte-mă, pentru Domnul, că mă chinueşte gîndul, spunîndu-mi: ,,Fiindaşa, nu trebuia să primeşti hirotonia. Căci lucrul acesta e împreunat cu slava deşartă şi cu greutate". De aceea mă îndoesc în diaconia mea. Te rog totodată să-mi spui ce e cu gîndul care-mi spune că am fost părăsit de Dumnezeu. Pentru că am fost foarte supărat săptămîna trecută de gîndul curviei.

R ă s p u n s: O, voinţă a dracilor vicleni ! O, înşelătorie a căpeteniei lor, a diavolului urîtor de bine şi de oameni dela început şi pînă la sfîrşit ! Căci precum s-a despărţit el de Dumnezeu, voeşte să piardă pe toţi oa-menii[379]. Frate, ţi-am spus că ţi s-au iertat păcatele tale de mai înainte, dar n-au încetat şi războaele lor. Căci omul se află mai departe în luptă. Chiar dacă n-ai mai fi făcut păcate, ţi-ar fi adus plăcerea lor. Dar pentru că ai mai făcut păcate, cu atît mai mult îţi aduc plăcerea lor. Iar ceeace spune Ava Isaia priveşte modul

[378] Ed. Volos la nota 1: .„Adică am momeala şi amintirea plăcerii, adusă de diavol în imaginaţia mea". In traducerea franceză scrisorile de sub nr. 226-250. sînt date ca adresate unui diacon.

[379] Diavolul urmăreşte dezorganizarea întregei creaţii a lui Dumnezeu, vrea să facă de rîs această operă a lui Dumnezeu în întregimea ei încît oamenii înşişi să o critice şi să batjocorească pe Autorul ei. Dar şi oamenii înşişi ajung prin aceasta de rîsul demonilor. Amăgiţi cu păruta lor independenţă de Dumnezeu, se declară produsul unei naturi inconştiente şi se dispspreţuiesc chiar unii de alţii, omorîndu-se şi exploatîndu-se şi minţindu-se fără nici-un scrupul. Crezînd că batjocoresc pe Dumnezeu, se batjocoresc pe ei înşişi, pierd orice respect între olaltă şi-şi tocesc capacitatea de a sesiza taina de negrăit a fiinţei umane. Toţi lucrează pentru a sfîşia unitatea umanităţii şi a creaţiei. Sînt purtaţi parcă de o sete nesfîrşită de a le nimici. De fapt nu le pot nimici. Pentru că taina lui „este" e mai presus de puterea lor. Dar îşi fac existenţa lor din ce în ce mai chiunitoare, se rod, dar nu pot duce la nefiinţă existenţa lor. Folosesc existenţa lor spre ură şi duşmănie, o reduc la o înţelegere superficială, o fac prilej de tristeţe şi pierd orice sens al ei, printr-un refuz încăpăţînat al valorilor evidente şi eterne.

plăcerilor pe care le au cei ce se predau lor. De fapt altceva este a-şi aduce cineva aminte de dulceaţa mierei şi altceva a primi odată cu amintirea şi gustarea ei[380]. Cel ce şi-aduce aminte de plăcerea păcatelor, dar nu săvîrşeşte cele ale plăcerii, ci i se împotriveşte şi luptă, acestuia i s-au iertat păcatele de mai înainte.

Dar acestea sînt meşteşugurile vrăjmaşului şi potrivnicului nostru, care pururea voeşte să înghită de vii pe oameni ca să-i ducă la descurajare în privinţa mîntuirii şi la desnădejde în ce priveşte viaţa de veci pe cei ce nu se sprijină pe piatra tare a credinţei, din care fiecare primeşte tărie pe măsura lui. Păzeşte-te deci de acestea ca să nu cazi cu desăvîrşire în mîinile diavolului şi se va milostivi de tine Domnul, Cel ce e viu în veci.

Iar în privința hirotoniei, cine îndrăzneşte să spună despre sine că e vrednic, decît cel cu adevărat nebun şi care şi-a uitat cu totul de sine ? Deci liturghiseşte lui Dumnezeu în treapta dată ție, osîndindu-te pe tine şi aşteptînd mila şi ajutorul şi puterea Lui. Iar în timpul Liturghiei adu-ți aminte şi zi: „Slujiți Domnului cu frică şi vă veseliți de El cu cutremur" (Ps. 2, 11); şi: „Cel ce face îngerii Săi duhuri şi pe slujitorii (liturghisitorii) Lui flăcări de foc" (Ps. 103, 4). Nu te teme, n-ai fost părăsit de Dumnezeu. Căci dacă nu-l părăsim noi pe El, nici El nu ne părăseşte pe noi . Căci e voia Lui să ne întoarcem şi să ne

[380] În ed. Volos la nota: „Prin gustarea sfîntul înțelege aci, precum socotesc, însoțirea sau consimțirea cu plăcerea păcatului săvîrşît înainte de om. Deci acestui om care se însoțeşte prin voință şi înclină şi consimte cu plăcerea păcatelor săvîrşite mai înainte, prin ceeace a luat obişnuința şi deprinderea păcatului, nu i s-au iertat păcatele, după sfîntul acesta. Dar celui ce nu se însoțeşte şi nu consimte cu plăcerea păcatelor de mai înainte, ci se împotriveşte şi luptă cu ea, pentru ura pe care şi-a însuşit-o față de păcat, i s-au iertat păcatele."

mîntuim.

Iar supărarea ta din partea curviei vine dela gîndurile tale împotriva aproapelui şi dela judecarea lui. Dar şi dela familiaritatea îndrăzneață cu cei cu care ți-am spus să nu ai această îndrăzneală. Iar dacă cei ce voesc să se îmbogățească lumeşte, se primejduesc de multe ori pe mare şi în călătorii şi rabdă, cu cît mai mult nu trebue să facem aceasta noi care aşteptam Împărăția cerurilor şi voim să fim numiți fii ai lui Dumnezeu ? Noi, cei ce auzim că nu este lupta noastră împotriva sîngelui şi a trupului, ci împotriva începătoriilor şi stăpîniilor (Ef. 6, 12) ? Te-ai împotrivit tu pînă la sînge păcatului şi ai fost istovit de duhul tristeții şi al lîncezelii ? Ce-ai răbdat ? Ce-ai suportat ? Ce ispite de multe feluri ai îndurat, bucurîndu-te ? O, monah adormit. Arată diavolului că viețueşti lui Dumnezeu, aleargă la El. Predă-I mîinile şi picioarele cînd înoți prin valurile gîndite ce te împresoară şi te urcă pînă la cer şi te coboară pînă în prăpăstiile fără fund (Ps, 106. 26). Îți dau mărturie înaintea lui Dumnezeu, că inima mea s-a întins cu tine cum ştie Dumnezeu Cel ce-a zidit-o şi a pus în ea legămîntul sfintelor porunci păzite de ea, ca să te scoată din întunerec, cu puterea lui Dumnezeu, la lumina cea

382

adevărată şi dela osînda morţii la viaţa dreptăţii . Ia aminte la tine, frate. Căci fără osteneala şi smerenie e cu neputinţă să te mîntueşti.

Dacă nu ne închidem Lui, pătrunde în noi. [382] Inima Părintelui duhovnicesc se întinde prin toate valurile ispitelor şi greutăţilor cu care luptă fiul duhovnicesc, ca să-i dea putere să le învingă şi să-l scoată din întunerec la lumină. Iubirea îl face să învingă spaţiul ca să fie cu el pretuntindeni, aşa cum e şi inima mamei cu fiul ei, participînd la bucuriile şi necazurile lui şi comunicîndu-i în orice situaţie o putere corespunzătoare cu starea în care se afla acela.

241. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Batrîn: Fiindcă Sfinţia ta mi-ai poruncit să liturghisesc, arată-mi, te rog, ce trebue să gîndesc sau să cuget stînd lîngă altar cu preotul şi împărţind sfînta Pîine şi dînd sf. Potir spre băutură, sau ducînd sf. Impărtăşanie la cineva*

[382b]

? Şi dacă trebue să îmbrac un veşmînt rînduit anume pentru slujba Liturghiei, sau să-mi acopăr trupul cu o haină pînă la călcîie ?

Răspunsul lui Varsanujie: Frate, toate cele ce se fac simbolic au înţelesuri duhovniceşti şi tu le cugeti trupeşte. Cel ce slujeşte ca diacon trebue să fie ca heruvimii întreg ochiu, întreg minte, cugetînd şi privind la cele de sus, slăvindu-le cu frică şi cutremur. Căci poartă trupul şi sîngele nemuritorului împărat. El ia şi chipul serafimilor prin cîntarea doxologiei şi prin legănarea sfintelor lor aripi deasupra Tainelor ascunse, arătînd prin aripi uşurarea de cele pămînteşti şi materiale şi strigînd neîncetat cu mintea, în biserica omului lăuntric, cîntarea de biruinţă închinată slavei de mare cuviinţă a Dumnezeului nostru: „Sfînt, sfînt, sfînt e Domnul Savaot. Plin este cerul şi pămîntul de mărirea Lui". De rostirea înfricoşătoare a acestei vestiri fuge diavolul tremurînd dela sufletul robit şi sînt alungaţi demonii, lăsîndu-l liber de robia lor. Acesta vede acum că i-a răsărit lumina cea

[382b] In ed. Volos la notă: Se vede aci şi mai clar că cel ce scrie Bătrînului era diacon. Se spune că diaconul „împărţea" (pepiXeTai) Sf. Pîine, nu o desfăcea în patru (pet^eTat), căci aceasta o făcea atunci preotul ca şi azi. Diaconul însă o împărţea ca să o dea celor care se împărtăşeau, precum dădea şi potirul. La fel ducea Sf.

împărtăşanie celor ce din binecuvîutate pricini nu puteau veni la biserică.

adevărată . Şi luînd aminte vede măreața frumusețe a Mielului nemuritor şi doreşte să se sature de trupul şi de sîngele Lui. Şi atunci aude pe David strigînd şi grăind cu glas mare: „Gustați şi vedeți că e bun Domnul" (Ps. 33,

384

9) . Şi sufletul apropiindu-se cu frica, se face părtaş al trupului [384 cont] şi al sîngelui Lui şi gustul lor se face

385

neşters în el, păzindu-l de toată patima .

Acestea cugetă-le, fie că stai în fața Sfintelor, fie că le împărți şi le dai de băut, fie ca duci sf. Împărtăşanie la cineva, fie ca aduni Sfintele, fie că împlineşti simplu toată slujirea la altar.

Cît despre veşmînt, agoniseşte-ți hlamida duhovnicească, care face plăcere lui Dumnezeu. Iar haina pînă la călcîie

Ceeace se petrece în planul nevăzut, se prelungeşte şi în simțirea sufletului. Acest om nu se mai simte stăpînit de nici-o patimă, ci e cu totul liber şi uşor zburînd ca un serafim în văzduhul spiritual din preajma împăratului atotiubitor al tuturor, care e totodată lumina care le umple pe toate de sens: sensul iubirii eterne între toate, din izvorul iubirii supreme a Sfintei Treimi.

[384] Lumina tuturor sensurilor aflate în iubirea eternă dintre toate, sufletul vede concretizate în Mielul în stare netrecătoare de jertfă gata să-şi dea oamenilor spre mîncare şi băutură trupul şi sîngele Lui ca pline şi ca simple dătătoare de viața nemuritoare. Ca să ne poată da toată bogăția darurilor sale dumnezeeşti a luat trup omenesc accesibil nouă, l-a pus în stare de jertfă generoasă pentru noi, ca expresie a iubirii pînă la ultimul capăt pentru noi şi ne dărueşte prin această mij-

[384 cont] locire toată comoara bunătăților Sale, Domnul e bun, e dulce şi ne face şi pe noi buni şi dulci unii altora. A ne întîlni în Hristos unii cu alții e în a ne înlîlni în delicatețe, în bunătate, în plinătatea vieții fără sfîrşit, în înțelegerea valorii reciproce eterne, înrădăcinată în Dumnezeu. Ce ocean de sensuri ni se descopere în Hristos, Lumina Tatălui etern care s-a apropiat de noi pentru veci prin trup !

[385] Umpluți şi îmbibați adînc şi pentru totdeauna de dulceața blîndă şi iubitoare a Mielului jertfit pentru noi, nu ne mai poate atrage din ea nici-o patimă grosolană şi de moment. Căci orice patimă apare celui ce se află la acest nivel ca o aspră şi jalnică trivializare.

înseamnă omorîrea mădularelor. Căci spune-mi, frate, dacă omul poartă o porfiră întreagă de mătase şi e desfrînat, îl curățeşte veşmîntul de curvie sau de alte patimi ? Deci ce vor face cei vrednici de Sfintele Taine dar lipsiți de veşminte ? O singură haină ne-a poruncit Domnul să purtăm: pe cea a

378

virtuților. Fie ca Domnul să ne învrednicească de aceasta pe noi toți în veci. Amin.

242. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn. Iartă-mă, stăpîne, şi te roagă pentru, mine prin Domnul, ca să ne sfințească simțurile mele. Căci Sfinția ta ai spus despre diacon că trebue să fie ca heruvimii şi serafimii. Dar eu mă întinez prin ele. Ce să fac ca să numi fie diaconia spre judecată ? Că sînt un netrebnic şi nu pot să mă înfrînez. Ajută-mă pentru Dumnezeu, ca să nu pierd de tot sufletul meu.*

Răspuns: Sileşte-te, diaconia ta, ca să ai totdeauna în minte cum trebue să fie diaconul şi cum eşti. Gîndeşte-te la moarte şi cum vei avea sa răspunzi lui Dumnezeu şi, osîndindu-te neîncetat, inima ți se va străpunge ca să primească pocăința. Cel ce zice prin proorocul: „Spune tu întîi păcatele tale ca să te îndreptezi" (Is. 43, 26), te va face drept şi te va scăpa de toată osteneala. Căci zice: „Dumnezeu e Cel ce îndreptățeşte, cine ne va osîndi ?" (Rom. 8, 33). Precum ți-am arătat în felurite rînduri, agoniseşte smerenie, ascultare şi supunere şi te vei mîntui. Şi să nu spui, împotrivindu-te: „Pentru ce aceasta şi pentru ce aceea?" Ci fă-te ascultător mai ales față de Ava al tău, cel ce după Dumnezeu se îngrijeşte de tine şi căruia i s-a încredințat sufletul tău[386]. Şi dacă te vei sili să păzeşti

[386] Smerenia şi ascultarea au o importanță hotărîtoare în mîntuire, pentru că ele înseamnă omorîrea oricărui egoism, care desparte nu

acestea, eu voi face mai mult decît prisositoare puterea mea. Domnul să te păzească şi să te acopere de cel viclean. Amin.

243. *A aceluiaş către acelaş: Spune-mi, Părinte, ce mă sfătueşti să fac în mica slujire liturgică pe care o am ? Că chiar dacă nu sînt batjocorit de draci, ca în cea mai mare parte din timp, fie pînă şi pentru o haină, nu mi-e uşor să mă înfrînez. Voi face de aci înainte tot ce porunceşti ca să fiu miluit. Căci Dumnezeu ştie în ce neorînduială şi în ce patimi mă aflu. Roagă-te pentru mine prin Domnul, ca să nu fiu despărțit de sînul vostru măcar în veacul acesta. Căci mă ruşinez să o cer pentru veacul viitor, din pricina patimilor mele.*

Răspuns: Frate, „silirea în toate" (Pateric, ed. franc.: Les sentences des Peres du desert, Solesmes, 1966, p. 362, nr. 16) şi smerenia îl duc pe om la sporire. Căci zice Apostolul: „Întru toate necaz pătimind, dar nu strîmtorați" (II Cor. 4, 8). Aruncînd toate cele materiale ale noastre asupra Avei şi nețինînd nimic în mîinile noastre, Dumnezeu ştie şi ne este martor că nu socotim că el trebue să ne mulțumească, ci că noi trebue să-I mulțumim că a luat povara noastră şi ne-a eliberat de griji. Căci şi Apostolul Petru zice: „Supuneți-vă fiecărei făpturi omeneşti pentru Domnul" (I Petru 2, 13). Iar lacob a zis că „oricine păzeşte toată legea, dar pacătueşte față de un punct al ei, s-a făcut vinovat față de toate" (Iacob 2, 10). De aceea se cere să nu facă cineva voia sa, ci să se ocărască în toate şi aşa

numai pe om de om, ci şi pe om de Dumnezeu, ca un zid despărțitor (Ef. 2. 14). Unde sînt acestea, simte intrînd Dumnezeu neîmpiedicat. Căci simți o autoritate supremă în fața căreia te smereşti şi pe care o asculți. În smerenie şi ascultare liberă şi bucuroasă îți trăeşti scăparea de toate silniciile, şi relația liberă cu Dumnezeu cel absolut liber, care te, bucură de recunoaşterea lui liberă şi iubitoare din partea ta. În smerenie îți vezi şi îți accepți liber infinita ta micime şi implicit susținerea prin infinita putere şi dărnicie iubitoare a lui Dumnezeu.

va afla mila lui Dumnezeu. Dar dacă îşi va bate diavolul joc de el, făcîndu-l să cugete ceva mare despre sine, sau că a lucrat bine, pierde toate cele ce a făcut. Deci făcînd ceeace faci, smereşte-te, zicînd: „Iartă-mă, Doamne, ca am îngreunat pe Ava, aruncînd asupra lui sarcina mea". Domnul Iisus Hristos să vă mîntuiască pe voi. Amin.

244. *Alt frate diacon n-a mai voit să slujească la altar, gîndindu-se la păcatele sale de mai înainte. Şi a întrebat pe acelaş mare Bătrîn despre boala sa trupească. Şi i se răspunse acestea:*

Frate, Scriptura ne-a învățat ca „cei ce voesc să viețuiască cu dreapta credință după Hristos, vor fi prigoniți" (II Cor. 3, 12). Cum putem fi prigoniți în vremea de acum ? Prin demonii care ne gonesc dela frica de Dumnezeu şi dela slujirea Lui. Iar pocăința pentru păcat stă în a nu-l mai face; şi izbăvirea de rele stă în oprirea dela ele. Să nu te întristeze cele dinainte şi nu te opri dela slujirea de diacon, dar închin-o lui Dumnezeu cu frică şi cu cutremur. Şi ia aminte că ea aduce sfințire sufletului

387

tău . Şi dacă crezi aşa, vei tremura pururea ca să nu păcătueşti şi să nu cazi din sfinţenie. Poartă pătimirile şi necazurile, căci ele sînt o certare îndreptătoare a lui

[387] Refuzul de a sluji la altar pentru păcate trecute înseamnă a te lasă gonit de demoni dela această slujbă. Varsanufie repetă că însăşi reţinerea dela păcate înseamnă izbăvirea de ele. Căci aceasta aduce, în tăria manifestată de ea, şi o transformare în fiinţa ta, dat fiind că reţinerea înseamnă o frică continuă de Dumnezeu, un fel de trăire a puterii Lui în tine. Aceasta e una cu o sfinţire care e potrivită cu slujirea plină de cutremur la altar, care ea însăşi sporeşte această sfinţire.

Dumnezeu. Şi El te va milui şi-ţi vor fi spre mîntuirea sufletului tău[388] .

245. *Alt frate a întrebat pe acelaş mare Bătrîn: Spune-mi, Părinte, dacă este o iuţime dela fire şi alta contrară firii ? Si care e deosebirea între ele ?*

Răspuns: Frate, este o iuţime dela fire şi una contrară firii. Cea dela fire se luptă ca să nu se împlinească voile poftei. Aceasta nu are nevoe de leacuri căci este o iuţime tămăduitoare. Cea contrară firii se luptă cînd sînt împiedicate voile poftei să se îndeplinească. Aceasta are nevoe de leacuri mai multe pe seama poftei. Căci mai mare decît ostaşul este cel ce-i dă putere. Şi dacă acesta este slăbit, ostaşul nu mai are putere[389] .

246. *întrebarea aceluiaş către acelaş Bătrîn: De unde au venit în om patimile ?*

Răspuns: Dumnezeu a creeat atît sufletul cît şi trupul fără patimi. Dar a căzut în patimi prin neascultare.

247. *Alt frate a întrebat pe acelaş mare Bătrîn: Sînt tulburat de patimile sufletului meu. Spune-mi, pentru Dumnezeu ce să fac ca să mă eliberez de ele ? Şi roagă-te pentru mine.*

Răbdarea boalei şi a necazurilor cu sentimentul ca sînt o certare a lui Dumnezeu spre îndreptare, produce şi ea o mutaţie treptată în fiinţa ta, împreunată cu scăparea de păcate prin reţinerea dela ele. Păcatul şi virtutea sînt stări totale ale fiinţei umane, care se modifică prin libertatea omului. Acolo unde se neagă păcatul şi virtutea se neagă libertatea şi putinţa de schimbare în bine sau în rău a firii omeneşti prin libertate, omul fiind considerat ca o bucată a naturii, în care se împlinesc legile firii fără voia lui. [389] Pofta e cea care dă putere iuţimii, ca unui ostaş al ei

Răspuns: Frate, cel ce voeşte să se mîntuiască şi doreşte să fie copilul lui Dumnezeu, să agonisească smerenie, supunere şi ascultare; şi neîndrăzneală[389b]. Ia seama că ai spus: „Ce să fac?" Şi iată ţi-am spus. Şi-ţi dau chezăşie că nu vei fi stăpînit nici de vrăjmaşul, nici de patimi. Căci se ard de smerenie ca de foc şi inima ta se înseninează luminată de Hristos[390]. Lui fie slava în veci. Amin.

248. *Acelaş frate, primind dela Ava porunca să locuiască cu un bâtrîn şi să-i slujească aceluia, a întrebat pe celălalt Bătrîn: Cum pot să* cunosc, *Părinte, de e după Dumnezeu să şed (în chilie), sau că nu mă păgubesc nefiind cu fraţii în mînăstire, ci de unul singur, stare în care mă necăjesc patimile ? In privinţa patimilor, ce porunceşti să fac ? La fel şi despre somn ? Căci mă tem de stăpînirea lui. Tot aşa despre uitare. Şi fiindcă sînt foarte supărat de patima cea urîtă, care este semnul învoirii mele cu ea ?*

Răspunsul lui Ioan: De voeşti să şti dacă te vătăma sau îţi este de folos să şezi (în chilie), ai acest semn: Dacă şezi din ascultare, află că te foloseşti; căci zice:

E o îndrăzneală bună şi una rea. Cea bună e cea care are încredere în mila lui Dumnezeu. Cea rea e obrăznicia de a sfida poruncile lui Dumnezeu, de a nu se smeri, de a nu face ascultare de cei rînduiţi cu treburile de obşte, de a trece peste regulile bunei cuvinte între oameni. Ea e unită cu neruşinarea. Ea pare un act de libertate dar nu e aşa. Adevărata libertate e în smerenie, căci ea se hrăneşte din iubirea lui Dumnezeu şi faţă de Dumnezeu, între cel smerit şi Dumnezeu e o relaţie intimă de iubire în libertate. Obraznicul, neruşinatul e dimpotrivă împins la îndrăzneala sa de o patimă minată de desfrîu, sau de mîndrie.

„Ascultarea e mai presus de jertfa" (I Împ. 15, 22). Dar dacă te împotriveşti în cuvînt, te vatemi. Căci aceasta este dintr-o voie rea. Apoi, nu te despărţi de fraţi. Sa nu fie ! Şi Dumnezeu a rînduit aşa, ca, dată fiind slăbiciunea trupului tău, să ai o uşurare prin bătrîn.

Cît priveşte patimile, ele nu pot să nu fie mişcate împotriva omului spre probarea lui. Căci „bărbatul neispitit e neprobat" (Agrapha, nr. 90). Şi fiindcă ai spus: „Şed de unul singur", nu cugeta aşa, căci aceasta te-ar vătăma.

Pentru că nu eşti singur, dacă crezi, ci ai pe Dumnezeu [390 390 b], Căruia te-a predat marele Bătrîn, precum ai şi rugăciunea care conlucrează cu tine. Numai să nu vrei să

391

arăţi altceva decît ascultare şi atunci te vei mîntui . Deci nu te teme, căci nu te vei vătăma.

Iar despre psalmi, fă şi tu cum fac fraţii, cîntînd trei psalmi şi făcînd îngenuncheri. Nu te va birui somnul. Trebue sa faci aşa în timpul nopţii, afară de caz de boală.

Uitarea este pieirea sufletului. Ea vine din dispreţuire şi negrije[392] .

[390] Poate acesla e unul din sensurile lumii în care e văzul Hristos umplînd inima isihaştilor ce practicau, începînd din sec. XIII—XIV rugăciunea neîncetată. Smerenia şi ascultarea aduce linişte pentru că omul s-a regăsit pe sine însuşi, la largul său, în iubirea lui Dumnezeu în Hristos.

[390 b] Cine crede în Dumnezeu, îl are pe Dumnezeu lîngă el şi în el. Credinţa şi rugăciunea sînt semnul lucrării lui Dumnezeu în om. Cînd gîndeşti la cineva, eşti într-o comunicare cu el. Cu atît mai mult eşti în comunicare cu Dumnezeu cînd gîndeşti la Dumnezeu cu încredere în El şi cînd îi adresezi cererile tale de ajutor.

[391] În ascultarea neşovăelnică te-ai eliberat de tine şi te-ai predat lui Dumnezeu în mod deplin. Căci în numele Lui asculţi pe cel care îţi este dat ca să-l asculţi.

[392] Uitarea e neglijenţă. Ea are tendinţa de a se repeta, devenind obişnuinţă. Prin ea uiţi întîi de datoriile tale şi apoi chiar de tine însuţi. Dar prin aceasta uiţi şi de Dumnezeu. Ca atare ea e moartea sufletului, căci e moartea sensibilităţii tale faţă de realitatea lui

Iar patima ruşinoasă şi urîtă are nevoe de osteneala inimii şi a trupului, ca să se desrădăcineze: a inimii prin rugăciunea neîncetată către Dumnezeu, a trupului prin asuprire şi supunere cu toată puterea.

Iar semnul învoirii stă în a plăcea lucrul acesta omului şi a se îndulci în inima lui şi a cugeta la el cu plăcere. Iar cînd cineva se împotriveşte gîndului şi luptă să nu-l primească, arată că nu primeşte învoirea, ci războiul. Şi aceasta pricinueşte omului probare şi sporire. Domnul Iisus Hristos să te curăţească pe tine de păcatele tale şi să te întărească cu bunătatea Lui în slăbiciunea ta. Amin.

249. *Intrebarea aceluiaş către acelaş: Ce este ascultarea ? Şi ce trebue să cer în rugăciune ? Şi dacă îmi spune cineva: „Roagă-tepentru mine", ce trebue să fac ? Oare trebue să-l pomenesc totdeauna ?*

Răspuns: Ascultarea taie voia. Dar fără silinţă nimenea[393]

nu poate dobîndi ascultarea . Iar dacă şezi (în chilie)

Dumnezeu, faţă de adîncul netrecător al vieţii tale, râmîuînd cu privirea numai la planul biologic al existenţei tale. [393] Ascultarea e o tăiere a voii tale de suprafaţă, printr-o altă voie mai adîncă. E tăierea voii plăcută e egoismului, prin voia de a-ţi stăpîni egoismul plăcerilor, care te ţine în îngustimea orizontului biologic şi individualist, şi de a te ridica în largul orizontului dumnezeesc şi altruist. E mai multă încordare a voii în a asculta decît a nu asculta. Voia egoistă e un capriciu uşuratec, e un răsfăţ. De aceea se poate spune că nu se poate tăia voia neascultătoare fără o osteneală a inimii şi a trupului. Se numeşte voia ce se cuvine tăiată, ,,voia proprie", pentru că prin ea omul se slujeşte numai pe sine în mod egoist, sau în primul rînd pe sine. Dar şi voia prin care taie cineva această ,,voie proprie" e voie care-l are pe om ca subiect, dar ca subiect care-şi pune voia în slujba lui Dumnezeu şi a semenilor. Şi prin aceasta în slujba eului său destinat la o viaţă înaltă şi netrecătoare. El face oarecum voia altora, dar în voia egoistă a lui, ci voia care slujeşte binele lor, identic cu binele propriu. În acelaş timp face voia lui

pentru ascultare şi nu pentru odihna trupului, prin aceasta nu împlineşti voia ta, nici nu şezi din patima, ci mai vîrtos ca să placi lui Dumnezeu. Dar dacă şezi îndulcindu-te de odihna, nu placi lui Dumnezeu.

Cît priveşte rugăciunea, zi: „Doamne, izbăveşte-mă pe mine de păcatele mele şi de patimile de ocară". Şi dacă cineva îţi spune: „Roagă-te pentru mine", zi în inima ta: „Dumnezeu să ne miluiască pe noi" şi ajunge. Iar a-l pomeni totdeauna nu ţi-e dat ţie, ci celor desăvîrşiţi, care

se pot ruga neîncetat unii pentru alţii [394].

250. *întrebarea aceluiaş către acelaş: Te rog, Părinte, să-mi spui cum pot să cunosc că sînt întru supunere şi am părăsit voia mea ? Şi ce trebue să fac ca să fiu de-o potrivă cu fraţii ? Căci aud dela Părinţi că cel ce se află întru supunere şi nu-şi face voia sa, ci e de-o potrivă cu fraţii în toate, înaintează*

Dumnezeu care urmăreşte binele său şi al semenilor săi. Căci cum spune Sf. Maxim Mărturisitorul (Opuscula theologica et polemica), Dumnezeu voeşte ceeace promovează firea adevărată a omului, deci ceeace e conform cu voia adevărată a omului. În felul acesta în adînc voia lui Dumnezeu şi voia omului (sau a tuturor oamenilor) coincid, deşi subiectele sînt diferite. Totuşi întrucît voia lui Dumnezeu stă la baza fiinţei şi voii omului, deşi cea din urmă nu e dela sine, se poate vorbi de două voi. Aşa se poate vorbi şi de două voi în Hristos, dar şi de o unitate desăvîrşită între ele, mai ales că în El este şi un unic subiect al lor. În împărăţia lui Dumnezeu va fi o unire deplină între voia tuturor oamenilor şi voia lui Dumnezeu, după pilda unirii celor două voi în Hristos.

[394] Cine se roagă pentru altul, cîştigă şi el însuşi. Căci săvîrşeşte nu act de iubire şi sporeşte în ea, ridicîndu-se la o stare superioară. Apoi se roagă şi pentru sine. Căci prin însuşi faptul că se roagă, se pune în legătură cu Dumnezeu, dela care vine bunătate şi putere. Deci rugîndu-te pentru altul continuu, te rogi şi pentru tine continuu. Şi cîţi o pot face aceasta? Apoi cine poate să aibe mereu în minte pe toţi în mod continuu ? Dar cel desăvîrşit îi poate avea virtual în gînd. În orice caz rugăciunea cuiva pentru altul îl uneşte cu acela în cugetul lui. Astfel rugăciunea este un mijloc de unire între oameni pentru că e un mijloc de unire între ei.

repede. Şi îmi cercetez inima ca să aflu dacă duc viaţa de mînăstire ca fraţii şi nu primesc asigurare, deoarece desleg (postul) înaintea lor şi mă împărtăşesc mai repede de mîncare şi mănînc de unul singur. Aşi vrea să mă probez dacă pot mînca mai tîrziu, dar mă tem din pricina bolii.

Răspuns: Poţi să afli dacă duci viaţă de mînăstire din aceea că nu faci vre-un lucru din voia ta, nici nu manînci de unul singur, nici cu fraţii, ci ca faci cele poruncite ţie, fără discuţie. Te socoteşti pe tine ca unul din bolnavi. Dar bolnavii sînt în afară de mînăstire, pentru ca mănîncă singuri ? Să nu fie ! Ci o fac aceasta pentru boala lor, la porunca Avei. Aşa ţi-a dat şi ţie Dumnezeu ca motiv slujirea bătrînului, ca să nu se smintească cei nedeprinşi văzîndu-te pe tine mîncînd mai repede. Deci nu atîrnă de tine să mănînci mai tîrziu cu cei ce nu sînt bolnavi. Iar dacă eşti bolnav, iarăşi trebue să te îngrijeşti, ceeace naşte în tine întristare. Deci odată ce ţi s-a dat motiv să nu pricinueşti cuiva gînd de sminteală, nu fi chinuit că mănînci de unul

singur. Astfel viaţa de mînăstire şi egalitatea fraţilor din mînăstire stă în a face orice lucru la porunca Avei şi nu după voia proprie. Nu-ţi aduci aminte că ai luptat cu Ava şi n-ai voit să împlineşti porunca lor? Cam ai cutezat să murmuri în prostia ta ? Te luptai ca să nu mănînci? Nu te luptai pentru voia ta ? Dacă voeşti să te foloseşti şi să rămîi în viaţa de mînăstire, taie voia ta în toate şi supune-te de-o potrivă cu fraţii şi iată eşti împreună vieţuitor cu ei în obştea mînastirii spre folosul sufletului tău[395], călăuzit de Părinţii tăi, de marele Bătrîn

Nu în uniformitatea lucrului de împlinit stă unitatea vieţii în mînăstire, ci în uniformitatea ascultării de Părinţii din mînăstire, care dau fiecărui monach să împlinească un lucru potrivit cu ceeace este

şi de ceilalţi. Urmează sfătuirii lor cu harul lui Hristos. Căci ei cunosc, frate, mai bine ca tine ceeace e de folos sufletului tău.

251. *întrebarea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Cerîndu-i-se de către bătrînul slujit de el, care era cleric, în vreme ce el însuşi nu era cleric, să facă rugăciunea şi să binecuvînteze mîncarea, sau fiind însărcinat cu altele de felul acesta, a întrebat dacă trebue să-l asculte în privinţa aceasta.*

Răspunsul lui Varsanufie: Fereşte-te de a te bucura pentru cinstea ce ţi se dă, dar arată ascultarea care alungă împotrivirea urîtă de Dumnezeu şi de cei ce-L iubesc pe El. Ţine ascultarea care înalţă la cer şi face pe cei ce o au asemenea Fiului lui Dumnezeu[396]. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

252. *Alt frate (Ed. franc. — Dorotei) a întrebat pe celălalt Bătrîn: Deoarece am nişte bani (nişte bunuri) şi voesc ca o parte să o dau mînăstirii iar alta săracilor,*

de folos lui. Toţi trebue să se supună în mod absolut ca lui Dumnezeu, dar pentru a fi condus fiecare spre desăvîrşire pe linia potrivită lui, conform talanţilor proprii care trebue dezvoltaţi, dar şi a slăbiciunilor lui, de care trebue să ţină seama. Apostolul Petru merge pe linia lui, Ioan pe a lui, dar fiecare în aceiaş totală dăruire lui Dumnezeu. Dumnezeu n-a făcut pe oameni uniformi şi nici nu vrea să-i uniformizeze.

[396] Supunerea fiind una cu smerenia urcă pe cel ce o are la cer, după cuvîntul Mîntuitorului: ,,Cel ce se smereşte, se va înălţa" (Mt. 23, 12; Petru 5, 6). Căci prin smerenie s-a urcat şi Fiul lui Dumnezeu ca om la cer în smerenia şi ascultarea totală, prin care omul s-a ridicat dincolo de sine, dă de Dumnezeu, se deschide total lui Dumnezeu. Pînă e preocupat de sine în sens egoist, nu poate experia pe Dumnezeu şi nu-L poate primi. În smerenie se poate uni omul cu Dumnezeu şi cu toţi, poate cuprinde pe Dumnezeu şi pe toţi.

spune-mi Părinte, trebue să-i împart aceştia prin Ava?

Răspunsul lui Ioan: Frate, cele dintîi răspunsuri ți le-am grăit ca unui om care are încă trebuință de lapte (Evr. 5,12). Acum însă cînd vorbeşti de supunerea desăvîrşită, fă şi tu ceeace s-a scris: „Deschide gura ta şi o voi umplea" (Ps. 80,11). Frate, nu trebuie să înveți dela mine cel mai mic ce să faci, ci ascultă ceea ce s-a scris în Faptele Apostolilor despre cei ce-şi vindeau ale lor şi puneau prețul lor la picioarele Apostolilor, deci că „împărțeau fiecăruia după trebuința ce o avea" (Fapte 4, 35), nu prin ei, ci prin Apostoli. Şi aşa ei sau izbăvit de grija banilor şi de slava deşartă. De doreşti deci să ajungi la această măsură şi să te bucuri de negrije şi să te ocupi de grija de Dumnezeu[398], fă şi tu aşa. Frate, foarte puține sunt cele de față de cele ce s-au dat de către unii lui Ava Isaia. Căci ,,îi dădeau lui mii de monezi, zicînd: ,,Foloseşte-le cînd ştii". Nu-i spuneau unde sau cum. Aceştia au făcut un lucru desăvîrşit şi s-au eliberat de griji. Iar tu odată ce a fost voia lui Dumnezeu să vii la bucuria aceasta eşti dator să ai mulțumire şi să arăți mulțumirea ta celui ce poartă povara ta. Nu cumva semănătorul celor rele să samene în tine gîndul că cel ce a primit banii tăi trebuie să-ți mulțumească[399]. Dumnezeu să

Trad. franc. dă scrisorile dela nr. 259 pînă la 338 ca adresate lui Dorotei, ale cărui „învățături" le-am dat în traducerea românească din vol. 9 din Filocalia, p. 463—645.

[398] E grije şi grije. E grija de noi înşine şi deci de ale lumii, prin care satisfacem trebuințele noastre, şi grija de Dumnezeu, care nu mai e în slujba egoismului. Prin cea din urmă arucăm asupra lui Dumnezeu grija de noi şi El poartă grija de noi (I Cor. 5, 7). Aceasta e propriu zis grija de a nu avea grija de noi, de a fi liberi de noi pentru Dumnezeu în care e toată viața noastră de acum şi din veci, toată respirația spirituală, toată siguranța de noi înşine. A avea grije de Dumnezeu e a gîndi mereu la El şi la împlinirea poruncilor Lui, prin care înaintăm în viețuirea cu El şi în grija de semeni, iar prin aceasta împlinind adevărata grijă de noi.

facă cu tine ceeace este de folos mîntuirii sufletului tău.

253. *Acelaş a întrebat pe marele Bătrîn de trebuie să împartă banii (bunurile) prin Ava şi cum să-i împartă şi cui ?*

Răspuns: Domnul să te binecuvînteze, fiule. Vrei să fii fără grije şi nu vrei, fiind împiedicat de voia ta. Spune numai ce voieşti să se lase obştei şi pe seama celor lipsiţi şi fii fără grije. Aceasta este ascultarea, să nu ai stăpânire peste tine [00]. Ce e mai de preţ decît sufletul tău, de care Domnul a spus că e mai de preţ decît lumea întreagă (Mt. 16, 26) ? Şi dacă l-ai predat pe el lui Dumnezeu şi

[399] Dacă adresatul ar socoti pe conducătorul obştei dator să-i mulţumească pentru banii daţi, i-ar socoti pe aceştia mai departe ca ai săi şi s-ar mîndri pentru fapta ce-a făcut-o. El s-ar fi uitat propriu zis pe sine, ci ar fi dat eului său o faţă mai pioasă, mai înşelătoare, superioară celor ajutaţi. Şi într-un fel i-ar jigni pe cei pe care i-a ajutat. De aceea să nu ne mire cînd cei cărora le-am făcut ceva se arată „nerecunăscători", sau cînd arată o recunoştinţă de silă, falsă, pentru că mai au nevoie de noi. Desigur au şi aceia o vină. Dar nu contribuim oare şi noi la vina lor ?

[400] Să nu fii stăpînit de nimic fără voia ta e o treaptă. Dar să nu te laşi stăpînit în numele Domnului sub pretext că vrei să dispui tu de tine însuţi, poate să însemne că eşti stăpînit de toate capriciile. Sf. Ap. Petru ne spune: „Trăiţi ca oameni liberi, dar nu ca şi cum aţi avea libertatea drept acoperămînt răutăţii, ci ca robi ai lui Dumnezeu" (I Petru 2,16). Numai în Dumnezeu poţi fi liber de tine, deci de toate cele inferioare. Numai în ascultare de Dumnezeu simţi cu tărie mărirea Lui şi iubirea Lui care te face liber de toate cele mărginite şi te duce la viaţa adevărată neîngustată. Pe de altă parte a asculta de Dumnezeu înseamnă a-L lăsa pe El să fie Stăpîn cu iubirea Lui asupra ta şi a nu voi să fii tu însuţi stăpîn asupra ta închis faţă de iubirea Lui. Căci aceasta este o altă robie.

Părinţilor tăi duhovniceşti, de ce mai şovăeşti să le încredinţezi lor cele mai neînsemnate ? Vezi cum te războesc fără să-ţi dai seama slava deşartă şi necredinţa ? Şi dacă eşti aşa, nu le-ai încredinţat cu adevărat lor nici sufletul tău şi atunci cum aştepţi să fii miluit prin ei ? Eliberează-te de griji, de voeşti să te ocupi cu Dumnezeu eliberat de toate. Şi eu voi purta grija de a împlini ceeace ai hotărît. Ocupă-te numai fără grije de Dumnezeu. Şi iartă-mă pe mine de dragul iubirii[401].

254. *întrebarea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Spune-mi părinte, cum ajunge cineva să-şi poată tăia voia sa şi la starea în care să poată spune: „Iată am lăsat toate şi am urmat Ţie" (Mt. 19,27) ? Pentru că am ţinut pentru mine un mic locşor (o bucată de pâmînt) pentru întreţinerea mea. fiindcă sînt bolnav.*

Răspunsul lui Varsanufie: Părăsirea voii proprii e una cu vărsarea sîngelui, adică cu a ajunge cineva în lupta de a-şi tăia voia sa pînă la moarte[401] [b]. Iar cuvîntul: „Iată am lăsat toate şi am urmat Ţie", vorbeşte despre desăvîrşire şi nu despre mici locşoare şi puţini bani. El mai vorbeşte şi despre gînduri şi vreri. Dar tu n-ai ajuns încă la această desăvîrşire. Cînd te vei apropia, vei auzi ce trebue să faci. Deocamdată ţine-te numai de aceasta; fii fără griji faţă de toate lucrurile şi grijile. Iar locşorul ţine-l deocamdată spre întreţinerea ta. Domnul Iisus Hristos să te ducă la bucuria aceea negrăită. Căci El este lumina veşnică [402]. Amin.

[401] De ce îşi încheie toate scrisorile, cerînd iertare adresatului, deşi nu-i greşeşte cu nimic ? El n-ar putea fi fericit în Dumnezeu, dacă ar şti că cineva a rămas în afară, fiind tulburat de ceva împotriva lui. El trebuie să lupte continuu ca să însenineze sufletul oricărui om cu care a avut o legătură pe pămînt. De aceea cine nu iartă sau nu cere iertare nu poate intra în Împărăţia iubirii. Apoi cine poate spune că a făcut totul pentru altul. Poate că cineva să fie tulburat. Chiar de o gelozie pe cei foarte credincioşi şi buni şi să nu se simtă bine văzîndu-i. De aceea cei buni au trebuinţa să se smerească la culme pentru a nu le da acelora sentimentul că se socotesc superiori. Dacă totuşi nu-i pot face să accepte societatea lor în Împărăţia cerurilor, rămîn pe de o parte cu o compătimire pentru ei, dar pe de alta n-au ce să le facă. Într-un fel aceia se simt „mai bine" în afara societăţii lor. E mai suportabil pentru ei chinul ce le vine din dispreţul bucuriei de bine a celor buni, decît trăirea de silă în societatea lor.

255. *întrebarea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn; Roagă-te Domnului pentru mine şi spune-mi ce să fac că sînt foarte război de curvie şi mă aflu în primejdia de a ajunge la desnădejde şi nu mă pot nici înfrîna (dela mîncare) din pricina slăbiciunii trupului.*

Răspuns: Frate, diavolul, pismuindu-te, a pornit război împotriva ta. Păzeşte-ţi deci ochii şi să nu mănînci pe săturate. Iar de vin împărtăşeşte-te puţin pentru slăbiciunea de care vorbeşti. Agoniseşte-ţi însă smerenia, că prin ea se rup toate cursele vrăjmaşului (Pateric sf. Antonie 7). Iar eu, cel prea mic, voi pune toată puterea mea să mă rog lui Dumnezeu ca să te apere de toată ispita şi să te păzească de tot răul. Nu te

Adică pînă la moartea ce i se cere şi pe care se simte mînat să o suporte pentru binele altuia sau pentru scăparea lui. [402] Hristos este bucuria negrăită, pentru că are în Sine, dragostea negrăită faţă de noi. Dar această burcurie sau dragoste cuprinde în ea şi sensul suprem, sau toate sensurile existenţei. Cei răi sînt întunecaţi şi se află în întuneric, pentru că n-au nici bucurie deplină şi durabilă, nici o înţelegere adevărată a sensului existenţei.

încovoia, frate, nici nu te preda desnădejdii, căci aceasta este marea bucurie a diavolului. Ci rugîndu-te neîncetat, zi: „Doamne, Iisuse Hristoase, mîntuieşte-mă de patimile de ocară". Şi vei afla mila lui Dumnezeu. Şi aşa vei primi putere prin rugăciunile sfinților. Amin.

256. *Acelaş frate, războit prin aceeaş patimă a curviei, l-a rugat pe acelaş mare Bătrîn să se roage pentru el şi să-i spună cum poate şti cineva dacă se ispiteşte de pofta lui sau dela vrăjmaşul ?*

Răspuns: Frate, fără osteneală şi zdrobirea inimii nimenea nu se poate mîntui de patimi şi plăcea lui Dumnezeu. Cînd deci cineva este ispitit de pofta sa e semn că n-a avut grijă de sine şi şi-a lăsat inima la cele săvîrşite de el înainte. Şi aşa îşi aduce prin sine asupra sa mînia din pofta proprie. Iar mintea, orbindu-se treptat, ajunge din neştiință să ia aminte la cel pe care-l pofteşte şi să grăiască cu el; şi născoceşte motive ca să-i grăiască şi să şadă împreună cu el şi vine pe toate căile la împlinirea poftei sale. Astfel a lăsa gîndul în acestea, înseamnă a mări războiul care duce la cădere, dacă nu cu trupul măcar cu duhul prin învoiri (consimțiri). Şi aşa ajunge omul să aprindă el însuşi focul în sine ca într-o materie. Dimpotrivă, omul treaz şi înțelept care voeşte să se mîntuiască, văzînd de unde-i vine vătămarea, se păzeşte pe sine cu toată grija de orice amintire rea, ca sa nu zăbovească cu gîndul la patimi, cum se păzeşte de priviri şi de întîlniri şi de orice motiv născocit, temîndu-se să nu-şi aprindă sie-şi el însuşi focul. Iată războiul pricinuit de poftă, sau de voința proprie. Iar ispita venită dela diavolul este aceasta: Inima celui ce voeşte să se mîntuiască se teme să primească sămînța[403] şi prin aceasta se păzeşte cu trezvie pe sine de amintirea cea rea şi de ocuparea gîndirii cu patimile, ca şi de priviri şi de

[403] În. Ed. Volos la notă: „Sau atacul sau momeala vrăjmaşului".

întîlniri. Iar dacă nevoia de vre-un lucru îi cere să se întîlnească cu cineva, mai bine se lipseşte de acel lucru decît să-şi piardă sufletul. Veghează, frate, căci eşti muritor şi vremelnic. Nu te învoi sa-ţi pierzi viaţa veşnică pentru plăcerea de scurtă durată. Ce alt folos îţi aduce împuţiciunea şi necurăţia păcatului decît ruşine şi osîndă şi sminteală ? Iar înfrînarea aduce biruinţa, cununa şi lauda. Strînge calul tău în frîul cunoştinţei, ca nu cumva privind ici si colo să înnebunească după femei, mai bine zis după bărbaţi, şi să te arunce pe tine, călăreţul lui [404]. Roagă-te lui Dumnezeu ca „să întoarcă ochii tăi ca să nu vadă stricăciunea" (Ps. 118, 37). Iar de vei dobîndi o inimă bărbată vor fugi dela tine războaele. Fă-te usturător ca vinul pentru rană şi nu vei lăsa să se adune împuţiciunea şi necurăţia. Dobîndeşte plînsul, ca să te înstrăineze pe tine de îndrăzneala ce destramă sufletele celor ce au cîştigat-o pe aceasta[405]. Nu arunca pe jos unealta fără de care nu se lucrează pămîntul roditor. Iar unealta aceasta este smerenia făurită de marele Dumnezeu, prin care se desrădăcinează toate buruenile din ogorul Domnului şi se pricinueşte har celor ce-l lucrează prin ea[406]. Smerenia nu cade, ci ridică din cădere pe cei ce o au.

Îmbrăţisază cu toată inima plînsul, căci el este soţul bunei

Calul e altceva decît călăreţul. Pofta trupului şi vrerea păcatului stîrnită pe această poftă sînt altceva decît voia subiectului, adevăratul stăpîn peste toate cele din care se constituie omul, deşi voia subiectului poate ceda şi se poate pune într-o anumită măsură în slujba poftei şi a păcatului. Subiectul e tîrît oarecum fără voia lui, sau cu o jumătate de voie, în cele pe care pe de altă parte, le simte contrare lui, putînd fi dus prin repetiţie pînă ta moartea lui sufletească, încît omul să devină aproape un fel de automat, sau de obiect purtat de impulsuri refulate încoace şi încolo.

405 E îndrăzneala obraznică şi nesimţită care face sufletul tocit şi în stare să rîdă de toate sentimentele delicate, de tot respectul pentru valorile superioare.

lucrări. Sileşte-te să tai voia ta în toate. Căci aceasta se socoteşte drept jertfă a omului. Aceasta este de care s-a spus:

Smerenia susţine o sensibilitate delicată în om chiar faţă de fiinţa lui proprie, chiar faţă de trup, ştiind că chiar acesta e un organ plin da taine dat omului de Dumnezeu pentru a-i fi un mediu de manifestare a sentimentelor curate şi faptelor bune ale sufletului. Căci smerenia e opusul obrăzniciei grosolane, care pe toate le murdăreşte, care n-are respect de nimic, pentrucă nu înţelege nimic din realitate, pentru că nu vede în nimic prezenţa lui Dumnezeu.

407 A-ţi tăiat voia înseamnă a înceta să trăeşti pentru tine, înseamnă să te jertfeşti. Dar eul prin care trăeşti patimile egoiste, este un eu de suprafaţă, un eu prin care nu te trăieşti în adîncul, în plinătatea şi autenticitatea ta. Acest eu de suprafaţă trebue omorît, pentru ca să iasă la suprafaţă adevăratul tău subiect în comuniune cu Dumnezeu şi cu semenii.

„Că pentru tine ne dăm la moarte toată ziua; socotitu-ne-am ca nişte oi spre junghiere"[407] (Ps. 43,24). Să nu te moleşeşti pe tine în întâlniri şi convorbiri, căci acestea nu te vor lăsa să înaintezi după Dumnezeu. Chinueşte-ți mult simțurile tale: vederea, auzul, gustul, mirosul, pipăitul şi vei înainta prin harul lui Hristos. Căci nu ajunge cineva martir (martor) fără chinuri. Căci şi Domnul a spus: „întru răbdarea voastră veți cîştiga sufletele voastre" (Lc. 21, 19). Iar Apostolul zice: „întru răbdare multă, în necazuri" etc. (II Cor. 6, 4). Ia seama să nu arăți Chaldeilor comorile casei tale, căci în acest caz te vor lua prizonier pentru Nabucodonosor, împăratul Babilonienilor (4 Imp. 25). Calcă în picioare patimile, gîndindu-te totdeauna la răspunsul acesta, ca să nu fii călcat în picioare şi să fii chinuit de ele cu putere[408]. Fugi de ele ca un cerb de plase, ca să nu te sfîşie ca pe un miel. Nu te teme de ei, căci nu au putere. Domnul nostru Iisus Hristos i-a slăbit[409] şi i-a făcut fără putere. Dar nu dormi. Căci deşi sînt pe jumătate morți, ei nu dorm. Şi nu te lenevi, căci nici ei nu se lenevesc. Dă puțin mîna ta Părinților tăi, care voesc să te smulgă din noroiul rău mirositor[410]. Adu-ți aminte că ,,mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului (Iacob 5, 16).

Să nu judeci pe cineva (Mt. 7, 1); să nu dispreţueşti, sau să sminteşti pe cineva. Nu gîndi despre cineva cele ce nu le-ai văzut la el. Căci acestea sînt spre pieirea sufletului. Ia aminte la tine şi aşteaptă moartea care vine. Spune-ți ție cuvîntul fericitului Arsenie: „Arsenie, pentru ce ai ieşit (din lume)? (Pateric, Arsenie 40). Învață ce-ai venit sa cauți aci ? Aleargă spre Iisus, ca să-L apuci. De vrei să te mîntueşti, iuțeşte-ți pasul, ca să te afli în această bună împreună vestire cu sfinții

Sau eşti călcat în picioare de patimi, sau stai în picioare ținînd patimile sub călcîiul tău şi pînă la urmă desființîndu-le. Omul nepătimaş e ochiul liber, omul tare, omul neîncovoiat, omul care se mişcă după voia sa cea adevărată. El stă în picioare chiar în fața lui Dumnezeu, căci Dmnezeu nu-l robeşte, ci îl iubeşte. Dacă I se inchină, I se închină din iubire şi recunoştinţă pentru tot ce i-a dat şi-i dă. Dacă e rob lui Dumnezeu, nu e rob de frică, ci în acelaş timp fiu care-L iubeşte din libertate. E robia fiului dăruit total Tatălui iubitor din iubire.

409 Domnul Iisus Hristos i-a slăbit pe demoni, întărind firea omenească din El şi comunicîndu-ne, în temeiul comunității de fire şi al iubirii Lui față de noi, şi nouă această tărie.

410 Omul are mînă. nu e ca animalul său ca obiectul care e luat şi mînat fără să-şi dea mîna. Prin mînă se arată voința lui de a primi ajutor, de a răspunde iubirii ajutătoare. Prin mînă arată voința lui de conlucrare cu cel ce vrea să-l ajute, să-l ridice la starea lui din starea mai joasă în care se află. Omul nu se ridică singur din starea inferioară în care se află dar nici nu poate fi ridicat real fără voia lui. Aceasta n-ar fi şi o ridicare sufletească a lui. Viitorul soț „cere mîna" viitoarei soții.

Bătrîni. De vrei să înaintezi, lucrează. Rîvneşte să fii cu sfinţii, slăvit în slava cea negrăită şi nu cu dracii în pedeapsa cea negrăită. Doreşte să fii în Împărăţia cerurilor şi nu în gheena focului. Doreşte să auzi: „Veniţi binecuvîntaţii Părintelui Meu" (Mt. 25, 35) şi: „Bine, slugă bună şi credincioasă" (Mt. 25, 31) şi să nu auzi: „Du-te dela Mine slugă blestemată şi leneşă" (Mt. 25, 26 şi 41). A Domnului e slava în veci. Amin.

257. *întrebarea: aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Avînd multe păcate, voesc să mă pocăesc. Dar din pricina slăbiciunii trupului nu-mi pot însuşi nevoinţa Părinţilor. Te rog să-mi spui cum pot pune început ? Porunceşte şi lămureşte-mă ce înseamnă ce ai spus în alt răspuns: „Să nu arăţi Babilonienilor comorile casei tale, pentru că în acest caz vei fi dus în prinsoare în Babilon".*

Răspunsul lui Varsanufie: Frate, sînt unii săraci pe care Domnul i-a fericit (Mt. 5, 3). Sînt cei care au lepădat avuţiile lor, adică toate patimile, şi s-au golit pe ei de ele pentru numele Domnului. Aceştia sînt adevăraţii săraci şi ei au fericirea. Şi sînt alţi săraci care n-au dobîndit nici-un bine. Pe aceştia i-a ameninţat, zicînd: „Duceţi-vă dela mine, blestemaţior" (Mt. 25,41). Cel ce are astfel de avuţii şi e îngreunat de ele, să se lapede de ele şi va scăpa de griji. Deci de voeşti să pui început, pocăeşte-te. Află ce a făcut desfrînata, care a spălat cu lacrimi picioarele Stăpînului (Lc. 7, 38). Plânsul spală pe om de păcatele lui[411]. Dar el nu-i vine decît cu osteneală, prin multă ocupare cu Dumnezeu, prin răbdare şi prin gîndirea la înfricoşătoarea judecată şi la ruşinea veşnică [12]; şi prin lepădare de sine. Căci însuşi Domnul a zis: „Cel ce voeşte să vină după Mine, să se lapede de sine şi să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie" (Mt. 16, 24). Iar a se lepăda cineva de sine şi a-şi lua crucea înseamnă a-şi tăia în toate voia sa şi a primi nesocotirea din partea altora.

[411] Cel ce plînge din durere pentru păcatele sale, îşi înmoaie fiinţa, intră om adevărat în comunicare cu Dumnezeu şi cu semenii, a ieşit din starea rigidă şi egoistă a păcatului, e ca un om nou. S-a spălat, a înlăturat de pe el rugina care-l învîrtoşa şi-i acoperea faţa adevărată,

Şi pentru că ai spus că suferi de slăbiciunea trupului şi că nu poţi face nimic, fă după puterea ta ca să tai puţin din pîine şi din băutură. Căci Dumnezeu a primit cei doi bănuţi ai văduvei şi s-a bucurat de ei mai mult decît de toate darurile (Mt. 12, 4). Deprinde neîndrăznirea şi te vei mîntui. Păzeşte răspunsurile de mai înainte şi pe acesta ca pe lumina ochiului, iar prin cuvîntul: „Nu arăta comorile tale Babilonienilor", am numit pe demoni, cîtă vreme tu ai socotit că în răspunsul meu e vorba de oameni. Căci dracii văd şi se înfurie împotriva ta şi te războesc pe tine prin slava deşartă, iar pe cei mai simpli prin sminteală. Iar tu vei purta răspunderea pentru amîndouă. Dar celor ce pot să audă şi să păzească aceste răspunsuri, ele le sînt spre bucurie şi folos, însă tot lucrul bun pe care-l faci, sileşte-te să-l ascunzi. Căci atunci îţi va fi de folos[413]. Domnul să te înţelepţească prin rugăciunile sfinţilor. Amin.

258. *întrebarea aceluiaş către acelaş mare Bătrin: Roagă-te pentru mine. Părinte, că tare mă chinue gîndul curviei, al fricii şi al moleşelii (al plictiselii). Cînd văd pe fratele faţă de care sînt războit, gîndul îmi spune să stau de vorbă cu el, ca nu cumva, nestînd de vorbă, să intre prin aceasta la bănuială. Şi simt că dracii mă tulbură şi mă tem foarte de aceasta.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, dracii îţi pricinuesc gînduri de frică, de moleşeală şi de curvie, pentru că nu eşti deprins cu războaele vrăjmaşului. Stai tare cu inima în faţa lor. Căci atleţii nu se încununează dacă nu luptă; dacă nu se dovedesc probaţi în războaele pentru împărat, nu se preamăresc, cum s-a întâmplat cu David. Oare nu psalmodiezi: ,,Cercetează-mă, Doamne, şi mă încearcă. Aprinde rărunchii mei şi inima mea" (Ps. 25, 2). Şi nu zici iarăşi: „De s-ar rîndui

de om adevărat, comunicativ. S-a făcut om simţitor, care nu mai poate continua viaţa nesimţită în păcat.

[412] Cel trimis de judecata din urmă la iad, e descoperit cu toate faptele lui de ruşine în faţa tuturor, fapte pe care nici un raţionament sofisticat nu le mai poate acoperi pentru vreunii naivi. Iadul va fi şi locul celor cinci, care-şi recunosc fără ruşine caracterul urît al faptelor lor. E resemnarea într-o stare de scîrbă pe care şi-o recunosc toţi în mod reciproc.

[413] Dacă şii să arăţi faptele tale bune, îi umileşti pe alţii şi nu dovedeşti că Cel ce ţi-a dat puterea să le faci e Dumnezeu. De aceea a spus Mîntuitorul: „Cînd veţi fi făcut toate acestea spuneţi: Slugi nevrednice sîntem, ceea ce eram datori să facem am făcut. " [413 b] Diavolul caută să spună stăpînire peste om prin toate păcatele şi patimile. Omul e chemat să lupte pentru a scăpa de orice formă de stâpînire a lui, pentru ca înlăturînd orice acoperiş al celor relative, care îl pot stăpîni, să afle în comuniune nemijlocită cu Dumnezeu cel absolut, nespus planului celor relative, libertatea iubirii depline, Căci Dumnezeu fiind iubire, nu face pe om rob, nu-l stâpîneşte propriu zis, cînd omul ajunge sub vreo stăpînire, s-a despărţit de Dumnezeu,

împotriva mea tabere, nu se va teme inima mea. De s-ar porni împotriva mea război, eu şi atunci nădăjduesc" (Ps. 26, 5—6) ? Iar despre frică zice: „Chiar de voi umbla în mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, ca Tu cu mine eşti" (Ps. 22, 4). Şi despre moleşeală zice: „De se va sui peste tine duhul celui ce stapîneşte, să nu laşi locul tău" (Ecl. 10, 4)[413 b]. Nu voeşti să te faci probat ? „Căci bărbatul nedeprins (neispitit) e neprobat" (Agrapha nr. 90). Războaele fac pe om probat[4 4].

Aceasta e lucrarea monachului: să rabde războaele şi să se împotrivească cu bărbăția inimii[415]. Căci fiindcă nu cunoşti uneltirile lor, îți pricinuesc gînduri de frică şi-ți moleşesc inima[416]. Dar trebue să ştii că Dumnezeu nu îngădue războiul şi ispita venite asupra ta mai mult decît le poți răbda. Aceasta te învață Apostolul, zicînd: „Credincios este Dumnezeu care nu va va lăsa sa fiți ispiti peste puterea voastră" (I Cor. 10, 13). De multe ori am fost şi eu cumplit ispitit, frate, în tinerețea mea de către dracul curviei. Dar m-am ostenit, luptînd cu gîndurile şi împotrivindu-mă lor şi neînvoindu-mă cu ele; căci puneam înaintea ochilor mei chinurile veşnice. Şi făcînd eu aceasta în fiecare zi vreme de şapte ani m-a uşurat Dumnezeu de ele. Acestei ispite îi pune capăt rugăciunea neîncetată, însoțita de plîns. Iar tulburarea ți-o pricinuesc dracii din pismă. Şi dacă le-ar sta în putință te-ar alunga şi din chilia ta. Dar

s-a lăsat supus domniei forțelor inferioare care întrerup legătura lui cu Dumnmezeu.

414 Omul probat e om tare. El devine tare dac ă rezistă ispitelor. Acesta e sensul probării. Împărăția cerurilor e a oamenilor tari, probați, care au ajuns de neclătinat de ispilele de plăcere şi de durere; care nu se lasă luați în stăpînire de nimic, ci stărue în comuninea liberei iubiri cu Dumnezeu.

415 Omul progresat duhovniceşte este, în acelaş timp puternic şi simțitor; are o inimă plină de bărbăție, dar şi de delicatețe. E puternic sau ferm în delicatețea, în bunăstarea, în curăția lui. N-are în el nimic grosolan, trivial. Şi e statornic în această stare în aceasta stă puterea şi delicatețea lui, sensibilitatea lui fermă pentru tot ce e bun şi contrară pentru tot ce e rău. „Dragostea niciodată nu cade" cu toată delicatețea ei sau pe măsura delicateței ei. Dar paradoxul mai are şi alt sens: omul progresat duhovniceşte e aspru cu sine şi delicat cu alții.

416 Aceasta poate avea două înțelesuri: demonii îți aduc gînduri ispititoare pentru că nu le cunoşti rafinatele uneltiri; sau Dumnezeu îi lasă să facă aceasta pentru a spori şi tu în cunoaşterea subtilităților binelui ce se pot opune subtilităților mincinoase ale răului. Dar aceste două cauze se pot afla împreună la Iov.

Dumnezeu nu le îngădue să pună stăpînire pe tine. De aceea

nici nu au putere. Dumnezeu te-ar putea uşura degrabă, dar în acest caz n-ai putea să te împotriveşti nici altei patimi. Deci nu te lăsa slăbit de demoni ca să priveşti la acea faţă de care eşti ispitit sau să intri în vorbă cu acela, ci chiar daca ai ajunge fără voia ta să te întîlneşti cu el, trage-ţi privirea dela el cu frică şi cu hotărîre şi să nu-ţi predai auzul glasului lui. Şi dacă acel frate ar intra în vorbă cu tine dela sine, sau s-ar aşeza lîngă tine, fără să ştie (că te ispiteşte), depărtează-te de el cu iscusinţă, în chip cuviincios, fără grabă. Şi spune gîndului tău: adu-ţi aminte de judecata cea înfricoşătoare a Iui Dumnezeu şi de ruşinea ce-o vor suferi cei ce fac cele urîte. Şi luptă împotriva gîndului tău. Şi vei afla ajutor în rugăciunile sfinţilor şi Dumnezeu te va milui. Nu fi copil cu mintea, ci „fi copil în răutate, iar la minte fi desăvîrşit" (I Cor. 14, 20). Ia aminte, frate, la tine însuţi, cum vei răspunde lui Dumnezeu,

259. *Acelaş l-a rugat pe acelaş mare Bătrîn, zicînd: Roaga-te pentru mine, Părinte, că sînt amarît în toate şi am multă nevoie de bunăvoinţă. Căci se seamănă în mine gînduri care-mi zic: ,,Du-te într-un loc străin şi acolo te vei mîntui. Dumnezeu, prin rugăciunile voastre, să nu le lase să pună stăpînire pe mine.*

R ă s p u n s: Frate, blestemat este cel ce a semănat în inima ta astfel de gînduri, ca să calci poruncile, părăsind locul acesta. Acesta este diavolul. Căci o face aceasta îndemnîndu-te să arăţi că ai dreptate. Iar prin aceasta rîde de tine, făcîndu-te sminteală multora. De aceea suportă judecata acestora. Iar acestea le pătimeşti din lenevie şi slavă deşartă. Căci spui: plec în loc străin, suport ocara. Dar cum se face că auzind doar că un singur frate a spus contra ta un singur cuvînt, inima ţi se tulbură şi nu vrei ca cineva să afle că ai greşit ? Dracii fac să se nască în tine împreună cu lenevia şi slava deşartă, ca sa-ţi piardă sufletul. Fii încredinţat în Domnul că dacă n-ar fi fost mîna lui Dumnezeu şi rugăciunile robilor adevăraţi ai lui Dumnezeu de aici, n-ai fi putut să, rămîi în mînăstirea aceasta un an întreg. Dar tu ca un orb, nu vezi. Nu vezi binefacerea pe care Dumnezeu a făcut-o cu tine şi o face prin rugăciunile sfinţilor şi a fericitului Avraam care ţi-a spus ţie şi fratelui tău: ,,De veţi stărui în locul acesta, mă veţi avea pe mine ca rugător pentru voi". Fiule, ia aminte la tine cu toata grija şi luptă cu gîndurile ca să nu te leneveşti, nici să cazi în slavă deşartă, nici să se încăpăţîneze voia ta în ceva. Şi nu primi gîndurile

semănate în tine odată cu îndemnul de a te îndreptăți, căci prin aceasta vei cădea cu cădere mare. Fii încredințat că oriunde ai pleca dela o margine a pămîntului la alta, nu te vei folosi aşa ca aici. Căci rugăciunea Părinților de aici îți este asemenea ancorei unui vapor. Agoniseşte tărie şi alungă dela tine îndrăzneala care aduce toate relele în om; şi lasă grija oricărui lucru. Şi atunci vei fi liber pentru Dumnezeu. Şi mori față de orice om. Aceasta este înstrăinarea[417]. Ține la nesocotirea ta de către alții şi

A prefera un loc altuia, sau un om altui om, înseamnă a ține la cele din lumea aceasta, a socoti că mîntuirea depinde de un loc sau de un om din lume. Dumnezeu e pretutindeni. Cel preocupat intens de Dumnezeu n-are nevoie să schimbe locurile, sau oamenii, nu pune pasiune în aceasta. Şi cere să mori față de oameni în ceasul de a nu-ți face dependentă fericirea şi mîntuirea de ci, nici de a cautӑ la păcatele lor, la plăcerile ce ți le pot produce, la ceeace se poate exploata din ei. Dar aceasta înseamnă totodată a nu-i sminti, ci a le face bine cînd e cazul, sau a te interesa de mîntuirea lor; a nu fi interesat lumeşte de tine.

vei avea gîndul tău netulburat . Să nu te socoteşti pe tine că ai făcut vre-un bine şi plata ta va fi păzită neatinsă[419]. Şi peste toate acestea, adu-ți aminte că nu vei întîrzia mult timp în trup. Sileşte-te să poți spune în ceasul acela: „Sînt gata şi nu sînt tulburat" (Ps. 118, 60). Frate, fără osteneală nu e cu putință a ajunge la viață. Şi fără luptă nimenea nu se încununează. Bată-te, luptînd să te mîntueşti şi te va ajuta Dumnezeu, care voeşte „ca tot omul să se mîntuiască şi la cunoştința adevărului sa vină" (I Tim. 2, 4). El să te miluiască, fiule, ca să te predai cu rîvnă lucrării Lui. Că a Lui este mila, puterea şi slava în veci. Amin.

260. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Părinte, ce este ceeace ai spus, că n-aş fi putut rămîne nici măcar un an în mînăstire ? Şi roagă-te pentru mine Domnului. Căci îndată ce mă culc, vine asupra mea demonul, înăbuşindu-mă. Am nevoie de iubirea ta de oameni.*

418

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Ceeace ţi-am spus, că de nu erau rugăciunile Părinţilor, nu ai fi rămas în mînăstire nici măcar un an, ţi-am spus-o în de obşte despre monachi. Căci nu toţi care sînt în mînăstire sînt monachi, ci cel ce face lucrul monachului. Pentru că s-a spus: „Nu tot cel ce-Mi zice Doamne, Doamne, va intra în Împărăţia cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu care este în ceruri" (Mt. 7, 21). De ce îţi rîzi

Nu te va supăra gîndul că nu eşti luat în seamă. Vei rămîne calm şi vei putea cugeta la Dumnezeu în loc să te agiţi pentru tine. Te-ai ridicat, mai presus de tine cel de la suprafaţă, găsindu-te pe tine cel adevărat.

[419] Nu căuta plata dela oameni şi vei avea plată, adică nu căuta plată în mod egoist şi vei avea plată în bucuria altruismului tău, a dăruirii tale lui Dumnezeu, din care-ţi vine toată puterea altruismului; în bucuria de a te afla în comuniune cu oceanul bunătăţii dumnezeeşti ce se revarsă în toţi cei deschişi lui Dumnezeu.

de tine, frate nenorocit ? Căci întrebi şi nu stărui. Ci întrebînd iarăşi, le spui altora, căutînd slava deşartă, căutînd să placi oamenilor. Şi prin aceasta eşti împiedicat îndată dela înaintare. Pentru aceasta culcîndu-te eşti ispitit şi vine asupra ta demonul care te înăbuşe. Şi pentru aceasta îngădue Dumnezeu să fii pedepsit prin îndepărtare, ca să te ocăreşti pe tine însuţi ca un monach. Dar tu nu înţelegi, frate. Acesta e timpul ce ni s-a dat de a cerceta patimile noastre şi de a ne tîngui. Cînd şezi în chilia ta şi eşti supus ispitelor ocărăşte-te pe tine în toate şi aruncă neputinţa ta înaintea lui Dumnezeu. Şi El te va ajuta şi-ţi va da putere ca să sporeşti întru El.

261. *î n t r e b a r e a aceluiaş şi cererea rugăciunii către celălalt Bătrîn: Pentru numele Domnului, roagă-te pentru mine, ca să mă izbăvesc de patimile de ocară şi de slava deşartă, că mă întinează în orice lucru pe care socotesc că-l fac bine. Şi te rog să-mi spui: cu ce scop trebue să facă cineva pomenirea sfinţilor ? Şi cum poate scoate cineva răul ce-l are în sine ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: De voeşti să te izbăveşti de patimile de ocară, taie dela tine îndrăzneala faţă de orice om; şi mai ales faţă de cei spre care vezi că înclină inima ta prin patima poftei. Prin aceasta te eliberezi şi de slava deşartă. Căci slava deşartă e soaţa dorinţei de a plăcea oamenilor. Şi dorinţa de a plăcea oamenilor e soaţa îndrăznelii. Iar îndrăzneala este pecetea

[420] Îndrăzneala e contrară sfielii şi respectului faţă de taina omului. Ea trece peste om în mod grosolan ca peste un obiect. Ea ispiteşte pe cel slab, se joacă cu el fără nici-o sfială, îl amăgeşte, îl exploatează.

tuturor patimilor[420]. Iar cel ce face pomenirea sfinților fără slava

deşartă, socotind că o face aceasta din îndemnul lui Dumnezeu, şi nu dela sine însuşi, se face împreună părtaş cu

aceştia şi ia plata dela Stăpînul lor[421].

Iar ceeace îl ajută pe cineva să scoată din sine răul ce-l are în sine este grija de mîntuirea sufletului şi iubirea față de Dumnezeu şi pocăința sinceră.

Ascultă, fiule, şi din cele arătate înțelege cele nearătate. Cînd ai vre-o suferință în trup, te înfrînezi dela lucrurile care te vătăma; dar atunci de ce nu lupți să te înfrînezi şi cînd suferă sufletul ? E nevoe şi atunci de multă silință şi durere, cum zice Apostolul: „îmi asupresc trupul si-l duc ca pe un rob" (I Cor. 9, 27). Foloseşte puterea ta şi Dumnezeu te va ajuta prin rugăciunile sfinților[421 b]. Căci însetează să vază mîntuirea noastră Cel ce s-a jurat pe Sine că „nu voeşte moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă şi să fie viu" (Ez. 18, 23).

Multă putere urcă din locul acesta dela rugăciunile slujitorilor adevărați ai lui Dumnezeu pentru noi toți; căci sînt încredințat că nu-i ruşinează Domnul. Adaugă şi tu cei doi bănuți ai tăi şi-L vei bucura pe El ca şi văduva aceea. Şi leagă barca ta de corabia Părinților tăi şi te vor cîrmui spre Iisus[422], care poate să-ți hărăzească smerenie, putere,[42 b] înțelegere,

Ea aprinde şi susține patimile în cel ce îndrăzneşte şi îl trage şi pe celălalt la suprafața ființei lui. îndrăzneala e superficialitate şi trivalitate. Ea deschide uşa tuturor păcatelor şi patimilor, neținînd seama că prin aceasta le dă drumul să năvălească în sanctuarul ființei omeneşti. Ea nu se teme nici de Dumnezeu. îndrăzneala e dovada însoțirii superficialității şi grosolăniei cu supraprețuirea eului propriu.

[421] Ia plata dela Domnul sfinților pentru că pomeneşte pe cei iubiți de El. Căci prin aceasta intră şi cel ce face aceasta în comuniune cu ei, în unire cu ei, împărtăşindu-se şi ei de iubirea ce o are Dumnezeu față de ei. Dacă Dumnezeu iubeşte pe oameni pînă ce sînt încă păcătoşi şi de aceea vrea să-i mîntuiască, cu atît mai mult îi iubeşte pe cei ce fac voia Lui din ascultare şi iubire față de El. [421 b] Concură în mod activ silința omului, Dumnezeu şi rugăciunile sfinților. Toate se adună spre mîntuirea fiecăruia.

cunună, veselie. Amin.

262. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Fiindcă sînt mai tînăr şi fără minte şi mi s-a încredințat o slujire, te rog, Părinte, să ceri pe seama mea mai întîi*

înţelegere, ca să pot face lucrul aşa cum trebue şi să spun un cuvînt şi să tac la vremea potrivită şi ca în cele ce am îndoială să chem pe Dumnezeu şi rugăciunile tale ca să mă ajute şi să nu rătăcesc.

Răspunsul lui Varsanufie: E mare bucurie să ceară cineva un lucru cu frica lui Dumnezeu. Acesta va îndrăzni (să creadă) că cererea lui se va împlini[423]. Dar ascultă frate ! Dacă ceri sămînţă pentru ogorul tău, cultivă-l pe acesta

[422] Într-o mînăstire urcă, împletite în mod continuu, rugăciunile vieţuitorilor spre Dumnezeu. Aceasta îl face pe fiecare prezent în ea în mod deosebit; Rugăciunea aceasta a tuturor îi uneşte pe toţi între olaltă şi cu Dumnezeu. Aci sobornicitatca Bisericii e înfăptuită într-un mod deosebit de accentuat. Şi în ea are loc nu numai o unire a vieţuitorilor din ea, ci şi a lor cu sfinţii şi cu toţi cei vii din lume, pomeniţi în rugăciunile lor. Un loc asemănător este şi locaşul oricărei biserici, unde, se fac des rugăciuni în comun şi se pomenesc sfinţii, morţii şi rudeniile şi cunoscuţii celor din biserică. Rugăciunea ta, intrînd în acest puternic curent suitor al rugăciunii comune, e dusă şi ea la Dumnezeu de către el.

[422 b] Puterea dată nouă de Hristos devine puterea noastră, care e şi efort al nostru. Nu se poate despărţi între puterea lui Hristos şi efortul nostru şi între darurile lui Hristos şi virtuţile noastre.

[423] Această îndrăzneală către Dumnezeu este altceva decît îndrăzneala faţă de oameni. Ea nu înseamnă conştiinţa superiorităţii şi superficialitate, căci cine se poate socoti, dacă cugetă serios la sine, superior lui Dumnezeu şi cine poate rămînea în astfel de superficialitate ? Ea e încrederea copilului în iubirea tatălui său; încrederea omului duhovnicesc că Dumnezeu îl va scăpa din necazul ce-l împresoară. Ea e îndrăzneala însoţită cu frica, sau cu recunoaşterea nesfîrşitei puteri şi iubiri a lui Dumnezeu, care nu trebue dispreţuită.

ca să-l pregăteşti pentru primirea seminţei. Căci despre pămîntul cel prea bun şi cultivat se spune că a dat cîte „o sută" de roade pentru una (Mc. 4, 8). Cît despre datoria de a nu împiedica puterea mea să fac cît pot, nu o voi împiedica pentru porunca lui Dumnezeu, dar mărturisesc slăbiciunea mea de a nu putea să dăruesc cît cere ea. De aceea sînt un nevrednic. Dar dacă crezi, vei lua prin credinţa ta nu numai atîta cît îţi pot dărui pe măsura mea, ci cît ai nevoe[424]. Căci cunoaşte Dumnezeu cele de care ai nevoe înainte de a cere tu (Mt. 6, 8)[425]. Nu te îndoi deci şi cred că Dumnezeu îţi va da nu pentru mine, ci pentru credinţa ta. înainte de toate smereşte-te înaintea lui Dumnezeu. „Căci celor smeriţi le dă

har" (Prov. 3, 34) în Hristos Iisus. Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

263. *Acelaş a întrebat pe celălalt Bătrîn: Cum să mă folosesc de înțelesul acestui răspuns al Bătrînului*

Dumnezeu ne cere nouă numai cît putem. Dar noi nu dăm nici cît putem, datorită moleşelii noastre, pricinuită de voia noastră. De fapt nu vrem să dăm cît putem. Chiar dacă aş da cît pot, aceasta ar fi şi ea cu mult sub ceeace e necesar pentru curățirea mea de păcate, pentru mîntuirea mea. Dar mila lui Dumnezeu împlineşte nu numai ce nu pot de fapt să dau ci şi ceeace lipseşte din ceeace pot să dau. Se cere numai să crezi în dărnicia Lui. Aceasta este îndrăzneala credinței. Şi Dunmezeu va da, datorită credinței, nu numai pe măsura credinței noastre, ci cît ne e de nevoe.

[425] Dumnezeu ne dă chiar mai mult decît cerem noi, căci noi nu cunoaştem nici măcar cele ce ne sînt de trebuință. Tatăl dă copilului mai mult decît băinueşte el în cererea lui nepricepută. Căci ştie mai mult decît copilul ceeaee îi trebue. Dumnezeu se, mulțumeşte să manifestăm conştiința că toate ne vin dela El.

De vrei să afli cum să te foloseşti de înțelesul acestui răspuns al Bătrînului, el este aşa: Cînd voeşti să vorbeşti sau să faci un lucru, adu-ți aminte de numele Bătrînului şi Dumnezeu va semăna în inima ta ce trebue să faci sau să grăeşti. Dar cu smerenie, ca să nu pierzi darul acesta[426].

264. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Ți-ai făcut milă. Părinte, cu slăbiciunea mea şi mi-ai dat sfatul ca în toate cele ce voi zice sau voi face să chem numele lui Dumnezeu şi rugăciunile tale. Urmînd acestui sfat iată că umblu bine şi mă silesc să lucrez sau să vorbesc după voia Lui. Dar mi se întîmplă ca din lenevie să uit uneori aceasta. De aceea te rog să-mi ceri dela Dumnezeu trezvie şi să nu mă lase să rătăcesc după voia mea. Te mai rog ca dacă, chemîndpentru un lucru numele lui Dumnezeu şi cerînd rugăciunile tale, rămîn în îndoială cum să lucrez sau să nu lucrez, să-mi spui ce trebue să fac pînă la urmă ? Si iarăşi dacă se întîmplă să fiu întrebat despre un lucru înainte de a chema pe Dumnezeu, sau de a mă gîndi ce să spun, şi dacă cel ce întreabă voeşte îndată un răspuns, luat astfel pe scurt, ce să fac ? Şi-ti mai cer să te rogi să-mi pot stăpîni ochii, că hoinăresc de multe ori.*

R ă s p u n s : Dacă primeşte cineva o poruncă sau o părere sau un răspuns dela Părinți despre vre-un lucru şi din uitare sau lene nu-l împlineşte, cunoscînd că a greşit, să se pocăiască şi-l va ierta pe el Dumnezeu. Dar de ce ai scris, frate, numai despre trezvie ? Eu mă rog pentru tot darul cel bun, ca să ți-l hărăzească Dumnezeu şi ca să rămînă cu tine în veac. Iar de ți se întîmplă să trebuiască

Gîndeşte-te la Bătrîn şi te va face să-ți dai seama cum ar lucra sau cum ar gîndi el şi să te sileşti, din puterea lui Dumnezeu, să faci la fel.

să faci un lucru după ce ai chemat pe Dumnezeu şi ai cerut rugăciunile sfinților şi ai rămas totuşi în îndoială, fă-l, căci aceasta e voia lui Dumnezeu şi eu îl voi ruga pe El pentru acel lucru. Iar dacă, întrebat fiind, ți se cere să răspunzi îndată, dat fiindcă nimic nu se mişcă mai repede ca mintea, trimite-o la Dumnezeu şi El îți va da ce să răspunzi fără grijă[427].

Ceeace păzeşte ochii de hoinăreală şi omul întreg de orice rău este smerenia. Ea este unul din marile daruri de care ți-am spus că le cer pentru tine, dacă adaugi şi tu puterea ta. Ia aminte la tine şi însuți Dumnezeu îți va da mîna şi va face mila Lui cu tine[427 b].

265. *Cererea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Te rog, prea milostive Părinte, ia seama la orbirea sufletului meu. Şi te rog iarăşi să ceri pentru mine lumina în inima mea, ca să pot deosebi judecata dreaptă de cea întru ascuns sucită; pentru că mă tem să-i cred ei* [428]*. Căci îmi dau seama că de multe ori nu văd că înfățişez cuiva un lucru cu patimă. Şi mi-am cercetat gîndul să văd dacă îi place să se înfățişeze un lucru în felul acesta, prin altul, fără să recunosc că şi eu l-am*

Dumnezeu, cu care mintea ta se poate pune îndată în legătură., te va face să răspunzi în mod cumpănit şi plin de răspundere întrebării ce ți se pune.

[427 b] Dacă nu iei aminte la tine, dacă eşti împrăştiat în tot felul de lucruri, nu te poți întîlni cu Dumnezeu şi nu poți prinde ajutorul ce ți-l dă, spre sporirea ta duhovnicească. Un astfel de om nu are smerenie, căci nu se întîlneşte cu mărimea puterii lui Dumnezeu în taina ființei sale.

[428] Termenul grec Aoyialjda are şi înțelesul de gînd, dar şi de judecată. Amîndouă implică şi o preferință pentru bine sau pentru rău. De aceea poate exista şi o judecată sucită, şerpuită în ascuns, dar dîndu-şi la suprafață o aparență de dreptate, de logică. Chiar cel ce o formulează îşi dă în parte seama că judecata lui, la aparență dreaptă, e în ascuns vicleană, înşelătoare, sucită. Părinții duhovniceşti ai Răsăritului au fost foarte preocupați de mijloacele prin care pot fi deosebite aceste judecăți sucite de cele drepte.

înfăţişat altuia aşa şi că aceasta nu i-a plăcut. Se mai întîmplă iarăşi că nu mi se pare că încep să fac sau să spun un lucru cu patimă, dar între timp, în vreme ce-l fac sau îl spun, gîndul meu se îndulceşte gîndul meu de el. Ce voi face, deci, ticălosul de mine ? Dar şi în alt chip mă supără lucrarea patimei acesteia, mai bine zis inima mea iubitoare de slavă. Căci se întîmplă că îmi vorbesc unii despre un lucru şi înainte de a-l face alţii, se uneşte cu ei şi se îndulceşte, ca pricepîndu-l cu gîndul meu[4429]*. Te rog, Părinte, roagă-te să mi se dea putere să tac. Căci mă mir cum ştie inima mea că toate acestea sînt nimic, ba îl şi golesc pe om de tot binele, pentru că se îndulceşte de ele.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Fără osteneala inimii nu ajunge cineva să deosebească gîndurile[430]. Deci eu mă rog lui Dumnezeu să-ţi dea ţie aceasta. Să se obosească inima ta puţin şi Dumnezeu îţi va da ceea ce ceri. Şi în toate acestea e la fel. Cînd îţi va hărăzi Dumnezeu darul acesta, vei deosebi prin Duhul Lui, cu rugăciunile sfinţilor şi cu osteneala dureroasă a inimii, gîndurile unele de altele. Iar cînd vezi un lucru care-ţi

E vorba în aceste propoziţii de patima slavei deşarte. Cel ce se roagă de sfat arată cum atunci cînd spune sau face ceva simte că leagă de împlinirea sau spusa acelui lucru mîndria că-l face sau îl spune el. Apoi arată cum observă că altul spune sau face un lucru amestecînd în aceasta mîndria, dar nu recunoaşte că şi el lucrează la fel. În sfîrşit observă cum, arătînd că pricepe ceeace îi spune altul, manifestă şi în aceasta mîndria.

[430] Odată ce o judecată strîmbă sau un gînd strîmb nu poate fi deosebit de o judecată dreaptă, sau de un gînd drept, ci prin temeiuri teoretice şi prin iubirea de rău, legată în ascuns de judecata strîmbă sau de gîndul strîmb, Domnul le poate socoti pe acestea drepte, numai prin lupta de a deslipi inima de legătura ei ascunsă cu răul, se poate da pe faţă judecata strîmbă sau gîndul strîmb.

aduce un gînd, taci, cum ai auzit dela fiul meu adevărat după

Dumnezeu[421], de care trebue să asculţi în privinţa oricărui gînd. Căci nu-ţi grăeşte dela sine, ci ceeace îi dărueşte lui Dumnezeu spre folosul fiecăruia. Dumnezeu să te acopere şi să-ţi dea putere să taci în toate şi har ca să cunoşti cînd trebue să vorbeşti fără patimă. Căci inima ta nu ştie în chip desăvîrşit că ele întinează pe om. Pentru că altfel nu te-ar lăsa să te îndulceşti cu ele.

266. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Marea milă pe care o ai faţă de mine păcătosul mă face iarăş să îndrăznesc să te tulbur. Luminează-mă cum trebue să se ostenească inima mea ca să vină în ea darul deosebirii. Lămureşte-mă, Părinte, şi în privinţa pomenirii neîncetate a lui Dumnezeu, dacă mă socoteşti vrednic; şi dă-mi putere pentru ea. Căci gîndul meu îmi priciuneşte frică, pentru că nu pot să o ţin. Pentru aceea te rog, Stăpîne, arată-mi, dacă acest lucru îmi este spre folos. Căci cred că îndată ce iese cuvîntul din gura ta, naşte în inimă putere.*

Răspunsul lui Varsanufie: A-ţi osteni inima ta înseamnă a te ruga pururea lui Dumnezeu să nu te lase să rătăceşti, sau să umbli după voile tale. Prin aceasta vii la deosebirea gîndurilor (la dreapta socoteală). Cît despre pomenirea neîncetată a lui Dumnezeu, sau despre ocuparea cu El, pune numai începutul şi nu te teme. căci te va întări şi îţi va da putere Dumnezeu. Seamănă numai cu nădejde, ca să seceri iară să slăbeşti. Bine cuvîntat este Dumnezeu care te binecuvintează să pui începutul şi-ţi va da putere să stărui după măsura ta.

De la Ava Serid.

267. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Deoarece mi-a venit şi alte daţi de multe ori puţină căldură în cîteva zile şi apoi a încetat şi amintirea ei o păstrez şi acum de o oră cu plăcere şi de o oră cu sila, mă înfricoşează gîndul ca nu cumva, precum înainte, tot aşa şi acum să mă părăsească iarăşi acea puţină căldură şi să-mi pierd sufletul cu desăvîrşire, te rog, bunule Părinte, nu mă părăsi şi iartă-mi ce este ceeace alungă amintirea aceasta şi căldura. Cere pentru mine şi paza simţurilor, pentru că de multe ori sînt robit prin ele şi mai ales cînd inima caută un prilej pentru aceasta. Căci aceasta dela sine, dusă de un anumit scop, izvorăşte din ea amintiri pătimaşe sau nebune, sau gînduri nepotrivite cu vremea. De aceea te rog, puternice Părinte în Domnul, dărueşte-mi mie, slugii tale, trezvie, ca să înţeleg gîndurile ce-mi intră în inimă şi ca să ştiu ce trebue să fac cu ele, ca să nu mă despartă de binecuvîntarea ta. Mai lămureşte-mă şi în aceasta: dacă fac sau spun vre-un lucru în care sînt, precum mi se pare, ferit de păcat de către Dumnezeu, trebue oare, după ce am isprăvit, să mulţumesc lui Dumnezeu ? Şi aceasta duce la iubirea lui Dumnezeu ? Sau nu trebue să primesc nicidecum gîndul că am ocolit păcatul, ci mai degrabă să-mi*

caut greşeala în ceeace am făcut sau am spus, şi ca urmare să cer iertare pentru aceasta ?

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Osteneşte-te întru durerea inimii să le agoniseşti pe acestea şi Dumnezeu ţi le va da în chip neîncetat, înţeleg căldura şi rugăciunea. Căci ceeace le alungă este uitarea. Iar aceasta se naşte din negrijă. Cît priveşte paza simţurilor, să ştii că tot darul se dă prin oboseala inimii. Iar darul trezviei nu lasă gîndurile să intre. Şi chiar dacă intră, nu le lasă să ne

vateme. Dumnezeu să-ţi dea trezvia si veghea . Căci e o poruncă care spune: „întru toate mulţumiţi" (I Tes. 5, 18); dar mai ales în ceeace mi-ai arătat mie. Dar e de folos şi a-ţi cerceta greşalele şi a cere iertare.

268. *Cererea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Mă rog ţie, Părinte sfinte, cere pentru mine putere dela Dumnezeu, că ceeace îmi poruncesc mie cînd sînt singur, întîlnindu-mă cu fraţii, lapăd şi mă tem ca nu cumva obişnuindu-mă să păcătuesc şi, rămînînd numai la părerea de rău, fără să mă îndrept, să stărui în păcatele mele şi să mor. Ştiu că îmi sînt de folos necazurile împreunate cu patimile, pentru că zdrobesc învîrtoşeala sufletului meu; şi să nu-mi fie mie, lipsitului de minte, să doresc uşurare de ele. Dar te rog, Părinte, să-mi ajuţi prin rugăciunile tale, ca, dacă îmi este de folos, să nu fiu biruit neîncetat*[433] *şi să nu aibă necaz inima mea pentru aceasta.*

Trezvia şi veghea e atenţia neîncetată la tine ca să nu intre nici un gînd îndoelnic în privinţa calităţii lui. Dar e şi o conştiinţă continuă a prezenţei lui Dumnezeu, unită cu rugăciunea. Căci numai din puterea sa omul nu poate rămîne în această trezvie în mod neîncetat. Trezvia nu e numai o atenţie cu scop negativ: de neprimire a gîndurilor necuvenite, ci mai ales o lucrare pozitivă: o atîrnare necontenită a gîndului de Dumnezeu. Iar aceasta nu se susţine nici ea cu puterea noastră, ci are la baza ei un sentiment de răspundere, pe care nu ni-l impunem numai noi, ci e susţinut în noi mai ales de Dumnezeu. Iar în sentimentul responsabilităţii trăim relaţia justă între noi şi Dumnezeu, trăim poziţia noastră adevărata, sau sîntem conştienţi de ceeace sîntem de fapt noi. Nu te poţi cunoaşte dacă nu te situezi exact unde eşti, cum e cazul cu cei ce nu ştiu de Dumnezeu. Căci a şti ce eşti înseamnă a cunoaşte relaţia ta cu supremul izvor al existenţei tale.

[433] Întrebătorul îşi dă seama că ispitirea prin patimi şi chinul luptei împotriva lor înseamnă o continuă ameninţare; totuşi se roagă să nu-i înceteze lupta şi să fie biruit de patimi prin ispitele ce le trezesc, ca să nu cadă în învîrtoşarea produsă de ele. Mai bine să rămînă în

432

R ă s p u n s: Nimenea sa nu spună cuiva: „Fii fără grije, că-ţi port eu grija ta". Căci îşi va călca făgăduiala. Ci trebue să adauge puţină străduinţă şi cel legat cu sarcina şi să facă şi el tot ce poate pentru a păzi cu trezvie poruncile Părinţilor lui. Şi de cade odată, să se ridice iarăşi. Şi mă încred în Dumnezeu că chiar dacă ar fi răpit odată, de se va strădui iarăşi nu va cădea în obişnuinţă, nici în nepăsare. Ci Dumnezeu îl va duce iarăşi în ceata celor ce se ostenesc şi nu-i va lăsa sufletul pînă ce nu-l va ridica la măsura înaltă, la bărbatul desăvîrşit (Ef. 4, 13). Deci să nu te moleşeşti, ci lucrează cît se întinde timpul înaintea ta. Fii ascultător, supune-te şi-ţi va veni într-ajutor Dumnezeu, Cel care „celor smeriţi le dă har, iar celor mîndri le stă împotrivă" (Prov. 3, 20). Zi neîncetat: „Iisuse ajută-mi", şi-ţi va ajuta. Dumnezeu să-ţi slobozească sufletul de patimile de ocară, fiule.

269. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Mă închin ţie, milostive Părinte şi doctor al sufletului meu bolnav. Vai mie, ce mi-ai arătat şi spre ce ţintă mă atragi; şi unde sînt, legat, prin reaua obişnuinţă. Căci chiar dacă sînt deslegat puţin, iarăşi mă întorc*

chinul luptei. Omul poate avea sufletul său mereu conştient de ameninţarea în care se află, cînd luptă cu patimile, sau ajuns pentru totdeauna deasupra lor. Dar la această stare nu ajung decît cei desăvîrşiţi printr-o luptă îndelungată. Ceilalţi e bine să rărnînă în această luptă. Cei pătimaşi în mod continuu sînt învîrtoşaţi continuu. Nu poartă nici o luptă. Nici-o lumină nu străbate la sinea lor, sau nu face arătată sinea lor. Sînt îngropaţi cu totul. Cei ce nu sînt îngropaţi cu totul în patimi, ci luptă de cîte ori sînt ispitiţi de ele ca să nu cadă sub puterea lor, îşi apără sinea lor de îngroparea totală sau cîştigă puterea de a şi-o ţine descoperită, prin lupta continuă cu ispitele patimilor.

înapoi spre a răspîndi şi a prim[434]*. Şi dacă nu m-aş ruşina de bunătatea lui Dumnezeu şi de mila ta, ştiind prin cîte osteneli m-ai adus la picioarele tale, aş fi ajuns la desnădejde. Căci cînd sînt acoperit prin rugăciunile tale umblu cu pace. Dar cînd mă desvelesc puţin* [435]*, ca să se arate voinţa mea, îndată sînt biruit. Cînd şed de dimineaţă în chilie îmi vine gîndul să duc cuiva un răspuns şi ies. Şi după ce am împlinit aceasta, nu mai am poftă să mă întorc, ci mi se înşiră motive după motive care s-ar putea deslega şi fără mine, pînă ce mă rănesc. Şi aşa vin de-abia pe seară în chilia mea cu multă scîrbă şi întunecare şi nemulţumire sufletească, neştiind ce să fac. De*

aceea iartă-mă, Părinte sfinte, înaintea inimii tale, care vede toate. Fii cu mine după mila ta, aşa precum vrei şi precum ştii. Căci eu nu ştiu ce să-ţi spun, decît iartă-mă pentru Dumnezeu.

R ă s p u n s: Frate, nu se cuvine să-ţi pierzi nădejdea din pricina acestora precum nici cîrmaciul corăbiei izbite de valuri nu-şi pierde nădejdea scăpării lui, ci mai degrabă cîrmueşte corabia pînă ce o duce la liman. Aşa şi tu, aflîndu-te robit şi tulburat de vre-un lucru, gîndeşte-te la începutul drumului, zicînd cu proorocul: „Şi am zis, acum încep" (Ps. 76, 11). Cearcă lucrurile de pot fi făcute prin fraţi sau prin tine [436]. Şi iată-te din nou pe cale. Căci grija de tine cu gîndul la Dumnezeu e o lucrare duhovnicească, săvîrşită pe potriva mîntuirii sufletului. Şi lucrează după puterea ta, că nu cumva nişte lucruri mici să te scoată la timp nepotrivit din chilia ta. Căci aceasta este o uneltire drăcească. Ia aminte la tine cu

A răspîndit răul la alţii şi a-l primi dela alţii şi dela demoni înseamnă a nu fi eliberat de el, sau a fi eliberat cîte puţin din cînd în cînd.

[435] E bine să nu mă desvelesc de grija de mine a unui părinte duhovnicesc şi de ajutorul lui Dumnezeu.

[436] Cearcă de vezi dacă ai trebuinţă şi de ajutorul fraţilor ca să scapi de ispite.

înţelepciune şi Dumnezeu îţi va ajuta prin rugăciunile sfinţilor. Amin.

270. *Cererea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn să poarte păcatele lui.*

R ă s p u n s: Frate, măcar că nu ceri un lucru peste puterile mele, dar îţi arăt măsurile iubirii care se forţează pe ea să se ridice la cele mai presus de măsurile ei . Sînt uimit de persoana ta (de cererea ta) şi primesc să o port [438]. Dar cu condiţia ca să porţi şi să păzeşti şi tu cuvintele şi poruncile mele. Căci sînt mîntuitoare şi păzindu-le, vei trăi neacoperit de ruşine [439].|

271. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş mare Bătrîn despre poruncile de care i-a spus; şi cererea să fie împuternicit să le păzească pe ele* .

Iubirea omului are pe de o parte o măsură, dar pe de alta năzueşte să se ridice peste măsura ei, sorbind din iubirea nemăsurată a lui Dumnezeu.
438 Persoana omului care-şi care în față expresia concentrată, este o taină care cu toată tocirea ei uimeşte pe cel ridicat din starea tocită a omului pătimaş. De aceea, cu toate păcatele ei, ea îl îndeamnă pe acesta să o ia asupra sa, să lupte pentru ea, să sufere pentru ea, ca să o scoată şi pe ea din tocirea pierzătoare în care se află.
439 Omul duhovnicesc îl ia asupra sa pe cel încă slab, dar nu-l ia şi nu-l poate duce ca pe un obiect la mîntuire, la starea eliberată de patimi, de persoană deplin realizată. Ci ajutat de cel ce-l poartă, acesta trebue să facă şi el tot ce poate pentru a se eliberă de robia patimilor, pentru a ajunge la starea de om adevărat, de persoană realizată, liberă.
440 E un schimb continuu de cereri. Nici unul nu se socoteşte în stare să împlinească ceva singur fără celălalt şi fără Dumnezeu, ultimul izvor al puterii.

R ă s p u n s: Cel ce a împuternicit pe Părinții noştri, să împuternicească, frate, şi iubirea ta, şi să-ți dea înțelegere duhovnicească ca să înțelegi toate lucrurile tale. Dar tu păzeşte-ți limba de grăirea deşartă şi pîntecele de plăcere şi pe aproapele păzeşte-l de mînia ta. Agoniseşte neîndrăznirea, neprețuirea de sine, dragostea față de tot şi ținerea lui Dumnezeu totdeauna în minte, gîndindu-te că odată te vei arăta în fața lui Dumnezeu. Să le ai pe acestea în tine şi pămîntul tău va aduce cîte o sută de roade lui Dumnezeu. Căruia fie slava în veci. Amin.

272. *î n t r e b a r e : Ce înseamnă, Părinte, neprețuirea de sine ?*

Frate, neprețuirea de sine înseamnă a nu se socoti pe sine de-o potrivă cu cineva şi a nu spune despre un lucru bun: „eu l-am făcut" [441].

273. *Cererea aceluiaş către acelaş mare Bâtrîn de a-l ajuta în pocăința pentru călcarea poruncilor ce i s-au dat. Şi întrebare, cum trebue să se pocăiască ? Şi dacă în caz de călcare, se desființează testamentul ?*

R ă s p u n s: În numele lui Dumnezeu, în privința cererii tale să-ți fie precum ai cerut. Păzeşte-te de aci înainte să nu cugeti despre tine lucruri mari ca sa nu

Neprețuirea de sine este o detaşare de sine, o nepreocupare de valoarea sa şi o împăcare cu această atitudine față de tine şi din partea altora. Ea nu are sens decît în conştiința acută a relației tale cu Dumnezeu. Căci numai în relație cu El socoteşti că tot ce eşti şi faci datorezi lui Dumnezeu şi că Dumnezeu ştie ce face El pentru tine şi cîtă silință ai pus tu ca să înmulțeşti darul ce ți l-a dat. Aceasta îți dă o linişte continuă, o netulburare de pe urma faptului că nu eşti recunoscut de alții în valoarea ta. Eşti liber şi de tine şi de părerea celorlalți. Îl socoteşti numai pe Dunmezeu ca judecător drept.

pierzi toate [442]. Şi cînd calci vre-o poruncă, aleargă la pocăință. Şi să nu o disprețueşti ca unul ce ai avea un plastore pentru rană, ca să nu ajungi la stări si mai rele [442] . Unindu-ți mîna ta cu a mea, testamentul meu pe seama ta va rămîne asigurat. Dacă nu, cum te va milui Dumnezeu ca să asculți si să păzeşti sfaturile mele în Hristos ? Amin.

274. *Acelaş către acelaş mare Bătrîn: Cererea rugăciunii ca să nu se despartă de ocrotirea lui nici chiar în veacul viitor.*

R ă sp u n s: Dacă ai fi înțeles, fiule, spusele mele, ai fi putut afla că ți-am dat o arvună a mîntuirii sufletului tău. Nu socoti deci că mă înşel, nici că vreau să te despart de fiii mei adevărați care se mîntuesc şi de Dumnezeu. Dar strădueşte-te şi tu să nu te desparți de o astfel de viață. Căci nici Apostolul n-a despărțit pe cineva, ci a zis: „Iar dacă necredinciosul se desparte, să se despartă" (I Cor. 7, 15). Dar să nu se împlinescă şi cu tine aceasta, însă ți s-a spus spre asigurare să iei aminte la tine însuți, ca să te strădueşti să nu cazi din aşteptarea acesteia şi din nădejde, întăreşte-te deci în Domnul care a spus ucenicilor Săi să ia putere de sus (Lc. 24, 40).

275. *I n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: Cînd cineva se socoteşte pe sine mai prejos de toată zidirea, dar viețuirea nu-i conglăsueşte cu aceasta, ce se poate spune ?*

Cînd te închipui lucru mare, nu mai vezi realitatea cu adevărat mare, cea mai mare şi mai bogată care este Dumnezeu şi nu mai eşti în comunicare cu ea. Te-ai îngustat limitele tale. [442 b] Ieşi din pierderea de tine, din superficialitatea ta prin pocăință, ca să nu te scufunzi şi mai mult în gol.

R ă s p u n s: Cînd vieţuirea cuiva nu e deopotrivă cu socotinţa lui despre sine, nici aceasta nu-i adevărată, ci e o amăgire pricinuită de draci.

276. *A aceluiaş către acelaş: Părinte, cînd nu numai mă socotesc mai prejos de toată zidirea, ci cînd, cercetîndu-mi conştiinţa, mă aflu obligat şi de ea să mă socotesc mai prejos de toată zidirea, îşi bat şi atunci dracii joc de mine.*

R ă s p u n s: Acum, frate, ai început să păşeşti o leacă drept. Căci în conştiinţa aceasta stă adevărul. Dar Dumnezeu să te ducă la măsura desăvîrşită de a te socoti de fapt mai prejos de toată zidirea [443]. Fii tare în Domnul !

277. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Care cale mîntueşte: cea prin osteneli, sau cea prin smerenie ? Şi despre uitare.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, osteneala adevărată nu este fără smerenie. Căci osteneala în sine este deşartă [444].

Nu e vorba ca omul să se socotească de mai puţină valoare decît creaţiunea minerală, vegetală sau animală, ci decît omenirea întreagă la un loc. Şi mai prejos de puterea care a creat şi susţine lumea. Dar e şi în lume o putere şi o rînduială care întrece nemăsurat puterea mea de a o fi produs.

[444] O osteneală fără smerenie îl face pe om să-şi atribue lui, ca ultim izvor, puterea de a fi împlinit faptele lui, deci de a nega provenirea puterii lui dela Dumnezeu. În smerenie este conştiinţa omului de a avea totul, deci şi puterea arătată în osteneală, dela Dumnezeu. Dacă n-ar fi această conştiinţă, n-ar fi nici smerenia, sau smerenia ar fi fără rost. Pentru ce să mă smeresc în faţa unei lumi cu care sînt una în sens panteist ? Nu mă pot smeri decît în faţa unei conştiinţe înzestrată cu puterea de a fi creat toate, deci şi pe mine, şi de care

Căci zice: „Vezi smerenia mea şi osteneala mea şi iartă toate păcatele mele" (Ps. 24. 18). Cel ce le are deci pe amîndouă acestea, ajunge repede. Iar cel ce are smerenia unită cu nepreţuirea de sine, dobîndeşte acelaş rezultat. Căci nepreţuirea de sine ţine locul ostenelii. Dar cel ce are numai smerenia în sine, intră şi el, dar mai cu întîrziere. Deci cel ce voeşte să ţină smerenia adevărată să nu se preţuiască în ceva. Aceasta este adevărata smerenie.

Cel ce primeşte focul, pe care a venit Domnul să-l arunce pe pămînt, nu ştie de uitare şi de luarea în robie, avînd totdeauna simțirea focului [445]. Ia pildă dela focul material. Dacă omul trage să moară şi se aduce focul aproape de el, îndată simte durerea. Şi în orice lucru, dacă omul uită de sine dar e atins cu un cărbune aprins, nu mai rămîne nici-o clipă în uitarea de sine. Focul, frate, nu se stinge, căci în acest caz n-ar fi foc. Deci dacă vrei să te izbăveşti de uitare şi de luarea în robie, nu poți altfel decît cîştigînd focul duhovnicesc. Acesta le topeşte pe acele. Iar focul acesta îl cîştigă cineva prin dorul de Dumnezeu. Frate, dacă inima ta nu se osteneşte cu durere să caute pe Domnul, nu poți spori. Dar dacă te îndeletniceşti cu acestea, ajungi acolo. Căci zice:

„îndeletniciți-vă şi cunoaşteți" (Ps. 45, 10). Domnul să-ți dea să

ştiu că depind întru toate. Unde e delicatețea smereniei, e conştiința de Dumnezeu. Altfel e justificată orice aroganță grosolană, cu toate conflictele produse de ea.

[445] Uitarea e ca o luare în prinsoare de patimile sau de duhurile nevăzute care le aprind. Căci cel ce uită de sine e dus de patimi unde nu voeşte. Libertatea adevărată e strîns unită cu conştiința de sine şi aceasta e una cu conştiința dependenței absolute a omului de Dumnezeu cel personal şi deci cu smerenia, cu conştiința poziției sale adevărate în cadrul realității. Iar conştiința dependenței de Dumnezeu e ca un foc continu, care-l ține pe om treaz, e ca o ardere spirituală continuă.

înțelegi acestea şi să te osteneşti cu ele.

278. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Părinte, ce este smerenia ? Şi ce este nepreţuirea de sine ? Şi ce este zdrobirea inimii ? Cîştigă cineva smerenia dispreţuindu-se el însuşi pe sine în inimă ? Sau e nevoie şi de osîndirile din afară, de către oameni ? Şi oare trebue cel smerit în cuget să-şi grăiască cu smerenie şi să facă lucruri smerite ?*

R ă s p u n s: Smerenia este nepreţuirea de sine în toată fapta şi tăierea voii proprii în toate. Dar şi primirea netulburată a celor ce vin din afară [446]. Aceasta este smerenia adevărată, în care nu-şi găseşte loc slava deşartă. Dar nu trebue să caute cel

Toate zvîcnirile egoiste, toate pornirile inferioare, toate încercările din afară care vreau să te domine, sînt biruite de smerenie. Ea e libertatea desăvîrşită prin comuniunea cu Dumnezeu. Cel smerit nu ştie decît de Dumnezeu, dar simte intens pe Dumnezeu ca partener de comuniune în libertatea.

[447] Cînd spui altuia: „Iartă-mă", nu te mai poate domina. Căci sau răspunde iertîndu-te, deci ne mai socotindu-te dator lui, sau refuză să te ierte şi în acest caz e un pătimaş care-ți rămîne inferior ca un rob patimii. Dar în acest caz nu-l dispreţuieşti, ci îl compătimeşti. Însă nu din superioritate, ci din durere pentru suferința lui. La fel se întîmplă cînd îi spui: „Roagă-te pentru mine".

[448] A umbla după o grăire deşartă, înseamnă a risca să fii admirat de alții pentru această grăire. La fel a alerga la lucruri sau fapte smerite.

smerit în cuget o grăire smerită. Ci ajunge să zică: „Iartă-mă, sau roagă-te pentru mine" [447]. Nici nu trebue să alerge dela sine după fapte smerite. Căci amîndouă pricinuesc slavă deşartă şi nu-l lasă pe cineva să sporească . Ci sporirea stă în a primi să ţi se poruncească fără să te împotriveşti. Iar dispreţuirile sînt de două feluri: una din inima ta, alta dela osîndirile ce ţi se aduc din afară. Dar e mai mare cea care-ţi vine din afară. Căci cea din inima ta nu cere atîta osteneală pentru a o suporta, ca cea dela oameni, care pricinueşte o mai mare durere în inimă. Iar zdrobirea inimii stă în păzirea inimii tale [449].

279. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: De e lăudat cineva de altul, e bine să nu răspundă ca să-şi arate modestia ?*

R ă s p u n s: Mai mult foloseşte tăcerea. Căci dacă răspunde se află pe sine primind laudă. Iar aceasta e slavă deşartă. Asemenea şi ceeace se arată ca modestie în răspuns este slavă deşartă [450]. Căci cele pe care le spune el în acest caz despre tine, dacă le-ar spune altul nu le-ar putea suporta [450 b].

280. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dar se poate întâmpla ca acela să-şi închipuie din tăcerea mea că am primit lauda şi să se smintească. Ce trebue să fac deci ?*

Păzirea inimii dela toate simţirile şi gîndirile superficial-plăcute, care stau gata să o fure în fiecare clipă, e o durere continuă ce i-o impui. Dar în suportarea ei e totodată o bucurie mai înaltă.

[450] Răspunzînd cu modestie voeşti sau rişti, deasemenea, să-ţi atragi admiraţia pentru modestia ce o afişezi.

[450 b] Cînd răspunzînd la o laudă cu cuvintele: ,,Nu sînt chiar aşa", sau: „N-am făcut cine ştie ce lucru mare", dacă ai auzi că le spune altul despre tine nu le-ai putea suporta, dar spunîndu-le tu, le poţi suporta, înseamnă că nu le spui crezîndu-le cu adevărat, ci le spui ca să auzi desminţirea lor. Numai atunci refuzi cu modestie reală laudele, cînd eşti în stare să nu te superi nici dacă ai auzi pe altul spunînd despre tine lucruri contrare. Adică atunci cînd ţi-ar fi egal că vorbeşte altul despre tine bine sau rău. În acest caz ai fi într-o perfectă obiectivitate faţă de tine. Dar văzîndu-te cum te vede altul e mai uşor să fi obiectiv cu tine decît cu altul. Şi numai obiectivitatea cu tine te-ar arăta perfect liber chiar faţă de tine.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Cel ce se nevoeşte trebue să-L lase pe Dumnezeu să-i facă cunoscute cele nearătate celui ce aude. Căci de unde ştie că acela nu se zideşte mai degrabă prin tăcerea sa ca a unuia care nu primeşte lauda, ci că se sminteşte ? Iar dacă îl lămureşte pe acela el însuşi în privinţa aceasta, să o facă cu smerită cugetare, zicînd: „Iartă-mă, frate, că nu văd la mine nici-un bine şi de aceea nu am găsit ce să-ţi răspund. Dar roagă-te pentru mine, pentru Domnul".

281. *A aceluiaş către acelaş: Dar se întîmplă ca cineva fiind păcătos de fapt să spună adevărul din smerită cugetare şi nu din slavă deşartă. Oare nici acesta nu trebue să răspundă ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nici acesta nu trebuie să răspundă, chiar dacă pentru un moment ar face-o din smerita cugetare. Căci cel ce-l aude poate să-l socotească smerit şi aceasta îi va îi spre povară. Căci Domnul spunînd: „Vai, vouă, cînd oamenii vor grăi bine despre voi" (Lc. 6, 26). El zice aceasta despre păcătoşii lăudaţi, care nu au făcut fapta pentru care sînt lăudaţi [451].

282. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dar cum se face că aflăm pe unii dintre sfinţi că atunci cînd sînt lăudaţi răspund cu modestie ?*

Nici chiar un păcătos care n-a făcut lucrul sau n-are calitatea pentru care e lăudat, nu trebue să răspundă, refuzînd o laudă nedreaptă, chiar dacă ar face-o aceasta din smerita cugetare. Căci ar putea să fie admirat pentru smerenia lui şi aceasta să fie pentru el o nouă ispită, făcîndu-l să se socotească smerit în general. Căci chiar dacă ar fi fost în acel moment smerit, nu trebue să se socotească avînd smerenia ca o calitate permanentă.

R ă s p u n s: Părinţii au ajuns la măsura de care Domnul a spus: „Cînd veţi fi făcut toate acestea, spuneţi că robi netrebnici sîntem" (Lc. 17, 10). Şi socotindu-se pe ei cu adevărat aşa, răspund cum se socotesc de fapt. Căci chiar dacă aud acestea dela altul, nu se supără, ci îl binecuvintează pe acela ca spunînd adevărul [452].

283. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dacă cineva împărtăşind de niscai binefaceri pe altul, acela*

îi mulțumeşte pentru binefacerile ce i le-a făcut, nici în acest caz el nu trebue să răspundă ?

Răspuns: Tăcerea e bună în toate. Dar ca să nu pară că respinge mulțumirea, trebue să spună cu smerenie: „Iartă-mă Ava şi roagă-te pentru mine Domnului, cugetînd în inima lui că el n-a făcut nimic. Căci cel ce face orice bine tuturor este Domnul. Şi să se roage lui Dumnezeu să nu fie osîndit pentru cele spuse.

284. *A aceluiaş către acelaş: Roagă-te pentru mine. Părinte, ca să mă izbăvesc de limbă, de îndrăzneală şi de pîntece.*

Răspuns: În privința limbii, a pîntecelui şi a îndrăznelii, precum mi-ai cerut mie să mă rog, fă şi tu tot ce poți ca să te înfrînezi. Căci fără osteneală, trezvia şi plînsul din inimă, nu pot fi ținute. Adu-ți aminte că „mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iac. 5, 16). Dar toate patimile sînt stăpînite prin smerenie. Iar aceasta se agoniseşte prin osteneală. Dumnezeu să-ți dea, frate, putere unită cu darul deosebirii şi cu frica de Dumnezeu.

Măsura smereniei adevărate e să fi ajuns la acea obiectivitate față de tine însuți, încît să te vezi pe tine cum te văd alții, care nu te văd bine, sau să nu-ți iei nici măcar în ascuns apărarea.

285. *Intrebarea aceluiaş către acelaş: Dacă acestea se dobîndesc, cum ai spus, prin plîns, cum pot eu păzi plînsul, ieşind şi mergînd între oameni şi îngrijindu-mă de împlinirea unor ascultări şi slujind ? Şi există plîns fără lacrimi ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nu plînsul vine prin lacrimi, ci lacrimile prin plîns [453]. Iar plînsul îl dobîndeşte şi cel ce vietueşte printre oameni, dacă-şi taie voia sa şi nu ia aminte la greşalele altuia. Căci prin acesta îşi adună gîndurile lui. Şi acestea adunîndu-se, nasc întristarea după Dumnezeu şi întristarea, lacrimile [454].

286. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Cînd descopăr gîndul meu Avei, simt pe unii că se supără pentru aceasta. Ce să fac ? Nu mă văităm, şezînd (înăuntru) şi nu-şi rîde de mine gîndul care mă îndeamnă la aceasta în scopul ca să iau aminte la mine însumi ? Apoi, chiar dacă prin acoperirea voastră, urmăresc acest scop fără patimă, oare pot duce acest lucru pînă la capăt în*

Lacrimile sînt exteriorizarea întristării, sau a durerii lăuntrice. Pot fi însă şi lacrimi fără prea mare durere, cum poate fi şi o mare durere, interioară, fără lacrimi. Nu lacrimile schimba pe om, ci durerea pentru greşalele dinainte. În lacrimi însă începe să se simtă, şi mila lui Dumnezeu. Ele arată şi o înduioşare pentru mila lui Dumnezeu. De aceea ele aduc şi o uşurare, sînt ca ploaia în care se descarcă norul întunecat împrăştiindu-şi întunerecul. De aceea ochii care plîng se fac senini, curaţi, în vreme ce ochii celui concentrat în durerea lăuntrică reflectă „întunecimea" durerii, sau poate a întorsăturii în rău. Dar cine nu trece prin prima stare, nu poate ajunge la a doua. Însă trebue să se vină la starea a doua.

[454] Adunarea gândurilor înseamnă îndreptarea cugetării spre sinea proprie, ieşirea ei din împrăştierea spre cele din afară. Prin adunarea gîndurilor spre sine, omul se descopere pe sine, îşi descopere greşalele săvîrşite, îşi vede conştiința împovărată de ele. De aci începe întristarea şi plînsul interior.

chip nevătămat, odată ce, slab fiind, nu urăsc patimile mele ? Pentru aceasta, te rog, dacă găseşti de bine, să nu mă amesteci în lucruri din afara bolniței [455]*, ca nu cumva din pricina aceasta să se ajungă la pismă şi aceasta să mă clatine. Dar dacă sînt folosit prin aceasta, sufletul meu este în mîinile tale. Arată-mi, Părinte, ce porunceşti*

? [456]

R ă s p u n s: Dacă grăeşti din inimă curată şi pentru folos şi fără patimă şi slavă deşartă, nu lua seama la cuvintele oamenilor. Luptă-te cu ajutorul rugăciunilor sfinților pînă ajungi să înfăptueşti tot lucrul fără vătămare. Iar a te amesteca în cele ale oamenilor fără patimă, e bine. Căci nu tuturor li s-a dat să grăiască Avei, nici nu este de folos. Deci de grăeşti din Dumnezeu, nu grăeşti dela tine. Ci Dumnezeu este în toate şi binele lui Dumnezeu nu naşte pismă, ci chiar dacă aceasta se iveşte pentru scurt timp, se stinge repede. Sufletele noastre ale tuturor sînt în mîinile lui Dumnezeu. Şi El este Cel ce ne acopere pe noi şi ne întăreşte să facem ceeace ne este de folos.

287. *A aceluiaş către acelaş: Dacă socotesc deci că e de folosul vreunora, trebue să grăesc chiar dacă nu sînt întrebat ? Şi dacă e vorba de vreunul mai mare sau de vreun cleric, să spun Avei, sau să tac ? Iar dacă sînt întrebat, ce să spun ? Şi dacă este de folos să grăesc şi eu, cum să grăesc, ca să mă*

Dorotei care pune întrebarea era încredinţat cu conducerea bolniţei din mănăstire. (Vezi Filoc. rom. vol. 9, Introducere la „învăţăturile" lui Ava Dorotei).

[456] Bătrînul e întrebat de Dorotei dacă trebue să vorbească Avei (stareţului Serid) despre pricinile altor vieţuitori din mînăstire; dacă nu cumva aceasta poate să trezească pisma altora. E bine să se amestece în lucrurile altora, pentru trecerea ce-o are la Ava?

aflu la înfăţişare grăind cu smerenie şi nu ca unul ce învaţă cu autoritate ?

R ă s p u n s: Părinţii au spus că „bine este a grăi pentru Dumnezeu şi bine este a tăcea pentru Dumnezeu" (Pateric, Pimen 147). Iar cuvîntul Părinţilor înseamnă: Cel ce grăeşte, cum am spus, fără patimă, bine face, pentru că grăeşte pentru Dumnezeu; şi cel ce vede că va grăi cu patimă şi deaceea tace, bine face, pentru că a tăcut pentru Dumnezeu. Dacă trebue să grăieşti pentru Dumnezeu, nu te îngriji ce vei grăi, căci făcînd aceasta, vei călca porunca (Mt. 10, 19). Ci las lucrul în seama lui Dumnezeu şi El va pune în gura ta ce sa grăeşti cu folos. Căci Dumnezeu ştie să ne încingă cu putere pe noi cei slabi şi El te va întări pe tine, frate.

288. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Oare trebue tăiată voia din porunca Avei şi în cele bune şi în cele de mijloc, ca şi în cele prin care pare să se calce porunca lui Dumnezeu ? Şi dacă mi se dă o poruncă peste puterea mea, trebue oare să cer să fiu scutit, ca să nu mă întristeze şi să nu-mi pricinuiască tulburare. Apoi: dacă cineva avînd nevoie de ceva dela Ava îmi cere să-l ajut în acest lucru şi primesc, nu-mi aduce aceasta o cinste care mă face să mă socotesc luat în seamă ?*

R ă s p u n s: Frate, cel ce voeşte să fie monach nu trebue să aibe în nici-un fel voia sa în vre-un lucru. Aceasta ne-a învăţat Domnul, zicind: „Am venit în lume nu ca să fac voia Mea" (Io. 6, 38). Căci cel ce voeşte ca aceasta s-o facă, iar aceea să n-o facă, sau se arată pe sine în stare de mai multă deosebire a

lucrurilor (de mai multă dreaptă socoteală) decît cel ce porunceşte, e batjocorit de draci. Deci trebue să asculţi în toate, chiar dacă ţi se pare că lucrul poruncit e un păcat. Căci Ava care-ţi porunceşte e cel ce va lua asupra lui judecata ta, ca unul căruia i se va cere socoteală pentru tine. Iar dacă ţi se pare greu ceeace ţi se cere, întreabă-l şi lasă lucrul pe scama dreptei socoteli a lui[457]. Iar dacă cei ce ţi-au poruncit sînt fraţi şi bagi de seamă că lucrul poruncit este vătămător sau peste puterea ta, întreabă iarăşi pe Ava şi fă ceea ce-ţi va spune el. Căci dacă vrei să faci tu deosebirea între lucruri, îţi atragi necazuri. Lasă-le toate pe seama Avei şi fă după socoteala (după discernămîntul) lui. Căci el ştie ce trebue să facă şi cum să grijească de sufletul tău. Şi odihneşte-te, crezînd că orice ţi-ar spune e după Dumnezeu şi ceeace e după har nu aduce întristare. „Căci tot pomul bun face roade bune" (Mt. 7, 17). Iar cererea altora de a mijloci pentru ei la Ava, dacă e de trebuinţă, împlineşte-o, pentru a împlini o poruncă pe care ai auzit-o.

[457] Există oameni care au primit dela Dumnezeu o răspundere pentru alţii ca pentru ei înşişi. E stareţul unei mînăstiri, sînt părinţii, e duhovnicul, e preotul. Dar aceasta înseamnă că ei trebue să se şi pregătească că pentru a conduce pe calea dreaptă pe cei încredinţaţi conducerii lor. Dacă dau sfaturi rele, vor suferi pentru greşalele acelora, ca pentru ale lor. Cel încredinţat de Dumnezeu unui îndrumător sufletesc trebue să-şi facă însă şi el din voia aceluia voia sa. Prin el se împlineşte atunci voia aceluia. Dar în acest caz acela va plăti pentru greşalele făcute prin împlinirea voii lui. Părintele, duhovnicul nu se poate desinteresa de viaţa celui încredinţat lui cu scuza libertăţii ce o are acela. Omul mai trebue şi învăţat să ştie ce să facă cu libertatea. Şi unii sînt mai înaintaţi în această cunoştinţă decît alţii. Răspunderea unora pentru alţii împleteşte destinele noastre pînă a ne bucura şi suferi împreună de urmările unei vieţuiri, care nu se împlineşte numai prin unul. Nu ne mîntuim singuri în mod egoist şi ambiţios; şi nu ne pierdem singuri. Ci ne mîntuim cu cei pentru care am avut o răspundere şi cu cei pe care i-am ascultat; şi ne pierdem cu cei faţă de care nu ne-am exercitat răspunderea. Nici un om nu-şi poartă sau nu trebue să-şi poarte numai sarcina sa, ci şi pe a altora. Dar să nu le dăm altora sfaturi din mîndrie, ca să-i smintim şi mai mult, ci ca să-i slujim cu smerenie. Deci sfatul trebue să fie unit cu pilda vieţii, ca să nu-i pierdem prin sfătuire nici pe ei şi să nu ne pierdem nici pe noi.

Căci dacă te-a aşezat Ava la poartă, spunîndu-ţi: vesteşte-mi pe tot omul care vine, vei hotărî tu însuţi ce să faci, în loc să împlineşti porunca celui ce ţi-a poruncit ? Dacă Ava ţi-a poruncit să-i spui şi nu să nu-i spui, lucrul nu mai atîrnă de tine.

289. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dacă un frate mă întreabă despre un cuvînt sau lucru oarecare şi eu nu-l cunosc, să-i răspund, sau nu ? Iar de nu sînt întrebat, dar văd un lucru care nu se face bine, voi atrage luarea aminte a celui ce-l face, sau nu ?*

Toate cuvintele acestei întrebări cer un singur răspuns: Păzeşte-te să nu grăeşti din slavă deşartă, ci cu smerenie şi frica de Dumnezeu. Şi despre toate cele ce m-ai întrebat, grăeşte cît e de trebuinţă şi atrage luarea aminte. Dar în obştea ta şi nu în alt loc, ca să nu te afli ca un învăţător. Căci cei din mînăstire sînt ca un trup[458] . Iar dacă te afli în altă parte, să nu grăeşti nimic pornind dela tine. Dar, dacă eşti întrebat, grăeşte cu smerenie. Dumnezeu să te cuminţească, frate.

290. *A aceluiaş către acelaş: Mi-ai spus că dacă sînt întrebat despre un lucru, sau văd (că nu se face bine), să grăesc cu smerenie. Dar ce înseamnă: cu smerenie ? Şi dacă văd inima mea îndulcindu-se de slava deşartă în vreme ce grăesc, sau chiar dacă nu mă îndulcesc atunci, prevăd că aceasta mi se va întîmplă mai tîrziu, să tac sau nu ?*

Aşa cum într-un trup tot ce se întîmplă cu un mădular face să sufere tot trupul şi toate mădularele ca un tot, aşa într-o mînăstire toţi sînt răspunzători pentru fiecare.

R ă s p u n s: A spune ceva cu smerenie înseamnă a spune ca unul care nu învaţă, ci ca unul care l-a auzit dela Ava sau dela Părinţi. Iar dacă e de folos a spune despre acel lucru fratelui, dar slava deşartă te războeşte, îndulcindu-te, ia seama la tine ca aceasta să nu împiedice pe fratele să se folosească. Ceartă slava deşartă şi dispreţueşte-o. Şi după ce ai grăit, pocăeşte-te înaintea lui Dumnezeu şi zi: „Iartă-mă că am vorbit din slava deşartă. Şi la fel de-o vei simţi pe acesta mai tîrziu[459].

291. *A aceluiaş către acelaş: Părinte, cum mi-ai poruncit să grăesc chiar înainte de a fi întrebat cînd văd un lucru (care nu e bun), cîtă vreme Părinţii spun să nu răspundem înainte de a fi întrebaţi (Pateric, Euprepie, 9, Pimen 45), iar Ava Nistero uimea pe toţi că aflîndu-se în mînăstire zicea: „Eu şi măgarul sîntem una" (Pateric, Nistero 2). Şi spune-mi, Părinte, ce înseamnă a lua aminte la gînduri ? Şi dacă trebue să se facă aceasta la un timp rînduit şi în ce chip?*

Mereu trebue smulsă buruiana ce răsare lîngă spicul grîuhii, ca să nu-l înăbuşe pe acesta. Cel ce ajunge la binele curat în sine, s-a depăşit complet şi nu s-a depăşit complet oprindu-se nici la ceilalţi, căci ştie că şi ei se depăşesc cînd se realizează cu adevărat, ne mai avînd în ei decît binele. Acela trăeşte întîlnirea cu Dumnezeu cel transcendent, cel dincolo de toată lumea aceasta şi de existenţa noastră în care binele şi răul sînt, amestecate, în care momentele de libertate se alternează cu cele de robie. Aceasta e nu calea argumentării prin exitenţa binelui a lui Dumnezeu cel a tot bun, sau cale speculativă, ci calea întîlnirii cu Dumnezeu. Aşa trăeşte cel complet smerit legătura cu Dumnezeu, ca unul ce s-a depăşit cu totul pe sine în legătura cu Cel de care depinde în mod absolut. Trăindu-se ca cel ce nu-şi datorează existenţa întru nimic sieşi, dar ca existînd totuşi, el îşi trăeşte însuşi faptul existenţei ca datorîndu-se total lui Dumnezeu.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, Bătrînii grăesc după măsura oamenilor. Deci este o vreme cînd omul poate sluji şi atunci el trebue să arate fapte de slujire. Şi va fi o vreme cînd acelaş, va ajunge la starea să fie slujit, cînd măsurile lui vor fi altele. Cele desăvîrşite s-au spus celor desăvârşiţi, iar celelalte celor ce sînt încă sub lege. Căci aceştia sînt călăuziţi încă de pedagog (Gal. 3, 23 - 24). Cînd ai murit lumii, ca Ava Nistero, poţi spune: „Sînt măgar". Nu te înălţa în cuget, căci aceasta te va vătăma. Părinţii au rînduit timpuri pentru luarea aminte la gînduri. Aşa trebue să ne spunem dimineaţa: „Dă-ţi seama cum ţi-ai petrecut noaptea"; şi seara: „Cum ţi-ai petrecut ziua" (Nistero, 5). Dar ia aminte şi în timpul dintre ele, cînd gîndul se îngreunează

Scolia ed. Volos: Prin acestea purtătorul de Dumnezeu Părinte arată că nu întîmplător zice cineva: ,.sînt măgar", ca să se smerească şi micşoreze. Ci că nu este un lucru de necinste a spune: „sînt măgar", ci cea mai mare cinste. Deaceea spune Părintele: „Nu te înălţa în cuget". Căci cînd ajunge cineva la măsurile măgarului, lăsîndu-se lovit ca acela, ocărit, împovărat,

purtat, legat şi răbdînd. orice, cum obişnueşte să rabde acela şi nu numai fără împotrivire şi fără pomenirea răului şi fără nici-o mişcare contrară în inimă ca acela, ci ca unul ce nici nu le simte, ceeace înseamnă îndoita omorîre cerută, sau chiar cea întreită, atunci va îndrăzni poate să-ţi spună: „.sînt măgar". Şi aceasta cu multă sfială, cunoscînd înălţimea treptei. Dar socotesc că nici atunci. Ci mai degrabă văzîndu-se şi atunci pe sine cu mult mai prejos de această

Gîndul are aci înţelesul de conştiinţă, întreabă-ţi dimineaţa conştiinţa: cum ai petrecut noaptea, şi seara, cum ai petrecut ziua. Dar adeseori conştiinţa se îngreunează, că nu mai e atentă la ea însăşi.

stare, va socoti ca o îndrăzneală numai să spună: „sînt măgar", ci chiar să cugete aceasta, ştiind că aceasta este înălţare cu cugetul, care este una cu căderea sufletului şi cu adevărat o pieire totală.

292. *A aceluiaş către acelaş: Dacă vreunul dintre Bătrînii cei mai presus de mine mă întreabă despre vre-un lucru, trebue să-i spun ceeace socotesc că e de folos ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Tu n-ai nimic ce să spui. Căci nu cunoşti voia lui Dumnezeu, ca să ştii ce foloseşte. Deci dacă te întreabă cineva dintre ei, spune-i cu smerenie: „Iartă-mă, nu ştiu".

293. *A aceluiaş către acelaş: Dacă un frate face un lucru de mijloc (nici bun, nici rău), iar eu, pentru voia mea mă supăr de el, ce să fac ? Să tac şi să nu-mi liniştesc inima, sau să-i spun cu iubire şi să nu rămîn tulburat ? Iar dacă lucrul acesta îi tulbură pe alţii şi nu pe mine, să-i spun pentru alţii ? Sau nu este aceasta o faptă deşartă ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă un lucru nu este un păcat, ci nici bun, nici rău, şi tu totuşi îi grăeşti ca să-ţi linişteşti inima, faci o greşală. Pentru că nu poţi să-l rabzi, din slăbiciune. De aceea ocărăşte-te pe pe tine şi taci. Dar dacă îi supără pe alţii, sune lui Ava al tău. Şi el fie că va spune aceluia, fie că-ţi va spune ţie ce ai de făcut, şi vei scăpa de grije.

294. I n t r e b a r e a aceluiaş: Dacă o spun Avei pentru alţii, dar presupun că aceasta va tulbura pe fratele ce să fac ? Iar dacă supără şi pe alţii ţi pe mine, o voi spune Avei pentru alţii, sau voi tăcea ca să nu-mi pricinuiesc mulţumire mie ? Iar dacă presupun că fratele nu se va întrista, o voi spune pentru mine, sau mă voi sili să tac.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nu-ţi face grije să vorbeşti Avei pentru tulburarea fratelui. Dar cînd e nevoie să spui Avei pentru alţii şi-ţi faci grije din aceasta, spune-o pentru ei. Dacă e vorba însă să-i spui numai pentru tine, sileşte-te să nu-i spui.

295. î n t r e b a r e a aceluiaş: Dar gîndul îmi spune că dacă se va tulbura fratele împotriva mea, mi se va face duşman, socotind că am vorbit Avei împotriva lui.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Acesta e un gînd viclean care vrea să te împiedice de la îndreptarea fratelui[461]. Deci nu te opri a spune. Dar fără îndoială după Dumnezeu. Desigur bolnavii strigă împotriva doctorilor cînd sînt îngrijiţi de ei. Dar doctorilor nu le pasă ştiind că pe urmă aceia le vor mulţumi.

296. î n t r e b a r e a aceluiaş: Cînd gîndul îmi zice că nu pentru folosul fratelui vreau să spun, ci cu scopul ca să-l bîrfesc, să spun sau să tac ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: îndeamnă gîndul să vorbească după Dumnezeu, nu cu patimă. Dar dacă e biruit prin dorinţa de bîrfire, spune şi atunci, dar mărturiseşte Avei gîndul tău de bîrfire, ca să vă tămăduiţi amîndoi: acela de greşală, iar tu de bîrfire.

[461] E vorba de un frate care a săvîrşit un lucru indiferent. El nu se poate supăra dacă s-a spus despre el Avei. Căci Ava nu va condamna acest lucru indiferent.

297. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Dacă gîndul nu mă lasă să mărturisesc Avei că vorbesc cu scopul de a bîrfi pe fratele, ce să fac ? Să-i vorbesc, sau nu ?*

R ă s p u n s: Nu-i spune nimic şi Domnul va avea grije. Căci nu e nevoe să-i spui Avei cu preţul vătămărei sufletului. Şi Dumnezeu se va îngriji cum ştie El de îndreptarea fratelui.

298. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Se întîmplă să fac un lucru, după cum socotesc, cu judecată. Dar cineva îl îndreptează. Iar eu toate cîte le spun, apărîndu-mă, le spun din slava deşartă. Ce trebue să fac ?*

R ă s p u n s: Dacă nu e nevoe de apărare, taci. Dar dacă este în folosul fratelui, tămădueşte-l, dar împotrivindu-te slavei deşarte [462].

299. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Cînd fac un lucru nici bun, nici rău şi ştiu că dacă m-ar vedea vre-un frate făcîndu-l, s-ar sminti de mine, sînt ispitit de slava deşartă să-l ascund. Căci mă ruşinez să-l vadă. Deci trebue oare să nu-l ascund ca să nu cad în slava deşartă, sau să-l ascund, ca să nu-l smintesc pe fratele ? Căci deşi nu ştiu sigur că se va sminti, dar presupun. Ce să fac ?*

Poate un frate se sminteşte auzind că ai făcut un lucru care nu se aştepta dela tine. În acest caz arată-i că nu l-ai făcut, pentru a nu se sminti; dar fereşte-te de a o face aceasta din slava deşartă, ca să nu-l sminteşti cu pilda altei patimi. Dar să nu cazi nici tu în ea. Ne ferim de patimă nu numai pentru noi, ci şi pentru alţii. Patimile sînt boli molipsitoare. Treibue fă ne ferim de ele şi din răspunderea pentru alţii.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă inima ta ştie că fratele tău se va sminti, acoperă-l şi nu-i da asemenea gînd. Dar dacă nu ştii sigur, ci presupui, nu te îngriji de aceasta.

300. *Cererea aceluiaş către acelaş: Dacă spun cuiva un cuvînt care-l împunge şi el nu înţelege cuvîntul, oare trebue să-i cer iertare, sau să tac şi să nu-i dau motiv de tulburare ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă nu înţelege fratele că lai împuns, taci şi nu-l tulbura. Dar sileşte-te şi te pocăeşte pentru aceasta în faţa lui Dumnezeu.

301. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dacă cineva vede pe fratele său că a greşit şi spune Avei, ce trebue să simtă cel împotriva căruia s-a grăit faţă de cel ce a grăit împotriva lui ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă e credincios şi vieţueşte după Dumnezeu, chiar dacă cel ce a grăit împotriva lui a grăit-o din duşmănie, trebue să cugete: „Fratele a spus acestea vrînd să mă folosească". Şi se împlineşte cu el spusa: „Omul bun din visteria cea bună a lui scoate cele bune" (Lc. 6, 45). Şi gîndind astfel se foloseşte mai mult iubindu-l pe acela, decît urîndu-l. Şi purtîndu-se astfel în acestea, sporeşte în Dumnezeu.

302. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Deoarece simt din slava deşartă, că atunci cînd pun metanie în faţa unora roşesc puţin, oare trebue să caut anume să pun metanie în faţa unora, sau să o facă numai cînd se iveşte*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nu trebue să cauţi să pui metanie unora anume, ci fă-o cînd se iveşte trebuinţă.

303. *Oare trebue să pun metanie şi unora mai mici ca mine ? Sau să-i mîngii şi pe ei cu un cuvînt, ca să nu se ivească în mine, din fapta contrară, slava deşartă ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Precum se găsesc oameni mari şi de cinste care sînt datori celor neînsemnaţi şi prea mici şi sînt obligaţi să-şi plătească datoria, lăsînd la o parte slava deşartă, odată ce sînt datori, la fel şi tu, de eşti dator unuia mai mic, pune-i metanie, lăsînd slava deşartă, odată ce ştii că eşti dator.

304. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: De intră în inima mea un gînd pătimaş, prin ce mijloc trebue să-l resping ? Oare prin împotrivire în cuvînt, sau prin certare, mîniindu-mă împotriva lui ? Sau alergînd la Dumnezeu si aruncînd înaintea Lui neputinţa mea ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, patimile sînt necazuri şi Domnul nu ne-a ferit de ele, ci a zis: „în ziua necazului chiamă-Mă pe Mine şi te voi izbăvi şi Mă vei slăvi" (Ps. 90, 15). Deci în orice patimă nimic nu e mai de folos decît a chema numele lui Dumnezeu. Cît despre împotrivirea în cuvînt ea nu e cu putinţă oricărui om, ci numai celor puternici, cărora dracii li se supun. Căci dacă vreunul din cei neputincioşi vrea să li se împotrivească,

Adică trebue să caut anume prilejul să-mi înfrîng iubirea de slavă deşartă, punînd metanie şi cînd nu e cazul, sau s-a fac aceasta numai cînd trebue ?

dracii îşi rîd de el ca de unul ce vrea să li se împotrivească aflîndu-se sub puterea lor [464]. La fel certarea lor e cu putință numai celor mari, care au putere. Pe care dintre sfinți îl afli certînd pe diavol ca sfîntul Mihail şi aceasta pentru că avea putere ? (Iuda 9-10). Nouă celor slabi nu ne este dat decît să alergăm la numele lui Iisus. Căci patimile sînt draci după Scriptură, şi aceştia ies în numele lui Iisus (Fapte 8, 7, 16, 18). Şi ce voeşti mai mult decît aceasta ? Dumnezeu să te întărească şi să-ți dea putere în frica Lui [465].

305. *Cererea aceluiaş către acelaş: îți cer, Părinte, să-mi dai cuvîntul că te rogi pentru mine, precum mi l-a dat şi sfîntul Bătrîn. Căci îndată ce sînt biruit într-un lucru, gîndul îmi spune: „Fiindcă ai mîndrie, Dumnezeu nu-ți ajută să-ți stăpîneşti patimile, ca să nu cazi în slava deşartă prin stăpînirea lor; sau ți se întîmplă aceasta fiindcă, primind uşor ajutorul, îl pierzi uşor, sau pentru ca, dorind să primeşti ajutorul, să alergi des la Dumnezeu; sau pentru altceva". Sau mai degrabă mi se întîmplă aceasta din moleşală. Ce trebue deci să fac ?*

Numai după ce patima e slăbită prin multă rugăciune, mişcarea ei poate fi înfrînată de omul însuşi.

[465] Frica de Dumnezeu dă putere. Ea nu slăbănogoşte. Cu cît e mai mare frica de Dumnezeu în cineva, cu atît e mai prezent El în acela cu puterea Lui, care se răspîndeşte din El. De aceea cel plin de frica lui Dumnezeu e plin de puterea Lui, Căci în frica aceasta este trăirea prezenței covîrşitoare a lui Dumnezeu. Frica de Dumnezeu îți dă putere să n-ai frică de altceva. Te ajută împotriva patimilor, îți mobilizează şi întăreşte toate resursele de luptă, în frică. Dumnezeu e trăit ca cel ce nu poate fi definit: mysterium tremendum. Existențial şi apofatic. E o frică ce-ți deschide orizontul de dincolo de lume, care în acelaş timp te atrage, care te face să te pocăeşti de păcate şi să urmăreşti binele, simțindu-L pe Dumnezeu ca susținătorul binelui.

Se vorbeşte de „interioritatea reciprocă" pe care dragostea o produce între două persoane. Eu sînt în celălalt şi celălalt în mine, fără să ne confundăm. Lucrînd eu într-un fel, îmi arăt subiectul meu şi celălalt la fel şi-l manifestă pe al lui. Dar nu putem fi cu adevărat unul în altul, decît aflîndu-ne amîndoi într-un subiect care ne este suport comun. Aşa sînt copiii în mama lor. Dar în mod culminant noi sîntem unul în altul pentru că ne aflăm amîndoi într-un subiect mult superior în puterea Lui cuprinzătoare şi în iubirea Lui, care ne uneşte pe amîndoi. Iubirea Lui ne uneşte pe amîndoi ne că o simțim într-un mod mai accentuat sau mai puțin accentuat.

[467] Rugăciunile unora pentru alții răsar din unitatea între cei ce se simt uniți în Dumnezeu, cum s-a spus la nota anterioară. Dacă-l simt pe celălalt în interiorul meu, nu se poate să nu simt şi strîmtorile şi necazurile de care suferă el şi aceasta să nu mă împingă la rugăciunea către Dumnezeu pentru ci, odată ce ne simțim cuprinşi în dragostea Lui. Dar interioritatea aceasta reciprocă o trăim şi cu cei plecați din viața aceasta. Deci nu putem să nu ne rugăm şi pentru cei pe care-i ştim că au plecat apăsați de slăbiciuni şi nu putem să nu gîndim că şi cei plecați cu mare putere şi dragoste duhovnicească față de noi se roagă pentru noi, mai ales că au cu mult mai simțită în ei prezența plină de dragoste a lui Dumnezeu. Apoi n-ar putea fi uniți cei ce cred cu adevărat în Biserică dacă nu s-ar ruga unii pentru alții.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă toţi sîntem una, cum îndrăznesc să spun, deci şi Bătrînul în Dumnezeu şi eu cu el, dacă el ţi-a dat cuvîntul, ţi-l dau şi eu prin el. Ştiu că sînt slab şi prea neînsemnat. Dar nu pot să mă despart de Bătrîn. Căci îşi face milă cu mine ca să fim amîndoi una [466]. Dar ia seama la tine, frate. Strădueşte-te să te osteneşti să păzeşti poruncile. Şi chiar dacă eşti biruit, nu te moleşi, nici nu desnădăjdui, ci ridică-te iarăşi şi Dumnezeu îţi va ajuta. Căci se poate să pătimeşti pentru cele dintîi care le-ai spus. Şi pentru că din pricina aceasta nu-ţi stăpîneşti patima. Dar se poate să pătimeşti aceasta şi din pricina moleşelii. Te poţi însă elibera de amîndouă, aruncîndu-te plîngînd înaintea bunătăţii lui Dumnezeu, ca să te elibereze de ele şi de alte patimi prin rugăciunile sfinţilor [467]. Amin.

306. *Aceluiaş către acelaş: Cerere de ajutor pentru cele ce le-a poruncit marele Bătrîn.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, n-a lăsat Bătrînul nimic fără răspuns în „Răspunsurile lui" către tine. Căci după ce ţi-a spus: Păzeşte cuvintele mele şi va fi păzit testamentul ce ţi l-am dat, ce mai voeşti ? Fă tot ce poţi ca să se păzească pe seama ta testamentul lui. Căci în aceasta constă moştenirea împărăţiei cu raiul desfătării ei; adică: „Cele cu ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, pe care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El" (I Cor. 2, 9). Trebue să adaugi şi tu însă puterea şi străduinţa ta. Iar mila şi hărăzirea puterii sînt ale lui Dumnezeu. Lui I se cuvine slava în veci. Amin.

307. *Î n t r e b a r e a aceluiaş: Ce să fac, că mă tem de ruşine şi de dispreţ. Căci cînd cad în vre-o convorbire cu vreunii, sînt tare atras şi robit de ea încît uit de mine. Şi dacă mi-aduc aminte de mine, mi-e ruşine că-i părăsesc pe cei cu care vorbesc şi să plec.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Ca să nu cadă cel slab în acestea şi în iubirea de slavă, trebue să fugă îndată de vorba multă şi să taie convorbirea, dînd ca motiv că Ava i-a poruncit ceva şi că se grăbeşte. Iar nesuportarea dispreţuirii vine din necredinţă. Iisus s-a făcut om şi a fost dispreţuit, frate. Oare eşti tu mai presus de Iisus ? Aceasta înseamnă necredinţă şi amăgirea dracilor. Cel ce voeşte smerenia poate să tot zică: „O vreau";

dacă nu suferă necinstiri, nu poate să o dobîndească. Să nu nesocoteşti ceeace ai auzit, căci altfel vei fi dispreţuit prin însăşi fapta ta .

308. *î n t r e b a r e a aceluiaş: Cînd vin unii în mînăstire, fie mireni, fie părinţi, gîndul îmi spune să-i întreb ceva privitor la folosul sufletului, sau la vre-un alt lucru. Ce socoteşti ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, cel ce e cu adevărat ucenicul lui Hristos, nu are nici cea mai mică libertate ca să facă ceva dela sine [468 b]. Chiar dacă i se pare că se foloseşte din convorbirea cu cei ce vin, el se abate dela porunca ce zice: „Toate să le faci cu sfat" (Prov. 24, 32). Ce vrei să auzi mai mult decît ceeace au spus Părinţii: „De sînt vreunii de faţă şi grăesc cuvîntul lui Dumnezeu, întreabă pe Ava al tău cu smerenie: Ava, voeşti să rămîn şi să ascult, sau să plec ?" (Abbe Isaia, Recueil, 3, 33, p. 51 - 52). Şi ceeace îţi va spune, aceea să faci în linişte. Şi dacă din vre-o trebuinţă voeşti să întrebi pe cineva, fie monah, fie mirean, spune-i Avei. Şi de va socoti de bine, el însuşi te va întreba ce voeşti. Iar de-ţi va spune: „întreabă", atunci întreabă [468 c].

309. *î n t r e b a r e: Dar dacă nu vreau să întreb eu însumi, dar mi se întîmplă să mă întîlnesc cu vreunul din ei, sau mă întreabă el despre vre-un lucru ce porunceşti să fac ?*

Monachul care dispreţueşte sfatul de a nu se lungi la vorbă, pentru a nu fi dispreţuit de ceilalţi, îşi va atrage dispreţul chiar prin întîrzierea la taifasuri.

[468 b] Aceasta nu e libertate, ci robie sub slava deşartă. Omul adevărat liber de patimi trăieşte liber în Hristos.

[468 c] Aşa se eliberează omul de voia sa, mai bine zis de robia slavei deşarte.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Cînd te întîlneşti cu cineva, cuvîntul tău să se oprească la bineţe, încolo spune: „Roagă-te pentru mine, merg să împlinesc o datorie". Şi pleacă. Iar de te întreabă el despre vre-un lucru, de ştii, spune-i şi treci mai departe; iar de nu ştii, spune-i: „Nu ştiu" şi treci mai departe.

310. *I n t r e b a r e: Dar dacă mă află şezînd sau şi lucrînd şi se aşează lîngă mine, sau voeşte să şi intre în vorbă cu mine, ce să fac ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: De te află şezînd undeva şi se apropie, primeşte binecuvîntarea dela el şi fă la fel. Şi spune-i: ,,Roagă-te pentru mine". Şi dacă te ține aproape cu mîinile, spune-i: „Iartă-mă, am poruncă să nu vorbesc cu cineva fără voia Avei. îi voi spune lui si ce-mi va spune, aceea voi face". Iar dacă vine cineva şi se aşează lîngă tine în vreme ce lucrezi, dă ca motiv că ai o poruncă, şi te ridică.

311. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Şi ce înseamnă ce zice Ava Isaia: „După ce ai dat bineţe străinului, întreabă-l: „Cum te afli" şi apoi taci, şezînd lîngă el (Recueil,3,46, p.53) ?*

R ă s p u n s: Ai scris că Ava Isaia a spus să primim pe străin şi după ce i-am dat bineţe şi l-am întrebat: „Cum te afli", să şedem lîngă el în tăcere. Dar aceasta s-a spus unui Bătrîn înaintat şi cu vîrsta şi cu măsura. Ucenicul serios şi dornic să se facă monach se păzeşte însă pe sine de astfel de întîlniri. Căci din ele se nasc dispreţuiri, moleşeală, nesupunere şi cumplită îndrăzneală. De aceea se spune despre Ioan undeva că nu pierdea timp cu astfel de întîlniri (Pateric, Ioan Colovos 30). Aceasta înseamnă a fi fără grije faţă de orice om.

312. *î n t r e b a r e a aceluiaş: îmi spune gîndul: Taie dintrodată convorbirile şi te vei izbăvi. Dar iarăşi îmi zice: Taie-le pe încetul, ca să nu se mire cei ce te cunosc. Spune-mi deci care din aceste două feluri de a mă purta e mai bună ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Cît priveşte tăierea dintrodată sau pe încetul, ca să nu se uimească cei ce te cunosc, dacă le tai dintr-o dată, vei scăpa de grije. Altfel le dai motiv şi gînduri. Motiv ca să spună: „Findcă mi-a vorbit primul, îi voi vorbi şi eu". Gînduri: ,,Oare are ceva fratele acesta împotriva mea, fiindcă mi-a vorbit şi acum nu-mi mai vorbeşte?" Trebue să voeşti însă lucrul acesta şi Dumnezeu te va ajuta să izbuteşti.

313. *î n t r e b a r e a aceluiaş: Dar se întîmplă că uneori vin unii bolnavi în mînăstire, cerîndu-mi ceva dela bolniţă şi Ava mi-a poruncit să le dau. Aceasta mă sileşte să vorbesc cu ei. Mă întreb dacă nu cumva o fac aceasta şi ca să împlinesc voia mea ? Spune-mi, Părinte, şi*

roagă-te pentru mine ca să aflu linişte în această privinţă.

R ă s p u n s u l lui Ioan: în privinţa bolnavilor ce vin şi cer ceva dela bolniţă, dacă le dai tuturor în chip egal, să nu ai grije. Căci ţi s-a poruncit aceasta. Dar trebue să fii cu multă luare aminte, ca nu cumva pe motivul acesta să te întinzi cu cineva la vorbă, sau să te lărgeşti în convorbire peste trebuinţă, dacă nu e nevoie să-l întrebi despre vre-un lucru sau despre ceva trebuitor de aflat. Dar chiar în acestea, păzeşte-te numai la cît e nevoie, luînd seama ca voia cea rea să nu afle vre-un motiv de lungire a vorbei. Păzeşte-le acestea şi vei afla odihnă.

314. *I n t r e b a r e: Gîndul îmi spune că liniştea e mai de trebuinţă decît toate şi că îmi este de folos. Oare zice bine ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Ce este liniştea? Ea constă în a-şi aduna cineva inima în ea însăşi, oprind-o dela a da şi a lua şi dela dorinţa de a plăcea oamenilor şi dela celelalte lucruri. Cînd Domnul a ruşinat pe cărturar cu pilda celui căzut între tîlhari şi l-a întrebat: „Cine a fost aproapele?", acela a răspuns: „Cel ce a făcut milă cu el" (Lc. 10, 37). Dar şi Domnul însuşi a zis: „Milă voesc şi nu jertfă" (Mt. 9, 13). Dacă deci ştii că mila este mai mare decît jertfa, apleacă-ţi inima ta spre milă. Căci sub masca liniştii se poate ajunge la mîndrie pînă ce omul nu s-a cîştigat pe sine însuşi, adică pînă ce n-a ajuns fără prihană [469]. Căci abia atunci se naşte în om liniştea: cînd a purtat crucea. Cînd deci pătimeşti împreună cu altul,

Se face deosebirea între liniştea care se desinteresează, prin retragere de alţii şi liniştea care e plină de mila pentru alţii, mergînd pînă la cruce pentru ei, care nu are nevoe de retragere. O linişte nepăsătoare la durerea altora e o închidere în mîndrie. Dar nu poate fi plin de milă faţă de alţii şi în acelaş timp liniştit cel ce n-a ajuns la starea în care nu mai e ispitit de păcate în relaţiile cu alţii. A uni liniştea cu mila faţă de alţii este propriu celor ajunşi la o stare de neprihănire. Acela şi-a descoperit inima curată, sau lăuntrul lui. Dar în inima lui găseşte mila faţă de alţii. Sau cu cît are mai „multă inimă", cu atît e mai unit cu alţii în durere. Inima e nedespărţită de alţii. Oamenii se întîlnesc prin inimă. Ea e la mijloc între unul şi altul. Interiorul e unit nemijlocit cu cei din afară. Sau cei din afară iau devenit parte lăuntrică. Varsanufie şi Ioan nu recomandă o sihăstrie individualistă, ci o preocupare de alţii. Dar nu în interesul propriu, ci al altora. Retragerea din relaţiile cu alţii se recomandă numai celui nesporit duhovniceşte, pe care aceste relaţii îl ispitesc.

afli ajutor. Dar cînd te socoteşti, pe tine ca unul care ai întrecut, chipurile, măsura, află că şi ceeace aveai, ai pierdut. Deci nu umbla nici înăuntru, nici în afară, ci începe dela mijloc, îuţelegînd care este voia Domnului, ,,că zilele sînt rele" (Gal. 5, 16) [469 b].

315. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Stăpîne, cum nici înăuntru, nici în afară, ci în cele dela mijloc ? Lămureşte-mă: oare nu trebue rînduite zile deosebite pentru linişte şi zile deosebite pentru griji ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: A nu te încrede nici în linişte şi a nu arăta dispreț nici față de ocupații, ci a fi smerit şi mîndru în şi linişte şi treaz în ocupații, e calea de mijloc, care nu cade niciodată [470]. Iar în lucrarea de adunare a gîndului nu-i o graniță care să deosebească ceasuri; cu

471

atît mai puțin zile . Ci omul trebue să rabde cu mulțumire cele ce vin asupra lui. Şi trebue să pătimească împreună cu toți cei din obşte. Prin aceasta împlineşte porunca Apostolului (II Cor. 12, 26), adică, cînd un mădular suferă, să sufere toate împreună cu el, ca să-l întărească şi să-l mîngîe. Aceasta este

Omul trebue să lupte să se cîştige pe sine însuşi, să se cunoască şi să se aibă continuu pe sine cel adevărat. Dar te cîştigi pe tine cînd te jertfeşti pentru altul.

[470] O altă unire nemijlocită între cele din afară şi cele din lăuntrul, sau mijlocia între ele, este unirea paradoxală între linişte ca stare lăuntrică şi mila față de cei din afară, sau între privirea la cei din afară şi atenția la sine. Această unire umanizează orientarea spre interior şi dă curățenie orientării spre cele din afară, umanizînd-o şi pe aceasta. Mila nu e nici închidere în sine, nici împrăştiere în afară, ci le uneşte pe amîndouă. Umanizezi interiorul compătimind cu alții. Varsanufie şi Ioan nu caută o mîntuire de unul singur, ci mai presus de toate grija de mîntuirea altora. Pentru acest echilibru se cere smerenie şi linişte şi trezivie în ocupații.

[471] Deoarece în orice timp trebue unită luarea aminte la sine cu mila de alții, nu pot fi zile închinate total atenției la sine şi zile total ocupate cu diferite lucruri din afară.

compătimirea. Şi a pătimi împreună cu cei bolnavi şi a ajuta la vindecarea lor este bine. Căci dacă doctorul care îngrijeşte pe bolnav îşi are plata lui, cu cît mai mult nu şi-o are cel ce pătimeşte în toate cu aproapele, după puterea lui ? Pentru că dacă nu pătimeşte cineva cu altul în toate, arată chiar şi în ceeace pătimeşte împreună cu acela că-şi împlineşte

472

voia sa .

316. *î n t r e b a r e a aceluiaş: Mi-ai poruncit să stărui la mijloc. Dar se întîmplă că atunci cînd nu sînt ocupat şi aflu prilej să şed puțin în chilia mea, să fiu mult stingherit de prieteni, monachi sau mireni ce vin din obicei. Şi dacă mă arăt lor mă tulbur; iar dacă nu voesc să mă arăt, trebue să rămîn şi nu se împlinesc cele trebuitoare bolniței. Nu-mi porunceşti să spun vreunuia din frații ce sînt cu mine, ca atunci cînd nu pot eu, să meargă el şi să se îngrijească ? Sau să mă duc numaidecît eu ? Acestea le gîndesc ca un om. Dar dacă în acest gînd e vre-o voință de a mă îndreptăți (de a mă justifica), să se împlinească voia lui Dumnezeu şi nu a mea. Căci voia mea nu rămîne pururea, ci sfârşeşte, pierind.*

Cine n-a lepădat în toate egoismul, acesta e prezent într-o anumilă măsură în toate; chiar şi în ceea ce pare că a lepădat egoismul. Cine ştie ce interes îl face să sufere cu altul într-un anumit caz, sau moment ? Poate se gîndeşte că va suferi şi el de ceea ce, suferă acela. în mila suferitoare pentru altul e o depăşire palpitantă de sine. Se trece iarăşi de granița proprie, de granița în care sîntem închişi, în Dumnezeu cel transcendent care nu e închis în Sine, ci e plin de o iubire desăvîrşită pentru creaturile Sale. Acela nu mai e reținut de nici-un egoism, de nici-o limită.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Cînd omul coboară în smerenie, sporeşte. Rămînerea în chilia ta te face nelucrător, pentru că eşti ferit de necazuri. Iar aflîndu-te fără de griji înainte de vreme, vrăjmaşul îți pregăteşte mai multă tulburare decît odihnă, ca să te aducă la starea să spui: „Mai bine nu m-aş fi născut". Cît despre stingherirea de către oameni, Părinții au spus: „Se află vre-un om gemând pe moarte care să ia aminte la prieteniile lumii acesteia" (Pateric, Pimen, 123) ? Deci nici tu nu le da şi nici nu primi nimic dela ei şi aşa se vor înstrăina de tine. Iar în privința slujirii tale de către frate, de-ți faci ceeace îți trebue prin tine însuți, te ajuți pe tine. Dar dacă îți faci aceasta prin altul, ceeace prisoseşte osteneala şi

473

rugăciunea ta, ia acela . Ți-am vorbit mai înainte despre împreuna pătimire cu altul. Luptă-te pentru aceasta, dacă crezi Apostolului care zice: „Cine e bolnav şi eu să nu fiu bolnav ? Cine se sminteşte şi eu să nu ard ?" (II Cor. 11, 29). „înduraţi rele cu cei ce îndură rele, ca unii ce şi voi sînteți în trup" (Evr. 13, 3).

317. *î n t r e b a r e: Cum pot, Părinte, să dau cuiva cu veselie un lucru ce mi-l cere, cînd mă îndoesc că mi-l cere din trebuință ? Căci dîndu-l de silă, sufletul îmi rămîne aspru şi neapropiat.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: De afli că cel ce cere, cere din trebuință, dă-i cu bucurie, ca dîndu-i din ale lui Dumnezeu. Aceasta este veselia. Dar de afli că nu are trebuință, nu-i da, ci spune-i: „Am poruncă dela Ava să nu dau celui ce n-are trebuință". Iar aceasta nu este asprime. Domnul să te cumințească, frate.

Cît ți s-a adăugat la ceeace ai prin osteneala altuia, deci nu prin osteneala ta, se va da aceluia.

318. *I n t r e b a r e: Am citit în „Regulile ascetice" ale Sf. Vasile şi am aflat că tot cel ce are ceva şi-l da cuiva, îşi dă mai vîrtos sie-şi decît altuia, după porunca Domnului (Fapte, 20, 35). Cum se poate păzi aceasta ?*

Răspuns: Acest lucru s-a spus celui ce viețueşte de unul singur şi se poate chivernisi cu dreaptă socoteală. Dar cel ce trăeşte în mînăstire şi stă sub un Părinte, nu are o astfel de poruncă [474] şi nu are nici libertatea să-şi împlinească voia sa.

319. *I n t r e b a r e: Am mai aflat şi aceasta în „Regulile ascetice" ale Sf. Vasile: că nu poate ajunge ucenic al Domnului cel ce e împătimit de ceva din cele de acum, sau se alipeşte de ceva din cele ce-l atrag, fie măcar cît de puțin dela porunca lui Dumnezeu (Regule morale 2, 3; Pg. 31, 705 B). Dar rudele îmi datorează o mică parte de avuție şi aşi voi s-o dau săracilor, însă ei*[475] *nu prea voesc să mi-o dea. Ce să fac ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă nu-ți tai cugetul trupesc şi nu dobîndeşti puțină nepăsare după Dumnezeu, cazi în dorința de a plăcea oamenilor. Dumnezeu să-ți dea putere să faci voia Lui în toate. Amin.

320. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Ce înseamnă netăcerea de care vorbesc Părinții ? Şi cum s-o împlinesc ?*

Nu se poate împlini o poruncă în mod independent. [475] Dorotei se simte legat de mica avuție ce i-o datorează rudele. Dar pentru a o da săracilor. El întreabă: e păcat să se simtă alipit de aceea avuție ?

R ă s p u n s: Precum socotesc, trebue să nu tăcem despre gîndurile noastre. Căci cel ce nu-şi spune gîndurile sale, rămîne nevindecat. [475b] Dar pentru netăcerea despre ele trebue să întrebăm pe Părinţii duhovniceşti. Am spus fratelui meu ce gîndesc. Dar dacă tu înţelegi mai bine, Domnul să ne dea înţelepciunea cea dela El, atît ţie cît şi mie, robului prea mic al tău.

321. *I n t r e b a r e: Ce înseamnă ce mi-ai spus, Părinte, că pe cel ce veghează nu-l vătăma somnul ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: De cel ce-şi păzeşte turma lui ca Iacob, somnul stă departe. Şi cînd îl răpeşte puţin, somnul lui e ca veghea altuia. Căci focul care îi arde inima nu-l lasă să se scufunde în somn. El psalmodiază cu David: „Luminează-mi ochii mei ca să nu adorm spre moarte" (Ps. 12, 4). Cel ce a atins măsura aceasta şi a gustat din dulceaţa ei [475c] înţelege cele spuse. Căci acesta

E necesară o comunicare de gînduri pentru sănătatea sufletească a omului. Omul nu e sănătos cînd se închide, în sine. Aceasta arată caracterul interpersonal al omului. Dar e necesar ca gîndurile mele să fie comune nu pentru a le susţine, ci pentru a le lepăda. Adică trebuie lepădate gîndurile care susţin egoismul şi nu se pot lepăda decît comunicîndu-le altuia cu scopul lepădării. Trebuie să le dezaprobi în faţa altuia. Cel căruia le comunici trebue să-ţi devină un soţ de comuniune. Nu mă pot descărca de egoism neintrînd în comuniune cu altul. Numai o altă conştiinţă mă poate descărca, arătîndu-i că părăsesc egoismul.

[475c] Orice înălţime spirituală ar atinge omul, el rămîne tot om şi măsurile lui se înşiră pe linia umanităţii. El nu iese dincolo de orice măsură, ca Dumnezeu, şi nici nu trece în şirul măsurilor îngereşti. Şi cu cît o măsură atinsă e mai înaltă, cu atît omul se îndulceşte de o cunoaştere şi comuniune mai bogată, mai plăcută.

nu se îmbată cu somnul trupesc, ci are nevoe pentru aceasta de somnul firii [476].

322. *î n t r e b a r e a aceluiaş: Dacă îmi cere cineva să intru în chilia lui ca să facem o rugăciune, sau dacă eu îi cer să intre în chilia mea, sau voesc să dau cuiva o mînă de ajutor la vre-un lucru, pînă unde trebue să merg, în a respinge cererea lui, sau în stăruirea mea în ea ?*

Fără îndoială e vorba de cazul cînd nu se calcă vre-o poruncă.

R ă s p u n s: Dacă intri în chilia unui frate, sau el intră în chilia ta şi-ți spune „Roagă-te", răspunde-i pînă la a treia oară: „Iartă-mă". Şi dacă stărue şi după a treia oară, atunci fă-o cu smerenie. Iar tu la fel, cere-i de trei ori. Şi dacă nu voeşte, lasă-l. Căci cearta nu e bună. Şi pentru orice lucru, fie că e vorba să suporți ceva dela cineva, fie să-i întinzi mîna, roagă-te pînă la a treia oară. Şi dacă nu vrea, încetează cu pace şi nu-l necăji. Aceasta este calea adevărată a lui Dumnezeu, în care ia aminte la tine ca să lucrezi fără fățărie, cu inima curată. Căci în acest caz Dumnezeu îți dă mîna şi te ajută prin harul Lui. Amin.

323. *î n t r e b a r e a aceluiaş: Dacă s-a pregătit o agapă şi-mi dau partea mea şi n-am nevoe s-o iau, îmi porunceşti să o primesc ca să nu par că nu o primesc din*

Somnul trupesc are şi el dulceața lui. Căci e şi un somn al firii integrale a omului, în care se odihneşte şi sufletul, nu numai trupul. Atunci e răpit în planul dumnezeesc, odihnindu-se în el, plan superior celui sufletesc, care rămîne activ cînd trupul doarme. Abia somnul acesta îmbată pe om, arătîndu-i-se în vremea lui „cele ce ochiul nu le-a văzut" etc. (I Cor, 2, 9). Atunci se opresc şi mişcările sufletului de percepere, de simțire, de imaginație, dar îi rămîne puterea de receptare.

înfrînare şi ca s-o împart celor ce au nevoe în bolniță ? Sau nu ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: De ai nevoe de ceva din agapă, ia-o, frate, iar de nu, nu o lua. Căci altfel se naşte în tine slava deşartă.

324. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Cînd mi se întîmplă să pregătesc fraților o agapă şi din aceasta îmi vine o slavă, oare e rău să o fac aceasta mai bine pe ascuns prin Ava decît prin mine însumi ? Căci în felul acesta mă lupt cu ea. Dar cum se poate elibera cineva de slava aceasta ? Căci ea se seamănă în om şi prin cele de-a dreapta şi prin cele de-a stînga.*

R ă s p u n s: Trebue să iei seama la amîndouă felurile.

477

Căci amîndouă pot fi prilej de slavă deşartă . Dar e mai mic acest prilej cînd faci agapa prin Ava, căci inima are atunci numai în ea însăşi motiv de slavă. Iar făcînd-o prin tine, ai un război îndoit, adică nu numai dela inima, ci şi dela oameni. Dar la slobozirea de iubirea de slavă şi de slava deşartă ajung numai cei ce au ieşit din omul cel vechi. Domnul să-ţi dăruiască această libertate în Hristos Iisus . Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

Se poate simţi satisfăcut şi cînd pregăteşte agapa în ascuns, prin Ava, văzînd că s-a învins pe sine şi a pregătit masa în ascuns. [478] Numai simţirea prezenţei Celui liber de orice lanţ al vreunei patimi, Celui atotliber ne poale dărui şi nouă puterea şi fericirea acestei libertăţi. Atunci ne-am ridicat din ţesătura celor relative în ambianţa spirituală a Celui mai presus de orice relativitate, de orice dependenţă, în această stare a Lui stă adevărata slavă care nu domină pe cel ce o are.

325. *î n t r e b a r e: Cînd închid ochii la slujbe,se adună gîndurile. Oare e bine ? Nu par fraţilor din jur că fac ceva necuvenit şi se smintesc ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă de cîte ori închizi ochii la slujbe, ţi se adună gîndurile pentru Dumnezeu, nu lua seama la alţii, chiar dacă pari fraţilor din jur, cum ai spus, că faci ceva necuvenit.

326. *î n t r e b a r e a aceluiaş: Am cărţi proprii şi gîndul îmi spune să le dau mînăstirii ca sa scap de grija lor, odată ce cele de obşte ale mînăstirii se dau fiecăruia ca să le citească. La fel gîndesc despre haine. Spune-mi, Părinte, dacă trebue să fac la fel ? Şi ce haine trebue să ţin pentru slăbiciunea trupului meu ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă voeşti să scapi de ele, bine e să faci aşa cum ai spus şi să le dai mînăstirii. Căci toate cele ale mînăstirii sînt ale lui Dumnezeu. Cît priveşte hainele de care ai nevoe, ţine pentru iarnă două mantale fără mîneci groase şi o bluză, iar pentru vară două mantale uşoare şi o bluză. Şi pentru iarnă mai ţine un cojoc pentru piept, pentru timpul cît e tare frig. Iar pentru timpul cît nu e frig, culionul şi două haine lungi cu mîneci, una pentru iarnă şi alta pentru vară. Şi deasemenea două acoperăminte, unul gros şi unul uşor. Să ai şi salteaua şi o

pernă. Căci ai nevoe de ele. Cît despre mantaua de lînă, ține-o şi pe ea dacă ai nevoe. Şi dacă primeşti o haină şi ai nevoe de ea, ține-o şi pe ea şi dă-o în schimb pe cea veche Avei. Iar dacă n-ai nevoe de cea care-ți vine, dă-o şi pe ea Avei. Domnul să-ți dea putere ca să asculți şi să împlineşti acestea. Aceasta este înaintarea şi îndreptarea cea după Dumnezeu.

327. *I n t r e b a r e a aceluiaş către marele Bătrîn: Fiindcă ați rînduit să fiu în slujba acestei bolnițe, arată-mi, Părinte, dacă trebue să citesc niscai cărți de medicină şi să mă folosesc de ele, sau să nu am grija lor ca de unele ce împrăştie mintea şi să mă feresc de ele, ca nu cumva să se nască în mine, din nebăgare de seamă, slava deşartă ? Să mă folosesc de cele ce le ştiu, îndestulîndu-mă cu untdelemnul, cu cauterizările, cu alifiile şi simplu cu toate cele de care se folosesc şi cei ce nu citesc cărți ?* [479] *Ce să fac deci? Căci inima mea tremură în slujba aceasta, ca nu cumva să greşesc în ea şi să adaug la patimi şi alte păcate.*

R ă s p u n s u l marelui Bătrîn: Deoarece n-am ajuns încă la desăvîrşire ca să ne izbăvim cu totul de robia patimilor, ne e de ajutor mai degrabă să ne folosim de scrierile de medicină decît să ne lăsăm în seama patimilor [480]. Dar nu trebue să ne punem în ele nădejdea, ci în

Dumnezeu care dă moartea şi viața [481], după spusa: „Eu

[479] În vremea aceea ştiința medicală nu era prea ridicată fața de tratamentele empirice, moştenite dintr-o îndelungată tradiție.
[480] Căci dacă ne-am încrede în priceperea noastră, am face-o cu mîndrie şi am greşi.
[481] Dumnezeu aduce şi moartea în sensul că-şi retrage puterea susținătoare de viață a oamenilor după ce i-a lăsat o vreme să crească spiritual, în urma păcatului strămoşesc. Dar şi-o retrage în concret dela fiecare atunci cînd socoteşte de bine. Pentru că celor ce au folosit bine timpul lăsat lor le va da o viață superioară după moarte, iar celor ce nu l-au folosit, bine şi nu-l vor folosi bine nici în viitor, socoteşte că nu mai are rost să le lase comunicarea vieții dela Sine. Deci moartea şi-au pregătit-o şi ei, fiindcă au rupt legătura cu Dumnezeu.
Dar moartea are de multe ori un sens pozitiv. Omul în general primind existența, primeşte şi o răspundere pentru a-şi întări ființa pentru viața eternă. Răspunderea aceasta are multiple ocazii şi feluri de a se manifesta. De răspunderea aceasta ține şi desvoltarea

bat şi eu vindec" (A doua lege 32, 39). Citind deci aceste cărți sau şi întrebînd pe vreunii despre ele, nu uita că nu se vindecă cineva fără Dumnezeu. Deci cel ce se foloseşte de ele trebue să

se folosească în numele lui Dumnezeu şi El îi va ajuta. Meşteşugul doftoricesc nu împiedică pe cineva dela evlavie, ci s-o ai pe ea ca pe lucrul de mînă al fraţilor. Fă ceeaee faci cu frica lui Dumnezeu şi vei fi păzit cu rugăciunile sfinţilor. Amin.

328. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Mi-ai spus altă dată, că cineva îşi taie voia lui şi prin aceea că nu stărue să-şi impună voia lui. Dar se întâmplă, Părinte, că impun unui bolnav un lucru ca folositor şi de multe ori îl vătămă şi mă necăjesc, pentru că mi-am impus în aceasta voia mea. Şi mai văd că toată ziua mă aflu împrăştiat şi aproape nu reuşesc să pomenesc pe Dumnezeu. Apoi sînt supărat de lăcomia pîntecelui. Spune-mi deci ce să fac căci cred că din ceeace îmi vei spune îmi vine mîntuirea.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dacă ţi-ai impus părerea ta din socotinţa că acest lucru ajută bolnavilor, iar din aceasta s-a ivit o vătămare, Dumnezeu care ia aminte la inima ta, nu te osîndeşte. Căci ştie că l-ai vătămat, voind să-l foloseşti. Dar

existenţei sale în demnitate, în cinste, în curaj pentru cauza mare a binelui legat de Dumnezeu. Uneori această demnitate trebuie plătită cu moartea. Deci omul trebuie să fie gata să primească şi moartea, trebuie să se pregătească viaţa eternă prin acest fel de moarte. Astfel deşi ea e împreunată cu suferinţa şi e un fapt pasiv, fiind primită cu demnitate supremă după o pregătire în acest sens contribue şi ea la prelungirea vieţii omului în planul unei vieţi eterne corespunzătoare. Această moarte şi o astfel de pregătire o preferă şi Dumnezeu în locul unei vieţi de laşitate, de minciună, de decădere. Astfel se poate spune în multe feluri că Dumnezeu dă şi moartea. O dă prin despărţirea de cel păcătos şi o acceptă dela cel ce o primeşte, cu demnitate, pentru a-l trece la viaţa superioară ca răsplată a vieţii lui curate, dar trecătoare.

dacă-ţi vorbeşte un om încercat şi tu îl dispreţueşti, îţi impui voia ta din mîndrie.

Mulţi aud mereu despre o cetate şi apoi li se întîmplă să intre în ea fără să ştie că aceasta este cetatea de care au auzit. Frate, toată ziua te gîndeşti la Dumnezeu şi nu ştii ? Căci a şti de o poruncă a lui Dumnezeu şi a se ocupa de împlinirea ei înseamnă a te supune lui Dumnezeu şi a te gîndi la El[482]. Şi bine ţi-a spus fratele Ioan: ,,Dă întîi frunzele şi la porunca lui Dumnezeu, vei da şi roadele". Necunoscînd deci ceeace e de folos, urmează celor ce cunosc, în aceasta stă smerenia şi prin ea vei afla harul lui Dumnezeu.

Şi ceeace ai spus că ,,din aceasta îmi vine mîntuirea", bine ai spus. Căci fără Dumnezeu n-ar fi fost venirea ta, ci Dumnezeu te-a călăuzit. Intăreşte-te în Domnul, căci nu puţin folos rodeşti din împrăştierea de care vorbeşti. Iar cu lăcomia pîntecelui, luptă-te cît poţi şi Domnul îţi va ajuta să pricepi şi să împlineşti ceeace îţi este de folos, îmbărbătează-te şi fii tare în Domnul (A doua lege, 31, 6)

329. *î n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Fiindcă ai spus că supunerea şi pomenirea, lui Dumnezeu stă în a avea o*

[482] Chiar dacă nu pomeneşti de Dumnezeu cu numele, împlinind o porunca de care ştii că e dată de El, de, fapt Il pomeneşti. Cine lucrează în curtea unui stăpîn, chiar dacă nu se gîndeşte mereu direct la el, îl are în slujirea sa pe el.

[483] Nu poate fi omul tare decît în Dumnezeu. Cînd e singur, e slab. In omul credincios nu se mai poate deosebi ce este al lui, de ce este al lui Dumnezeu. Lui i se pare că tot ce face, Dumnezeu face. Dar pune atîta rîvnă, ca şi cînd totul ar depinde de el. Fără rîvna lui n-ar lucra Dumnezeu. Dar rîvna lui îşi are căldura dela Dumnezeu. Va fi tras la răspundere dacă n-a lucrat cum voeşte Dumnezeu, sau va fi răsplătit dacă lucrează aşa. Dar n-ar fi putut lucra cum vrea Dumnezeu dacă nu ar fi avut întărirea lui Dumnezeu. Şi e osîndit cînd n-a lucrat aşa, pentru ca n-a primit ajutorul lui Dumnezeu.

poruncă şi a o împlini, te rog, fă-mă să cunosc, dacă e cu putinţă într-o astfel de împrăştiere a sluji după Dumnezeu şi între oameni şi să am această pomenire neîncetată. Şi dacă e cu putinţă, cere pentru mine, Părinte, ceeace îmi este de folos. Căci toate sînt cu putinţă ţie şi lui Dumnezeu (Mc. 10, 27; *14, 36)* [484].

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: În privinţa pomenirii neîncetate a lui Dumnezeu, fiecare o poate după măsura sa. Dar smereşte-te numai. Căci eu ştiu mai mult decît tine ce-ţi este de folos şi aceea o cer dela Dumnezeu pentru tine. Că toate îi sînt Lui cu putinţă .

330. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Iarăşi cad înaintea ta, milostive Părinte, şi nu încetez să te tulbur pînă ce nu mă vei întări. Căci cînd Dumnezeu îmi dă, prin rugăciunile tale puţină întristare pentru greşalele mele, pe încetul, prin împrăştierea de afară, o pierd. Te rog, Părinte, să mă întăreşti,*

Toate cîte ceri le împlineşte Dumnezeu. Iar lui Dumnezeu îi este cu putinţă să le împlinească toate. Dar omul duhovnicesc ştie ce să ceară. El cere cele ce-i sînt de folos lui sau altora, sau cere ceeace corespunde măsurii lor, capacităţii lor de înţelegere, de primire şi de folosire.

[485] Sînt diferite feluri de pomeniri neîncetate ale lui Dumnezeu: mai de suprafaţă şi mai adînci; prin împlinirea uneia mai sau mai multor porunci ale Lui; prin punerea oricărui lucru văzut sau făcut în legătură cu Dumnezeu;

iar întărirea să-mi fie întreagă din mila lui Dumnezeu şi a voastră şi nimic dela mine. Căci nimic nu pot dacă nu primesc putere prin rugăciunile voastre. Cît despre conducerea bolniței mă tem, Părinte, că trebuind să arăt autoritatea în ea nu cumva aceasta să mă ducă la slava deşartă şi la îndrăzneală. Şi umblînd des cu mîncări să nu mă împovărez cu lăcomia pîntecului. Dacă deci socoteşti de bine, aş dori să înaintez printr-o slujire mai smerită şi dacă mă voi uşura puțin, voi lua iarăşi asupra mea slujirea de acum. Ştii, Părinte, că dacă cer aceasta nu din silă de această slujire. Căci cum aş face aceasta, nevoiaşul de mine. Dar mă tem, Părinte, ca nu cumva şezînd înăuntru, să se înfurie patimile amintite, fie dela mine, fie prin lucrarea demonilor, precum socotesc. Nu ştiu. Dar tu, Părinte, arată-mi voia lui Dumnezeu şi scoate-mă din gîndurile ce mă tulbură prin rugăciunile tale şi mă întăreşte să fac ceeace zici şi iartă-mă.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Ascultă, frate, şi fii încredințat în Domnul, că de cînd ți-am poruncit să iei slujirea aceasta, mîna şi inima noastră sînt cu tine. Dar mai e cu tine mîna lui Dumnezeu, rugat de noi prin rugăciunea pentru mîntuirea sufletului tău şi pentru întărirea ta spre această slujire şi pentru buna cinstire şi acoperire a ta în ea. Şi tu nu te poți rnîntui altfel decît aşa. Drept aceea nu te scîrbi de ea şi căzînd, ridică-te; greşind, ocărăşte-te, pînă ce Domnul va face cu tine mila Sa pe care o doreşti. Numai să nu te leneveşti în ea. îndrăzneşte, căci însuşi Domnul care te-a aşezat în slujba aceasta, te va ajuta. Iar noi purtăm grija împreună cu tine să nu te amăgească diavolul cu dorința de a te scăpa de ea. Căci s-a zis: „Prin vorbele lor frumoase şi măgulitoare, înşeală inimile celor fără răutate" (Rom. 16, 18). Cel ce te-a aşezat pe tine la lucrul acesta, El este cel ce a zis ucenicilor Săi: „Iată Eu vă trimit pe voi" (Mt. 10, 16). Şi iarăşi: „Iată Eu cu voi sînt" (Mt. 28, 20). Nu te teme şi nu cugeta că cele ale bolniței atîrnă de tine. Nu te lăsa apăsat de grija slăbiciunii. De înțelegi cele scrise de mine, ție, nu-ți va fi greu. Trebue să iei numai aminte la tine după puterea ta şi Dumnezeu te va ajuta. Fii tare în Domnul, împuternicit întru El.

331. *I n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: De greşesc frații cei împreună cu mine, cum să-i îndrept fără tulburare ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: De vei întipări mai întîi în chip pilduitor voia lui Dumnezeu în inima ta, nu te vei tulbura [486], ci te vei obişnui să lucrezi ca Părinţii. Iar de

nu iei aminte la tine şi eşti răpit [487], spune lui Dumnezeu pocăinţa ta: „Iartă-mă, Stăpîne, şi mă miluieşte". Dar spune şi celor împreună cu tine: „Vedeţi, fraţilor, că din pricina aceasta sîntem osîndiţi şi pierdem sufletele

noastre" [488]. Nu striga foarte tare, dar destul ca să te audă.

E mare lucru să ştie cineva ce-i este de folos: şi s-o ceară aceea. E în aceasta nu numai simţirea tuturor celor ce sînt cu putinţă lui Dumnezeu, ci şi a ceea ce e de folos unui om sau altul. E o mare pătrundere în oceanul puterilor şi bogăţiilor lui Dumnezeu şi în măsurile felurite ale oamenilor, care pot primi din acele bogăţii ceea ce le este de folos în acel moment. Dar în smerenie se primesc cele mai mari bunătăţi. Căci nici un zid al mîndriei nu le opreşte. Dumnezeu „celor smeriţi le dă dar". În smerenie e libertatea de sine, e deschiderea deplină pentru Dumnezeu, care nu-şi arată ceeaee este mai propriu Lui în puterea ce zdrobeşte, ci în bunătatea liberă de orice patimă care îngustează.

[487] Este o răpire bună, în extaz, cînd uiţi de grija de tine: şi este o răpire rea, cînd eşti dus de o patimă şi uiţi de adevărata sine a ta. Atunci nu mai faci voia ta, ci împlineşti o pornire pătimaşe. Conducătorul obştei spune atunci, din mînia care l-a furat, cuvinte grele fraţilor şi acestea îi tulbură.

[488] În cazul mustrării pătimaşe se pierde şi conducătorul şi se pierd şi fraţii. Căci se înfurie şi ei. Pîrjolul se întinde. Păcatul, pe care oamenii din timpuriie mai noi îl iau în rîs, ca pe o afacere de strictă scrupulozitate particulară, are o dimensiune socială, ca şi virtutea. Efectul nu se închide în fiinţa individuală a celui ce-l săvîrşeşte, ci are repercusiuni sociale. Mărul stricat, strică şi pe cele din jur. Răspunderea omului pentru sine e în acelaş timp răspundere pentru alţii. Dar răspunderea întreagă e nu numai o legătură între oameni, ci şi a lor cu Dumnezeu. Cei ce nu se simt responsabili în faţa lui

Ş i dacă te frîngi în acestea, îţi va veni liniştea cea după Dumnezeu.(cont)

332. *î n t r e b a r e a aceluiaş: Te rog, Părinte, spune-mi cum trebue să fie chipul îndreptării ? Şi cînd trebue să fac pe prostul şi să trec cu vederea ceeace se petrece ? Şi dacă nu reuşesc, trebue să-mi rînduesc o pedeapsă ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Lucrează totdeauna potrivit cu oamenii. Dacă vezi că unul e înţelegător şi primeşte sfatul, spune-i: „Frate, dacă facem cu lenevie lucrul lui Dumnezeu

(Ieremia 31, 10), aceasta ne va fi spre pieirea sufletului. Oare a fost bine ceeace ai făcut ? Fii cu rîvnă

Dumnezeu, nu se simt nici între ei. De unde forța absolută a responsabilității, dacă nu e un for superior care a sădit-o în noi ? Şi de ce aş fi atît de răspunzător pentru ființa semenului meu, dacă ea ar fi o ființă trecătoare ? In această forță necondiționată a responsabilității pentru semenul meu e implicată valoarea lui eternă. Eu am fost făcut ca să răspund în mod necondiționat pentru alții (şi prin aceasta şi pentru mine). Cine m-a făcut aşa ? Cine m-a pus în această dependență absolută, dar în care pot manifesta totodată libertatea mea ? Cine m-a făcut să fac dependență de mine însumi soarta mea şi a altora ? Un for superior m-a făcut dependent de El, dar în libertate, căci pot răspunde într-un fel sau altul răspunderii ce a sădit-o în mine față de, El, desigur cu riscuri grave cînd nu răspund, sau nu răspund cum trebue. M-a făcut (cont) ca pe o ființă de care depinde soarta mea şi a altora. Răspunderea e un mod prin care Dumnezeu ne leagă între noi, dar în El şi în libertate. Pe de altă parte această dependență reciproca între noi trebue s-o exercităm în mare delicatețǎ, respectîndu-ne libertatea în mod reciproc şi promovînd creşterea sensibilității şi delicateții în reciprocitate.

O natură eternă, lipsită de conştiință şi delicatețǎ, pe lîngă faptul că e mai inexplicabilă în existența ei decît su suprem for personal, n-ar putea explica libertatea şi responsabilitatea umană, singura noblețe a omului. Pe lîngă aceea de ce s-ar mai vorbi şi ce rost ar mai avea o libertate a lor ? Cum ar mai fi omul responsabil de libertatea lui ? Şi la ce l-ar mai preocupa grija de libertatea lui ?

de aci înainte". Dacă e mai nepriceput, spune-i: „Frate, ai nevoe să fii îndreptat, pentru că te leneveşti ? Dacă îi spun Avei te va mustra cum se cuvine". Iar de e să faci pe prostul, fă-l potrivit greşelii. De e mică, fă-l pe prostul. De e mare, nu face pe prostul. Şi să nu-ți dai pedeapsa dacă nu reuşeşti, dar nici n-o nesocoti. Cînd ajungi la aceasta, roagă pe Dumnezeu să te ierte. Altfel se va naşte nepăsarea.

333. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Dacă greşind careva dintre frați, sau chiar dintre bolnavi şi voind să-l îndrept, îi spun vre-un cuvînt cu supărare, trebue să-i pun metanie ? Iar dacă mîniindu-se pleacă din bolniță, ce să pun metanie ? Căci mîndria şi voința de a mă îndreptăți (justifica) întunecă mintea. Iar dacă pun metanie iarăşi se iveşte slava deşartă.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: După supărare, să nu mai zici nimic. Căci răul nu naşte binele. Ci prelungeşte răbdarea pînă ce încetează gîndul care a pricinuit supărarea. Şi atunci vei vorbi cu pace. Şi dacă se va convinge, iată că e bine. Iar dacă nu, spune-i: „Dacă voeşti îi spun Avei şi orice va hotărî el, să facem". Şi aşa te vei linişti. Iar dacă minunîndu-se, va pleca,

spune-i Avei şi-l va certa. Dar nu-i pune metanie, căci prin aceasta îi dai de bănuit că ai greşit cu adevărat şi te va război şi mai mult. Faţă de alţi oameni însă, poartă-te cu atenţie potrivit cu greşala pe care o recunoşti. Dacă greşala e mare, pune metanie, dacă e mică arată cu gura părerea de rău a inimii, spunîndu-i: „Iartă-mă, frate". Dar fereşte-te de mîndrie şi de voinţa de a te îndreptăţi (de a te justifica). Căci acestea împiedică pocăinţa. Se întîmplă să se pună metanie şi din slava deşartă. Dispreţueşte-te pe acestea trei. Pune deci metanie unde trebue cu smerenie, cu frica lui Dumnezeu şi cu dreapta socoteală (cu discernămînt) . Iar în aceasta pune toată hotărîrea. Şi Dumnezeu te va ajuta cu rugăciunile sfinţilor.

334. *î n t r e b a r e: Dacă în vremea slujirii bolnavilor vine ceasul citirii psalmilor sau al citirii sfintei Proscomidii, sau altă trebuinţă şi fraţii cei împreună cu mine ştiu ce trebue dat fiecăreia, porunceşti să plec sau aceasta îmi e chiar o datorie ? Iar de voesc să şed în chilie cînd nu e trebuinţă de mine în bolniţă, mi-o îngădui aceasta, Părinte ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă fraţii ştiu, nu-i o datorie să pleci, nici să şezi în chilia ta, ci cercetează numai pe bolnavi.

335. *î n t r e b a r e: Dacă dînd cuiva vreodată ceva după trebuinţa lui, bag de seamă că zgîrcenia mă opreşte, încît nu-i dau atîta, să-i dăruesc mai mult decît trebue, sau să mă silesc numai să nu-i dau mai puţin*

Smerenia e susţinută de frica de Dumnezeu. Ea se opune mîndriei, slavei deşarte şi voinţei omului de a se justifica, care toate tocesc sensibilitatea lui. Cel ce se justifică nu recunoaşte că a păcătuit. El nu vrea să se pocăiască, deci nu foloseşte putinţa de a se îndrepta, de a-şi schimba în bine cursul vieţii. Aceasta e o alta formă de mîndrie. Sau e un mod de a se manifesta al mîndriei şi al tocirii responsabilităţii. Aceasta îl închid pe om în îngustimea sa, din care nu se vede lumina mai presus de sine şi de toate a lui Dumnezeu. Plecarea în faţa altuia cu recunoaşterea greşelii săvîrşite trebue să se facă nu numai cu smerenia susţinută de frica de Dumnezeu, ci şi cu discernămînt sau cu dreapta socoteală, ca nu cumva să-l facă pe cel căruia i se adresează să creadă că cel ce i-o face a greşit fără să fie adevărat. Această plecare în faţa altuia e ieşirea din sinea sa superficială, e situarea în taina recunoscută şi respectată a altuia, dar şi în taina deschisă în indefinit a lui Dumnezeu.

488b

decît îi trebue? [489] [490] *Iar dacă din ruşinea ce-mi vine din dorinţa de a plăcea oamenilor, sau din slava deşartă, gîndul mă îndeamnă să-i dau mai mult, oare să-i dau mai puţin, ca să resping această patimă, sau să-i dau numai cît trebue pentru poruncă ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă zgîrcenia te opreşte să-i dai aproapelui după trebuinţa lui, fă după caz. De ai mult, dă-i puţin mai mult decît îi trebue. De ai puţin, dă-i întocmai cît îi trebue. Dacă, din slavă deşartă, sau din dorinţa de a plăcea oamenilor vrei să-i dai mai mult, nu-i da mai mult, ci, deasemenea, întocmai după trebuinţa lui. Dumnezeu să-ţi înţelepţească inima, frate.

336. *Intrebare: Dacă îmi vine un lucru şi am trebuinţă de el în bolniţă, dar văd că mă alipesc de el, oare voinţa de a-l ţinea pentru mine nu e patimă ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă ai nevoe de un lucru şi te războeşte gîndul de a-l avea, spune gîndului: „Am nevoe de el, de ce să-l iau cu poftă ?" Şi dacă încetează patima, ia-l. Iar dacă nu încetează, de e cu putinţă, împlineşte-ţi trebuinţă cu alt lucru şi birueşte patima. Şi dacă nu poţi, ia lucrul acela, ocărîndu-te pe tine şi zicînd: „Nu l-aş lua dacă n-aş avea nevoe de el, pentru că sînt biruit de poftă".

337. *I n t r e b a r e: Cineva mi-a dăruit o haină şi eu am primit-o cu bucurie, neîmpotrivindu-mă. Dar*

[Număr neidentificat în text] Citirea psalmilor e ceeace s-a desvoltat, în utrenie. Precum se vede ea premergea sau însoţea şi atunci proscomidia. Deci exista şi aceasta la începutul sec. VI. [490] Ajunge ca în cel mai bun caz să nu i se dea altuia mai puţin decît trebue ?

cercetîn-du-mă, am aflat că nu am primit-o avînd nevoe de ea, ci mai degrabă din lăcomie. Deci îmi spune gîndul: „întoarce-o" Ce poruncesc să fac ?

R ă s p u n s: Să lăudăm pe cel ce a dăruit-o din inimă şi să ne ocărîm pentrucă am primit-o din suflet şi s-o purtăm cu smerenie, osîndindu-ne. Iar după aceea să ne păzim de lăcomie.

338. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Dacă se întîmplă că cineva voeşte să-mi dăruiască un lucru şi am nevoe de el, dar îmi văd inima că vrea să-l primească din patimă, ce să fac:să-l iau din pricina trebuinţei, sau să-l resping din pricina patimei ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Se întîmplă cu aceasta ca şi cu hrana. Tu ştii că avem nevoe de hrană în fiecare zi, dar n-avem dreptul s-o luăm cu plăcere. Dar dacă o luăm, mulţumind lui Dumnezeu care o dă şi ocărîndu-ne ca nevrednici de a o primi. Dumnezeu face din ea un lucru sfînt şi o binecuvîntare. Tot aşa deci cînd ai nevoe de un lucru şi el îţi este dat, mulţumeşte lui Dumnezeu care ţi la dat, socotindu-te nevrednic. Şi Dumnezeu va alunga patima dela tine [491]. Căci ,,la Dumnezeu toate sînt cu

Lucrurile ne sînt date şi ele pentru ca în realaţiile cu ele să creştem duhovniceşte. Folosindu-le, trebue să ne aducem aminte cu mulţumire de Dumnezeu care ni le-a dat pentru nevoile noastre şi prin aceasta ele ne pun în legătură cu Dumnezeu care se gîndeşte la noi. Dar ele ne pot fi şi spre ispitire şi spre robirea noastră de către ele, cînd nu le folosim cu înfrînare. Iar folosindu-le cu înfrînare, ne întărim faţă de ele şi dăm posibilitatea şi altora să le folosească. Deci poziţia noastră faţă de ele nu se poate reduce simplist la poziţia unor stăpînitori, a unor consumatori nepăsători şi lacomi. Prin aceasta devenim mai degrabă robii lor. Deci depinde de noi ca să ne sfinţim prin ele, sau să sporim prin ele în patimi. Depinde de noi să putinţă şi nimic cu neputinţă" (Iov. 42, 2). Că a Lui este slava în veci. Amin.

339. *Un alt frate a întrebat pe acelaş Bătrîn: E o poruncă a lui Domnul să iubesc pe aproapele ca pe mine însumi (Lev. 18, 19), să mă bucur şi să mă întristez împreună cu el, ca cu mădularul meu (I Cor, 12, 26). Deci dacă-l văd în sărăcie şi-l trec cu vederea, nesocotesc iubirea chiar dacă eu însumi n-am decît cele de trebuinţă şi nu-mi ajunge să-i dau şi lui cele de*

actualizăm calitatea lor de mijloace ale sfinţirii noastre, de semne ale binetuvîntării lui Dumnezeu, sau să le murdărim prin murdărie din noi. Depinde de noi să le vedem ca transparente ale Duhului dumnezeesc sfinţitor, sau ca ultima realitate opacă, menite să satisfacă numai lăcomia trupului. Dumnezeu ne arată prin lucrurile ce ni le-a dat în două feluri iubirea Lui: dîndu-ne ce ne trebue pentru viaţa pămîntească, şi conducîndu-ne spre desăvîrşire. Sînt cuvinte cu îndoit sau întreit rost, exprimînd ceva din bogăţia de gînduri a lui Dumnezeu. Ele ne pot pune în legătura cu Dumnezeu, sau ne închid în opacitatea lor.
Ne sfinţim prin ele cînd le vedem şi le facem medii ale energiilor lui Dumnezeu şi ne exercităm în stăpînirea poftelor nemăsurate faţă de

ele, cînd ne menținem conştiința că sînt daruri ale lui Dumnezeu pentru toți, cînd o arătăm aceasta în dedicarea unora din ele lui Dumnezeu, cînd punem semnul lui Dumnezeu pe ele (ca biserici, ca obiecte întipărite cu semnul crucii, ca ofrande sfințite în biserică). Cînd facem semnul crucii peste ele înainte de a le folosi, ne amintim de Dumnezeu în Treime, care ni le-a dat să le folosim cu înfrînare. Dar cînd le consumăm fără să ne înălțăm cugetul la Dumnezeu şi fără semnul crucii, le privim ca independente de Dumnezeu şi nu ne impunem nici-o frînă în adunarea şi folosirea lor. In acest caz sîntem mai răi ca animalele, care nu adună mai mult decît le astîmpără foamea pentru moment. Cînd le vedem ca daruri ale lui Dumnezeu pentru toți, le lăsăm şi altora, sau îi ajutăm şi pe alții să se folosească de ele sau chiar le prelucrăm prin munca noastră şi pentru alții mai slabi, sau le folosim în comun cînd nu le putem tăia în părți distincte pentru fiecare (aerul, apa etc.) Ele se folosesc atunci şi pentru desvoltarea prieteniei şi recunoştinței reciproce.

trebuință. Spune-mi deci, Părinte, cum îmi arăt în acest caz iubirea ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dragostea față de aproapele se arată în multe feluri, nu numai în a-i da. De pildă: cînd mergi vreodată cu aproapele tău undeva şi afli în tine gîndul de a te bucura de mai multă cinste decît el, şi nu vrei mai degrabă să se bucure şi el de aceeaşi cinste cu tine, nu-l socoteşti ca pe tine însuți. Căci Apostolul a zis: „în cinste unii altora dîndu-vă întîetate" (Rom. 12, 10). De ai ceva de mîncare şi vezi gîndul tău îndemnîndu-te să mănînci singur şi după pofta ta, contrar trebuinței, nu-l socoteşti ca pe tine însuți. Sau dacă avînd numai cît îți este pentru tine, nu dai şi altuia, nu-l iubeşti ca pe tine însuți [492]. Dar dacă voim să împlinim numai în acest fel

A iubi pe altul ca pe tine însuți, înseamnă a te plasa într-o poziție de deplină obiectivitate față de tine, socotindu-l pe celălalt egal cu tine. Numai Dumnezeu este în această poziție de obiectivitate față de toți şi numai înaintînd spre această poziție a Lui, înaintăm spre treapta supremă a aspirației noastre spre obiectivitate. Dar această obiectivitate a lui Dumnezeu nu e una de indiferență şi nici a noastră nu trebue să fie aşa. Poziția lui Dumnezeu e una de profundă iubire egală față de toți. Deci şi a noastră să ajungă la fel: una de deplină iubire față de toți, dar şi față de propria persoan ă. Să ne iubim unii pe alții şi pe noi înşine aşa cum ne iubeşte Dumnezeu, vrînd să ajungem aşa cum ne vrea El. În iubirea aceasta a tuturor față de toți, în această universală obiectivitate iubitoare, ne unim cu Dumnezeu. Se cade să mă iubesc pe mine cum iubesc pe alții şi cum ne iubeşte pe toți Dumnezeu ca taine minunate. Pentru precizare se cuvine să răspundem şi la întrebarea următoare: Iubirea deplină nu-l face pe cineva să se uite pe sine şi să-şi dea viața pentru cel iubit ? Mama, a cărei iubire este de model, nu-şi dă viața pentru copil ? Cum se împacă aceasta cu porunca: să iubeşti pe celălalt ca pe tine însuți

(deci numai ca pe tine) ? Răspunsul care împacă aceste două cerinţe pare a fi acesta: Cine e în stare să-şi dea viaţa pentru altul, a ajuns la treapta realizării sale depline, la treapta care-i asigură cetăţenia în veşnica împărăţie a iubirii desăvîrşite. El trebue să aibe acum grije de cuvîntul Scripturii, el nu ne susţine în aceasta. Căci nu ni s-a spus numai pentru un om, ci tot omul înfăţişat prin el ca aproapele nostru. Dar cum poţi să împlineşti cu toţi oamenii aceasta, neavînd ce să le dai tuturor ?

Dar a iubi pe aproapele ca pe tine însuţi mai înseamnă şi aceasta: Dacă vine vre-o nenorocire de obşte şi vezi gîndul tău bucurîndu-se că celălalt s-a păgubit mai mult, arăţi şi în aceasta că nu-l socoteşti ca pe tine însuţi. Şi iarăşi, dacă vezi pe altul lăudat şi nu te bucuri împreună cu el, din motivul că nu eşti lăudat şi tu împreună cu el, şi nu spui „lauda fratelui se întinde şi la mine, căci e mădularul meu", nici în acest caz nu-l iubeşti pe el ca pe tine însuţi . Şi aşa în toate cazurile asemănătoare.

A iubi pe fratele ca pe tine însuţi mai înseamnă şi aceasta: altul, ca să ajungă şi acela la această treaptă. Deci îşi poate da viaţa sa pentru acela, pentru că de fapt nu o pierde prin aceasta, ci o va avea la un plan superior şi-l ajută şi pe celălalt să o aibă. Sau chiar trebue să o dea, ca să arate că a ajuns la deplina realizare a sa şi ca să-l facă şi pe celălalt să se ridice la această treaptă prin pilda pe dragoste supremă care i-o arată. Capacitatea cuiva de a se dărui pentru altul arată că există undeva acest plan de existenţă în care pot fi realizaţi oamenii în acest grad suprem, un plan de existenţă spre care aspiră cea mai autentică esenţă a noastră. [493] Iubirea altuia egală cu iubirea propriei persoane are la bază faptul că în fond nu sîntem despărţiţi şi tot ceeace îmbogăţeşte pe unul mi se comunică şi mie şi tot ceeace-l păgubeşte pe el, mă păgubeşte şi pe mine. Dar unitatea aceasta se actualizează pe de altă parte deplin numai în iubire. Unde nu e iubire, ea se sfîşie. Astfel îl iubesc pe altul pentru că sunt unit cu el, dar nu pot actualiza această unitate şi nu o pot trăi dacă nu mă folosesc de iubire. Deci trebuie să am curajul iubirii altuia cu convingerea că în fond sîntem uniţi, chiar dacă nu simt încă aceasta şi cu încrederea că prin iubire o voi actualiza şi descoperi deplin. Unitatea intre noi nu e numai un dat (Gabe) ci şi o dalorie (Aufgabe). In iubire se presimte unitatea, dar tot prin iubire se înfăptueşte, desigur întrucît există ca un germene care trebue desvoltat. Ontologicul în planul nostru creat nu se împlineşte deplin decît prin etic. Dumnezeu a dat seminţele, dar ne-a lăsat nouă să le facem să crească prin osteneala noastră. Dumnezeu

Dacă ai aflat de la Părinţi calea lui Dumnezeu şi te întreabă fratele, să nu-l lipseşti cu pismă de folosul ei, ci ca unul ce ştii că este fratele tău, spune-i şi lui ceeace ai aflat cu frica lui Dumnezeu; dar să nu te socoteşti pe tine ca învăţător. Căci aceasta nu-ţi este de folos.

340. *I n t r e b a r e a aceluiaş: E bine să ai prietenie cu careva de aceeaşi vîrstă ?*

R ă s p u n s: E bine să nu ai prea mare prietenie cu careva de aceeaşi vîrstă. Căci această stare de suflet nu te lasă să ajungi la plîns. Dar să nu ai prietenie nici cu altcineva care te lipseşte de plîns [494]. Aceasta nu te foloseşte, ci mai vîrtos te păgubeşte. Căci nimenea nu poate agonisi vre-un bine decît cu multă osteneală, înfrînează-ţi deci ochii să nu ia aminte la cineva şi nu vei umplea inima ta de cumplita îndrăzneală care duce la pierzare toate rodurile monachului.

341. *I n t r e b a r e a aceluiaş: De aud despre cineva că e în mare război sau în boală şi pătimesc împreună cu el, spune-mi mai întîi de nu cumva această compătimire e dela draci care voesc să mă facă să uit de păcatele mele ? Apoi dacă e de folos să-l pomenesc în rugăciuni ? Şi cum îl pot ajuta cînd eu mă aflu într-o primejdie mai grea şi în păcate mai mari ? Dar ce să fac dacă şi fratele mi-o cere aceasta ? Sau dacă îmi cere să-i spun şi vreunuia din Părinţi ? Sau poate că rugăciunea pentru aproapele îl deprinde şi pe cel pătimaş să iubească ? Cum socoteşti Părinte ?*

ne-a chemat să fim colaboratorii Lui: „Fiţi (deveniţi) ceeace v-am dat putinţa să fiţi (să deveniţi)".

[494] Prietenia înveseleşte, susţine în om o bună dispoziţie, îl face să afle în om o mulţumire de viaţă. Dar monachul trebue să-şi plîngă mai ales păcatele.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Părinţii au spus celor mai tineri că nimenea nu trebue să lase mortul propriu şi să meargă să plîngă pe altul (Pateric, Moise 18). Căci se cuvine celor desăvîrşiţi să sufere împreună cu aproapele. Dar compătimirea altuia de către unul tînăr e o bătaie de joc a dracilor. Căci îl judecă pe acela prosteşte, ca pe unul ce s-ar afla în stare rea şi în primejdie, socotindu-se pe sine ca lucrînd bine. De aceea este mai de folos să nu se îngrijească de acela. Şi dacă îi vine în inimă amintirea aceluia, sau aude dela altul despre el, să zică: „Dumnezeu să mă miluiască pe mine st pe el" [495].

Şi să nu spui dela tine însuţi vreunui Bătrîn să se roage pentru cineva, căci aceasta înseamnă că lucrul porneşte dela tine [496]. De voeşti să fugi de aceasta, aminteşte-i numai că cutare suferă. Şi Bătrînul auzind se va ruga fără îndoială pentru cel bolnav cu duhul. Iar de-ţi cere cineva să spui Bătrînului, împlineşte această cerere pentru că ţi s-a poruncit, spunîndu-i: ,,Roagă-te, Părinte, pentru cutare". Şi de-ţi spune acela: ,,Roagă-te pentru mine", la fel spune şi tu, că împlinind o poruncă: „Doamne iartă-ne", sau: „Dumnezeu să ne ajute", sau: ,,Acopere-ne pe noi Doamne, în lucrul acesta" [497]. Şi nu socoti că o faci aceasta pornind dela tine, căci ţi s-a cerut să o spui şi ai ascultat. Dar compătimind cu cineva din iubire, încă nu

Nu poţi vindeca pe altul de răutatea patimilor, dacă nu te vindeci pe tine. In zadar îl compătimeşti pe altul, dacă în aceasta dai de înţeles superioritatea ta. Deci nu se recomandă indiferenţa, ci calea adevăratei ajutorări a altuia. Stinge focul în tine ca să nu fie întreţinut de el şi în altul.

[496] Să nu te prezinţi Bătrînului ca avînd tu însuţi iniţiativa în scăparea altuia. Smereşte-te, lăsîndu-i lui iniţiativa sau impresia. Altfel ai da impresia că tu eşti mai bun decît cel ce suferă de vre-o patimă, sau de vre-o boala şi ajutorul lui porneşte dela tine. Şi-n acest caz e problematic ajutorul tău. Poate nu va fi primit.

dovedeşti că ai ajuns la măsura aceasta de desăvîrşire. Iar dacă gîndul acesta te tulbură, întreabă şi vei auzi ce trebue să faci. Dumnezeu să te miluiască, frate !

342. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Spune-mi, Părinte, pînă unde trebue să meargă dragostea unui frate faţă de alt frate ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, alta este dragostea părinţilor faţă de copii şi alta dragostea fraţilor faţă de fraţi. Măsura iubirii Părinţilor duhovniceşti faţă de fiii lor nu are ceva vătămător, nici ceva trupesc în ea. Căci sînt asiguraţi prin cugetul duhovnicesc. Şi fie în cuvinte, fie în fapte, ei se silesc totdeauna să folosească pe cei mai tineri în toate. Şi astfel iubindu-i nu trec sub tăcere greşelile lor, ci adeseori îi mustră şi îi ceartă pe fiii lor. Căci lor li s-a spus: „Mustră, ceartă, îndeamnă" (II Tim. 4, 2). Aceasta o face cu tine şi Ava al tău şi tu nu te sminteşti în cele ce te mustră, te ceartă şi te îndeamnă. Şi în faptul că din iubire nu trece cu vederea greşalele tale, se arată că dragostea lui faţă de tine este duhovnicească.

Fiecare iubeşte, pe aproapele lui după măsura sa. Iar măsura dragostei desăvârşite este ca după iubirea pe care o are faţă de Dumnezeu, să iubească şi pe aproapele său ca pe sine însuşi (Lev. 19, 18). Dar tinereţea trebue să se păzească în toate. Căci diavolul îi doboară repede pe tineri. Mai întîi încep să vorbească cînd se întîlnesc ca pentru folosul sufletului. Ba poate chiar fără acest motiv. După aceea trec la alte simţiri: la

Nu te ruga numai pentru celălalt, ca şi cînd ai fi într-o poziţie superioară ca şi cînd n-ai avea şi tu nevoe de rugăciune, ci roagă-te şi pentru el şi pentru tine socotindu-te împreună păcătos cu el. Aceasta nu e o grijă egoistă de tine, ci o eliberare de slavă deşartă.

poftă, la îndrăzneală, la rîs, la clevetire şi la alte multe rele. Aşa se împlineşte cu ei spusa: „începînd dela duh, acum sfîrşiţi în trup. Toate acestea le-aţi pătimit în zadar" (Gal. 3, 3). Căci aşa ajung tinerii la cădere: dela a începe să se iubească unii pe alţii fără judecată şi de a şedea împreună. Măsura iubirii lor între olaltă treime să fie aceasta: să nu se clevetească unii pe alţii, să nu se urască, să nu se dispreţuiască, să nu caute ale lor, să nu se iubească pentru frumuseţea trupului, nici pentru vre-o lucrare trupească oarecare, să nu şadă unii cu alţii fără mare trebuinţă, ca să nu cadă în îndrăzneala [498] care nimiceşte roadele monachului (Pateric, Agaton I) şi-l lasă ca pe un pom uscat. Pînă aci e măsura iubirii celor tineri între olaltă. Dacă se cruţă pe ei, înfrînînd îndrăzneala şi vorbirea deşartă, cruţă şi pe fraţii lor, ferindu-se să şadă împreună fără trebuinţă, ca să nu se prindă în cursele acestea şi să nu prindă în cursă nici pe fraţii lor, temîndu-se de cel ce zice: „Vai celui ce adapă pe aproapele cu băutură tulbure" (Avac. 2, 15); şi iarăşi: „Vorbirile rele strică obiceiurile bune" (I Cor. 15, 33). Ia aminte la tine, frate !

343. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Ce să fac că sînt tulburat de gînduri murdare şi dacă simt că şi alţii au asemenea gînduri, zic totdeauna: „Iată că şi alţii gîndesc cele rele ca mine ". Apoi nu-mi vine plînsul, nici pocăinţa şi gîndul îmi spune că atîta vreme cît sînt între oameni, nu le pot agonisi pe acestea. Fă-ţi milă cu neputinţa mea şi spune-mi, Părinte, cum să mă*

[498] Indrăzneala doboară graniţa între persoană şi persoană, prin faptul că unul nu mai vede taina celuilalt, ci numai suprafaţa lui trupească. Ea nu înseamnă o comunicare a adîncurilor lor în Dumnezeu, în care fiecare păstrează conştiinţa de sine, ci conştiinţa lor dispare înceată [notă persoală: sau înecată ?] de pofta trupească care-i confundă superficial.

mîntuesc de acestea ?

R ă s p u n s u l lui I o a n : De ai gînduri murdare şi auzi sau simţi că mai e cineva în această stare, şi zici: „Iată că şi alţii cugetă cele rele ca mine", dă anatemei gîndurile tale rele şi despre fratele tău spune: „E mai bun decît mine". Şi va înceta gîndul acesta. Cît despre plîns, dacă nu lupţi faţă de oamenii între care te afli şi nu te străduești să nu ajungi la îndrăzneală cu vreunul, nu vine plînsul sau pocăinţa [499]. Şi dacă dorinţa de a te îndrepta te face să fugi de fraţii tăi, ia seama că prin aceasta fugi de lupta şi de stadion. Deci luptă-te, ca, aflîndu-te între oameni, să biruieşti îndrăzneala (familiaritatea) faţă de ei [500]. Căci zice Apostolul: „De luptă cineva, nu se încununează de nu se luptă după lege (II Tim. 2, 5). Pune în lucrare puterea ta, frate, şi te va ajuta Dumnezeu în toate. Nu uita să păzeşti

E o luptă faţă de oameni nu din ură, ci cu scopul de a nu ajunge la o familitaritate păcătoasă. Căci aceasta te face să bagatelizezi gîndul la păcatele tale, întristarea şi plînsul pentru ele. Societatea întreţine o superficialitate acel „Man" al lui Heidegger, prin care-ţi însuşeşti felul de a vorbi general şi superficial, în societate se vorbeşte chiar de moarte rîzînd: „vom muri", dar nici unul nu se gîndeşte serios la sine spunînd aceasta. Numai cînd eşti singur dai sens serios cuvintelor şi-ţi vezi cu adevărat păcatele. Sau cînd chiar fiind cu alţii îţi îndrepţi gîudul spre tine. Numai atunci trăeşti „existenţial". [500] Monachul nu trebue să fugă de mînăstire deci de oamenii din ea pe motiv că pilda şi sfatul celorlalţi l-ar ispiti la justificări. Dar nu trebue să renunţe la pocăinţa pentru păcatele sale. Deci trebue să le îmbine pe amîndouă: să înveţe de la oameni cele bune, dar să nu se lase în taifasuri superficiale cu ei. Nici să nu cadă în fapte de îndrăzneală cu ceilalţi. Pe de o parte el poate cîştiga dela semenii săi, învăţînd din sfaturile, din pilda lor, pe de alta poate fi ispitit la rău sau la laude proprii. Dar în sentimentul de răspundere se uneşte datoria de a fi cu ceilalţi cu putinţa de a spori în cele bune. Răspunderea e un mijloc de purificare a relaţiilor cu semenii şi de creştere duhovnicească lăuntrică. Pe de altă parte trebue să cugetăm că există un Subiect care trăieşte de bună voie răspunderea pentru toţi la modul culminant spre care noi trebue să tindem fără să-l

smerenia, ascultarea şi supunerea. Şi te vei mîntui [501], în Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

344. *Alt frate a întrebat: Ava., voesc să mă mîntuesc şi nu cunosc calea mîntuirii. Un gînd îmi zice: „Ce şezi aci*

în mînăstire nefăcînd nimic. Pleacă în altă parte ! " Ce trebue să fac deci ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, Dumnezeu ne-a arătat prin dumnezeeştile Scripturi calea mîntuirii. Dar şi Părinții ne-au sfătuit, zicînd: „întreabă pe Părintele tău şi te va învăța; pe Bătrînii tăi şi ți-o vor spune" (A doua lege 32, 7; Pateric, Antonie 37). Deci dacă nu voeşti să te amăgeşti, plecînd, ține smerenia din care ai folos, nefăcînd nimic fără să întrebi pe Părinții duhovniceşti. Şi cu harul lui Dumnezeu nu vei rătăci. Căci „Dumnezeu vrea ca toți oamenii să se mîntuiască şi la cunoştința adevărului să vină" (I, Tim. 2, 4).

345. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Gîndul îmi spune că dacă plec undeva şi viețuiesc în retragere, ajung la linişte desăvîrşită. Căci apăsat de datoria multor păcate, vreau să mă eliberez de ele. Ce să fac, Părinte ?*

atingem, în Hristos răspunderea dumnezeească ni s-a făcut cunoscută concret. El a mers pînă la moarte pentru noi. Dar îşi continuă lucrarea mîntuitoare din răspundere şi după înviere. Din ea sorbim şi noi tărie în sentimentul unei răspunderi necondiționate. [501] Cînd ajungi să simți că prin tine eşti nimic, şi totuşi eşti, simți că eşti prin Dumnezeu, Cel care singur nu poate să simtă că e nimic. Şi simțind că eşti ceeace eşti prin Dumnezeu, trăeşti din plin puterea Lui. Şi aceasta îți face cu putință mîntuirea.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, omul dator, pînă nu-şi plăteşte datoria, ori unde ar merge, fie la oraş, fie la sat, şi ori unde s-ar aşeza, rămîne dator şi nu are libertatea să şadă în linişte. Dar dacă silit şi ruşinat de ocara oamenilor îşi plăteşte datoria şi se eliberează de ea, poate să se arate în lume şi să şadă unde vrea cu curaj şi cu multă îndrăzneală. Deci dacă omul rabdă cu toată puterea ocările şi osîndirile, necinstirile şi păgubirile pentru păcatele săvîrşite de el, se deprinde cu smerenia şi cu osteneala. Şi aşa i se iartă păcatele lui, după cum s-a scris: „Vezi smerenia mea şi osteneala mea şi iartă-mi toate păcatele" (Ps. 24, 18). Gîndeşte-te cîte ocări şi osîndiri a răbdat Stăpînul nostru Hristos înainte de cruce şi că numai după ele a venit la cruce (Abbe Isaia, Recueil, 8.68; p. 104; 13, 23; p. 115, 117). Astfel nimenea nu poate ajunge cu rod la desăvîrşire şi sfînta odihnă a desăvîrşirii, dacă nu pătimeşte mai întîi împreună cu Hristos şi nu rabdă toate pătimirile Lui, aducîndu-şi aminte de cuvîntul Apostolului: „De pătimim împreună, ne vom şi slăvi împreună" (Rom. 8, 17) [502].

Nu te amăgi deci, căci altă cale în afară de aceasta nu există. Domnul să-ți vină în ajutor după voia Lui, ca, precum zice în Evanghelie, să întemeezi clădirea ta pe piatra cea tare, care este El însuşi (Mt. 7, 2; I Cor. 10, 14).

346. *Un frate a rugat pe marele Bătrîn, zicînd: Roagă-te pentru mine ca să mă miluiască Dumnezeu, că sînt un nenorocit.*

Nu se poate scoate răul din fire fără încordarea ei. Păcatul, patima reprezintă o slăbire a firii. Nu suferința pur şi simplu o întăreşte şi o izbăveşte de rău, ci răbdarea ei, care reprezintă o încordare, o folosire a tuturor rezervelor de putere, însoțită de cererea cu încredere a ajutorului lui Dumnezeu, care şi ea reprezintă

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Cel ce voeşte să fie miluit, să păzească porunca de a nu mînca din pom şi nu va cădea în neascultare. Şi cel ce nu cade în neascultare e miluit şi mîntuit prin harul lui Hristos, Dumnezeul nostru. Căci acesta va zice gîndului său: „Eu şi Dumnezeu sîntem singuri pe lume" (Pateric, Aloniu, 1) şi dacă nu voi face voia Lui nu voi fi aflat ca al Lui, ci ca al celui străin" [503]

o încordare a puterii. Iar înfrînarea dela plăcerile ce ispitesc este şi ea o încordare, o răbdare, a ispitei fără încovoierea care cedează. Dar numele de răbdare, se foloseşte mai propriu împotriva ispitei de a fugi de durere, tendinței de a ieşi de sub ea. Slava firii e starea în care nu mai simte nici atracția superficială spre plăcere, nici durerea trupului, cînd duhul a copleşit viața trupului. Dar de duh ține şi voința. Fără a se exercita în efortul voinței duhul nu poale deveni puternic, ca să copleşească plăcerea şi durerea trupului. Acesta a fost rostul răbdării lui Hristos şi al crucii suportate de El. Firea Lui omenească trebuia să meargă pînă la supremul grad al răbdării, care e răbdarea morții, pentru a se întări deplin. O cedare în ultimul moment ar fi fost o lunecare din tot ce a dobîndit prin răbdările anterioare. Trebue să-ți dai însăşi viața, ca să o dobîndeşti, prin suprema tărie a ei, pe planul superior oricărei slăbiciuni. Aceasta nu exclude faptul că Hristos a suferit şi din compătimire pentru noi, sau şi ca să ne arate iubirea Sa. Propriu zis acestea au stat la baza răbdării Lui prin care a învins slăbiciunea din firea noastră de pe urma păcatului, slăbiciune care mergea prin cedarea sub plăcere şi durere, pînă la biruirea ei prin moarte. Trebuia să se întîmple aceaslă întărire şi eliberare în pîrga firii noastre asumate de El, pentru ca să treacă şi la noi puterea biruirii plăcerii şi durerii legate de patimi. Deci nu e vorba de a fi plătit Hristos pentru noi o jignire a onoarei lui Dumnezeu, căci în acest caz n-ar mai trebui să „pătimim" şi noi cu Hristos. Ci e vorba să ne întărim şi noi înşine prin răbdarea durerii. Hristos a pătimit pentru noi în sensul că numai El a putut, întări Cel dintîi în mod real firea noastră prin crucea Lui şi din comunicarea cu El primim şi noi

puterea de a întări firea noastră, liberînd-o de slăbiciune. Răbdarea Lui e izvorul răbdării noastre, care ne întăreşte şi pe noi.

Cel ce spune aşa, va aştepta în fiecare zi sfîrşitul său şi întîlnirea cu Dumnezeu [504]. Şi îndată va porni pe calea mîntuirii.

347. *Un frate, căzînd într-o ispită, a cerut rugăciunea aceluiaş mare Bătrîn şi uşurîndu-se de această ispită i-a vestit aceasta, mulţumindu-i. In acelaş timp i-a cerut să se roage şi pentru durerea de cap ce i-a venit şi ca să i se lumineze inima.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, să luăm aminte la noi înşine cu frica lui Dumnezeu. Iar dacă Dumnezeu cu iubirea Lui de oameni va depărta războiul dela noi, nici atunci să nu ne facem nepăsători. Căci mulţi uşurîndu-se nu s-au mai îngrijit de ei si au căzut peste cap. Ci uşurîndu-ne să mulţumim lui Dumnezeu că ne-a izbăvit şi să rămînem rugîndu-ne să nu cădem în aceleaşi patimi sau în altele. Dacă mănîncă cineva vre-o mîncare şi se vătăma la stomac sau la splină sau la ficat şi prin îngrijirea şi meşteşugul doctorului se vindecă, nu mai e cu negrijă la sine, ca să-l ajungă ceva şi mai rău, ci-şi aduce mereu aminte de primejdia dinainte, cum a spus şi Domnul celui vindecat de El: „Vezi, te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătueşti, ca să nu păţeşti ceva şi mai rău" (Io. 5, 15).

Trebue să mă port aşa, ca şi cum n-ar fi altul pe lume afară de mine şi de Dumnezeu. De aceea nu pot face decît sau voia mea, sau a lui Dumnezeu. Dar dacă o fac pe a mea, nu voi fi socotit ca al lui Dumnezeu, ci ca al meu, ca străin de Dumnezeu, sau ca al celuilalt a cărui voie o fac. Căci făcînd voia mea, mă dovedesc robul mîndriei sau al celui ce mi-a insuflat mîndria.

[504] Cel ce caută voia lui nu se teme de moarte, nu se amăgeşte că poate nu va muri curînd, deci că mai are vreme să-şi facă poftele sale.

Frate, ostaşii buni se deprind şi în timp de pace, totdeauna, în meşteşugul războiului. Căci nu se cuvine ostaşului să iscodească la repezeală cele ale războiului în vremea războiului. Căci s-a spus: „M-am pregătit şi nu m-am tulburat" (Ps. 118, 60). Nu fi nepăsător faţă de patima de care ai fost ispitit, nici faţă de alta. Căci Părinţii spuneau de această nepăsare că pierde roadele monachului (Pateric, Agaton 1). Omul trebue să fie cu grije în privinţa războiului pînă la cea

din urmă răsuflare, ca să nu cadă în cursa întinsă de prea vicleanul vrăjmaş, pe care fie să-l alunge Domnul dela noi cu Duhul gurii Lui. Adu-ți aminte că un Bătrîn a spus: „Dacă ar face omul cer nou si pămînt nou, tot n-ar putea fi fără grije" (Pateric, Pimen 48) [505].

Cît despre durerile de cap, omul trebue să lupte ca să nu se moleşească şi va fi ajutat. Căci aflînd Domnul pe ucenicii Săi moleşiți, le-a zis: „Privegheați şi vă rugați, ca să nu intrați în ispită" (Mt. 26, 41).

Fiule, cel ce a luminat ochii orbului să-ți lumineze ochii inimii ca să cunoşti ceeace e bun şi de folos. Şi Dumnezeul puterilor care a spus: „Celui ce crede toate îi sînt cu putință, (Mt. 9, 22), să-ți dea putere şi să te sprijinească în credința desăvîrşită. Şi să te văd pe tine în laturea celor mîntuiți, prin harul Conducătorului sufletelor noastre Iisus Hristos,

Dacă ar face ființa sa „cer nou şi pămînt nou", adică minte nouă unită cu cerul şi pămîntul nou peste care luminează şi pe care le străbate şi le copleşeşte mintea lui nouă, plină de mintea lui Hristos, tot nu poate fi deplin fără grije pînă ce este în viața aceasta dinainte de înviere. Căci afectele legate de ființa lui pot fi ținute în frîu, dar pot să şi scape din frîu şi să lunece în păcat, dacă omul nu e cu grije. Aceasta confirmă spuse la Heidegger că omul se caracterizează prin grije. Dar grija de mîntuire este mult mai profundă decît grijile lumeşti şi ea îl concentrează pe om în sine însuşi. Dimpotrivă grijile lumeşti sînt superficiale şi îl fac po om să nu reflecteze serios asupra lui însuşi, ci numai asupra lucrurilor trebuincioase trupului.

Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

347 bis. (Ed. franceză: numai în manuscrisele Vatoped 2, Sinai 410, Cromwell 18 şi în G.) *Un frate care îşi închisese uşa pentru un timp, era chinuit de gînduri şi de visuri ascunse. Pe de altă parte voia să se oprească dela vin. El s-a deschis marelui Bătrîn.*

R ă s p u n s : Frate, dacă voeşti cu adevărat să te mîntueşti şi să scapi de duhul mîndriei, rabdă puțină smerenie, căci aceasta este pentru el o palmă. Şi nu căuta să te slujească cineva, ci slujeşte-te singur. Căci Iisus care a zis despre Sine că e „blînd şi smerit cu inima" (Mt. 11, 29), a spus: „Fiul omului n-a venit să I se slujească, ci să slujească" (Mt. 20, 28). Nu închide deci o uşă de lemn, ci pe cea a limbii (Pateric, Pimen 58). Şi nu dela vin trebue să te opreşti cu desăvîrşire, ci dela mîndrie care îmbată pe omul fără minte. Şi nu te fă asemenea mie, care ți le

spun acestea, căci de multă vreme tu mă vezi slujit de altul şi te sminteşti. Dar mulți sînt cei ce învață şi nu fac. Aceştia sînt cei despre care Domnul a zis: „Ascultați şi faceți ceeace vă spun, dar nu urmați faptelor lor" (Mt. 23, 3). Ieşi deci totdeauna pentru trebuințele tale cele de neînlocuit, dar cînd nu e nevoe, nu trece uşa. Viețuieşte cu rînduială, nu cu nepăsare. Păzeşte-te de supărarea împotriva celui ce te ocăreşte. Ba mai degrabă bucură-te. Cît despre visuri, nu lua seama la ele, căci sînt drăceşti şi mincinoase. Şi făcînd acestea nu crede că faci vre-o minune. Căci după ce ai împlinit poruncile, ni s-a spus să zicem: „Slugi netrebnice sîntem" (Lc. 17,10). Totuşi noi vom secera ceeace am semănat în ogorul tău şi atunci vom neguțători grîul pentru tine [506]. Facă-ne Domnul bucuria să aflăm ogorul tău rodind pentru o sămînță, o sută, pentru alta şasezeci si pentru alta treizeci (Mt. 13, 8; Mc. 8, 8) întru slava Tatălui, a Fiului şi a Sf. Duh.

348. *Un frate mirean al aceluiaş mare Bătrîn, fiind bătrîn şi el, i-a trimis cererea că vrea să stea de vorbă cu el. Iar Bătrînul i-a spus acestea: „Eu am frate pe Iisus. Dacă dispretuieşti lumea şi te faci monach, vei fi fratele meu". Auzindu-le acela acestea, a plecat cu multă întristare. Dar după o vreme s-a lepădat de lume, venind acolo, însă căzînd la boală şi suferind de hidropică, a trimis Bătrînului veste despre boala lui.*

Bătrînul îi răspunse acestea: Boala aceasta nu ți-a venit decît ca să nu pleci la Dumnezeu fără rod. Dacă deci rabzi şi mulțumeşti, ți se va socoti în loc de nevoință, pentru că n-ai viețuit mult timp în schima călugărească. Şi în parte acest necaz ți-a venit pentru că m-ai prețuit pe mine care nu sînt nimic, şi pe tine. Pe mine ca pe cineva

507

mare, iar pe tine ca pe fratele unui astfel de om . Şi ai uitat că sîntem fiii „neascultării lui Adam" (Rom. 5, 14).

Nu socoti că ai făcut mare lucru împlinind poruncile. Căci drumul desăvârşirii e nesfîrşit şi tot ce faci, faci cu ajutorul lui Dumnezeu. Dar părintele duhovnicesc poate preţui sporirea ta. Insul nu trebuie să-şi preţuiască singur izbînzile sale. Căci aceasta e ispita spre mîndrie. Dar altul poate să i le preţuiască, mai ales cel ce l-a călăuzit: în cele bune. Şi acesta va secera şi el rodul ostenelii lui de a fi semănat, arătat în rezultatul ostenelii aceluia de a fi rodit. Şi el va putea să şi laude acest rod dat de acela, dar în faţa lui Dumnezeu. Deci va putea să stăruie pentru o cît mai bună răsplătire sau preţuire a aceluia. Căci nu riscă prin aceasta să cadă în lauda de sine. Pentru că chiar dacă se vede în rodul aceluia şi sămînţa pusă de el, el laudă propriu zis osteneala aceluia de a o fi rodit, nu munca sa de a o fi semănat.

[507] Omul se poate, mîndri nu numai pentru ceeace este el însuşi, ci şi pentru ceeace e tatăl lui, sau fratele lui, pentru că vrea să atragă asupra sa ceva din cinstirea de care se bucură aceia. Nu mai vorbim

Căci sîntem „pămînt şi cenuşe" (Fac. 18, 27). Mulţumeşte deci lui Dumnezeu care te-a adus în această stare. Dacă am avea smerenia lui Iisus Hristos, am spune: „Cine este maica Mea şi cine sînt fraţii Mei?" şi cele următoare (Mt. 12, 48) [508]. '

349. *Un frate auzind dela un alt frate despre războiul ce-l sufere, i-a dat cum a putut sfaturile de folos, fără să fi ajuns el însuşi la o astfel de măsură. Şi îndată s-a pornit războiul asupra lui. Şi cînd s-a văzut pe sine îngreunat şi a cunoscut că are de îndurat aceasta pentru că n-a mărturisit fratelui propria sa slăbiciune şi că trebuia să întrebe mai de grabă pe Părinţi, a vestit acest lucru celuilalt Bătrîn.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, nu este altă cale decît să se dispreţuiască omul pe sine pentru cele ce le-a spus. Şi Dumnezeu îl va ierta. *Şi îndată s-a uşurat fratele şi a mulţumit lui Dumnezeu.*

de profitul ce vor să-l tragă din legătura ce o are cu aceia, intervenind în favoarea unuia sau altuia (practica „pilelor"). De aceia cel lăudat trebue să respingă nu numai lauda ce i se aduce lui, ci şi lauda ce li se aduce rudelor din pricina lui, pe de o parte, pentru a nu se bucura de o cinstire sporită prin extinderea ei şi la rudele lui, pe de alta pentru a nu se face face vinovat de întinderea corupţiei din pricina ei.

[508] E de remarcat explicarea acestui cuvînt al lui Iisus din smerenia Lui. Iisus nu zice: „Faceţi loc că vine Maica Mea, că vin fraţii Mei. Că doar ştiţi cine sînt Eu". Ci spune: „Aşa cum nu cer cinstire deosebită pentru Mine, nu cer nici pentru ei. Aşa cum vreau să slujesc Eu altora, la fel vreau sa slujească şi ei altora".

350. *I n t r e b a r e a aceluiaşi: Dacă se ivesc două lucruri păgubitoare sufletului şi e numaidecît nevoe să se aleagă unul, ce trebue făcut ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Cumpănind cele două lucruri păgubitoare, trebue ales cel mai puţin păgubitor. Căci s-a scris în Părinţi că a venit cineva să împrumute un ban dela altul şi acela nu i-a dat, spunîndu-i: „Nu am să-ţi dau". Şi întrebat fiind aceia după aceea pentru ce nu i-a dat, a zis: „Dacă i-aşi fi dat, i-ar fi fost spre paguba sufletului. De aceea am ales să calc o poruncă, ca să nu-i pierd cu desăvîrşire sufletul" (Pateric, Ioan Persul 2).

351. *Un frate care sporea în virtutea după Dumnezeu l-a întrebat pe marele Bătrîn, zicînd: Spune-mi, Ava, un cuvînt, că sînt întristat.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Sf. Apostol Pavel, care a primit puterea răbdării, a scris, zicînd: „Aveţi nevoe de răbdare, ca făcînd voia lui Dumnezeu să dobîndiţi făgăduinţele" (Evr. 10, 36). Deci cel ce voeşte să urce pe cruce împreună cu Hristos, trebue să se facă părtaş de pătimirile Lui şi să aibă pururea pacea [509]. Iar eu îţi spun: „Luptă-te să cîştigi mulţumirea în toate [510]. Şi puterea

Despre rostul împreunei noastre pătimiri cu Hristos a se vedea mai pe larg la nota 502. Dar pacea care e legat ă de ea nu vine numai în urma răbdării, ci chiar în timpul răbdării. Stareţul Vasile dela Sf. Munte spune: „Cel ce stă întins pe lemnul crucii din iubire pentru altul, se odihneşte" (Eisodicon). Odihna aceasta nu vine numai din faptul că faci totul pentru altul şi nu-l laşi în suferinţa de acum şi în cea veşnică, ci şi din faptul că birueşti pornirile egoiste pătimaşe, care după scurte satisfaceri te vor chinui în veci. [510] Mulţumirea însăşi e producătoare de veselie. De legi deci de durere în mod paradoxal mulţumirea, vei îndura cu uşurinţă durerea. Dealtfel mulţumirea se naşte cînd suferi, pentru că ai descoperit în ea

Celui Prea înalt te va umbri" (Lc. l, 11). Şi atunci vei afla odihna.

352. *I n t r e b a r e a aceluiaşi către acelaş mare Bătrîn: Ce să fac cu mocirla ce o am, cu pornirea de a mă îndreptăţi şi cu uitarea ce mă chinuesc cumplit ?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Cel ce are mocirla în sine, se eliberează de ea pe bună dreptate, cînd voeşte. Dar cel înfundat

în mocirlă, cu multă osteneală se poate smulge din ea. Deci e mai rău să fii înfundat în ea decît să o ai în tine. Cît despre pornirea de a te îndreptăți (de a te justifica), răul nu poate desființa niciodată răul [511]. Gîndeşte-te deci că voința de a se îndreptăți nu

îndepărtează pe om şi nu-l odihneşte [512]. Iar în privința uitării, ia seama că sînt doua uitări şi una se opune

celeilalte [513]. Cel ce ajunge să uite să mănînce pîinea sa, din geamătul suspinului său, nu e luat în stăpînire de uitarea pricinuită de vrăjmaşul.

un sens pozitiv al suferinței tale. Vezi că ți s-a dat pentru ca răbdîndo să-ți ridici firea din slăbiciunea care naşte păcatul. Dar dacă se iveşte această putere uimitoare a răbdării în tine, în vremea durerii, trebue să se afle în lucrare în tine şi puterea mai presus de toate a lui Dumnezeu.

[511] Cînd vrei să arăți ca răul ce l-ai făcut nu e rău, prin aceasta n-ai desființat răul ce l-ai făcut, sau nu te faci din rău bun, ci adaugi la răul ce l-ai făcut alt rău, sau te-ai făcut şi mai rău, adăugind la rău minciuna şi mîndria prin care vrei să-l acoperi, sau întărindu-l şi mai mult prin apărarea lui.

[512] Justificînd răul ce l-ai făcut nu-ți linişteşti conştiința şi nici nu încetezi de a face răul. Iar aceasta întreține în tine mai departe tulburarea şi o sporeşte sau te învîrtoşează şi mai mult în nesimțire.

[513] E uitarea de interesele tale şi uitarea de datoriile tale. Prima e cea bună, a doua cea rea.

353. *Cererea aceluiaşi către acelaş mare Bătrîn: Adaugă milă şi scoate-mă din pîntecele leului, că m-a înghițit. Şi îndură-te de sufletul meu ca Dumnezeu cel de sus. Căci ai primit putere spre aceasta. Pentru că „orice veți deslega pe pămînt va fi deslegat şi în cer" (Mt. 18, 48). Şi să nu laşi sufletul meu în gheenă ca să nu moară în păcat. Şi spune-mi un cuvînt după înțelegerea mea (după puterea mea), ca să mă fac părtaş ostenelei tale.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: „însuşi Dumnezeul păcii să vă sfințească pe voi desăvîrşit şi duhul şi sufletul şi trupul vostru să fie păzite în întregime, fără prihană, întru venirea Domnului nostru Iisus Hristos" (I Tes. 5, 23). Ce cuvînt mai mîngîietor pot să-ți trimit decît cuvîntul acesta al Apostolului ? Sileşte-te să dobîndeşti cele ce ți-au fost scrise de mine. Căci eu mă ostenesc mai mult ca tine, rugînd pe Dumnezeu noaptea şi ziua (II Tim. 1, 3), pînă ce vei ajunge la ele. Află, frate, aceasta: că, precum ştii, îmi pun sufletul cu bucurie pentru tine şi rugăciunea mea pentru tine e neîncetată (I Tes. 5, 17) [514].

354. *I n t r e b a r e a altuia. Un frate trimis undeva cu o sarcină pentru mînăstire, a întrebat pe celălalt Bătrîn dacă, poftit de niscai prieteni, poate sta la masă cu femei.*

[514] îndemnul Sf. Ap. Pavel: „Rugați-vă neîncetat" (I Tes. 5, 17) e dat după îndemnul „Totdeauna să urmați rele bune unul față de altul şi față de toți" (I Tes. 5, 15). Deci şi rugăciunea neîncetată trebue să includă atenția față de alții. Nu te poți despărți în rugăciune, în mod egoist, de grija altora, cum toate virtuțile ne leagă de alții, iar în alt fel şi păcatele, de care trebue să luptăm să ne dezlipim, sporind iubirea față de alții. Chiar cînd zic: „Doamne miluește" la singular, mă gîndesc la păcatele mele, care nu sau săvîrşit într-o izolare individualistă, ci față de alții, influențîndu-i şi pe ei la păcat, s-au într-o legătură cu alții. Deci mă rog mai mult sau mai puțin implicit şi pentru ei, cînd mă rog pentru iertarea mea. Dumnezeu nu mă primeşte la El lipsit de iubirea față de ceilalți, deci nerugîndu-mă şi pentru alții. Rugăciunea pentru altul e una din formele în care se manifestă răspunderea unuia pentru altul şi acest sens îl poate avea şi cuvîntul Bătrînului: „îmi pun sufletul cu bucurie pentru tine". Dar cuvîntul poate însemna şi: ,,Voi garanta pentru tine în fața lui

Bătrînul i-a răspuns să nu stea la masă nicidecum cu femei. Fratele l-a întrebat atunci: Dar de unde să ştiu că atunci cînd sînt poftit de cineva va veni şi vre-o femee să mănînce cu noi, ca să nu mă duc ?

Bătrînul Ioan i-a răspuns: Întreabă pe cel ce te pofteşte, de este acolo vre-o femee. Şi dacă îți spune că da, refuză, zicînd: „Iartă-mă, că am poruncă să nu stau la masă cu vre-o femee".

354 bis. *Şi a zis fratele: Dacă se întîmplă să merg, uitînd să întreb (sau sînt luat cu sila şi merg înainte de a întreba), şi văd că vine o femee la masă, ce trebue să fac ?*

A răspuns Bătrînul: Ia de o parte pe cel ce te-a poftit şi spune-i: „Iartă-mă, că am uitat să-ți spun că am poruncă să nu mănînc împreună cu o femee. Deci îngăduieşte-mi să plec. Şi dacă acela depărtează femeea, rămîi. Iar de nu, retrage-te şi nu călca porunca, ca să nu-ți vină moartea din neascultare. Şi nu te teme. Aceasta nu-ți va fi spre ruşinare, ci spre zidire.

Dumnezeu". El poate da această garanție în nădejdea că rugăciunea lui peutru acela va găsi ascultare la Dumnezeu, dar şi în nădejdea că buna lui înrîurire se va exercita şi asupra aceluia pentru care se roagă Dumnezeu ca izvor de iubire pentru toți se bucură atunci cînd vede că din iubirea Lui ne unim şi noi în iubire, ajutorîndu-ne.

355. *I n t r e b a r e a aceluiaşi: De sînt trimis cu vre-o însărcinare, neavînd slobozenie pentru mîncare, şi-mi cere cineva să mănînc cu el, iar eu îi spun că nu pot, pentru că n-am poruncă de la Ava, însă el stărue şi mă sileşte, ce să fac ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Pentru că zarva nu naşte nimic bun, dacă socoteşti că lucrul acesta nu-ți aduce vreo vătămare sufletului, primeşte; şi întorcîndu-te, înştiințează pe Ava, cerînd iertare pentru greşală. Dar de socoteşti că e împreunat cu vre-o vătămare, chiar dacă ar stărui acela de zeci de rnii de ori, nu primi. Căci este în chip vădit un lucru al diavolului.

356. *I n t r e b a r e a aceluiaşi: Am fost trimis cu o însărcinare în sfînta cetate (Ierusalim) şi am coborît la Iordan ca să mă rog, fără să fi cerut dela Ava deslegare pentru aceasta. Oare am făcut bine sau rău ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nu trebue să mergi vreodată undeva fără o învoire. Căci cele ce se fac dintr-un gînd propriu, chiar de-ar părea bune, nu plac lui Dumnezeu. Iar păzirea poruncii Avei care te-a trimis este o rugăciune şi o slujire a lui Dumnezeu, care a zis: „N-am venit să fac voia mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine" (Io. 6, 38)

357. *I n t r e b a r e a aceluiaşi: Dacăplecînddeparte, uit să întreb pe Ava despre toate cele ce trebue să le fac, ce să fac ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Trebue să iei aminte la lucrurile ce ți se ivesc şi să-L faci pe fiecare după folosul

Cînd faci voia lui Dumnezeu, Dumnezeu îşi face voia Lui prin tine, sau El lucrează prin tine.

sufletului. Dar aşa ca şi cînd ai călca porunca lui, nu ca şi cînd ai lucra bine, pentru că îndrăzneşti să faci un lucru fără să fi primit poruncă. Şi înştiințîndu-l pe Ava de aceasta, te va ierta [16].

358. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Dacă-mi porunceşte Ava în chip deosebit să fac un anumit lucru şi, biruit de slăbiciune, calc porunca, ce trebue de făcut ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Pocăeşte-te înaintea lui Dumnezeu şi a Avei şi sileşte-te de aci înainte să te îndreptezi. Şi Dumnezeu îți va ierta greşala.

359. *I n t r e b a r e: Un frate, căruia i se încredințase poarta mînăstirii, obosind pentru că era singur, a întrebat pe marele Bătrîn dacă trebue să ia şi pe un alt frate cu el, sau nu ?*

R ă sp u n s u l lui Varsanufie: Frate, de vrea cineva să intre la Iisus şi să umble pe calea mîntuirii, trebue să aştepte ispite şi necazuri în fiecare ceas. Căci zice: „Fiule, de vii să slujeşti Domnului, pregăteşte-ți sufletul de ispite" (Sirah, 2, 1). Şi Domnul a spus: „Cel ce vine la Mine să se lapede de sine şi să-şi ia crucea sa (în fiecare zi) şi să-mi urmeze Mie" (Lc. 9, 23). Cel ce voeşte să se facă ucenicul Lui, trebue să facă ascultare pînă la moarte

Predînd ființa ta ca pe o unealtă activă voii celui ce-ți cere cele ce ai să le împlineşti, care e rînduit spre aceasta de Dumnezeu, trăeşti predarea ta absolută lui Dumnezeu cel absolut. Căci Dumnezeu mi e o natură oarbă, ci o voie absolută, care-ți cere ceea ce e spre binele tău. Prin altă voie concretă. Prin aceasla îți arăți încrederea absolută în El. Voia ta nu se mai interpune între tine şi El. Cînd voia ta nu mai închide intrarea spre interiorul ființei tale, atunci îl simți pe Dumnezeu în suveranitatea Lui, de care atîrni în mod absolut, recunoscînd această atîrnare.

517

(Filip. 2, 9) . A fi singur şi a te osteni puţin e mai de folos decît a avea şi pe un altul . Dacă se va ivi vre-o trebuinţă, te va ajuta oricînd un altul. Şi de te va ajuta astfel, nu va spori îndrăzneala (familiaritatea), cum va spori de veţi fi totdeauna împreună [519]. Iar de nu te vei scârbi de osteneală, vei ajunge la smerenie . Şi de vei

„Pînă la moarte" nu în sens temporal, ci în sensul de a primi din ascultarea pentru Dumnezeu chiar şi moartea. Aceasta înseamnă predarea totală lui Dumnezeu, sau aducerea ta ca jertfă lui Dumnezeu. Cel ce trăeşte cu această dispoziţie, e tot timpul o „jertfă vie" lui Dumnezeu, capabil de a deveni o jertfă şi prin moarte. Dar cel ce se predă lui Dumnezeu total, primindu-L în sine, se sfinţeşte. căci nu mai face nimic contrar lui Dumnezeu, sau separat de El, ci numai ceeace place lui Dumnezeu şi din puterea lui Dumnezeu (Rom. 12, 1). În aceasta credinciosul urmează lui Hristos ca om. Căci Hristos a unit umanitatea cu Dumnezeu şi prin această ascultare. El a asumat şi voia omenească, dar o voie care a primit să împlinească ea însăşi voia dumnezeească. El n-a fost ca om o marionetă în mîna lui Dumnezeu. Dar făcînd cu voia proprie voia dumnezeească, a unit cele două voi fără să le confrunte. Prin aceasta Hristos s-a deschis ca om total lui Dumnezeu. Smerenia Lui nu e numai o aplecare la om, ci şi o totală deschidere lui Dumnezeu ca om, o totală unire, prin voia Sa omenească, cu Dumnezeu. Uniunea ipostatică e temelia pentru această unire totală în Hristos a voilor într-o singură Persoană. Numai cerîndu-se omului ascultarea de Dumnezeu cu voia lui dă valoare persoanei omului şi o întăreşte. Dacă omul ar fi supus pur şi simplu legilor naturii, nu s-ar putea cere nimic, omul n-ar avea nici-o demnitate, nici-o valoare. Dumnezeu ţine la ascultarea omului, pentru că preţueşte iubirea lui totală şi pentru că omul e în stare s-o dea, pentru că i-a dat valoarea unei persoane libere.

[518] Cum îţi arăţi bărbăţia cînd eşti în stare să te osteneşti singur pentru slujba ta ? Cine ţi-a încredinţat o slujbă să o faci singur, şi-a pus încrederea în tine, în bărbăţia ta.

[519] Cînd eşti mereu cu cineva, ajungi cu el la o familiaritate îndrăzneaţă care te lipseşte de seriozitate.

[520] Osteneala care te face să-ţi cunoşti marginile înguste ale puterii, te smereşte. Dar cu condiţia ca osteneala să nu te facă totuşi să te

ajunge la smerenie, vei primi iertarea păcatelor [521]. Căci zice: „Vezi smerenia mea şi osteneala mea şi iartă toate păcatele mele" (Ps. 24, 18). De te vei smeri, vei primi harul şi de vei primi harul, acesta te va ajuta. Căci Sf. Pavel ostenindu-se mai mult ca toţi Apostolii, a spus: „Nu eu, ci harul care este întru mine" (I Cor. 15, 10). De crezi fără să te îndoeşti, vei lua putere ca să împlineşti nu numai slujba portarului, ci şi alte

slujbe. Ia aminte deci cu nădejde, la lucrul lui Dumnezeu şi Dumnezeu va rîndui lucrul cum nici nu ştii tu. Domnul să fie cu tine!

360. *A aceluiaş: Cere-mi Părinte, putere şi înțelegere dela Dumnezeu, că sînt prost şi neputincios. Şi cînd se întîmplă să ies ca să aduc ceva dela bucătărie, sau dela cămară şi întâlnesc pe vre-unul dintre Părinți sau niscai oameni de vază, ce să fac ? Şi mai roagă-te să mă izbăvesc de întinăciunile ce mi se întîmplă.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: De crezi că din pietre neroditoare „Dumnezeu poate ridica copii lui Avram" (Mt. 3, 9) şi că cel ce a deschis gura asinei (Num. 22, 28) poate să o deschidă şi pe a ta şi să te înțelepțească, să te cumințească şi să-ți dea putere, toate ți le va da, frate, Dumnezeu, precum nu ştii. Poarta mînăstirii este poarta lui Dumnezeu. Şi Dumnezeu ştie că portarul, robul Lui, are nevoe de înțelepciune, de înțelegere, de cunoştință şi de putere, de ajutor şi de dreaptă socoteală. „Căci ştie Dumnezeu de ceeace aveți trebuință înainte de a-I cere" (Mt. 6, 8). Iar de stărui şi rabzi, fericit va fi sufletul tău.

moleşeşti, sau să te scîrbeşti de ea, ci să o porți cu o continuă încordare .

[521] Prin smerenie dobîndeşti iertarea păcatelor, pentru că ea te eliberează de mîndrie, care te opreşte să simți trebuința iertării şi s-o ceri cu toată stăruința.

Iar cînd se întîmplă că mergînd şi aducînd ceva, să te întîlneşti cu vreunii dintre cei mari, pune fără tulburare ceeace porți, jos, şi întîmpină-i cu smerenie şi cu frica lui Dumnezeu şi Dumnezeu va face să fie întîlnirea ta cu ei spre slava numelui Lui şi spre zidirea tuturor [521], cu rugăciunile sfinților Amin. Cît despre întinăciuni, dacă inima ta se va smeri şi te vei socoti „pămînt şi cenuşe" (Iov. 42, 6), smerenia te va apăra de ele.

361. *Un frate a întrebat pe celălalt Bătrîn: Spune-mi, Părinte, pe cine să întreb despre gînduri ? Şi dacă trebue întrebat şi altcineva despre ele ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Trebue să întrebi pe acela în care ai încredere şi ai aflat că poate purta gîndurile [521b]. Şi încrede-te

în el ca în Dumnezeu. Dar a întreba pe altul despre acelaş gînd, este un semn de neîncredere şi de ispitire. Dacă crezi că Dumnezeu a vorbit sfîntului Lui, ce nevoe ai de o altă dovadă, sau ce trebuinţă ai să ispiteşti pe Dumnezeu, întrebînd pe altul despre acelaş lucru?

362. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Şi dacă gîndul stărue să necăjească pe cineva după răspunsul Părinţilor, ce să*

521

[521b] Deşi eşti om simplu, de-i vei întîmpina pe ei cu smerenie şi cu frica de Dumnezeu, îi vei face să simtă pornind din tine razele prezenţei lui Dumnezeu şi vor lăuda pe Dumnezeu pentru ceeace au văzut la tine. Dar Varsanufie nu i-o spune aceasta, ca să nu-l facă să-şi piardă smerenia. Smerenia nu şi-o vede cel ce-o are, ci alţii. Facă Domnul ca mulţi oameni să se întîlnească de multe ori spre slava lui Dumnezeu prin smerenia, pacea şi iubirea ce şi-o comunică, din smerenia, pacea şi iubirea lui Hristos.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Acela a rămas fără folos, pentru că auzind sfatul ce i s-a dat, nu l-a împlinit cu curăţie şi cu grije. El trebue să repare greşala şi să împlinească cu curăţie ceea ce a auzit. Căci dacă Dumnezeu este Cel ce grăeşte în sfinţi, el nu greşeşte [521c].

363. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Oare trebue întrebat acelaş a doua oară despre acelaş lucru, sau nu ? Ştiu, Părinte, că uneori mi s-a spus să nu fac un lucru şi am întrebat pe acelaş despre acelaş lucru şi mi-a spus să fac acel lucru. Pentru ce ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, „judecăţile lui Dumnezeu sînt adînc mare" (Ps. 35, 6). Dumnezeu pune în gura celui ce grăeşte cuvînt potrivit cu inima celui ce întreabă, fie spre probare, fie pentru că inima lui s-a schimbat şi-l învredniceşte să audă altceva, fie pentru că alţii, avînd de a face cu acelaş lucru, se schimbă şi Dumnezeu vorbeşte pentru el prin sfîntul Lui altfel. Aşa a vorbit prin Isaia către regele Ezechia. După ce i-a spus lui: „Rîndueşte ale tale, căci vei muri", inima regelui s-a schimbat şi s-a întristat. Şi pentru aceasta i-a spus iarăşi, tot prin Isaia: „Iată, Dumnezeu a adus la viaţa ta alţi cincisprezece ani" (Is. 38, 1-5). Dacă i-ar fi spus prin altul, lucrul acesta I-ar fi fost spre sminteală, văzînd că sfinţii vorbesc în chip felurit.

[c] E greu să ţii în tine şi să nu dai mai departe gîudurile urîte comunicate ţie de cineva. Se cere un dar deosebit pentru aceasta şi o conştiinţă accentuată că Dumnezeu te opreşte dela aceasta. De aceea primesc spovedania preoţii în temeiul unui dar deosebit primit de la Dumnezeu. Pe de alta în purtarea păcatelor altuia ca ale tale stă şi iertarea lor de Dumnezeu.

521d Nu poţi scăpa de un gînd urît dacă nu lupţi contra lui potrivit sfatului unui părinte duhovnicesc. E aci temeiul spovedaniei.

La fel a grăit către inima Ninivitenilor prin Iona, căci I-a spus: „După trei zile voi nimici cetatea" (Iona. 3,

4). Iar cînd inima lor s-a schimbat spre pocăință, Dumnezeu şi-a arătat marea Lui îndelungă răbdare şi a lăsat cetatea, pentru că s-a schimbat spre bine. De aceea nu trebue cineva să schimbe pe sfîntul întrebat, ci să-l întrebe iarăşi pe el, ca ivindu-se trebuința ca Dumnezeu să-şi schimbe răspunsul, să o facă prin acelaş, spre a nu

se naşte sminteală[522].

[522] Se adînceşte aci afirmația unor teologi că nu Dumnezeu se schimbă cînd revine asupra osîndirii, sau iertării unui om, ci acesta se schimbă, aşa cum nu soarele se schimbă cînd omul simte neputința să-l privească, ci ochiul lui care s-a îmbolnăvit. Era un răspuns care nesocotea caracterul personal al lui Dumnezeu, prefăcîndu-L într-o natură impersonală. De fapt caracterul personal al lui Dumnezeu şi raportul Lui cu omul ca persoană ascunde o taină adîncă şi nesfîrşit de complexă. Dumnezeu are tot felul de posibilități de a răspunde omului şi de a alege dintre ele în mod Liber pe una sau alta, ținînd seama de multiplele situații şi de multiplele moduri schimbătoare ale omului. Şi Dumnezeu nu rînduește cu dela Sine putere aceste schimbări, sau nu vrea să le piardă. Căci aceasta ar anula pe om ca persoană liberă şi nu l-ar mai lua în serios. Dumnezeu vrea ca omul să-L iubească liber, lăsîndu-i şi putința de a nu-L iubi. Dumnezeu îşi lasă latitudinea să spere ca omul îl va iubi, dar nu-l sileşte la iubire. Altfel totul ar fi rigid în relațiile dintre om şi Dumnezeu. Nici Dumnezeu, nici omul n-ar fi persoane adevărate. Dumnezeu acceptă această chenoză (smerire) a putinței de a spera şi aştepta iubirea omului, dar de a nu o sili printr-o prevedere necondiționată, în acest caz n-ar mai fi creat oameni prețuiți de El ca persoane reale, de a căror iubire liberă se bucură cu adevărat. Dumnezeu poate să-şi permită să renunțe cu voia la o prevedere care ar sili iubirea oamenilor față de El, ca să nu rămînă fără bucuria ce Io dau printr-o iubire nesilită de o astfel de prevedere. Această nesilire a iubirii din partea oamenilor nu-I tulbură ordinea şi plinătatea vieții Lui interne. Ba nici neiubirea ce I-o pot arăta unii oameni nu-I tulbură fericirea ce o are în El însuşi din iubirea desăvîrşită între Persoanele treimice. Această nesilire a libertății omului de către Dumnezeu printr-o prevedere necondiționată a faptelor lui e afirmată de Sf. Ioan Damaschin. Ea ascunde o dependență voită a preştiinței lui Dumuezeu de libertatea omului, o dependență tainică, greu de înțeles, căci e dependența unei ştiințe

364. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Stăpîne, aveam un lucru cu cineva şi era nevoe să merg cu el la judecător. Şi am luat părerea Părinților cu privire la acest lucru. Iar ei mi-au spus ce trebue să fac plecînd la acela. Şi după socotința mea, am făcut totul după puterea mea, ca să nu ies din cele spuse mie*

de ei. Dar lucrul neieşindu-mi după răspunsul lor, am fost chinuit foarte şi nu ştiam ce să fac. Să trec peste sfatul lor ? Dar mă temeam, de neascultare. Să stărui în ei ? Dar nu găseam o deslegare, urmîndu-i lui. Ce trebuia să fac sau să gîndesc ajungînd la o astfel de răscruce sau nevoe ? Oare nu cumva greşeala a fost a mea fără să-mi dau seama ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Răspunsul de faţă se apropie de cel dintîi. Cum? Ascultă. Ai primit un răspuns într-un lucru ca să-l faci aşa şi ai găsit împotrivire la împlinirea lui. Mai întîi trebue să te învinueşti pe tine că poate inima ta s-a îndulcit cu acel lucru şi de aceea n-ai lăsat totul în seama lui Dumnezeu. Dar tot deaceea Dumnezeu n-a lăsat să se împlinească lucrul după sfatul Părinţilor. Deci dela tine a venit pricina, iar tu găseşti vina în sfatul lor. Elisei a trimis pe ucenicul său să învie un mort şi mortul n-a înviat (IV Imp. 4, 28—32). Vina n-a fost a celui ce a trimis, ci a celui trimis. Altfel cum l-ar fi înviat el însuşi după aceea ? Deci eşti dator să faci tot ce poţi ca lucrul să se împlinească după răspunsul ce ţi s-a dat. Iar dacă nu se întîmplă să se împlinească potrivit lui, află că s-a ivit o schimbare într-una din părţi şi de aceea Dumnezeu

anterioare de fapte posterioare. Poate că Dumnezeu priveşte la faptele omului dintr-un plan care depăşeşte succesiunea temporală, dar fără să o desfiinţeze, în orice caz raportul între prestiinţa lui Dumnezeu şi libertatea omului nu poate şi nu va putea fi eventual clarificată niciodată de gîndirea omenească.

schimbă cele cuprinse în răspunsul dat. De pildă, cineva îţi datorează zece monezi şi nu are să ţi le dea pe toate. Şi ai întrebat pe Bătrîn: „Ce-i voi cere aceluia ?" Şi ţi-a spus: „Aşa cum e drept: zece". Bătrînul a fost înştiinţat să spună aceasta, adică să nu-i ierţi nimic, pentru că acela era împietrit la inimă. Dar acela auzind că-i vei cere tot, s-a căit şi s-a rugat lui Dumnezeu, zicînd: „Stăpîne, nu am putere să-i întorc cele zece, deci insuflă-i judecătorului să nu mă silească să-i întorc suma întreagă şi mă voi strădui să-Ţi fiu pe plac tot restul vieţii mele". Şi milostivul Dumnezeu va schimba judecata. Dar tu nu ştii. Deci, fiindcă nu este aproape de tine cu trupul cel întrebat de tine, roagă-te lui Dumnezeu, pomenind cu numele pe acelaş Bătrîn, zicînd: „Dumnezeule, al cutăruia, nu mă lăsa să mă abat dela voia Ta, nici dela răspunsul robului Tău, şi înştiinţează-mă ce să fac". Şi fă ce te va înştiinţa, crezînd că Dumnezeu ţi-a grăit de fapt prin sfîntul Lui, dar tot El te călăuzeşte acum pe

tine, făcîndu-te să-ţi dai seama că s-a ivit o schimbare şi de aceea Dumnezeu a schimbat cuprinsul răspunsului.

365. *I n t r e b a r e: Stăpîne, de cîte ori trebue să, mă rog, ca gîndul să-mi fie înştiinţat despre aceasta.*

R ă s p u n s: Gînd nu poţi întreba pe Bătrîn, trebue să te rogi de trei ori pentru orice lucru. Şi după aceasta ia seama spre ce înclină inima ta măcar cît un fir de păr. Şi fă aceasta. Căci e vădită înştiinţarea şi ea se arată neîndoelnic inimii.

366. *I n t r e b a r e a aceluiaşi. Cum trebue să mă rog de trei ori: în diferite timpuri, sau în acelaş ceas ? Fiindcă se întîmplă uneori că lucrul nu suferă amînare.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă timpul îţi îngădue, roagă-te de trei ori în trei zile. Iar de te zoreşte, ca în ceasul prinderii Mîntuitorului, şi e greu de îndurat, ia-L pe El ca pildă. Căci despărţindu-se de trei ori a spus, rugîndu-se, acelaş cuvînt (Mt. 26, 44). Şi deşi El la vedere n-a fost ascultat, fiindcă trebuia să se împlinească iconomia (mîntuirii), totuşi ne învaţă prin aceasta să nu ne întristăm cînd ne rugăm şi cînd nu sîntem în momentul de faţă ascultaţi. Căci El ştie mai bine decît noi ce ne este de folos. Iar mulţumirea să nu o părăsim .

367. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Dacă înştiinţarea întîrzie să ne vină după rugăciune, ce trebue să fac ? Şi dacă aceasta e din vina mea, dar ea îmi este ascunsă, cum să-mi dau seama de ea ?*

R ă s p u n s : Dacă după a treia rugăciune nu-ţi vine înştiinţarea, cunoaşte că e din vina ta. Şi dacă nu ţi se face arătată greşala, ocăraşte-te pe tine şi Dumnezeu se va milostivi de tine[524].

368. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Cu ce gînd trebue să întrebe cineva pe Părinţi ? Oare e dator să împlinească numaidecît răspunsurile lor la întrebările lui ?*

Rugăciunea întreită arată străuinţă. De aceea zicem la Liturghie, în ectenie stăruitoare, de trei ori: „Doamne milueşte". Dar ea ne face totodată să ne dăm seama că Dumnezeu este întreit în Persoane, deci desăvîrşit iubitor. Şi chiar dacă la aparenţă nu ni se împlineşte nici aşa cererea, să mulţumim lui Dumnezeu, căci El o împlineşte aşa cum e bine pentru noi.

[524] Cînd simţim că Dumnezeu nu ne împlineşte în nici-un fel cererea, nici măcar altfel de cum vrem noi, să ştim că e din vina noastră că n-am intrat prin rugăciune la Dumnezeu.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nu pe toate, ci pe cele date lui ca poruncă. Căci altceva este sfatul simplu după Dumnezeu şi altceva porunca după Dumnezeu. Sfatul este o îndrumare care nu obligă, arătînd omului calea cea dreaptă. Porunca însă e un jug de nelepădat.

369. *I n t r e b a r ea aceluiaş: Mi-ai arătat, Părinte, deosebirea între poruncă şi sfatul după Dumnezeu. Spune-mi şi semnele deosebitoare ale fiecăruia. Şi cum se cunosc ? Şi care este folosul fiecăreia ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă vii dela tine la un Părinte duhovnicesc ca să-l întrebi despre un lucru, nu ca unul ce voeşti să primeşti o poruncă, ci pentru a auzi un răspuns după Dumnezeu, şi ți se spune ce trebue să faci, eşti dator să păzeşti şi în acest caz ce ți se spune. Şi chiar dacă eşti încercat prin aceasta de vre-un necaz, nu te tulbura. Căci aceasta e spre folosul tău. Iar dacă nu voeşti să-l împlineşti, să nu socoteşti că ai călcat o poruncă, pentru că nu l-ai primit ca pe o poruncă, ci să socoteşti că ai trecut cu vederea ceva ce îți era spre folos şi să te ocărăşti în privința aceasta. Căci trebue să socotim că toate cele ce ies din gura sfinților sînt spre folosul celor ce le aud. Tot aşa trebue să socoteşti şi cînd, neîntrebînd tu, îți spune ceva un Părinte dela sine, mişcat de un gînd după Dumnezeu, cum s-a întîmplat şi în trecut uneori. Căci un oarecare dintre Bătrîni voia să intre într-o cetate şi un alt Bătrîn îi spuse dela sine: ,,De vei intra, vei cădea în curvie". Iar acela neascultînd a intrat şi a căzut (Les sentences des Peres du dusert, Solesmes, 1960, p. 80, nr. 35).

Iar de întrebi în chip deosebit despre un lucru, cu voința ca să primeşti o poruncă, trebue să pui metanie şi să rog să ți se dea o poruncă. Şi după ce ți se dă, iarăşi trebue să

pui metanie ca să te binecuvînteze cel ce ți-a dat-o. Deci spune-i: binecuvintează-mă, Părinte, pentru porunca ce mi-ai dat-o şi roagă-te ca s-o păzesc. Căci află, frate, că cel ce ți-a dat o poruncă nu ți-a dat-o golită de putere, ci îți va ajuta prin cererea ta şi prin rugăciunile lui ca să o poți păzi [525]. Iar dacă printr-o răpire [26], nu-i pui metanie, ca să iei binecuvîntare, să nu socoteşti că porunca e golită de putere, căci a fost întărită şi prin ea însăşi [526 b], dar ai primit-o ca atare fără împlinirea formei savîrşite în mod strict. Şi dacă poți să te osteneşti, nu te îngreuna să te întorci ca să pui metania şi să ceri

E o subțire deosebire între sfaturi şi porunci care nuanțează relațiile dintre oameni, dar cu rost mîntuitor între fiii şi părinții duhovniceşti. Nu e vorba numai de „sfaturile evanghelice", care se referă la viața monachilor. Sfatul nu îi cere omului o predare necondiționată a voii, ca porunca. Dar dacă nu-l asculți, se întîmplă adeseori să cazi în. greşeli, ale căror urmări le vei suferi nu pentru că n-ai ascultat de un sfat sau altul, ci pentru răul adus în viața ta de acele greşeli. Dar călcarea poruncii e osîndită în ea însăşi ca neascultare. Chiar dacă împlinirea ei nu te-a dus la un rezultat bun, faptul de a fi împlinit o poruncă va întoarce nereuşita spre bine. Porunca te leagă de persoana părintelui duhovnicesc. Arăți un respect față de el. Sfatul te lasă mai mult în cadrul voii tale. De aceea în poruncă e şi o putere ce-ți vine dela Dumnezeu prin cel ce ți-a dat-o, prin faptul că el răspunde cu frică şi cu cutremur pentru porunca ce ți-o dă, în fața lui Dumnezeu. De aceea cel ce cere cuiva o poruncă, îi cere şi rugăciunea către Dumnezeu pentru împlinirea ei. Cel ce-ți cere să-ți pui voința la dispoziția lui, ți-o cere cu conştiința că o pui prin el la dispoziția lui Dumnezeu. Prin aceasta se angajează cu cutremur să răspundă pentru tine în fața lui Dumnezeu, dar numai dacă împlineşti porunca. De aceea se roagă lui Dumnezeu ca s-o poți împlini, conştient că de aceasta depinde mîntuirea ta. Sau se simte împuternicit să-ți dea şi tărie ca să o poți împlini. Iar prin aceasta îți vine puterea atît dela Dumnezeu cît şi dela cel ce ți-a dat porunca printr-o tainică întîlnire între Dumnezeu, între acela şi tine. Căci te predai lui Dumnezeu împreună cu el şi Dumnezeu îți dă putere şi ție direct şi prin el.

[526] E o uitare produsă de cel rău prin ispitirea cu alt gînd în acel moment.

[526 b] Conştiința celui ce dă o poruncă că o dă în numele lui Dumnezeu, îți aduce puterea lui Dumnezeu.

binecuvîntarea. Iar de nu poți face aceasta, socoteşte-te pe tine ca pe unul ce ai primit porunca cu o lipsă.

370. *I n t r e b a r e: Dacă eu întreb ca să primesc o poruncă, dar Bătrînul nu are scopul să mi-o dea, sau dacă, dimpotrivă, eu nu cer, dar el îmi dă o poruncă, o voi socoti ca poruncă şi trebue numaidecît să o păzesc ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă întrebat, nu a avut scopul să-ţi dea o poruncă, nu ţi se va socoti ca poruncă chiar dacă tu ai cerut-o ca poruncă. Iar dacă el a socotit să-ţi dea o poruncă, chiar dacă tu nu ai cerut-o ca atare, ea este poruncă şi trebue să o păzeşti. Dar trebue socotit

527

ca poruncă şi ceeace hotărăsc canoanele dogmatice , sau răspunsul Părinţilor dat în chip de hotărîre. Dar pentru acestea dă o asigurare gîndului tău, întrebînd pe Părinţi. Căci nu eşti sigur totdeauna că ai înţelegerea dreaptă a cuvintelor. Deci încrede-te mai degrabă în răspunsul lor şi împlineşte-l fără abatere, cu ajutorul iubitorului de oameni Dumnezeu şi cu rugăciunile sfinţilor. Amin.

371. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Ce să fac dacă, ispitit, voi călca porunca ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă primind o poruncă dela sfinţi o vei călca, nu te tulbura, nici nu te desnădăjdui ca să nu mai ţii seama de ea. Ci adu-ţi aminte de cel ce a zis despre drept, că „de şapte ori cade într-o zi şi se ridică"

Ed. Volos crede că e vorba nu de dogme, ci de canoanele Sinoadelor, sau ale Părinţilor.

(Prov. 24, 16) şi de Domnul care cere lui Petru: „De şaptezeci de ori cîte şapte să ierţi fratelui tău" (Mt. 18, 22). Dacă deci oamenilor li s-a poruncit să ierte astfel, cu cît mai mult nu va ierta El, Cel bogat în milă, care

528

suprabirueşte toate prin îndurări ? . Cel ce strigă în fiecare zi prin proorocul: „întoarceţi-vă spre Mine şi Mă voi întoarce spre voi. Căci sînt milostiv" (Ioil, 2,13; Zah. 1,3) şi: „Şi acum Israil" (A doua lege 10,12). Dar ia seama, ca nu cumva, auzind că nu se desfiinţează porunca, să te trîndăveşti şi să ajungi la nepăsare. Căci lucrul acesta ţi-ar fi spre povară. Ba nici în lucrurile părute mici să nu dispreţueşti porunca. Ci chiar dacă ţi sar întîmpla vre-o nesocotire a acestora, sîrgueşte-te să te îndreptezi. Căci dintr-o astfel de nepăsare, ajunge cineva la greşeli mai mari.

372. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Imi şopteşte gîndul să nu întreb pe sfinţi ca nu cumva primind un răspuns şi nesocotindu-lpentru slăbiciunea mea, să greşesc.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Acest gînd este înspăimîntător. Să nu-l suferi. De fapt de păcătueşte cineva cu ştiinţă, se osîndeşte pe sine însuşi. Iar de greşeşte din neştiinţă, nu se osîndeşte niciodată. Dar

Noi sîntem strîmtoraţi de mîndria noastră, îngustaţi în mila noastră de a ierta la nesfîrşit. Dumnezeu nu suferă această îngustare. Omul simte nevoia să se afirme căutînd o superioritate. Şi o face adeseori socotindu-l pe altul în inferioritate prin cugetarea la slăbiciunea lui, la greşelile lui. Dumnezeu îi poate da omului însă o altă superioritate: e cea faţă de inferioritatea proprie în care-l ţine conştiinţa păcatului în faţa lui Dumnezeu. El îi poate, face prin iertare pe toţi să se bucure de lărgimea generozităţii Lui, de libertatea de strîmtorările păcatelor lor. El îi poate face biruitori pe oameni asupra acestor îngustări, din puterea libertăţii depline şi din bogăţia nelimitată a generozităţii Sale.

patimile lui rămîn nevindecate. De aceea insuflă cuiva diavolul acest gînd, ca patimile lui să rămînă nevindecate[529]. Cînd deci gîndul îţi şopteşte că nu poţi împlini răspunsul din slăbiciune, întreabă aşa: „Spune-mi, Părinte, ce-mi este de folos ? Căci ştiu că dacă-mi spui, nu pot să păzesc ceeace-mi spui. Dar voesc să întreb chiar şi numai pentru că să mă dispreţuiesc pe mine că am trecut cu vederea ceeace îmi este de folos". Iar prin aceasta cîştigi măcar smerenia [530]. Domnul să păzească inima ta prin rugăciunile sfinţilor. Amin.

373. *I n t r e b a r e a altuia: Un alt frate a întrebat pe acelaş Bătrîn, zicînd: Ce este „ştiinţa cu nume mincinos" (I Tim. 6,20) ?* '

R ă s p u n s u l lui Ioan: „Ştiinţa cu nume mincinos" stă în a te încrede în gîndul tău, că aşa e un lucru. Şi dacă cineva vrea să se izbăvească de ea, să nu se încreadă în gîndul său, ci să întrebe pe un Bătrîn. Iar dacă Bătrînul va răspunde şi răspunsul lui va fi cum a cugetat fratele nici atunci nu trebue să se încreadă în gîndul său, ci să, zică: „Dracii şi-au bătut joc de mine, ca să mă încred în gîndul meu că am cunoştinţa adevărată şi ca crezînd eu aceasta, să mă ducă şi la alte căderi. Iar Bătrînul a spus adevărul, căci el grăeşte dela Dumnezeu şi

[529] Sub neştiinţa voită se ascunde o mare viclenie. Nu întreb ce sînt dator să ocolesc şi să împlinesc, pentru că ştiu că de voi păcătui cunoscînd ce trebue să ocolesc sau să împlinesc, nu voi fi pedepsit. Iar lucrînd aşa, pe de o parte nu sînt chinuit de conştiinţa păcatelor mele, dar pe de alta prin aceasta ele devin patimi greu de lecuit.

[530] E mai bine să afli ce eşti dator să faci, chiar dacă ştii că nu vei putea face. Dar să-ţi fie neîmplinirea poruncii nu din dispreţuirea ei, ci din reala ta neputinţă. Căci însuşi chinul de a şti ce trebue ta faci, dar nu poţi face, e o continuă smerire şi întreţine în tine o luptă continuă de a te ridica încet-încet peste neputinţa ta. E mai bun chinul mustrării de sine pentru ce nu poţi face decît nepăsarea insensibilă. E şi acesta un mijloc ele sensibilizare şi umanizare.

el nu e jucăria dracilor"

[531] . Eu am spus fratelui meu cum am gîndit. Dar nu ştiu dacă este aşa [532]. Roagă-te pentru mine.

374. *I n t r e b a r e a altuia: Un alt frate a spus aceluiaş Bătrîn: Cînd sînt îngreunat de gînduri şi rog pe Bătrîni să se roage pentru mine şi aud cele spuse de ei, îndată se odihneşte sufletul meu. Cum să o înţeleg aceasta ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Cînd corabia ajunge jucăria valurilor, dacă are cîrmaci, acesta prin înţelepciunea dată lui de Dumnezeu, o scapă şi călătorul se veseleşte de scăparea ei. La fel pe bolnav nu puţin îl veseleşte amintirea doctorului, mai ales a priceperii lui. Iar pe cel primejduit în călătoria lui de tîlharii care s-au năpăstit asupră-i, nu-l întăreşte oare glasul paznicilor şi mai ales arătarea lor ? Şi dacă acestea sînt aşa, cu cît mai multă bucurie nu trebue să-i prilejuiască răspunsul Părinţilor tot celui ce-l aude ? Aceasta mai ales cînd e amestecat cu rugăciunea stăruitoare către Dumnezeu, care a

Chiar dacă Bătrînul confirmă ce am simţit eu, eu n-am avut dreptate cînd am socotit că acest gînd a fost născut în el de mine. În acesta am căzut sub batjocura dracilor. Căci dacă în corfirmarea Bătrînuhu aş vedea o întărire a părerii că acest gînd e dela mine, aş rămînea în amăgire. Eu nu trebue să rămîn nici în acest caz rob mîndriei. Bătrînul are dreptate cînd se prezintă ca vorbind în numele lui Dumnezeu.

[532] Aceasta este poziţia dreaptă: cînd spui unui frate părerea ta, să nu o dai ca exprimînd în mod sigur un adevăr, mai ales dacă dai părerea ca a ta. Căci adevărul nu-l cunoaşte decît Dumnezeu. Ideea că-l cunoaştem noi înşine dela noi, ne aşează în locul lui Dumnezeu, ca izvoare ale adevărului. Numai Dumnezeu e izvorul adevărului, pentru că El este temelia întregii realităţi, sau în El se cuprinde întreaga realitate. Noi numai prin împărtăşire dela El cunoaştem adevărul. A ne pune în locul lui Dumnezeu în privinţa aceasta înseamnă a nu-L mai recunoaşte pe El.

zis: „Rugaţi-vă unii pentru alţii ca să vă vindecaţi". (Iacob 5, 16). Şi cînd însuşindu-şi ei boala mădularului lor, strigă către Iisus, Stăpînul lor, zicînd cu lacrimi prea dulci: „Stăpîne, milueşte-ne că pierim" (Lc. 8,24; Mt. 8,25), cum n-ar aduce aceasta bucurie celui ce aude că „mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iac. 5, 16) ? Să nu ne îngreunăm deci să-i chemăm pe ei să se roage pentru noi. Căci chiar dacă am fi nevrednici, El ia faţa

robilor Săi cum a şi făcut-o[533]. „Şi va face voia tuturor celor ce se tem de El". (Ps. 144, 19)[534]. De multe ori, frate, cînd tîlharii aud răspunsurile şi glasul celor mai tari, fug. La fel cînd aud tîlharii spirituali răspunsurile şi glasul celor mai puternici, a celor care aud dela Stăpînul şi Căpetenia lor Iisus: „îndrăzniţi, că Eu am biruit lumea" (Io. 16, 33) şi: „Iată v-am, dat vouă puterea să călcaţi peste şerpi şi scorpioni şi peste toată puterea vrăjmaşului şi nimic nu vă va vătăma" (Lc. 10, 19), fug cu cutremur, ruşinîndu-se. Să le cerem deci, sfinţilor, să se roage pentru noi şi ni-i vom face familiari. Şi nu puţin vom folosi dela ei. Roagă-te, deci, şi pentru mine, ca şi eu să fac aceasta[535], dacă nu pune stăpînire peste mine lucrarea celui de-a stînga. Domnul cu tine. Amin.

Sf. Ciril din Alexandria spune adeseori în „închinare în duh şi adevăr", că Tatăl vede în faţa Fiului Său faţa noastră cînd ne unim cu El. Aci se spune că chiar nevrednici fiind. Fiul lui Dumnezeu ia feţele noastre. De aceea El nu s-a unit cu o persoană omenească anumită, ci a luat firea noastră omenească în general, zare e firea noastră a tuturor, căreia îi sîntem toţi purtători împreună cu El. A luat firea noastră în care poate simţi ceeace simţim toţi şi anume fiecare în parte. De aceea El se poate ruga pentru noi toţi, a putut simţi păcatele noastre ale tuturor şi a putut suferi pe cruce pentru fiecare în parte. El ne poate spăla pe toţi dacă vrem, luînd păcatele noastre dela noi şi comunicîndu-ne tuturor curăţia omenească înfăptuită de El, mai ales prin Sf. Împărtăşanie.

[534] Noi facem voia lui Hristos cînd ne alipim de El şi El face voia noastră cea adevărată, cea nepăcătoasă, cea prin care luptăm împotriva alterării noastre prin păcat, cea prin care putem realiza firea noastră autentica. Sf. Maxim Mărturisitorul spune că Dumnezeu vrea ceeace e propriu voii noastre autentice, căci ne-a făcut pe noi cu o voie prin care să ne asemănăm cu El (Opuscula theologica et polemica; PG 91, 81). Deci noi făcîud voia Lui, facem ceeace vrea El conform voii noastre adevărate. Deaceea şi pentru aceasta, Hristos a luat voia noastră a tuturor.

375. *A aceluiaş: Fiindcă mi-ai spus odată că şi în întrebarea despre gînduri şi în cea despre lucrurile însăşi e bună libertate, spune-mi în ce constă libertatea întrebării ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Libertatea în gînduri stă în aceea ca cel ce întreabă să-şi desvălue deplin gîndul celui întrebat şi să nu ascundă ceva din el, nici să-l acopere cu ceva din ruşine,

nici să nu-l înfăţişeze ca pe al altuia, ci ca pe al său propriu, aşa cum este. Căci acoperirea mai degrabă vătăma [6].

376. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Spune-mi, Stăpîne, care este libertatea în lucruri ? Şi cum trebue sa ne folosim de ea ?*

Bătrînul căruia i se cere rugăciunea, cere şi el rugăciunea adresatului, ca să se poată ruga şi el sfinţilor să se roage pentru el. E o împletire de rugăciuni dela adresant la adresat şi invers şi dela ei la sfinţi. Iar prin rugăciuni se împletesc în atenţie, în eforturi, în comunicarea cu izvorul suprem al puterii, cu Dumnezeu. Biserica e o sobornicitate realizată practic şi adînc a tuturor în rugăciune. [536] Libertatea adevărată e libertatea de tine însuţi, libertatea de a te desvălui în toată micimea şi necurăţia ta. Căci numai aşa arăţi că te-ai descoperit ca un subiect de dincolo de aceste stări false, sau pe tine însuţi, sau te-ai eliberat de ceeace te domină, de ceeace nu eşti tu. Acesta e curajul adevărat.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Libertatea în lucruri este adevărul spus pe faţă. Cineva are poate nevoe de hrană, de haină, sau în general de oarecare lucruri şi trebue să spună aceasta celui ce poate să i le dea. Dar această libertate trebue folosită faţă de o persoană care nu se sminteşte de ea. Căci nu toţi se zidesc prin ea. Cel ce are dreaptă socoteală se zideşte şi se bucură. Dar cel ce nu e

537

aşa, se sminteşte . Iar cel ce se foloseşte de ea (de libertatea aceasta), trebue să nu se folosească în chip pătimaş de ea, spre a-şi mulţumi o patimă ce-l tulbură, ci spre împlinirea unei trebuinţe. Cînd deci nici persoana căreia i se adresează cu libertate nu se sminteşte şi nici la temelia ei nu stă o patimă, libertatea e bună. Mai trebue luat aminte ca cineva să nu se folosească de libertate nici fiind de faţă o persoană care se sminteşte cu uşurinţă de ea. Deci pe cît e cu putinţă să se vorbească despre lucrul cerut mai degrabă luîndu-se de-o parte cel care poate să-l procure şi poate să primească gîndul fratelui nevătămat. Căci uneori, poate, aflîndu-te sleit de oboseală, ai nevoe să mănînci mai repede şi auzind cineva, se sminteşte, sau

538

ceri un lucru şi fratele tău nu se zideşte . Deci precum s-a spus, bună este libertatea folosită în frica lui Dumnezeu. Căci

Libertatea în privinţa lucrurilor (ca şi a gîndurilor dealtfel) e una cu nefăţăria, cu sinceritatea, dar nu cu o sinceritate, cinică, care nu e unită cu o cunoaştere a sinei adevărate, ci cu una smerită, prin care recunoşti smerit că ai anumite trebuinţe elementare ca orice om. E tot o eliberare de mîndria care caută să-şi procure cele necesare, sau cele dorite pe căi ocolite, impure. O astfel de libertate poate sminti pe cel care nu o întîmpină cu înţelegere. Căci dacă se adresează unuia lipsit şi el de curăţie, acela poate să întîmpine cererea lui cu tot felul de presupuneri dezonorante. El se sminteşte, pe cînd cel ce reuşeste să se întîlnească în sinceritate cu cel sincer, se zideşte şi se bucură de libertatea cu care i se adresează cel ce îşi arată trebuinţele lui adevărate.

[538] E bine să se destăinue o trebuinţă numai celui care o poate satisface şi are înţelegere pentru ea; nu în faţa unui frate care poate e

dacă avînd nevoe de un lucru, nu o spui aceasta, ci aştepţi ca acela să ţi-l dea dela sine, se întîmplă uneori că acela nu ştie că ai nevoie de el, sau, ştiind, a uitat, sau o face aceasta ca să te probeze dacă ai răbdare şi prin aceasta te sminteşti de el şi păcătueşti. Dar dacă îi spui pe faţă, nu se întîmplă nici una din acestea, însă pregăteşte-ţi gîndul de mai înainte, ca, dacă cerînd, nu primeşti ceeace ceri, să nu te necăjeşti, sau să te sminteşti, sau să murmuri. Ci să spui gîndului: „Sau nu poate să-mi dea (ceeace cer), sau nu sînt eu vrednic şi de aceea nu i-a îngăduit Dumnezeu să mi-l dea". Şi ia seama ca nu cumva, văzînd că nu ţi-a împlinit cererea, să-ţi tai libertatea faţă de el, neîndrăznind să-i mai ceri nici lucrul de care ai trebuinţă. Păzeşte-te netulburat de această nereuşită. Iar dacă cineva te întreabă dela sine despre un lucru de care ai nevoe, spune-i şi atunci adevărul. Şi chiar dacă răpit fiind (de vre-un gînd), îi spui: „N-am nevoe", revino-ţi şi spune-i: „Iartă-mă, că n-am voit să-ţi spun aceasta. Căci am trebuinţă de el".

377. *A aceluiaş: Ce să fac dacă mă bate gîndul că această libertate a mea pricinueşte cuiva sminteală ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Poţi să-l încerci dacă se sminteşte, sau nu. Dacă ai poate nevoe de mîncare, nu-i spune: „dă-mi", ci: „mă simt flămînd pentru cutare pricină". Şi auzind acela, se va da pe faţă. Iar din aceasta afli pornirea lui de a se sminti sau nu.

378. *I n t r e b a r e: Marele Bătrîn întrebat de fratele Ioan dacă poate să rupă nişte poame şi să mănînce, i-a*

prezent, dar nu e în stare să audă de această trebuință desvăluită, fără bănueli.

îngăduit să se împărtăşească de cele ce i se dădeau, dar să nu ceară. Oare nu pare să oprească prin aceasta libertatea!

R ă s p u n s u l lui Ioan: Gîndul îi şoptea fratelui Ioan să nu mănînce peste tot. Dar marele Bătrîn, întrebat, i-a spus că aceasta i s-a şoptit dela draci. Şi vrînd să-i ruşineze pe aceia, a zis: „Dela tine să nu ceri şi vei înțelege răutatea vrăjmaşului. Căci cel ce îți spune să nu mănînci peste tot, te va face să murmuri de-ți va da puține din ele sau deloc". Pentru aceasta i-a răspuns, dîndu-i această poruncă: unde nu este poruncă îți e de

folos libertatea[539].

379. *I n t r e b a r e către marele Bătrîn: Un frate a întrebat pe marele Bătrîn, zicînd: Rogu-te, Stăpîne Ava, sufletul mi-e rănit şi am voit mereu să întreb despre aceasta şi m-am temut, zicînd: „Nu o voi face ca să nu ispitesc Duhul Domnului". Dar Ava mi-a spus că e mare cădere pentru suflet să nu întreb[540]. Deci te rog, pentru Domnul, roagă-te pentru mine şi arată-mi cum să mă mîntuesc. Şi iartă-mă.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, te-ai trezit cam tîrziu,

Hotărîrea de a nu mînca deloc, s-a descoperit că e dela diavolul prin faptul că necerînd dela cel ce avea ce să-i dea de mîncare, a murmurat în sinea lui cînd acela i-a dat puțin sau nu i-a dat deloc. De aceea Varsanufie i-a lăsat libertatea să mănînce cînd i se dă, dar să nu ceară. E o mîndrie şi o nesinceritate să declare cineva că nu vrea a să mănînce, dar să murmure cînd i se dă puțin. Mai bine să renunțe la această mîndrie şi nesinceritate, cerînd şi primind ceeace i se dă, dar fără să murmure că i se dă puțin, ci cu mulțumire pentru cît i se dă. Prin aceasta manifestă sinceritatea şi lipsa de mîndrie, silindu-se să unească cu ele mulțumirea şi nu cîrtirea. Prin aceasta şi-a putut manifesta libertatea sau sinceritatea. Varsanufie vrea să elibereze sufletul adresatului de cărările şerpuitoare, făcîndu-l drept şi cinstit.

[540] Ava e aci se pare stareţul Serid.

după ce ranele tale s-au împuțit şi au putrezit. Dacă vrei să te mîntueşti, pocăeşte-te şi taie aceste răni de moarte Şi spune cu David: „Acum încep" (Ps. 76, 11). Deci taie de acum toate voile tale şi dorințele de a te îndreptăți, nesocotirea şi nepăsarea şi în locul lor ține smerenia, ascultarea şi supunerea[541]. Socoteşte-te pe tine

542

ca nimic în toate şi te vei mîntui . De vei păzi acestea, vei fi păzit de tot răul. Iar de nu, tu vei vedea. Căci vei avea să răspunzi în ziua judecăţii. Pentru că nu eşti osîndit şi tras la răspundere pentru toate acestea numai acum, cînd ai întrebat despre ele, ci şi în viitor [543]. Drept aceea ia aminte la tine însuţi ca să nu pierzi răs44lata, mai bine zis timpul, neavînd grije de

Voile proprii, dorinţa de justificare, dispreţul îndatoririlor, nepăsarea sînt forme ale închiderii eului în sine, smerenia, ascultarea, supunerea sînt semnele conştiinţei că te afli în dialog cu Dumnezeu ca partener de care atîrni în mod desăvîrşit, dar care nu te dispreţuieşte, ci te vrea conştient de El, deschis Lui, treaz în faţa Lui şi prin aceasta primind putere din iubirea Lui.

[542] Socoteşte-te ea nimic, dar nu ca un nimic în afara oricărei relaţii. Ci ca nimic în relaţie cu Cel ce e totul, prin comparaţia ce o faci între tine şi Cel dela care ai existenţa şi poţi primi viaţa veşnică. Socoteşte-te ca nimic din conştiinţa relaţiei cu Cel nesfîrşit şi veşnic, dela care ai primit şi primeşti totul. Cu cît îţi simţi fiinţa mai coborîtă în nimicnicie, cu cît cobori mai mult în simţirea nimicniciei tale, cu atît te miri mai mult în simţirea nimicniciei tale, cu atît mult te miri mai mult că exişti totuşi şi-ţi dai seama de infinitatea şi generozitatea puterii Celui ce te poate ţine şi te ţine în existenţă, deşi prin tine eşti nimic. Intensitatea trăirii lui Dumnezeu stă în proporţie cu intensitatea simţirii nimicniciei tale. Infinitatea măririi lui Dumnezeu o trăeşti pe măsura trăirii nimicniciei tale totale, pe măsura conştiinţei că poţi înainta pînă la marginea existenţei în trăirea nimicniciei tale, fără să încetezi totuşi de a fi, dar nu prin tine. Cine se simte în mod amăgitor plin de sine, nu are conştiinţa lui Dumnezeu. Termenul „rănit" din întrebare, poate fi tradus şi prin „plin de el însuşi" pepAhoimeuri.

[543] Am vorbit într-o notă anterioară despre calitatea omului de fiinţă răspunzătoare. Sensibilitatea este una cu sentimentul răspunderii. Cine răspunde în viaţa de aci, va răspunde mai puţin în ziua cea mare

mîntuirea ta [5 4], pe care o iubeşte Domnul.

380. *I n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: Ce înseamnă a-ţi tăia voia ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Aceasta este o înaintare după Dumnezeu. Iar a-ţi tăia voia înseamnă să-ţi tai voia ta în cele bune şi să o faci pe cea a sfinţilor; iar în cele rele, să arunci dela tine ceea ce nu se cuvine.

381. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Cînd întreb despre gînduri subţiri, gîndul meu se mîndreşte, ca unul ce e în stare să urmărească toate subţirimile lor.*

R ă s p u n s : De voeşti să întrebi despre gînduri subțiri pe vreunii dintre Bătrîni şi să nu te mîndreşti, adu-ți aminte că omului i se cere întîi îndreptarea în gîndurile groase, oprite de Apostol, ca în cel al curviei, al desfrînării, al pismei şi al celor asemănătoare. Apoi i se cere să nu dispreţuiască pe cele subţiri. Căci cel ce se ocupă cu gîndurile subțiri, dar nu are grije de cele groase, e asemenea omului care, avînd o casă murdară şi plină de toate lucrurile urîte, iar în mijlocul lor nişte paie subțiri, şi vrînd să o curețe, începe să scoată din casă paiele şi lasă bolovanii şi celelalte lucruri în care se împiedică [545]. Dacă înlătură

„a răspunsului". Cine a răspuns aici, va putea da „răspuns bun" la „înfricoşata judecată". Cine nu, va răspunde fără voie de, faptele lui şi nu va fi achitat atunci.

[544] „KocifOe" nu e timpul care curge fără o calificare, ci un timp dat pentru un rost unic. Timpul „vieții" noastre pămînteşti e timpul unic rînduit mîntuirii noastre.

paiele, casa nu şi-a regăsit frumusețea. Dar dacă ridică bolovanii şi celelalte lucruri, nu mai poate lăsa nici paiele, căci ele strică frumusețea casei. De aceea Mîntuitorul a osîndit pe farisei şi saduchei, zicîndu-le: „Vai vouă, că dați zeciuială din izmă, din mărar şi din chimen şi ați lăsat cele mai grele ale legii. Pe acestea trebuia să le faceți şi pe acelea să nu le lăsați" (Mt. 23, 23). ' '

382. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dacă întreabă cineva pe acelaş Bătrîn despre un lucru şi Bătrînul îi spune că acel lucru se va petrece aşa, dar pe urmă, ivindu-se o greutate şi o împotrivire în privința acelui lucru, cel ce a întrebat intră la îndoială, este el osîndit ca lipsit de credință ?*

R ă s p u n s : Dacă cel ce a întrebat este un om care se luptă, îşi îndreaptă necredința crezînd că nu minte Duhul Sfînt care grăeşte prin gura sfinților Săi, aşa cum voeşte. Căci se zice: „Dumnezeu a grăit în sfîntul Său" (Ps. 59, 8; 107, 8). Deci dacă nu crede că Dumnezeu este cel ce grăeşte prin gura celui întrebat, este necredincios şi se osîndeşte dela început. Dar dacă crezînd la început, intră apoi la îndoială, el se poate îndrepta auzind pe Eclesiastul care zice: „De şapte ori cade dreptul într-o zi şi se ridică" (Prov. 24 16). Dar iarăşi trebue

luat seama că de multe ori Dumnezeu a spus în dumnezeeştile Scripturi despre slujitorii Săi unele şi la arătare li s-a întîmplat lor cele

Sînt vorbe prin care e întrebat duhovnicul cum să se curețe cel ce întreabă de tot felul de gînduri, de slava deşartă, de bănueli față de alții, etc., dar nu e întrebat cum să se lase de desfrîu, de înşelarea altora, de lăcomie, etc.

contrare. Ca de pildă, Dumnezeu a zis: „Voi slăvi pe cei ce mă slăvesc" (I Imp. 2, 30). Dar aflăm pe unii dintre sfinți viețuind pînă la moarte în ocărîri şi în necazuri multe. Putem deci zice că Dumnezeu nu i-a slăvit? Dar ia slăvit cu prisosință, însă cei ce nu văd cu ochii inimii, nu văd slava lor. Aşa prin răbdarea sa, Iov a fost mai mult decît slăvit, mărar că în ochii omeneşti ai prietinilor lui, el părea că suferă toate cîte i-au venit cu dreptate, însă pe urmă a auzit din gura lui Dumnezeu: „Socoteşti că mă port cu tine aşa pentru altceva decît ca să te arăți drept ?" (Iov. 40, 3). Dar şi săracul Lazăr, care zăcea la poarta bogatului în disprețuire multă şi în durerea trupului, a slăvit foarte pe Dumnezeu prin răbdare. [545 b] Şi fiindcă am spus că Dumnezeu slăveşte pe cei ce-L slăvesc, cu Lazăr părea că se întîmplă dimpotrivă, rămînînd pînă la moarte în multe necazuri. Dar pe urmă s-a arătat cum l-a slăvit pe el Dumnezeu, asezîndu-l în sînul lui Avram (Lc. 46,20-22).

Dar ce să spunem despre Sfîntul Pavel, cel învrednicit să-L vadă pe Fiul lui Dumnezeu însuşi şi să audă glasul lui Dumnezeu (I Cor. 15, 8); despre care a dat mărturie Dumnezeu însuşi că este „vas al alegerii" (Fapte 9, 15)

Despre Iov se zice că ,,a fost slăvit de Dumnezeu prin răbdare". Iar de Lazăr ca „slăvea pe Dumnezeu prin răbdare". De fapt cel căruia îi dă Dumnezeu suferințe e slăvit de Dumnezeu, pentru că-l arată în stare să slăvească pe Dumnezeu prin răbdarea suferințelor ce i le îngădue. A fi slăvit de Dumnezeu şi a slăvi pe Dumnezeu coincid în acest sens spune Dumnezeu: „Pe cei ce Mă slăvesc, îi slăvesc". Aceasta pentru a nu mai vorbi de slăvirea ce le vine în viața viitoare celor ce au suferit aici cu răbdare. Chiar în răbdarea prezentă a celor credincioşi e un eroism al duhului, care le atrage slava din partea celor înțelegători, un eroism prin care ei slăvesc totodată pe Dumnezeu. De fapt în răbdarea lor e prezent Dumnezeu cu puterea Lui, care micşorează suferințele. Şi în ei e simțită această putere a lui Dumnezeu, care se face slăvit prin această putere de răbdare a suferințelor, slăviți fiind şi ei pentru că pot aceasta.

care a fost răpit la ceruri şi a auzit glasul dumnezeesc şi cuvinte negrăite pe care nimeni nu le-a auzit (II Cor. 12, 4) ? Şi totuşi a fost coborît de două ori într-un coş (Fapte 9,25; II Cor.

11,33). Oare n-a fost aceasta celor necredincioşi şi lipsiţi de dreaptă socoteală de discernămînt un lucru în stare să-i smintească? Şi totuşi acelaş Pavel a fost învrednicit de harul dumnezeesc. Aceasta s-a făcut spre probarea multora, ca să se vadă dacă vor rămîne păstrînd credinţa în Apostol. Aşa se întîmplă şi cu ceilalţi sfinţi spre folosul celor ce vin cu întrebări la ei.

Dar de ce să vorbim, despre oameni, cînd însuşi Mîntuitorul s-a rugat, zicînd: „Părinte, de este cu putinţă, treacă dela Mine acest pahar" (Mt. 26, 39) ? Auzind aceasta Apostolii înşişi s-au smintit, neştiind că aceasta sa făcut după iconomie, spre folosul tuturor oamenilor.

Deci şi cele ce se întîmplă acum astfel, nu se întîmplă din slăbiciunea celui întrebat, sau a celui ce se roagă, ci spre probarea şi întărirea credinţei celor ce vin la el, ca să se vadă dacă rămîn pînă la urmă tari în credinţă. Căci cei ce rămîn în ea pînă la cel din urmă sfîrşit al lucrurilor vor vedea slava lui Dumnezeu venind la ei. Dar unii care întreabă cu nădejdea unei reuşite într-un lucru oarecare trupesc, nu pentru folosul sufletului, ajung repede la reuşită. Dar de ce să nu privim mai vîrtos la Azaria şi Anania, care avînd încredere în Dumnezeu că poate să-i scape din cuptor, ziceau împăratului: „Avem în ceruri pe Dumnezeu, care poate să ne izbăvească din mîinile tale şi din cuptorul cu foc. Şi chiar dacă nu o va face, noi zeilor tăi nu ne închinăm" (Dan. 3, 16-17). Şi Dumnezeu nu i-a slăvit îndată, ci i-a lăsat pînă ce i-au aruncat pe ei în cuptorul cu foc. Dar cînd s-a arătat tuturor desăvîrşita lor încredere în Dumnezeu, i-a izbăvit şi i-a slăvit pe ei, lăsînd prin ei o pildă celor mai zăbavnici în a crede lui Dumnezeu, care zice: „Iar cel ce va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10,22).

Lăsînd deci totul în seama lui Dumnezeu care ştie mai mult ca noi ce ne este de folos duhovniceşte şi trupeşte, să nu ne arătăm fără credinţă în cele spuse de sfinţii Părinţi, ci să aşteptăm cu răbdare dela Dumnezeu sfîrşitul cel bun şi folositor sufletului, amintindu-ne de proorocul care zice: „Judecăţile Lui adînc mare" (Ps. 35,7). Că judecăţile Lui sînt de nepătruns se vede şi din cele ce s-au petrecut cu Israeliţii. Căci auzind că vor intra într-un pămînt în care curge lapte şi miere şi cugetînd la lucrurile acestea trupeşti, au ispitit mult pe Dumnezeu prin necredinţă, căci n-au ajuns la acestea. Ei n-au înţeles că a numit lapte şi miere viitoarele bunătăţi duhovniceşti, cărora legea le era numai umbră, cum ni le-a tîlcuit Apostolul (Col. 2,17).

Deci peste toate acestea, să credem iubitorului de oameni Dumnezeu şi bunului nostru Stăpîn, care pururea poartă grije de viața noastră, mai mult decît cugetăm şi înțelegem noi. Că Lui se cuvine slava, Tatălui şi Fiului şi Sfîntului Duh, acum pururea şi în veci. Amin.

383. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Părinte, te rog lămureşte-mi întrebarea: Dacă voi întreba pe Părinți despre roadele grădinii mele de vor fi bune; sau de am un duşman şi întreb despre el, dacă mă poate vătăma; iar ei îmi spun despre roade că vor fi bune şi despre duşman că nu mă va vătăma; dar roadele nu se fac, iar duşmanul caută să mă vateme, ce trebue să cred? Şi dacă aflu gîndul meu slăbind în credință pentru cele ce s-au arătat contrar spusei lor, cum trebue să-l întăresc şi să-l sprijin? Fă-ți, Părinte, şi acum milă de mine şi luminează-mi calea cea dreaptă. Si roagă-te pentru neputința mea.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nu trebue să socotim cuvintele sfinților golite de putere. Ele sînt lucrătoare şi grăite după Dumnezeu. Dar fiindcă noi sîntem pironiți în cele trupeşti şi materiale, nu putem înțelege cele grăite de sfinți. Căci precum lui Dumnezeu îi este grije de mîntuirea sufletelor, aşa şi sfinților lui. Cînd deci ne grăesc sfinții, să înțelegem întîi că ne grăesc despre omul dinăuntru şi vom afla că necazul ce ne vine dela oameni, sau paguba în cele materiale, ne sînt spre folosul nostru. Astfel[546] prezicerea despre rodirea cea bună s-au împlinit, căci nedobîndirea roadelor din afară a adus un folos sufletului. Deci ea a fost bună pentru noi. Iar prezicerea despre nevătămarea din partea vrăjmaşului s-a împlinit şi ea, căci duşmănia lui se face o pricină de folosire sufletească a noastră, dacă o suportăm cu mulțumire, aducîndu-ne aminte de cel ce a spus: „în toate mulțumiți" (1 Tes. 5, 10) şi: ,,Rugați-vă pentru duşmanii voştri şi pentru cei ce vă necăjesc pe voi" (Lc. 6,28) şi: „Fericiți veți fi cînd vă vor ocărî pe voi şi vă vor prigoni" (Mt. 5, 11). Căci de sîntem drepți, încercarea dela ei ni se face spre sporire, iar de sîntem păcătoşi spre iertarea păcatelor şi spre îndreptare, spre deprinderea şi învățarea răbdării

Toate ale omului sau ale colectivităților umane au o istorie. Unele pot începe bine şi pot trece prin etape mai grele, sau invers. Fazele grele nu trebue să-i facă pe oamenii cu care se întîmplă, sau care privesc la ele, să se descurajeze, ci să creadă că Dumnezeu îi va scoate pe cei ce cred în El la un bine final. Făcînd aşa, vor vedea apărîndu-le slava lui Dumnezeu. Istoria vieții personale şi colective are pe lîngă altele şi rostul de a întări pe oameni în credință, ca să nu se lase descurajați de greutățile şi nereuşitele ce apar pe parcurs. [nota nespecificată în carte]

[547] Cele ce ne sînt neplăcute pe planul vieții trupeşti, ne sînt spre folos pentru suflet. De aceea Bătrînul întrebat de roadele nearătate

Iar de se întîmplă să ne bucurăm chiar în cele trupeşti, fie de cîştiguri, fie de pace, să înțelegem că acestea sînt spre folosul omului dinăuntru. Căci spre folosul lui a lucrat rugăciunea dreptului.

Acestea aşa fiind, urîtorul binelui nu poate să ne strice credința. Căci din amîndouă se pot naşte cele de folos omului nostru dinăuntru. Pentru că şi în pacea ce o dobîndeşte cineva află împlinirea prezicerii sfinților, deoarece s-a prezis spre folos. Domnul să te înțelepțească şi să lumineze inima ta.

384. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dacă cer sfinților să se roage pentru o boală a sufletului şi a trupului şi cred că-mi va veni vindecarea îndată, oare aşa va fi ?, chiar dacă nu-mi este de folos să fiu vindecat îndată?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nu e bine să te rogi, pornind dela tine, ca să fii vindecat de boală, neştiind de-ți este de folos. Ci trebue lăsat aceasta în seama Celui ce a zis: „Ştie Tatăl vostru cel ceresc cele de care aveți trebuință înainte de a-I cere" (Mt. 6, 8). Deci roagă-te lui Dumnezeu, zicînd aşa: „Stăpîne, sînt în mîinile Tale, miluieşte-mă după voia Ta şi, dacă îmi este spre folos, vindecă-mă în grabă". Acelaş lucru roagă-i şi pe sfinți să-l ceară şi crede, fără să te îndoeşti, că va face ceeace îți este de folos. Şi mulțumeşte-I Lui în toate, aducîndu-ți aminte de cuvîntul: „în toate mulțumiți" (I Tes. 5, 18). Şi te vei folosi cu sufletul şi cu trupul.

ale încercărilor unora, a avut dreptate să spună că ele se vor arăta, chiar dacă nu s-au arătat încă, pentru ca deşi nu s-au arătat încă pe plan văzut, s-au produs pe plan nevăzut. Şi despre vătămarea dela vrăjmaş a avut dreptate să spună că nu va avea loc, chiar dacă s-a ivit o ispită dela el. Căci ispita aceasta i s-a făcut sufletului spre folos.

385. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaşi: Ce cer Părinții cînd li se cere să se roage pentru vre-o ispită? Ce izbăvirea de boală, sau ceeace e de folos* ? *Şi pentru ce Ava Sisoe a cerut lui Dumnezeu pentru ucenicul său, asemenea altor Părinți, izbăvirea de patimă (Pateric, Sisoe* 12)? *Şi cum să înțelegem cuvîntul: „Celui ce crede toate îi sînt cu putință"* (Mt. 9, 23) ? *Şi iarăşi, că nimenea nu este ispitit mai mult decît poate? Şi dacă încercarea este spre folos? Şi dacă folosesc rugăciunile sfinților?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, pentru că şi eu şi tu suntem sîntem nerăbdători, lăsăm patimile noastre şi întrebăm de alte

lucruri în locul lor. Totuşi despre cele ce ai întrebat, socotesc aceasta: Părinții desăvîrşiți se roagă ca Dumnezeu să facă ceeace e de folos omului. Dacă deci e de folos lui, Dumnezeu lasă boala asupra lui pentru răbdare. Iar dacă e de folos să fie izbăvit de ea, face să fie izbăvit. Şi aceasta o punem pe seama preştiinței lui Dumnezeu. Deci Ava Sisoe s-a rugat pentru ucenicul lui, fiind înştiințat că trebue să se roage. La fel celălalt Bătrîn, mai bine zis ceilalți s-au rugat în temeiul înştiințării. Iar că trebue să socotim că cele ce se întîmplă omului sînt spre folosul lui, este vădit. Căci Apostolul zice: „în toate mulțumiți" (I Tes. 5, 18). La fel celui ce crede, toate îi sînt cu putință, fie să îndure cu nădejde necazul boalelor, fie să rabde, fie să aibă îndelungă răbdare, fie să poarte toate cu bărbăție ca Iov. Şi nu încearcă Dumnezeu pe om peste puterea lui. Dar dacă nu-i vin în ajutor rugăciunile sfinților, omul se face nerăbdător din pricina slăbiciunii. Dumnezeu să-ți ierte, frate, vorbăria.

386. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Mi se întîmplă cînd sfinții îmi sînt aproape să străbat un drum cu tîlhari fie din trebuința proprie, fie pentru un lucru al credinței, fie pentru a merge la niscai Părinți. Spune-mi, Stăpîne Ava, cum trebue să-l străbat? Oare fără să mă îngrijorez încrezîndu-mă în puterea lor? Sau în ce fel? Iar dacă ajung pe neaşteptate între tîlhari, ce trebue să gîndesc? Si anume nu numai despre mine, ci si despre cei împreună cu mine, ba şi despre lucrurile ce le am cu mine? Şi dacă se întîmplă să nu fie spus Avei despre tîlhari, oare trebue să mă întorc la el şi să-i spun?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă am ajuns să avem pe sfinți aproape, trebue să avem încredere deplină că vom avea în toate ajutorul lui Dumnezeu. Căci dacă în cele ale lumii, cînd cineva îşi predă casa unuia din cei mari, nu puțin se îngrijeşte acela de ea pentru cinstea ce i-a dat-o predîndu-i casa în grije, cu cît mai mult nu e desăvîrşit de Dumnezeu ajutorul prin care sfinții păzesc pe cel predat Lui de ei [548]. Căci se zice despre Dumnezeu că ,,Va face voia celor ce se tem de El; El va asculta rugăciunea lor şi-i va mîntui pe ei" (Ps. 144, 19). Deci în tot felul trebue să căutăm să avem apropierea desăvîrşită a sfinților de

Mare rol au, după Varsanufie şi Ioan, sfinții în viața noastră. Ei ne stau alăturea, ajutîndu-ne, rugîndu-se pentru noi. Fiind plini de puterea lui Dumnezeu, această putere iradiază din ei şi în noi. Ei ne fac să ne deschidem lui Dumnezeu. Ei ne „predau" lui Dumnezeu. Şi de aceea grija sfinților de a ne ajuta e întărită şi de puterea lui

Dumnezeu aflătoare în ei. Un sfînt nu stă singur în fața lui Dumnezeu. Iubirea lui față de alții nu-l lasă să nu se îngrijească și de aceștia. Iar iubirea ținîudu-l legat de aceștia, împreună cu ei e și Dumnezeu din pricina iubirii lor față de noi, făcînd și mai puternic ajutorul dat de sfinți. Biserica ortodoxă n-a căzut în individualismul protestant, rod al renașterii, al mîndriei individului promovat de acesta, individualism care a slăbit Biserica și a înlăturat legătura credincioșilor de pe pămînt întreolaltă și cu sfinții.

noi, spre ajutorul și mîntuirea sufletului. Iar dacă avînd pe sfinți aproape, se ivesc și necazuri și greutăți în lucrurile noastre, sau cădem pe cale, din îngăduința lui Dumnezeu, în încercări, să nu pierdem curajul și să nu socotim pe cei ce ne sînt aproape ca neputincioși și să ne smintim de ei, din faptul că după alăturarea lor ne-a venit și vre-o pierdere materială sau vre-o lovitură pentru trup. Ci să ne aducem aminte că și dumnezeescul Apostol, măcar că era puternic și desăvîrșit și Sfînt, a căzut în toate acestea și se lăuda, zicînd: „Cîte primejdii am răbdat, dar din toate m-a izbăvit Domnul" (II Tim. 3, 11). Căci s-a zis că „multe sînt necazurile drepților și din toate izbăvește pe ei Domnul" (Ps. 33,20); și că „prin multe necazuri trebue să intrăm noi în împărăția cerurilor" (Fapte 14,22); și iarăși: „Un bărbat neispitit este neprobat și necercat" (Resch, Agrapha, nr. 90, p. 130, p. 130 —132). Să avem în minte că nici-un lucru bun nu se săvîrșește fără necaz. Căci trezește pisma diavolului [549]. Iar dacă ni s-ar întîmpla să înaităm în bine

Este o experiență curentă că de cîte ori face cineva un lucru bun, trezește o invidie, o bîrfă, poate chiar o piedică. Cu atît mai mult faptele deosebite prin valoarea lor, sau oamenii care s-au dedicat mai deosebit binelui. Dar toate acestea aduc și laude. Și ciuda e stîrnită de aceste laude. Dar pricina mai stă poate și în faptul că oamenilor nu le place să fie lăsați în umbră, cîtă vreme alții strălucesc. De aceea au poate o vină și cei lăudați că nu dau destulă atenție și celor mai puțin înzestrați. De aceea se cere smerenie din partea celor lăudați. Li se cere un fel de acoperire a faptelor bune, unită cu ocolirea slavei deșarte, ceeace le este și spre folosul lor. Dar li se cere mai multă atenție și față de ceilalți. Aceasta ar dovedi o și o mai mare calitate a lor. La urma urmelor toți oamenii au o valoare. Toți sînt frați. Pisma e pusă și ea în slujba unui echilibru, cînd cei ce se deosebesc prin faptele lor nu se feresc de slava deșartă. Aceasta nu înseamnă că nu există și cazuri de pismă ce nu se lasă vindecată nici chiar de smerenia sinceră a celor ce au făcut anumite fapte bune, sau că nu există subiecte rele nevăzute de care pisma s-a lipit pentru veci și în

fără necaz, să nu ne înălțăm, cugetînd că am fost izbăviți de necaz pentru vrednicia noastră, ci pentru că Dumnezeu, cunoscînd slăbiciunea noastră, sau că nu avem puterea să îndurăm necazul, ne-a acoperit prin apropierea (asistența) sfinților. Căci s-a scris despre cei ce rabdă în necazuri sau în încercări: „Fericit cel ce rabdă ispita, că făcîndu-se încercat va lua cununa vieții" (Iac. 1, 12) [550]. Ia aminte, ca nu cumva încrezîndu-te în faptul că ai pe sfinți aproape (luptînd pentru tine), să-ți faci drumul cu nepăsare. Şi de auzi ceva pe cale, fie despre tîlhari, fie despre alt lucru (primejdios), trebue să te întăreşti şi să faci tot ce-ți stă în putere ca să nu cazi în aceste lucruri, însă în acelaş timp rugîndu-te lui Dumnezeu şi gîndindu-te la apropierea sfinților, ia seama ca să faci călătoria fie cu alții, fie întrebînd în ce fel poți să faci în chip sigur fie pe drumul acesta, fie pe altul [5 1].

Chiar dacă voeşti să călătoreşti pe un drum avînd ca motiv o

care ea nu are motivația de mai sus. Sînt ființe care stîrnesc şi ele pe oameni la pisma.

[550] Cununa, slava, răsplata, nu se adaugă exterior omului ce s-a străduit, ci ea se răspîndeşte din tăria duhovnicească pe care el a cîştigat-o, deşi în această tărie e prezentă şi puterea lui Dumnezeu. Acesta e un om „încercat", „probat" în tăria lui, deşi încercarea nu e numai ceva ce există în el şi a ieşit la iveală prin răbdarea încercărilor, ci s-a şi produs prin răbdare. Cei încununați sînt ostaşi deveniți puternici în războaele spirituale, asemănîndu-se cu împăratul cel tare prin voința neclintită în bine.

[551] Trebue să punem în săvîrşirea binelui, în respingerea păcatului, toată putrea noastră în lucrare, ca şi cînd reuşita ar depinde de ea; dar să cerem ajutorul lui Dumnezeu şi al sfinților, ca şi cînd ea ar depinde de acest ajutor. De fapt, avem nevoe atît de una, cît şi de alta. Nu putem face nimic bun fără efortul nostru, dar nici fără ajutorul lui Dumnezeu. Aceasta e împreuna noastră lucrare cu Dumnezeu. Nici puterea noastră n-o putem pune în lucrare fără puterea lui Dumnezeu. Dar nici puterea lui Dumnezeu nu rodeşte fără să se prindă în pămîntul ființei noastre. Chiar în efortul nostru e activă şi puterea lui Dumnezeu.

îndatorire bine credincioasă sau vizitarea unor Părinți, dacă auzi despre tîlhari sau despre alte primejdii, legate de acel drum, nu porni cu îndrăzneală să călătoreşti spre aceia pe drumul acela, fără o asigurare?, că să scapi şi prin aceasta de mîndrie şi de primejdie. Căci nu trebuie să se arunce cineva cu voia în încercare, ci să o rabde cu mulțumire pe cea care îi vine din

552

îngăduința lui Dumnezeu . Pentru că aflăm şi pe unii dintre sfinți care, voind să meargă să cerceteze pe alți sfinți mai dinăuntru (pustie) şi auzind de tîlhari şi de alte necazuri cu putință, au animat plecarea. Aceasta e o pildă de smerenie pentru noi. Deci de eşti sau de ai auzit despre drumul ce ai să-l faci, că e împreunat cu necazuri, sileşte-te să întrebi pe Ava, zicînd: „Ce socoteşti să fac?". Şi fă ce-ți va spune el. Iar dacă din uitare nu i-ai spus şi ai luat o trimitere şi pe drum îți aduci aminte că ți-a venit o uitare şi nu i-ai spus, nu e nevoe să te întorci. Ci roagă-te lui Dumnezeu, zicînd: „Stăpîne, iartă-mă şi iartă-mi negrija. Şi prin ajutorul sfîntului şi prin bunătatea milostivirii Tale, călăuzeşte-rnă după voia Ta. Şi

Aruncarea cuiva în încercări cu încrederea că Dumnezeu îl va susține datorită credinței sale, e şi ea o mîndrie care nu place lui Dumnezeu şi poate să-l piardă pe acela. E ca şi cum L-ar sili pe Dumnezeu să-l ajute, socotind că puterea sa e mai tare ca voia lui Dumnezeu. Numai cînd e absolută nevoe de a primi o încercare, ea trebue primită cu smerenie şi cu cererea ajutorului lui Dumnezeu; sau numai cînd ea îți vine fără să o fi căutat şi fără să o poți ocoli în mod neplăcut lui Dumnezeu şi nepotrivit cu creşterea ta duhovnicească, ea trebue primită. Smerenia şi demnitatea, sau devotamentul față de o valoare necesară vieții adevărăte, trebue să meargă împreună. Atunci o primeşti mulțumind lui Dumnezeu pentru încrederea ce ți-o arată, îngăduind să-ți vină din ştiința că o vei birui. Şi aci, trebue săți fie Dumnezeu transparent, lumina Lui străpungînd prin zidul vreunui aspect al egoismului.

mîntueşte-mă şi mă păzeşte de tot lucrul rău şi viclean. Că s-a slăvit numele Tău în veci. Amin",

387. *Intrebarea aceluiaş către acelaş Bătrîn: Oare poate credința cuiva să folosească pe altul, care nu-şi aduce şi el credința lui, cum a folosit pe slăbănog credința celor ce l-au purtat (Mc.* 2, 3 - 5) ?

R ă s p u n s . Dacă n-ar fi fost credincios şi slăbănogul, nu i-ar fi lăsat pe ei să-l poarte şi să-l coboare. Deci credința lui unită cu a celorlalți l-a mîntuit pe el. Prin urmare dacă nu adăuga omul şi credința lui în Dumnezeu nu află folos. Deci nu da ca motiv de a nu face nimic, că ai pus asupra altuia întreaga povară a ta. Ieremia crezînd că Dumnezeu va milui pe popor, s-a rugat pentru el. Dar fiindcă acesta nu şi-a adăugat şi credința lui, el n-a fost ascultat (Ier. 11,14). N-avea Ieremia credință? Ba da. Ea era ca cea a celor ce l-au purtat pe slăbănog. Deci vina a fost a poporului. Aşa e şi în cazurile asemănătoare. Căci

nu degeaba s-a spus: „Mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iac. 5,16).

388. *Intrebarea aceluiaş către acelaş: Te rog, Părinte,spune-mi în ce a constat împreună lucrarea fiicei Cananeencei (Mt.* 15, 21—28), sau *a slugii sutaşului (Lc.* 7,2), *de s-au vindecat? Dar a slăbănogului, care cerînd vindecarea trupului, a primit mai întîi iertarea păcatelor? In ce a constat aci împreuna lucrare? Pe de altă parte, Domnul zice Apostolilor: ,,Orice veţi dezlega pe pămînt va fi dezlegat şi în ceruri" (Mt.* 18,18); şi: *„Căruia îi veţi ierta păcatele, iertate vor fi" (Io.* 20,23). *N-a spus: ,,De vor conlucra". Te rog lămureşte-mi aceasta.*

R ă s p u n s : Frate, cei ce nu înţeleg cum stau lucrurile sînt nedumeriţi. Fiica Cananeencei şi sluga sutaşului pierduseră conştiinţa de sine, cea dintîi din pricina nebuniei drăceşti, cel de al doilea, datorită neputinţei. Deci ei nu puteau să-şi adauge împreuna lucrare la cea a celor ce se rugau pentru ei. Iar slăbănogul adăugîndu-şi credinţa sa în vindecarea trupului, s-a învrednicit de mai mult prin iubirea de oameni a Stăpînului.

Căci Mîntuitorul, ca să creadă oamenii că a venit, a făcut, semne dela început, fără vre-o împreună lucrare a lor, şi a tămăduit oamenii în dar (gratuit), ca să se împlinească cuvîntul proorocesc: „Acesta slăbiciunile noastre le-a luat şi boalele noastre le-a purtat" (Is. 53, 4). Fiind nerăspunzători de păcatele lor, oamenii se vindecau prin

120

harul Lui, necerîndu-li-se împreună lucrare ci numai păzirea de după aceea (a curătiei primite), precum zice: „Iată te-ai făcut sănătos; de acum să nu mai păcătueşti, ca să nu păţeşti ceva şi mai rău" (Io. 5, 14). Dar şi Ioan zice despre El: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatele lumii" (Io. 1,29). Ia aminte la ce spune: „ale lumii întregi". Totuşi cei ce nu L-au primit n-au dobîndit vindecare, ci cu ei s-a împlinit cuvîntul: „Iar dacă necredinciosul se desparte, să se despartă" (I Cor. 7,15). Iar că Apostolilor le-a dat putere să vindece şi să ierte păcatele celor ce conlucrează prin rugăciunea lor [554], să te încredinţeze însuşi Iacob care a primit această putere. Căci el zice: „Mult poate rugăciunea dreptului făcută lucrătoare" (Iac. 5, 16). Căci

Moştenind păcătoşenia protopărinţilor, oamenii erau într-un anumit sens nerăspunzători (**dveGuvoi**) de păcatele lor înainte de a fi primit harul lui Hristos prin Botez. De aceea nu li se cerea nici conlucrarea pentru iertarea păcatelor, fiindcă nu o puteau da. Desigur socotirea lor ca nerăspunzători nu echivala cu o primire a lor în împărăţia cerurilor. Aceasta avea să vină abia prin Hristos. [554] Iisus nu vindeca rugîndu-se, căci era Dumnezeu şi cînd vindeca, lucra ca Dumnezeu. Cînd se ruga însă, făcea aceasta ca om şi deci nu atunci vindeca. Dar Apostolii şi sfinţii vindecau rugîndu-se, pentru că lucrau în această vindecare ca oameni. Şi de aceea şi cei ce

rugăciunea Apostolilor şi a celorlalți sfinți e o rugăciune făcută lucrătoare [555]. Dar cu a Mîntuitorului nu se întîmplă la fel. Ci cîți L-au primit pe El, s-au mîntuit şi s-au vindecat. Iar cei ce nu L-au primit, s-au pierdut. Să ne întărim deci în credință şi ne vom mîntui în numele lui Dumnezeu, căruia se cuvine slava în veci. Amin.

389. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Te rog, Stăpîne, înva-ță-mă care a fost vina ucenicului sfântului Elisei, că nu a înviat mortul? Si pentru ce ştiind aceasta proorocul de mai înainte, l-a trimis totuşi pe el, sau trimițîndu-l nu l-a îndreptat mai întîi?*

R ă s p u n s: Oare Elisei l-a trimis pe ucenic, dispreţuindu-l? Desigur, nu. Ci, învățîndu-ne că e bine să nu dispreţuim pe cineva cînd îl aducem la pocăință, ca să creadă şi să învie pe alții. Dar acela a rămas cum era. Şi din pricina necredinței n-a

erau vindecați de ei trebuiau să conlucre cu cei ce vindecau, rugîndu-se. Oamenii cei tari şi cei slabi trebue să se înfățişeze împletiți lui Dumnezeu, pentru ca puterea lui Dumnezeu care se revarsă în cei ce sînt mai deschişi ei, să treacă şi în cei cu care vreau să se unească din iubire şi din înrudirea firii. Prin cărbunele mai aprins din focul dumnezeesc trece acest foc mai uşor şi în cărbunele mai puțin aprins unit cu el. Slăbănogul sufletesc nu poate merge singur la Iisus, dar doreşte să fie ajutat ca să ajungă în fața Lui. Cuvîntul de întărire al celui mai tare în credință îi este de mare ajutor. El e ajutat în aceasta să simtă puterea lui Hristos, sau e ridicat la starea în care simte puterea Lui.

[555] După traducătorul francez această propoziție are sensul că Bătrînul Ioan punînd mereu accentul, ca şi Varsanufie, pe comuniunea dintre om şi om, consideră că rugăciunea dreptului e făcută lucrătoare, sau e susținută prin cel pentru care se face. Deci şi ultimul trebue să fie activ. Dar nu trebue socotit nici faptul că în această comuniune rugăciunea e făcută lucrătoare şi de Dumnezeu.

putut învia pe altul. Şi proorocul ştia că nu-l va învia pe acela, dar l-a trimis ca să lipsească de orice apărare pe cel ce fusese făcut atent şi nu pricepuse. E tot aşa cum Domnul ştia pe Iuda că va fi vînzător şi nu l-a dispreţuit pînă la ultima răsuflare, ci i-a atras luarea aminte şi nu l-a depărtat dela Sine, pînă ce acela nu s-a pierdut cu desăvîrşire [556]. Pentru că oamenii sînt liberi. Şi pentru ca să se arate că nu Dumnezeu este cauza relelor, nici sfinții, ci oamenii sînt cauzele relelor proprii, le-a lăsat lor libertatea ca să fie fără apărare în ziua judecății, pîrîndu-se unii pe alții [556 b].

390. *I n t r e b a r e către marele Bătrîn: unii locuitori din mînăstire, izbăviţi de multe ispite prin rugăciunile sfinţilor Părinţi, auzind de apropierea unor tîlhari, vroiau să plece din*

Dacă Iisus ar fi arătat vre-o asprime faţă de Iuda, aceasta ar fi putut fi mişcat la fapta lui rea şi de vre-un cuvînt sau de vre-o faptă a lui Iisus, în care ar fi văzut vre-o răutate. S-ar fi putut spune atunci că şi Dumnezeu e rău, sau e una din cauzele răului. Dar Iuda n-a fost împins la rău de nimic rău din partea lui Iisus. în general omul nu e silit la rău de puterea lui Dumnezeu. Ci el se decide pentru rău în mod cu totul liber. Sau oamenii sînt mişcaţi la rău unul prin altul, fără a fi siliţi de o forţă care să le anuleze libertatea. De aceea nu pot pune vina la judecata din urmă pe Dumnezeu pentru răul săvîrşit de ei. Vor fi răspunzători exclusiv ei. Dar se vor acuza unii pe alţii, pentru că s-au împins unii pe alţii la rău, sau şi-au dat pildă de rău. însă aceasta nu-l va despovăra pe niciunul de răul acceptat dela ceilalţi, deşi unii vor fi arătaţi că au fost mai răi decît alţii. Cu cît este cineva mai bun, se dovedeşte mai puternic faţă de ceea ce-l poate robi şi deci mai aproape de Dumnezeu, sau mai plin de puterea Lui. Transcendenţa lui Dumnezeu e una cu deplina lui bunătate şi libertate. Iar cum bunătatea e întotdeauna a cuiva, Dumnezeu e Subiectul personal a cărui libertate nu poate cădea pradă răului sau a ceeace nu e cu adevărat bun.

[556 b] Dacă nu libertatea oamenilor ar fi cauza păcatelor lor, n-ar fi drept să fie judecaţi. Chiar în faptul că se pîrăsc unii pe alţii se arată conştienţi despre libertatea ce o are fiecare din cei ce se pîr ăsc.

mînăstire şi au întrebat despre aceasta pe marele Bătrîn.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Ne-am împărtăşit de simţirea lucrării Stăpînului şi iubitorului de oameni Dumnezeu, care ne-a izbăvit de toate necazurile şi încercările. Drept aceea să nu ne îndoim nici acum că ne va izbăvi şi apăra de orice rău. Să aruncăm deci asupra Lui toată gjija noastră (I Petru 5, 7) şi toată nădejdea. Şi oriunde v-aţi afla, nu vă fie teamă de nici-un rău, prin rugăciunile sfinţilor. Staţi tari în credinţa lui Hristos, cîntînd cu proorocul David: „Domnul este ajutorul meu şi nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul" (Ps. 17, 6); şi: „Domnul să te păzească pe tine de tot răul, să păzească Domnul sufletul tău: Domnul să păzească intrarea şi ieşirea ta de acum şi pînă în veac" (Ps. 120, 7-8). Luaţi seama să nu vadă oamenii că, avînd pe Dumnezeu, vă temeţi de oameni. „Chiar de aş umbla în mijlocul umbrei morţii, nu nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine eşti" (Ps. 22, 4). Spune sufletului care se îndoeşte să aibă curaj. Domnul puterilor este cu noi, ajutorul nostru e Dumnezeul lui lacob. Vă îmbrăţişăm pe toţi în Domnul, care zice: ,,Eu sînt, nu vă temeţi" (Mt. 14, 27).

391. *I n t r e b a r e către acelaş: Un frate oarecare auzind de răspunsul acesta, a spus aceluiaş Bătrîn: Mă rog ţie avînd cineva încrederea aceasta trebue să locuiască fără frică chiar într-un loc bîntuit de tîlhari?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Totdeauna trebue să ne încredem în Iisus că nu ne lasă să fim încercaţi peste puterea noastră (I Cor. 10, 13). Dar fiindcă ne-am învăţat zicînd: „Rugaţi-vă, să nu intraţi în ispită" (Mt. 26,41), nu trebue să ne aruncăm noi înşine în ea. Căci aceasta e o călcare a poruncii lui Dumnezeu, pentru că ne predăm noi înşine morţii. Ci trebue să ne păzim. Dar de locuim într-un loc paşnic şi auzim despre o apropiere a tîlharilor nu trebue să ne tulburăm, ştiind că avem pe Dumnezeu ca acoperămînt. Căci Dumnezeu vede că nu ne-am aruncat noi înşine în încercare, nici n-am călcat porunca Lui, ci mai vîrtos o păzim pe aceasta, strigînd noaptea şi ziua: „Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel viclean" (Mt. 6, 13). Dacă deci, rugîndu-ne noi astfel, ne vine o încercare, sau o năvală a tîlharilor, să nu ne pierdem curajul, căci aceasta se întîmplă din îngăduinţa lui Dumnezeu spre probarea şi spre folosul nostru. Şi dacă e cu îngăduinţa Lui, să ne încredem în cuvîntul Apostolului care zice: „Credincios este Dumnezeu, care nu ne va lăsa pe noi să fim încercaţi peste ceeace putem, ci odată cu ispita ne va aduce si scăparea, ca să putem răbda" (I Cor. 10. 13). De fapt, dacă din simpla auzire fugim dintr-un loc în altul, diavolul poate să nu ne lase să ne aşezăm în nici-un loc. Dar cînd ştim sigur despre un loc că e împreunat cu primejdii, trebue să ne păzim de mai înainte, însă cînd locul e paşnic, dar pe neaşteptate vine o încercare, Dumnezeu vede că pricina nu e dela noi şi ne acopere după voia Lui. Căci este ispită dela noi şi este din îngăduinţa lui Dumnezeu. Cea dela noi este spre vătămarea sufletului. Despre ea a spus Apostolul Iacob: „Nimenea ispitindu-se, să nu spună că dela Dumnezeu mă ispitesc. Căci Dumnezeu nu poate să fie ispitit de rele" (Iac. 1, 13). Dar cel ispitit cu îngăduinţa lui Dumnezeu, e ispitit spre folosul sufletului [57]. Căci i se

Ca să ispitească cineva pe altul la un rău, trebue să fie el însuşi ispitit de rău. Căci el pledează pentru acel rău, sau se arată el însuşi îndrăgit de acel rău. Dumnezeu e însă mai presus de orice rău. Acesta e unul din aspectele transcendenţei Lui: că nu poate simţi în întîmplă omului spre probarea lui şi „probarea duce pe om la nădejde. Iar nădejdea nu ruşinează", după cum s-a

scris (Rom. 5, 4) . Iar cel care nu e lăsat de ruşine, este mîntuit în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

392. I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaşi s-a spus: „Probează-mă, Doamne, şi mă ispiteşte" (Ps. 25,2); şi iarăşi: „Bucuraţi-vă cînd ajungeţi în diferite ispite" (Iac. 1,2). Dar altă dată s-a spus: ,,Şi nu ne duce pe noi în ispită" (Mt. 6,13); şi iarăşi: „Rugaţi-vă, ca să nu intraţi în ispite" (Mt. 26,41). Dar acestea sînt contrare unele altora. Te rog arată-mi deosebirea ispitelor.

El ispita nici unui rău, adică nu poate simţi că ar putea cădea sub puterea inferioară a răului, că ar putea luneca din puterea şi libertatea Lui absolută. Căci răul reprezintă o dominare a cuiva de ceva care îi este inferior, cu luarea în stăpînire a libertăţii lui, deci o slăbiciune. Dumnezeu însă îngădue ca fiinţele create să se ispitească între ele, sau de lucruri, sau să-şi lase libertatea luată în stăpînire de forţa inferioară a răului. Şi el poate îngădui aceasta din pricina libertăţii cu care a înzestrat aceste fiinţe, a unei libertăţi care poate să şi renunţe la ea; dar şi pentru că voeşte ca libertatea lor să se întărească şi prin ea însăşi. Căci omul are o libertate care se poate lăsa robită, care poate renunţa mai mult sau mai puţin la ea. Dumnezeu a dat omului o libertate legată de fiinţa lui, lăsată să crească şi ea însăşi ca şi fiinţa lui spre desăvîrşire sau spre unirea cu Dumnezeu. El a lăsat şi omului demnitatea să se păstreze în libertate, să se întărească în ea. Omul poate spune: ,,Eu sînt liber cînd vreau să fiu liber". Dar poate fi liber prin voinţa de a fi liber, pentru că are libertatea şi ca dar legat de fiinţa lui (ontologic). Libertatea este şi un dar, dar şi o operă o lui. De aceea oricînd în viaţa pămîntească omul poate să-şi piardă şi să-şi recîştige libertatea, însă pentru că libertatea absolută nu o are decît Dumnezeu, fiinţele create nu, o pot avea, menţine şi recîştiga decît în unire cu El.

[558] Cine nu e întărit în libertate prin probele la care e supus, nu poate avea nădejdea că va fi membru al împărăţiei fiilor lui Dumnezeu, cei liberi. Dar cine a ajuns prin probare la această nădejde, ea nu-l va ruşina prin neîmplinirea ei.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Cuvîntul: ,,Probează-mă, Doamne, şi mă ispiteşte" e al omului care se luptă şi cere să fie probat prin ispita venită cu îngăduinţa lui Dumnezeu. Dar îl spune cu gîndul să rabde necazul încercării. Căci răbdarea, cum s-a spus, îl duce pe om la probare şi la celelalte bunătăţi (Rom. 5,4). De aci răsare în chip sigur bucuria şi sporirea. Căci voia celui ce se luptă nu conlucră (cu ispita), ci mai vîrtos se luptă împotriva ei şi omul se predă ostenelii, ca să nu fie biruit de ispită.

Iar cuvîntul: „Şi nu ne duce pe noi în ispită" înseamnă: Să nu ne laşi să fim ispitiţi de voia noastră şi de pofta noastră. Căci

din căderea într-o astfel de ispită se naşte moartea. Despre aceasta zice Mîntuitorul: ,,Rugați-vă, ca să nu cădeți în ispită" (Mt. 26, 13).

De aceea dreptul face amîndouă cererile. Pe de o parte cere să fie ispitit cu îngăduința lui Dumnezeu spre probare în vederea mîntuirii; pe de alta cere să nu fie ispitit de voia şi de pofta sa spre pieirea sufletului.

393. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Cum pot să am frica de Dumnezeu neclintită în inima mea învîrtoşată? Apoi, cînd fac un lucru, încă înainte de a-l isprăvi, îmi mut mintea dela un lucru la altul, sub motivul, chipurile, al fricii de Dumnezeu. E bine oare aceasta, sau nu?*

R ă s p u n s: De voeşte cineva să aibă totdeauna neclintită frica lui Dumnezeu în inimă, el poate să învețe din pilda aceasta: Cînd voeşte cineva să călătorească, îşi ia în picioare încălțăminte. Căci Scriptura zice că „încălțămintele sînt semnul pregătirii' (Ef. 6, 14). Pe lîngă aceea s-a scris: „Gata am fost şi nu m-am tulburat" (Ps. 118, 60). Cînd deci se ştie cineva pe sine că are să facă un lucru, trebue să înțeleagă prin pregătirea trupească pe cea duhovnicească şi să-şi ia încăltămintele duhovniceşti, adică pregătirea prin frica de Dumnezeu şi să cugete că toate trebue să le facă cu frica lui Dumnezeu şi să-şi pregătească inima să cheme pe Dumnezeu ca să-i dăruiască frica Lui. Căci punîndu-şi înaintea ochilor această frică în orice lucru ce are să-l facă, ea i se face neclintită [559].

Dar trebue să luăm aminte să nu ne mutăm mintea dela lucrul ce ne stă în față la altul, luînd ca motiv frica de Dumnezeu. Căci acesta nu e drumul cel drept al Lui, ci o împrăştiere şi o amăgire a vrăjmaşului. Şi în tot lucrul însemnat trebue să ne silim să avem în noi frica lui Dumnezeu.

Dar trebue să ne lipim şi de sfinții Părinți şi din vederile lor, din vorbirea lor, din suspinul lor şi din viața lor frumoasă să ne umplem de pocăința cea după Dumnezeu. E ceva asemănător cu oile lui Iacob, care privind la nuielile din apă, zămisleau şi năşteau după chipul lor pestriț (Fac. 30, 37-40). Astfel dacă întipărim în noi pildele lor, ca să ne folosim în acelaş fel de

[559] Frica de Dumnezeu e ca o încălțăminte care-l ajută pe om să păşească mereu pe calea voită de El. Numai ajutat neîncetat de ea, păşeşte mereu pe această cale, fără să se abată, fără să se oprească. Cel ce are neclintită în sine această frică nu trece dela un lucru la altul, nu iese din calea cea dreaptă a lui Dumnezeu, nu cade pradă împrăştierii gîndurilor. Frica de Dumnezeu s-a întipărit în el ca un far luminos ce nu se stinge niciodată şi care nu e susținută numai de om, ci în care omul se află într-o însoțire coutinuă cu Dumnezeu. Mai bine zis e ca un cui care stă înfipt neîncetat în ființa noastră, fără să producă o îmbolnăvire a ei, ci mai degrabă o fixare în sănătate, unind ființa noastră cu Dumnezeu şi făcînd pe Dumnezeu simțit prin străpungerea necontenită aci de El. Poate de aceea se spune că ea are ca efect „străpungerea inimii" (Fapte 2, 37).

lucruri, nu vom întîrzia să păşim pe aceiaşi cale cu ei.

394. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: îmi vine de multe ori amintirea fricei de Dumnezeu şi îndată, gîndindu-mă la judecată, mă simt cuprins de pocăință. Cum trebue să primesc această amintire?*

R ă s p u n s : Oricînd îți vine amintirea sau străpungerea inimii pentru cele ce ai greşit întru ştiință sau neştiință, ia seama să nu-ți vină aceasta din lucrarea diavolului spre o osîndă mai mare. Şi dacă întrebi: cum să o cunosc pe cea adevărată şi pe cea din lucrarea diavolească, ascultă. Cînd îți vine o astfel de amintire şi te sileşti sa te îndrepți prin fapte, este cea adevărată şi prin ea ți se iartă păcatele. Dar cînd vezi că, străpuns de amintire, cazi în aceleaşi păcate, sau în ispite şi mai rele, cunoscute să-ți fie că ea este o amintire adusă de vrăjmaşul, care ți-o aruncă spre osîndirea sufletului [560]. Iată că ți se fac vădite amîndouă căile. De te temi de osîndă, fugi de faptele ei.

395. *I n t r e b a r e a aceluiaşi: Cînd e timpul potrivit ca să-ți aduci aminte de Dumnezeu şi de frica Lui, ca ele să-ți pricinuiască străpungerea pentru păcate?*

R ă s p u n s : Focul are o fire fierbinte şi cel ce voeşte să se folosească de el, nu-l aprinde totdeauna. Ci voeşte să-l țină ascuns, ca să-l aprindă şi să se încălzească cînd vrea. Aşa trebue făcut şi aci. Dar îndemnurile dela diavol intră şi se seamănă cînd nu e vremea potrivită, luînd chipul fricii lui Dumnezeu, cu voința de a arunca pe cineva în întristare sau de a-i tulbura mintea, ca să nu se

Cînd amintirea păcatului te duce la pocăință, ea e dela Dumnezeu. Cînd te duce la repetarea păcatului, e dela diavolul.

ocupe cu cercetarea gîndului, pe motivul lucrării ce-i stă în față. Căci acesta este şi meşteşugul celor ce jefuesc casele oamenilor. Pentru că dacă nu-i află ocupați cu altele, nu pot să-i ia în stăpînire. Deci adu-ți aminte de Eclesiastul care zice: „Este o vreme pentru orice lucru" (Ecl. 3, 1). Şi spune-ți: Voi face deocamdată ceeace îmi stă în fața cu frica lui Dumnezeu şi apoi mă voi ocupa de gîndul ce mi-a venit, nu cu înțelepciunea

mea, ci cu puterea lui Dumnezeu care cercetează inimile şi rărunchii noştri.

Să-ți fie timpul potrivit acesta: cel de dimineață şi de seară spre cercetarea gîndurilor, privind cum a trecut noaptea şi ziua. Şi de vezi vre-o greşeală, străduește-te şi o îndreaptă cu ajutorul lui Hristos [561].

396. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Adeseori uitarea ce-mi vine slăbeşte amintirea celor mai multe din greşalele mele. Ba uneori amintirea lor mi se şterge cu desăvîrşire. Ce să fac* ?

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Sînt unii oameni neştiutori de carte care, în temeiul unei învoieli, au împrumutat lucruri deale lor unor oameni cinstiți. Aceştia însuflețiți de credința față de învoiala cu aceia, dacă aceia uită de vre-un lucru împrumutat lor, le spun: Vă vom

Abia acum se dă răspuns întrebării dacă e bine ca cineva, sub pretextul fricii de Dumnezeu, să treacă dela un lucru la altul şi să nul facă pe nici unul cum trebue. De fapt celui ocupat să facă un lucru bun, dacă-i vine deodată amintirea unui păcat trecut însoțită de frică şi de întristare, e ca să-l oprească dela împlinirea acelui lucru. De aceea Varsanufie îi fixează adresatului timpuri anumite pentru amintirea cu întristare a păcatului său. Omul trebue să fie stăpîn pe gîndurile sale, chiar cînd ele sînt bune, nu să se lase stăpînit ele. El trebue să reglementeze timpul cînd să le dea intrare în minte, nelăsîndu-le să intre cînd vreau ele.

întoarce tot ce ştiți că vă datorăm. Poți tu afla vre-un debitor mai cinstit ca Dumnezeu, care să ştie şi cele ce nu I le-ai dat încă ? încredințează-I deci Lui greşalele uitate şi spune-I: ,,Stăpîne, pentru că şi aceasta este o greşeală că am uitat greşalele mele şi numai Ție, cunoscătorului de oameni, Ti-am greşit în toate, iartă-mi-le toate, după iubirea Ta de oameni [562]. Căci în această se arată mărirea slavei Tale: în a nu le face celor păcătoşi după păcatele lor[1]. Iar Tu slăvit eşti în veci. Amin".

Toate păcatele noastre le încredințăm aşa zicînd lui Dumnezeu. Dacă le mărturisim, cerînd ietare pentru ele, nu le mai reține Dumnezeu în amintirea Lui. Dar multe nun le mai ținem minte şi nu mai cerem să le scoată din amintirea Lui. Varsanufie însă spune că şi

---

[1] Slava lui Dumnezeu se arată în mila Lui eficientă. Cine e mare, e milos. Dar cu cît e cineva mai milos, cu atît poate schimba mai mult pe oameni. Mila e puterea eficientă pe planul spiritual.

pe acestea le scoate Dumnezeu din amintirea Lui, dacă-I cerem o iertare generală, fără să mai fim în stare să cerem iertarea lor specificată, întrucît le-am uitat. Dumnezeu şi le aminteşte însă, nu pentru ca să le păstreze în amintirea Sa neiertate, ci pentru ca să le ierte în mod specificat. Căci ceeace nu e iertat în mod specificat nu aduce din Dumnezeu o vindecare a urmei lăsată în om de orice greşală. Iertarea lui Dumnezeu nu e o absolvire juridică, ci o vindecare. Dumnezeu le are în Sine numai pentru că priveşte cu milă la urmele lăsate în noi de pacatele

calele noastre, se înţelege de cele de rare nu ne aducem aminte ca să le mărturisim, de cele care rămîn în noi ca nişte rane ce supurează. Dar aceea ne vindecă de ele chiar şi numai dacă strigăm către El ca să ne vindece în total de urmele lăsate în noi de toate păcatele. Dar vindecarea se face prin mila lui Dumnezeu care se revarsă în noi ca o miere, pentru că şi noi prin strigarea noastră către El arătăm că nu mai suferim starea de împietrire egoistă a noastră, ci apelăm cu omenescul nostru dornic de ajutor la El.

Mai trebue menţionat că vindecarea aceasta are loc cu deosebire, prin preot, pentru că prin responsabilitatea lui mereu actuală faţă de păstoriţi, întreţinută de conştiinţa trimiterii lui de către Dumnezeu, conştiinţă întreţinută de har, poate să se comunice omului prin iertarea înţelegătoare ce i-o dă unită cu vindecarea, pentru că şi credinciosul trezit prin responsabilitatea preotului la responsabilitatea sa în faţa lui Dumnezeu, îşi trezeşte prin mărturisire

397. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Cîte odată îmi smintesc de vre-un lucru şi îndată mi se arată că mi-am smintit pe nedrept şi aceasta mă ruşinează. Este oare aceasta dela Dumnezeu spre îndreptarea mea, sau dela cel rău spre osîndă?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dacă luăm seama la înţelesul răspunsului de mai înainte, vedem că şi întrebarea aceasta îşi găseşte deslegarea în el. Precum s-a spus, dacă nu dovedim prin fapte amintirea fricii lui Dumnezeu şi străpungerea pricinuită de aceasta, ne osîndim, aşa, dacă ne îndreptăm prin fapte, certarea ne este dela Dumnezeu spre mîntuirea noastră şi nu prin lucrarea diavolului spre osîndirea noastră.

398. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dacă pierd un lucru şi, temîndu-mă de osîndire, nu osîndesc pe cineva că ar avea acel lucru, dar îl bănuesc, e nepotrivit să cercetez dacă-l are cu adevărat? Căci nu suport să-l pierd.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Nu e nepotrivit să cercetezi dacă are acel lucru. Dar dacă s-ar dovedi că-l are, sa nu cauţi să-l ruşinezi. Ci mulţumeşte-te să recîştigi acel lucru.

omenescul său dornic de a se elibera de învîrtoşarea şi nepăsarea stării sale păcătoase.

399. *I n t r e b a r e şi rugăminte: Un mirean iubitor de Hristos a destăinuit aceluiaş Bătrîn greşalele sale şi s-a rugat pentru iertarea lor. Iar Bătrînul răspunzînd, i-a spus:*

Cel ce-şi descopere păcatele sale, capătă iertarea de ele [564], după Scriptura care zice: „Spune tu întîi păcatele tale, ca să te îndreptezi" (îs. 43,26); şi iarăşi: „Zis-am: mărturisi-voi împotriva mea fărădelegea mea Domnului şi Tu ai iertat necredinţa inimii mele" (Ps. 31, 5). Să ne păzim, frate, însă de aci înainte. Căci cele de pînă acum ni le-a iertat Dumnezeu.

400. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Spune-mi. Părinte, cum se face că sufletul meu nu plînge, măcar că are multe răni?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Cel ce simte ce-a pierdut, vrea să plîngă ce a pierdut. Şi cel ce doreşte un lucru, ia asupra lui multe călătorii şi necazuri, în stăruinţa de a dobîndi lucrul dorit.

401. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: De vrea cineva să facă un lucru bun pentru cîştigul său din*

„Se îndreptează de ele". Nu e numai o iertare a lor, ci şi o îndreptare a omului ca să poată sa nu le mai săvîrşească. Mărturisirea păcatelor e condiţia fundamentala pentru îndreptarea omului de ele. Prin mărturisirea lor i se sensibilizează inima din învîrtoşarea şi superficialitatea care o făcea să se complacă în rău. începe vindecarea omului datorită unei lucrări a lui Dumnezeu, care se produce prin cuvîntul ce i se spune de vre-un credincios, dar mai ales de preot, trăitor continuu al responsabilităţii sale pentru oameni în faţa lui Dumnezeu.

altă dorinţă a lui, i se socoteşte aceasta oare spre dreptate?

R ă s p u n s u l lui Varsanufie. Ştim că dacă posteşte cineva amestecînd în postirea lui ceva voit de el, sau căutînd slava omenească şi vre-un cîştig din ea, postirea aceasta face scîrbă lui Dumnezeu. Căci şi Israeliţii posteau, dar pentru că săvîrşeau nedreptatea în zilele de post şi împlineau voile lor, Dumnezeu i-a osîndit prin proorocul Isaia, zicînd: „Nu acest post l-am ales Eu" (Is. 58, 5). Aşa şi aci. Tot lucrul bun care nu e făcut din singura iubire a lui Dumnezeu, ci are amestecat în el voia proprie, e spurcat şi respins de Dumnezeu [565]. Aceasta se poate cunoaşte şi din legea dumnezeeească. Căci zice: „Să nu semeni în ogorul tău sămînţă amestecată. Nici să-ţi faci haina din in şi din lînă" (A doua lege 22, 9—11). Şi dacă vrem să vedem că aceasta s-a spus despre fapte, Eclesiastul o tîlcueşte aceasta, zicînd: „Hainele tale să fie pururea albe" (Ecl. 9, 8). Prin aceasta arată că fapta trebue să fie totdeauna curată. Dacă deci ceeace se săvîrşeste are ceva din voia celui ce o săvîrşeşte, fapta s-a întinat şi nu este plăcută lui Dumnezeu. Dar şi Domnul a spus despre fapte ucenicilor Săi: „Păziţi-vă de proorocii mincinoşi care vin la voi îmbrăcaţi în piei de oaie,

Fapta bună făcută din vre-un interes personal, sau spre slava deşartă, e întinată de egoism şi urmăreşte mai degrabă înşelarea oamenilor. De aceea e numai la aparenţă bună. La un moment dat, masca va fi dată jos şi se va arata chipul hidos al celui fardat. Dumnezeu ne vrea renunţînd total la noi înşine din dragostea adevărată faţă de El şi de semeni. Numai prin aceasta ne unim real cu El şi cu semenii. Numai prin aceasta nu mai rămînem ascunşi semenilor şi nu mai reprezentăm o primejdie pentru ei cu atît mai mare cu cît e mai mascată. Dar numai cel ce se dărueşte astfel, se şi realizează ca om adevărat. Numai omul deschis şi lucrător pentru altul şi pentru Dumnezeu, în care se pot uni toţi, ca în Iubitorul tuturor, e omul deplin şi drept desvoltat, nestrîmbat, neînchis în neputinţele lui. Dumnezeu cel atotbun nu poate intra în omul mîndru, căci aceasta ar însemna să-l facă şi pe el bun şi deschis. Dar acesta nu acceptă aşa ceva. Şi cu sila nu poate fi făcut cineva bun.

dar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. Din roadele lor îi veţi cunoaşte pe ei" (Mt. 7, 15-16). Să ne e străduim deci să nu facem pentru nimic altceva lucrul lui Dumnezeu, decît numai pentru Dumnezeu [566]. Dacă nu e făcut astfel, nu are Dumnezeu nevoie de noi, ca să fie făcut prin noi [567]. Căci nu-I lipseşte lui Dumnezeu altcineva prin care să se săvîrşească în chip neîntinat lucrul Lui. Săvîrşind deci binele, să veghem ca nu cumva să ne facem nefolositoare osteneala din pricină că ţinem să ne facem voia noastră.

402. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Deşi sînt mai tîrzielnic la învăţătura, învăţ totuşi mai repede psalmii. Oare îmi vine aceeasta dela draci?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Toate cîte ţi le îngădue Dumnezeu să le înveţi, învaţă-le cu smerenie. Căci învăţarea cu uşurinţă a cuvintelor lui Dumnezeu nu vine dela diavol, ci e o

Cînd facem un lucru pentru Dumnezeu, îl facem cu adevărat pentru alţii. Căci Dumnezeu le îndreaptă pe toate spre oameni. Atunci slujim lucrării Lui pentru mîntuirea, pentru fericirea veşnică a oamenilor. Dacă facem ceva pentru oameni, cu excluderea lui Dumnezeu, nu-i ajutăm să ajungă la fericirea adevărată, căci le închidem calea spre Dumnezeu.

[567] Dacă Dumnezeu se foloseşte de noi pentru o faptă bună. e nu pentru că are nevoie de noi ca ea să se facă, ci pentru că vrea ca noi înşine să devenim buni prin lucrarea faptelor bune. Căci fapta nu e despărţită de om. Ea se întipăreşte în primul rînd în cel ce o face. Desigur prin aceasta se fac buni şi cei cărora le facem fapte, aceste. Nimenea nu se mîntueşte în izolare. Dar găseşte Dumnezeu şi pe alţii prin care să se împlinească binele. În bine ne deschidem semenilor şi lui Dumnezeu, izvorul binelui şi al iubirii faţă de toţi oamenii, în bine ne transcendent împreună cu ceilalţi spre Dumnezeu şi ne întîlnim în. El, eliberaţi de forţele ce ne trag în jos, ne dezbină şi ne robesc.

sămînţă a lui Dumnezeu. Dar dacă cineva nu e cu gîndul la Dumnezeu, îşi seamănă şi vrăjmaşul neghina lui (Mt. 13, 25). Iar de vrei să-ţi smereşti gîndul, spune-i pilda: „De primeşte cineva dela Stăpînul un număr de arginţi ca slugile acelea (Mt. 25, 14) şi nu cîştigă cu ei şi nu-i înmulţeşte ce va păţi ?" Şi-ţi va răspunde: „Ca sluga aceea, care a îngropat argintul stăpînului său". Drept urmare, spune-i: „Deci nu te mîndri că ai umplut văzduhul cu vorbe neroditoare. Căci ele sînt spre osînda mea" [568] .

403. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dacă binele este dela Dumnezeu, dar s-a dat şi păcătoşilor, pentru ce s-a dat şi acestora?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Toată darea cea bună e vădit că e dela Dumnezeu (Iac. l, 17). Căci El fiind bun, toate cele bune vin dela El: celor drepţi ca unora ce sînt vrednici, iar celor păcătoşi, ca făcîndu-li-se bine să vină la pocăinţă. Căci spune dumnezeescul Pavel: „Eu sînt cel dintîi dintre păcătoşi, dar am fost miluit, ca Hristos să-şi

Orice ar reuşi să înfăptuiască omul, să nu uite că o face pe temeiul unui dar primit dela Dumnezeu. Deci să păzească smerenia. Pe de altă parte nici să nu îngroape darul primit, ci să-l înmulțească spre creşterea sa şi a altora către Împărăția lui Dumnezeu. Să nu-l îngroape în pămînt sau, dacă e vorba nu de bunuri materiale, ci de un dar al minții, să nu-l risipească în vorbe neroditoare împrăştiate în aer, fără nici-un folos nici pentru sine nici pentru alții. Să ia aminte şi mai mult să nu risipească asemenea vorbe pentru vătămarea altora. Căci orice dar implică şi o răspundere pentru buna lui folosire şi sporire. Cu cît mai mare e darul, cu atît mai mare e răspunderea. Căci poate face cu atît mai mult bine sau cu atît mai mult rău. În cazul din urmă darul îți devine prilej de osîndă.

arate întîi în mine toată îndelunga Lui răbdare" (I Tim. 1,15-16).

404. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Cum se poate mulțumi cu vrednicie lui Dumnezeu.*

R ă s p u n s : Cînd oamenii, care nu sînt nimic, dau cuiva un lucru cît de mic, sau îl scapă pe el din niscai necazuri grele, acela le mărturiseşte mulțumirea şi vesteşte tuturor binele ce i s-a făcut. Cu cît mai mult şi cu ce gură nu trebue să-I mulțumim noi lui Dumnezeu, care pururea ne umple de bunătate. Căci întîi ne-a creiat, apoi ne dărueşte ajutorul Său împotriva vrăjmaşilor, înțelepciunea inimii, sănătatea trupului, lumina ochilor, suflarea vieții şi, ceea ce-i mai mult decît toate, timp de pocăință şi putința de a primi Trupul şi Sîngele Lui spre iertarea păcatelor şi întărirea inimii. Căci „pîinea întăreşte inima omului" (Ps. 103, 17). Şi dacă cineva a socotit că aceasta s-a zis despre pîinea materială, pentru ce zice iarăşi Duhul că „nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul ce iese din gura lui Dumnezeu" (A doua lege, 8, 3) ?

Dar dacă oamenii îşi răsplătesc şi-şi mulțumesc pentru lucruri materiale şi stricăcioase, ce putem da în schimb Celui ce s-a răstignit pentru noi, dacă vrem să-I dăm şi noi ceva în schimb? Trebue să îndurăm pînă la moarte pentru El. Nu e greu deci să înțelegi mulțumirea datorată lui Dumnezeu de oameni, mai ales de cei păcătoşi, odată ce El a murit pentru noi. Dacă vrei să-i mulțumeşti unui om închis pentru tine, peste puterile tale nu trebue cu cît mai mult să-I mulțumeşti Celui ce a murit pentru tine ? S-o ştii aceasta, că niciodată nu ajungem să-I mulțumim după vrednicie. Totuşi să-I mulțumim după puterea noastră atît cu gura cît şi cu mîinile. Şi prin iubirea Lui

de oameni ne va lua în seamă şi ne va număra împreună cu văduva aceea pentru cei doi bănuţi ai ei. (Mc. 12,42) [569].

Acestea să fie spuse despre păcătoşi. Căci drepţii chiar de sînt tăiaţi în bucăţi şi omorîţi aduc prisos de mulţumită, după Sf. Apostol care zice: „în toate mulţumiţi" (I Tes. 5, 18), se înţelege lui Dumnezeu. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin.

405. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş Bătrîn: Oare e cu putinţă ca dracii să facă bine cuiva ? Şi cum se arată că binele acela e drăcesc ? Şi care e deosebirea între el şi binele dumnezeesc?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Se întîmplă să se creadă că poate veni cuiva un bine dela cel rău spre amăgirea lui. Dar tot binele care vine dela diavol spre înşelarea omului, cercetat cu deamănuntul, se dovedeşte un lucru prefăcut. Căci este mincinos şi adevăr nu se află

Mai presus de toate semnele de dragoste ale lui Dumnezeu faţă de noi, Varsanufie vede faptul că El s-a făcut om ca să moară pentru noi. Dacă nu ştim cum să-i mulţumim unui om care ar primi moartea pentru noi cu cîţiva ani mai devreme, ca să ne lungească nouă cu cîţiva ani viaţa pămîntească cu cît mai mult nu trebuie să-I mulţumim Celui ce a primit să moară cînd putea să nu moară nicidecum, iar prin aceasta ne-a asigurat viaţa veşnică ? Ba mai mult, cînd prin mulţumirea noastră, deşi atît de neînsemnată, îl facem să ne iubească şi mai mult, bucurîndu-se de neînsemnata noastră iubire ca de un mijloc prin care noi înşine ne deschidem fericirii ce vrea să ne-o dea ?

Dacă pornirea spre mulţumire e sădită în noi ca un mijloc de unire între noi şi de bucurie a unora de alţii, de ce ar fi greu să folosim această pornire sădită în noi de El, faţă de El însuşi, ca să ne încălzim viaţa proprie şi să-I facem bucurie şi Lui ? Şi în aceasta se arată trăsătura existenţială, caldă, vie şi de viaţa făcătoare a relaţiei între noi şi Dumnezeu, care umple atît de mult cultul public al Biseriii şi rugăciunile noastre private.

în el, precum dovedeşte sfîrşitul ultim la care ajunge. [570]

Căci sfîrşitul luminii lui este întunerecul , după Apostolul care vorbeşte despre îngerii diavolului care se prefac în slujitori ai dreptăţii, dar „al căror sfîrşit e după faptele lor" (II Cor.11, 14-15); sau după Mîntuitorul care zice: „Din roadele lor îi veţi cunoaşte pe ei" (Mt. 7, 16). Dacă cercetezi întru cunoştinţă şi cu dreaptă socoteală (cu discernămînt), vei afla, neîndoielnic, că în binele socotit dela diavolul, nu e nici-o urmă de bine, ci sau slavă deşartă, sau tulburare, sau altceva de felul acesta [571]

. Binele lui Dumnezeu sporeşte pururea lumina şi smerenia inimii şi duce pe om la linişte. Deci dacă din neştiință cădem sub vre-o amăgire a celui viclean, dar pe urmă descoperim ispita, să ne întoarcem noi înşine şi să alergăm la Cel ce poate să alunge ispita. Dar trebue să ştim că unii cunosc îndată, dela început, deosebirea, însă cei păcătoşi numai din sfîrşitul la care se ajunge prin ispită, aşa cum un aurar încercat, primind un giuvaer, poate spune înainte de a-l proba în foc că e aur, pe cînd cel neîncercat nu află aceasta decît după ce-l probează în

Cel rău ia masca binelui pentru a înşela pe cel căruia vrea să-i facă rău, sau ca să-l atragă la rău, amăgindu-l că-l atrage la bine. Dar dacă scopul lui e răul, după ce a reuşit să facă rău cuiva, sau l-a atras la rău, lapădă masca binelui, iar cel care a fost amăgit de masca binelui, vede răul ce i s-a făcut, sau la care a fost atras. Şi fie că se lasă de răul la care a fost îndemnat, fie că rămâne în el, dacă s-a îndulcit de el, îşi dă seama că e rău. Sînt unii necredincioşi care pretind că fac bine, dar îl fac din mîndrie şi ca să atragă şi pe alții la necredință. E un alt rău mascat în bine. Dar răul îşi lapădă după o vreme masca pentru că nu poate să se acopre multă vreme. Iar pentru cei ce au putere de discernămînt răul nici nu se poate masca în mod desăvârşit.

[571] În binele adevărat, izvorîtor din Dumnezeu, totul e clar, curat şi sincer. Şi aşa îl face şi pe omul prin care se împlineşte şi în care se imprimă. Binele părut, dimpotrivă, îl face pe om întortochiat, tulburat, neliniştit, prefăcut, căutător de cărări strîmbe, de laturi întunecate. Prin el nu se realizează omul adevărat, drept$_t$. străveziu, luminos.

foc.

406. *I n t r e b a r e: Cînd se dă pe fată binele socotit că vine dela draci, spune-mi cum poate scăpa cineva de primejdia lui?*

R ă s p u n s: Trebue să socotim totdeauna cele bune ca bune. Dar dacă se dovedeşte că ceeace pare bun, e rău, trebue respins. Iată o pildă: De vede cineva o mîncare şi o socoteşte bună, dar gustînd-o, află că e amară şi o lapădă îndată din gură şi se îngrețoşează de ea din pricina amărăciunii, fie că e nucă, sau migdală, sau altceva, nu e vinovat pentru gustare. Dar dacă descoperind amărăciunea, stărue a o mînca, umplîndu-şi stomacul de amărăciunea ei, se face vinovat de fapta lui. Aşa şi aci. Dacă diavolul şi-a bătut joc de om şi acesta află şi spune: „Stăpîne, cel rău şi-a bătut joc de mine, iartă-mă", Domnul îl iartă. Căci e milostiv. Şi să ştii, iubitule, că Dumnezeu nu lasă pe cineva să fie ispitit peste puterea lui (I Cor. 10, 13). În toate

să-I înfăţişăm Lui cererea noastră, şi El ne va ajuta să deosebim binele adevărat de ceeace pare bine. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

407. *I n t r e b a r e: Dacă un lucru îmi pare după Dumnezeu, dar un gînd contrar se împotriveşte, împiedicîndu-mâ să-l fac ca nefiind bun, cum pot cunoaşte de e cu adevărat bun?*

R ă s p u n s: Dacă lucrul ţi se pare că e după Dumnezeu, dar i se împotriveşte un gînd contrar, se poate cunoaşte din aceasta dacă este cu adevărat după Dumnezeu: dacă rugîndu-ne, inima noastră se alipeşte cu tărie de acest lucru şi încrederea ei sporeşte în loc să scadă, atunci fie că gîndul contrar stărue să ne necăjească, fie că nu, să ştim că lucrul este după Dumnezeu. Căci împotrivirea faţă de acest bine ne necăjeşte din pisma diavolului. Dar binele se face şi mai vădit prin rugăciune. Iar dacă binele acela e numai părut şi ni s-a strecurat de diavol, care se împotriveşte şi faţă de el, atunci şi ceeace pare bine scade în arătarea lui ca bine, dar scade şi împotrivirea vrăjmaşului faţă de el. Căci vrăjmaşul produce părerea că se opune chiar gîndului strecurat de el, ca prin aceasta să ne amăgească să-l socotim drept bine [57] .

408. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Deci ce urmează? Cînd binele se face fără necaz, nu este după Dumnezeu sau cînd mi s-a întîmplat să fac un mic bine fără să mă fi necăjit vre-un gînd, oare l-am făcut la vremea nepotrivită şi nu place lui Dumnezeu ceeace s-a făcut? Luminează-mi, te rog, Părinte, inima* !

R ă s p u n s: Dacă făcînd cineva un bine, n-a avut vreun gînd care să-l necăjească, nu trebue să creadă că va rămînea fără vre-un necaz. Fiindcă tot binele se înşiră pe calea spre Dumnezeu şi nu minte Cel ce zice: „Strîmtă şi

573

plină de necazuri e calea ce duce la viaţă" (Mt. 7, 14) . Căci chiar dacă nu se iveşte vre-un necaz în vremea săvîrşirii binelui, e de trebuinţă să fie necăjit omul după aceea. Iar cînd

[572] În ultima instanţă rugăciunea făcută cu seriozitate ne dă putinţa să decidem dacă un lucru pe care vrem să-l facem e de la Dumnezeu şi trebue să-l facem sau nu. Ea ne scoate din îndoiala dacă un gînd e cu adevărat dela Dumnezeu, sau e numai la aparenţă dela El.

[573] În două feluri se întăreşte omul care face binele: prin faptul că-l face şi prin faptul că rabdă cu tărie necazul pentru că-l face. Căci atît dela diavol, cît şi din slăbiciunea întipărită în noi şi în alţii se iveşte împotrivire faţă de, binele ce vrem să-l facem sau l-am făcut (pentru a ne trage îndărăt).

face cineva binele cu rîvnă, nu simte necazul, dar nici nu se poate zice că nu-l trăeşte, pentru că necazul ia multe chipuri. Căci dacă vrem să privim lucrul acesta mai amănunțit, vedem necazul fie ascuns în slava deşartă - căci şi aceasta tine de necazuri - fie într-o persoană care ne împiedică să-l vedem (sau să facem acel bine) fie în faptul că după aceea avem nevoe de lucrurile date de noi prin binefacerea săvîrşită[574]. Fiindcă neavîndu-le la îndemînă, ne întoarcem spre părerea de rău. Şi iată că nu lipseşte gîndul care ne necăjeşte. Deci nu trebue să avem siguranța înainte de vreme. Pentru că pe cei neînțelepți îi aşteaptă necazul şi după aceea. Deci fii totdeauna înțelept şi aşteaptă mereu necazul. Căci zice: ,,M-am pregătit şi n-am fost tulburat" (Ps. 18, 60). Şi fericit este cel ce are totdeauna înaintea ochilor gîndul că ,,a lui Dumnezeu este pămîntul şi plinirea lui" (Ps. 23, 1) şi cugetă că puternic este El ca să rînduiască precum voeşte cele ale robilor Săi. Unuia ca acesta nu-i pare rău de cele dăruite. Şi dacă ne vine necazul, ştim că spre cercarea noastră îl îngădue Dumnezeu. Pentru că niciodată nu trece cu vederea pe cei ce se tem de El; mai ales pe cei ce lucrează pentru numele Lui.

409. *I n t r e b a r e: Oare gîndeşte omul la vre-un bine din propria sa voie?*

[574] Necazul împreunat cu binele ce-l facem poate fi şi el mascat în slava deşartă, sau în convorbirea lăudăroasă despre el cu vre-o persoană, etc. Sînt forme care nu ne necăjesc, dar nici nu ne lasă să înaităm prin binele săvîrşit. Numai dacă ne-am încorda şi în lupta de a depărta aceste umbre păcătoase dela bine, ne-am întări cu adevărat, sau am înainta în libertatea noastră adevărată de rău, în omul deplin autentic.

R ă s p u n s: Se întîmplă de multe ori ca cineva să gîndească la vre-un bine din mişcarea gîndului său natural. Dar şi acesta trebue pus în seama lui Dumnezeu. Căci firea e făptura lui Dumnezeu. Şi trebue să ştim ca nu ducem acest bine la sfîrşit, decît prin porunca lui Dumnezeu. Căci cînd o punem pe aceasta înaintea ochilor, atunci se întăreşte prin ea inima noastră ca să împlinească binele[575].

410. *I n t r e b a r e: Cînd fac vre-un bine, cum trebue să-mi smeresc cugetul? Şi cum voi susţine în mine dispreţuirea mea odată ce am făcut binele ?*

R ă s p u n s: Pentru a-ţi smeri cugetul, cînd ai făcut tot binele şi ai păzit toate poruncile, adu-ţi aminte de Cel ce a spus: „Cînd veţi fi făcut toate acestea, spuneţi că slugi netrebnice sîntem, căci cceace eram datori să facem am făcut" (Lc. 17, 10). Cu atît mai mult trebue să-l smerim cînd încă n-am ajuns să împlinim nici măcar o singură poruncă. Şi trebue să fim cu grije totdeauna la ceeace n-am împlinit şi pentru toată fapta bună să ne dispreţuim, zicînd: „Nu ştiu dacă ea place lui Dumnezu" (Pateric, Agaton, 29). De fapt, a face voia lui Dumnezeu într-o faptă e un lucru mare. Dar e cu mult mai mare a o împlini în teorie. Căci aceasta constă în împlinirea tuturor poruncilor [576]. A face voia lui Dumnezeu într-o faptă este numai o parte şi încă foarte mică din împlinirea ei. De aceea a spus Apostolul: „Cele dinapoi uitîndu-le şi spre cele

Conştiinţa de Dumnezeu şi cunoştinţa unor porunci date de El ne întăreşte în a duce la împlinire o aspiraţie spre bine sădită în firea noastră. Căci această împlinire cere un efort, pe care nu-l dă uşor firea noastră slăbită. Bunele intenţii sînt încă departe de împlinirea lor. Între a dori să fii stăpîn pe tine şi a ajunge slăpîn e o distanţă mare.

[576] Ed. Volos comentînd cuvîntul de mai sus că „n-am ajuns să împlinim nici măcar o singură poruncă", zice: „Poate că n-am ajuns să o împlinim după toate împrejurările ce ţin de persoană, de loc, de

dinainte întinzîndu-mă" (Filip. 3,13). Deci cîtă vreme cineva se întinde, nu se opreşte, ci totdeauna se vede pe sine neajuns la ţintă şi înaintînd spre ea. Căci el însuşi a zis: „Cîţi sîntem desăvîrşiţi, aceasta s-o gîndim"

577

(Filip. 3,18): să înaintăm . Dar a mai spus şi aceasta: „Şi dacă gîndi ţi şi altceva, Dumnezeu vă va descoperi şi aceea" (Fihp. 3, 15) [578].

411. *I n t r e b a r e a aceluiaşi: Cînd păzesc o poruncă, cum pot scăpa de mîndrie, ca să-mi dau seama că chiar dacă am săvîrşit un bine, sînt străin de el?*

R ă s p u n s: Frate, faptele bune trebue să le socotim ca bune şi să alergăm spre ele ca bune. Nu trebue să ținem binele ca rău decît cînd nu face cineva binele după cum îi place lui Dumnezeu. Şi acesta se face rău din pricina lipsei de discernămînt (de dreaptă socoteală) a celui ce-l face. Trebue ca omul să se străduiască să facă totdeauna binele şi atunci celui lipsit de putere i se dă prin harul lui Dumnezeu să-l facă cu frica lui Dumnezeu. Iar cînd se face binele prin tine, mulțumeşte Dătătorului celor bune, ca Celui al căruia este

timp, de cauză şi în mod desăvîrşit şi cu toată rîvna". Fiecare poruncă a lui Dumnezeu exprimă voia Lui întreagă referitoare la toată creațiunea. Numai El o poate împlini pe aceasta întreagă. O împlinire întreagă a ei ar însemna o identificare deplină a noastră cu El. Dar noi înaităm continuu în a împlini tot mai deplin voia Lui.

[577] A fi desăvîrşit, înseamnă, după Sf. Ap. Pavel, a tinde mereu mai sus. Aceasta e desăvîrşirea omului: tensiunea continuă, neoprirea, nelunecarea în jos. E desăvîrşirea în mers, cu privirea continuă la ținta finală. În aceasta avem experiența lui Dumnezeu Cel mereu transcendent, spre care ne transcendem neîncetat, după Sf. Grigore de Nisa.

[578] Chiar Sf. Pavel admitea că ar mai putea gîndi cineva şi altceva şi de aceea nu se încumeta să-l lămurească în privința aceea, ci nădăjdueşte că-l va lumina Dumnezeu.

binele. Iar pe tine dispreţueşte-te, zicînd: „Dacă aş fi ajutat şi eu la împlinirea lucrului acesta, aş fi fost şi eu părtaş la bine". Şi atunci te vei vedea rugîndu-te lui Dumnezeu cu străpungerea inimii ca

să te învrednicească de binele făcut prin tine[579].

412. *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Dacă mi se întâmplă să dovedesc îndelungă răbdare în vre-un lucru, mă cuprinde gîndul mîndriei. Ce trebue să cuget în acest caz ?*

R ă s p u n s : Ți-am spus înainte că de ți se întîmplă să faci vre-un bine, trebue să ştii că acesta este un dar al lui Dumnezeu din pricina bunătății Lui. Căci El pe toți îi milueşte. Dar ia seama la tine ca nu cumva pentru slăbiciunea ta să pierzi mila făcută de El cu tine, care se face cu toți păcătoşii. Dacă deci El a dat în chip bun, să

[580]

nu pierzi ceeace ți s-a dat în chip rău . Iar chipul pierderii lucrului este acesta: a te lăuda pe tine că ai avut îndelungă

Sînt date patru momente în împlinirea binelui: a) strădueşte-te să-l faci; b) cere lui Dumnezeu puterea să-l faci; c) cînd s-a făcut, mulțumeşte lui Dumnezeu că s-a făcut şi nu te socoti pe tine că l-ai făcut; d) făcînd aşa, rugăciunea plină de smerenie şi de căința pentru gîndul de slavă ce ți-a venit te face şi pe tine părtaş la binele făcut prin tine. Prin străduință şi cerere de ajutor ajungem la împlinirea binelui prin noi dar nu de către noi; prin rugăciunea cu mulțumire, cu smerenie şi cu căință pentru gîndul de slavă ce ne-a venit, sîntem făcuți şi noi părtaşi la binele făcut prin noi. Străduința şi cererea de ajutor, atîta dăm noi. Rugăciunea de mulțumire cu smerenie şi cu căință ne opreşte să ne mîndrim ca şi cînd noi am fi făcut binele. Şi deci numai prin aceasta ne facem şi noi părtaşi de binele făcut, sau ne facem şi noi buni.

[580] Se repetă ce s-a spus în scrisoarea dinainte: Dumnezeu a putut face un bine prin tine, cum dealtfel poate face prin toți păcătoşii. Căci orice bine ce se face vine dela El. Dar dacă-ți atribui binele făcut prin tine (ca printr-un agent fizic), ție, tu nu te faci părtaş de el,

răbdare şi în a uita de Dumnezeu care a făcut binele. Prin aceasta nu numai că pierzi binele, ci-ți pricinueşte osîndă, îndrăznind să pui pe seama ta aceea pentru care trebue să înalți mai degrabă mulțumită iubitorului de oameni Dumnezeu. Căci zice Apostolul: ,,Ce ai ce n-ai luat? Iar dacă ai luat, ce te lauzi ca şi cînd n-ai luat?" (I Cor. 4,7). Iar gîndului ce te laudă pentru ori şi ce fel de lucru, spune-i că cei ce plutesc pe mare, chiar dacă li se întîmplă să se bucure de linişte, sînt încă pe mare şi trebue să se aştepte încă la furtună, la primejdie şi la sfărmarea corăbiei. Căci scurta linişte nu-i asigură împotriva acestora. Numai atunci vor fi asigurați cînd vor intra în port. Ba mulți au văzut corăbiile sfărîmate chiar la intrarea în port. Aşa şi păcătosul, cîtă vreme este în lume, trebue să tremure totdeauna de teama scufundării. Nu te lăsa niciodată amăgit, ca să crezi gîndului ce te laudă pentru fapta bună. Căci binele este al lui Dumnezeu şi nu trebue să ne încredem că va rămînea cu noi, dată fiind negrija noastră. Şi atunci cum vom îndrăzni să ne înălțăm în cuget ?

413. *I n t r e b a r e: Dacă spun gîndului pentru a-l smeri, că îndelunga răbdare nu mi-a venit nici ea de la Dumnezeu, ci dela cel viclean, ca să mă împingă la*

ci îi rămîi exterior. Mîndria te înstrăinează de binele făcut prin tine. Numai prin conştiința întîlnirii tale cu Dumnezeu şi păstrând această legătură cu El, te uneşti şi tu ca subiect cu Dumnezeu, Subiectul

suprem al binelui. Ruperea de Dumnezeu te face nepărtaş la bunătatea Lui, face binele neasimilat persoanei tale. Afirmarea individualistă nu are în ea nimic bun, fiiind rodul egoismului. Mîndria izolează şi prin aceasta alungă tot binele. Căci binele înfăptuieşte comuniunea cu toți, sau bunătatea e una cu comuniunea cu toți în Dumnezeu.

mîndrie, nu mîniu prin aceasta pe Dumnezeu., dat fiind ca toate cele bune vin dela Dumnezeu?

R ă s p u n s: Nu e rău să zici că aceasta nu e dela Dumnezeu. Căci nu se mînie Dumnezeu de aceasta, pentru că o spui spre nimicirea gîndului rău. De fapt şi oarecare dintre sfinți a spus unora care au venit la el să-l vadă despre măgarul lor mort pe cale (Pateric, Antonie, 12). Iar aceia minunîndu-se si întrebîndu-l de unde ştie aceasta, el le-a răspuns: „Dracii mi-au spus-o", deşi cunoştința a ceeace se întîmplase i-a venit dela Dumnezeu. Dar a spus-o aceasta spre folosul acelora[581]. Şi n-a mîniat pe Dumnezeu.

414. *I n t r e b a r e: Dacă se întîmplă celui păcătos să aibă vedenii nu trebue să creadă nicidecum că sînt dela Dumnezeu ?*

R ă s p u n s: Cînd se întîmplă aceasta unui păcătos, e vădit că e dela dracii cei vicleni, ca să amăgească nenorocitul suflet spre pieire. Deci nu trebue să creadă niciodată acestora, ci să-şi cunoască păcatele sale şi slăbiciunea sa şi să viețuiască totdeauna în frică şi cutremur.

415. *I n t r e b a r e: Oare şi cînd se arată în chipul Stăpînului Hristos trebue să ne întoarcem fața dela ele ?*

R ă s p u n s: Cu atît mai mult trebue să ne întoarcem atunci ochii dela viclenia şi înşelăciunea lor şi să le dăm

A spus-o aceasta ca să nu fie ispitit de mîndria că e în comunicare atît de strînsa cu Dumnezeu încît El îi spune lucruri ce se petrec la distanță. A spus „dela draci", ca să arate că aceia îşi pot adaugă ispita lor la aceasta vestire.

anatemii. Să nu te laşi, frate, niciodată amăgit de această lucrare drăcească. Sfinții au parte de vederi dumnezeeşti, dar totdeauna lor le premerge liniştea, pacea şi o bucurie în inimile lor. Şi totuşi cunoscînd adevărul, se socotesc pe ei nevrednici.

Cu atît mai mult nu trebue să creadă păcătoşii niciodată acestora, cunoscîndu-şi nevrednicia.

416. *I n t r e b a r e: Spune-mi, stăpîne, cum îndrăzneşte diavolul să arate pe Stăpînul Hristos sau Sfînta împărtăşanie, fie, în vedenie, fie în vre-o nălucire a visurilor?*

R ă s p u n s: Nu-L poate arăta pe însuşi Stăpînul Hristos, nici Sfînta împărtăşanie, ci minte şi se preface în chipul vreunui om oarecare şi al pîinii simple. Dar în mod sigur, sfînta cruce nu o poate arăta. Căci nu află un alt chip prin care să o poată înlocui. Fiindcă cunoaştem semnul şi chipul adevărat al ei şi nu îndrăzneşte să se folosească de ea. Căci în ea s-a desfiinţat toată puterea lui şi prin ca a primit lovitura de moarte . Pe Stăpînul

Nu-ţi promite diavolul fericirea prin suferinţa crucii. E drept că sînt şi oameni care primesc să moară pentru un alt ideal. Dar idealul acela e pămîntesc. Nimenea nu primeşte suferinţa pentru desăvîrşirea adevărată de ordin spiritual şi nu renunţa pentru totdeauna la viaţa pămîntească pentru viaţa fericită de după moarte. Prin crucea lui Hristos s-a arătat că nici o ispită a diavolului nu duce la viaţa adevărată. Toată puterea de ispitire a diavolului a fost nimicită prin cruce. Acceptarea ei înseamnă renunţarea omului chiar şi la mîndria ca mijloc atractiv prin care s-ar dobîndi fericirea. De aceea membrii unor forme de creştinism care resping crucea nu se pot lepăda de mîndria că se mîntuiesc prin ei înşişi sau şi prin ei. Prin cruce însăşi moartea susţinută de diavolul ca „viaţă moartă" a fost omorîtă. Pe de altă parte crucea e una în sensul şi forma ei, încît nu poate fi înlocuită printr-un chip prefăcut al ei. Oamenii ca persoane sînt însă mulţi şi fiecare faţă de om reflectă un alt conţinut sufletesc mai ales din punct de vedere al binelui şi al răului, avînd însă fiecare şi

Hristos nu-l cunoaştem după trup şi deaceea diavolul încearcă să ne convingă prin minciună că El este, ca crezînd înşelăciunii ca adevărului, să ne pierdem. Deci cînd vezi în vis semnul crucii, află că visul este adevărat şi e dela Dumnezeu. Dar grăbeşte-te să primeşti asigurarea arătării ei adevărate de la sfinţi şi nu crede

583

gîndului tău . Domnul să lumineze gîndurile înţelegerii tale, frate, ca să scapi de toată înşelăciunea vrăjmaşului.

417. *I n t r e b a r e: Imi spune gîndul: „De ţi s-arată sfînta cruce, fiind nevrednic nu te mîndri". Aceasta îmi pricinueşte teamă şi frică.*

R ă s p u n s: Nu fi îngrijorat de aceasta. Căci dacă ţi se arată, peste tot, sfînta cruce, ea va alunga suflul mîndriei[584]. Pentru că unde este Dumnezeu acolo nu este rău[585].

putinţa unei imitări a altuia în privinţa aceasta, pînă la un loc. În aceasta e dată şi putinţa amăgirii oamenilor de către semenii lor, care pot lua înfăţişarea binelui cînd sînt răi. Şi tot în aceasta e dată şi putinţa diavolului de a lua un chip omenesc bun, sau chiar apropiat de al lui Hristos. Dar aceasta nu înseamnă că nu trebue să zugrăvim icoana lai Hrisios. Căci icoana nu pretinde a fi însăşi persoana lui Hristos, cum se pretinde nălucirea Lui. Icoana nu ne cere să o luăm drept realitatea Lui şi să ne închinăm ca originalului, cum ne cere nălucirea. Ci icoana ne invită la transcenderea ei, pentru a ne pune în legătură nevăzută cu originalul.

[583] Ed. Volos: „Sfîntul asigură pe cititor. Căci zicînd că atunci cînd apare în vis semnul crucii, visul e adevărat, în continuare cere să nu se încreadă cineva gîndului său, ci să se asigure despre visul acela dela sfinţi. Căci de multe ori crezînd unii că văd în somn chipul crucii, îl văd confuz şi nedistinct, nu distinct şi limpede; sau văd împreună cu el şi alte chipuri ciudate şi necuvenite. Din aceasta se vede că şi visul acela este din înşelăciunea vrăjmaşului. Rezultă deci că lucrul cel mai bun şi mai sigur este să nu creadă cineva nici-unui vis. Căci „pe mulţi i-a pierdut visurile" zice Sirah.".

[584] Semnul crucii produce smerenie cînd se priveşte cu credinţă. Căci vedem că mîntuirea ne-a venit prin smerirea lui Hristos pînă la

418. *I n t r e b a r e: Am auzit că de se arată cuiva un vis de trei ori, e semn că el este adevărat. Aşa* este, *Părinte ?*

R ă s p u n s: Nu-i aşa. Nu trebue crezut nici-unui astfel de vis. Căci ceeace s-a arătat cuiva vreodată prin minciună, poate să facă aceasta şi de trei ori şi de multe ori. Nu te lăsa deci batjocorit, ci ia seama la tine, frate.

419. *I n t r e b a r e: Uneori văd în inima mea cum gîndurile viclene dau tîrcoale cugetării mele ca fiarele, fără să-mi pricinuiască vre-un rău. Ce este aceasta?*

R ă s p u n s: Aceasta este o amăgire a vrăjmaşului, care are ascunsă în sine mîndria, ca să te încredinţeze că gîndurile rele nu te pot duce la nici-un rău şi aşa să se trufească inima ta. Dar nu te lăsa amăgit. Ci adu-ţi aminte de slăbiciunea ta şi de păcatele tale. Şi chiamă numele lui Dumnezeu în ajutor împotriva vrăjmaşului [586].

moarte. Numai prin aceasta ne vine şi nouă. Căci nimic n-am făcut noi ca să ne mîntuim. Şi dacă credem că ne mîntuim prin noi înşine, dacă deci ne mîndrim, nu ne mîntuim, pentru că nu credem în cruce. Cine priveşte deci crucea cu mîndrie sau cu dispreţ, arată că nu crede în ea şi deci nesmerindu-se nu se mîntueşte. Pentru că rămîne încrezător în puterile sale, care pînă la urmă îşi dovedesc neputinţa.

[585] Unde e crucea e Dumnezeu. Unde e crucea e vestirea că nu ne mîntuim prin noi şi că nici Dumnezeu însuşi nu ne mîntueşte printr-un act stăpînitor de mîndrie, ci prin coborîre smerită la noi, în care e adevărata iubire faţă de noi. Ea ne arată astfel pe adevăratul Dumnezeu, care nu poate fi mîndru, dominator şi răzbunător, ci blînd, smerit şi iubitor. Unde e crucea se vede Dumnezeul adevărat, în care nu poate fi nici-un rău.

[586] Poate cîteodată te gîndeşti la femee, la bani, la băutură, la putinţa de a face pe deşteptul şi nu te simţi ispitit să treci la faptele păcătoase legate de acelea. Dar însăşi încrederea că stai tare prin tine e un

420. *I n t r e b a r e: Poate spune cineva că Duhul Sfînt locueşte într-un păcătos? Şi dacă spune, Părinte, că nu locueşte, cum sînt păziţi păcătoşii?*

R ă s p u n s: Sfinţii se învrednicesc să aibă pe Duhul Sfînt şi se fac locaşul (templul) Lui. Căci zice: „Voi locui şi voi umbla în ei" (Lev. 26, 12; II Cor 6, 16). Iar păcătoşii sînt străini de El [587], după spusa: „în sufletul viclean nu va intra înţelepciune" (Înţelep. 6, 4). Dar sînt păziţi prin bunătatea Lui. În toate deci să-I înălţăm mulţumire negrăitei Lui bunătăţi şi iubirii Lui de oameni. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin.

421. *I n t r e b a r e: Cînd mă aflu în vre-un necaz şi mă rog şi bunătatea negrăită a lui Dumnezeu mă ajută, gîndul meu se mîndreşte pentru că am fost auzit. Ce să fac?*

păcat. E păcatul mîndriei. Deci şi atunci cheamă numele lui Dumnezeu, ca să-ți trezeşti conştiința că liniştea ta o datorezi Lui. Căci dela mîndrie foarte uşor poți luneca la vre-un păcat din cele de care-ți vorbesc gîndurile amintite. Numai dialogul cu Dumnezeu te apără de mîndrie, arătindu-ți cît de mare este El şi cît de mic eşti tu. Nu trebue să ai niciodată conştiința că eşti singur nici în cele bune, nici în cele rele. Sentimentul că eşti singur în cele bune se asociază cu mîndria ; în cele rele, cu disperarea. Numai din comuniunea cu Dumnezeu ai smerenia şi liniştea, nădejdea şi încrederea. Iar cînd chemi numele lui Dumnezeu, însuşi El vine de față. Nu ne putem pune în legătură cu cineva dela distanță decît chemîndu-l pe nume, sau gîndind la numele lui.

[587] Ed. Volos: „Poate se înțelege că sînt străini de lucrarea, dar nu şi de puterea Lui. Căci cei odată botezați, care au primit harul Duhului, chiar de păcătuesc după aceia, au în inima lor harul Duhului, însă prin putere şi ca o scînteie înecată în patimi, nu şi ca lucrare, cum se aflǎ în sfinți.

R ă s p u n s: Cînd rugîndu-te, ai dobîndit ceeace ai cerut şi deaceea te-ai mîndrit, e vădit că nu te-ai rugat după Dumnezeu, nici n-ai primit ajutorul dela Dumnezeu, ci ai fost sub lucrarea dracilor, ca sa ți se mîndrească inima. Căci cînd ajutorul vine dela Dumnezeu, sufletul nu se mîndreşte, ci mai vîrtos se smereşte şi se minunează de marea milă a lui Dumnezeu, care binevoeşte să miluiască pe păcătoşi, măcar că sînt nevrednici şi se supără totdeauna. Se minunează că nu ne dă după păcatele noastre, ci în multa Lui răbdare trece cu vedere păcatele noastre şi ne rabdă îndelung şi ne miluește. Şi de aceea nu se mîndreşte, ci tremură şi-L slăveşte.

422. *I n t r e b a r e a aceluiaşi: Cînd te-am întrebat, Părinte, despre îndelunga răbdare, ai spus că atît aceasta cît şi toată fapta bună este un dar al lui Dumnezeu. Iar acum ai spus despre rugăciune şi despre ajutorul de pe urma ei că nu sînt dela Dumnezeu. Lămureşte-mi, te rog, înțelesul acestora.*

R ă s p u n s: Dacă fapta cea bună sau rugăciunea a fost însoțite dela început de slava deşartă, a fost, fără îndoială, diavolească. Dar dacă la început n-a avut în sine slava deşartă,

dar pe urmă ai primit-o, ai nimicit ceeace se făcea bine, asemenea celui ce înălţă un zid şi apoi îl dărîmă. Dar dacă slava deşartă te-a atacat şi tu n-ai primit-o, nu te-a vătămat întru nimic.

423. *I n t r e b a r e: De multe ori cînd rostesc psalmii, mă simt mîndrindu-mă. Ce trebue să spun acestui gînd?*

R ă s p u n s: Cînd se înălţă (se mîndreşte) inima în vremea rostirii psalmilor, adu-ţi aminte că s-a scris: „Cei ce se răzvrătesc să nu se înalte în ei înşişi" (Ps. 65, 6). Iar a se răzvrăti înseamnă a nu citi în chip înţelept, cu frica lui Dumnezeu. Cercetează deci dacă gîndul nu-ţi umblă împrăştiat în vreme ce rosteşti psalmii. Şi vei afla, fără îndoială, că se împrăştie şi mînii pe Dumnezeu.

424. *I n t r e b a r e: Cînd mă îngreunez în gînduri, fie rostind psalmii, fie fără aceasta, şi chem numele lui Dumnezeu în ajutor, vrăjmaşul îmi şopteşte că e o mîndrie a socoti că fac bine pomenind neîncetat pe Dumnezeu. Ce să fac cînd mi se întâmplă aceasta ?*

R ă s p u n s: Ştim că cei bolnavi au nevoe totdeauna de doctor şi de leacurile dela el; şi cei prinşi de furtună aleargă în grabă spre port, ca nu cumva să li se sfărîme corabia. De aceea şi proorocul strigă, zicînd: „Doamne, scăpare te-ai făcut nou în neam şi în neam" (Ps. 81, 1); şi iarăşi: „Dumnezeu este scăparea şi puterea noastră, ajutor întru necazurile ce ne împresoară pe noi foarte" (Ps. 45, 1). Iar dacă El e scăparea noastră, să ne aducem aminte că zice: „Cheamă-Mă pe Mine în ziua necazului tău şi te voi izbăvi şi Mă vei preamări" (Ps. 119, 16). Să ştim deci că venind necazul, trebue să chemăm neîncetat pe milostivul Dumnezeu. Dar chemîndu-L să nu ne înălţăm în cuget. Căci dacă nu e cineva nebun, nu se mîndreşte cînd e ameninţat de vrăjmaş. Deci cei ce avem nevoe de Dumnezeu, să chemăm numele Lui în ajutor împotriva vrăjmaşilor. Şi dacă nu sîntem lipsiţi de minte, să nu ne înălţăm cu cugetul. Căci Îl chemăm avînd nevoe şi alergăm la El împresuraţi de necaz. Pe lîngă acestea toate, ştim că a chema neîncetat numele lui Dumnezeu e un leac care nimiceşte nu numai toate patimile, ci însăşi lucrarea lor. Căci precum impune doctorul leacul, sau pune un plasture pe rană şi prin aceasta lucrează fără să ştie bolnavul cum, aşa şi numele lui

Dumnezeu numit de noi înlătură, fără să ştim noi cum, toate patimile [587b].

588

425. *I n t r e b a r e: Cînd gîndul meu pare că e liniştit şi netulburat, nu e bine să stăruim şi atunci în*

Cei doi Bătrîni socotesc că omul nu e niciodată singur. Cînd nu e în chip conştient cu Dumnezeu, este, fără să ştie, cu cel rău. Părerea cuiva de a fi singur, sau voința de a fi singur, sub puterea patimilor sale, ascunde aflarea sa sub înrîurirea demonilor, starea sa de rob al lor. Din legătura cu ei, de sub robia nevăzută a lor şi de sub robia văzută a patimilor, omul nu poate scăpa decît intrînd în relația de dialog direct cu Dumnezeu prin chemarea numelui Lui. Orice moment de întrerupere a acestei relații cu Dumnezeu înseamnă o înlocuire a ei prin lucrarea celui rău. Numele lui Dumnezeu chemat te pune sub ocrotirea lui Dumnezeu, te opreşte dela rele, te scoate din egoism, în care omul nu e propriu zis singur, ci sub robia celui rău, în care nu lucrează singur pentru sine, ci lucrează cel rău împotriva lui. Numai în Dumnezeu eşti liber, deci numai avînd pe Dumnezeu în relație cu tine, lucrezi prin tine. Căci faci binele care te întăreşte cu adevărat
pe tine, dar te ține în relație iubitoare şi întăritoare şi cu ceilalți şi cu Dumnezeu. Numai în relația iubitoare eşti liber. Numele lui Dumnezeu chemat de noi aduce în noi lucrarea lui Dumnezeu, dar eliberează şi lucrarea noastră. Căci în chemarea numelui Lui ne arătăm iubirea față de Dumnezeu, ne arătăm încrederea în El, iar aceasta este şi o lucrare a noastră. Şi El răspunde iubirii noastre, încrederii noastre ce iradiază din noi spre El cu iubirea Lui, deci cu ajutorul şi cu lucrarea Lui. Şi ea ne vindecă de bolile patimilor. Diavolul nu aşteaptă să fie chemat, ca să vină. Îi ajunge să ne vadă neadresîndu-ne lui Dumnezeu, nearătîndn-ne iubirea fața de El nepăsători față de El, ieşiți din relația actuală cu El prin iubire. Căci relația cu Dumnezeu nu poate avea loc decît în iubire, în încredere față de El. Unde nu-i aceasta, unde nu e decît iubirea față de noi, unde e nepăsare față de Dumnezeu şi de alții, unde e această uscăciune, e lucrător diavolul. Pe diavol nu trebuie să-l iubim ca să lucreze în noi. Ajunge să ne iubim pe noi înşine în exclusivitate. Căci aceasta ne desparte de ceilalți şi de Dumnezeu şi aceasta o vrea diavolul. El se mulțumeşte să nu-l urîm. Iubirea nu-i convine. Lui îi place să urîm pe toți, sau să fim nepăsători față de toți. Prin aceasta
chemarea numelui Stăpînului Hristos ? Căci mi se strecoară gîndul că atunci, odată ce sîntem în pace, nu mai e nevoe de aceasta

R ă s p u n s: Nu trebue să ne încredem într-o astfel de
589

pace, dacă ne ştim păcătoşi . Căci zice Domnul: „Nu este pace celor păcătoşi" (Is. 48, 22). Dacă deci nu au pace cei păcătoşi, ce pace este aceasta? Să ne temem de ea. Căci s-a scris: „Cînd zic pace şi linişte, atunci fără de veste vine peste ei pieirea, ca şi durerea celei ce are în pîntece, şi nu vor scăpa" (I Tes. 5, 3). Se întîmplă uneori că şi vrăjmaşii aduc din viclenie puţină linişte inimii, ca să cheme numele lui Dumnezeu. Dar ştim că chemarea Lui neîncetată îl enervează şi îi slăbeşte. Ştiind aceasta, să nu încetăm a chema numele lui Dumnezeu în ajutor. Căci aceasta este o rugăciune [590]. Şi ni se spune: „Rugaţivă neîncetat" (I Tes. 5, 17). Iar „neîncetat" e ceeace nu are margine sau măsură.

facem voia lui. Părem în acest caz că ne iubim pe noi. Dar pînă la urmă ne scîrbim şi de noi cei aflaţi în golul acestei singurătăţi. Aşa ajung unii pînă la sinucidere.

[588] Se foloseşte în aceste „Scrisori" aproape totdeauna termenul „gînd" pentru o stare conştiinţă, pentru o anumită stare existenţială a conştiinţei. Conştiinţa e pe de o parte ştirea despre sine pe de alta această ştire despre sine se ascute, se determină, ia forma unei anumite dispoziţii existenţiale. Ea nu rămîne rece, neutră, deşi teoretic putem distinge între ştirea generală de sine şi această calitate existenţială a ei, ca între mare şi valul ei mereu schimbat.

[589] Există o pace de scurtă durată a fiarei care s-a săturat şi a omului care şi-a satisfăcut pentru un moment plăcerea. E pacea trupului obosit de spasmul din timpul plăcerii. Patima se va trezi curînd din nou.

[590] Prin chemarea numelui lui Dumnezeu cu iubire, cu laudă, cu mulţumire pentru ajutorul dat, sufletul îşi spune tot ce e Dumnezeu pentru el. Şi de fiecare data potrivit stării şi trebuinţei momentului. E aşa cum o mamă rostind numele copilului, îşi aduce în suflet fiinţa lui întreagă cu tot ce-l caracterizează, dar aşa cum îl vede în acel moment. Numele nu e numai o copie a întregului, ci întregul lui real,

426. *I n t r e b a r e: Cînd mă laudă oamenii sau gîndul din inimă* [591] şi *mă văd îngreunat de el, ce trebue să fac cu el?*

R ă s p u n s: Cînd te laudă gîndul şi nu poţi trece nevătămat peste el, sileşte-te să chemi numele lui Dumnezeu şi spune-i gîndului: scris este: „Poporul Meu cei ce vă fericesc pe voi, vă înşeală şi cărarea picioarelor voastre o strîmbă" (Is. 3, 11). Că lauda aceasta, frate, nu e nimic altceva decît înşelăciune, o spune proorocul zicînd: „Tot omul este iarbă şi toata slava omului este ca floarea ierbii" (Is. 40, 6). Iar că cel ce primeşte

lauda oamenilor nu are nici-un folos dela ea, o spune Stăpînul însuşi: „Cum puteţi crede în Mine cînd primiţi lauda dela oameni?" (Io. 5,44). Iar dacă se face ceva după Dumnezeu, trebue să ne gîndim că „cel ce se laudă, întru Domnul să se laude" (I Cor. 1, 31). Astfel Apostolul, ajuns la mari măsuri, nu se lăuda întru sine, ci zicea: „Cu harul lui Dumnezeu sînt ceeace sînt" (I Cor. 15, 10)[592]. Lui se cuvine cu adevărat slava şi mărirea în veci. Amin.

care fără a înceta să fie şi în afară, este şi înăuntru celui ce-i rosteşte numele.

[591] Conştiinţa din simţire, conştiinţa unită cu simţirea.

[592] Ispita de a ne lăuda ne rupe din legătura cu marea realitate care nu e dela noi. Singuri şi fără cele puse la dispoziţia noastră prin oameni şi de natura care nu e dela oameni, în care se include în parte şi fiinţa noastră, dar în care e lucrător şi Dumnezeu, n-am putea face nimic. Dar tot ce ni se pune la dispoziţie de Dumnezeu şi de alţii, nu desfiinţează graniţa dintre ei şi noi. Ei rămîn persoane pe care nu le putem asimila. Tot aşa nici natura pusă la dispoziţia noastră de o Persoană supremă nu ne poate desfunda, dar nici nu o putem asimila întreagă. Cu atît mai mult Persoana supremă e apărată de graniţa Ei,

427. *I n t r e b a r e: Dacă deci psalmodiez, sau mă rog,sau citesc şi-mi răsare un gînd necuvenit, îl voi lua în seamă şi voi întrerupe psalmodierea, sau rugăciunea, sau citirea, ca prin alte gînduri să mă împotrivesc lui ?*

R ă s p u n s: Dispreţueşte-l pe acesta şi ia aminte cu toată grija la psalmodie, la rugăciune şi la citire ca să poţi lua putere dela cele spuse. Căci dacă primim să ne ocupăm cu gîndurile vrăjmaşului, niciodată nu vom putea face nimic. Şi aceasta o urmăreşte el. Şi cînd vezi stăruinţa lor de a te împiedica dela psalmodie, sau rugăciune, sau citire, nici atunci să nu te lupţi cu ele. Căci nu e în puterea ta. Ci sileşte-te să chemi numele lui Dumnezeu şi El va veni în ajutorul tău şi va alunga uneltirile vrăjmaşilor[593]. Căci a Lui este puterea şi slava în veci. Amin.

428. *I n t r e b a r e: Cum agoniseşte cineva pocăinţa (străpungerea inimii) prin rugăciune, citire şi psalmodiere ?*

R ă s p u n s: Pocăinţa (străpungerea inimii) îi vine omului dela neîncetata amintire (a păcatelor). Cînd deci se roagă cineva, rugîndu-se, trebue să-şi aducă faptele lui trecute în amintire şi să se gîndească cum vor fi judecaţi cei ce au săvîrşit astfel de fapte. Să se gîndească la cuvîntul înfricoşător: „Duceţi-vă dela Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic" etc. (Mt. 25,4). Iar prin amintirea păcatelor înţeleg nu pe a

oricît comunicăm cu Ea, prin ceeace ne dă; şi nu ne desfiinţează nici pe noi.

[593] Numai conştiinţa prezenţei lui Dumnezeu, trezită de chemarea numelui Lui, poate atrage sufletul dela un gînd necuvenit. Numai ea mă scoate din limita puterilor mele. Alte gînduri invocate de mine împotriva acelui gînd nu mă poate ajuta să-l biruiesc, pentru că sînt susţinute numai de slaba mea putere.

fiecăruia în parte, ca nu cumva prin aducerea lui în gînd să pricinuiască vrăjmaşul altă robie. Ci să ne aducem aminte numai că sîntem înfundaţi în datoria păcatelor [594]. Şi după aceasta, dacă continuă învîrtoşarea, să nu înceteze (amintirea). Căci de multe ori aceasta o îngădue Dumnezeu spre a proba pe om, dacă stărue (în rugăciunea însoţită de amintirea păcatelor sale) [594b].

Cît priveşte citirea şi psalmodierea, e de trebuinţă ca mintea să fie atentă la cele spuse şi sufletul său să caute sa înţeleagă cele cuprinse în ele, că dacă e vorba de bunătăţi să rîvnească la ele; iar dacă e vorba de răsplătirea relelor, să scape de ameninţarea ce-i aşteaptă pe cei ce le săvîrşesc, Să stărue în pomenirea lui Dumnezeu şi în amintirea păcatelor, chiar dacă învîrtoşarea continuă. Căci milostiv şi îndurat şi îndelung răbdător e Dumnezeu şi primeşte străduinţa noastră. Aminteşte-ţi pururea de cel ce zice: „Aşteptînd, am aşteptat pe Domnul şi a luat aminte la mine" (Ps. 39, 2). Stăruind în acestea, nădăjduieşte că milele lui Dumnezeu se vor apleca la tine degrabă.

429. *I n t r e b a r e: Cînd mă silesc să iau aminte la înţelesul cuvintelor psalmodiei, mi se întîmplă adeseori ca ele să-mi prilejuiască gînduri urîte.*

Sînt păcate care trebue pomenite şi într-un mod specificat, însă altele nu trebue pomenite astfel, ca să nu ispitească la repetarea lor. Primele le au mai mult mirenii: avorturi, neajutorarea cuiva, necercetarea unui bolnav, negrija de părinţi, etc. De aceea la monachi s-a născut obişnuinţa de a zice în rugăciune numai: „Doamne Iisuse Hristoase, milueşte-mă pe mine păcătosul". [594b] De aci s-a născut

rugăciunea concentrată amintită. Avem în acest răspuns şi în cel următor o analiză subtilă a acestei teme.

R ă s p u n s: De vezi că vrăjmaşul unelteşte să-ți stîrnească război chiar din cuvintele psalmodiei, nu trebue să cauți înțelesul întocmai al celor spuse ci spune-le cu trezvie şi fără împrăştiere. Căci chiar dacă le spui numai vrăjmaşii cunoscînd înțelesul lor nu ți se pot împotrivi. Şi psalmodierea îți ține loc de cerere către Dumnezeu spre nimicirea vrăjmaşilor.

430. *I n t r e b a r e: Dacă în timpulpsalmodierii, sau aflîndu-mă între oameni sînt supărat de gînduri şi numesc pe Dumnezeu în inimă, neputînd rosti numele Lui cu gura sau mă gîndesc numai la El, oare îmi ajunge aceasta spre ajutor ?*

R ă s p u n s: Dacă aflîndu-te în vremea psalmodierii, sau între oameni, îți vine să-L numeşti pe Dumnezeu, să nu crezi ca dacă nu-I spui numele cu gura, nu-L numeşti. Ci gîndeşte-te că e cunoscător al inimii şi ia aminte la inimă şi numeşte-L în inima ta. Căci aceasta este ceeace spune Scriptura: „închide uşa ta şi roagă-te Tatălui tău întru ascuns" (Mt. 6, 6). Ea cere sa închidem gura şi să ne rugăm Tatălui în inimă. Cel ce închide deci gura şi numeşte pe Dumnezeu, sau se roagă Lui în inima sa, împlineşte porunca amintită. Iar dacă nu-L numeşti în inimă, ci te gîndeşti numai la El, ajungi şi mai repede la țintă decît prin numirea Lui [595]. Şi aceasta îți ajunge spre a-I primi ajutorul.

Gîndind la Dumnezeu Te pune şi mai repede sau mai direct în legătură cu El decît pomenirea numelui Lui în inima, care şi ea te pune mai repede în legătură cu El decît robirea numelui Lui cu gura. Nimic nu-i mai repede ca gîndul. Gîndul cuprinde direct indefinitul persoanei. Numele îl determină întrucîtva, sau te face să intri în nedeterminatul Persoanei printr-un cuvînt determinat. Dar trebue să fi progresat mult în numirea deasă a numelui lui Dumnezeu, ca să-L poți gîndi pe El cît maî des fără folosirea cuvîntului. Cuvîntul îți stă

431. *I n t r e b a r e: Oare e bine atunci să cugete cineva în inima sa pururea la Dumnezeu, sau să se roage pururea, fără să aibă împreuna lucrare a limbii ? Cînd mi se întîmplă aceasta, gîndul mi se scufundă şi mă simt îngreunat şi mi se pare că văd un fel de lucruri şi de năluciri şi mă aflu ca într-un vis.*

R ă s p u n s: La treapta aceasta nu pot ajunge decît cei desăvîrşiţi, care pot să-şi cîrmuiască mintea şi o pot ţinea în frica de Dumnezeu, ca să nu pornească în toate laturile şi să se scufunde în cea mai adîncă împrăştiere şi în tot felul de închipuiri [596]. Dar cel ce nu poate să-şi ţină gîndul pururea treaz la Dumnezeu, îşi va prinde acest gînd şi-l va lega cu limba. Să dăm o pildă: Priveşte la cei ce înoată în mare. Cei mai meşteri dintre ei se aruncă cu îndrăzneală în ea, ştiind că pe cei ce cunosc bine meşteşugul, marea nu-i poate duce la fund. Dar cel începător în acest meşteşug, cînd simte că se scufundă în adîncul apelor, temîndu-se să nu se înece, se smulge pe sine din largul mării spre mal. Şi răsuflînd puţin, se aruncă iarăşi în larg şi aşa se deprinde prin aceasta să înveţe cu desăvîrşire meşteşugul, pînă va ajunge la măsura celor ce au învăţat-o înaintea lui.

mai mult în putere decît gîndul. Cine ajunge să se gîndeaseă des sau permanent la Dumnezeu şi-a imprimat tot conţinutul gîndirii sau simţirii sufleteşti de gîndul la Dumnezeu.

[596] Există şi o scufundare, mai bine zis o înfundare, într-o împrăştiere şi într-o imaginaţie fără sfîrşit. Dela o idee treci la alta, care ţi se pare mai adîncă decît prima, dela o închipuire la alta, care ţi se pare mai interesantă decît cea dinainte; şi aşa mai departe. Te înfunzi ca într-un labirint. Pentru cel ce nu-şi poate ţinea gîndul alipit la Dumnezeu, legarea lui de cuvînt, sau de numele lui Dumnezeu e un ajutor. Cel ce-şi ţine gîndul alipit de Dumnezeu, fără ajutorul cuvîntului, îl ţine lipit de acelaş Dumnezeu personal de care-l ţine alipit şi prin nume, sau prin cuvintele rugăciunii. E un Dumnezeu personal, care are o voie personală, şi care vrea să ne mîntuiască, în calitatea lui de Persoană. Acela nu se scufundă într-un panteism haotic, care îţi justifică cele mai năstruşnice gînduri contradictorii, pe motiv că toate sînt implicale înlr-o esenţă considerată drept dumnezeu.

432. I n t r e b a r e: Ce este ce spune un oarecare dintre Părinţi că nu e de osîndit intrarea gîndurilor, ci reaua lor folosire ? Iar Ava Iosif a spus unuia dintre fraţi: „Taie repede gîndurile", iar altuia i-a spus: ,,Lasa-le să intre şi stai de vorbă cu ele şi vei ajunge un om încercat" (Pateric, Iosif de Panefo, 3).

R ă s p u n s: Intrarea gîndurilor e una cu semănarea lor. Şi nu e lucru de osîndit. Dar reaua lor folosire este învoirea cu ele. Acesta e un lucru de osîndit. Iar deosebirea între a lăsa gîndurile să intre şi a le tăia este acesta: cel ce poate să li se împotrivească şi să lupte cu ele şi să nu fie biruit, să le lase să

intre; iar cel ce e slab şi nu poate, ci ştie că se va învoi cu ele, să le taie, alergînd la Dumnezeu.

433. *I n t r e b a r e: Cînd mă aflu într-un loc unde sînt moaşte ale sfinților mucenici, gîndul mă împinge să merg de multe ori si să mă închin lor. Şi de cîte ori trec prin fața lor, mă îndeamnă să-mi plec capul. Oare trebue s-o fac aceasta ?*

R ă s p u n s: Nu trebue s-o faci aceasta. Dacă te închini o dată, îți ajunge. Deci nu asculta de acest gînd. Cînd nu eşti împins de el, închină-te din propria hotărîre de trei ori. Căci am auzit că cele ce se fac cu tulburare şi întristare şi toate cele prisositoare sînt ale dracilor (Pateric, Pimen, 129) La fel ajunge să-ți pleci capul o dată sau cel mult de trei ori. Şi aceasta fără vre-o silă impusă în gînd.

434. *I n t r e b a r e: Cîte odată sînt cuprins de o teamă care îmi cere să intru să mă rog.*

R ă s p u n s: Nu intra pentru că ți-e teamă, ci intră la vremea cuvenită mînat de voința de a te ruga lui Dumnezeu şi sfinților pentru mîntuirea ta.

435. *I n t r e b a r e: Mi-ai spus să nu intru pe motiv de teamă. Dar cînd voesc să intru şi să mă rog pentru mîntuirea mea, teama ce mă cuprinde mă îndeamnă să-mi opresc rugăciunea pentru porunca ce mi-ai dat-o să nu intru pe motiv de teamă.*

R ă s p u n s : Să mi te oprească frica[597]. Ci intră şi te roagă. Nu da nici-o însemnătate fricii. Ea nici să nu te mişte la rugăciune, nici să nu te oprească dela ea. Şi fă-le toate la vreme şi cu frica lui Dumnezeu[598].

Nu frica să te facă să intri în biserică să te rogi. Dar nici să nu te oprească frica.

[598] Se face deosebire între teamă (SeiAia) şi frica de Dumnezeu (SopoZOeov). Prima poate este temerea de ceva ce se poate întîmpla omului în lume; a doua e frica de judecata lui Dumnezeu, de pierderea vieții veşnice. Ea poate e una cu deosebirea ce o face Heidegger între Furcht şi Angst. „Teama" ține pe om legat de lumea aceasta şi îl îndeamnă să se roage pentru vre-un succes în lume sau pentru apărarea de vre-un insucces în lume. „Frica de Dumnezeu" îl leagă pe om de viața mai presus de cea din lume şi-l îndeamnă să se roage pentru mîntuire, pentru a nu se pierde în lume.

436. *I n t r e b a r e: Sînt împins cu nelinişte să mă însemn (să mă pecetluesc) de multe ori, fie noaptea, fie ziua. Ce să fac ?*

R ă s p u n s: De o facem cu trezvie, ne ajunge spre pază şi mîntuire să ne pecetluim şi numai o singură dată, fie noaptea, fie ziua. Căci dacă credem că rămîne neştearsă întîia pecete, nu e nevoe de a doua. Pentru că a o voi pe a doua, înseamnă că nu o socotim stăruind pe întîia [99]. Aceasta se poate vedea şi din ceeace se face în lume. Dacă pecetlueşte cineva o visterie şi rămîne întîia pecete, nu e nevoe de alta. Dar aceasta o pricinuesc demonii ca să aducă la nepăsare şi neatenţie, spre a nu o mai face cu trezvie şi curat, chiar dacă o facem o singură dată. Deaceea mai bine e să o facem aceasta mai puţin, dar cu frica lui Dumnezeu. Aceasta ne va folosi mai mult decît a o face de multe ori cu tulburare din partea vrăjmaşilor. Căci zice: „Mai bun e puţinul dreptului" (Ps. 36, 16). O spun aceasta pentru cazul cînd se amestecă tulburarea în trezvie, împingîndu-ne să facem ceva la vreme nepotrivită. Căci cînd vedem gîndul bucurîndu-se că ne pecetluim nu din temere, nici cu tulburare, ne folosim de aceasta ca de ceva ce se face cu frica lui Dumnezeu. Pentru că ceeace se face din propria voinţă place mai mult lui Dumnezeu.

437. *I n t r e b a r e: Cînd mă pecetluesc cu mîna stîngă, dacă nu pot cu dreapta, nu fac ceva necuvenit ?*

Se pare că e vorba de un obicei de atunci din mînăstiri de a sa „pecetlui" monachii mai des în semnul crucii cu untdelemn sfinţit. Se face întrebarea de e bine să se facă aceasta seara şi dimineaţa, sau de mai multe ori ziua şi noaptea (affocyiQ.

R ă s p u n s: Eu pînă acum cînd voesc să-mi pecetluesc dreapta, o fac aceasta cu stînga.

438. *I n t r e b a r e: Cînd mă rog pentru multe lucruri, oare trebue să amintesc de fiecare în rugăciune ?*

R ă s p u n s: Dacă vrei să te rogi pentru multe lucruri, odată ce Dumnezeu ştie de care lucruri avem trebuință, roagă-te, zicînd: „Stăpîne, Doamne Iisuse Hristoase, călăuzeşte-mă după voia Ta" [600]. Iar de vrei să te rogi împotriva patimilor, zi: „Tămădueşte-mă după voia Ta" [601]. Iar dacă te rogi împotriva ispitelor, zi: „Tu ştii ce-mi este de folos, ajută slăbiciunii mele.

[600] În aceasta simte Hristos ca Persoană deosebită de mine, că țin seama de voia Lui. În trăirea voii celuilalt îl simt pe acela ca persoană cu o graniță peste care nu pot trece, ca o personă cu care nu mă pot confunda. Cînd vreau să trec peste celălalt din mîndrie, de fapt ne mai ştiind de o altă persoană, cu care rămîn în comuniune, pierd şi experiența propriei persoane. Mîndria şi panteismul sînt strîns unite. Acceptînd să se facă voia lui Hristos cu voia mea, nu mă desfințez nici pe mine ca persoană, ci mă unesc cu El în comuniunea iubirii. Ştiu că El va face cu mine ceeace mă fericeşte, ceeace-mi dă o conştiință accentuată a propriei persoane, în comuniune cu El. Propriu zis ceeace mă fericeşte este comuniunea cu altă persoană şi în mod desăvîrşit cu persoana lui Hristos. Celălalt, are o graniță. Dar mi-o deschide el însuşi fără să o desființeze. Şi le simt pe amîndouă atît că are o graniță cît şi că o deschide el însuşi din iubire pentru mine. Nu trec eu însumui peste el fără voia lui. Are o fire ca a mea, într-un fel comună, prin care sporeşte firea din mine. Dar a pus pe ea pecetea lui şi mi-o comunică cu voia lui. Aceasta îmi produce o dublă bucurie: că primesc ceva ce a înrudit cu mine şi mă sporeşte, dar primesc aeeasta cu voia lui, din iubirea lui. Aceasta e ceeace mă bucură propriu zis, îmi dă viață. Taina aceasta are gradul culminant în Sf. Treime şi e susținută între noi de Sf. Treime. Se poate vorbi în Sf. Treime chiar de o singură voie şi totuşi de trei voitori.

[601] Chiar numai cerînd lui Hristos să se facă voia Lui în tine, în privința patimilor, te tămudueşti de patimi, pentru că renunți ia mîndria egoismului tău.

Şi fă sfîrşit ispitelor după voia Ta".

439. *I n t r e b a r e: Dacă întîrziu mai mult în rugăciune, oare trebue să stărui în rostirea aceloraşi cuvinte?*

R ă s p u n s: Nu numai decît. Dar stărue în înțelegerea lor. Numai la aceasta trebue să iei aminte: cererea să se facă după voia lui Dumnezeu, care poate să dea toate; să se împlinească scopul rugăciunii, care e să se împlinească ceeace cerem după voia lui Dumnezeu [602].

440. *I n t r e b a r e: Dacă voeşte cineva să chiverni-sească niscai lucruri în chip bine credincios, sau să le trimită cuiva după buna plăcere a lui Dumnezeu, şi nu ştie cum să o facă şi nu află nici la Părinți călăuzire, ce trebue să spună în rugăciune ?*

R ă s p u n s: Să se roage aşa: „Doamne, sînt în mîinile Tale. Tu ştii ce-mi este de folos. Călăuzeşte-mă după voia Ta şi să nu mă laşi să rătăcesc printr-o rea întrebuințare a acestor lucruri. Căci ale Tale sînt lucrurile şi Tu stăpîneşti asupra lor. Rîndueşte, ca un Stăpîn, să le întrebuințez întru frica Ta [603]. Că

Aceasta e ceeace trebue să urmărim în mod principal prin rugăciune: să se unească voia noastră cu voia lui Dumnezeu, să ne deschidem iubirii Lui față de noi, să se deschidă granița noastră față de El şi granița Lui față de noi; să ne comunice din iubire cît mai mult din Sine fără să ne desființeze, ci întărindu-ne ca şi noi să ne deschidem acestei iubiri a Lui. Îi spunem în rugăciune lui Dumnezeu ce simțim că ne trebue, dar lăsăm să ne împlinească aceea după cum El ştie şi voeşte arătîndu-se şi în aceasta unirea noastră cu El fără desființarea noastră sau a Lui ca persoană, în rugăciune Îl cerem propriu zis pe El să vină în noi, căci prin El ne vine totul.

a Ta este slava în veci. Amin".

441. *I n t r e b a r e: Cînd şed sau citesc, sau fac vre-un lucru de mină şi voesc să mă rog, gîndul îmi cere să caut spre răsărit. Ce trebue să fac, Părinte ?*

R ă s p u n s: Fie că şezi, fie că te plimbi, fie că lucrezi, fie că mănînci, fie că faci altceva, fie că împlineşti trebuința trupului, roagă-te fără să faci deosebire de se întîmplă să cauți spre răsărit sau spre apus. Căci ni s-a poruncit să ne rugăm neîncetat (I Tes. 5, 17) şi în tot locul (I Tim. 2, 8). Şi iarăşi s-a scris: „Gătiți calea celui ce urcă spre apus: Domnul este numele Lui" (Ps. 67, 4). Aceasta arată că Domnul este pretutindeni. Şi chiar cînd ai capul acoperit, nu te lipsi de rugăciune. Ia seama [604] numai să nu te rogi cu nepăsare

442. *I n t r e b a r e: Imi spune gîndul: „în toate păcătueşti şi trebue să spui în tot cuvîntul şi fapta şi gîndul: am păcătuit. Căci dacă nu mărturiseşti păcatul, te*

Nu noi sîntem stăpînii ultimi ai lucrurilor, ai naturii. Noi sîntem numai administratorii lor după voia lui Dumnezeu, care ştie cum trebue să fie chivernisite spre folosul nostru al tuturor. De aceea nici indivizii nu trebue să ne facă stăpînii lor, certîndu-se şi nedreptăţindu-se din cauza lor, nici instituţiile generale în numele unor colectivităţi. Numai întrucît ni s-au dat în adminstrare spre folosul nostru, se spune în Facere: „Stăpîniţi pămîntul" (Fac. l, 28). Dar nu trebue să uităm că lucrurile trebue să le folosim cu iubire între noi şi cu recunoştinţă pentru Cel ce ni le-a dat, ţinîd seama de condiţiile fundamentale în care ne pot fi de folos atît trupeşte cît şi spiritual; şi de voia lui Dumnezeu care urmăreşte de fiecare dată să fie întrebuinţate potrivit acestui folos. De aceea ne apucăm de orice faptă sau de folosirea oricărui lucru făcînd peste el semnul crucii. [604] Nota ed. Volos: Din. aceasta se vede că în starea de rugăciune propriu zisă, cînd nu facem şi altceva, bărbaţii trebue să se roage cu capul descoperit, cum spune şi Apostolul Pavel (1 Cor. 11,4).

socoteşti pe tine ca unul ce n-ai păcătuit". Şi tare sînt chinuit de amîndouă acestea: că nu pot spune aceasta în fiecare din cele amintite., iar de nu o spun, mă socotesc că am păcătuit.

R ă s p u n s: Trebue să fim întotdeauna încredinţaţi că păcătuim în toate: şi în cuvînt, şi în faptă, şi în gînd. Dar să spunem în fiecare din acestea că am păcătuit, nu putem. De aceea întristarea pentru aceasta e o lucrare a dracilor, care voesc să ne arunce în descurajare. Dar şi gîndul de a socoti că dacă nu spunem în fiecare din cele amintite: ,,Am păcătuit", n-am păcătuit, e necuvenit. Deci să ne aducem aminte de Eclesiastul care zice: „Vreme este a grăi şi vreme este a nu grăi" (Ecl. 3, 7). Să spunem dimineaţa pentru noaptea şi seara pentru ziua în rugăciune, cu străpungerea inimii, Stăpînului Dumnezeu: „Stăpîne, iartămi-le toate pentru numele Tău cel sfînt şi vindecă sufletul meu că am greşit Ţie". Şi-ţi ajunge aceasta. Precum cînd cineva are pe un oarecare căruia i-a împrumutat o sumă şi primeşte dela el din ea pe rînd şi nu poate încheia cu el vreodată toată socoteala, plătind totul, aşa e

[605] Îi dăm lui Dumnezeu datoria noastră pe rînd. Iar aceasta ar trebui să ne ţină mereu trează conştiinţa că îi sîntem datori, cum ar trebui să-I spunem mereu: ,,Am păcătuit". Dar nu o putem face aceasta mereu. Ba mai mult, dacă am spune mereu: „Am păcătuit" ne-am obişnui s-o spunem fără atenţie. De aceea e o ispită a dracilor de a te socoti nemulţumit că nu poţi spune mereu: „Am păcătuit". Şi din răspunsul acesta şi cel privitor la „pecetluire" se poate deduce că autorii „Scrisorilor" ar fi spus acelaş lucru şi despre o împărtăşire deasă cu trupul şi cu sîngele Domnului. Căci şi aceasta poate duce la slăbirea concentrării în primirea lor.

şi aici[605].

443. *I n t r e b a r e: Mi se întîmplă cînd rostesc stihurile psalmilor să mă împrăştiu cu mintea şi să hoinăresc. Ce să fac ?*

R ă s p u n s: De te-ai împrăştiat, reia psalmul ce-l rosteşti dela cuvintele ce ți le aminteşti. Şi dacă încercînd o dată, de două, de trei ori, nu poți să-ți aminteşti de acele cuvinte, sau amintindu-ți-le nu poți înainta la cele de după ele, reia psalmul dela început. Căci scopul vrăjmaşului este ca prin uitare să te împiedice dela slăvirea lui Dumnezeu. Iar a spune psalmul în continuare înseamnă să slăveşti pe Dumnezeu. Dar neîmprăştierea e proprie celor ce au simțurile curate [606]. Iar noi sîntem slabi. Deci cînd ne dăm seama de împrăştiere, să ne trezim la înțelegerea celor spuse, ca aceasta să nu ni se facă pricină de osîndă [607].

444. *I n t r e b a r e: Cînd mă împrăştiu cu gîndul în rugăciune, ce să fac ?*

R ă sp u n s: Cînd te rogi lui Dumnezeu şi te împrăştii, luptă-te pînă ce te rogi fără împrăştiere. Şi supraveghează-ți mintea să nu se împrăştie. Iar dacă împrăştierea stărue, din pricina slăbiciunii noastre, pînă la sfîrşitul rugăciunii, caută să ajungi la străpungerea inimii şi zi plin de pocăință: „Doamne milueşte-mă şi-mi iartă toate greşalele mele". Şi vei lua iertare ele toate greşalele şi de împrăştierea ce ți s-a întîmplat în

Cine are simțirile curate, nu e atras prin ele de lucruri, de persoane, sau de amintirea lor. Acela rostind psalmii, cugetă la Dumnezeu. Şi datorită acestui fapt nu se împrăştie dela înțelesul stihurilor. Simțurile curate ne ajută la interiorizare şi prin aceasta la stăruirea în întîlnirea cu Dumnezeu.

607 Disprețuind cele spuse nouă de Dumnezeu prin psalmi, ne atragem osînda lui Dumnezeu, sau ne închidem vieții curate şi înalte dela El, rămînînd în starea morții sufleteşti.

rugăciune [08].

445. *I n t r e b a r e: Cînd un frate rosteşte stihuri în timpul psalmodierii, uneori gîndul meu se umple de pace, alteori se împrăştie. Ce trebue să f ac ?*

R â s p u n s : Cînd gîndul ți se umple de pace şi te simți străpuns la inimă de stihurile rostite de frate, foloseşte-te de acest lucru. Iar de vezi că mintea îți este robită de alte gînduri, adu-o la străpungere ca să ia aminte de doxologia fratelui.

446. *I n t r e b a r e: Dar mi se întîmplă că voind să înțeleg cele rostite de fratele să se nască în mine o ispită față de el [609]. Ce să fac ?*

[608] Cererea milei lui Dumnezeu cu durerea inimii pînă la sfîşiere ne scapă şi de împrăştiere. Şi de s-ar întîmpla aceasta măcar pentru cîteva clipe din cînd în cînd, descoperindu-ne omenescul actualizat din întîlnirea cu Dumnezeu cel viu, producător de simțire umană, ar fi de mare ajutor pentru creşterea noastră duhovnicească. Fără un Dumnezeu personal n-ar exista putința unei continue sensibilizări a omului, pentru că nu I-am cere mila cu sentimentul că ne-o poate da; cu sentimentul că El însuşi este plin de milă față de noi, sau izvorul milelor. Chiar oamenii care nu ştiu de milă, nu sînt oameni adevărați. Iar organul sufletesc prin care simțim mila şi devenim miloşi e inima. Ea e puntea simțitoare între persoană şi persoană, prin ea dăm mila, dar şi simțim mila lui Dumnezeu. Omul cu inima împietrită e omul fără inimă, omul în care nu mai funcționează acest organ. Cînd el se înviorează, se simte străpuns în învîrtoşarea lui, dar nu se poate simți deplin străpuns decît în întîlnirea cu Dumnezeu cel milostiv. El ne înmoae inima prin mila Lui. Prin străpungere de această milă, ea recîştiga simțirea lui Dumnezeu şi simte îndemnul să-L preamărească pentru ea şi să-I mulțumească. Iar această simțire îl scapă pe om de orice împrăştirre a gîndurilor lucruri marginite, impersonale, care îl coboară în planul închis,

R ă s p u n s: Şi aceasta este o robie [610]. Căci vrăjmaşul mută mintea dela un lucru la altul [611]. Dar adu-ți iarăşi inima la străpungre cînd vezi venind războiul [612]. Şi zi-ți ție cu certare: „Unde mergi nenorocitule? Gîndeşte-te la chinurile ce te aşteaptă. Căci acestea le vor suporta cei ce le fac sau le gîndesc acestea". Nu fără rost aducea Iov jertfe pentru fiii lui, zicînd „ca nu cumva să fi gîndit ei vre-un rău despre Dumnezeu în inimile lor" (Iov. l, 5). Şi zicînd acestea, lipeşte mintea ta de stihuri. Iar de o vezi că se depărtează iarăşi, ceartă-te din nou şi fă aceasta pînă la a treia oară. Dacă stărue, desparte-o de ceeace gîndeşte şi n-o lăsa fără lucru, ci gîndeşte-le la judecata şi la chinurile veşnice. Şi chiamă numele cel sfînt al lui Dumnezeu, zicînd: „Doamne Iisuse Hristoase, milueşte-mă".

447. *I n t r e b a r e: Dacă stă cineva la rostirea psalmilor cu fraţii, dar nu ştie să spună psalmii cu ei, ce îi este mai de folos:*

monoton al unor scurte plăceri egoiste, sau al unor nemulţumiri fără importanţă.

[609] Se întîmplă că auzind pe celălat rostind psalmi de conţinut curat şi înalt, să se trezească în cel ce-l aude, gînduri de critică la adresa lui; să-şi aducă aminte de anumite fapte ale lui, care nu i-au plăcut.

[610] Cuvîntul „robie", adică luarea mea în stăpînire fără voia mea, e întrebuinţat numai pentru cecace fac cu mine pornirile rele, care-mi subjugă libertatea fără voia mea deplină. Dumnezeu nu mă robeşte, pentru că binele nu mă robeşte fără voie. Lui Dumnezeu mă fac „rob" eu voia. Sînt „rob" liber, rob „puternic" în a face tot ce e bine şi a mă întări în bine. Aceasta nu e ,.robie" propriu zisă.

[611] Sînt purtat de la un ,,loc gîndit" la alt ,,loc gîndit", dela o temă la alta, fără voia, mea. ca un rob legat.

[612] Străpungerea e şi o trezire la simţirea sinei adevărate, o trezire din tocirea inconştienţei păcătoase. Ea te trezeşte şi cînd eşti ameninţat

să-i asculte, sau să-i spună pentru sine pe cei pe care îi ştie?

R ă s p u n s: Dacă nu ştie psalmii pe care îi rostesc aceia, în loc să-i asculte e mai bine să-i spună pentru sine pe care-i ştie. Căci ascultarea e împreunată cu împrăştierea.

448. *I n t r e b a r e: Cînd îmi vine un gînd viclean, inima mi se mişcă şi sare speriată îndată ce-mi dau seama de el. Căci îi e teamă, din pricina slăbiciunii, să nu fie luată în stăpînire de el. Dar făcînd aceasta, simt multă greutate şi chin în suflet. Binevoeşte, Părinte, şi-mi spune ce trebue să fac sub năvala acestui gînd viclean* ? *Cum să-l alung* ?

R ă s p u n s: Mişcarea aceasta stă în a nu te lăsa convins de gîndul viclean şi în a nu te învoi cu el, ci în a alerga la Dumnezeu fără să te tulburi [613]. Deci să nu spui: „Mi-e teamă, ca să nu fiu prins de el". Se înţelege aceasta din pilda următoare: Dacă cineva îl duce pe oarecare la judecătorie pentru vre-un lucru şi cel pîrît ştie că nu poate răspunde,

[613] Cel ce se iasă stăpînit de un gînd rău şi ajunge chiar la fapta păcătoasă, nu se mişcă propriu zis, deşi tulburarea din el dă impresia că se mişcă. El e mort duhovniceşte. Şi mortul nu se mişcă. Mişcarea înseamnă luptă pentru eliberare, sau luptă pentru păstrarea libertăţii şi a creşterii în ea. Se simte aci opoziţia faţă de teoria origeinstă că mişcarea este produsul căderii sufletelor din pleroma divină şi poartă în ea pecetea răului. Mişcarea e mergare suitoare spre Dumnezeu, nu cădere dela Dumnezeu. Mişcarea e în slujba binelui, nu e produsul răului şi înaintare în rău. Ideea o va desvolta Sf. Maxim Mărturisitorul în „Ambigua".

suportă urmările. Dar dacă are un apărător puternic, se duce cu îndrăzneală, avînd încredere în el. Şi iarăşi dacă se întîmplă cuiva vreodată să cadă pe un drum în mîinile unui tîlhar, de i se poate împotrivi, luptîndu-se cu el, nu-l lasă să-i ia nimic şi totul s-a sfîrşit cu bine. Iar dacă îi ia ceva, îi ajunge să cunoască pe tîlhar şi locul unde s-a întîmplat aceasta şi aleargă la judecător şi acesta îi face dreptate. Căci acesta nu-l ajută numai să-şi recapete cele ce i s-au luat, ci îl şi pedepseşte pe tîlhar.

Deci dacă intră gîndul, nu te tulbura, ci află ce voeşte să-ți facă şi lucrează împotriva lui fără tulburare, chemîndu-L pe Domnul. Căci nu în intrarea tîlharului în casă stă răul, ci jefuirea celor din casă. Iar dacă iese cu necinste, slava este a stăpînului casei, iar necinstea a celui ce a ieşit fără să ia nimic.

Cînd vine Domnul în pămîntul Iudeii, adică în inima omului, El scoate dracii. Strigă prin urmare către El ca Macedonenii către Pavel: „Treci prin Macedonia, ajută-ne" (Fapte 16, 9); şi ca ucenicii Lui: „Stăpîne, mîntueşte-ne că pierim" (Lc. 8, 24, Mt. 8, 25). Şi El se va scula şi va certa vînturile cele gîndite şi ele se vor linişti. Că a Lui este puterea şi slava în veci. Amin.

449. *I n t r e b a r e: Fiindcă ai spus că mişcarea inimii stă în a nu te lăsa convins de gîndul celui viclean, ci a alerga la Dumnezeu fără tulburare, te rog mai lămureşte-mă încă despre înțelesul acestei mişcări.*

R ă s p u n s: Cînd cineva e dus de un altul la judecător şi însuşi cel dus la judecător merge la el, are loc mişcarea de bunăvoie spre judecător al celui dus cu pîră la el. Căci se spune că pentru că a fost pîrît la judecător, s-a mişcat să meargă la el [614]. Şi continuînd cearta între ei, cel ce s-a mişcat nu dă socoteală celuilalt cît timp durează judecata. Căci tocmai

Diavolul îl îndeamnă pe om la rău, ca apoi tot el să-l pîrască la Dumnezeu, pentru a-l lăsa sub stăpînirea lui. Dar cînd cel pîrît se mişcă împotriva diavolului, şi nu se lasă „căzut" sub stăpînirea lui, însuşi el aleargă la Dumnezeu, ca să scape de pîra aceluia.

judecata va lămuri cearta dintre ei. Aceasta se spune prin cuvîntul: „Şi tu vei păzi călcîiul lui" (Fac. 3, 15). Călcîiul înseamnă sfîrşitul [615]. Întărească-se deci inima ta prin rugăciunile sfinților. Amin.

450. *I n t r e b a r e: Un frate a întrebat pe marele Bătrîn, zicînd: Fă-ți milă cu mine şi spune-mi cum să mă mîntuesc?*

Căci am poruncit gîndului meu să se supună scrisorii tale. Dar nu s-a supus întru totul.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: De voeşti să te mîntueşti cu adevărat, ascultă cu fapta: ridică dela pămînt picioarele tale şi înalță-ți mintea la cer şi acolo să-ți fie cugetarea noaptea şi ziua. Şi dispreţueşte-te, cu toată puterea cît o ai, noaptea şi ziua, luptîndu-te să te vezi pe tine mai prejos de orice. Aceasta este calea cea adevărată. Afară de ea mi este alta pentru cel ce voeşte să se mîntuiască în Hristos, care-l întăreşte pe el [616]. Cel ce voeşte să alerge ! Cel ce voeşte să alerge ! Cel ce voeşte să alerge ! Să alerge ca sa ia (cununa) (I Cor. 9, 24) [617].

Îți dau mărturie despre aceasta înaintea lui Dumnezeu cel viu,

E o altă aplicare a locului din Facere, decît la lupta între Hristos şi diavol. E o luptă între diavol şi fiecare om în Hristos. Diavolul vrea să aibă cîştigul final (călcîiul) în lupta cu fiecare om. Dar fiecare poate zdrobi în final (la judecata din urmă) capul lui, dacă a luptat toată viața împotriva lui din puterea lui Hristos.

[616] Numai prin putere se ajunge la smerenie. Căci înălțarea lumească e proprie uşurătății. Fiindcă e înşelătoare. Cel smerit se înalță în ceeace e consistent şi durează, în adevăr. Se înalță în cunoaştere şi putere de ajutorare şi cîştigare a altora. Hristos smerindu-se, s-a putut jertfi pentru toți şi a cîştigat pentru veci pe mulți.

[617] Din nou se afirmă că binele îl cîştigi mişcîndu-te. Numai cel ce rămîne leneş la cele rele, nu se mişcă, nu aleargă. Iar mişcarea e susținută de voință. Cel ce „se lasă pradă răului", nu se mişcă, pentru că nu se foloseşte de voință. Cel ce vrea să facă binele, să fie bun, voeşte să fie mereu mai bun, să facă tot mai mult bine. În rău se

care voeşte să dăruiască viața veşnică tot celui ce voeşte [618]. De voeşti, lucrează frate !

451. *I n t r e b a r e a aceluiaş către celălalt Bătrîn: Pentru ce a întreit bunul Bătrîn îndemnul: „Cel ce voeşte, să alerge* !"?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Bătrînul a voit să arate folosul acestui drum; şi că nu este altul mai de trebuință. De aceea a spus cuvîntul de trei ori. Căci şi Domnul a spus în Evanghelia după Matei cuvîntul „Amin", o dată; dar în cea după Ioan, de doua ori, zicînd: „Amin, Amin zic vouă". Pentru că în aceasta le vorbea de lucruri de mai mare trebuință.

452. *I n t r e b a r e: Te rog să-mi spui pentru ce în răstimpul Cincizecimii mi se întîmplă în cea mai mare*

parte din vreme să sufăr de lîncezeală şi de ispita somnului?

R ă s p u n s: Suferim aceasta pentru că sîntem baltă şi nu izvor, adică sîntem slabi şi nu puternici ca să rămînem în aceiaşi stare. Apoi suferim aceasta şi pentru că se schimbă aerul şi se lărgesc zările. Dar Părinții cei desăvîrşiți nu pătimesc aceasta.

lunecă tot mai jos aproape fără voie. Binele are o țintă niciodată deplin ajunsă. E Dumnezeu. Răul n-are nici-o țintă. Sau vrea doar repetarea unei plăceri de scurtă durată.

[618] Fericirea veşnică încununează o voință ce se întăreşte continuu. Trîndăvia nu realizează pe om şi de aceea nu se încununează cu fericirea plinătății netrecătoare a vieții.

453. *I n t r e b a r e: De văd pe cineva făcînd un lucru necuvenit, oare nu trebue să-l judec ca necuvenit? Şi cum pot să mă feresc de osîndirea aproapelui din pricina acestui lucru?*

R ă s p u n s: Nu putem să nu judecăm ca necuvenită fapta însăşi, care e necuvenită. Căci altfel cum putem scăpa de vătămarea ce o aduce ea, după cuvîntul Domnului, care spune: „Păziți-vă de proorocii mincinoşi, care vin la voi în piei de oi, dar pe dinăuntru sînt lupi răpitori. După roadele lor îi veți cunoaşte pe ei" (Mt. 7, 15-16).

Dar pe însuşi cel ce o săvîrşeşte nu trebue să-l osîndim, pentru cuvîntul: „Nu judecați ca să nu fiți judecați" (Mt. 7, 7). Dar şi pentru că trebue să vă socotiți pe voi înşivă mai păcătoşi decît toți. Apoi pentru, că trebue să socotiți păcatul fratelui ca al vostru [619] şi să urîți pe diavolul care l-a amăgit. Căci precum dacă cineva e împins de altul într-o capcană, îl ocărîm pe cel ce l-a împins, aşa şi aci. Se mai întîmplă că cineva săvîrşeşte o faptă care pare celor ce-o privesc necuvenită, dar cel ce a săvîrşit-o a făcut-o cu un scop bun. Aşa s-a întîmplat odată unui sfînt Bătrîn, care trecînd pe lîngă o întrecere între călăreți, a intrat ca să privească. Şi privind pe fiecare cum se silea să-i

Am făcut totdeauna şi noi ceva ca un om din apropierea noastră să săvîrşească un păcat. Cel puțin n-am făcut destul ca să-l facem mai bun. Chiar prin faptul de a judeca pe aproapele nostru ca incapabil de bine, iradiază din noi ceva ce-l îndeamnă sau l-a îndemnat la păcat. Dar pocăința pentru contribuția avută la păcatul semenilor ne aduce iertarea pentru această contribuție. Iar dacă acela se căieşte şi el, influențat de pocăința noastră, se dă şi lui iertarea pentru păcatul lui. De aceea şi cel ce a avut o contribuție la păcatul semenului este considerat prin pocăința aceluia influențată de a lui, mai puțin apăsat de contribuția sa la păcatul acestuia. Sîntem împletiți, dar şi liberi în păcătuire şi în scăparea de păcat prin pocăința în care ne influențăm.

întreacă pe altul şi să-l biruiască, i-a zis gîndului: „Vezi cu cîtă rîvnă se luptă cei ai diavolului? N-ar trebui să luptăm cu atît mai mult noi, moştenitorii Împărăției cerurilor?" Şi a plecat dela această vedere cu şi mai multă rîvnă pe calea şi în lupta sa duhovnicească. Şi iarăşi, noi nu ştim dacă fratele care a păcătuit, nu s-a folosit apoi de pocăință şi nu s-a făcut bine plăcut lui Dumnezeu prin smerenie si mărturisire. Iar fariseul a plecat osîndit de mîndria lui. Deci, ştiind aceasta, să urmăm pilda vameşului şi să ne osîndim pe noi înşine şi aşa ne vom îndrepta. Şi să ne ferim de mîndria fariseului, ca să nu ne osîndim.

454. *Un mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaş Bătrîn: Mi se întîmplă adeseori ca aflîndu-mă cu alții să mă ruşinez de ei în aşa fel ca mă schimb la față* [620] *şi privesc în jos şi nu mai pot privi la ei şi vorbi cu ei. Ca urmare inima mi se*

[620] În textul grec e folosit cuvîntul dAAoiouSOoci nu meTamoffouoGai, ca în Schimbarea la față a Domnului pe Tabor. Schimbarea prin ruşinare vine dintr-un sentiment că trupul mi-a scăpăt de sub puterea persoanei. Ea nu-l transfigurează, pe cînd în Schimbarea Domnului pe Tabor se trăeşte înălțarea întregii persoane cu trup cu tot la un alt plan. Max Scheller a explicat, sentimentul de ruşine din faptul că omul nu e numai trup, ci şi spirit. Fără conştiință omul n-ar avea sentimentul de ruşine. Animalul n-are ruşine. Ruşinea vine cînd omul tinde să se arate numai ca trup, dar spiritul protestează. Adam şi Eva nu se ruşinau înainte de: păcat, pentru că nu scoseseră trupul de sub puterea transfiguratoare a spiritului. E conştiința de „alienare" cum zice termenul grec, de decădere din omenesc. Olivier Clemant vede în faptul că omul se ruşinează pentru trupul lui în fața semenului apartenența trupului la persoană şi în acelaş timp deosebirea lui de ea: ,,Eu mă recunosc şi în acelaş timp nu mă recunosc în trupul meu. Mă recunosc în el, altfel n-aş roşi sub privirea altuia; nu roşeşti de ceeace îți este străin" (Oliver Clement, Le corps, în rev. „Buletin du Centre Protestant d'Etudes", Avril, 1982, p. 7). Acelaş consideră „ruşinea ca afirmarea persoanei" (p. 28). Sînt şi trup, dar nu numai trup. Dovada e că „cu cît se dă celălalt mai mult, cu atît îi descopăr l'au dela: secretul e în dăruirea însăşi"

simte la strîmtoare şi nu mai ştie ce să facă. Şi chiar dacă spun ceva, cuvîntul e plin de stângăcie, de neghiobie şi de slavă deşartă. Şi adeseori se amestecă în cuvînt un rîs fără rost, născut fără voia mea. Şi tare mă necăjesc din pricina aceasta. Şi nu ştiu ce să fac. De vorbesc, cad în acestea; de tac, mi se pare că mă port fără cuviință, mai ales fașă de cei ce îmi vorbesc. Ce e această stare, Părinte? Ajutați-mă cu sfintele voastre rugăciuni.

R ă s p u n s: Aceasta ni se întîmplă din pisma diavolului. Căci nevrînd el să ne folosim nici noi, nici cei cu care stăm de vorbă, ne aduce neghina aceasta. Pe lîngă aceasta, mai vrea să şi smintească, de e cu putinţă, pe cei cu care stăm de vorbă. Dar frica lui Dumnezeu e în afară de orice tulburare şi neorînduială şi zăpăceală. Drept aceea, de ne înarmăm înainte de orice întîlnire cu frica lui Dumnezeu şi luăm aminte la noi înşine cu multă trezvie, de ce ne vom mai tulbura şi pentru ce vom mai rîde? Căci în frica de Dumnezeu nu este rîs. De aceea se spune de cei nebuni că „în rîs îşi înalţă glasul lor" (Sir. 21, 23). Şi cuvîntul celor nebuni este fără rînduială si fără har. [621] Iar despre cel drept se spune ca deabia zîmbeşte (Şir. 21, 23). Dacă deci purtăm în noi pomenirea lui Dumnezeu şi gîndul că trebue să păstrăm în întîlnirea cu fraţii noştri smerenia şi cugetarea liniştită şi ne place să stăruim în acestea şi avem în faţa ochilor „înfricoşatoarea judecată"

[622] a lui Dumnezeu, starea aceasta alungă din inima noastră tot

(p. 30). Chiar în actul cununiei „eu fac înaintea lui Dumnezeu făgăduinţa de a trăi şi de a muri pentru ca tu să exişti şi ca să exişti pentru totdeauna" (p.31)

[621] Fără înţelepciunea ce produce plăcere interlocutorului, fără cuviinţa atît de preţuită de poporul nostru, e neorînduială.

gîndul viclean. Căci unde e linişte, blîndeţe şi smerenie, locueşte Dumnezeu [623]. Acestea să le păzim în întîlnirea cu alţii.

Iar dacă vrăjmaşul stărue să ne războiască în acestea, socotind să ne prindă în cursa neruşinării lui şi să ne răstoarne, să nu ne lăsăm să ne răpească. Ci după întîiul atac, să luăm aminte la al doilea şi aşa în continuare. Căci s-a scris: „De şapte ori într-o zi cade dreptul, şi se ridică" (Ps. 24, 16). Dar a se ridica, înseamnă a lupta. Iar cel ce luptă cade şi se ridică, pînă ce la sfîrşit arată cine este [624]. Dar în toate acestea să avem grije să chemăm numele cel sfînt al lui Dumnezeu. Căci unde e Dumnezeu, acolo sînt toate cele bune [625]. Dar atunci e adevărat că şi acolo unde e diavolul, sînt toate relele [626]. Şi e vădit că de vorbim pentru a plăcea oamenilor, sau cu tulburare în chip rău, toate acestea sînt dela diavolul. Să ne amintim de Sf. Apostol

Autorul scoate aci din gîndul la „înfricoşata judecată" a lui Dumnezeu, amintită în Sf. Liturghie, un mijloc de menținere a înțelepciunii şi înfrînării în întîlnirile cu alții. Deschiderea eshatologică a Liturghiei nu înseamnă un desinteres pentru viața prezentă, ci un mijloc de purificare a acesteia. Acelaş efect de curățire generală şi de păzire în curăție a vieții noastre îl are şi pomenirea deasă a numelui lui Dumnezeu.

[623] Simțirea prezenței atotputernicului Dumnezeu dă omului putere să-şi stăpînească agitația, frica manifestată în violență şi aroganța celui ce nu-şi cunoaşte modestele lui măsuri.

[624] Nu se ridică cel ce n-a căzut. Dar nici cel ce a căzut de tot. N-ar fi serioasă lupta cuiva dacă nu s-ar simți gata, gata să fie biruit. Numai prin multe lupte de felul acesta se întăreşte în aşa fel ca ispita să nu mai aibă prea multă putere asupra lui.

[625] A chema numele lui Dumnezeu, înseamnă a chema pe Dumnezeu însuşi. Şi Dumnezeu vine cînd e chemat, căci atunci i se deschide inima. Deci unde e chemat Dumnezeu, e de față Dumnezeu însuşi. În general cel ce cheamă numele cuiva şi cel ce este chemat, se aflã într-o relație.

[626] Cele bune şi cele rele nu stau de sine, ci sînt ipostasiate, primele în Dumnezeu, ultimele în satana. Şi din ei se răspîndesc. Din ei se ipostasiază, de cele mai, multe ori amestecat, şi în persoanele umane.

Pavel care zice: „Cuvîntul vostru să fie totdeauna cu har, cu sare dres" (Col. 4, 6). Şi dacă stăruim în acestea, Atotțiitorul Dumnezeu ne va da, cu mila Lui, o stare desăvîrşită, prin frica Lui. Amin.

455. *I n t r e b a r e a aceluiaş: Un oarecare a poftit pe unul dintre Părinți să guste ceva la el. Dar acesta n-a primit spunînd că nu poate. Altul i-a cerut numai să facă o rugăciune în chilia lui. Si intrînd acesta, l-a silit să rămînă şi să mănînce. Şi silit de multa stăruință, a rămas. Iar aflînd aceasta cel ce l-a poftit mai înainte, s-a întristat. Oare a fost după Dumnezeu această întristare?*

R ă s p u n s: Cînd cineva dintr-un motiv, chipurile binecuvîntat şi de suflet folositor, se tulbură şi se întristează şi se supără împotriva aproapelui, e vădit că aceasta nu e după Dumnezeu. Fiindcă toate cele ale lui Dumnezeu sînt paşnice şi folositoare şi duc pe om la smerenie şi la osîndirea de sine. Căci se spune: „Dreptul dela întîiul său cuvînt se face pîrîşul său" (Prov. 18, 16). Cel ce pare să voiască ceva după Dumnezeu şi e împiedicat de cineva, iar din această pricină osîndeşte pe cel ce l-a împiedicat şi-l bîrfeşte, arată prin aceasta că gîndul lui încă dela început nu era după Dumnezeu. Căci s-a spus: „Din roadele lor îi veți cunoaşte pe ei" (Mt. 7, 16). Fiindcă cel ce şi-a pus în gînd ceva după Dumnezeu şi a fost împiedicat să-l împlinească, mai degrabă se smereşte şi se socoteşte pe sine nevrednic şi îl socoteşte pe cel ce l-a împiedicat ca pe un prooroc. Dacă deci chemi pe cineva din iubire să vină în chilia ta sau ceri dela cineva cu credință [627] să-ți dea ceva şi nu se lasă înduplecat să-ți dea, iar altul cerîndu-i, acela binevoeste să-i dea, să nu-l laşi pe dracul mîniei să-ți

Chiamă-L cu credința de a te folosi de acecace ceri.

tulbure sufletul [628]. Căci nici un lucru amestecat cu tulburare nu e dela Dumnezeu. De aceea smerindu-te mai degrabă, zi: „Am fost aflat nevrednic şi Dumnezeu a arătat Părinților păcatele mele şi nevrednicia mea". Căci Cel ce dă har îl dă celor smeriți (Prov. 3, 34). Pentru că cel ce are smerenia nu voeşte niciodată cele mai presus de el, ci aleargă totdeauna spre smerenie. [629] Gîndeşte-te la sutaşul, care venind la Iisus pentru sluga sa şi auzind: „Venind, îl voi tămădui pe el", a alergat la smerenie şi a spus: „Doamne, nu sînt vrednic să intri sub acoperămîntul meu" (Mt. 8, 5-13). Cine nu s-ar fi lăsat furat de această cinste. Dar smerenia n-a căutat-o nici pe aceasta, socotindu-se pe sine nevrednică. Şi cunoscătorul de oameni Dumnezeu, cel ce se

[628] În relațiile dintre doi oameni, nu sînt numai ei, ci şi Dumnezeu, sau satana, după inima unuia din ei, sau a amîndoura. Chiar cînd ceri ceva cuiva cu bună credință şi acela n-are nici-un gînd rău împotriva ta, Dumnezeu îl poate îndemna pe acela să nu-ți împlinească cererea, poate spre cine ştie ce folos al tău. În orice caz e datoria fiecăruia să nu lase pe diavol să tulbure relația sa cu altul.

[629] Cel ce are smerenie nu pune nici-un preț pe deşertăciunea slavei lumeşti, căci are bogăția şi adîncimea vieții în Dumnezeu, ascunsă în vasul smerit al ființei sale, sau în legătură cu sine.

[630] Smerenia e unită cu credința. Sutaşul s-a socotit nevrednic să primească pe Iisus în casa sa, pentru că credea în dumnezeirea Lui. Şi în credința sa, cunoscînd pe Iisus ca Dumnezeu, Îl avea mai aproape ca cei ce L-ar fi primit exterior în casa lor, dar n-ar fi cunoscut şi simțit dumnezeirea Lui.

[631] Adîncul însetat al smereniei atrage în sine multe daruri, socotitidu-le superioare celor ce i se par omului c ă la are prin sine.

bucură de voia cea bună a oamenilor a lăudat credința lui, zicînd: „în tot Israilul n-am aflat o astfel de credință" [630]. Şi astfel smerenia i-a adus laudă şi i-a pricinuit vindecarea slugii sale. Căci multe sînt darurile făcute smereniei [631]. Să alergăm la ea, ca să luăm harul ei şi lauda dela Iisus Hristos, care s-a smerit pe Sine şi s-a făcut ascultător pînă la moarte. (Filip. 2, 8), dîndu-ni-se pildă de smerenie [623]. Lui I se cuvine slava în veci. Amin.

456. *I n t r e b a r e: Părinte, sutaşul folosindu-se de smerenia covîrşitoare, s-a socotit pe sine nevrednic de venirea Stăpînului în casa lui şi credința lui a fost lăudată. Avraam însă l-a poftit să vină în cortul său şi I s-a închinat, în acelaş timp, pînă la pămînt, măcar că L-a întîmpinat ca pe un om, neştiind că e Stăpînul (Fac. 18,1). Oare n-a avut Avraam smerenia, ci e mai mare virtutea sutaşului decît a lui Avraam? Căci smerenia, cum învățați totdeauna, e cea dintîi dintre virtuți. Spune-mi, deci, înțelesul şi deosebirea virtuții amînduora. Căci unul n-a primit vizita şi a fost lăudat; iar celălalt a cerut-o cu putere şi a fost deasemenea lăudat.*

R ă s p u n s: Amîndoi au fost desăvîrşiți în credința cea către Dumnezeu, dar s-au folosit de credință şi de smerenie potrivit cu timpul. Căci şi Patriarhul Avraam a spus: „Eu sînt pămînt şi cenuşe" (Fac. 18, 27). Iar socotindu-se pe sine astfel, arată că nu se socotea vrednic de a primi oaspeți. Şi totuşi, fiindcă era desăvîrşit, primea pe orice om, nedeosebind pe păcătoşi de

Unul din sensurile crucii lui Hristos stă în prelungirea coborîrii Lui la starea de om din ascultare față de Talăl, pînă la moarte, ca să ni se facă pildă şi să ne dea putere de smerenie. E suprema stîrpire a orgoliului omenesc, care ne desparte de Dumnezeu şi pe unii de alții. Aceasta ne face interiori lui Dumnezeu şi unii altora. Fiul lui Dumnezeu însuşi îşi însuşeşte prin aceasta starea de smerenie şi ascultare, fără să fie silit la aceasta de fiinţa Lui eternă, una cu a Tatălui. Dar în calitate de Fiu ce o are ca Persoană dumnezeiască este dată şi putința ascultării desăvîrşite, realizată prin întrupare şi cruce. Prin aceasta atrage la ascultarea afectuoasă de Fiu etern al Tatălui şi pe oameni. Mărirea lui Dumnezeu nu stă în a fi despot, ci în a fi Tată şi Fiu în sine; şi în a se putea face Tată şi Frate al tuturor.

sfinți. Căci în legătură cu el şi cu Lot s-a spus: „Primirea de oaspeți să nu o nesocotiți. Căci prin aceasta, au găzduit unii, fără să ştie, pe îngeri" (Evr. 13, 2). Deci dacă ar fi ştiut Avraam că e Domnul, s-ar fi folosit de cuvîntul sutaşului. Căci nu e faptă mai smerită decît a se socoti cineva pe sine „pămînt şi

cenuşe". Iar sutaşul s-a folosit, potrivit cu timpul său, de smerenie, cunoscînd că El este Mîntuitorul. Dar noi spunem că el s-ar fi putut folosi şi de dorința de a-L primi ca oaspe (Le. 7, 4-5). Căci credința lui nu era lipsită de fapte. Nici n-a lăudat Hristos o credință nelucrătoare. Deci credința lui avea si fapte. Şi la timpul potrivit pentru primirea de oaspeți s-ar fi folosit şi el de rugămintea Patriarhului, către oricine. Deci pe amîndoi îi aflam desăvîrşiți.

457. *I n t r e b a r e: Fiindcă eu, ca un păcătos ce sînt, n-am nici smerenia adevărată şi sinceră, pentru care a fost lăudat sutaşul, nici iubirea primitoare de oaspeți prin care Avraam s-a învrednicit să găzduiască pe Dumnezeu, ce trebue să fac? Oare, privind la nevrednicia mea, trebue să renunț la vizita celor sfinți şi să mă păgubesc de cîştigul ce-l pot avea din ea ? Sau, mai degrabă să alerg la ei, nu cu dorința de a-i găzdui, ci ca un bolnav cu sufletul şi ca unul ce am nevoe de vindecare? Căci e propriu celor bolnavi să dorească vindecarea şi aceasta nu li se socoteşte ca primire de oaspeți; şi dacă nu-i cheamă pe aceştia, nu se arată ca unii ce au cugetare smerită, ci mai degrabă ca lipsiți de minte. Invață-mă deci, Părinte, dacă e bine să chem pe sfinți ca unul ce am nevoe de ei, sau să mă feresc de venirea lor, ca nevrednic ?*

R ă s p u n s: Chiamă-i ca unul ce eşti bolnav şi ai nevoe de doctor. Cugetă la aceasta, că pruncul de curînd născut nu ajunge îndată bărbat desăvîrşit, ci trece prin hrana moale şi pe urmă ajunge la hrana tare. Căci hrana tare e a celor desăvîrşiți. De aceea a spus şi Apostolul: „Cu lapte v-am hrănit, nu cu mîncare tare" (I Cor. 3, 2). Primind deci oaspeți, să nu spunem că împlinim o poruncă, ci o facem ca cei ce fiind bolnavi avem nevoe de doctor. Şi foloseşte-te de ei pînă ce te va duce Dumnezeu la cele desăvîrşite [633].

458. *I n t r e b a r e: Ce este îndrăzneala şi rîsul necuviincios ?*

R ă s p u n s: Este îndrăzneală şi îndrăzneală. Este o îndrăzneală (în cuvînt) din neruşinare şi aceasta este născătoarea tuturor relelor (Pateric, Agaton 1). Şi este o îndrăzneală din veselie şi nici aceasta nu e prea de folos celui ce se foloseşte de ea. Iar fiindcă e propriu celor tari şi puternici să se ferească de amîndouă, dacă, din slăbiciunea noastră nu le

Să nu ne lăudăm niciodată cu nimic din ceeace facem. Primind oaspeți să nu ne lăudăm că facem prin aceasta bine acelora, ci să socotim că noi avem nevoe de ei, ca să ne ajute în lupta cu patimile noastre. Şi de fapt avem nevoe de sfatul acelora pînă ce sîntem nedesăvîrşiți. După aceea vin alte nevoințe prin care susținem starea noastră înaintată: mai ales adîncirea în rugăciune.

putem ocoli pe amîndouă, ci ne folosim de îndrăzneala din veselie, să luăm aminte să nu dăm prin aceasta prilej de sminteală fratelui. Căci cei ce se află între oameni, dacă nu sînt desăvîrşiţi, nu pot scăpa de această a doua îndrăzneală. Deci dacă nu putem, să o folosim spre zidire şi nu spre sminteală. Şi o facem aceasta mai ales cînd ne silim să scurtăm şi vorbirea acesteia. Căci multa vorbire nu e de mult folos, chiar cînd pare că nu se ocupă cu lucruri fără rost.

Cît despre rîs, el are acelaş înţeles. Căci e rodul îndrăznelii. Fiindcă de are cineva îndrăzneala vorbirii neruşinate, are şi rîsul neruşinat. Iar de are îndrăzneala veseliei, prin aceasta se naşte în el rîsul vesel. Şi precum s-a spus de îndrăzneală, că nu foloseşte pe cel ce se foloseşte de ea, aşa nu trebue să zăbovească sau să se reverse cineva nici în rîsul ei. Ci să-şi strîngă cugetarea ca să se rostească cu cuviinţă. Căci cei ce se revarsă în ea, să afle că toţi vor cădea şi în curvie.

459. *I n t r e b a r e: Te rog, Părinte, să-mi spui pînă unde poate merge veselia cuvenită ? Şi cum se poate folosi cel păcătos de ea pentru a nu trece peste măsurile sale.*

R ă s p u n s: Cei desăvîrşiţi iau aminte la ei în chip desăvîrşit asemenea meşterului care-şi cunoaşte în chip desăvîrşit meşteşugul lui. Căci de i se întîmplă să se întreţină cu unii în vreme ce lucrează, convorbirea cu aceia nu-l împiedică să împlinească cele cuvenite ale meseriei sale. Şi vorbind într-una cu cei de faţă, întreaga minte a lui e atentă la lucrul meseriei lui. Aşa şi cel ce stă de vorbă cu vreunii trebue să-şi arate faţa şi cuvîntul vesele; dar cugetarea dinăuntru să suspine [624]. Căci despre acesta s-a scris: „Suspinul inimii mele înaintea Ta este pururea" (Ps. 37, 10). Precum deci meşteşugarul nepriceput dacă stă de vorbă în vreme ce lucrează, îşi primejdueşte lucrul meseriei, aşa şi cel ce se foloseşte de veselie. El trebue să se asigure cu grije, luînd aminte la cuvintele sale şi la veselia privirii, ca nu cumva să se abată cu desăvîrşire dela calea

Nu e vorba aci de o duplicitate. Căci cel ce zîmbeşte altuia în vreme ce-şi lucrează meseria, face să lucească pe faţa lui gîndul atent la lucrarea lui. Se vede că el nu e predat cu exteriorul lui în mod total întreţinerii cu alţii. Se vede în întreţinerea lui „spiritualitatea" lui.

plînsului (lăuntric). Deci unul ca acesta, avînd să intre în vorbă cu cineva, trebue să-şi întrebe gîndul său ce trebue să facă şi

aşa să se pregătească pe sine. Căci s-a scris: „M-am pregătit şi n-am fost tulburat" (Ps. 118, 60). Iar a se pregăti pe sine înseamnă: a deosebi persoanele pentru a şti din ce pricină voesc să stea de vorbă cu noi şi a-şi pregăti gîndirea în frica lui Dumnezeu, potrivit cu scopul celui ce vine. Dacă vine cineva din prietenie, să se folosească cuvinte plăcute, potrivite cu ea; dacă e să primeşti Părinți, fă-o cu bucurie ca Avraam, care a spălat picioarele Stăpînului şi ale îngerilor şi i-a primit cu cuvinte de bucurie. In fiecare din aceste cazuri împrejurarea ne va spune cum să ne arătăm veselia. Cînd poate vom pofti pe cei ce vin la noi să ia ceva, fie mîncare, fie băutură, s-o facem cu veselie, dar ținînd-o pe aceasta sub pază, ca să nu ni se tulbure cugetarea.

460. *I n t r e b a r e (Cod Vatoped 2, Sinai 430 şi Cutlumuş 3). Un frate a întrebat pe acelaş Bătrîn: Cine e stăpînit de slavă deşartă şi cine de mîndrie ? Şi cum ajunge cineva la mîndrie* ?

R ă s p u n s: Din voia de a plăcea oamenilor se ajunge la slava deşartă; iar crescînd ia, se ajunge la mîndrie. Iartă, frate, şi roagă-te pentru mine. [635]

[635] Slava deşartă a cuiva e încă dependentă de alții. Mîndria poate exista şi fără lauda altora. Ea se hrăneşte şi numai din închipuirea de sine a cuiva, deşi e prezentă închipuirea şi în bucuria cuiva de slava ce i-o acordă alții.

461. *Un frate a întrebat pe Marele Bătrîn (Vatoped* 2, *Sinai 410 şi Cutlumuş 3): întrebare: Spune-mi, Părinte, dacă străpungerea (pocăința) ce o am este adevărată şi dacă trebue să viețuiesc de unul singur? Şi roagă-te pentru mine, că sînt hărțuit de războiul trupului.*

R ă s p u n s : Frate, plînsul şi pocăința ce le ai acum nu sînt adevărate, ci se duc şi vin. Căci plînsul adevărat, împreunat cu străpungerea inimii, e un slujitor al omului, supus lui şi nedespărțit de el. Şi cel ce-l are nu e biruit de nici-un război. El şterge greşalele dela început şi spală toate petele. El păzeşte neîncetat cu numele lui Dumnezeu pe cel ce l-a dobîndit şi alungă rîsul şi împrăştierea şi susține întristarea necontenită. Căci este o pavăză care întoarce toate săgețile

diavolului. Cel ce-l are nu e atins de nici-o lovitură în război, fie că e cu oameni, fie cu femei desfrînate. Căci este cu noi şi se luptă. Ti-am arătat, deci, semnul slăbiciunii şi al vitejiei. Dar să nu socoteşti că Dumnezeu n-ar putea să uşureze războiul tău. Căci ar putea, mai ales pentru sfinții ce se roagă pentru tine [636]. Dar iubindu-te, voeşte să te întărească prin multe

Nu sîntem niciodată singuri cînd luptăm cu ispitele şi cînd răbdăm încercările. Iubirea lui Dumnezeu şi a sfinților iradiază spre noi şi în noi, întărindu-ne. Oare iubirea mamei nu-şi trimite undele ei întăritoare spre fiul aflat în necazuri, chiar dacă el nu o simte? Cu cît e cineva mai desăvîrşit, eu atît e mai puțin egoist, mai sensibil la greutățile altuia, mai milos. Dar Dumnezeu e atotdesăvîrşit şi sfinții sînt părtaşi la desăvîrşirea Lui. Iar Dumnezeu e şi mai înduioşat de greutățile noastre cînd vede dragostea sfinților pentru noi. Dragostea nu mai ține despărțiți pe cei ce se iubesc, nici între ei, nici față de cel iubit de ei în comun. Aceasta îşi are temeiul în Sf. Treime. Dacă e iubire în lume, înseamnă că sînt centre personale superioare de unde iradiază, căci iubirea nu poate sta de sine. Iar dacă pîntem însetați să ajungem la o iubire desăvîrşită, înseamnă că e un Centru personal (mai bine zis tripersonal). din care curge la nesfîrşit iubirea care ne atrage.

războae şi nevoințe, ca să ajungi la măsurile virtuții bine încercate, însă nu vei ajunge la acestea dacă nu vei păzi toate cele poruncite ție prin scrisorile mele, ale dascălului tău iubitor de slavă deşartă. Cît despre viețuirea de unul singur, aceasta înseamnă putere. Cînd va veni timpul pentru ea, îți voi trimite vorbă dela mine însumi. Lucrează, deocamdată, fiule, precum ți-am spus. Şi cred că vei înainta în Hristos. Nu te teme. Domnul să fie cu tine. Amin.

462. *A aceluiaş către celălalt Bătrîn: Te rog, Stăpîne Avă, să te rogi pentru mine, ca să-mi dea Domnul puțină smerenie. Şi fiindcă Părinții spun că de nu va scoate cineva din sine rădăcina patimilor, cade iarăşi, din vreun prilej oarecare, în ele, cum scoate cineva rădăcina patimii lăcomiei pîntecelui şi a iubirii de arginți ? Şi fiindcă marele Bătrîn mi-a spus că plînsul meu de acum nu e adevărat, pentru că pleacă si vine, din ce stare de suflet mi se întîmplă aceasta ? Şi oare trebue să mă silesc spre plînsul cel desăvîrşit, sau să las pînă vine adevărata străpungere (pocăință) ?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, Dumnezeu ne dă smerenie, dar noi o respingem. Şi zicem iarăşi: roagă-te să ne dea Dumnezeu smerenia. Smerenia stă în a tăia în toate voia proprie şi în a fi fără grije în toate, în ce priveşte tăierea

patimilor, tăindu-ne voia şi chinuindu-ne pe cît e cu putință şi silindu-ne simțurile ca să păzim rînduiala lor, nefolosindu-ne de rău, tăiem nu numai rădăcina patimilor de care ai spus, ci şi pe a celorlalte [637].

Voia manifestată în patimi e o voie slabă, o voie robită. Voia aceasta treibue tăiată de voia mai înaltă, de voia adevărată, prin care devenim cu adevărat stăpîni pe noi înşine. De aceea numai prin ea ne eliberăm de robia patimilor.

Iar venirea şi plecarea plînsului de acum are ca pricină răcirea şi încălzirea pe rînd a gîndului. Cînd căldura va stărui, se va face mare, şi statornicia şi pocăința (străpungerea inimii), iar ei îi va urma şi plînsul adevărat. Drept aceea eşti dator să te îngrijeşti de acesta, silindu-te ca să-ți vină .

Frate, să nu disprețuieşti păzirea cuvintelor şi poruncilor Bătrînului, şi te vei mîntui. Am flecarit şi eu, frate, dar nu din lucrarea ce o săvîrşesc, nici dela Duhul, însă cred că toate cîte ți le-a spus şi ți le spune Bătrînul, ți le spune din făptuirea de mai înainte şi sînt dela Duhul Sfînt [6 9]. Totuşi conştiința îmi dă mărturie că nu voi să te amăgesc deloc în nici-o privință. De aceea cred că nici cuvintele mele nu te vor vătăma şi nici sfaturile mele. O ştie aceasta şi Dumnezeu. Şi voesc să-ți fiu de ajutor ție, celui ce întrebi şi voeşti să te mîntueşti, dacă Domnul mă va întări. „Dumnezeu să-ți dea ajutor din Sion, ca

E demn de remarcat că plînsul vine după ce ne-am eliberat de patimi. Ele învîrtoşeazâ sufletul. Dar pot produce şi ele un plîns, cînd nu pot fi satisfăcute. Pe de o parte trebue să devenim tari, eliberîndu-ne de robia patimilor. Pe de alta, această tărie ne aduce înmuerea inimii şi plînsul. Cum se explică aceasta? Tăria aceasta se naşte nu numai din biruința voii noastre celei adevărate, ci şi din dragostea lui Dumnezeu şi din părerea de rău că L-am supărat prin păcatele noastre. Tăria şi afecțiunea față de Dumnezeu merg mînă în mînă. Tăria mamei în a-şi învinge egoismul şi iubirea ei afectuoasă gata de orice jertfă pentru fiul ei, ne dau o pildă a unei astfel de uniri între ele. Egoistul nu poate plînge pentru altul, ci numai pentru sine. Nu poate plînge pentru altul pentru că e biruit de patimile sale. E şi la el uneori un plîns, dar unit cu sălbăticia rigidă.

639 Nu vine Duhul peste cel ce nu s-a curățit prin osteneală de patimile egoiste. Duhul s-a coborît la Cincizecime peste Apostolii ce au fost pregătiți în curs de trei ani de Mîntuitorul să creadă în El şi să-L iubească, într-o anumită măsură Duhul vine şi la începutul vieții noi a cuiva pentru a-l ajuta pe cel ce porneşte în ea ca să înainteze. El a produs la Rusalii străpungerea inimii celor ce au crezut cuvîntului Apostolilor. Cu acest scop se dă Duhul şi la Botez. Dar Duhul care dă putere cuvîntului, se dă celor pregătiți mai ales prin făptuirea neegoistă. Penticostalismul teatral nu e ceva serios.

să vezi în toate zilele vieții tale bunătățile Ierusalimului" (Ps. 127, 5). Roagă-te pentru mine, frate.

463. *I n t r e b a r e: Un iubitor de Hristos l-a întrebat pe acelaş Bâtrîn de trebue să discute mult despre Sfintele Taine? Şi dacă apropiindu-se de ele cel păcătos, e osîndit ca nevrednic ?*

R ă s p u n s: Apropiindu-te de Sfintele Taine, ia aminte, primind trupul şi sîngele lui Hristos, să le ții fără nici-o îndoială ca adevărate. Iar despre cum ei săvîrşesc, nu te preocupa. Crede Celui ce a spus: „Luați, mîncați, acesta este trupul Meu şi sîngele Meu" şi că acestea ni le-a dat spre iertarea păcatelor. Cel ce crede astfel, nădăjduim că nu se osîndeşte. Iar cel ce nu crede, a şi fost osîndit (Io. 3, 18). Deci nu te împiedica dela apropiere, socotindu-te pe tine păcătos, ci crede că păcătosul ce se apropie de Mîntuitorul se învredniceşte de iertarea păcatelor, precum vedem din Scriptură că cei ce se apropiau de El cu credință, auzeau glasul lui Dumnezeu ce le spunea: ,,Iartă-ți-se ție păcatele cele multe" (Lc. 7, 47-48). Cel ce ar fi fost vrednic să se apropie de El, n-ar fi avut păcat. Dar fiindcă era păcătos şi datornic, a primit iertarea datoriilor. Ascultă însă şi pe Domnul care zice: „N-am venit să mîntuesc pe cei drepți, ci pe cei păcătoşi" (Mt. 9, 13); şi iarăşi: ,,Nu au trebuință cei sănătoşi de doctor, ci cei bolnavi" (Lc. 5, 31). Socoteşte-te deci pe tine păcătos şi bolnav şi apropie-te de Cel ce poate mîntui pe cel pierdut (Lc. 19, 10) [640].

Cine ar spune că e fără de păcat, ar fi chiar prin aceasta păcătos. Omul trebue să aibe totdeauna conştiința păcătoşeniei sale. Dar aceasta nu înseamnă că nu trebue să se roage tuturor cunoscuților de

464. A aceluiaş despre acelaşi: Stăpîne, cum a îngăduit Mîntuitorul Hristos lui Iuda vînzătorul să se împărtăşească de Cina cea de taină ? Căci Sf. Ioan Gură de Aur în tîlcuirea Evangheliei dela Matei zice: „Cel nevrednic trebue oprit dela masa înfricoşătoare a Tainei" (P. G. 58,743). Iar Sf. Pavel declară pe unul ca acesta supus judecății (I Cor. 11, 27—28). Prin acesta nu-l lasă pe cel conştient de păcatele sale, să îndrăznească să se apropie de înfricoşătoarea Taină şi să se împărtăşească de viața izvorîtoare din ea. Deci ce trebue să jac ? Căci mult mă tulbură acest lucru pe mine păcătosul ?

R ă s p u n s : Pentru a arăta marea Lui iubire de oameni şi că rabdă pe om pînă la cea din urmă răsuflare a lui, ca să se pocăiască şi să fie viu, Dumnezeu a spălat şi picioarele lui Iuda şi l-a lăsat să se împărtăşească de Tainele Sale, ca să-i ia orice apărare [641] lui şi celor ce spun mereu că dacă l-ar fi lăsat să se bucure de acestea, nu s-ar fi pierdut. Deci s-a osîndit el însuşi şi s-a împlinit cuvîntul Apostolului: „Iar dacă necredinciosul vrea să se despartă, să se despartă" (I Cor. 7, 15), cuvînt care îi priveşte şi pe păcătoşi şi pe cei ce nu se pocăesc. Iar dacă Sf.

iertare, însă mai ales lui Dumnezeu prin preotul rînduit prin hirotonie spre a ierta păcatele mărturisite. Şi oare poate spune vreodată că e desăvîrşit curat de orice păcat? Şi cum ar putea îndrăzni să o spună aceasta? Pot spune, după iertarea prin preot, că am fost iertat, dar oare am reuşit eu să fac o mărturisire completă şi am înlăturat din mine orice pornire spre alte păcate?

Cînd te apropii de Euharistie, principalul e să crezi în prezenţa reală a trupului şi sîngelui Domnului în ea şi că eşti păcătos, dar şi să fi luptat în tot felul împotriva păcatelor şi pentru curăţirea de ele. Adică să nu vii ca unul ce te împaci, cu nepăsare, cu starea de păcătos.

[641] La notă se scrie în ed. Voios că unii Părinţi spun că Iuda s-a împărtăşit, alţii cu nu.

Ioan îi opreşte, o face pentru învăţătură şi certare, punîndu-le în vedere judecata şi chinul veşnic. Căci n-a spus că îi respinge cu forţa, nici că-i taie dela Biserică. Pentru că nici Iisus n-a făcut aceasta cu Iuda. Iar dacă ei rămîn în păcate şi se apropie cu neruşinare, se osîndesc ei înşişi, despărţindu-se de slava lui Dumnezeu.

Dar pe păcătoşii ce se apropie de Sf. Taine ca răniţi şi ca unii ce cer milă, pe aceştia îi tămădueşte Domnul şi-i învredniceşte de Tainele Lui. Căci a spus: „N-am venit să chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi la pocăinţă" (Lc. 5, 32). Şi iarăşi: „Nu au trebuinţă cei sănătoşi de doctor, ci cei bolnavi" (Lc. 5, 31). Dar spun iarăşi ceeace a spus Sf. Ioan că prin împiedicarea celor păcătoşi dela Sf. Taine, el le vestea lor osînda. Căci „cel ce mănîncă şi bea cu nevrednicie, judecată sieşi mănîncă şi bea" (I Cor. 11, 29). Şi unul ca acesta este aruncat în afara Bisericii lui Dumnezeu [641 b]. Căci el n-a luat decît judecata. De aceea n-a spus să-i taie (dela Sf. împărtăşanie), ca să-i lase să-şi dea ei înşişi hotărîrea. Pe de altă parte, nimenea nu trebue să spună că e vrednic de Sf. împărtăşanie, ci: „Sînt nevrednic şi cred că mă voi sfinţi împărtăşindu-mă". Şi va fi lui aceasta după credinţa

lui prin Domnul nostru Iisus Hristos. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

465. *I n t r e b a r e: Cînd spune Iuda: „Am păcătuit, căci am vîndut sînge nevinovat" şi aruncă argintii. (Mt. 27, 5), nu se arată că face pocăinţă ? (în cod Vatoped 2, Sinai 410, Cutlumuş 3 şi Pantelimon 192 se adaugă că întrebarea era a*

Deci mîntuirea se capătă prin voia omului şi se respinge prin ea. Cel ce se apropie cu părere de rău pentru păcatele sale de sfîntul trup şi sînge, se mîntueşte, iar cel ce se apropie cu nepăsare sau dispreţ, se osîndeşte.

Avei Elien, pe cînd ea era a unui iubitor de Hristos).

R ă s p u n s: Ar fi fost pocăinţă, dacă ar fi mers să ceară iertare dela Domnul. Căci s-a spus: „Mergi întîi şi te împacă cu fratele tău" (Mt. 5, 24); cu acela căruia i-ai greşit şi nu cu altul. Dar el a făcut ceva şi mai rău [642]. Căci ducîndu-se, s-a omorît din desnădejde şi de aceea na fost primit din nou.

466. *I n t r e b a r e: Stăpîne, spune-mi ce este voia lui Dumnezeu şi îngăduinţa Lui ? Şi care este urmarea uneia şi al celeilalte ?*

R ă s p u n s: Cînd îţi vine vre-o întîmplare care-ţi pricinueşte necaz, cercetează dacă gîndul te mustră pentru ceva din ceeace ţi se întîmplă. Şi dacă nu te mustră, întîmplarea ţi-a venit spre cercare. Şi aceasta este voia lui Dumnezeu. Dar de afli că gîndul te mustră pentru ceva legat de întîmplare, necazul ţi-a venit prin îngăduinţa lui Dumnezeu spre îndreptare (prin mustrare). Dar amîndouă sînt folositoare omului.

467. *E bine, cum m-aţi învăţat, să ne lăsăm în voia lui*

[642] A cere iertare chiar celui ce i-ai greşit e mai greu decît a-ţi spune păcatul tău altuia. Dar iertarea ce i-o ceri şi-ţi vine dela el, te pune din nou chiar cu el în comunicare afectuoasă. Căci umilindu-te în faţa lui, el te vede ieşind din duşmănia faţă de el. Dar cîtă vreme cererea iertării e semnul unei pocăinţe care-ţi înmoae inima ta şi prin ea dai o dovadă despre aceasta şi celuilalt şi crezi că se poate înmuia şi el, disperarea ce duce la sinucidere e o învîrtoşare definitivă, întrucît nu mai crezi că celălalt şi însuşi Dumnezeu se poate înmuia la inimă. Disperarea e o necredinţa în iubirea lui Dumnezeu şi în capacitatea de iubire a semenilor.

Dumnezeu. Aceasta îl păzeşte pe om ne tulburat. Dar cînd vreunul slab ca mine vede un lucru pe cale de a nu reuşi, el sau se tulbură sau dacă arată răbdare, se căeşte, gîndind că acel lucru n-a reuşit din pricina răbdării lui. Care din cele două este cea mai bună? Şi cum poate să se îndrepte acela ? Şi cum trebue socotit că poate cineva să scape de tulburare ?

R ă s p u n s: Zis-a Domnul: „Bucurați-vă cînd cădeți în felurite ispite" (Iac. 1, 2). Între feluritele ispite de care trebue să se bucure omul este şi aceasta: De este slab şi nu poate avea răbdare, ca să se bucure de nereuşita unui lucru, şi să se lase în voia lui Dumnezeu, mai întîi trebue să lupte împotriva tulburării, spunîndu-şi: „Ia aminte şi nu te tulbura"'. Iar de va fi voia lui Dumnezeu ca acel lucru să reuşească, va reuşi. Deci orice s-ar întâmpla, primeşte cu mulțumire. Căci nici un bine nu se împlineşte prin străduința noastră, ci prin puterea şi voia lui Dumnezeu. Totuşi Dumnezeu cere străduința noastră cea după Dumnezeu, nu cea însuflețită de vre-o viclenie sau minciună Căci acestea sînt ale celui rău.

468. *I n t r e b a r e: Cînd răsar în mine multe gînduri spurcate şi mă tem să mă predau vreunuia din ele, ce să fac ?*

R ă s p u n s: Zi către Dumnezeu: „Stăpîne, iartă-mi tot ce gîndesc împotriva voii Tale, fie cu ştiință, fie cu neştiință. Că a Ta este mila în veci. Amin".

469. *I n t r e b a r e: Oare e bine să povestim sau nu totdeauna frumoasele istorisiri din Scriptură şi din viața Părinților ?*

R ă s p u n s: Că mierea e dulce, e ştiut de toți. Dar nu e necunoscut nici un cuvînt din Proverbe: „De afli miere, mănîncă cît e de trebuință, ca nu cumva săturîndu-te să o verşi (vomezi)" (Prov. 29, 16). Şi sînt saci şi saci. Este sac care cuprinde 50 kg.; şi altul care cuprinde de trei ori pe atîta. Dacă deci vrea cineva să silească pe cel ce încape 50 kg. să încapă de trei ori pe atîta, nu va izbuti. Aşa şi aci. Nu putem face pe toți oamenii egali. Căci unul poate grăi fără să vateme, altul nu poate. Deci mai mult decît toate e bună şi frumoasă tăcerea. Şi pe ea au cinstit-o şi au îmbrățişat-o Părinții şi prin ea au cîştigat slava. Căci arătînd frumusețea ei şi osînda ce vine din vorbire, Iov a zis: „Voi pune degetul meu pe gură" (Fac. 39,

34). Iar înainte ele el. Patriarhul Avraam, după rostirea acelor frumoase rugăminți, a spus: „Sînt pămînt şi cenuşe" şi: „Să nu-Mi fie ceva. Doamne, de voi mai grăi odată" (Fac. 18, 27 şi 32), arătînd tăcerea de după aceea.

Dar fiindcă, din pricina slăbiciunii noastre, noi n-am ajuns să păşim pe calea desăvîrşită a acelora, să grăim cele ce ne ajută la zidire din „Cuvintele Părinților" şi să nu ne aruncăm în istorisirea celor din Scripturi. Căci lucrul acesta e primejdios celui neştiutor. Fiindcă acelea s-au grăit în chip duhovnicesc. Şi cel trupesc nu poate deosebi cele duhovniceşti (I Cor. 2,15). Şi s-a spus: „Litera omoară, iar Duhul face viu" (II Cor. 3, 6). Să alergăm deci la „Cuvintele Părinților" şi vom afla folosul cuprins în ele. Şi acestea să le grăim în chip prescurtat, aducîndu-ne aminte de cel ce a spus: „Din multa vorbire nu lipseşte păcatul" (Prov. 10, 19). Şi chiar dacă ne-ar spune gîndul că cuvintele sau istorisirile sînt frumoase, să ne aducem aminte că nu sîntem lucrători a celor grăite de noi şi să socotim că chiar dacă zidim pe alții grăind acestea, ne osîndim şi mai mult, nefiind lucrătorii lor [643]. Dar aceasta să nu ne împiedice dela convorbirea despre cele dumnezeeşti. Căci e mai de folos să stăm de vorbă despre ele, decît despre cele fără rost. Însă ca să nu cădem în semeție, sau în gîndul de a ne lăuda, trebue să ne socotim aşa cum sîntem de fapt, ca neîmplinitori ai celor grăite, deci ca unii ce le grăim spre osînda noastră [644]. Dar atît despre aceste greşeli, cît şi despre altele, să rugăm pe Dumnezeu: „Nu mă judeca pe mine care am grăit acestea".

470. *I n t r e b a r e: Sînt unele lucruri indiferente, nici păcătoase, nici folositoare, ca de pildă neorînduiala din oraş, sau pacea din el, sau buna lui propăşire, sau războaiele, sau alte de felul acesta. Oare e fără rost a vorbi despre acestea ?*

R ă s p u n s: Dacă despre lucrurile bune e mai de; folos tăcerea, cu atît mai mult despre cele indiferente. Dar dacă nu putem tăcea, ci sîntem biruiți de dorința de a vorbi, să nu zăbovim în convorbirea despre ele, ca să nu cădem, din multa

Ne osîndim şi mai mult cînd alții devin împlinitorii celor spuse de noi, căci dovedeşte prin aceasta că ele pot fi împlinite de oameni şi că deşi nouă ne sînt mai cunoscute cele ce le grăim, nu le împlinim. Rămînem exteriori celor grăite de noi, iar prin aceasta mincinoşi. Ferice însă de cei ce nu se lasă influențați de pilda de mincinoşi ce le-o dăm, ci apărînd putința de împlinire a cuvintelor chiar împotriva celor ce le rostesc ca mincinoşi, le împlinesc. [644] Cei ce grăesc cele bune fără să le împlinească sînt de două categorii: unii care de fapt nu se silesc să le împlinească şi prin aceasta îşi atrag osînda; şi alții care chiar dacă se silesc să le împlinească, îşi dau seama că nu le împlinesc în mod deplin şi deci se socotesc osîndiți. Cel ce se socoteşte vrednic de osîndă nu e atît de osîndit ca cel ce nu se socoteşte vrednic de ea.

vorbire, în cursa duşmanului [645].

471. *I n t r e b a r e: Fiindcă de multe ori lucrurile indiferente mă duc la vorbărie, în care nu se poate ocoli păcatul, ce să fac ?*

R ă s p u n s: Să ținem măsura în felul acesta: de ştim că am vorbit odată, biruiți de un gînd, să ne oprim a doua oară pe cît e cu putință; de sîntem biruiți şi a doua oară, să ne pregătim să ne oprim a treia oară. Şi aşa să ne pregătim pentru oprirea dela toate convorbirile următoare. Căci de va ajunge numărul lor pînă la zece, dacă cineva a fost biruit în nouă, dar s-a oprit dela una, a ajuns mai bun decît cel ce a fost atras în toate cele zece.

472. *I n t r e b a r e: De mă aflu cu unii care vorbesc despre vre-un lucru trupesc sau duhovnicesc, ce să fac ? Să vorbesc sau nu ?*

R ă s p u n s : De ai ajuns la o întîlnire cu unii care vorbesc despre vre-un lucru lumesc sau duhovnicesc, dă-le părerea că zici şi tu ceva ce nu aduce nici-o vătămare sufletului. Dar păstrează grija de a te feri de laudele lor. Aceasta ca să nu fii socotit de ei tăcut şi să ai o greutate din aceasta [646]. Dar făcînd aceasta, ia seama ca vorbind puține să nu osîndeşti pe aceia, ca vorbind multe. Căci nu ştii dacă cuvîntul unic pe care l-ai spus, nu te împovărează pe tine mai mult decît pe aceia multele

De cîte ori n-am experiat că convorbirile ne-au făcut robi numai demonilor în păcatele ce le-am săvîrşit în cursul lor, ci ne-au produs şi duşmani văzuți, pentru că am spus vreun lucru ce n-a plăcut celor de față, sau celor absenți, cărora s-au comunicat? [646] Dacă le dai impresia că taci cu voia, aceia te pot socoti mîndru şi că-i jigneşti. De smerenie ține să-ți faci chiar smerenia neobservată.

lor cuvinte.

473. *I n t r e b a r e: De unde îmi vine faptul că vorbesc cu cineva despre un lucru cu tulburare şi că, deşi mă căesc, cad iarăşi fără voie în aceiaş greşală? Mă mai necăjeşte apoi lîncezeala (acedia).*

R ă s p u n s: Aceasta vine din a nu avea inima noastră în lucrare [647]. De aceea cădem şi în lîncezeala şi în alte multe rele.

474. *I n t r e b a r e: Marele Bătrîn a spus că de simte cineva tulburare în gîndul său, chiar pînă la a treia oară, aceasta vine dela cel rău. Lămureşte-mi aceasta.*

R ă s p u n s: De gîndeşti să faci ceva şi vezi o tulburare în gînd şi, chemînd numele lui Dumnezeu chiar de trei ori, ea stărue, înțelege că lucrul ce vrei să-l faci e dela cel rău şi să nu-l faci [648]. Iar dacă, deabea după ce ai hotărît să-l faci se naşte o tulburare şi gîndul e biruit de ea, nu ți-e egal sa faci nici atunci ceeace ai hotărît [648b]. Căci nimic ce se face cu tulburare nu place lui Dumnezeu. Iar dacă cineva se împotriveşte tulburării [649], nu trebue să socotească lucrul numai decît vătămător, ci să cerceteze de e bun sau rău. Şi de nu e bun, să renunțe. Iar de

[647] Tulburarea pusă în convorbire vine din a nu avea pomenirea lui Dumnezeu sau a lui Iisus în inimă, din a nu fi concentrat în tine în vreme ce vorbeşti, sau în gîndul la păcatele tale şi la datoria de a te smeri. De aci vine pasiunea (tulburarea) pusă în convorbire. Prea dăm multă importanță celor ce le spunem şi nonă ca şi cînd de noi depinde ca să se cunoască adevărul lor.

[648] Înțelege că e un lucru ce simți că-l faci cu plăcere, cu lăcomie, cu pasiune.

[648b] În primul caz tulburarea apare chiar unită cu gîndul; în al doilea, ea apare, după gînd.

[649] Deci nu e luat cu totul în stăpînire de ea.

vede că e bun, să-l facă, disprețuind tulburarea prin ajutorul lui Dumnezeu.

475. *I n t r e b a r e: Mi se întîmplă să intru în vorbă cu cineva şi după ce am început convorbirea, se iveşte, tulburarea. Ce să fac ? Căci mă opresc ca să cercetez cuvîntul, să aflu, cum ai spus, de e bun sau rău, sînt dispreţuit de cel ce mă ascultă, pentru că am tăcut.*

R ă s p u n s: De nu-ți este vădit că cuvîntul e păcătos, trebue să-l duci la capăt. Iar după aceea să cercetezi de ai vorbit rău. Şi dacă afli că da, îți vei pedepsi gîndul de-a fi vorbit osîndindu-te ca unul ce ai grăit rău, ca să nu mai faci aceasta. Căci s-a scris: „Fiule ai păcătuit, să nu o mai faci" (Sir. 21, 1). Şi de acum ia seama să cugeți dacă cele ce se grăesc, se grăesc spre folos; şi numai după aceea primeşte convorbirea. Iar dacă-

ți este vădit că cuvîntul este păcătos, atunci sileşte-te să tai cuvîntul chiar dacă nu se iveşte vre-o tulburare, fie făcîndu-te că ai uitat, fie mutînd cuvîntul la alt conținut mai de folos, ca să nu cazi în osînda legată de el [650].

476. *I n t r e b a r e: Ai spus, Părinte, că înainte de a începe convorbirea trebue să-mi cercetez gîndul. Dar ce să fac cînd trebuința cere să spun cuvîntul, sau cînd mă aflu într-o convorbire, ca să nu par că m-am închis în tăcere, ci că vreau să spun şi eu ceva despre cele ce se grăesc, mai ales cînd nu observ un păcat vădit în cuvînt, ci mi*

Tulburarea e pricinuită de slava deşartă sau de păcatul asociat de cuvîutu ce-l spui, sau cu fapta pe care o faci. De aceea unde e tulburare nu e Dumnezeu, sau simți că nu eşti în stare de pace cu Dumnezeu. Căci Dumnezeu e izvorul păcii, pentru că vrea să-i țină pe toți în unirea condiționată de smerenia tuturor.

se pare că e bun, sau nici bun, nici rău ? Ce porunceşti să fac, odată ce nu am vreme să deosebesc bine de este în el vre-un păcat ?

R ă s p u n s: Dacă cuvîntul pare bun, sau măcar nici bun, nici rău, şi trebuința cere să-l spui, spune-l, afară de cazul că vezi că din cuvînt îți va veni o slavă deşartă, sau că cei ce te aud te vor lăuda în oarecare fel. În acest caz trebue să convingi gîndul să nu primească slava deşartă. Dar dacă vezi că eşti biruit de ea, îți e de folos mai degrabă să taci, decît să te vateme.

477. *I n t r e b a r e: Mi-ai arătat,Părinte, cum cele făcute cu tulburare sau din slavă deşartă sînt dela draci. Şi mulțumesc Domnului care m-a luminat prin învățătura voastră duhovnicească şi ne-a hărăzit nouă, celor păcătoşi, să cunoaştem prin sfinți calea vieții. Dar te rog să mă înveți şi aceasta: ce este îndreptățirea de sine?*

R ă s p u n s: Îndreptățirea de sine este fapta care nu e vrednică de laudă, fiindcă tăgădueşte păcatul, cum o vedem la Adam, la Eva, la Cain şi la cei asemenea. Căci păcătuind şi

[651] Îndreptățirii de sine Sf. Ap. Pavel îi opune îndreptățirea prin Dumnezeu, care vine din credința în El şi nu din sine însuşi. Dar a aştepta îndreptățirea dela Dumnezeu şi nu dela sine implică smerenia. Şi odată cu aceasta gîndul de a nu se socoti cineva pe sine îndreptățit prin credința lui. Îndreptățirea în acest sens este o nădejde, nu o siguranță plină de mîndrie. Cineva e îndreptățit cînd nu se socoteşte încă îndreptățit, nici măcar de Dumnezeu, cum e cazul în luteranism. Căci se simte mereu păcătos.

vrînd să se îndreptățească pe ei, au tăgăduit

478. *I n t r e b a r e: Se întâmplă uneori că un gînd nu numai că îmi aduce o tulburare, dar mă împinge şi să fac un lucru, sau să spun un cuvînt. Dar se întîmplă şi aceea ca, dimpotrivă, mă împiedică să isprăvesc cuvîntul sau lucrul sau se opune cînd vreau să-l întrerup. Ce să fac atunci?*

R ă s p u n s: Am spus înainte că în tot cuvîntul şi lucrul trebue cercetat de e bun sau nu. Aceasta să ne facă să dispreţuim toate celelalte. Căci de e bun, fă-l. Iar de nu e bun, nu-l face. Dar ca ceeace e bun să nu se facă cu tulburare, trebue cercetat gîndul ce te îndeamnă, pentru care motiv vrea să faci aceasta. Şi dacă vei cerceta cu frica lui Dumnezeu, nu te va lăsa Dumnezeu să rătăceşti. Căci cum te-ar lăsa cînd El însuşi a jurat, zicînd: „Viu sînt Eu, zice Domnul, nu voesc moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă si să fie viu" (Ez. 18, 23)? Nu te va lăsa mai ales cînd te vede cercetînd gîndul cu privire la mîntuirea sufletului şi la întoarcerea spre el. Chiamă deci în toate numele Lui.

479. *I n t r e b a r e: Se întâmplă că uneori chem numele lui Dumnezeu şi totuşi îmi rămîne în gînd o greutate în privința aceasta. De cîte ori trebue deci să-L chem?*

R ă s p u n s: Îți ajunge o dată sau de trei ori şi mai mult nu. Iar dacă greutatea rămîne, nesocoteşte-o. Căci e dela draci. Iar acesta o spun, cînd nimic nu te împiedica sa grăeşti sau sa faci lucrul, pentrucă el e bun sau indiferent. Atunci ajunge să chemi numele lui Dumnezeu o dată sau cel mult de trei ori [652].

480. *I n t r e b a r e: Cînd voesc să spun un lucru bun*

Numele lui Dumnezeu trebue chemat neîncetat, dar ajunge şi de trei ori pentru a grăi sau a face un anumit lucru bun sau indiferent.

sau să-l fac şi, temîndu-mă să nu se nască în mine din pricina lui o tulburare [653] renunț, oare fac bine, sau rău?

R ă s p u n s : Cînd avînd să faci sau să spui un lucru, te temi ca nu cumva să se mişte în tine din el o tulburare, şi de aceea

renunţi, nu faci bine. Căci îi dai spatele vrăjmaşului (nu-l înfrunţi) şi nu scapi de tulburare. Fiindcă nu va înceta să-ţi nască o tulburare din orice lucru şi patima se va face şi mai rea. Dar dacă faci lucrul cu rugăciune şi eu frică de Dumnezeu, ajutorul Lui va pune capăt tulburării [653b].

481. *I n t r e b a r e : Mi-ai spus, Părinte, că e bună tăcerea. Pe de altă parte că dacă mă voi folosi de ea, voi părea că fug şi deci mă vatăm. Cum să înţeleg acestea?*

R ă s p u n s: Cînd ţii tăcerea din nevoinţă, atunci e bună. Cînd însă nu din pricina aceasta, ci temîndu-te de tulburare, e vătămătoare [654].

482. *I n t r e b a r e: Fiindcă Dumnezeu l-a făcut pe om liber şi nu-l sileşte să facă ce e drept, spune-mi, Părinte, cum îl ajută pe cel căruia i se face nedreptate? Şi cum s-a zis: „Domnul risipeşte gîndurile popoarelor şi lapădă sfaturile stăpînitorilor" (Ps.* 32,10)? *Şi roagă-te pentru mine să mă izbăvesc de necredinţa diavolească şi să preţuiesc învăţătura voastră duhovnicească.*

R ă s p u n s: Dumnezeu nu sileşte pe om să facă ceeace e drept, din pricina libertăţii. Dar dacă cîndva e nedreptăţit şi e vrednic să fie izbăvit de nedreptate, Dumnezeu împiedică pe cel ce-i face nedreptate şi nu-i socoteşte aceasta spre dreptate,

Tulburarea de care zice că se poate naşte de cîte ori e pe cale de a spune sau de a face un lucri bun, e slava deşartă. [653b] Cînd nu vrei să spui sau să faci un lucru de frica ispitei, spune sau împlineşte mai bine acest lucru cu rugăciune şi cu frica de Dumnezeu, decît să-l eviţi din teama de slavă deşartă. [654] Fiecare faptă poate fi bună sau rea. Depinde de împrejurări, de motive etc. Hotărîrea de a o face sau nu trebue luată cu dreaptă socoteală. Cînd taci ca să faci un efort de creştere spirituală, e bine. Dar cînd taci de teama slavei deşarte, nefolosindu-l pe cineva, nu e bine.

Dumnezeu nu sileşte pe om să facă binele, pentru că îi respectă libertatea ce i-a dat-o; pentru că nu l-a făcut ca pe un obiect. Dar îl pedepseşte cînd foloseşte rău libertatea, sau îl face să sufere ca să se îndrepteze în folosirea bună a libertăţii. De aceea îl lasă multă vreme să facă nedreptăţi, dar îi ajută într-un anumit fel pe cei nedreptăţiţi de el, dîndu-le alte satisfacţii, sau izbăvindu-i de nedreptate, dar numai dacă sînt vrednici. Şi altfel cei ce-i nedreptăţesc slujesc ca unelte pentru pedepsire şi deci, poate, şi pentru îndreptarea lor. Oamenii îşi fac astfel prin reaua folosire a libertăţii şi rău unii altora, dar se şi ajută chiar prin aceasta să se îndrepteze dacă vreau. Căci nu Dumnezeu însuşi îi pedepseşte şi îi îndreptează prin pedepse, ci se foloseşte de ei însuşi. Adică se foloseşte nu numai de libertatea lor bine folosită, ci şi de cea rău folosită, într-un fel Dumnezeu limitează răul prin el însuşi, în iad însă nu va mai veni în nici unii nici-un bine, răul va fi fără sfîrşit.

pentru reaua lui hotărîre şi pentru că a ales să facă nedreptate [655]. Aşa Chaldeii au nedreptăţit pe vei din jurul lui Azaria, aruncîndu-i în cuptorul de foc, dar fiindcă aceştia erau vrednici să fie izbăviţi, Dumnezeu i-a cruţat şi a împiedicat focul să-i nedreptăţească, însă nu punem dreptatea ce li s-a făcut acestora pe seama Chaldeilor, odată ce voia lor era rea, ci pe seama lui Dumnezeu care a risipit sfaturile popoarelor, pentru cei ce se tem de El. Căci chiar dacă se împiedică răul pentru cei buni, dar cei nedrepţi îşi iau cu dreptate plata pentru răutăţile nedreptăţilor. Ia seama să nu te rătăceşti dela adevărul la care te conduce Dumnezeul slavei prin rugăciunile sfinţilor. Amin.

483. *I n t r e b a r e: Un frate care lucra împreună cu altul a fost lovit de acela prin lucrarea diavolului. Şi tulburat din această pricină, voia să se despartă de împreuna lucrare cu el şi a întrebat pe marele Bătrîn despre aceasta.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, despre ceeace mai întrebat, îţi spun să nu te tulburi ca să faci ceva cu tulburare, mai ales în privinţa unui om tulburat el însuşi de gînduri şi de pisma diavolului, precum ai fost şi tu ispitit şi înfuriat în acele clipe, de gînduri. Căci dacă îţi aduci aminte cum ai pătimit şi tu atunci, nu vei dispreţui pe fratele tău pentru ispita suferită de el. Căci mulţi înbolnăviţi, prin îngrămădirea sîngelui la creer, de o aprigă fierbinţeală, gîndesc şi vorbesc orice fără să ştie; ba şi înjură persoane sănătoase care le slujesc. Căci îi stăpîneşte boala, cum s-a întîmplat şi acum. Şi dacă îi spune cineva unui astfel de bolnav de doctor, nu primeşte doctoria. Căci nu ştie ce-i este de folos. El ia ca nebunie cele ce i se spun de către cineva şi înjurînd şi mîniindu-se şi cerînd mîncări vătămătoare, sau folositoare, nu ştie ce face. Aşa e cu cel ispitit. Chiar dacă-şi pierde sufletul, nu ştie. Chiar dacă înjură şi dispreţueşte pe sfinţii ce pătimesc împreună cu el pentru sufletul lui, nu ştie. Căci el s-a învîrtoşat în boala ce-i vine dela vrăjmaşul, care mereu îi întoarce lucrurile pe dos, pînă ce-l face să tăgăduiască şi pe Dumnezeu însuşi. Aşa şi în cazul acesta. Dar ştiind aceasta, Dumnezeu nu ne lasă din iconomie, să fim ispitiţi, ca să ne arătăm Lui probaţi, purtînd pe aproapele în vremea neputinţei lui simţite şi spirituale. Căci s-a spus: „Purtaţi-vă greutăţile unii altora

şi aşa veți împlini legea lui Dumnezeu" (Gal. 6, 2). Deci dacă vrea să ajute cineva pe un bolnav, aceasta nu constă în a face voia lui şi în a-i da cele ce-l vătăma, ci în a purta înjurăturile lui şi în a avea grije să nu-i dea ceva vătămător [656]. Deci aşa trebue făcut şi acum. Nu în a face voia celui bolnav constă grija de el, ci în a te ruga pentru el. Şi dacă nu eşti în stare, roagă pe cei ce pot, ca să ceară lui Dumnezeu să-l izbăvească pe el de ispita ce-i vine dela vrăjmaşul. Şi făcînd aşa, vei fi ca Marta şi Măria, surorile lui Lazăr, care L-au rugat pe Domnul să-l învie pe fratele lor. Şi de va face cineva aceasta, să nu cugete ceva mare despre sine. Pentru că el face pentru acela ceeace fac alții pentru el [657] . „Căci cu ce măsură va măsura cineva, cu aceea i se va măsura" (Lc. 6, 38) [658]. Şi nu socoti că dacă ai fost lovit de un altul, ai suferit mare lucru. Căci însuşi Domnul cerului şi al pămîntului a fost lovit. Şi toate cele

Să primeşti batjocurile celui ce bolnav fiind îți cere lucruri care-l vătăma şi să nu-i răspunzi la fel, căci aceasta îl înbolnăveşte şi mai mult. Să fii blînd cu el, dar să nu-i împlineşti poftele necuvenite, făcînd voia lui cea rea.

[657] Toți avem nevoie să fim suportați de alții. De aceia nu e cazul să socotim să facem un lucru mare, cînd îl suportăm pe altul şi ne rugăm pentru el. Nu te mîndri cînd ai făcut bine altora, căci şi ție ți-a făcut Dumnezeu bine prin alții, iar tu tot prin Dumnezeu l-ai făcut acelora. Dar nu te mîndri nici cînd ai suferit ceva dela alții, căci şi Domnul a suferit dela alții şi prin aceasta a voit să-i tămăduiască. Deci El este Cel ce suferă şi în tine. Cînd suferi tu dela altul fără să răspunzi la fel, ca să-l vindece prin tine. Domnul se foloseşte de noi cînd ne facem bine şi tot El suferă cînd suferim fără ripostă unii dela alții, ca să ne vindecăm. Domnul cerului şi al pămîntului suferind bătăile altora, fără să răspundă la fel, a arătat că adevărata mărire constă în a suporta loviturile altora, ca aceia să fie vindecați prin pilda acestei supreme iubiri. Noi de obicei facem altfel: cu cît sîntem mai mari, cu atît suferim loviturile altora mai puțin. Aceasta arată că ceeace socotim noi ca mărire, nu e mărire adevărată, pentru că nu poate vindeca.

[658] Cînd faci un bine altuia, nu faci decît să te achiți de binele ce ți-au făcut alții. Iar cel ce face bine prin oameni e Dumnezeu. El vrea să ne prindă prin aceasta ca agenți activi în circuitul binelui dintre noi.

următoare. Nu te lasă clintit ca să te muți din locul tău şi să te desparți de fratele tău. Căci aceasta nu e după Dumnezeu, ci plinirea voii diavolului. Iar dacă faci aceasta, tot nu vei avea odihnă, ci-ți va fi şi mai rău. Căci din rău nu iese nici-un bine. Iar aceasta este nesupunere şi necumințenie. „Căci unde este ceartă şi zavistie, acolo e neorînduială şi tot lucrul rău." (Iac. 3, 16). Nimenea nu se tămădueşte prin acestea în veac. Ci numai cel ce-şi taie voia sa şi luptă să nu iscodească pe aproapele, nici să spună vreodată: „Ce este aceasta sau aceia?" Iar cel ce zice:

„Şi eu o vreau aceasta", se face fiu al diavolului şi străin de Dumnezeu. Căci e vădit că vrea să facă voia sa şi nu pe a lui Dumnezeu [659]. Îmbărbătează-te, frate, şi Dumnezeu te va acoperi. Şi roagă-te din tot sunetul pentru fratele tău şi iubeşte-l pe el în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

484. *C e r e r e: Un frate a cerut aceluiaş mare Bătrîn să se roage pentru el, zicînd: iartă-mă că te stingheresc atîta. Dar cred în Dumnezeu, că prin rugăciunile tale mă voi întări şi nu*

Căci numai angajîndu-ne şi pe noi în binele ce voeşte să se facă, ne facem şi noi buni.

[659] A-şi face cineva voia sa e a face voia diavolului şi a deveni fiul lui. Căci o voie proprie care nu e una cu voia lui Dumnezeu, e una cu voia diavolului. Propriu zis voia adevărată a omului coincide cu voia lui Dumnezeu. Prin voia aceasta omul dărîmă zidul între sine şi Dumnezeu. Voia sa dimpotrivă îl dezbină de Dumnezeu şi de ceilalţi. Voia adevărată a omului este cea care-l uneşte cu Dumnezeu şi cu semenii. Căci Dumnezeu i-a făcut pe toţi pentru unirea cu Sine şi în Sine. Aceasta e voia cea puternică a omului: a nu-şi lăsa voia tîrîtă de patimile egoiste, care-l desparte de Dumnezeu şi-l închide în egoismul său.

te voi mai stingheri atîta.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Toţi cîţi sînt fii ai lui Dumnezeu, sînt, fără îndoială, şi moştenitori ai bunătăţii, ai răbdării, ai îndurării, ai iubirii de oameni şi ai iubirii Lui. Căci dacă sînt fii ai lui Dumnezeu, sînt şi dumnezei [659 b]. Şi de e Dumnezeu lumină, sînt şi ei luminători. Deci dacă Dumnezeu e stingherit şi îngreunat cînd e rugat, aceasta se întîmplă şi cu ei. Iar dacă nefiind rugat, Dumnezeu se întristează, iar fiind rugat se bucură, aceasta se întîmplă şi cu ei [660]. „Iubeşte pe aproapele tău ca pe tine însuţi", zice Vechiul Testament (Lev. 19, 18). Iar cel Nou, arătîndu-ne desăvîrşirea, zice „să ne punem sufletul

Sînt stăpîni pe ei înşişi, nerobiţi patimilor, sînt liberi, în aceasta se întîlnesc cu Dumnezeu într-o unică libertate a iubirii. Ei sînt atunci şi buni, căci numai cei slabi sînt temători de alţii, deci răi. Ei nu respiră în lărgimea iubirii netemătoare a lui Dumnezeu. Undeva trebue să fie o astfel de înălţime ridicata peste toate cele supuse legilor şi peste cei ce cad sub robia patimilor. Numai prin acea realitate personală, liberă de toate servituţile posibile, pot să se ridice şi oamenii la libertate.

[660] Desăvîrşirea lui Dumnezeu s-a arătat în faptul de a-şi fi dat pe Fiul Său întrupat la moarte pentru noi. Iar desăvîrşirea Fiului întrupat s-a arătat în a-şi fi dat viaţa Sa omenească pentru noi. Într-un fel dacă Dumnezeu continuă să fie desăvîrşit, El trebue să continue a suferi pentru noi, a fi în stare de jertfă pentru noi. Iar noi, dacă vrem să fim desăvîrşiţi ca El, trebue să facem la fel. Deaceea primim în noi starea de jertfă. Prin jertfă ieşi din închisoarea proprie şi deschizi poarta altora. Jertfa înseamnă lărgirea în iubire, cucerirea adevărată a altora. Desăvîrşirea constă în puterea de a cuceri pe toţi, lăsîndu-i liberi, făcîndu-i şi pe ei posesorii tuturor bunurilor tale. Prin rugăciune îi arătăm la fel lui Dumnezeu că ne deschidem şi noi Lui. Iar prin rugăciunile adresate sfinţilor le arătăm aceasta sfinţilor. Prin rugăciuni contribuim şi noi la opera unificării între noi voită de Dumnezeu.

Şi pentru Dumnezeu e o bucurie să-L rogi, căci prin aceasta îţi arăţi încrederea şi iubirea de fiu şi Dumnezeu te primeşte cu iubire. Căci este El însuşi ca Treime iubire. Şi aşa se arată şi în fapta creaţiei şi în grija Lui de creaţie.

unii pentru alţii", aşa cum Cel desăvîrşit şi Fiul lui Dumnezeu şi-a dat viaţa Sa pentru noi (Io. 3, 16).

Deci cînd sfinţii sînt rugaţi, se bucură, ca unii ce sînt desăvîrşiţi, precum şi Tatăl lor desăvîrşit este [661]. Cereţi-le deci lor şi vă vor da fără preget. Căci nu sînt moleşiţi şi trîndavi ca mine. Şi rugaţi-vă să fiu şi eu printre ei. Şi voi ruga pe Dumnezeu să vă împlinească cererile voastre, mai întîi puterea de sus şi iubirea faţă de El; şi să vă sprijinească în frica Lui [662] şi în credinţa inimilor voastre. Rămîneţi deci neîndoelnici, aşteptînd mila Lui. Şi El „va face mai mult decît prisositoare

cele ce le cereţi şi le pricepem noi" (Ef. 3, 20). Căci a Lui este slava în veci. Amin.

485. *I n t r e b a r e : Un frate a întrebat pe Ava mînăstirii în care se aflau sfinţii Bătrîni, să-i dea o chilie apropiată şi Ava a binevoit să-i dea. Intre timp a întîlnit un monach, care l-a rugat să locuiască într-o chilie lîngă el. Fratele a răspuns că nu poate face aceasta fără voia Bătrînilar şi a Avei care a hotărît să-i dea această chilie. Şi venind l-a întrebat pe celălalt Bătrîn, ce trebue să facă?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, Domnul nostru ne-a poruncit să avem pe alţii mai presus de noi (Filip. 2, 3)

Iubirea nu oboseşte, ci creşte practicîndu-se. Numai prin ea creşte omul duhovniceşte cu adevărat.

[662] Frica de Dumnezeu nu-i o slăbiciune, ca frica de oameni, ci tărie faţă de oameni, capacitate de a-ţi dărui pînă şi viaţa pentru Dumnezeu. Ea te sprijină prin siguranţa vieţii netrecătoare în Dumnezeu, Cel sprijinit în frica de Dumnezeu, nu tremură de oameni şi de lume, căci nu se sprijină pe trestia unei vieţi care vezi cum se clatină şi înaintează în veştejire.

[663]. Dacă deci pentru dragostea ce-o avem după Dumnezeu pentru tine, ţi-am spus să locueşti lîngă noi, ţi-am arătat cu fapta că noi sîntem mai presus de fratele. Dar dacă-ţi spunem din nou: „Rămîi lîngă acela" iubirea ta poate socoteşte că te respingem dela noi ca neavînd dragoste faţă de tine. Dar tu judecă vecinătatea locurilor şi folosul sufletului tău din ele şi ţine seama de cuvîntul Apostolului: „Probîndu-le toate, ţineţi ce este bine" (I Tes. 5,21). Acestea le-am grăit din dragostea cea după Dumnezeu. Iartă-mă, fratele meu, pentru Domnul.

486. *I n t r e b a r e către marele Bătrîn: Un monach oarecare ce locuia într-o chilie străină, şi-a clădit lui o chilie în apropiere. Şi venind la el un frate ce avea nevoie de o chilie, l-a îndemnat pe acela să locuiască în chilia clădită de el. Dar acela ceru să i se dăruiască acea chilie cu contract. Şi s-a învoit să i-o dăruiască dacă vor îngădui Bătrînii aceasta. Dar cu condiţia că el să scoată, din fîntina de lîngă ea în fiecare săptămînă două ulcioare de apă. Şi l-a întrebat pe, marele Bătrîn despre aceasta.*

R ă s p u n s u l lui Varsanuifie: Aceasta nu se potriveşte călugărilor. Căci de voiţi să faceţi contract între voi, veţi ajunge poate şi la judecată, ceeace nu e fapta iubirii. Deci

[663] De aci urmează că trebue să avem grija de alţii mai mult decît de noi, că-i preţuim mai mult ca pe noi. Numai aşa se poate explica porunca de a ne jertfi pentru alţii cum s-a jertfit şi Hristos (I Io. 3,16).

fratele să locuiască în chilie fără contract. Iar de va voi stăpînul chiliei cîndva să-l scoată, acela să iasă cu smerenie, fără împotrivire. Iar dacă stăpînul chiliei va veni să-şi umple cele două ulcioare cu apă şi cel care locueşte în chilie nu-i va îngădui, să nu se tulbure, ci să-i facă metanie şi să-şi ducă ulciorul gol, spunîndu-i: „Iartă-mă frate, pentru Domnul, că te-am supărat, şi roagă-te pentru mine". Şi să ia seama să nu se tulbure după aceea de mînie. Şi pentru smerenia lui, îl va apăra Dumnezeu şi pe fratele lui de duşmănia dela diavolul şi va fi împins să alerge după el şi să-i pună metanie şi aşa se va încovoia şi-i va umplea ulciorul, sau îl va şi purta împreună cu el. Şi aşa dragostea lui Dumnezeu îi va acoperi pe amîndoi şi-i va mîntui pe ei iubitorul de oameni Dumnezeu.

487. *I n t r e b a r e: Chilia are nevoie de reparații. Oare trebue să cheltuiască pentru ele cel ce locueşte în ea chiar dacă nu este a lui, ci se aşteaptă să iasă din ea dela o zi la alta ?*

R ă s p u n s : Dacă cineva se gîndeşte, că toate cîte le are sînt al lui Dumnezeu şi comune tuturor celor credincioşi, şi că nimeni n-are ceva al său, nu trebue să cugete aşa. Căci aceasta ține de un cuget trupesc. Pentru că chiar dacă a apucat să cheltuiască ceva şi nu va rămînea acolo, alt frate avînd odihnă din partea aceasta, va binecuvînta mereu pe cel ce a cheltuit şi s-a ostenit în acest loc. Căci dacă socotim cu adevărat cele spuse: „Cu măsura eu care măsori, ți se va măsura" (Lc. 6, 38) şi: „Va răsplăti fiecăruia după faptele lui" (Ps. 61, 31) şi iarăşi: ,,Să-ți dea ție după inima ta" (Ps. 19, 5), nu-l va lăsa pe acela să se apropie în zadar, ci va striga mereu către el: „Nu te voi lăsa, nici nu te voi trece cu vederea" (Iisus Navi 1,5).

488. *I n t r e b a r e : Un frate a întrebat pe a celaş mare Bătrîn: ,,Iartă-mă, stăpîne Părinte, că îndrăznesc să vorbesc: Văd pe Domnul Ava că iubeşte pe unul mai mult decît pe mine şi gîndul acesta mă supără., şoptindu-mi că vrea să placă unor oameni. Căci orice cer unii, le* dă, *iar mie nu-mi dă. Odată am cerut o fereastră şi n-a făcut-o. Şi altă dată puțin var şi nu mi-a dat. Iar altora le-a dat. Oare de ce face aceasta? Si ce să răspund gîndului?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, e nevoe de răbdare. Căci a spus Domnul: „Intru răbdarea voastră veți cîştiga

sufletele voastre" (Lc. 21, 19); iar Apostolul: „Aveţi nevoe de răbdare" (Evr. 10, 36). Dacă Dumnezeu a voit să te încerce de poţi răbda ceva, tu te arăţi neavînd răbdare. Cîţi ani ai vieţuit astfel în chilie şi n-ai spus nimic. Iar văzînd pe altul făcînd ceva, îndată te aprinzi ca de foc. Pentru ce n-ai spus gîndului: „Am stat aşa tot timpul, nu voi mai răbda puţine zile?". Dacă-ţi spune gîndul: „Şi de ce a făcut altora?", răspunde-i: „Aceia sînt sfinţi, iar eu sînt nevrednic şi vrednic de tot necazul". Dacă îl socoteşti pe Ava al tău căutînd la faţă, fără să fie aşa, îţi pierzi sufletul [663 b]. Iar de caută la faţă, nu vei da tu răspuns pentru el, ci el va da pentru tine. Iar cel ce cere un lucru, trebue să cerceteze vremea şi împrejurările şi putinţa de a se folosi de el. Şi atunci va afla de ce nu i se dă ceeace vrea. Iar de nu află, nu trebue să învinovăţească pe alţii, ci pe sine însuşi, zicînd: „Eu sînt cel nevrednic." Şi vei afla ieşire din acel gînd, frate. Aceasta este calea celor ce voesc să se mîntuiască şi să vieţuiască după Dumnezeu.

489. *Un bătrîn dintre părinţi locuia în mînăstirea în care se aflau sfinţii Bătrîni. Şi întrebat fiind de slujitorul*

„A-şi pierde cineva sufletul" înseamnă şi a nu mai avea „suflet", a deveni om „fără suflet". Aceasta înseamnă a deveni nesimţit şi sălbatic ca o fiară. Dar aceasta e un chin al omului şi pentru el şi pentru alţii. Acest om nu mai ştie de sine, se înstrăinează de sine, se alienează. Aşa se pierde sufletul în iad.

lui: „Ce voeşti să-ţi fac de mîncare?", a răspuns cu mînie: „Fă ce vrei". Şi s-a supărat fratele, ne ştiind ce să facă. Şi a întrebat pe marele Bătrîn: „Oare face bine zicînd aşa, sau nu"

Şi a r ă s p u n s : Nu-mi este mie îngăduit să osîndesc pe cineva. Căci fiecare îşi poartă povara lui. Dar precum mi se pare, un astfel de răspuns pricinueşte supărare aproapelui, chiar dacă îl dă pentru nevoinţă. Bătrînul trebuia mai de grabă să spună fratelui cu smerenie: „Acest lucru mi-ar plăcea azi". Şi chiar dacă fratele l-ar face fără gust şi i l-ar servi rău, trebue să-i mulţumească. Căci fie că fratele face lucrul bine, fie rău, dacă acela se supără cu mînie, acesta e un lucru mai rău decît toate patimile. Fiindcă el se mînie fără judecată şi aceasta nu este din cunoştinţa lui Dumnezeu, ci mai de grabă din lucrare diavolească. Totuşi cel ce slujeşte, trebue să fie cu îndelungă răbdare. Căci tot cel ce poartă pe fratele său cu
frica lui Dumnezeu, are pe Duhul lui Dumnezeu odihnind
664

asupra lui .

490. *Acelaş frate, fiind cinstit şi mîngîiat după frica lui Dumnezeu de Ava şi de frăţia mînăstirii, nu s-a simţit tămăduit, ci necăjindu-se mai mult şi socotindu-se nemîngîiat după cuviinţă, a plecat pe ascuns. Iar ei cunoscînd după aceea unde vieţueşte, au voit să meargă la el şi să-l roage să se întoarcă la ei, căci au auzit că e necăjit. Şi l-au întrebat pe marele Bătrîn, spunînd şi cele*

A suporta pe fratele care te necăjeşte e singurul mijloc de a-l potoli. A fi tare în acest, sens e singurul mijloc de a-i comunica putere. Duhul care se odihneşte asupra Fiului, se odihneşte şi asupra celor ce se alipesc de Fiul, dîndu-le odihna prin mîngîerea adusă dela Tatăl. Şi El se extinde cu odihna Lui, unită cu mîngîierea ce o produce în noi, şi asupra fratelui agitat, căci e Duhul care ne înfrăţeşte cu Fiul.

ale Apostolului: „Ca nu cumva din prea mare întristare să fie copleşit acesta" (II Cor. 2, 7).

R ă s p u n s: Apostolul a spus aceasta, pentru că l-a predat pe acela satanei (I Cor. 5, 5). Şi acela avea motiv sa se întristeze, fiind scos din comunitate. De aceea văzîndu-l pocăindu-se, a spus „să se întărească faţă de el dragostea" (II Cor. 2, 8). Deci dacă ştiţi că voi l-aţi alungat, trebue să mergeţi să-i puneţi metanie ca să vină înapoi. Dar dacă a plecat din voia lui, chiar dacă veţi merge la el, pentru Dumnezeu, voinţa de a se îndreptăţi pe sine va veni din nou asupra lui. Căci el va fi gata să se lase din nou pradă supărării. Şi orice prilej i s-ar ivi, va spune mereu: „Am fost afară şi am fost silit să mă întorc". Deci lăsaţi-l să fie frămîntat puţin de gînduri, ca să-i pară rău că a plecat. Căci de va fi necăjit cu trupul, se va folosi cu duhul. Se va tăia astfel dela el mîndria şi pornirea de a se îndreptăţi pe sine, văzîndu-se pe sine în necazuri multe. Şi atunci îşi va aduce aminte de odihna din mînăstire. Şi se va întoarce cu smerenie şi în loc de nemulţumire, va arăta mulţumire.

491. *I n t r e b a r e: Pentru ce, părîndu-i rău, îi este ruşine să se întoarcă?*

R ă s p u n s : Dacă el se căeşte şi primeşte să se învinovăţească, zicînd: „Eu sînt vinovat pentru toate", Dumnezeu cel ce a zis prin proorocul: „Spune tu întîi fărădelegile tale, ca să fii îndreptăţit" (Is. 43, 26) [665], vede că

Dumnezeu îndreptăţeşte pe cel ce se căeşte, pentru că aceasta nu se îndreptăţeşte singur pe sine.

inima lui s-a îmblînzit şi îl va călăuzi în frica Sa spre folosul lui [666]. Căci zice: „Va călăuzi pe cei blînzi în judecată [667], Va învăţa pe cei drepţi căile Lui" (Ps. 24, 9). Şi dacă se va folosi mai mult în locul unde a fost întîi, Domnul va îndemna inima lui să se întoarcă acolo cu smerenie.

492. *Un frate care slujise ca ostaş în lume, a intrat în mînăstire şi l-a întrebat pe acelaş mare Bătrîn dacă se poate pocăi.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, Dumnezeu nu lapădă pe nimenea, ci pe toţi îi cheamă la pocăinţă. Deci cel ce vine la El, trebue să se apropie din toată inima şi să samene cu nădejdea de a secera. Şi să se aştepte la ispite pînă la ultima răsuflare.

493. *I n t r e b a r e : Dar acum îl ajută Dumnezeu?*

R ă s p u n s: Fiule, stadionul s-a deschis. Şi cel ce voeşte să se mîntuiască, aude pe Iisus zicînd către el: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu va voi odihni pe voi. Învăţaţi dela Mine că sînt blînd şi smerit cu inima şi veţi afla odihna sufletelor voastre. Căci jugul Meu este blînd şi sarcina Mea uşoară" (Mt. 11,28-30). Gîndeşte-te la ceeace auzi: „Blînd şi smerit", ca să învăţăm şi noi acestea de la El. Cel ce vine la Dumnezeu nu trebue să se descurajeze şi să se teamă. Altfel nu

Inima celui ce se căeşte, se îmblînzeşte, se înmoae, îşi pierde învîrtoşarea care-l închide ca o crustă în el însuşi; el scapă de închisoarea mîndriei, intră în comunicare cu Dumnezeu, izvorul vieţii şi al bucuriei. Împărăţia lui Dumnezeu este împărăţia Celor ce comunică din iubire, de aceea este Împărăţia unităţii, a omenescului adevărat, restabilit în Treimea deplinei comuniuni între Persoanele supreme.

[667] Cei blînzi sînt cei ce se folosesc de dreapta judecată. Ei cunosc slăbiciunile oamenilor. Ei ţin o cumpăna în judecată, ţinînd seama de toate.

va pune niciodată început căii lui. Căci Dumnezeu ia aminte la inima lui şi la intenţia voii lui. Şi cunoaşte slăbiciunea omului, că nu poate izbuti nimic dela sine. Ci El este totul şi El dă celui vrednic putere, să lucreze cu putere[668]. Căci dacă Dumnezeu nu dă putere celui tare, unde s-ar afla nenorocitul de om? Dacă nu dă înţelepciune celui înţelept şi schimbă inima lui,

înţelepciunea aceluia ar fi ca a unui prost şi nebun. Să ne apropiem deci cu încredere de El, cunoscînd că El este Cel ce ne dă nouă putere în luptă. Tu pregăteşte-ţi sufletul şi nu numai spre a lupta, ci şi spre a te încununa. Domnul să-ţi stea în ajutor cu voia Lui prin rugăciunile sfinţilor. Amin.

494. *Cererea aceluiaş către acelaş Bătrîn: Gîndurile mele îşi închipuesc lumea, aţîţîndu-mă să mă întorc la ea. Fă milă cu mine ca să fiu acoperit prin rugăciunile voastre. Căci aflîndu-mă încă în aceleaşi păcate, m-am rugat lui Dumnezeu să mă învrednicească de acoperămîntul vostru* [669].

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Fiule prea iubit, îmbărbătează-te în Domnul. Dumnezeu te-a chemat; nu te descuraja, ci îndrăzneşte, începutul lucrării după Dumnezeu cere războae. Dar Dumnezeu înfrînge pe duşmani. Oastea lumii e întunericul; şi moştenirea ei, chinurile veşnice. Iar oastea lui Dumnezeu e lumina; şi moştenirea ei, viaţa veşnică. Pipăe întîi cele două părţi şi apoi alege-o pe care o voeşti. Şi va veni la tine un glas puternic şi va trezi inima ta încă rece. Şi inima te va face să alergi repede, precum trebue. Să nu te înspăimînţi. Căci este cine să te călăuzească spre Stăpînul.

495. *Cererea aceluiaş către acelaş mare Bătrîn: Supărarea războiului pornit acum asupra mea vine dela mine. Ai milă de mine, Stăpîne, ca rugăciunile tale să-i pună capăt. Căci am pierdut ceeace aveam, întîlnindu-mă cu fraţii mei cei după trup care au venit la mine. Fiindcă păstrez în închipuire întîlnirea cu ei. Şi-mi pare că mă aflu încă cu ei. Ajută neputinţei mele şi fricii de* a *mă ţine pe calea mîntuirii. Căci nu ştiu cum să mă*

Puterea lui Dumnezeu devine puterea omului, dar rămîne şi a lui Dumnezeu. Dumnezeu îl face pe om tare.

[669] Cînd era în lume l-a rugat pe Dumnezeu să-l aducă sub acoperămîntul lui Varsanufie. Acum cere lui Varsanufie să se roage să fie acoperit de Dumnezeu. Ne rugăm lui Dumnezeu să ne pună sub acoperămîntul rugăciunilor unui om duhovnicesc pe care Dumnezeu îl asculta. Iar aceluia îi cerem rugăciunile lui prin care Dumnezeu ne ia sub acoperămîntul Lui. Dumnezeu ne ajută să găsim pe omul care să ne ajute să dobîndim ajutorul Lui. Dumnezeu vrea să ne susţinem unii pe alţii în urcuşul spre El, să ne bucurăm împreună de viaţa Lui rînduită tuturor. El vrea nu numai să facă fiecare şi ceva personal spre a se întări, ci şi ceva pentru alţii şi anume unul să ceară altuia rugăciunile pentru a cîştiga smerenie şi altul să se roage pentru acela ca să învingă şi el însuşi egoismul său şi să se întărească şi acela prin aceasta.

rog lui Dumnezeu care m-a chemat, după ce am căutat să-L nesocotesc şi am uitat într-un ceas toate binefacerile Lui. Pentru aceea te rog, ai milă de mine, că mult am păcătuit. Şi războaele născute din slăbiciunea şi neputința credinții mele, nu se depărtează dela mine. Şi spune-mi dacă e îngăduit şi de folos să-i opresc pe ai mei să vină la mine, ca să nu-mi aducă ispitele fermecătoare ale lumii. Căci ştiți că inima mea fiind încă rece, dacă ei vin îmi aduc tulburare şi mă împing pe calea războiului. Ieri s-au depărtat puțin gîndurile acestea dela mine, prin acoperămîntul vostru. Dar azi cînd am şezut puțin singur, ca să învăț un psalm, s-au năpustit aşa de tare asupra mea că am asudat de descurajare. De aceea te rog, nu mă lăsa pe seama vrăjmaşilor mei, ci sprijină cu puterea ta neputința mea şi alungă-i că destul s-au înmulțit asupra mea. Şi tu vezi inima mea, că nu port cu plăcere războaele. Nu mă lăsa să fiu biruit pentru slăbiciunea mea şi să cunosc răutatea lor şi să cad iarăşi în cursele lor, în care am fost prins înainte de a alerga la voi. Iartă-mă şi te roagă pentru mine, Părinte sfinte !

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Iubite frate, Stăpînul nostru Dumnezeu are o carte în care se scriu cei ce vin să-I slujească Lui cu sinceritate, în ea se scrie şi zestrea lor adunată de la ziua cea dintîi [670]. L-am ruga pe „Cel ce nu voeşte moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu" (Ez. 18, 23), să-ți rînduiască un loc între cei ce se mîntuesc. Şi s-a miluit şi te-a rînduit şi pe tine împreună cu mine „Cel ce voeşte ca toți oamenii să se mîntuiască şi la cunoştința adevărului să vină" (I Tim. 2, 4). Deci ai luat darul. Atîrnă de tine să fii scris în această carte, sau nu [671]. Dacă tu voeşti, îți ajută Cel ce a zis: „De veți voi şi mă veți asculta, veți mînca bunătățile pămîntului" (Is. 1, 19). ' ' '

Iată ți-am spus, ia seama să nu cazi dintr-o astfel de oaste, ca nu cumva să te îmbolnăveşti de o boală de nevindecat. Căci căzînd în ea, nu te vei folosi nici în lume. Domnul să te acopere față de cel rău şi să te mîntuiască în viața veşnică. Amin. Fiule „lasă pe morți să-şi îngroape morții lor" (Lc. 9,

Poetul Octavian Goga a redat această idee rămasă în tradiția poporului român prin următoarele cnvinte: „Dragi copii din țara asta / Vă mirați voi cum se poate /, Moş Crăciun din cer de-acolo / De le ştie toate, toate /. Iată cum, vă spune moşul /, Colo sus, în tindă are /, Pe genunchi o carte mare / Cu condei de-argint el scrie /, Ce copil şi ce purtare /, Şi de-acolo ştie Moşul /, Că-i şiret nevoie mare" [671] Omul primeşte darul sau puterea dela Dumnezeu de a se apropia tot mai mult de el. Dar rămîne în seama libertății lui să desvolte acest dar, sau nu. Dumnezeu scrie pe tot cel ce se botează, în cartea mântuirii. Dar depinde de fiecare ca Dumnezeu să scrie în dreptul lui faptele care-l fac vrednic să ajungă la El, sau nu.

60). Şi vei vedea cum se slăveşte Domnul în sfatul sfinţilor [672].

496. *Cererea aceluiaşi către acelaş mare Bătrîn: Ava, ai milă de mine pentru Domnul, căci cînd mă odihnesc de unul singur se ivesc nălucirile. Dar mă tulbură şi cînd vin vreunii la mine, încît chiar de mă aşez să mă culc sînt stăpînit de ele şi nu pot să mă odihnesc. Şi fiind fricos din fire, războiul se stîrneşte şi mai mult şi nu-mi îngăduie să adorm decît puţin. Şi, cum am spus, tulburat şi cu frică. Din pricina aceasta simt şi o slăbiciune în trup şi aproape că nu mă pot mişca. Deci tu, stăpîne, ştii ce-mi este de folos. Ajută-mă bunule Părinte. Iartă-mă pe mine, păcătosul şi bolnavul.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, trebue să slăvim pe Dumnezeu pentru că ne arată cum se adevereşte Scriptura. Căci zice: „Credincios este Dumnezeu care nu vă va lăsa pe voi să fiţi ispitiţi peste putere" (I Cor. 10, 16). Deci te lasă să te nevoeşti după puterea ta. Iar pe cei mari îi cearcă după puterea lor prin ispite mari. Şi ei se bucură. Căci ispita duce pe om la sporire. Fiindcă unde se iveşte un bine, se iveşte şi războiul. Nu te teme deci de ispite. Ci te bucură, căci te duc spre sporire. Dispreţuieşte ispita şi Dumnezeu te va ajuta şi te va acoperi [67] .

497. *Cererea aceluiaş: Părinte sfinte, fiind slab şi păcătos,*

[672] Călugărul de se întoarce în lume nu mai e nici acolo omul potrivit. Să stea între călugări şi va vedea cum se preamăreşte Dumnezeu între ei prin vieţuirea şi rugăciunile lor.

[673] Ispita e dată ca să lupţi cu ea. Şi de lupţi, îţi întăreşti voinţa în a rezista în bine şi prin aceasta înaintezi în el. Dacă nu ai prilejul să lupţi cu ispitele, te moleşeşti.

nu am îndrăzneală să cer ceva dela milostivul Dumnezeu, deaceea cad la tine să te rogi pentru mine, păcătosul, ca să mă învrednicească să-l slujesc Lui şi să-mi dăruiască putere şi înţelegere [614]. Mă rog ţie pentru toate acestea, căci ştie şi inima ta că nu sînt nimic. Dar cred, bunule Părinte, că rugăciunile tale sînt în stare să facă îndurător pe Dumnezeu faţă de păcatele mele, ca să le treacă cu vederea şi să mă facă vrednic să pornesc pe calea binecuvîntată; pentru ca păşind pe ea întru cunoştinţă, călăuzit de mile ta, binecuvîntate, să mulţumesc neîncetat iubitorului de oameni Dumnezeu care mă

slăveşte prin tine cu toate bunătățile. Iartă-mi prostia şi îndrăzneala şi roagă-te pentru mine.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, mai bine zis fiule, Dumnezeul cerului şi al pămîntului să te întărească în sfînta chemare a Lui cu care te-a chemat pe tine şi să te învrednicească de cinstea înfierii, de care puțini se învrednicesc. Şi să sprijinească inima ta ca inima Anei, ca să aduci roduri binecuvîntate de Dumnezeu (I Imp. 12); şi să-i cînți cîntare nouă lui Dumnezeu; şi să sporeşti în fapte bune pe calea ce-ți stă înainte; şi să-I slujeşti Lui cu inima curată ca un ostaş încercat. Nu te încovoia deci, nu slăbi, ci aleargă cu rîvnă spre cetatea sfinților şi a aleşilor, ca să moşteneşti credința, să dobîndeşti nadejdea şi dragostea. Şi ele te vor duce la sfînta smerenie, maica tuturor virtuților. Şi te vei mîntui în vecii

E o vrednicie, o demnitate, a sluji lui Dumnezeu. Dar pentru aceasta se cere putere dela El. În felul acesta cel ce slujeşte lui Dumnezeu creşte duhovniceşte el însuşi. Slujirea lui Dumnezeu nu e o robie, ci un mijloc de creştere, de primire din puterile Lui. Ascultînd pe tatăl pămîntesc şi lucrînd lîngă el, fiul primeşte din învățătura şi din destoinicia lui. Iar a-l ruga pe altul să se roage pentru tine înseamnă a cultiva smerenia în tine, fără de care nu poți înainta. Căci cel plin de sine nu poate spori, crezînd că are totul.

vecilor. Amin.

498. *Cererea aceluiaş: Fiind păcătos şi neputincios cu trupul, nu sînt în stare să fac vre-un bine şi vre-un lucru plăcut lui Dumnezeu. De aceea te rog, stăpîne, roagă-te tu pentru mine, care L-am mîntuit pe El şi care, precum am spus, nu pot face nimic, fiind împiedicat de slăbiciunea mea.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Fericit eşti frate, dacă simți peste tot că ai păcate. Căci cel ce le simte, fără îndoială că se şi scîrbeşte de ele şi se desparte de ele [675]. Şi a le simți şi a cere ajutorul dela Părinți prin rugăciunile lor către Dumnezeu pentru a se izbăvi de ele şi de chinurile veşnice ce aşteaptă pe om pentru ele, e o parte a pocăinței. Noi ne vom ruga. Iar tu foloseşte puterea ta pentru a cîştiga smerenie, supunere şi neținere la voia ta în ceva. Căci din aceasta se naşte mînia [676]. Şi să nu judeci, nici să dispreţueşti pe cineva. Căci din aceasta vine tocirea inimii şi orbirea minții [677]. Iar din acestea se naşte nepăsarea şi învîrtoşarea inimii. Şi veghează în toate, gîndind la legea dumnezeească, din oare se încălzeşte inima de focul

Cel ce nu simte ticăloşiile sale ca păcate şi se laudă cu ele, o un, nesimțit şi-un cinic, care nu poate ieşi din ele. Dar nici cel ce le recunoaşte glumind, nu le simte cu adevărat ca atare şi nu luptă să se despartă de ele. Adevărata simțire a lor e împreunată cu o adîncă nemulțumire şi cu o mare suferință pentru ele. Aceasta e începutul îndreptării, prin pocăință şi străpungerea inimii.

[676] Voința de a fi de sine e una cu mîndria. Iar cînd aceasta se vede amenințată sau jignită, naşte mînia. Iar mînie nu mai e o adevărată voință, în ea omul nu e stăpînit pe sine. Şi se vede amenințat şi în stăpînirea peste altele, sau peste alții, în voința adevărată omul e stăpîn pe sine. El nu e robul mîniei, mîndriei şi a celorlalte patimi. Ea e deasupra lor. Acesta e omul cu adevărat tare, după asemănarea cu Dumnezeu.

[677] Tocirea, sau nesimțirea inimii şi orbirea minții sînt unite între ele. Nesimțirea inimii e legată de neînțelegerea valorii celorlalți oameni,

ceresc. Şi să nu te întristezi. Căci chemarea ta e dela Dumnezeu, frate. Şi să nu te moleşeşti, nici să slăbeşti. Căci nu-ți cere Dumnezeu ceeace este peste puterea ta, ci după putere . Păzeşte-ți gura dela cuvîntul fără rost şi dela vorbirea deşartă [679]. Nu cugeta în inima ta la cuvinte rele. Şi aruncă puterea ta, prin rugăciunea sfinților înaintea lui Dumnezeu [680], zicînd: ,,Miluеşte-mă pe mine, păcătosul !". Şi se va milostivi de tine şi te va păzi şi te va acoperi de tot răul. Şi aşa vei veni dela întunerec la lumina adevărată, dela rătăcire la adevăr, dela moarte la viață, în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

499. *Cererea aceluiaş către celălalt Bătrîn: Iartâ-mi, Avă, pentru Domnul îndrăzneala şi nebunia şi ajută-mi în mulțimea păcatelor mele. Căci dacă cel ce a săvîrşit un singur păcat înaintea lui Dumnezeu are nevoe de multă pocăință, ce voi face eu, care am crescut împreună cu păcatul, care n-am încetat să mînii pe Dumnezeu după puterea mea* [680b]*? Deaceea am nevoie de rugăciunile voastre ca să depărteze dela mine păcatul* [681]*. Şi am nevoe neîncetat să fiu învățat să merg pe*

a necunoaşterii lui Dumnezeu şi a sensului vieții, pe care-l luminează cunoaşterea Lui.

[678] Puterea omului e ca un bob de praf, dar puterea lui Dumnezeu venită în el înconvoae legile universului, umple toate de lumină dumnezeească, pornind dela omul însuşi.

[679] Cuvîntul deşert iese din omul deşert şi întreține deşertăciunea în el. Iar omul deşert e cel ce şi-a îngropat bogăția adîncurilor sale sau şi-a uscat-o, răspîndind moartea deşertăciunii şi în jurul său.

[680] „Aruncă puterea ta înaintea lui Dumnezeu"; aşterne-o ca pe un covor în calea luminii şi a puterii ce iradiază din Dumnezeu şi se va umple de lumina şi de puterea Lui mai presus de fire.

[680b] Prea mica mea putere cînd o folosesc pentru a face bine e foarte neputincioasă. Dar ea îşi atrage uriaşa putere a lui Dumnezeu. Cînd însă vrea să facă răul are efecte considerabile prin ea însăşi. Căci

calea aceasta, fiind un om care am venit aci dela multe împotriviri şi multe rele prin marea milă a lui Dumnezeu. Pentru aceasta te rog, cuvioase Părinte, fă milă cu mine şi călăuzeşte-mă, precum găseşti de bine. Şi roagă-te pentru mine ca sa păzesc sfintele tale porunci, precum încerc să fac.

R ă s p u n s: Frate, fiindcă ai venit la Cel ce s-a răstignit pentru noi, ia şi tu crucea şi urmează Lui (Mt. 16, 24), aruncînd toată grija ta asupra Lui. „Care a făcut cu mult mai mult decît cele ce le cerem sau pricepem" (Ef. 3, 20). „Căci El are grije de noi" (1 Petru 5 , 7) [682].

desparte pe om de Dumnezeu şi pricinueşte moartea sufletească. Iar aceasta îi produce mare durere lui Dumnezeu şi în sensul acesta Îl supără, sau Îl mînie.

[681] Ieşirea din păcat e una cu ieşirea din egoismul de un fel sau altul. Dar nu poți ieşi din egoismul lipsei de comuniune cu alții, dacă nu ți se deschide şi vreunul din ei pentru vreo comunicare în bine, adică în Dumnezeu, dela care vine binele şi spre care înaintăm prin bine. E un alt sens al necesității rugăciunii altora pentru mine, ca să mă ajute să ies din păcat, sau din necomuniune.

[682] Dumnezeu ia toate grijile noastre, dacă avem încredere să I le încredințăm Lui spre purtare. Căci virtual ni le-a luat: cînd s-a răstignit pentru noi. Acum ni se cere să ne arătăm încrederea în El, despovărîndu-ne şi cu voia noastră de ele. Greutățile noastre le va rezolva El; durerile ne sînt uşurate de compătimirea Lui; greşalele noastre ni le iartă El, dacă I-o cerem cu încredere; cu ispitele noastre luptă El în noi împreună cu noi. Tot ce ni se cere este încrederea în El. Propriu zis nouă ni se cere numai să nu rămînem nepăsători, ci să luptăm şi noi, dar să ştim că luptînd, purtăm o cruce sub care este şi El cu o putere nesfîrşit mai mare decît a noastră. Prin cruce comunicăm cu El. El poartă crucea mai departe pentru toate ale noastre. Dar acum ni se cere să ne aşezăm şi noi sub ea, lîngă El, primind comunicarea oferită de el. Greutatea cea mare o poartă El. Dar ne lasă şi pe noi s-o purtăm atît cît putem, întărindu-ne cu

Deci nu te speria şi-ți va ajuta Hristos. Să ai numai, fiule, în mintea ta, cuvîntul Sfintei Scripturi şi pregătirea de care-ți spune: „Fiule, de vii să slujeşti Domnului, pregăteşte sufletul tău pentru ispite" (Sirah 2, 1), pentru că „bărbatul neispitit, este necercat" (Resch., Agrapha nr. 90, p. 130-132). Şi iarăşi: „Fericit este omul care rabdă ispita, căci făcîndu-se cercat" etc. (Iac. 1, 12). Nu-ți spun, frate, acestea ca să te înspăimînt, ci ca să-ți sprijinesc inima în frica lui Dumnezeu pe calea Lui. Căci aşa au înaintat toți sfinții, prin multe ispite şi necazuri. Şi au bineplăcut, ajutați fiind de harul lui Dumnezeu. Nu te teme, nici nu slăbi. Căci credem că Dumnezeu este Cel ce te sădeşte, te udă şi te creşte (I Cor. 3, 6) prin rugăciunile sfinților. Amin.

500. *I n t r e b a r e: Ce să fac, Părinte, că sînt tulburat de gîndul desfrînării ?*

R ă s p u n s: Chinueşte-te cît poți; aceasta îți stă în putere. Dar nu te încrede în aceasta, ci în iubirea şi acoperămîntul lui Dumnezeu. Şi nu lîncezi. Căci lîncezeala stă la începutul oricărui rău (Pateric, Pimen 149).

501. *I n t r e b a r e: De grăesc fratelui meu, adeseori grăesc cuvîntul cu mînie. Şi de voesc să-l rostesc cu iubire, îndată încerc o dulceață spurcată şi o mişcare*

puterea Lui în purtarea ei. E şi acesta un motiv pentru care ne împărtăşim de El în Sf. Euharistie. Murim cu El, ca să înviem cu El. Murim cu El, egoismului nostru, primind prin aceasta dela El puterea să înviem cu El, în comuniunea cu El. Bucurîndu-ne de compătimirea Lui cu noi, ne bucurăm şi de puterea vieții celei noi ce ne vine prin această iubitoare comuniune dela El.

urîtă a trupului, încît nu pot privi la fața fratelui fără acestea. Ce să fac ?

R ă s p u n s : Amîndouă înseamnă moarte: atît a vorbi cu mînie, cît şi a se stîrni pentru frate în trup o mişcare de dragoste. Lăsîndu-le deci pe amîndouă, vorbeşte fratelui cu stăpînire de sine şi-ți va ajuta Dumnezeu. Şi pe lîngă toate acestea, păzeşte-ți ochii. Şi roagă-te pentru mine!

502. *I n t r e b a r e: Ce să fac ? Căci sînt tulburat de războiul lăcomiei pîntecelui şi al iubirii de arginti şi al altor patimi.*

R ă s p u n s : Cînd te războeşte patima lăcomiei pîntecelui, luptă-te cu toată puterea ce o ai, după Dumnezeu, ca să nu dai trupului cît îi trebue. Față de iubirea de arginți, la fel, pînă ce te necăjeşte războiul, ca să nu ai nimic de prisos peste haină. Luptă-te tot aşa în privința vaselor şi al celui mai mic lucru. Iar după ce ai biruit războiul, procură-ți ceeace ai de trebuință după Dumnezeu.

503. *I n t r e b a r e: Un frate locuind cu un bătrîn, l-a întrebat pe aeelaş Bătrîn Ioan despre dietă şi somn şi tulburarea ce o avea în privința unor lucruri ce nu i se păreau drepte la bătrînul său.*

R ă s p u n s: Bătrînii spun că a odihni (ospăta) pe aproapele e o mare virtute, mai ales cînd cineva nu face lucrul acesta din

slăbiciune, sau cu risipă. Tu dă-i trupului cît îi este de ajuns. Şi chiar dată mănînci de trei ori, nu te vatămi. Căci ce folos are omul dacă mănîncă o singură dată, dar fără măsură? Înțelege deci cu libertate gîndul bătrînului. Căci odată ce vieţuiţi amîndoi după

Dumnezeu, trebue să vorbească şi el cu libertate. Şi orice zice că-l odihneşte pe el, fă, şi aceasta este voia lui Dumnezeu.

Iar somnul e de două feluri. Cîte odată îngreunează trupul din multa mîncare, cîteodată din neputință. Căci cînd cineva nu-şi poate împlini slujirea, îi vine somnul. Iar multei mîncări îi urmează războiul curviei. Căci îl îngreunează la somn, "spre a-i întina trupul. Cel ce poate deosebi află cum şi de unde îi vine lui aceasta. Ni se cere să facem ceeace stă în puterea noastră şi nimic de prisos. Căci acoperămîntul şi mila lui Dumnezeu va întări neputința noastră. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin. Roagă-te pentru mine, frate ! Fă iubire, grăind aproapelui. Dar caută şi observă de vorbeşti cu smerenie şi cu dreapta socoteală în chip netulburat. Iar de e ceva care nu e astfel, sugrumă-ți gîndul contrar şi ruşinează-l.

Şi astfel va înceta [683]. Şi să nu te tulburi de vre-un lucru făcut de bătrîn. Ci zi: „Dumnezeu ştie ce e de folos". Şi

Cuvintele exprima gîndurile despre realitățile existente între oameni în planul vieții pămîntești. Uneori ele depăşesc relațiile existente, voind să pregătească relații mai bune pentru viitor. Dar de multe ori ele trec dincolo de ceeace e dat, sau ne poate realiza în viața pămîntească, arătînd prin ele că oamenii tind spre un plan de existență superior celui pămîntesc. Cînd cuvintele nu slujesc acestor scopuri, ele mai mult încurcă viața oamenilor. Şi întrucît omul e răspunzător pentru tot ce face şi gîndeşte, va fi răspunzălor şi pentru cuvintele care nu slujesc acestor scopuri, ci încurcă (logosul) relațiilor dintre oameni, le umple de întunerecul neîncrederii, le arunca într-o năclăială murdară, acoperă totul în nonsens. Frumusețea fără adîncime a cuvintelor, cu cît s-a rafinat mai mult, cu atît a devenit mai mult ispită spre rău. În această frumusețe luceşte lauda patimilor, abjecția infernului. Se ilustrează aceasta în unele poezii moderne, în care auzim expresii ca acestea rostite comic şi neruşinat de o femee: „Capul meu dulce / Blană de şarpe / Numai în viperă moare dorința / Numai în carne se spală memoria cărnii": sau în imaginile laudelor nemărginite ale unor jalnice slăbiciuni omeneşti.

aceasta te va linişti. Gîndeşte-te la el cu smerenie şi lasă-l să facă ce vrea. Roagă-te pentru mine, prea cinstite frate.

504. *I n t r e b a r e: Dacă un frate vieţueşte cu un bătrîn şi bătrînul nu-i în stare să-i răspundă cînd e întrebat* ceva, *iar fratele e chinuit de gînduri, oare poate*

fratele să întrebe pe un alt bătrîn, fie cu îngăduința aceluia, fie fără ea ? Sau trebue să rămînă frămîntat de gînduri ?

R ă s p u n s : Dacă ştie că Ava voeşte să folosească sufletul lui, trebue să îndrăznească să-i spună: ,,Am nişte gînduri, ce socoteşti să fac?" Şi acesta, dela sine, ca un om ce are un fiu bolnav şi-l duce cu grabă la doctor, ba nu numai atît, ci şi plăteşte aceluia pentru el, la fel şi el îl duce pe ucenicul său cu bucurie la un om ce are darul acesta. Iar dacă ştie că bătrînul nu poate răbda aceasta, să nu-i spună nimic. Ci de află un prilej dat lui prin iconomia lui Dumnezeu, să întrebe pe alt bătrîn duhovnicesc despre gîndurile sale, rugîndu-l să nu-i spună Avei lui. Căci altfel îl aruncă pe acesta în patima pismei şi va avea mare necaz că l-a întrebat pe acela şi nu pe el. Dar să nu se smintească de bătrînul său că n-are un astfel de dar. Căci el nu s-a dat tuturor. Şi de va cerceta bine, va afla că are, fără îndoială, şi Ava lui un alt dar. Căci darurile Duhului sînt felurite şi sînt împărțite între oameni: unuia aşa, altuia, altfel. Iar de nu află un prilej să întrebe pe altul, să rabde, rugînd pe Dumnezeu să-i ajute.

505. *I n t r e b a r e: Un frate, stîrnit cu uşurință la mînie, a întrebat pe acelaş Bătrîn despre aceasta.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dacă te-ai lupta să mori față de orice om şi să cîştigi puțină smerenie, te-ai odihni şi te-ai scoate din multe primejdii [684]. Să se smerească inima ta înaintea lui Dumnezeu şi bunătatea Lui îți va veni în ajutor în toate [685].

506. *Un frate a întrebat pe marele Bătrîn: Părinte, roagă-te pentru mine, că sînt slab cu sufletul şi cu trupul, ca să mă întărească Domnul ca să-I mulțumesc. Dar şi pentru fratele care e cu mine, căci şi el are nevoe de milă.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Domnul să te întărească spre tot lucrul bun, precum ai cerut. Iată şi acesta este un lucru bun: să trăeşti, după putinţă, în pace cu fratele care este cu tine. Şi Cel ce a spus: „Foc am venit să arunc pe pămînt" (Lc. 12, 49), să-l arunce pe el în inima ta şi a mea şi să te văd pe tine crescînd ca cedrii Libanului şi înflorind ca un finic (Ps. 91, 13) ,,în raiul Dumnezeului meu" (Apoc. 2, 7). Căci împlinindu-se aceasta, voi gusta şi eu din bunătăţi şi mă voi veseli [686], în Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia fie slava în veci. Amin.

Să mori oricărui om nu prin indiferentism, ci prin a nu da importanţă cuvintelor şi purtărilor lui care stîrnesc patimi în tine. Să fii insensibil faţă de tot ce-ţi aduce gînduri de păcat. E o moarte care, întrucît se împăcă cu smerenia, este una cu îngăduinţa, cu înţelegerea slăbiciunilor omeneşti, dar şi cu păzirea ta curată de ceeace îţi poate aduce păcat din ele.

[685] Dacă ceeace te face neîngăduitor e mîndria, ceeace te face îngăduitor e smerenia. De aceea smerenia e deschisă bunătăţii care e dela Dumnezeu, izvorul bunătăţii. Dumnezeu e şi El îngăduitor, pentru că e bun şi cu adevărat puternic. De aceea în smerenia îngăduitoare, simţim în noi îngăduinţa lui Dumnezeu.

[686] Aşa cum cel ce iubeşte suferă greutăţile celui iubit, aşa se împărtăşeşte de bucuria rodurilor celor bune ale ostenelilor lui. Mai ales se întîmplă aceasta părintelui sufletesc în relaţia lui cu fiul duhovnicesc, precum, dealtfel, se întîmplă şi tatălui pămîntesc. Nu poate fi vorba de invidie în acest caz. Căci bucuria nu rămîne numai

507. *I n t r e b a r e: Roagă-te, Părinte, pentru mine. Şi te rog să-mi arăţi de unde-mi vine o atît de mare neputinţă în slujirea mea şi în lucrul meu de mînă ? Şi cum se face că, din moleşeală, gîndul mi se apleacă spre mîncare şi somn ?*

R ă s p u n s: În privinţa rugăciunii, dacă am rugăciune, nu pot să mă rog pentru sufletul meu mai mult decît pentru al tău [687]. Căci tremur de Cel ce a zis: „Iubeşte pe aproapele tău ca pe tine însuţi" (Lev. 19, 18). Eu însă fac cît îmi este puterea; dar mila este a lui Dumnezeu, care a făcut cu noi şi pînă acum şi va face şi de aci înainte cu noi mare milă. Nu tăgăduesc că a făcut, căci aceasta ar însemna nemulţumire.

Iar despre neputinţă, o dată e aşa, o dată altfel. Aşa e calea. Oricine face puţină cale netedă şi apoi dă de prăpăstii şi munţi. Apoi iarăşi întîlneşte o cale dreaptă. Dar zice: ,,în toate

mulțumiți" (I Tes. 5, 18). Căci în toate „sîntem datori" (Rom. 8, 'l2) [688].

Cît despre mîncare, băutură şi somn, tuturor să le premeargă mulțumirea. Cugetă la cuvîntul Apostolului: „Fie că mîncați, fie că beți, fie că faceți orice altceva" (I

în cel ce a cîştigat-o, ci e comună amîndorura, pentru că şi răbdarea şi osteneala au fost comune.

[687] Dacă cei ce se iubesc se întîltiesc în durerea unuia pentru altul şi în bucurie, cu atît mai mult îl are cel ce se roagă pe cel iubit în rugăciune, în care se manifestă grija pentru el în mod neîncetat. Iar cei ce se roagă unul pentru altul se întîlnesc atît de mult, pentru că se întîlnesc în Dumnezeu.

[688] Pentru toate trebue să mulțumim, căci n-avem nimic dela noi, ci toate dela Dumnezeu spre folosul nostru. Căci şi cele grele ne sînt de folos spre întărirea noastră.

Cor. 10, 31). Păzeşte-o aceasta în toate şi te va păzi Dumnezeu, căruia îi mulțumeşti [689].

508. *R ă s p u n s u l aceluiaşi mare Bătrîn către acelaş, care l-a întrebat de trebue să se folosească de leacuri.*

Frate, cei ce se folosesc de doctori şi cei ce nu se folosesc, să se folosească cu nădejdea în Dumnezeu, zicînd: ,,în numele Domnului ne încredem în doctori, că ne va dărui vindecarea prin ei" [690]. Iar cei ce nu se folosesc de ei, să nu se folosească cu nădejdea în numele lui Dumnezeu şi El îi va tămădui pe ei. Dacă deci te foloseşti, nu greşeşti, iar dacă nu te foloseşti, nu te îngîmfa. Aceasta, ca să-ți dai seama că dacă te foloseşti de doctori împlineşti voia lui Dumnezeu şi nimic altceva. Iar de voeşti să urmezi cuvîntul spus de Ilie: ,,Azi" (III

Imp. 18, 15; cf. Viața sf. Antonie 7; PG 26, 853), vei fi eliberat

„Dumnezeul mulțumirii" (text grec) e Dumnezeu cel sensibil la mulțumire; e Dumnezeu care ca Persoană se bucură de mulțumire, nefiind o lege oarbă, inconştientă, lipsita de afecțiune; e Dumnezeu care ne cinsteşte, primind să se bucure de o mulțumire ce I-o aducem noi, făpturi prea mărunte şi totuşi minunate prin conştiința ce-a pus-o în noi.

[690] Tot ce reuşeşte cercetarea să cunoască treptat din natură", sau din trupul omenesc, se află în ambiața largă a ceeace nu se cunoaşte şi nu se va cunoaşte deplin niciodată, chiar dacă şi natura şi trupul omenesc sînt pe de altă parte finite. Căci chiar creația aceasta a lui Dumnezeu e o ambianță de taină pentru toate cele din ea, mai ales că e înrădăcinată în Dumnezeu cel infinit. De aceea bine e să ne folosim de ceeace ştiu medicii, dar să-L rugăm şi pe Dumnezeu să facă spre folosul nostru ceeace ne recomandă doctorii prin ştiința lor mărginită. Cele ştiute nu trebue rupte de totul indefinit dar bine orînduit al creației. Omul ştiutor şi natura cunoştientă au la origine pe cineva cu mult mai puternic şi mai ştiutor.

de orice grije [691].

509. *C e r e r e: Roagă-te pentru mine, Părinte, şi spune-mi ce înseamnă că noaptea cînd voesc să rostesc psalmi, simt în mine o trîndavie. Şi mai ales cînd e frig. Apoi de multe ori rostesc psalmi şi mă rog şezînd. Fiindcă mă tem că aceasta să nu-mi vină din negrije, te rog să mă lămureşti. Părinte, şi să te rogi să fac ceeace mi se va spune.*

R ă s p u n s : Tuturor ni s-a poruncit să ne rugăm unii pentru alţii (Iac. 5, 16). Cît despre ceeace ai întrebat, voind să afli ce înseamnă, îţi spun că în parte este un amestec al sămînţei dracilor şi o parte vine din slăbiciunea trupului. De aceea a rosti psalmi şi a te ruga şezînd, dar cu străpungerea inimii, nu e o piedică a plăcea lui Dumnezeu în slujirea ta. Precum a face cineva aceasta stînd în picioare, dar cu mintea împrăştiată, osteneala aceasta i se socoteşte ca nimic. Domnul să-ţi ajute, frate. Amin.

510. *I n t r e b a r e: Rog pe Sfinţia ta, Părinte, să mă ajuţi, căci sînt slab cu sufletul şi cu trupul. Am multe zile cînd sînt aşa de slăbit cu trupul că trebue să mănînc de dimineaţă şi apoi să zac întins pe pat. Dar mi se întîmplă uneori şi aceea că sufletul mulţumeşte şi zice că Dumnezeu mi-a trimis această neputinţă pentru multele mele păcate, însă din timp în timp mă chinuesc, zicînd descurajat, că nu sînt vrednic să mănînc pîinea ca toţi, o dată pe zi, în linişte. Şi iarăşi îmi spune gîndul că nu trebue să grăesc împotriva lui Dumnezeu. „Nu ştie El toate ? Se poate întîmplă ceva fără El ? Rabdă cu mulţumire". Te rog, Părinte, pentru îndurările lui Dumnezeu, roagă-te pentru mine şi arată-mi cum trebue să trec peste acestea ca să nu fiu copleşit de întristare*

[691] La notă în ed. "Volos se spune că ceeace se declară despre Ilie se referă la pedeapsa cu moartea dată de Dumnezeu lui Ohozia, regele Samariei, pentru că n-a cerut dela Dumnezeu vindecarea, ci dela Belzebut (IV Imp. 4, 1). Dar se pare că textul se referă la cuvîntul lui Ilie: „Viu este Domnul puterilor, că astăzi mă voi arăta Lui" (III Imp. 18, 15). Se recomandă celui bolnav să apeleze îndată la Dumnezeu.

R ă s p u n s: Sfinția ta ai scris sfinției mele să mă rog pentru tine, iubitorule de Dumnezeu. Iar eu, neînțeleptul Părinte, îți cer ție, înțeleptului fiu, să faci acelaş lucru şi să te rogi pentru mine, care îmi cheltuesc zilele în deşertăciuni. Tu spui că mulțumeşti măcar o dată lui Dumnezeu, dar eu n-o fac niciodată [693]. Totuşi, fiindcă nu pot tăcea, îți vorbesc cum îmi vine în gînd. Dacă cineva mănîncă, dar nu pentru plăcere, ci pentru slăbiciunea trupului, Dumnezeu nu-l osîndeşte. Căci mîncările sînt oprite din pricina săturării cu ele şi a zburdărilor trupului. Dar unde e neputință, acolo nu se pune în mişcare lucrarea lor. Căci unde e neputință, acolo se iveşte trebuința chemării lui Dumnezeu. Socotesc deci că a da cele de trebuință trupului, e cu adevărat ceva trebuincios şi cel ce găseşte în boală uşurarea prin mîncare, nu se osîndeşte. Căci nu cere Dumnezeu omului peste ceeace poate. Precum am spus, nu zic că ceeace am grăit e numaidecît adevărul. Ci am descoperit ceeace aveam în inima mea. Deci judecă şi tu şi vei afla ceeace-ți este de folos [694]. Şi iartă-mă pe mine, care nu pot niciodată să tac.

[692] Întrebările acestea ne desvălue mulțimea nesfîrşită de valuri care agită oceanul sufletului omenesc. Viața sufletului nu e simplă; sînt în el resurse nesfîrşite care se actualizează în întrebări, în îndoieli, în răspunsuri alternative. E şi prin aceasta mereu nou şi arată o sete de o viață de un plan cu totul superior a ceea ce cunoaște şi poate în clipele ce se insinuă. Şi prin acesta el se poate îmbogăți mereu, poate înainta mereu, se poate rafina mereu. De aceea toate acestea nu trebue să-l ducă la disperare, ci să-i întărească convingerea în destinația lui eternă.

[693] În înțelepciunea sa, Bâtrînul Varsanufie, văzînd pe fiul său duhovnicesc amenințat de desnădejde, pentru neputința lui de a se ruga, de a se încrede în Dumnezeu, de a nu se îndoi, se înfățişează pe sine ca aflîndu-se în aceeaşi stare, ba chiar mai rău. Aceasta ca să-i dea încredere în sine însuşi, ca să nu-şi închipue ca e mai rău ca toți.

511. *Acelaş, fiind slăbit şi neputînd sta în picioare ca să-şi facă slujirea (pravila), nici să mănînce o singură dată pe zi, l-a rugat pe acelaş mare Bătrîn să se roage pentru el şi să-i spună ce trebue să facă.*

R ă s p u n s: Cînd Evreii aveau să fie eliberați din robia Egiptenilor, au avut de îndurat o mare strîmtorare şi un mare necaz între mare şi între barbari. Şi după acele semne şi minuni, pe care ochii lor le-au văzut făcîndu-se între Egipteni

şi în toată țara lor, au uitat de Dumnezeu, care le-a făcut pe acestea, şi s-au apropiat de desnădejde, văzînd pe Faraon şi toată puterea lui gata să cadă asupra lor. Numai Moise a rămas cu încredere lîngă atotputernicul Dumnezeu. Şi fiindcă „aproape este Domnul de toți cei ce-L cheamă pe El cu adevărat" (Ps. 144, 18), Cunoscătorul de oameni i-a răspuns lui Moise, care striga către El, acoperind cu uşa tăcerii buzele lui: „Ce strigi către Mine? Loveşte cu toiagul din mîna ta

A scoate din cuvinte ceeace e de folos e o operă de colaborare între cel ce le spune şi cel ce le aude. Cel ce aude cuvinte nu întru totul bune, poate să scoată din ele numai ceeace e bun, precum poate scoate din cuvinte bune, concluzii rele. Cuvintele unuia pot provoca cuvinte contrarii în celălalt. Dar celălalt poate da şi mai multă tărie şi conținut cuvintelor bune sau rele ale celui ce le spune.

marea şi se va despărți ; şi poporul va trece prin ea şi voi fi slăvit întru Faraon şi întru toată puterea lui" (Ieş. 14, 16 - 17).

Aşa şi aci. Este o neputință şi o piedică din partea dracilor. Apoi necaz şi tulburare de gînduri. Şi trupul se moleşeşte de slăbiciune şi e apăsat de povara dracilor. Dar dacă strigă Moise, adică dacă strigă mintea veghind, fie că şezi, fie că eşti culcat, o aude Cel ce aude cele ascunse ale inimii şi se împlineşte cuvîntul: „Eu dorm şi inima mea veghează" (Cînt. 5,2). Şi ceartă marea, zicînd: „Deschide cale poporului Meu". Şi Faraon se îneacă cu toți ai lui şi poporul se linişteşte şi prăznueşte şi se bucură, sărbătorind prezența lui Dumnezeu [695]. Deci fie că stai în picioare, fie că şezi, fie că te întinzi pe pat, inima să vegheze spre a săvîrşi liturghia psalmilor tăi, plecîndu-te la rugăciune şi căzînd neîncetat înaintea Lui [696], fie noaptea, fie ziua. Şi atunci se depărtează ruşinați vrăjmaşii care-ți războesc sufletul. Cît priveşte o a doua mîncare, să-ți fie dieta cuviincioasă şi cu frica lui Dumnezeu şi fii încredințat că nu vei fi osîndit. Aceasta constă în a nu lua nimic cu poftă, ci orice ai afla, să primeşti cu stăpînire de sine. Şi să rămîi flămînd şi nu sătul după ce ai mîncat. Şi roagă-te pentru mine

Sufletul frămîntat de tot felul de gînduri, de necazuri, de îndoeli, e ca un ocean din al cărui vifor nu se vede o ieşire. E un infinit finit în monotonia aceloraşi valuri, mereu variate în marginile acestei monotonii. Străfundul lui închis în el însuşi e una cu moartea, care în viața viitoare va fi şi mai mult un tumult fără sfîrşit şi totuşi monoton. Dar sufletului care se linişteşte de conştiința prezenței lui Dumnezeu, în care toate se luminează, e deschis mîngîierii şi asigurării bunătăților infinite ale lui Dumnezeu. Lumina aceasta îi este o adevărată sărbătoare. E singura cale pe care se poate înainta mereu în mod real, deşi înaintarea aceasta este una cu liniştea. Aşa se spune la sfîrşitul acestui „Răspuns". Acest suflet nu mai rămîne învăluit în acelaş tumult monoton, cu toată relativa deosebire a valurilor lui.

[696] Te poți pleca în rugăciune şi poți cădea la picioarele lui Dumnezeu, chiar şezînd sau rămînînd culcat. Căci te pleci cu mintea nevăzută înaintea Celui nevăzut şi cazi cu ea în fața Lui.

ca să străbat cu voie bună şi cu veselie calea ce se întinde înaintea mea lină şi bătătorită, plină de pace, de bucurie, de veselie şi de lumină. Căci de acestea nu se poate sătura cineva vreodată, în afară de această cale nu este alta.

512. *I n t r e b a r e: Acelaş, uşurat de slăbiciune (de boală), l-a întrebat pe acelaş mare Bătrîn: Părinte, cînd mă împărtăşesc de hrană, mă îngreunez. Dar iarăşi, nu pot să postesc. Căci trupul îmi slăbeşte şi mă apucă sudorile. Şi învîrtoşarea inimii şi mîndria alungă lacrimile dela mine. Ce să fac ?*

R ă s p u n s: Frate, te îmbrățişez în Domnul, rugîndu-L să întărească iubirea ta şi să-ți dea răbdare. Trebue să ştii că războiul acesta, care te îngreunează de mîncare, vine dela diavolul, cu scopul ca să te moleşească. Căci şi pe mine m-a războit şi m-a îngreunat tare, mult timp; şi mă făcea să vomez noapte după noapte. Apoi am început să mănînc cîte puțin. Şi aceasta a schimbat războiul. Căci cînd începeam să mănînc, îndată ce luam o bucățică în gură, mă făcea să vomez. Apoi începui să fac aceasta tot la două zile, ca să-mi placă mîncarea. Dar se întîmpla acelaş lucru. Însă cu harul lui Hristos, prin războire şi cu mulțumire, acest lucru a încetat. Dar mi-a slăbit puterea mai mult decît se poate spune, însă nu m-am lăsat şi am luptat pînă ce m-a întărit Domnul. Am făcut acestea, frate, pentru că eram bolnav. Ai grije şi tu, frate, de tine şi Dumnezeu te va ajuta. Căci nimenea nu te pismueşte decît acel unul pe care-l va doborî Domnul.

Cît despre post, pleacă-ți grumazul şi adu-ți aminte de viețile Părinților şi de privegherile lor şi te smereşte cu inima; şi dacă poți, ține-l pînă la ora nouă (trei după amiază). Iar de nu poți, nu fii îngrijat. Ci strădueşte-te să păzeşti postul omului dinăuntru. Păzeşte-te să nu mănînci din lemn [697] şi din celelalte patimi. Şi acest post al omului lăuntric va fi primit de Dumnezeu şi El te va acoperi pentru postul trupesc.

Cu privire la cele ce ai spus despre lacrimi, că învîrtoşarea inimii şi mîndria le alungă dela tine, desființează-le pe acestea şi atunci lacrimile vor veni, cu ajutorul sfinților. Sudoarea îți vine din răceală, încălzeşte-te puțin şi Dumnezeu îți va ajuta şi roagă-te pentru mine, că moleşala mă duce la multe rele [698]. Totuşi nu desnădăjduesc, avînd pe Dumnezeu cel milostiv.

513. *Acelaş, căzînd într-o boală şi neputînd răbda durerea, i-a cerut aceluiaş Bătrîn rugăciunea şi ajutorul.*

R ă s p u n s : Fratele meu şi iubitul meu în Domnul ! Cu încredinţarea despre iubirea ce o am faţă de tine în Hristos, îţi descopăr tainele lui Dumnezeu. Căci ştii şi eşti convins că mă rog lui Dumnezeu noaptea şi ziua, ca să ne mîntuiască de cel viclean, ducîndu-ne în veşnica lui împărăţie. Deci cînd mă rugam odată ca de obicei, mi-a spus: „Lasă-Mă să-l încerc spre folosul sufletului lui şi printr-o boală trupească, ca să cunoască pînă unde merge răbdarea lui şi ce va moşteni prin rugăciuni şi

Ca şi Adam şi Eva. [698] După ce dă multe sfaturi celor ce se plîng de slăbirea cu duhul, Varsanufie le cere să se roage pentru el. E şi acesta un mijloc de obişnuire a lor cu rugăciunea. Căci dragostea pentru altul te face să te rogi mai uşor pentru el decît pentru tine. Şi în felul acesta te obişnueşti să te rogi şi pentru tine.

dureri". Iar eu am zis: „Dar cearcă-l, Stăpîne, cu milă, ca pe un fiu adevărat şi nu ca pe un nelegitim". Nu era nevoe să ţi le arăt acestea. Dar ţi le-am descoperit ca să afli bucuria ce ţi s-a rînduit. Nu te întrista deci, căci Dumnezeu te va milui. Iar de stai la îndoială, pleacă-ţi grumazul, ştiind ce au răbdat sfinţii mucenici şi unge cu puţin untdelemn amestecat cu apă sfinţită locul ce te doare. Şi Dumnezeul nostru, cu voia Lui, va face milă cu tine, precum voeşte. Nu-i o plăcere pentru mine să te văd că suferi, fie cu sufletul, fie cu trupul. Dumnezeu să te miluiască. Roagă-te pentru mine.

514. *A aceluiaş: Cerere de rugăciune şi de ajutor pentru aceeaş boală către acelaş mare Bătrîn.*

R ă s p u n s: Frate moleşit şi cîrtitor, de ce te necăjeşti, de ce strigi şi de ce trimiţi cereri departe, cînd ai pe Iisus stîndu-ţi aproape şi dorind să fie chemat de tine în ajutorul tău [699]? Strigă către El: „Stăpîne!" şi-ţi va răspunde. Atinge ciucurele hainei Lui (Mt. 9, 20) şi-ţi va vindeca nu numai această boală, ci toate patimile. Dacă mintea ta ar fi unde trebue, nici muşcăturile şerpilor veninoşi şi ale scorpiilor n-ar putea ajunge la simţirea durerii trupului [700]. „Am uitat, zice, să mănînc pîinea mea de glasul suspinului meu" (Ps. 101, 5-6). Nu te

Iisus e lîngă noi. Vrea să ne ajute. Dar nu vrea să lucreze asupra noastră fără voia noastră, fără să simţim nevoia ajutorului Lui, arătînd aceasta prin chemarea Lui. Nu vrea să mă trateze ca pe un obiect şi să n-am nici-un folos sufletesc din vindecarea trupească ce mi-o dărueşte, socotind că aceasta nu s-a făcut prin El ca Dumnezeu, în acest caz mă încred numai în legile naturii, mă las numai în seama lor.

[700] Mintea înaintată în dulceaţa vieţii spirituale nesfîrşite, trăită în Dumnezeu, poate copleşi simţirea de o tărie negrăit mai mică a

necăji, Mila lui Dumnezeu îţi este aproape. Te îmbrăţişez în Domnul. Fă-te sănătos, strigînd către El.

515. *Acelaş foarte îngreunat şi cumplit chinuit, s-a rugat marelui Bătrîn iarăşi pentru vindecare.*

R ă s p u n s: Dumnezeul meu să-ţi trimită în grabă tămăduirea sufletului şi a trupului. Şi cred că prin numele Lui cel sfînt te vei face bine. Stărue cît poţi în mulţumirea faţă de El, pentru că te-a iubit şi te-a miluit prin sfînta lui pedagogie.

516. *M u l ţ u m i r e a aceluiaşi îndată ce a pornit dela sfintul Bătrîn acest răspuns, s-a şi vindecat chiar în acel ceas şi a trimis mulţumire lui Dumnezeu şi Bătrînului, cerînd totodată rugăciunea neîncetată a acestuia pentru sporirea şi mîntuirea sa* [700 b].

R ă s p u n s :Prea iubite frate, să-I înălţăm Stăpînului nostru Dumnezeu, laudă neîncetată, că ne dărueşte cele de faţă pentru o viaţă liniştită. Căci învăţîndu-ne prin greutăţi, ne cîştigă; şi ispitindu-ne, ne dărueşte scăparea şi puterea spre răbdarea necazurilor (I Cor. 10, 13). Şi astfel pe toţi „ne omoară şi ne face vii" (I Imp. 2, 6), „făcîndu-ne privelişte lumii, îngerilor şi oamenilor" (I Cor. 4, 9) [701]. Să-L bucurăm deci pe El prin smerenia noastră, prin răbdare, prin blîndeţe, prin îndelungă răbdare, prin cuviinţă, prin pace, prin mulţumire [702]. Fie ţie, prea dorite frate, toate cîte le-ai cerut în Hristos Iisus, întru care vă îmbrăţişez şi mă rog să vă păzească pe voi întru numele Lui de tot răul. Amin.

durerii trupeşti. Martirii aruncaţi la fiare nu simţeau, în dragostea lor înfocată pentru Hristos, muşcăturile acelora.

[700 b] Toate „Scrisorile" sînt pline de încrederea ce trebue să o avem în rugăciunile altora. Chiar mîngîerea ce o aduce cuiva gîndul la altul, care se îngrijeşte de el prin rugăciune, îi aduce o întărire.

[701] „Ne omoară şi ne face vii" adică ne duce la marginea vieţii, face ca viaţa noastră să nu mai atîrne decît de un pai. Dar tocmai prin aceasta primim o viaţă cu totul nouă faţă de cea de pe pămînt, o viaţă

517. *A aceluiaş despre un necaz al inimii. Şi de unde îi vine că e supus încă la o uşoară boală?*

R ă s p u n s: Frate moleşit, ce de nu laşi „morții să-şi îngroape morții" (Lc. 9, 14)? Disprețueşte trupul sortit să fie mîncare viermilor. Căci nu-l vei folosi cu nimic cînd va fi predat putrezirii. De aceea zice: „Nu vă faceți din grija trupului o poftă" (Rom. 13, 14). Iată o temă de cugetat. Iar despre cele ce ai scris, o parte e rămăşița veninului, iar o parte a dracilor, întoarce deci puțin gîndul tău spre tine însuți şi dacă, prin voia lui Dumnezeu, se va împuțina rămăşița dela draci, cea a veninului nu te va vătăma. Eu mă rog, după puterea neputinței mele, lui Dumnezeu să nu respingă cererile tale, ci să ți le împlinească cu îmbelşugare şi iubire de oameni. Căci e propriu

Lui să miluiască. Dar ține de tine să te rogi, sau să nu te rogi.

care vine exclusiv dela Dumnezeu, izvorul vieții. Tocmai în starea aceasta de morți vieții pămînteşti simțim puterea lui Dumnezeu față de neputința lumii şi a noastră. Şi din simțirea acestei puteri revenim la altă viață care nu-şi pune nădejdea în trup, ci în Dumnezeu şi în Duh. Prin moarte trecem la adevărata viață. Simțim puterea adevăratei vieți chiar în ajungerea la margine a vieții după trup. De aceea pe măsură ce slăbim, ne simțim întăriți de Dumnezeu, dacă continuăm să existăm şi să lucrăm pentru El. „Cînd sînt slab, atunci sînt tare" (II Cor. 12, 10). Pe măsură ce ne apropiem de marginea vieții pămînteşti, ne simțim în tinda vieții veşnice. Minunea aceasta ce se petrece cu noi, îi minunează şi pe îngeri şi pe oameni. [702] Prin toate ne deschidem lui Dumnezeu, comunicăm cu El, dărmînd zidul mîndriei, al egoismului nostru, scoțînd din împietrire umanitatea noastră.

înțelege cele ce-ți spun şi te roagă pentru mine.

518. *Cererea aceluiaş către acelaş Bătrîn: Spune-mi, Părinte, de trebue ajutat trupul cînd are nevoe, cu mîncare potrivită cu boala, ori de trebue să mănînce mai curînd; sau de trebue păzit timpul obişnuit şi de disprețuit toate acestea, chiar dacă i-ar veni vre-o greutate din aceasta.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dumnezeu ne-a dat prin dumnezeeştile Scripturi cunoştinţă ca să ne conducem pe calea cea dreaptă. Apostolul zice: „încercaţi toate, dar ţineţi binele" (I Tes. 5, 21). Nimic altceva nu-i trebue omului decît să nu ia şi să nu facă vre-un lucru cu patimă. Dacă o face aceasta din slăbiciune sau din trebuinţă, nu i se socoteşte nici ca păcat, nici ca nepăsare. Dar dacă, sănătos fiind, caută mulţumirea trupului, aceasta i se face poftă. Deci chivernisind trupul potrivit trebuinţei, ni-l facem slujitor al liturghiei noastre . Căci dacă ne îngrijim de animale pentru trebuinţa noastră, cu cît mai mult nu trebue să ne îngrijim trupul, care e unealta sufletului? [704] Şi cînd se toceşte unealta [705] împiedică pe meşter, chiar dacă acesta e deosebit de iscusit şi de priceput. Apostolul, ţinînd seama de slăbiciunea şi de stomacul lui Timotei, i-a poruncit să

[703] Slujitor al „Liturghiei" e în trad. franceză. în ed. Volos esle slujitor „al trebuinţei". Dar trebuinţa căreia avem să-i slujim e „Liturghie" sau lauda lui Dumnezeu pe care n-o putem împlini fără trup cît sîntem pe pămînt. Prin trup grăim şi facem cele bune; prin trup rostim rugăciunile şi psalmii. Deci sîntem datori să hrănim trupul în vederea acestei slujiri a Lui dar nu pentru a-i împlini poftele care-şi găsesc satisfacţia în însăşi împlinirea lor.

[704] Animalele, lucrurile, energiile naturii sînt uneltele indirecte ale sufletului. De toate ne folosim prin trup. Trupul este unealta directă prin care ne facem toate celelalte unelte indirecte. Tot cosmosul e un fel de trup lărgit al omului. Toate ale lumii sînt simţite de suflet prin trup, devenind prin trup nu numai obiecte ale sufletului, ci şi un larg cîmp simţit şi mijloace de lucrare asupra lumii. Toate se adună în

se folosească de puţin, vin (I Tim. 5, 23), fiindcă îi spusese că oboseşte în împlinirea lucrării de răspîndire a Evangheliei. Deci e nevoie de discernămînt (de dreapta socoteală) şi cînd îl are pe acesta nu cade uşor. Iartă-mă, frate, că nu ştiu de am vorbit bine. Dar nu trebue să ne împotrivim. Am grăit iubirii tale ceeace am avut în inimă. Dar tu fă ceeace socoteşti de bine.

519. *I n t r e b a r e: Cum se face cu simt o mare oboseală cînd mă scol noaptea la citirea psalmilor* ? *Parcă sînt bolnav. Şi orice aş face, o fac cu greutate. Oare e din pricina boalei, sau e o lucrare dela draci?*

R ă s p u n s: Ceeace e din boală, se cunoaşte. Dacă trupul nu primeşte hrana obişnuită, e vădit că e bolnav. Şi trebue uşurată slujirea lui. Dar dacă trupul se hrăneşte după obicei şi nu se scoală la slujirea lui, e vădit că aceasta vine dela draci şi trebue să-l sileşti, fără îndoială după putere, nu peste putere. Iar cînd inima veghează, somnul trupului n-are însemnătate chiar cînd e aproape de sforăială. Căci de aude de o intrare a hoţilor, îşi

cunoaşterea şi simţirea sufletului prin trup. Curăţim simţirile trupului, curăţim simţirea tuturor. Trupul e şi mijloc, dar şi împreună subiect al simţirilor tuturor împreună cu sufletul. Cînd nu folosim trupul pentru lucrarea binelui prin el, ci numai pentru satisfacerea poftelor lui din folosirea lucrurilor, îl facem un slujitor egoist al răului.

[705] Trupul ca unealtă a sufletului cîştigă în lucrările cu care se obişnueşte o dexteritate uimitoate, care nu se poate explica fără lucrarea minţii prin el. Toţi muşchii palmei capătă o flexibilitate conformă cu lucrul ce-l îndeplineşte. Ochiul prinde nuanţe din formele văzute şi din sentimentele spirituale ale persoanelor faţă de ele. Trupul e ecranul trăitor al tuturor imaginilor unite cu revelaţiile spirituale ale sufletului.

pune toată puterea ca să scape de ei. De gîndim bine, aşa sîntem şi noi[706].

520. *I n t r e b a r e: Spune-mi, Părinte, dacă boala poate veni dela Dumnezeu şi de unde se cunoaşte aceasta?*

R ă s p u n s: Poate veni dela Dumnezeu. Cînd cineva simte boala, dar nu şi tulburarea pătimirii, o astfel de boală e dela Dumnezeu şi ea risipeşte războiul[707]. în acest caz e de trebuinţă să se facă un mic pogorămînt pe seama trupului. Dar boala e lucrătoare şi printr-o tulburare a vreunei patimi. Atunci nu trebue făcut nici-un pogorămînt. Căci patima e dela draci şi pogorămîntul o sporeşte. Deci e de folos ca unde e război, trupul să fie asuprit chiar dacă îi vine prin aceasta o boală, ca nu cumva fiind întărit trupul să fie aruncat sufletul în boală. Dar iarăşi dacă e vădit pricina boalei, în înţelesul că trupul s-a îmbolnăvit dintr-o călătorie obositoare, sau din mîncări grele, trebue să se facă cu el pogorămînt. Dar precum se cuvine şi nu peste trebuinţă. Căci altfel se amestecă şi dracii.

521. *I n t r e b a r e: Invață-mă, Stăpîne, dacă bolile ce vin din negrijă şi din neorînduiala vieții, sînt dela fire? Şi din ce pricină sînt trimise omului de Dumnezeu? Şi dacă relele întîmplări ce vin peste cineva (accidentele), vin dintr-o*

Principalul e să ne ținem cu sufletul treji, chiar dacă trupul e, din oboseală, într-o moleşeală.

[707] O boală e dela Dumnezeu cînd omul n-a ajuns în ea printr-o patimă şi nu întreține patima: d. ex. de pe urma lăcomiei de mîncare, a desfrîului, a beției. O astfel de boală nu dă loc războiului, nemulțumirii, revoltei, supărării etc.

îngăduință premergătoare a lui Dumnezeu?

R ă s p u n s: Boalele din negrijă şi din neorînduiala vieții sînt dela fire. Iar cele trimise omului spre îndreptare se trimit pentru neascultare. Deci atîrnă de tine să trăeşti cu negrijă sau cu neorînduială şi să cazi în cele dintîi, pînă ce intri din nou în rînduială; şi să scapi de boalele spre îndreptare prin pocăință. Cît despre relele întîmplări (accidente), şi unele din ele sînt din negrije şi sînt spre folos pentru îndreptare, ca să ne pocăim. Dar e o însuşire a omului duhovnicesc să le poată deosebi.

522. *I n t r e b a r e: Cînd boala e în chip amestecat şi dela fire şi dela draci, spune-mi, Părinte, ce trebue să facă cineva? Dar întîi de toate, roagă-te pentru mine, întru Domnul.*

R ă s p u n s: Cel ce voeşte să biruiască, se sileşte puțin pe sine fie la post, fie la priveghere, fie la orice alt lucru. De pildă, dacă e dator cineva să nu manînce, cum e obiceiul pînă la ora nouă (trei d.a.), dar slăbiciunea îi cere să manînce la ora trei (nouă a.m.), să se silească să nu manînce pînă la ora şase (la amiazi). Şi cu privegherea la fel. Silința aceasta se împotriveşte lucrării dracilor [708]. Iar pogorămîntul e un ajutor dat trupului, în privința

Nevinovăția aceasta e un mijloc de întărire a voinței, sau a spiritului împotriva pornirilor inferioare care stîrnesc slăbiciunile trupului, dar uneori duc şi la alte patimi care îl robesc pe om. Pofta e dintre primele, mînia dintre ultimele. Numai omul întărit prin nevoință, omul liniştit şi generos se poate face locaş al Duhului

dumnezeesc. Numai el e liber pentru relația de iubire adevărată cu Dumnezeu şi cu semenii. Numai acest om e tare şi nu e preocupat din slăbiciune de sine. Demonii slăbesc pe om cu aparența că-l fac să se preocupe de sine, sau cu acest scop.

celorlalte, să se facă la fel. Să-şi petreacă omul zilele lui, făcînd acestea două cu dreaptă socoteală, în frica lui Dumnezeu. Domnul să ajute slăbiciunii noastre în toate. Roagă-te pentru mine.

523. *I n t r e b a r e: Dacă se dedă cineva greu cu mîncarea obişnuită, ce trebue să facă?*

R ă s p u n s: De se dedă greu, îşi poate sili uneori puțin gîndul. Iar de nu poate, să facă puțin pogorămînt. Căci şi această neputință este o boală. Strădueşte-te, frate să nu dai acestea uitării. Şi cred că prin sfintele rugăciuni vei fi ajutat de Dumnezeu şi mîntuit.

524. *I n t r e b a r e: Iartă-mă, stăpîne Avă, Părinții zic să disprețuim trupul, dar iarăşi zic să-l cîrmuim cu dreaptă socoteală. Te rog, fă-mă să înțeleg această deosebire de sfaturi.*

R ă s p u n s: Despre ceeace ai întrebat, Apostolul arată deosebirea celor două, spunînd: „Nu vă faceți din grija trupului o poftă" (Rom. 13, 14). Dar iarăşi acelaş zice: „Nimeni nu şi-a urît trupul său, şi-l hrăneşte şi-l îngrijeşte" (Ef. 5, 29). Cînd deci vezi în lucrare plăcerea, disprețueşte trupul. Dar cînd vezi trupul obosit şi suferind, îngrijeşte-l şi hrăneşte-l cu frica lui Dumnezeu ca să-ți slujească în liturghia duhovnicească.

525. *I n t r e b a r e: Fiindcă ați spus că trebue să în-grijim trupul obosit printr-o dietă deosebită., oare trebue sau nu să-l oprim dela cele vătămătoare?*

R ă s p u n s: Dacă omul se obişnuieşte să se înfrîneze dela mîncările ce-l vătămă, aceasta nu este un păcat. Iar dacă ia tot ce-i vine, disprețuind pentru Dumnezeu vătămarea trupului, mai mare decît aceasta este să nu se lase furat prin uşă, adică prin închipuirea de sine. Dar trebue să se păzească să nu le ia cu patimă. Căci aceasta înseamnă a fi biruit; deci aceasta mai mult îl vătăma decît îl foloseşte. Dar şi sănătatea şi boala sînt dela Dumnezeu care a zis: „Eu voi omorî şi voi face viu, voi lovi şi voi vindeca; şi nu va fi nimeni care să scape din mîinile

Mele" (A doua lege 32, 39). Dumnezeu cînd vrea dărueşte sănătate prin doctor şi cînd vrea, prin cuvînt [709]. Iar prelungirea boalei sau neprelungirea ei ține de preştiința lui Dumnezeu. Cei ce se lasă deci cu desăvîrşire în seama lui Dumnezeu, sînt scăpați de grije. Şi El face cum voeşte şi cum e de folos. Deci fiecare se va folosi (de mîncare) cum poate, mai bine zis după credința ce o are.

526. *I n t r e b a r e: Ce înseamnă „după credința pe care o are"? Lămureşte-mi aceasta.*

R ă s p u n s: Dacă Dumnezeu a sfințit toate şi le-a curățit spre a se împărtăşi cei ce cred de ele, omul trebue să ia cu mulțumire din cele ce se găsesc, nefacînd nici-o deosebire. Fiindcă nu cele sfinte şi curate vătămă, ci numai conştiința şi bănuiala omului, prin socotința că-l vătăma. Căci acela fiind şovăelnic în credința lui, face deosebire între ele şi de aceea sporeşte în el boala. Dacă crede însă în Cel ce a venit şi a vindecat toată boala şi toată neputința în popor, crede că puternic este El să vindece nu numai boalele trupeşti, ci şi pe ale omului dinăuntru. Dacă deosebeşte însă între ele, se fereşte

[709] În cuvîntul lui Dumnezeu, prin care au fost create toate, e dată şi puterea de a face pe om sănătos. Căci mobilizează şi forțele din el prin încrederea ce i-o stîrneşte acest cuvînt. A arătat-o Hristos de multe ori. Cuvîntul produce întîi credința în cel care-l primeşte. Iar credința e o mare putere întăritoare şi transformatoare în om.

de cele vătămătoare, neavînd încredere că le poate suporta. Şi aşa a fost biruit cugetul lui şi s-a dovedit ca neavînd credință tare. De aceea feriți-vă să nu luați ceva cu patimă. Căci aceasta vătăma sufletul şi trupul [710].

527. *I n t r e b a r e: De crede cineva că nu se vătămă, dar simte durerea boalei, ce trebue să cugete, ca să nu cadă în necredință ?*

R ă s p u n s: De mănîncă cu credință, dar stărue durerea, să nu intre la îndoială [711]. Căci Dumnezeu l-a

Conținutul acestei „Scrisori" e complex, greu de lămurit, pentru că Varsanufie uneşte în ea tema boalei trupeşti cu a boalei sau patimei sufleteşti şi de aceea vorbeşte de două feluri de credință, folosindu-se de acelaş cuvînt. Unul prin credință face deosebire între

mîncări care-l pot vătăma trupeşte şi sufleteşte, dar prin aceasta dovedeşte că n-are credinţa tare că Dumnezeu îl poate feri de ambele feluri de vătămări ale lor, sau îl poate vindeca de toată boala trupească, fapt care-l fereşte şi de patima sufletească. Altul crezînd că toate sînt sfinte ca creaturi ale lui Dumnezeu şi că Dumnezeu poate vindeca orice boală şi-l poate feri de orice patimă prin credinţa lui fermă, are siguranţa că Dumnezeu îl va vindeca de orice boală trupească şi sufletească; de aceea se şi foloseşte de orice mîncare fără nici-o patimă, împletirea aceasta între boala trupească şi patima sufletească şi între putinţa de a scăpa prin credinţa tare de amîndouă e o realitate şi Varsanufie e justificat să le prezinte în această împletire. Toate lucrurile, întrucît s-au creat ca daruri ale lui Dumnezeu pentru noi, sînt prin aceasta sfinte şi deci nevătămătoare. Dar cei ce le deosebesc, unesc cu unele din ele o patimă şi prin aceasta le fac vătămătoare. Sf. Maxim Mărturisitorul a spus în „Capete despre dragoste" că lucrurile au un sens pur care e dela Dumnezeu, dar noi legăm de unele sensuri o patimă. Dacă putem desprinde patima de ele, ele nu ne mai sînt vătămătoare. Astfel în aur e un sens pur, dar noi legăm de acest sens lăcomia noastră. Deci în libertatea omului stă putinţa folosirii curate sau întinării lucrurilor. Trebue să ne curăţim noi înşine de patimă, ca să putem vedea şi lăsat în pătimirea aceasta ştiind că durerea aceasta îl izbăveşte pe el de multe patimi. El îşi va aduce atunci aminte de cuvîntul Apostolului care zice: „Cînd sînt slab, atunci sînt tare" (II Cor. 12, 10). Şi să nu creadă că aceasta îi vine din mîncările ce i se par că-l vătămă, ci din îngăduinţa lui Dumnezeu. Căci chiar dacă s-ar împărtăşi de cele socotite bune şi folositoare, ele nu-i pot folosi la nimic fără voinţa şi lucrarea lui Dumnezeu .

528. *I n t r e b a r e: Dacă e nevoe de credinţă, dece a spus Ava Isaia că „de e adusă în trapeză vre-o mîncare ce te vătămă, sileşte-te să o mănînci" (Abbe Isaie, Recueil* 5, 7; *p.* 27). *Deci chiar fiind prezentă credinţa,*

713

mîncarea e vătămătoare .

folosi lucrurile în curăţia lor. Omul le murdăreşte pe toate pentru că le vede despărţite de Dumnezeu. Dacă ne refacem legătura noastră cu Dumnezeu, văzîndu-le şi pe ele unite cu Dumnezeu, le readucem la sfinţenia lor.

[711] Să nu spună că a folosit o mîncare vătămătoare şi nu una nevătămătoare.

[712] Ceeace ştim e încadrat în taina generală a întregi creaţii, iar prin aceasta ia rîduiala lui Dumnezeu cel atotputernic şi veşnic. Dacă nu se revarsă din aceasta putere în împlinirea lucrării parţiale recomandate de doctor, pe măsura cunoştinţei lui care se mărgineşte la o sumă de lucrări parţiale, nu sîntem vindecaţi prin ea. Iar puterile dela Dumnezeu se dau omului care e deschis lor prin credinţă. Asemenea revărsări de putere se fac prin şi deci şi din spiritul nostru. Dacă creştem nişte animale dîndu-le numai hrana ce conţine vitaminele considerate necesare de ştiinţă, dar nu le şi mîngîem, nu le şi iubim, vedem că nu le merge bine ci slăbesc, ba chiar se îmbolnăvesc.

[713] Omul cu învăţătură ştie că o mîncare e vătămătoare mai mult decît cei simpli. De aceea Ava Isaia mănîncă din ea, deşi ştie că e vătămătoare, ca să-şi taie prin credinţă înclinarea de a nu mînca din ea.

R ă s p u n s: Cei ce dispreţuesc leacurile şi mîncările au ajuns la măsura credinţei, dar nu a desăvîrşirii.

530. *I n t r e b a r e: Dacă n-are cineva o astfel de credinţă, oare trebue căutate mîncări care folosesc la boală? Sau numai să se ferească de cele ce-l vătămă? Sau dacă se nimereşte ceva care nici nu vătăma, nici nu prea foloseşte, trebue să mănînce fără teamă?*

R ă s p u n s: Trebue să se ferească numai de cele ce vătămă. Iar dacă se nimereşte ceva ce nici nu vătăma, nici nu foloseşte, să nu mănînce pînă la săturare, ci puţin. Căci cel ce mănîncă pînă la săturare, chiar dacă e ceva din ceeace foloseşte, se vătămă.

531. *I n t r e b a r e: Dacă se nimeresc două feluri de mîncare, unul mai ieftin şi altul mai scump, oare trebue să şi-l aleagă pe cel mai ieftin ? Iar dacă cel mai ieftin e mai plăcut, pe care trebue să-l folosească?*

R ă s p u n s: De se nimeresc două feluri de mîncare la fel de costisitoare, ia din amîndouă cîte puţin. Iar de nu sînt

deopotrivă, să folosească pe cel mai ieftin. Iar dacă acesta e mai plăcut are la îndemînă şi pe cel mai scump, să ia din acesta. Iar dacă felul mai ieftin nu este de față şi cel scump e mai plăcut, să se folosească de el, dar luptîndu-se să se ferească de plăcerea ce i-o pricinueşte, luînd din el mai puțin. Pentru ce? Oare nu e de trebuință la boală adeseori ceeace e foarte neplăcut? Şi nu se sileşte omul să-l întrebuințeze pentru a se face sănătos? Tot aşa dacă lucrul e foarte plăcut, dar e de trebuință să fie folosit, trebue folosit. Dar omul trebue să ia numai seama, cum am spus, să nu se lase biruit de plăcere. Şi chiar întîmplîndu-se aceasta, după ce a trecut peste faptă, să se ocărască pe sine.

532. *I n t r e b a r e: Ați spus că nu e oprit de a se folosi cineva de doctor în numele lui Dumnezeu. Dar iarăşi că e mai bine să se lase totul cu credință şi cu smerenie în seama lui Dumnezeu, însă gîndul îmi spune: „Dacă ți se întîmplă vreo boală trupească, trebue să o arăți doctorului. Căci nu ai ajuns la măsura de a te vindeca fără leacuri". Dar, pe de altă parte, gîndul îmi spune să nu mă folosesc de acestea, ci mai degrabă de sfințenia sfinților şi să mă mulțumesc numai cu ea. Spune-mi, milostive Părinte, pe care din acestea două să o folosesc?* [714]

R ă s p u n s: Frate, te văd îngrijindu-te mult de tămăduirea bolilor trupeşti. Eu cred că Părinții nu-şi fac atîta grije de acestea. De aceea socotesc că gîndul al doilea e mai bun decît cel dintîi. Căci în el este şi credința desăvîrşită în Dumnezeu. Iar celălalt are în el necredința. Cel de al doilea are în el răbdarea, care face pe om probat. Iar cel probat naşte nădejdea care nu ruşinează. Iar în celălalt gînd e lipsa de curaj, sora fricii, în care locueşte puținătatea credinții, maica îndoielii, care înstrăinează de Dumnezeu şi duce pe oameni la pieire. Aceasta face pe oameni prieteni ai lui Dumnezeu, celălalt duşmani. Acesta ne duce în Împărăția cerurilor, celălalt în gheena. Acesta înalță capul şi dă îndrăzneală către

Stăpînul nostru Dumnezeu . Celălalt face capul să se plece şi

[714] Întrebătorul se dovedeşte şi el un mare analist al mişcărilor celor mai subtile ale gîndurilor contradictorii. Şi nu se ruşinează să şi le dea pe față. Avem în întrebările lui un model de spovedanie al omului ajuns totodată la un înalt nivel al luptei pentru sfințenie.

face pe om fără îndrăznire către Dumnezeu. Acesta adună mintea ca să arunce toată grija ei la Dumnezeu (I Petru 5, 7). Celălalt aruncă inima în robie şi în alte îndeletniciri rele. Acesta foloseşte tot ce face spre zidire, celălalt spre slăbirea celor ce-l aleg. Acesta e plin de înţelepciune, pentru că crede că Cel ce priveşte patimile cele ascunse poate să vindece şi patima sa; celălalt se umple de nebunie, fie că se vindecă, fie că nu. Acesta este într-o stare de pace şi învaţă pe alţii să nu lîncezească. Celălalt e tulburat. Unul împinge pe oameni să umble prin ţări şi cetăţi, al doilea îl izbăveşte de toate. Unul aruncă în inimă întristarea, făcînd-o să se topească; al doilea, mulţumirea care-i mijloceşte cu folos mîntuirea oamenilor la Marele Doctor, care poartă pătimirile noastre (Is. 53, 4) [716].

Eu, prea iubite frate, în lîncezeala mea de odinioară, nu m-am arătat vreunui doctor, nici nu mi-am pus vre-un leac pe rană, nu din virtute, ci din lene, ferindu-mă să umblu prin sate şi oraşe şi să îngreunez pe cineva şi să-l fac să se îngrijească de mine, nevrednicul, temîndu-mă de răspunsul ce voi avea să-l dau în ceasul pe care-l aşteptăm, vrăjmaşilor mei. Fericit este cel ce poate să rabde, căci se face părtaş răbdării sfîntului Iov.

Mă gîndesc că sînt şi multe femei, care au stăruit răbdînd durerile lor trupeşti, lăsînd totul în seama lui Dumnenezeu, încît mă ruşinez să-mi spun bărbat cu numele. Cea care suferă de curgerea sîngelui, părăsindu-şi gîndirea ei dinainte, după ce a văzut că doctorii trupeşti nu i-au putut folosi nimic, măcar că cheltuise cu ei tot ce avea, şi-a însuşit o altă gîndire, şi a alergat la Marele şi Duhovnicescul Doctor ceresc, care tămădueşte şi sufletele şi trupurile. Şi boala a fugit dela ea speriată de poruncă (Mt. 9, 20-22). Iar Cananeeanca a lăsat pe oamenii lumii, pe vrăjitori, pe ghicitori, văzînd deşertăciunea meşteşugului lor, şi a venit la Stăpînul, strigînd: „Milueşte-mă, Fiul lui David" (Mt. 15, 21); şi dela o margine a pămîntului la alta s-a vestit tuturor ceeace i-a făcut ei Doctorul de oameni

[715] Există o înălţare a capului în semn de nădejde şi de rugăciune, nu de mîndrie. E o îndrăznire către Dumnezeu ca semn de încredere în El. Contrar acestei înălţări există o plăcere a capului în sensul plecării fataliste sub legile naturii, ale patimilor, a supunerii sub oameni şi a lipsei de nădejde.

[716] Dacă Hristos a suferit pe cruce, din iubire pentru noi, El care rămîne plin de aceiaş milă, nu poate să nu sufere în continuare pentru noi. E singurul mod prin care poţi uşura durerile altora, cu deosebire pe acela care sînt unite cu voinţa lor de a nu rămînea în patimile lor. De aceea Hristos este adevăratul Doctor al nostru.

iubitor. Las pe celelalte şi mă opresc la acestea două, gîndindu-mă că doar, doar voi putea ajunge şi eu cîndva la credinţa lor, ca să mă învrednicesc de fericire. Căci îmi ajung aceste două femei ca să mă dea de ruşine şi nu e nevoe să mai aduc vorba de credinţa şi de smerenia sutaşului, care nu numai că a lăsat pe doctori şi pe alţii şi a venit la Stăpînul, ci s-a şi socotit pe sine nevrednic să-L ducă pe El în casa sa, ci I-a spus cu credinţă: „Spune numai cu cuvîntul şi se va tămădui sluga mea" (Mt. 8, 8). Marea lui credinţă a fost lăudată chiar de Mîntuitorul. Iar acestea le spun ca să mă ruşinez pe mine însumi. Căci nu am dorinţă, nu rîvnesc, nu mă străduesc, nu cad la picioarele Domnului şi nu mă gîndesc, netrebnicul de mine, la clipa cînd mă va ajunge osînda, cînd fără de veste îmi va veni chemarea, cînd va veni îngerul înfricoşător ca să ia ticălosul meu suflet, cînd se va închide uşa şi voi rămînea strigînd cu cele cinci fecioare şi nimenea nu mă va auzi [717] (Mt. 25, 10 - 11). Că acestea mă muscă încă de acum,

Dacă e o mare mîngîere să te audă cineva că eşti în suferinţă şi să e vădit. Şi că sînt biruit de lîncezeală şi de trîndăvie, nu e un lucru ascuns. Deci ce voi face? Voi desnădăjdui? Să [718] nu fie ! Căci aceasta e un păcat de moarte. Plînge-mă, frate, şi varsă cu amărăciune lacrimi peste mine, ca peste un cadavru şi ca peste un mormînt rău mirositor. Căci ştiu că mult folosesc ele [719], cum ne-a învăţat învăţătura plînsului lui Petru [720]. Şi roagă-te pentru mine, care ţi le spun acestea, dar nu fac nici-un bine. Ca să se milostivească şi de mine Doctorul cel bun şi să-mi vindece boalele sufletului şi ale trupului. Lui fie slava în veci. Amin.

533. *I n t r e b a r e: Iată mă predau lui Dumnezeu şi în mîinile tale. Ai grije de mine, milostive Părinte, pentru Domnul.*

R ă s p u n s: Frate, de crezi aşa, nu vei fi părăsit de Hristos, care a spus păcătoasei: „Credinţa ta te-a mîntuit" (Lc. 8, 48). Lasă deci totul în seama lui Dumnezeu. Că El are grije de noi. Lui fie slava în veci. Amin.

compătimească cu tine, cea mai mare nefericire e să nu te audă, să nu vrea să te audă şi să nu compătimească cu tine nimeni. Acesta e iadul fără nici-o lumină. I-ai dispreţuit pe toţi, eşti uitat de toţi. Te-ai obişnuit să nu mai ai încredere în nimeni, ţi se închide poarta comuniunii de către toţi, pentru că tu însuţi ţi-ai închis-o pe a ta şi nu mai eşti în stare să ţi-o deschizi. S-a înţepenit în starea încuiată. Ai pierdut cheile.

[718] Ce greu este să scapi de trîndăvia spirituală ! Cît efort statornic e necesar!

[719] Împreună pătimire a altuia cu mine, numai durerea altuia pentru mine mă poate înviora, mă poate readuce la viaţă din moartea trîndăviei şi a nepăsării

[720] Durerea altuia pentru mine mă poate trezi şi pe mine la durerea pentru ticăloşia mea, aşa cum Petru a fost adus la plîns cînd a văzut că Hristos va primi moartea pentru el şi pentru toţi.

534. *I n t r e b a r e: Un frate a întrebat pe acelaş Bătrîn, zicînd: Dacă suferă cineva de o boală care are nevoe de operaţie, trebue să se lase operat? Şi trebue să o facă aceasta cu sfatul Părinţilor?*

R ă s p u n s: Cel ce suferă de orice boală trebue să întrebe despre ea pe vreunul dintre Părinţi şi să facă toate după sfatul lui. Căci uneori se întîmplă ca un Bătrîn să aibă o harismă, care să-i aducă, fără să se bage de seamă, tămăduirea. Şi nu e nevoe totdeauna de doctori trupeşti.

535. *I n t r e b a r e : De mi se pare un lucru bun să mă înfrînez, sau să mă nevoesc întru liniştire, sau să fac un bine cuiva, oare trebue s-o fac aceasta dela mine însumi, sau s-o fac cu sfatul Părinţilor?*

R ă s p u n s: A nu lua sfatul Părinţilor pentru o lucrare care pare bună, conduce cele dela sfîrşit ale lui la rău. Şi prin aceasta se calcă porunca ce zice: „Fiule, toate fă-le cu sfat" (Prov. 24, 72) şi: „întreabă pe părintele tău şi te va învăţa; pe bătrînii tăi şi-ţi vor spune" (A doua lege 32, 7). Nicăeri nu vei afla Scriptura poruncind cuiva să facă ceva dela sine. Căci a nu cere sfat, e mîndrie. Şi unul ca acesta este duşman al lui Dumnezeu. Iar „Dumnezeu celor mîndri le stă împotrivă, iar

celor smeriţi le dă har". (Prov. 3, 34) Şi cine altul e smerit decît cel ce-şi pleacă grumazul înaintea bătrînilor şi cere sfatul lor în frica lui Dumnezeu[721]?

E uşor să spui că te pleci în faţa lui Dumnezeu, dar nu a oamenilor. Spunînd că faci ceeace spune Dumnezeu, faci în fond ceeace ţi se pare ţie că-ţi spune Dumnezeu. Acesta e păcatul protestantismului. Apoi deşi credinciosul protestant spune ca se smereşte, socotind că tot binele ce-l face omul vine exclusiv dela Dumnezeu, în aceasta e mai de grabă un predestinaţionism, în care nu se cere omului nimic, căci se neagă orice libertate a lui de a face

536. *I n t r e b a r e: Dacă cineva e bănuit ca eretic, dar mărturiseşte dreapta credinţă, oare trebue crezut, sau nu?*

R ă s p u n s: Părinţii n-au cerut decît dreapta mărturisire a credinţei. Dacă deci cineva se arată hulind cu adevărat pe Hristos cu gura lui, trăind în afara Lui, acesta trebue ocolit şi nu trebue să te apropii de el. Dar trebue să privim şi inima lui. Căci tot cel ce nu păzeşte poruncile lui Hristos este eretic. Şi dacă omul nu crede în inima lui, cuvintele nu-i folosesc la nimic[722].

537. *I n t r e b a r e: Dacă un Avă oarecare se află susţinînd o erezie, oare un frate trebue să plece dela el ?*[723]

răul, cînd Dumnezeu l-a ales să facă binele prin el. Omul nu se poate nici măcar smeri. Adevărata smerenie stă în „a-ţi tăia voia", pe care Dumnezeu ţi-o lasă. Şi în a ţi-o tăia nu cu părerea că ţi-o tai în faţa lui Dumnezeu cel nevăzut, fără să fii sigur de aceasta, ci în faţa celui ce-ţi dă un sfat în numele Domnului. Numai atunci o tai în mod real. Şi o tai din conştiinţa că o faci în faţa lui Dumnezeu, de a cărui prezenţă îţi stă mărturie şi un altul, ajutîndu-te să arăţi în mod obiectiv tăierea voii tale. Dumnezeu nu vrea să se lase evaporată prezenţa Sa în subiectivitatea ta, ci vrea să-şi facă simţită în mod obiectiv prezenţa şi voia Sa prin altul, care are conştiinţa întărită de comunitatea bisericeasca, începută prin Apostoli, că-ţi vorbeşte în numele Domnului.

[722] Cine are credinţa în Hristos ca o teorie şi nu trage din ea nici-o concluzie pentru viaţa lui, deci are o credinţă lipsită de spiritualitate de viaţă duhovniceasca, are o credinţă lipsită de miezul ei viu, roditor, deci e tot un eretic după Varsanufie, mai mult compromiţînd credinţa decît slujind-o şi apărînd-o.

[723] E vorba de un bătrîn căruia îi slujeşte un frate.

R ă s p u n s: Dacă se dovedeşte sigur că susține o erezie, trebue să plece dela el. Dacă e numai o bănuială, nu trebue să plece, nici să pornească o cercetare în privința lui. Căci cele ascunse sînt cunoscute numai lui Dumnezeu, iar rele arătate, oamenilor.

538. *I n t r e b a r e: Dacă Ava crede drept, dar se aşteaptă să se stîrnească în locul acela vreo erezie şi se naşte frica să nu se calce dreapta credință iar Ava nu voeşte să se mute şi deaceea fratele, cunoscîndu-şi slăbiciunea* sa, *voeşte să plece în alt loc, oare face bine*

R ă s p u n s: Înainte de a se arăta că erezia se impune cu sila, nu trebue să plece cineva, ca nu cumva să se plinească cu el cuvîntul: „Fuge necredinciosul, negonindu-l nimenea" (Prov. 28, 1). Iar de se va arăta că se impune, trebue să o facă aceasta cu sfatul Părinților duhovniceşti, în frica lui Dumnezeu.

539. *I n t r e b a r e: Ce e de făcut cînd în acel loc nu sînt niscai bătrîni în care fratele să se poată încrede că pot deosebi lucrurile ? Oare trebue să plece pentru primejdia ereziei şi să se ducă în altă parte, unde se găsesc bătrîni care să poată deosebi şi acolo să-i întrebe pe ei despre aceasta ?*

R ă s p u n s: Da, trebue să o facă aceasta şi să împlinească cele spuse de ei.

[724] În mînăstirile din Palestina din acea vreme se iveau certuri origeniste şi uneori în cîte o mînăstire origenismul cucerea majoritatea.

540. *I n t r e b a r e: De mă însoțeşte vreunul dintre Părinți şi se sfădeşte cu mine să poarte povara mea, ceeace nu se cuvine şi nu zideşte pe cei ce privesc, pentru că el e mai mare ca mine, ce să fac ?*

R ă s p u n s: Pune-i metanie cu smerenie, cerîndu-i să o porți tu. Dacă nu primeşte, pune-i a doua oară metanie, zicînd: „Iartă-mă pentru Domnul, dar nu mai putem merge împreună. Căci se dă sminteală celor ce privesc". Şi dacă se sfădeşte şi după aceea, nu mai stărui, căci e un joc al diavolului.

541. *I n t r e b a r e: Oare nu e de folos să tai sfada şi să-l las pe el să o poarte, chiar dacă aceasta pricinueşte sminteală privitorilor ? Căci se pare că aci sfada e mai rea decît a lăsa să o poarte. Şi între două rele, poate trebue ales cel mai mic.*

R ă s p u n s: Sfada ce continuă după metanie se arată că e dela diavolul. Şi nu trebue să se urmeze cu ea. Căci Părinții spun că cele de prisos sînt dela draci (Pateric, Pimen 129).

542. *I n t r e b a r e: Un frate a întrebat pe marele Bătrîn, dacă este de folos să-l însoțească (să viețuiască în retragere) ?*

R ă s p u n s: Cel ce voeşte să păşească pe calea lui Dumnezeu, să nu-şi ceară lui cinste. Căci calea lui Dumnezeu ce este oare, dacă nu să-şi arunce în toate voia înapoia sa şi să se socotească pe sine ca cel din urmă

dintre toți şi ca cel mai mic decît toți?[725]. Numai unul ca

Cel ce se socoteşte cel mai mic între cei ce se socotesc mari, e mare în comunicare cu ființa nepieritoare şi cu adevărat existentă a

acesta poate păşi pe calea aceasta. Căci cel ce nu-şi taie voia sa şi nu-şi pune nădejdea sa în Domnul, nu poate. Cu acela se împlineşte cuvîntul Evangheliei: „Căutați şi veți afla, bateți şi vi se va deschide" (Mt. 7, 7). Acesta este viața şi mîntuirea, pe care trebue să rîvnească să o dobîndească. Căci altă cale afară de aceasta nu este. Frate, nu te lăsa batjocorit.

543. *I n t r e b a r e: Ce să fac, Părinte, că mă necăjesc războaele şi se sttrîng împotriva mea ? Şi spune-mi care e semnul că am nădejde în Dumnezeu şi semnul iertării păcatelor ? Şi cum trebue să se şadă în chilie potrivit voii lui Dumnezeu ?*

R ă s p u n s: Frate, vremea războaelor e vreme de lucrare. Nu slăbi, ci lucrează, luptă-te. Cînd te înghesue războiul, înghesue-l şi tu, strigînd: „Doamne Iisuse Hristoase, vezi neputința şi necazul meu, ajută-mă şi mă scapă de cei ce mă prigonesc, că la Tine am alergat !" Şi roagă-te să iei putere să slujeşti lui Dumnezeu întru inimă curată.

Semnul că are cineva nădejde în Dumnezeu este să se scuture de tot gîndul şi grija trupului (II Cor. 7, 1) şi să nu-şi închipue că are peste tot ceva de al veacului acestuia, căci altfel şi-ar avea nădejdea în aceasta şi nu în Dumnezeu [726]. Iar semnul iertării păcatelor îl are cineva în aceea că le urăşte şi nu le mai face. Căci cîtă vreme mai cugetă la ele şi inima lui are

lui Dumnezeu (o dy-rZ ep-rZ wy). Cel ce nu caută băşica de săpun a cinstei trecătoare, e îmbrăcat în cinstea strălucirii dumnezeeşti netrecătoare. Acela înaintează pe calea spre Dumnezeu, singura subzistenţă adevărată. Acela îşi taie voia robită de aparenţa de realitate a unor fumuri.

[726] Îţi pui nădejdea în ceeace socoteşti că vei avea pentru totdeauna. Dar în ce poţi nădăjdui pentru veci din lumea aceasta? Căci orice ai avea în lumea aceasta, are un sfîrşit mai curînd sau mai tîrziu. Pe

plăcere de ele, e semn

că încă nu i s-au iertat, ci e ţinut încă în ele [727].

Iar a şedea în chilie potrivit cu voia lui Dumnezeu înseamnă a se osîndi pe sine cît poate cu inima cînd vede ceva frumos în chilia lui, sau o pricină de odihnă trupească, zicînd: „Vai mie, păcătosului, că văd în jurul meu uşurări care mă osîndesc, fiind nevrednic de ele, iar alţii care sînt vrednici, sînt necăjiţi, călătorind şi neaflînd

odihnă trupească [728]. Doamne Iisuse Hristoase, iartă-mă şi pentru aceasta, pentru numele Tău chemat peste; noi". Domnul să te întărească pe tine şi să-ţi dea putere, fiule, ca să înaintezi şi să ajungi la măsura desăvîrşită.

544. *Un frate a întrebat pe celălalt Bătrîn, Ioan: Părinte, roagă-te pentru mine, pentru Domnul. Şi spune-mi dacă e bine să cerem de multe ori Părinților să se roage pentru noi, chiar dacă ne-au asigurat că o fac aceasta ? Oare nu părem că-i*

nimeni şi pe nimic din lume nu te poți răzima pentru totdeauna. Ci totul e în surpare continuă.

[727] Ți s-au iertat păcatele cînd ai cerut cu adevărat iertare pentru ele. Şi ai cerut iertare cu adevărat cînd nu-ți mai place să trăeşti în ele şi deci să le săvîrşeşti în continuare. Dacă-ți place să le mai faci, înseamnă că sînt încă întipărite în ființa ta, că n-au fost şterse de acolo, pentru că n-ai voit cu putere să ceri să ți se şteargă cu adevărat. Nu ți se iartă un păcat de care continui să fii lipit. Omul nu e spălat ca un obiect, ci ca un subiect, care se spală şi el cu apa ce-i curge de sus, care vrea şi el să i se înmoae inima ce se înmoae de mila ce i-o arată Dumnezeu.

[728] Cel ce are o chilie liniştită şi în ea odihna de grijile trupeşti trebue să se osîndească dacă nu se linişteşte, întrucît deşi are toate condițiile, nu le foloseşte pentru sporirea în unirea cu Dumnezeu prin rugăciune, dovedindu-se nevrednic de acele condiții, în vreme ce alții care le-ar folosi mai mult, fiind mai vrednici de ele, nu se bucură de ele. Aceasta înseamnă a folosi odihna şederii în chilie potrivit cu voia lui Dumnezeu. Să nu se mulțumească cel din chilie numai cu odihna trupească.

ispitim prin aceasta ?

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, ți-am scris de multe ori despre rugăciune, că în virtutea poruncii lui Dunmezeu sîntem datori să ne rugăm unii pentru alții. Mai ales cînd ni se cere aceasta, sîntem mai mult decît îndatorați să o facem. Deci nu putem să nu punem toată puterea noastră

în aceasta[729]. Iar a cere rugăciunile Părinților noştri, e de mare folos. Căci zice: „Rugați-vă unii pentru alții" (Iac. 5, 16). Şi iarăşi: „Nu au trebuință cei sănătoşi de doctor, ci cei bolnavi" (Lc. 5, 31). Şi nu trebue să uităm să ne aducem aminte de îndrăzneala văduvei față de judecătorul nedrept (Lc. 18, l-8). Şi dacă Tatăl nostru cel ceresc cunoaşte cele de care avem trebuință înainte de a le cere dela El, pentru ce n-a zis: „Nu le cereți, căci ştiu ce voiți înainte de a Mi le cere?" Ci El însuşi a zis:

„Cereți şi veți lua" (Io. 16, 24)[730]. Deci bine este să

Dumnezeu vrea să ne rugam unii pentru alții. Căci prin aceasta nedispreţuind pe Dumnezeu ca izvor a tot darul, ne arătăm totodată şi iubirea unuia pentru altul, aşa cum vrea Dumnezeu. Căci nu trebue ca eu să râmîn indiferent la mîntuirea celorlalţi, interesîndu-mă numai de a mea, aşa cum nu trebue să mă îngrijesc numai de pîinea mea, iar mizeria celorlalţi, să nu mă intereseze. Dar cu mult mai mult trebue să mă intereseze viaţa lor veşnică decît cea trecătoare. De aceea e de trebuinţă să şi cerem rugăciunea altora, nu numai să le-o acordăm pe a noastră. Căci prin aceasta arătăm şi smerenia noastră şi faptul că avem nevoe de iubirea lor. În aceasta arătăm şi lui Dumnezeu că şi noi avem nevoe de iubirea altora, precum şi ei au nevoe de a noastră. Aşa ne-a făcut Dumnezeu: să ne iubim unii pe alţii, văzînd în noi nevoia să iubim şi să fim iubiţi. De aceea cu mult mai mult trebue să ne rugăm pentru alţii cînd aceia ne-o cer. Ne-am dovedi mai nesimţitori cînd alţii ne cer iubirea, iar noi nu le-o dăm, decît cînd, socotind că alţii n-au nevoe de iubirea noastră, ne-am putea justifica dacă nu le-am arăta-o.

[730] Tatăl ceresc cunoaşte cele de care avem trebuinţă înainte de a le cere. Totuşi voeşte să le cerem şi nu ni le dă dacă nu le cerem. Pentru cerem, ca să primim după făgăduinţa Lui. Iar cerînd rugăciunea Avei, zi aşa: ,,Ava, mă simt rău, roagă-te pentru mine, căci ştiu că am nevoe de ajutorul lui Dumnezeu". Şi Dumnezeu îşi va face milă cu tine precum voeşte. Căci a lui este iubirea de oameni şi a Lui slava în veci. Amin. [730b].

545. *I n t r e b a r e: Dacă mîncînd cineva la masă, îşi împlineşte mai repede trebuinţa lui, e bine să ceară Avei să se scoale, sau să rămînă pînă se scoală toţi ? E bine să se împărtăşească din toate mîncările, sau nu ? Cum e mai bine ?*

R ă s p u n s: Dacă şezînd cineva la masă, simte că şi-a împlinit trebuinţa şi nu poate să mai şadă fără să mănînce, să ceară să se scoale. Dar a şedea şi a nu mînca e mai bine. Iar a-şi împărţi cineva pîinea cu toate felurile, e mai bine decît a nu face aşa.

546. *I n t r e b a r e: Doi fraţi care voiau să se înfrîneze, l-au întrebat pe Ava dacă le îngădue să se scoale înaintea fraţilor de la masă, căci dacă mai şed nu-şi pot stăpîni stomacul. Şi Ava îngăduindu-le să se scoale, unii i-au judecat şi i-au defăimat, neînţelegînd*

că trebue să venim şi noi la conştiinţa că avem trebuinţă de ele, şi să ne dăm seama că numai dela El le putem primi. El vrea o legătură afectuoasă cu noi în care trebue să fim şi noi parteneri activi, în zadar îmi îmbie cineva iubirea lui, dacă nu simt şi eu trebuinţa ei şi nu

umblu după ea. Numai prin aceasta nu vin la adevărata viaţă. 730b E bine să strîmtorăm continuu pe alţii cu rugăciunea noastră. Căci în aceasta arătăm marea nevoe ce o avem de ei şi întărim mila lor faţă de noi. Ne strîngem prin aceasta cu inima lîngă ei, îi facem s-o simtă ca să bată şi inima lor pentru noi. Numai o inimă simţitoare poate trezi simţirea altei inimi, sau poate atrage atenţia asupra ei.

folosul din această faptă. De aceea au trimis să-l întrebe pe acelaşi Bătrîn despre aceasta.

R ă s p u n s: Acei fraţi, ca nişte lucrători şi îngrijitori ai sufletului lor, fac aceasta luptîndu-se pentru înfrînare, ca nu cumva şezînd, să mai jinduiască a se împărtăşi de mîncările din faţa lor. Căci e propriu numai celor desăvîrşiţi să mai rămînă la masă şi să nu fie biruiţi de stomac. Voi însă sînteţi deşerţi la minte, pentru că n-aţi luat seama la cuvîntul Părinţilor, care spune: „Să nu spui, pentru ce aceasta ? Ci ia seama mai degrabă la tine însuţi". Părinţii ne îndeamnă iarăşi să nu bîrfim pe cineva, ci să împlinim cuvîntul proorocesc: „Să nu grăiască gura mea despre faptele oamenilor" (Ps. 16, 4). Dar voi aţi căzut sub osînda care zice: „Omul rău din visteria lui scoate cele rele" (Mt. 12, 35). Pentru ce nu v-aţi gîndit mai degrabă la cele bune ale acestor fraţi, care sînt spre zidire, zicînd: „Noi sîntem nepăsători şi aceşti fraţi ai noştri se înfrînează", aşa cum aceşti fraţi care s-au sculat au gîndit cele bune despre voi, zicînd: „Vai nouă, că ne sculăm din slăbiciune, iar fraţii noştri, chiar dacă mănîncă mai mult decît noi, nu se vatămă ? Căci ei fac toate cu dreaptă socoteală. Prin aceasta ei fug de ameninţarea osîndei care zice: „Nu judecaţi ca sa nu fiţi judecaţi" (Mt. 7 ,1). Iar voi cădeţi în ea, căci judecaţi pe fraţii voştri care sînt mai presus de voi, călcînd cuvîntul Apostolului care zice: „Cel ce mănîncă să nu dispreţuiască pe cel ce nu mănîncă" (Rom. 14, 3). Voi care mîncaţi mai mult decît ei, făcîndu-vă mai datornici decît ei, ar trebui pe de o parte sa vă întristaţi mai mult ca unii ce sînteţi biruiţi de stomac, pe de alta să mulţumiţi mai mult lui Dumnezeu pentru mîncare. Şi aşa Dumnezeu vă poate elibera prin mulţumirea ce I-o aduceţi de războiul pîntecelui şi de osîndirea fraţilor. Iar de voiţi să înţelegeţi, lucrurile înseşi conduc la dreapta socoteală, ajutînd să se deosebească binele de rău [31], după cuvîntul Apostolului care zice: „Toate cercaţi-le, dar alegeţi binele" (I Tes. 5, 21). Dar cercarea avînd să o facă Ava, lucrul hotărît de el trebue primit fără nici-o împotrivire.

547. *Un frate a întrebat pe marele Bătrîn zicind: Am cărţi dogmatice şi citindu-le îmi simt mintea mutată dela*

gîndurile pătimaşe la gîndirea celor cuprinse în ele. Dar uneori gîndul mă ceartă., zicînd: „Nu trebue să citeşti astfel de cărţi, căci eşti nepriceput şi lipsit de curăţie"

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Nu am voit să mă ocup cu acestea, pentru că ele ridică mintea la cele înalte, ci cu „Cuvintele Bătrînilor" (cu Patericul), pentru că ele smeresc mintea. Dar nu o spun aceasta pentru că nu le cinstesc, ci ca să te sfătuesc. Căci este mîncare si este desfătare[732].

548. *Un frate străin îmbolnăvindu-se, a venit să se caute de sănătate în mînăstire*[733]. *Şi dîndu-i-se să*

Lucrurile înseşi conduc la un fel de unire a oamenilor între ei şi cu Dumnezeu, cum conduc prin aceasta şi la deosebirea binelui de rău. Aşa cel ce mănîncă mai mult, dacă mulţumeşte lui Dumnezeu se răscumpără de lăcomie şi se face mai înţelegător faţă de cei ce s-au sculat mai repede dela masă, luînd în seamă înfrînarea la care s-au supus. Dar aceasta se întîmplă numai dacă oamenii sînt cu înţelegere unii faţă de alţii.

[732] Nu voesc să umblu cu mintea prin cele înalte. Căci nu mă simt vrednic. Cîştig mai mult smerindu-rnă. Citirea cuvintelor psalmilor e o hrană mai necesară sufletului, ca să mă curăţ de patimi. Citirea cărţilor dogmatice e o desfătare, însă nu o hrană necesară.

[733] Se vede că în mînăstire era o bolniţă, cum vedem şi din „învăţăturile Avei Dorotei" (Filoc. rom. IX).

locuiască în chilia unui frate, acesta nu s-a bucurat să-l primească. Şi aflînd Bătrînul, i-a spus lui acestea:

R ă s p u n s: Cercetează-ţi gîndul, frate, şi dă-ţi seama: Dacă ar fi fost fratele tău după trup, nu l-ai fi primit şi îngrijit mai bine decît lumina ochiului? Deci vezi că eşti stăpînit de gînduri trupeşti. Doar ţi s-a dat să primeşti pe fratele tău duhovnicesc. Căci toţi sîntem una în Hristos. Ia aminte deci la tine, frate, în frica lui Dumnezeu.

Auzind fratele acestea, s-a pocăit foarte şi folosindu-se de învăţătură, i-a spus Bătrînului: „Iartă-mă, Avă, şi te roagă pentru mine. îl primesc pe fratele meu cu mare bucurie.

549. *Un frate, care fusese ucenic al aceluiaş Bătrîn înainte de a se fi retras acesta ca să se liniştească în mînăstire, a plecat în străinătate. Şi întorcîndu-se, dispreţuia pe un frate evlavios pentru simplitatea şi neînsemnătatea lui. Dar stăruia*

să ceară Bătrînului să-i fie călăuzitor ca mai înainte, zicînd: Dumnezeu m-a adus iarăşi la sfințenia ta.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Zice Apostolul: „Împărația lui Dumnezeu nu stă în cuvînt" (I Cor. 4, 20). Iar Ava Macarie a spus: „Pe cel ce crede drept şi lucrează bine credincios, Iisus nu-l predă patimilor şi în mîinile dracilor". Iar Domnul a spus că „în zilele lui Ilie multe văduve erau în Israil şi la niciuna n-a fost trimis decît la cea din Sarepta Sidonului" (care era păgînă). (Lc. 4, 2526). Şi iarăşi a spus: „În zilele lui Elisei mulți leproşi erau în Izrail şi nici unul dintre ei n-a fost curățit decît Neeman Sirianul" (Lc. 4, 25 - 27), măcar că era de alt neam. Aceasta, pentru că a crezut. Am socotit că ducîndu-te în străinătate, ai părăsit obişnuința de a te îndreptăți (de a te justifica) şi ai cîştigat smerenia[733] [b]. Dar precum văd din gîndurile tale, eşti acelaş, ba şi mai rău. Iar dacă Dumnezeu a ales pe cele nebune, pe cele slabe şi pe cele nebăgate în seamă ale lumii, e vădit că a lepădat pe cele slăvite şi lăudate de oameni (I Cor. l, 27-28). Deci nu cei ce plac oamenilor plac lui Dumnezeu, ci cei ce nu sînt cinstiți de oameni, pentru că îl caută pe Dumnezeu, au fericirea înaintea lui Dumnezeu. Căci s-a spus: „Fericiți veți fi cînd vă vor prigoni şi vă vor urî şi vă vor scoate nume rău pentru numele Meu. Bucurați-vă şi vă veseliți, că aşa au făcut proorocilor părinții voştri" (Mt. 5, 10 -12). '

Ai crescut pe lîngă mine nu puțină vreme. Cercetează-ți inima ! Ce cuvînt sau ce sfat ai primit dela noi, care te-a îndepărtat dela calea lui Dumnezeu? Şi acoperămîntul ce se afla asupra ta, de unde-ți venea? Nu dela necazul ce-l purtai? Căci Bătrînul te-a ajutat pentru folosul tău[734]. Spune-mi, frate, Dumnezeu se îngrijeşte de începutul[735]

omului sau de cele din urmă ale ieşirii lui din viaţă ? Tu vezi ce ai cîştigat în vremea petrecerii în străinătate ? Şi ştii iarăşi că pe cînd locuiai cu mine odinioară, ţi-am spus că dacă asculţi de mine într-un lucru şi mi te împotriveşti în altul, chiar în cel ce

Justificarea de sine este justificarea păcatelor, deci contrarul recunoaşterii sau mărturisirii lor şi a pocăinţei pentru ele. La baza acesteia stă mîndria.

[734] Cuvîntul grec eoiwXoe are mai întîi sensul de „te-a prigonit", supunîndu-te la necazuri, urmărind folosul tău. Aceasta e una cu creşterea prin asprime pentru întărirea fiului duhovnicesc. Lăsarea lui, creşterea în moleşeală, în satisfacerea tuturor dorinţelor lui, este spre slăbirea lui.

[735] Dumnezeu vrea să folosim viaţa noastră pămîntească spre a înainta în bine, spre a ne desăvîrşi mereu prin silinţele noastre. Nu e mulţumit că am fost buni la început şi ne-am făcut mai puţin buni în cursul vieţii, ajungînd cu totul răi la sfîrşitul ei. Pentru aceasta ni s-a dat timpul. Rostul pozitiv al mişcării fiinţei noastre l-a lămurit teologic Sf. Maxim Mărturisitorul în „Ambigua".

mă asculţi îţi faci voia ta şi nu voi putea să dau pentru tine nici judecată, nici apărare[736].

Dacă Dumnezeu te-a adus aci, El te va şi călăuzi. Iar dacă ai venit prin voia ta, scris este: „Le-am trimis lor după meşteşugirile inimilor lor" (Ps. 80, 10). Dar roagă-te pentru mine. Şi fii fără grijă din partea mea. Căci şi eu vreau să fiu fără grije în toate[736 b].

550. *Unii fraţi, ieşind din mînăstire, şi-au cumpărat chilii în locurile care se aflau aproape de mînăstire, fără întrebarea Avei (Seridos). Şi supărîndu-se Ava pe ei, pentru că au călcat rînduiala, voia să-i alunge de acolo. Iar ei au încercat să se împotrivească. Şi a fost întrebat acelaş Bătrîn despre aceasta, dacă au făcut bine fraţii. Şi ce trebue să se facă ?*

R ă s p u n s : Peste tot vedem că împotrivirea" a pierdut mulţi oameni. De pildă pe cei din jurul lui Datan şi Aviron, care s-au răsculat împotriva lui Moise (Num. 16). Şi ce s-a întîmplat acum e un semn rău. Căci dacă nu s-au întors dela hotărîrea lor la cererea Avei, cine îi va putea întoarce ? Iar a nu se lasă convinşi de cineva e semn de răscoală a gîndului. Iar

Făcînd ucenicul odată voia părintelui duhovnicesc şi altă dată nu, arată că el a ales de fiecare dată voia aceluia pe care s-o împlinească şi cea pe care să nu o împlinească. Deci şi cînd a ales-o pe una s-o împlinească şi-a ascultat voia lui. El alegea pe cea care s-o facă, după judecata sa. Iar despre cele făcute de ucenic potrivit, voii lui sau contrarul ei, părintele nu-şi va da la judecata din urmă nici-o părere bună, nici una rea, pentru că faptele acelea s-au făcut pe temeiul voii ucenicului, nu pe temeiul voii sale.

[736 b] Dacă nu s-ar ruga părintele şi pentru el, ar avea de suportat grija că nu şi-a făcut toată datoria. El scapă de această grije, întrucît se roagă pentru cel dat în grija lui.

răscoala e din îndemnul diavolului. Căci diavolul s-a răzvrătit dela început şi cei ce fac acelaş lucru, se fac fiii lui. Şi ce li se întîmplă

acestora? Aceştia s-au scos pe ei din smerenie [737], astupîndu-şi urechile ca să nu audă pe Cel ce zice: „De vă vor alunga pe voi din cetatea aceasta, plecați în alta" (Mt. 10, 23); şi: „Celui ce voeşte să se judece cu tine şi să-ți i-a haina, lasă-i şi cămaşa" (Mt. 5, 40) [738].

Dar aceştia s-au supus răului . Iar răul nu naşte nici-un bine. Căci zice: „Nu poate pomul rău să facă roade bune" (Mt. 7, 18). Şi au călcat rînduiala Părinților în neascultarea lor. Căci Părinții zic că de pleci să locueşti în oarecare loc, întreabă întîi dacă nu cumva se supără cineva pentru aceasta împotriva ta. Şi dacă Părinții poruncesc aceasta cînd e vorba de supărarea altora, cu cît mai mult cînd acest lucru pricinueşte întristare egumenului. Acest lucru trebue să se sfîrşească astfel, ca ei care au greşit să ia şi pe alții [739] [b] şi să roage pe Ava lor

[737] „S-au exilat din smerenie". A rămîne în smerenie este a rămîne în acord cu voia lui Dumnezeu şi deci în comunicare cu El. Opoziția dintre voi întrerupe comunicarea. Dar voia noastră e făcută să rămînă în acord cu voia Celui ce ne-a creat; căci nu noi L-am creat pe El. Iar Dumnezeu creindu-ne, a voit ceea ce este bun pentru firea noastră, a voit ceeace are să aleagă şi voia noastră cea adevărată. Acordul cu voia Lui ne ține în comunicare cu Cel din care ne-a venit şi ni se susține viața.

Voia care susține viața noastră e cea care rămîne în acord cu voia lui Dumnezeu. Aceasta e voia conformă ființei noastre. Voia contrară lui Dumnezeu e o voie contrară ființei noastre. Ea roade ființa noastră, o ține într-o sărăcie şi într-un chin. Taina cea mare este că Dumnezeu ne lasă şi putința unei voințe nefavorahile ființei noastre, pentru că nu vrea nici să ne nimicească, nici să ne reducă la starea unor obiecte. Şi aşa lasă să coexiste voia noastră cu o ființă slăbită, strîmbată a noastră, dar existentă totuşi. E şi acesta un mod prin care experiem nedeplinătatea existenței noastre prin noi înşine. În aceasta se arată relativitatea realității noastre şi a întregii existențe create, putința însoțirii între ea şi o stare nedeplină, chinuită a ei.

[738] Se dau aceste citate cu îndemnul de a ne feri de împotrivire.

[739] Cine se împotriveşte, se supune răului. Acela a ieşit din bine, din putința de comunicare, de acord.

să-i ierte să nu răsplătească răul lor cu rău. Căci s-a scris că „noi cei tari trebue să purtăm slăbiciunile celor neputincioşi" (Rom. 15, 1). Dar şi Domnul zice: „De nu veți ierta oamenilor greşalele lor, nici Tatăl vostru cel din ceruri nu va ierta greşalele voastre" (Mt. 6, 15); şi iarăşi „Fiți desăvîrşiți precum

Tatăl vostru cel din ceruri desăvîrşit este" (Mt. 5, 48). Şi aşa se va slăvi Dumnezeu întrucît aceasta va fi spre zidirea multora.

551. *Ava mînăstirii în care se aflau sfinţii Bătrîni şovăia să facă un lucru oarecare. Iar unii dintre fraţi care voiau acel lucru, răbdau greu această şovăială şi cîrteau. Şi aflînd aceasta marele Bătrîn le-a dat răspunsul acesta:*

Răspuns: Fraţilor, zis-a Domnul: „Oile Mele ascultă glasul Meu şi-Mi urmează" (Lc. 10, 27). De e deci cineva ucenic adevărat, ascultă în toate de Ava al său pînă la moarte. Şi prin toate cîte face Ava se zideşte şi nu îndrăzneşte să facă deosebiri în cele spuse de el, nici sa întrebe: „Pentru ce aceasta? Cu ce scop aceasta?" Căci de face aşa nu mai e ucenic al Avei, ci judecător. Toate acestea nu vin decît din cea mai rea voie a omului [740]

I se recomandă să ia şi pe alţii care n-au greşit Avei, să se roage pentru ei. Avem aci un motiv pentru care cerem rugăciunile sfinţilor pentru noi. Dacă cel ce n-a greşit se roagă pentru cel ce a greşit, fapta lui de dragoste se uneşle cu una de smerenie, nesocotind pe fratele care a greşit ca nevrednic de iertare, ca nevrednic să se împărtăşească de fericirea celorlalte. E o solidaritate între oameni care place lui Dumnezeu. Căci El voeşte ca toată creaţiunea să se reunească în fericirea din El şi prin silinţa ei proprie.

[740] Dacă prin despărţirea voii omului de voia lui Dumnezeu se iese din comunicarea cu Dumnezeu şi din voia conformă fiinţei proprii,

Dacă deci Ava cuiva spune să se facă un lucru, iar ucenicul se împotriveşte, e vădit că acesta vrea să oprească lucrul şi să golească de putere cuvîntul Avei. Unul ca acesta trebue să gîndească cine este Ava lui: acela al cărui cuvînt a fost zădărnicit, sau acela al cărui cuvînt s-a împlinit? Dacă voeşte deci să facă voia sa, este fiul diavolului. Dar şi oricine face voia unuia ca acesta, face voia diavolului [741].

Dar chiar dacă-şi împlineşte acesta voia sa, nu ajunge la odihnă nici aşa. Căci ce se află între ele decît neascultarea, care este pieirea sufletului [742]?

De se vede deci cineva pe sine smintindu-se de Ava al său, trebue să plece dela el şi să nu-şi piardă sufletul şi să poarte

tot aşa prin despărţirea voii călugărului de voia stareţului, care-l călăuzeşte în numele Domnului, el iese din comunicarea cu stareţul, sau din unitatea cu el şi cu ceilalţi vieţuitori în obşte. Prin aceasta se destramă chiar unitatea în mînăstire, pe care Creştinismul a înfiinţat-o ca oază progresată în unitatea spre care vrea Dumnezeu să conducă pe oameni. Desbinarea între oameni e produsă de voia cea rea a lor, susţinută de mîndrie, susţinută de grija egoistă a fiecăruia de sine.
[741] E voia diavolului pentru că desparte pe om de om, scoate pe oameni din unitate. Prin această voie mîndră se despart oamenii între ei şi se luptă între ei, pentru că nu se mai gîndesc la Dumnezeu, în care trebue să se unească.
[742] Cel ce vrea să-şi facă voia sa, contrară celei a Avei, nu are odihnă nici cînd începe să se împotrivească, nici cînd îşi vede împlinită voia sa. Căci în cazul din urmă a desăvîrşit dezbinarea între sine şi Ava şi aceasta nu-i aduce linişte. Dar şi pînă la împlinirea voii sale e în tensiunea agitată a neascultării. E într-o tulburare care nu-i dă liniştea gîndirii la Dumnezeu, liniştea rugăciunii. Ca atare ea înseamnă pieirea sufletului, căci sufletul fără comunicarea cu Dumnezeu e mort. De aceea cel ce nu-şi pune voia sa de acord cu voia Avei, mai bine să plece decît să-şi împlinească voia sa, ducînd pînă la capăt, deci pînă la pieire, împotrivirea sa şi atrăgînd şi pe alţii la răzvrătirea, deci la pieirea pentru care va avea să dea socoteală la judecata din urmă. Nici să rămînă în mînăstire, împotrivindu-se mereu şi atrăgînd pe alţii la împotrivire. Căci prin aceasta susţin o desbinare care e dela diavolul.

vina osîndirii celorlalţi cărora le-a sucit mintea neştiind de a făcut bine sau rău Ava, ci smintindu-se fără rost, de dragul voii sale. Iar dacă a făcut voia sa, nu s-a făcut mai drept ca Ava. Iar de ştie mai bine ce e de folos decît Ava al său, pentru ce să mai rămînă ucenic la el ? Să plece şi să înveţe pe alţii. Nu vă lăsaţi înşelaţi de diavolul, ca sa rămîneţi păstrînd

voia voastră spre vătămarea voastră [743]. Dealtfel niciodată nu se va împlini voia voastră. Căci un rău nu desfiinţează alt rău [74]. Răul se desfiinţează numai cînd predaţi voia voastră lui Dumnezeu, ca să facă El ceeace voeşte.

Eu, fraţilor, v-am scris ca să vă cruţ, lucru pe care-L ştie Dumnezeu. Dacă primeşte cineva acestea, îi va fi spre mîntuire. Iar dacă nu le primeşte, să scuipe, dacă vrea, pe cele scrise. Aceasta stă în puterea Lui. E ceeace au şi făcut unii în inima lor. Iar alţii ne-au bîrfit şi cu gura lor. Iertaţi-mă !

552. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către careva dintre Părinți care a întrebat de trebue să-şi certe tare spre îndreptare pe ucenicul său, care i se împotriveşte, prin cuvînt.*

Iubite frate, cunoaşte că timpul e rău (Ef. 5, 16). De aceea sînt multe mărturii că certarea spre îndreptare este bună şi minunată. Căci zice: „Pe care-l iubeşte Domnul, îl ceartă" (Prov. 3,12; Evr. 12,6). Şi iarăşi: „Fericit este omul pe care-l ceartă Domnul" (Iac. 5, 16). Fratele e războit de învîrtoşarea

[743]

[744] Nu se va împlini voia nici unuia din cei ce se împotrivesc, căci în acest caz s-ar realiza o unitate. Dar răul trebue să persiste. Căci o voie rea nu poate opri alte voi rele.

inimii. Rabdă-l şi osteneşte-te împreună cu el[745]. Dar totodată „mustră-l, ceartă-l, îndeamnă-l" (II Tim. 2, 4), după cuvîntul Apostolului. Şi dacă primeşte această certare, e cîştigat din nou. Trezeşte-l din somnul adînc al învîrtoşării inimii [746]. Căci de se îngroaşe pielea lui de ghimpi, ea i se face lui însuşi o durere mare de nesuferit[747]. Dar dacă se osteneşte să-şi smulgă ghimpii pînă sînt mai moi, se poate izbăvi repede de această patimă. Dacă însă țesătura de ghimpi se învîrtoşează, ei nu se smulg decît cu osteneală şi durere. Spune-i deci să ia aminte la sine cu multă grije.

553. *R ă s p u n s u l aceluiaş mare Bătrîn către un frate care lucra ca dulgher în mînăstire şi era războit de felurite gînduri şi socotea că n-are nici-un folos din aceasta şi n-are nici-un ajutor.*

Frate, noi înşine sîntem cei ce nu voim să ne izbăvim de zilele rele şi de supărările grele. Căci Dumnezeu a dat oamenilor două daruri prin care se pot mîntui şi izbăvi de toate patimile omului vechi: smerenia şi ascultarea. Dar nu ni le însuşim, nici nu voim să viețuim în ele, nici să străbatem prin

[745] În trad. franceză: „Suferă împreună cu el". De fapt osteneala este o suferință. Părintele duhovnicesc se osteneşle şi suferă împreună cu fiul duhovnicesc, care luptă cu neputința sa de a nu mai contrazice pe Bătrîn.

[746] Învîrtoşarea inimii e de fapt ca un somn foarte adînc. E o mare nesimțire. Jigneşte pe altul fără să simtă durerea ce i-o pricinueşte.

[747] Învîrtoşarea inimii este ca o piele, sau ca o pînză de ghimpi pusă pe inimă, făcînd-o pe de o parte nesimțită, pe de alta înțepînd cu ghimpii ei pe alții, însă aceasta îi aduce şi lui suferință. Căci i se răspunde şi lui cu jigniri la jignirile ce le pricinueşte. Dar mai ales acestea îl ajută pe de altă parte pe om să se elibereze de ea.

ele ca să aflăm ajutor şi să scăpăm de rele

şi să ne alipim prin ele de Iisus , Doctorul cel mare, care vrea să ne vindece de fierbinţeala patimilor. De ce îţi îngrămădeşti toate relele în visteria ta şi te tulburi şi te nelinişteşti? Încetează de a fi furios, mînios şi pismaş. Cunoaşte că acestea nu se bucură de cinste, ci de necinste. Lasă toate vicleşugurile şi încovoae-ţi grumazul întru smerenie şi ascultare şi vei afla milă. De vei face cu smerenie şi cu ascultare ceeace auzi, Domnul va duce prin mîinile tale la bun sfîrşit nu numai lucrul pe care-l faci acum, ci toate lucrurile tale. Căci El păzeşte calea celor ce se tem de El şi acoperă drumurile lor. Pentru ce te superi, pentru ce te îndoieşti? Mila lui Dumnezeu îţi va ajuta de vei stărui în aşteptarea răbdătoare a lui Dumnezeu. Mori, amărîtule, faţă de orice om. Spune-i gîndului: „Cine sînt eu? Pămînt şi cenuşe", (Fac. 18, 27). „Sînt un cîine". Spune: „Nu am nici-un lucru pentru totdeauna". De ce îţi prooroceşti pieirea şi te temi de Dumnezeu? Nu te ruşinezi să spui: „N-am primit nici-un ajutor?" [749] Satana îţi orbeşte inima, ducîndu-te la nemulţumire, ca să spui că n-ai nici-un folos în locul acesta. Om neînţelept! Dacă nu te-ar fi păzit mîna lui Dumnezeu şi rugăciunile sfinţilor de aci, unde aveai să fii? În „întunerecul cel mai dinafară" (Mt. 8, 20). Unde te poţi folosi astfel? Nicăiri. Dar diavolul, voind să te scoată din iubirea sfinţilor, de sub acoperămîntul şi dela folosul lor, seamănă în tine sămînţa morţii spre pieire, ca să ajungi cu desăvîrşire în mîinile duşmanilor înşişi ai adevărului şi să-ţi sfîşie mieluşeaua, adică sufletul. Păzeşte-te să nu dispreţuieşti şi batjocoreşti pe cineva. Căci prin acestea te prind în cursele lor, tulburîndu-te; te

Smerenia face străvezie mărirea lui Dumnezeu. Ascultarea necondiţionată trezeşte în inimă sentimentul legăturii cu Dumnezeu.
[749] Adeseori ne plîngem că Dumnezeu nu ne-a dat nici-un ajutor ca să izbutim să ne facem mai buni; că n-am simţit prezenţa Lui, puterea Lui. Şi aceasta ne aruncă în mare întristare, uneori aproape în desnădejde. Dar chiar greutăţile ce vin asupra noastră, sînt mijloace îngăduite de Dumnezeu pentru a înainta în bine prin răbdare. De ce să învinovăţim pe Dumnezeu pentru faptul că nu deschidem ochii noştri să vedem prezenţa Lui, ajutorul Lui?

vătăma, te scot din linişte şi pace, din buna rînduială şi înţelepciune şi din tot binele. Lasă-le acestea şi urmează

cuvintelor mele şi-ţi voi purta povara [750]. Şi vei afla ajutor şi milă şi mîntuire sufletului tău. Prin osteneală ne mîntuim, frate.

Păzeşte-te cu tărie să nu spui: „Pentru ce aceasta? Pentru ce nu am aceleaşi lucruri ca aceia sau aceea?" Fă-ţi micul lucru de mînă cu sîrguinţă, cu frică de Dumnezeu. Căci nu puţină răsplată vei avea pentru el. Şi să nu desnădăjdueşti în privinţa ta. Aceasta e bucuria diavolului, pe care fie să nu i-o dea Dumnezeu, ci mai degrabă să se tînguiască pentru mîntuirea ta [751], în Hristos Iisus, Domnul nostru. Căruia fie slava în veci. Amin.

554. *Acelaş frate a întrebat pe celălalt Bătrîn: Gîndul îmi spune: „De vrei să te mîntueşti, ieşi din mînăstire şi nevoeşte-te în tăcerea de care au vorbit Părinţii" (Pateric, Sentinţa 274- Les sentences des Peres du desert, Solesmes,* 1966, p. 180, nr. 47). *Căci eu nu mă folosesc aici în meşteşugul acesta de dulgher. Pentru că multă tulburare şi necaz îmi vine din el.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, ţi s-a arătat mai înainte că nu-

Bătrînul îi poartă povara, dur cu condiţia să-l aibă lîngă sine cu sufletul, deci fără să mai simtă toată povara.

[751] Diavolul e gelos de iubirea prin care se uneşte sufletul cu Hristos. E invidia celui ce nu-l poale avea pe acela apropiat, fiindcă iubeşte pe Hristos. Diavolul neputînd iubi, nu poate avea bucuria să fie iubit de nimenea. Vrea să facă şi pe oameni incapabili de iubire şi chinuiţi de această stare. De aceea se tîngueşte şi cînd vede doi oameni că se iubesc în mod curat şi statornic. Şi face tot ce poate să-i dezbine.

ţi este de folos să ieşi din mînăstire. Acum îţi spun că de vei ieşi, vei ajunge la pieire. Deci ştii ce ai să faci. De vrei să te mîntueşti cu adevărat, dobîndeste smerenie, ascultare şi supunere, adică taie-ţi voia ta şi „vei trăi în cer şi pe pămînt" (Mt. 6, 19) [752].

Cît despre tăcerea de care vorbesc Părinţii, nu ştii ce este, cum nu ştiu mulţi. Căci tăcerea aceasta nu înseamnă a tăcea cu gura. Pentru că există cîte un om care grăeşte zeci de mii de cuvinte folositoare şi i se socoteşte ca tăcere. Şi este un altul care grăeşte un singur cuvînt deşert şi i se socoteşte ca şi cînd ar fi călcat în picioare [753]

toate învățăturile Mîntuitorului . Căci El însuşi a zis: „Veți da socoteală în ziua judecății pentru tot cuvîntul deşert ieşit din gura voastră (Mt. 12, 36). Şi fiindcă ai zis: „Nu mă folosesc în dulgheria mea", crede-mă, frate, că tu nu ştii de te foloseşti sau nu, ci dracii îşi bat joc de tine şi arată gîndului tău ceeace voesc, spre a-ți face voia ta şi a nu o asculta pe a Părinților tăi. Căci cel ce voeşte să stea într-adevăr, întreabă pe Părinți de se foloseşte sau nu şi crede în ceeace spun ei. Şi face astfel ceeace îl foloseşte. Mulți au plătit altora ca să fie înjurați, ca să învețe să rabde. Şi tu înveți răbdarea fără să plăteşti, pentru că Domnul îți spune: „întru răbdarea voastră veți cîştiga sufletele voastre" (Lc. 21, 19). Trebue să mulțumim celui ce ne necăjeşte, căci prin el cîştigăm răbdarea. Şezi aci liniştit. Să nu te ispitească diavolul. Domnul să-ți ajute. Amin.

Aceasta e viața adevărată. Cînd laşi să se facă în tine şi cu tine voia lui Dumnezeu, vei fi în comunicare cu El şi viața Lui se va revarsă în tine şi vei trăi pe pămînt ca şi în cer. Nu vei mai fi tulburat de nici-o mîndrie, de nici-o grijă de tine.

[753] Zeci de mii de cuvinte care pun în evidență slava şi taina negrăită a lui Dumnezeu se socotesc ca tăcere, ca ieşind din tăcerea contemplației adînci a inimii. Şi un cuvînt superficial care ia în rîs învățaturile de taină ale lui Hristos, e contrar oricărei tăceri, oricărei vederi a orizonturilor spirituale descoperite tăcerii.

535. *Un frate a întrebat pe acelaş Bătrîn, zicind: Fiindcă Ava vrea să mă cruțe, oare trebue să-l întreb eu: „Porunceşti să fac acel lucru* ?"

R ă s p u n s : Ca să nu pui voința ta în acel lucru, zi: „Ce porunceşti să fac?" Căci cel ce voeşte un lucru şi întreabă despre el chiar dacă i se porunceşte de altul să-l facă, poartă el însuşi răspunderea pentru primejdie, pentru că îşi face voia proprie [754].

556. *I n t r e b a r e: Dar în cazul că voesc un lucru şi nu-l întreb pe Ava despre el, însă îmi porunceşte el dela sine să-l fac, nu mi se socoteşte aceasta ca voie proprie ?*

R ă s p u n s: Spune-i: „Vreau să fac acel lucru. Ce porunceşti?" Şi de-ți va spune să-l faci, se împlineşte voia ta. Dar de-ți dă să faci alt lucru, primeşte aceasta cu

735

bucurie .

Ucenicul simte că Ava ar vrea ca el să facă un lucru, dar din delicateţe nu vrea să i-l ceară, voind să-l apere de primejdia sau eventual de ispita legată de el. Ucenicul cere Bătrînului sfatul de-l poate întreba pe Ava dela sine, dacă-i porunceşte să facă acel lucru. Bătrînul îi spune sa întrebe numai în general ce porunceşte să facă. Pentru că dacă întreabă pe Ava de vrea ca el să facă un anumit lucru, arată că e voia sa să-l facă şi deci el va purta răspunderea pentru urmări, chiar dacă a cerut porunca dela Ava să-l facă. Se recomanda deci tăierea totală a voii în privinţa oricărui lucru ce-l are de făcut. [735] Aci nu mai e simţită în prealabil o dorinţă a Avei. Deci îi poale arăta ucenicul o dorinţă a lui. Şi de o aprobă Ava, a devenit voia Avei. Dacă Ava porunceşte altceva, atunci ucenicul va face acel alt lucru.

557. *I n t r e b a r e: Iar dacă nu am voinţa să fac un lucru dar socotind că-l pot sluji pe Ava, îi vorbesc despre acest lucru, ştiind că-i face plăcere să se împlinească, oare nu mă aflu în starea celui ce a primit porunca să-l facă ? Iar dacă nefăcîndn-l atunci, îmi vine mai tîrziu gîndul să-l fac, nu-l fac fără să se cuvină ?*

R ă s p u n s : Mai bine este să aştepţi să auzi dela ei porunca. Iar de vezi că el stă la gînduri cui să poruncească şi-i spui că vrei să-l slujeşti, nu e un lucru necuvenit. Dar dacă primind o poruncă să faci un lucru, nu l-ai împlinit, adu-ţi aminte că nu l-ai împlinit. Şi împlinindu-l, nu gîndi la el.

558. *I n t r e b a r e: Scriptura zice: „De se va sui peste tine gîndul celui stăpînitor, nu părăsi locul tău" (Ecl.* 10, 4). *Ce înseamnă aceasta ?*

R ă s p u n s : Să nu-i îngădui să se suie asupra ta, nici să vorbeşti cu el, ci aleargă la Dumnezeu. Căci dacă voeşti să-i răspunzi, vei cădea în palavre şi te va împiedica dela căldura rugăciunii.

559. *Un frate a întrebat pe acelaş Bătrîn: Dacă aud că cineva vorbeşte rău de mine, ce să fac ?*

R ă s p u n s: Ridică-te îndată şi fă o rugăciune, întîi pentru el, apoi pentru tine, zicînd: „Doamne Iisuse Hristoase miluește pe acest frate şi pe mine, slugă nevrednică. Şi ne acopere pe noi de cel rău, cu rugăciunile sfinţilor" [756]. Amin.

Are nevoie de rugăciune întîi fratele care mă vorbeşte de rău. Dar am nevoe şi eu, ca să nu fiu furat de supărare împotriva lui şi pentru că a găsit el ceva la mine care nu e bun. Dar întrucît amîndoi sîntem

560. *I n t r e b a r e : De începe careva să bîrfească pe un altul şi observ, ce trebue să fac ?*

R ă s p u n s: De începe cineva să bîrfească, trebue să tai repede, sau să muți cuvîntul la o convorbire folositoare. Dar nici în ea să nu zăboveşti, ca nu cumva din multă vorbărie să se cadă în bîrfire.

561. *I n t r e b a r e: De bîrfeşte cineva pe un altul şi ascult cu plăcere bîrfirea, oare cad în osîndă din pricina aceasta ?*

R ă s p u n s: Chiar a asculta cu plăcere bîrfirea este o bîrfire şi se cade sub aceiaş osîndă.

562. *I n t r e b a r e: De unde vine trîndăvia şi ce trebue făcut cînd se iveşte ea ?*

R ă s p u n s: Este o trîndăvie a firii din oboseală. Şi este una de la draci. De voeşti să le deosebeşti, cercetează aşa: Cea dela draci se iveşte în cineva înainte de timpul cînd are nevoe de odihnă. Căci începînd să lucreze, încă înainte de a fi isprăvit o treime sau o pătrime din lucrare, trîndăvia îl îndeamnă să lase lucrul şi să se scoale. Deci nu trebue să primească îndemnul ei, ci să facă o rugăciune şi să şadă la lucrul lui şi să rabde. Căci văzînd vrăjmaşul pe om făcînd rugăciune din pricina trîndăviei, pentru că nu vrea să dea prilej de rugăciune, fuge. Iar cea a firii se iveşte cînd omul oboseşte peste putere şi se sileşte să lucreze mai mult decît poate. Astfel trîndăvia

nevrednici, să-L rugăm pe Domnul să ne ierte pentru rugăciunile sfinților, la a căror dragoste între ei şi față de noi e bine să gîndesc ca la un model al dragostei ce trebue să o avem şi noi între olaltă.

firii se naşte din neputința trupului. Deci în acest caz trebue să-şi încerce omul puterea şi să-şi odihnească trupul în frica lui Dumnezeu.

563. *I n t r e b a r e: Locul însuşi unde se iveşte trîndăvia dela draci e foarte încălzit şi se adaugă la el trîndăvia şi îngreunează pe om încît nu poate să se împotrivească amîndorura. Deci oare nu trebue să plece de acolo în ceasul războiului ?*

R ă s p u n s: Bine este să lupți şi să nu pleci din acel loc în timpul războiului. Dar de vezi că eşti biruit, fiind îngreunat de oboseală, pleacă. Şi odată uşurat de una din greutăți, luptă-te cu trîndăvia însăşi, chemînd numele lui Dumnezeu şi vei primi ajutorul Lui. Dar plecarea din pricina ei, care nu e o greutate, din acel loc, aduce şi mai multă greutate şi sporeşte şi mai mult războiul, aducînd sufletului vătămare. Şi punînd stăpînire peste om, cu mare osteneală se va depărta dela el, chiar dacă se fac rugăciuni pentru el[757].

564. *I n t r e b a r e: Dacă din trîndăvie se naşte o ațipire care mă împiedică de la lucrul pe care am să-l fac, oare trebue să mă scol sau să rămîn şezînd ?*

R ă s p u n s: Să te scoli şi să nu încetezi să te rogi lui Dumnezeu şi va alunga Domnul ațipirea prin rugăciune.

Trîndăvia care nu e produsă de o prea mare oboseal ă a trupului, are în ea ceva spiritual şi ca atare arată în ca o influență a celui rău. Simt o trîndăvie pentru ceva şi atunci cînd ceeace fac nu-mi produce o plăcere trupească. E un fel de autosugestie, care tot prin autosugestie se poate învinge. Ea se învinge cu voința, dovedindu-se că vine şi dintr-o voință slabă.

565. *I n t r e b a r e : Cînd îmi vine un gînd rău, inima mi se mişcă cu mînie împotriva lui, încît îmi vine să mă folosesc de glas. Ba se întîmplă s-o fac aceasta şi cînd sînt alții de față. Oare e bine sau nu ?*

R ă s p u n s : Nu e bine să faci aceasta, ca să nu ți se facă obiceiu şi să fie spre vătămarea oamenilor şi spre sminteala privitorilor, ci trebue chemat fără tulburare numele lui Dumnezeu şi va fi alungat acel gînd.

566. *I n t r e b a r e : Un frate care ieşise din mînăstire şi se slăbise foarte cu sufletul, întrebă pe acelaş Bătrîn zicînd: Am păcătuit făcîndu-mă jucăria dracilor şi a maicii mele. Am ieşit de sub acoperămîntul vostru, al Părinților mei. Vă rog să ma aşezați printre începătorii care n-au primit încă schima.*

R ă s p u n s : Nu ți se cade ție să ceri să fii rînduit în locul din urmă. Aceasta atîrnă de judecata Avei. Ceea ce ai tu de făcut este să te pregăteşti de ascultare.

567. *I n t r e b a r e : Cererea unuia dintre Părinții viețuitori în linişte (în retragere) către acelaş Bătrîn: Te rog, Părinte, roagă-te pentru mine, în numele Domnului că tare mult sînt primejduit de nepăsarea mea şi de tulburarea vrăjmaşului. Căci de nu-mi va da Dumnezeu prin rugăciunile voastre şi de nu-l va certa pe acela, nu ştiu de va ajunge barca mea la liman. Dar precum Moise a cerut lui Dumnezeu să nu piardă în mînia Lui atîta popor, aşa şi tu, cuvioase Părinte, roagă-te pentru ticălosul meu suflet. Căci Dumnezeu e bun şi doreşte să i se ceară de către sfinți mîntuirea sufletelor.*[758] *Şi o astfel de cerere vi se cuvine vouă să o faceți. Roagă-l şi pe Ava să nu întîrzie să vină să mă vadă, că tare mult îl iubesc. Dar am şi nevoe de sprijinul lui.*

R ă s p u n s : Dacă iubirea ta a scris despre noi cei mai de pe urmă dintre oameni, că nu voim să se piardă cineva, ce trebuie să spui despre Cel ce s-a jurat pe Sine însuşi: ,,Viu sînt Eu, zice Domnul, că nu voesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu?" (Ez. 18,23); despre care mărturiseşte şi Apostolul zicînd: ,,Care voeşte ca tot omul să se mîntuiască şi să vină la cunoştința adevărului?" (I Tim. 2,4).

Frate, nu te îngreuna să vii la Iisus zicînd: „Mîntuieşte-ne pe noi, că pierim" (Lc. 8, 24; Mt. 8, 25). Şi vei vedea ce face El împotriva vrăjmaşilor. Vino la El şi zi: „Doamne, Dumnezeul meu, arată-mi cum îi pedepseşti pe ei, că la Tine am ridicat sufletul meu".

[758] Mai înainte s-a spus că Dumnezeu se bucură cînd ne rugăm. Acum se spune că se bucură cînd sfinții se roagă pentru mîntuirea sufletelor. Dacă Hrisos se roagă pentru noi şi prezintă tatălui neîncetat jertfa Lui pentru noi, cum nu s-ar bucura Tatăl să-i vadă pe sfinți în acord cu Fiul Său şi cum nu s-ar bucura şi Acesta însuşi să-i vadă nerămînînd nepăsători la ceea ce face El ? Mîntuirea constă în desăvîrşirea oamenilor şi desăvîrşirea nu se poate cugeta fără iubirea între ei, fără înaintarea lor în unitate. În rugăciunea unora pentru alții se arată acest interes al unora pentru alții în ceea ce e mai de importanță pentru ei. În rugăciune se unesc nu numai oamenii într olaltă, ci şi Dumnezeu. Numai în Dumnezeu se poate înfăptui unirea

tuturor, pentru că numai iubirea Lui se întinde spre toţi. Numai din dragostea lui Hristos şi din jertfa Lui pentru toţi se poate hrăni rugăciuinea şi jertfa noastră reciprocă. Şi aceasta face bucurie lui Hristos. Căci se vede înţeles şi însoţit în cele ce face El pentru noi. Şi vede realizîndu-se de fapt unirea între noi şi între noi şi Tatăl ceresc, unire pentru care s-a întrupat, s-a jertfit şi se roagă El neîncetat. Dumnezeu ne mîntueşte cerînd şi colaborarea noastră, cinstindu-ne ca pe nişte subiecte, după chipul Lui. Şi ce cinste ne dă nouă cînd face dependentă mîntuirea noastră şi a altora şi de noi înşine ? Dar şi cîtă răspundere a pus prin aceasta pe umerii noştri?

Cît despre necazurile şi ispitele ce le ai de suportat, nu e nevoe să-mi scrii, căci cunoşti ce zice Apostolul despre aceasta şi care este sfîrşitul răbdării. Să nu ne descurajam frate. Căci mare este Domnul care se îngrijeşte de noi, ca să ne ajute. De aceea încurajîndu-ne ne-a spus. „Eu sînt nu vă temeţi" (Mt. 14, 27). Şi iarăşi: „îndrăzniţi Eu am biruit lumea" (Is. 16, 33). Să nu ne lenevim să cădem la picioarele Lui şi să cerem bunătatea Lui. Căci El ne va da mai mult decît prisositor cele ce le cerem şi le gîndim. Gîndeşte-te că unde e osteneala, acolo e şi răsplata; şi unde e încercarea ispitei, acolo e si cununa biruinţei; şi unde e dragostea de Dumnezeu, acolo e şi suirea cu El pe cruce; pătimirea împreună cu el şi slăvirea împreună cu El; moartea împreună cu El şi viaţa împreună cu El. Deci Cel ce s-a suit pe cruce, s-a uşurat de ale pămîntului, a murit lumii[759]. Trebue să cugete de acum la cele de sus, unde se află Hristos de-a dreapta Tatălui.

Cît despre Ava, roagă-te să-l acopere pe el Domnul, căci multe sînt tulburările lui. Dar credem că-l va acoperi

Hristos s-a suit pe crucie atît pentru eliberarea firii Sale omeneşti de afectele ei de pe urma păcatului lui Adam şi pentru ridicarea ei la starea de înviere, cît şi pentru a ne-o împărtăşi şi nouă în această stare, deci pentru noi. Deci El s-a suit pe cruce pentru noi, pentru a ne arăta prin aceasta iubirea Lui, împreuna Lui pătimire cu noi. N-a deslegat iubirea ce ne-a arălat-o prin durerile, crucii, de suportarea acestor dureri pentru a ridica firea noastră luată de El la starea de nestricăciune pentru a ne-o da şi nouă astfel. Pentru aceste două lucruri ne suim şi noi pe cruce împreună cu El: să întărim firea noastră prin răbdarea durerilor şi să ajutăm şi altora prin iradierea acestei puteri din firea noastră ajunsă la desăvîrşire. Deci nu despărţim nici noi desăvîrşirea noastră prin cruce, de iubirea arătată altora prin ea. De aceea ne slăvim şi noi în firea noastră întărită împreună cu El şi ne ridicăm la viaţa curată şi nestrieăcioasă la care s-a ridicat El. Nu putem despărţi desăvîrşirea noastră de iubirea de oameni, de compătimirea cu ei. Pe amîndouă le cîştigăm pe crucea pe care ne suim împreună cu Domnul.

pe el şi-i va ajuta lui Domnul. I-am spus că ai întîrziat a te întări. Şi te-a apărat, precum te-a încredințat şi pe tine. Iar în ce priveşte rugăciunea, ştii că nu sînt nimic. Dar nici nu pot să mă dezleg de iubirea față de tine. Roagă-te deci şi tu pentru mine, în Domnul.

568. *Cererea Avei mănăstirii către acelaş Bătrîn. Fiindcă timpul e greu., roagă-te Părinte ca Domnul să-l facă să treacă şi ca slujitorii tăi să fie acoperiți de toată ispita păcatelor noastre.*

R ă s p u n s : Dacă facem binele, Domnul va face să treacă acest timp greu. Dar dacă adăugăm alte rele, ne vom pricinui şi mai mult pieirea înainte de vreme. Iar voi de rămîneți în bine, Dumnezeu va trimite pe îngerul Său şi vă va pecetlui pe voi, ca cel ce vine purtînd sabia să vă cruțe pe voi (Ez. 12, 53) prin rugăciunile Sfinților. Amin.

569. *Cererea Părinților ce viețuiau liniştindu-se (în retragere) în mînăstire, către Marele Bătrîn, pentru lume. Fiindcă lumea e în primejdie, îți cerem Părinte toți, să rogi bunătatea lui Dumnezeu, ca să întoarcă brațul şi să bage sabia în teacă. Stai între cei ce au căzut şi între vii cu sfînta ta tămîie şi opreşte pe Pierzător. Ridică sfîntul jertfelnic în sfînta curte a cerului şi va înceta mînia lui Dumnezeu* [760]*. Iți cerem şi te rugăm îndură-te de lumea care se pierde. Adu-ți aminte că sîntem toți mădularele tale. Arată şi în timpul de față*

Amîndouă aceste cereri sînt inspirate de Apocalipsă. Războaele aproape continui pornite de Perşi întrețineau o atmosferă de nesiguranță. Numai rugăciunile şi jertfele sfinților ridicate pe altarul ceresc lîngă jertfa lui Hristos puteau scăpa lumea. Aceste cereri au fost o prevestire pentru pustiirea adusă pe seama creştinilor în Palestina şi Egipt de mohamedani.

mila şi minunile lui Dumnezeu. Că Lui se cuvine slava în veci. Amin.

R ă s p u n s: Fraților, plîng şi mă tînguesc pentru mînia ce ne amenință. Căci toate le facem împotriva a ceea ce trebue. Fiindcă s-a spus: „De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decît a cărturarilor şi Fariseilor, nu veți intra în Împărăția cerurilor" (Mt. 5, 20). Şi fărădelegile noastre au întrecut pe cele ale celorlalte neamuri. Sînt mulți care roagă iubirea de

E un paradox în unirea bucuriei ce o au în cer şi a durerii ce o simt pentru cele ce se întîmplă pe pămînt, asemănătoare cu starea de slavă şi de jertfa a lui Hristos. A compătimi eu cei ce suferă e o odihnă pentru cei ce îi iubesc pe aceştia (Vasile Gondikakis, EiaoSi-Kou Atos 1974). Dimpotrivă nepăsarea, învîrtoşarea inimii față de cei ce suferă va aduce chin.

oameni a lui Dumnezeu, ca să oprească mînia Lui pornită spre lume şi nu e nimenea mai iubitor de oameni ca Dumnezeu. Şi totuşi nu voeşte să se miluiască. Căci I se spune mulţimea păcatelor ce se fac în lume. Dar sînt trei bărbaţi desăvîrşiţi înaintea lui Dumnezeu, care au întrecut măsura omenească şi au primit puterea să dezlege şi să lege, şi să lase păcatele şi să le ţină (Mt. 18,18; Io. 20 ,23). Ei stau la mijloc ca să nu nimicească dintr-o dată lumea, ci prin rugăciunile lor să o certe cu milă. Şi li s-a spus lor că pentru puţin timp va mai dura mînia. Deci rugaţi-vă împreună cu ei. Iar rugăciunile acestor trei se întîlnesc la intrarea în jertfelnicul de sus al Părintelui luminilor. Şi se bucură împreună şi se veselesc împreună în cele cereşti. Dar cînd privesc la pămînt plîng şi se tînguesc şi jelesc împreună pentru relele ce se fac şi pun în mişcare mînia lui Dumnezeu [761]. Aceştia sînt Ioan din Roma, Ilie din

Constantinopol şi un altul în eparhia Ierusalimului [762]. Şi cred că vor dobîndi mai mare milă. Da, vor dobîndi. Amin. Dumnezeu să vă întărească pe voi ca să auziţi şi să suportaţi acestea. Căci celor neînţelegători le rămîn necuprinse.

570. *C e r e r e : Un frate a trimis să întrebe pe celălalt Bătrîn, zicînd: „în numele Domnului, de ai trebuinţă de ceva, spune-mi ca să-ţi dau".*

R ă s p u n s : Frate, Dumnezeu să-ţi dăruiască buna răsplată pentru intenţie. Dar niciodată trebuindu-mi vreun lucru, n-am spus cuiva: „Dă-mi. Ci de vede Dumnezeu că am trebuinţă de ceva îi samănă cuiva gîndul şi-mi aduce. Iar eu primesc. Căci dacă spun eu, nu e trebuinţă, ci portă" [762b]. "

570 bis. *Ava (Serid) a spus de acelaşi Bătrîn (Ioan) că nu l-a văzut niciodată zîmbind, sau tulburîndu-se: nici primind Sfînta Impărtăşanie fără lacrimi după ce zicea: „Doamne nu spre judecată să-mi fie sfintele acestea".*

S-a întîmplat o dată că Bătrînul acesta a spus ceva Avei, să facă. Dar plecînd Ava a uitat şi venind iarăşi la ei, cînd era sa-i dea drumul să plece, îi spuse: „Dacă-ți aduci aminte, fă ce ți-am spus". Şi plecînd, iarăşi a uitat. Şi după cîteva zile, a venit iarăşi şi la fel cînd era să plece i-a amintit Bătrînul cu blîndețe despre lucrul acela. Şi s-a întristat mult Ava. Şi Bătrînul i-a spus: „Nu te necăji, şi cînd îți vei aduce aminte, fă-l". Şi

La nota în ed. Volos, p. 267, se spune că acesta era Varsanufie, care viețuia în mînăstirea din ținutul Gazei, ce ținea de eparhia Ierusalimului.

[762b] Dumnezeu are grije de împlinirea trebuințelor oamenilor, nu de a poftelor. Trebuințele sînt cele ce țin de firea lor, dată de Dumnezeu. Poftele şi le stîrnesc ei pentru cele peste cele de care au trebuință, sau sînt stîrnite de demoni.

fiindcă s-a întîmplat de multe ori aceasta, Ava i-a descoperit Marelui Bătrîn cerînd să-i arate ce înseamnă aceasta ? Şi Bătrinul i-a spus: „Aceasta s-a întîmplat cu îngăduința lui Dumnezeu, ca să vezi răbdarea şi îndelunga răbdare a Bătrînului şi să te faci următorul lui".

570 c. *Istorisirea despre Ava Serid.*

Despre Ava Serid pot să spun multe şi minunate lucruri, vrednice de istorisit. Dar lăsînd pe cele mai multe pentru scurtimea cuvîntului, voi aminti numai puține, destule pentru a înfățişa virtutea bărbatului.

El a rămas din tinerețea sa cumpătat şi foarte înfrînat mai mult decît oricare altul. El îşi chinuia trupul, încît şi l-a rănit cumplit. Dar Sfîntul Bătrîn, rugîndu-se lui Dumnezeu, l-a vindecat după aceea poruncindu-i să-şi cîrmuiască trupul în viitor cu dreaptă socoteală, ca să-i slujească liturghiei lui duhovniceşti şi să facă față călăuzirii fraților. El dobîndi o mare ascultare, supunîndu-se în tot lucrul aceluiaş Mare Bătrîn pînă la moarte. Căci tăindu-şi voile sale, precum a mărturisit însuşi Bătrînul despre el în „Răspunsurile" scrise mai înainte, s-a făcut un desăvîrşit ascultător. Căci pătimind multe din partea lui şi fiind chiar lovit şi în multe feluri încercat şi prin multe lucruri ținut în foc ca aurul în cuptor, a ajuns un vas de cinste, de bun folos Stăpînului. Căci nu răspundea împotrivă în nici un lucru. Nici nu se socotea pe sine ca un Avă, ci ca un ucenic al Bătrînului şi ca unul ce-i datora desăvîrşită ascultare. Aceasta era şi o dovadă a celei mai depline smerite cugetări. De aceea Batrînul îl avea ca pe un fiu.

Şi el se ruga lui Dumnezeu să-i dăruiască darul dreptei socoteli (al discernămîntului), pe care dobîndindu-l putea cu ajutorul harului de sus, să călăuzească sufletele la viață, să mîngîie pe cei necăjiți, să folosească ca leac tămăduitor cuvîntul de la Duhul şi să încununeze cu pace pe cei ce se luptau. Căci mai întîi umplîndu-se pe sine de pace, s-a făcut şi altora pricină de pace. S-a împlinit astfel în el cuvîntul: „Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema" (Mt. 5, *9). Şi era îndelung răbdător şi netulburat şi binevoitor cu cei ce veneau la el. Şi cuvîntul lui era plăcut şi plin de cuviință şi „cu sare dres" (Col.* 4, *6). Avea, cum cere Scriptura, „înțelepciune şi nevinovăție" (Mt. 10, 10). Şi era foarte iubit de frați, veselind sufletele lor cu cuvîntul duhovnicesc al sfătuirii şi îndemnîndu-i la virtute cu pilda bună a vieții şi a făptuirii virtuoase, îi învăța acelea pe care le făcea el însuşi şi amesteca blîndețea cu frica de Dumnezeu, „mustrînd, certînd, îndemnînd", după cuvîntul Apostolului (II Tim.* 4, *2). Şi cum ne povestea spre folosul nostru cînd i-a venit o grea boală, fiind cuprins de o ferbințeală mare şi neîntreruptă, nu l-a rugat pe Dumnezeu să-i dea sănătate, ci să-i dăruiască răbdare şi mulțumire.*

I s-a întîmplat odată unui frate evlavios şi folositor să fie tulburat de lucrarea diavolească şi să vrea să plece. Şi pentru că sfătuindu-l mult, n-a izbutit să-l convingă să rămînă, s-a ridicat la rugăciune şi i-a pus metanie. Şi văzînd aceasta fratele, s-a sculat şi el şi i-a pus metanie. Apoi sculîndu-se Ava i-a pecetluit inima cu semnul crucii şi i-a spus: „Frate, ce voieşti acuma să faci ?" Şi a răspuns acela într-o stare de pace: „Ceea ce voieşti". Şi-i spuse lui: „Deci mergi şi lucrează". Şi ieşind după obiceiu, s-a dus la lucru şi a vieţuit în pace, supunîndu-se în frica lui Dumnezeu.

Altă dată acelaş Ava avu nevoie de un loc apropiat de mînăstire pentru a zidi o biserică şi o casă de oaspeți. Şi a rugat pe stăpînul lui să-i vîndă parte din el şi acela nu voia. Şi hărțuit de frați şi de mirenii iubitori de Hristos care veneau pe la el, să stăruie pentru cumpărarea locului şi nemaiputînd răbda hărțuiala lor, şi neştiind ce să facă, i-a vestit lucrul acesta celuilalt Bătrîn. Şi Bătrînul i-a spus: „Locul trebuie să vie la noi în orice caz. Dar încă nu e timpul. Dar dacă gîndul te necăjeşte spune-i: cugetă că locul e rînduit pentru oastea împărătească şi nu-l putem cumpăra. Şi astfel va înceta". Deci de cîte ori era tulburat de acest gînd, îi răspundea aceasta şi se liniştea. După o vreme, s-a convins stăpînul locului să i-l dea. Dar în acel loc era un mic schit şi în el locuia un frate. Şi

luînd Ava pe acest frate de o parte l-a întrebat dacă se supără de cumpărarea locului, că dacă se supără nu-l cumpără. Iar acela învoindu-se cu bucurie, lucrul s-a săvîrşit. Aflînd de aceasta un mirean iubitor de Hristos, iubitor al mînăstirii, i-a spus că nu s-a prea bucurat de ceea ce a făcut Ava mai înainte gîndind că a lucrat fără dreaptă socoteală, voind la început să mulțumească mai bine pe un om, decît pe atîția frați, care aveau nevoie de o biserică şi erau foarte necăjiți că nu o aveau şi decît pe oaspeții ce veneau şi nu puteau să se bucure de o mîngîiere, neavînd unde să fie primiți. Şi cerînd iertare, l-a întrebat pe Avă în ce scop a făcut aceasta, mărturisindu-i şi bîrfirea sa. Iar Ava zîmbind, ia spus: „Fiule, n-am voit să necăjesc pe fratele acela, de aceea am aruncat toată grija asupra lui Dumnezeu" (I Petr. 5, 7), căutînd să cunosc prin el voia lui Dumnezeu. Am crezut că dacă vrea Dumnezeu ca noi să luăm acel loc, El va convinge pe fratele să nu se supere. Iar de se va supăra se va arăta că Dumnezeu încă nu voeşte ca noi să luăm acel loc. Şi iată că Dumnezeu l-a convins pe el şi s-a învoit cu bucurie şi lucrul s-a împlinit, cu pace. Şi minunîndu-se acela de credința Avei şi de nădejdea neclintită în Dumnezeu şi de iubirea lui față de aproapele şi de neîmpătimirea față de lucrurile lumii - căci nu l-a biruit sila şi apăsarea unei trebuințe - i-a pus metanie, cerîndu-i iertare de greşeala lui. Şi folosindu-se foarte şi slăvind pe Dumnezeu pentru virtutea Părinților, a plecat.

571. *I n t r e b a r e : Un oarecare frate iubitor de Hristos* [763]*, avînd multă credință în Sfinții Bătrîni, Ava Varsanufie şi Ava loan, şi voind să fie călăuzit de ei în viață, a trimis să întrebe pe Ava Ioan zicînd: „Părinte, doresc, prin mila lui Dumnezeu, să mă retrag în viața călugărească. Dar stau la gînduri dacă trebuie să mă lapăd de acum de toate şi să plec, sau să pun mai întîi în rînduială lucrurile mele şi apoi să plec ca să aflu în retragere lipsa de griji. Mai ales în privința bătrînei mele şi a copiilor şi a vînzării locurilor din cîmp, gîndul îmi spune să o aşez lîngă nepoții ei şi acestora să le dau nişte locuri apropiate care să le ajungă spre hrana ei şi a celor din casă. Şi apoi să mai rămîn ca să îngrijesc de vînzarea celorlalte locuri. Spune-mi cum e mai bine să mă hotărăsc şi ce trebuie să fac, că vouă Dumnezeu vă descopere toate cele de folos.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Iartă-mă, domnule şi frate. Eu sînt un om simplu, care nu deosebeşte dreapta de stîngă. Dar,

[763] În trad, franceză e pus în paranteză: Elian, viitorul urmaş al Avei Serid.

Scriptura a spus: „Nimenea punînd mîna pe plug, să nu privească la cele dinapoi, ci să meargă drept înainte" (Lc. 9, 62). Apoi adu-ți aminte de soția lui Lot (Lc. 17, 32). Şi iarăşi că leul e reținut printr-un singur păr şi vulturul de vîrful ghiarei lui. Aşează deci pe bătrînica

lîngă nepoți[764] [765] şi cîştigă-ți negrija. Şi prețueşte cheltuielile ei şi ale copiilor şi dă-le lor locurile corespunzătoare. Iar ei îi vor da ei cele de trebuință din acele locuri, avînd temeiu să spere că vor moşteni ceva din ele după adormirea bătrînei, în schimbul odihnei ce o află ea de la ei. Roagă-l pe sfîntul Bătrîn de trebuie să mai rămîi apoi şi să vinzi celelalte locuri şi Bătrînul îți va spune. Şi vei fi fără de griji în Domnul. Căci nu e departe El de noi, ci priveşte dacă inima noastră este în bună

Ca sa întrebi pe un părinte duhovnicesc despre gîndurile tale, trebue să ştii să le expui. Dar cine le poate expune? Toți trăesc o mare împletire de gînduri contradictorii, dar puțini le pot exprima. Unii le exprimă mai corespunzător, alții mai puțin corespunzător, dar nici unul deplin corespunzător. Oamenii vreau să pună o logică mai mult sau mai puțin schematică în exprimarea gîndurilor. Dar logica cea mai nuanțată rămîne schematică, abstractă față de realitatea vie, indefinită în mişcarea şi varietatea ei. Noi zicem unu şi cu unu fac doi. Dar orice unu unit cu alt unu dau un alt fel de pereche. Mai mult orice unu e altfel decît alt unu. Nu sînt, în realitate doi unu la fel, nici între oameni, nici între animale, nici între pomi, nici chiar între pietre. Uniformitatea o pot construi doar oamenii, dar numai în planul tehnic. Tehnica poate tăia pietre la fel, construi case la fel, maşini la fel. Dar acestea nu sînt o realitate vie. Nu sînt o realitate fecundă nici în planul fizic, nici biologic, nici spirtual. Astfel există în realitate o raționalitate, dar nu una abstractă, uniformă, ci unită cu viața indefinit variată. Realitalea e după chipul Sfintei Treimi, în care cele trei Persoane nu sînt la fel, în care Logosul e unit cu Duhul şi amîndouă au un izvor comun, pe Tatăl.

[765] Omul poate fi un ocean de gînduri rele, dar şi un ocean de milă, de iubire şi de înțelepciune. Şi nici-un om nu e uniform cu celălalt, în acest caz n-ar avea nevoe unul de altul. Fiecare e indefinit. Fiecare are o sete fără sfîrşit de celălalt şi poate dărui celuilalt la nesfîrşit alte şi alte gînduri şi mîngîieri, dar şi chinuri. Şi numai persoana poate da astfel de mîngîeri şi chinuri altuia, nu obiectele. Lumea întreagă e folosită de fiecare om spre alte şi alte gînduri, cu care întregeşte, mîngîe sau chinue viața sufletească a altora. În neuniformitatea persoanelor, în întregirea lor reciprocă şi în varietatea indefinită a întregei realități a lumii, stă putința lărgirii continui a orizonturilor spiritului uman, care tinde totodată spre o iubire absolut curată, pe care numai realitatea personală a lui Dumnezeu cel variat în Treimea Sa o poale avea. [Aceste note nu sunt puse în textul aceste ediții]

rînduială; şi ne călăuzeşte în cele bune, dacă voim şi noi. Luînd deci porunca de la Bătrîn, păşeşte cu încredere şi neşovăelnic

spre cele spuse de el. Şi Domnul te va călăuzi potrivit credinței tale.

572. *I n t r e b a r e a aceluiaş către Marele Bătrîn: Ştiu că am întrebat Sfinţenia ta despre gînduri ce întrec măsura mea. Dar auzind glasul dumnezeiesc care spune că „nu au trebuință cei sănătoşi de doctor, ci cei bolnavi" (Lc. 5, 31) şi văzîndu-mă pe mine stăpînit de mulțimea faptelor şi gîndurilor mele rele, m-am aruncat în oceanul milelor tale pentru Cel ce a zis: „Viu sînt Eu, zice Domnul, şi nu voesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu'" (Ez. 18, 23)* [66]*. Aceasta pentru ca prin tine să aud şi eu: „Fiule, iartă-ți-se ție păcatele tale cele multe" (Lc. 7, 47-48)* [767]*. Ştiu şi cred că Dumnezeu v-a dăruit să cunoaşteți prin Sfîntul Lui Duh înainte de a vă cere ceeace voesc şi gîndurile despre care vă întreb* [768]*. Dar fiindcă am auzit pe Proorocul care zice: „Spune tu întîi păcatele tale, ca să te îndreptezi" (Is.* 43,26) *îți însemnez şi eu în scris cererea mea, rugîndu-te să nu treci cu vederea ticăloşia mea, ci să primeşti această cerere de la mine, păcătosul. Căci vi s-a dat putere de la Dumnezeu să mă scoateți din întinăciune şi din umbra morții şi să mă călăuziți spre lumina cea adevărată, că sînteți bun. Ce-mi poruncițí deci să fac ? să mă lapăd de toate dintr-odată fără să mă îngrijesc de nimic, sau să pun mai întîi în rînduială totul, apoi să mă retrag ca nu cumva să mă aflu necăjit de griji în retragerea mea şi aceste griji să-mi pricinuiască tot felul de gînduri, care să-mi înăbuşe gîndurile duhovniceşti? Şi dacă-mi poruncițí să pun întîi rînduială în toate, arătați-mi dacă trebue să mă îngrijesc de vînzarea micilor mele locuri. Şi rugați pe Dumnezeu să-mi ajute. Căci nu vă întreb cugetînd cu îndrăzneală că pot eu însumi să păzesc cele poruncite de voi,*

Dumnezeu e viu, pentru că e Persoană, mai bine zis Treime de Persoane, infinit şi etern iubitoare. Fiind viu, vrea ca şi persoanele umane pe care le-a creat din iubire, pentru ca să le iubească şi să-L iubească, să fie vii, adică neunitare, neuniformizate în repetiția unei tehnici, ci întregindu-se în varietatea lor infinită în Dumnezeu.

[767] Fiul duhovnicesc se aruncă în oceanul milei lui Varsanufie căci acest ocean de milă unit dar neconfundat cu oceanul de milă al lui Dumnezeu, se face vas comunicant al iertării păcatelor sale. Numai descoperindu-se în indefinitul iubirii şi milei sale omul a intrat în comunicarea cu infinitul iubirii şi milei lui Dumnezeu, sau Dumnezeu a intrat în comunicare cu el. Şi numai aşa se face vas comunicant al iubirii şi milei lui Dumnezeu.

[768] Cine iubeşte se află într-o legătură familiară cu cel iubit, îi poate intui complexitatea gîndurilor, înainte şi mai mult decît poate să şi le exprime fiul lui duhovnicesc mai puțin desvoltat spiritual. E Duhul

ci avînd nădejde în rugăciunile voastre, în sfatul şi ajutorul vostru. Deci rugaţi pe Dumnezeu pentru mine, ca Domnul să mă călăuzească spre cele bune şi folositoare şi să-mi dea putere să păzesc îndrumările voastre. Şi nu va nesocoti cererea voastră. Căci numai aceasta îmi dă curaj în slăbiciunea mea.

R ă s p u n s : Fiule, e vădit că timpul e rău (Ef. 5, 16). Şi cel ce poate să fugă (din lume), se mîntueşte ca Lot din Sodoma. „Căci lumea zace în rău", după cum s-a scris (I Io. 5, 19) şi cei din ea lucrează fără îndoială, potrivit ei. Pentru că împletiţi cu cele pămînteşti, se fac pămînteşti. Iar cei ce se lapădă de acestea, se ridică de la pămînt.

Sfînt din care el pătrunde mai mult decît raţiunile, sau sensurile prinse de logică. Căci Duhul pătrunde duhul omului sau viaţa lui spirituală din care ies gîndurile necontenite fără să se epuizeze vreodată.

Deci e vădit că se fac cereşti. Şi nu înţelegem, nenorociţii de noi, că chiar dacă nu voim să plecăm din acestea, vom pleca fără voie în ceasul morţii. Fiule, porunca lui Dumnezeu este ca omul să se rupă îndată de toate. Căci celui care a venit la El, cerîndu-I şi zicînd: „îţi voi urma, Doamne, unde vei merge, dar îngăduie-mi mai întîi să rînduiesc cele din casa mea", i-a spus: „Nimenea, punînd mîna pe plug şi întorcîndu-se spre cele dinapoi, nu este potrivit pentru Împărăţia Cerurilor" (Lc. 9, 61 - 62). Şi iarăşi altuia i-a spus: „Lasă pe morţi să-şi îngroape pe morţii lor" (Lc. 9, 60). Şi iarăşi: „Cel ce-şi iubeşte pe tatăl şi pe mama sa mai mult decît pe Mine, nu este vrednic de Mine". (Mt. 10, 37). Şi în ce înţeles a spus că omul trebue să-şi urască pînă şi sufletul său? (Lc. 14, 26). Cum îşi poate urî cineva sufletul său, decît tăindu-şi voia sa în toate pentru Domnul, zicînd: „Nu precum eu voiesc, ci precum Tu voieşli" (Mt. 26, 39) [769]. Dacă zici din toată inima aşa, ai ales voia Lui, care este să lăsăm toate şi să urmăm Lui. Deci ce vom face? Nu le vom lăsa? Dar dacă pentru neputinţa noastră n-am ajuns la această treaptă, să ne plecăm grumazul, recunoscîndu-ne neputinţa noastră şi să rămînem să rînduim ale noastre. Şi în acest caz să nu ne înălţăm cu cugetul ca unii ce facem bine, cîtă vreme încă lucrăm cele ale bolnavilor. Căci cei ce se leapădă

770

desăvîrşit de lume, se scutură dintrodată de ei înşişi .

[769] A-şi urî cineva sufletul său înseamnă a-şi urî voia sa, de care crede că depinde viaţa sa. Dar viaţa susţinută print-o voie proprie, contrară celei a lui Dumnezeu, e o viaţă trecătoare, muritoare, sortită nefericirii veşnice. O viaţă în veci nenorocită. Viaţa aceasta trebuie urîtă, alegîndu-se viaţa adevărată, susţinută printr-o voie aflată în comuniune cu voia lui Dumnezeu şi deci cu viaţa Lui.

[770] Se scutură de falsul lor eu, dar eul egoist închis în sine, monoton, sărac, rupt din comuniunea cu Dumnezeu, izvorul vieţii infinite şi netrecătoare; se scutură de eul bolnav, neputincios. Numai aşa îşi regăsesc eul lor adevărat, adînc, mereu nou în izvorîrea de gînduri

Deci tu, fiule, ca un bolnav ce eşti, şi nu deplin sănătos, rîndueşte întîi nu ca să vinzi, ci ca să asiguri pe bătrîna ta femeie. Căci altfel îţi vei afla o cursă în lucruri. Asigur-o pe ea potrivit răspunsului fratelui Ioan. Cît despre vînzarea locurilor din cîmp se va îngriji Domnul şi va cîrmui viaţa ta, dacă îţi arunci grija asupra Lui. Dar adu-ţi aminte să-I spui ziua şi noaptea: „Stăpîne, îndreptează calea mea după voia Ta, spre binele şi folosul meu". Căci El ştie mai bine decît orice om, cum să ne scoată pe noi, cu uşurinţă, din închisoarea întunericului, adică din îngustimea lucrurilor acestei lumi deşarte[771] .

573. *Cererea aceluiaş către acelaş Mare Bătrîn: Cuvioase Părinte, mulţumesc lui Dumnezeu, că nu ţi-ai întors mila ta de la mine. Desăvîrşeşte mila ta faţă de sluga ta şi roagă-te Stăpînului Dumnezeu pentru mîntuirea sufletului meu ca să mă izbăvesc de patima relei uitări şi să dobîndesc iertarea prin sfintele tale mîini şi în veacul acesta şi în cel viitor; şi ca să petrec sub acoperămîntul tău pînă voi ieşi din trup; şi, simplu, ca să mă fac robul tău în veac, bucurîndu-mă de harul şi de adăpostul sfintei tale vieţuiri*[772] .

înalte, generoase, sănătos, puternic, trăit în comuniunea cu Dumnezeu şi deschis vieţii fără de sfîrşit care se revarsă în el din Dumnezeu; eul iubitor, comunicativ. Totuşi experiem adeseori cît de tare şi de bogat este eul nostru cînd iubeşte şi se simte iubit, şi cît de slab, de bolnav este cînd nu iubeşte şi nu este iubit din pricina egoismului său.

[771] Lumea lucrurilor materiale ne închide orice orizont de dincolo de ele. Şi cum ele sînt trecătoare, trecători sîntem şi noi cînd rămînem alipiţi numai la ele: trecătoare e şi viaţa lumii şi a noastră, şi deşartă, deci fără sens.

[772] A fi în unire cu un părinte duhovnicesc înseamnă a trăi sub adăpostul (|-iovrj) lui, ca într-o casă ocrotitoare şi familiară. Cei ce se iubesc se afla într-o interioritale reciprocă" (Madinier); fiecare se află în celălalt ca în casa lui, ca „acasă". Cei ce se unesc prin cununie

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Fiule, bine că ai scris despre uitare. Căci dacă nu uitai cele scrise ţie de mine, ai fi putut şti din ele că Milostivul nostru Stăpîn şi înainte ştiutorul Domn, mi-a cerut să te am cu adevărat fiu duhovnicesc. Ţi-am încredinţat taine pe care nu le-am încredinţat multora, ca o dovadă că te-am înfiiat. Căci cui se descoperă tatăl aşa de mult, dacă nu fiului său? Dar o face aceasta treptat, pe măsura creşterii lui, ca să le poată purta şi păzi. Şi toată cererea mea către Dumnezeu pentru tine şi rugăciunea mea e ca să te slobozească de toate patimile de necinste, între care se socoteşte şi uitarea; şi ca să-ţi trimită Duhul sau care să te înveţe despre toate şi să nu te despartă de noi nici în veacul de acum, nici în cel viitor. Căci lui Dumnezeu îi este arătat cît de mult s-a împlîntat pomenirea ta în inima mea[773]. Şi crede că ea nu se şterge în veac. Crede-mă că Dumnezeu mi-a dăruit de pe acum sufletul tău spre viaţă veşnică[774]. Dar ia seama cu grijă şi nu uita nici tu să păstrezi neîndoielnic amintirea celor spuse şi să nu le nesocoteşti. Căci mulţi, după ce au cîştigat şi au

„se căsătoresc", alcăluesc o casă. Dar orice prieten sincer îţi este ca o casă. Însă casa care ne uneşte pe toţi şi în care ne simţim adunaţi pentru totdeauna este Dumnezeu şi în mod mai apropiat Hristos (Io. 11, 23). În viaţa viitoare, vom fi în mod desăvîrşit şi veşnic fiecare în fiecare, ca într-o casă şi toţi împreună în casa comună, care este Hristos.

[773] Se împlîntă pomenirea celui iubit în inima celui ce-l iubeşte, unindu-se cu respiraţia. Nu poţi trăi fără să pomeneşti pe Iisus şi pe fiii pe care-i iubeşte. Şi pomenindu-i îi ai prezenţi în tine, fără să te confunzi cu ei. Pomenirea lor face parte din viaţa ta.

[774] Varsanufie s-a legat aşa de mult prin iubire de fiul său duhovnicesc, încît crede că-l va avea şi în viaţa veşnică unit cu sine. Căci nu se va simţi întreg fără el. S-ar putea spune că toată cartea aceasta se concentrează în ideea despre unirea celor ce se iubesc şi cred împreună în Hristos. Acesta e duhul de comuniune al ortodoxiei. E o unire interioară după chipul Sfintei Treimi şi din prezenţa Ei, sau în interiorul Ei.

pecetluit în ei aurul, s-au purtat fără grijă şi au pierdut ceea ce au dorit atît de mult. Fiindcă de nu va cultiva omul pămîntul şi nu-l va semăna înainte de venirea ploii, toate şiroaiele de apă ce vor curge nu vor fi de folos spre rodire. Ia seama să nu fii nepăsător, privind cum altul poartă povara ta, în vreme ce tu lîncezcşti. Căci n-a spus: „Mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iac. 5, 16), ci „multe" adică poate purta multe din cele încredinţate. Foloseşte toată puterea ta, căci mulţi au fost

cu Iisus şi mulți s-au înstrăinat de El. Şi Apostolul zice: „Iar dacă necredinciosul se desparte, să se despartă" (I Cor. 7, 15).

Dar să nu îngăduie Dumnezeu să se împlinească acestea cu tine, ci să rămîi fiul meu adevărat şi prea iubit,

născut de mine în durerile cele după Hristos [775], oaie a turmei lui Hristos, vas sfințit, moştenitor al slavei; şi ca un viețuitor după poruncile lui Hristos, să dobîndeşti viața veşnică. Nu-mi ruşina bătrînețele. Căci Dumnezeu ştie cum îmi folosesc toată puterea pentru mîntuirea ta, rugîndu-l pe El, ca să te rînduiască în veac împreună moştenitor cu sfinții Lui ai bunătăților lor viitoare", pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, pe care le-a gătit lor Dumnezeu" (I Cor. 2, 9). De acestea fie să ai şi tu parte şi să fii şi tu moştenitor al lor în vecii vecilor. Amin. Fie să o spună aceasta şi Puterile de sus şi sfinții care sînt încă

Un fiu duhovnicesc e născut de părintele lui în durerile grijii de el, al compătimirilor de tot soiul, al ostenelilor de a-l sfătui şi susține în greutățile lui, în silințele de împlinire a sfaturilor date, în temerile de a nu fi biruit de ispitele ce-i vin etc.

jos în trup. Amin. Amin. Amin. Fie, fie. Şi să o pecetluiască aceasta Tatăl, Fiul şi Sfîntul Duh [776].

574. *Cererea aceluiaş către celălalt Bătrîn: După un timp avînd să iasă din trup, Ava Serid, egumenul mînăstirii, a rînduit ca moştenitori ai lui pe cei dintîi dintre frați. Nu ca să conducă toți împreună., pentru că aceasta ar fi fost pricină de neorînduială, ci pe rînd, întîi primul, apoi după moartea lui al doilea şi aşa ceilalți unul după altul. Ca pe cel din urmă l-a rînduit pe un frate iubitor de atunci încă mirean, pe Ava Elian, ca să fie moştenitor după toți, dacă se va face călugăr. Dar fratele acesta însuşi nu o ştia. Cînd deci după această hotărîre Ava s-a mutat la Domnul, întîiul dintre frați, pe care ordinea îl chema la conducere, s-a dat la o parte din multă smerenie şi modestie. Cei ce urmau la rînd au făcut la fel, urmînd pilda aceluia. Intre timp veni peste acest iubitor de Hristos, din partea diavolului, întristare mare gîndiud la sfîrşitul lumii şi la necazurile ce vor avea să-l cuprindă din pricina aceasta şi la chinurile veşnice. Şi apăsarea acestor gînduri şi în primejdie*

să cadă în deznădejde trimise întrebare despre acestea la Ava. Ioan, cerîndu-i să se roage pentru el şi să-i dea un cuvînt de mîngîiere. Iar acela îi trimise acest răspuns care îi grăia mai mult despre ascultare. Căci avea de gînd să-i poruncească să ia conducerea mînăstirii, cum s-a văzut după aceea.

Toţi îngerii şi toţi sfinţii în cor se roagă pentru a-l avea părtaş la fericirea lor veşnică pe fiecare suflet. Şi Dumnezeu pecetlueşle rugăciunea lor cu împlinirea ei, dacă şi acel suflet se sileşte, să înainteze spre acea ferircire în comuiunea universală. Căci Dumnezeu nu lucrează în izolare cu fiecare suflet. Ci toţi lucrează împreună cu El, pentru că aşa îi place Lui.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Iubite frate, credinţa în Dumnezeu cere ca dacă cineva se predă pe sine lui Dumnezeu, să nu se mai aibă pe sine în stăpînirea sa, ci să se supună Lui pînă la ultima răsuflare. Deci orice vine peste el, să primească cu mulţumire de la Dumnezeu şi aceasta înseamnă „a mulţumi în toate" (I Tes. 5, 18). Căci dacă omul nu primeşte cele ce-i vin asupra, nu ascultă de Dumnezeu, căutînd să-şi impună voia sa. Aşa şi Iudeii căutînd să-şi impună voia lor n-au putut să se supună legii lui Dumnezeu (Rom. 10, 8). Deci credinţa e una cu smerenia: „Căci pe care i-a chemat, pe aceia i-a şi îndreptat şi i-a slăvit" (Rom. 8, 29). Drept aceea aruncă tristeţea, care lucrează moarte[777]. Dar „tristeţea după Dumnezeu lucrează viaţa"[778] (II Cor. 7, 10). Roagă-te deci pentru mine şi nu te descuraja. Pentru că altfel mînii pe Dumnezeu, susţinîndu-ţi voia ta. Domnul nostru Iisus Hristos să-ţi dea putere să faci voia Lui şi să afli milă înaintea Lui, că Lui se cuvine slava şi stăpînirea în veci. Amin.

575. *Primind fratele răspunsul acesta, a fost eliberat îndată de gîndurile ce-l necăjeau. Dar n-a priceput înţelesul celor scrise lui şi s-a mirat că alte a întrebat şi alte i-a răspuns Bătrînul. Bătrînul i-a lămurit apoi lucrul acesta în chip*

Tristeţea care vine din neîncrederea lui Dumnezeu dă proporţii greutăţilor venite sau aşteptate şi pricinueşte nu numai o paralizie a puterilor sufleteşti, ci chiar o neputinţă de a mai suporta viaţa. În ea e moarte. Cine crede în Dumnezeu relativizează greutăţile vieţii. Ştie că ele sînt trecătoare, că Dumnezeu va interveni la cererea lui şi le va înlătura.

778 Dimpotrivă, tristeţea care se naşte din conştiinţa de a nu fi împlinit voia lui Dumnezeu, deci din credinţa că El intervine cînd omul Îl roagă, lucrează mîntuirea de moarte. Ea e o nemulţumire pentru viaţa ce nu place lui Dumnezeu, pentru o viaţă în care nu s-a făcut voia Lui. E o tristeţe care omoară tristeţea, ducînd pe om la viaţa adevărată, la viaţa în Dumnezeu.

limpede, porunicindu-i să primească grija mînăstirii. Dar fratele s-a mirat că Bătrînul a gîndit aceasta despre el, căci se socotea pe sine nevrednic. Insă neîndrăznind să se împotrivească poruncii lui, i-a scris spunînd acestea: „Ava, nu mă cunosc mai bine ca Duhul lui Dumnezeu ce locuieşte în voi. Dar sînt înfricat şi tremur pentru primejdia sarcinii. De ştii că pot să aflu în

aceasta milă, avînd acoperămîntul vostru în Hristos[779]*, nu mă împotrivesc. Căci aveți stăpînire asupra mea şi sînt în mîinile lui Dumnezeu şi ale voastre ".*

Deci Bătrînul îi scrie răspunsul următor: Domnule şi frate, Dumnezeu îmi este martor că iubesc cu adevărat pe fratele meu. Şi rugăciunea mea e ca să nu se vateme sufletul tău în vreo privință. Deci încrezîndu-mă în ascultarea ta şi îngrijindu-mă de mîntuirea ta, am conlucrat cu tine în ceea ce e bun[780]. Cele ascunse oamenilor, sînt arătate lui Dumnezeu. Tu vezi, fratele meu, că sînt lucruri multe şi peste măsură de grele. Dar crede că tot ce este în mînăstire pînă şi pămîntul e al lui Dumnezeu. Şi cel ce a unit cele pămmteşti cu cele cereşti pe toate le-a sfințit cu prezența Lui[781]. Deci atîrnă de tine

Acoperămîntul sfîntului e întărit înăuntrul lui de acoperământul lui Hristos. Ajutorul ce-l dă sfîntul îşi soarbe puterea din ajutorul lui Hristos. Sfîntul e unit cu Hristos în tot binele ce-l face altora. De aceea îl poate face. Hristos nu rămîne despărțit de cei ce cred puternic în el. E prezent în ei şi în puterile ce iradiază din ei.

[780] Împletirea activă între cei ce cred în Hristos îşi găseşte felurite forme şi exprimări: „mă încred în ascultarea ta" e una din aceste forme. Nu mă încred pur şi simplu în tine, ci mă încred în tine, care te încrezi în mine. Mă încred în tine ca ucenic, că mă vei asculta ca părinte duhovnicesc. Îți dau mîna, dar lasă-ți mîna în mîna mea ; nu o retrage cu forța.

[781] Tatăl le dă ființă tuturor. Fiul le dă sensurile. Duhul Sfînt le sfințeşte, le dă pornirea spre sfințire. Dar unde e Fiul e şi Tatăl şi

împreună lucrarea şi împreună pătimirea ta, ca să te afli părtaş al sufletelor ce se mîntuiesc[782]. Căci a spus Apostolul: „Purtați-vă sarcinile unii altora şi aşa veți împlini legea lui Hristos" (Gal. 6, 2). Şi iarăşi a spus: „Lăsați-vă coborîți la cei smeriți" (Rom. 12, 16). Iar Domnul a spus: „Cel ce va ascultă

pe voi, pe Mine Mă ascultă şi cel ce vă nesocoteşte pe voi, pe Mine Mă nesocoteşte" (Lc. 10, 16)[783]. Fiindcă orice lucru (bun, ce trebuie făcut) este al lui Dumnezeu, nu poţi să te retragi de la a-l face.[784] De aceea dacă e vreun lucru omenesc să ştii că te însărcinăm cu grija lui pentru Dumnezeu, care nu are altă grijă decît mîntuirea sufletului. Căci zice Scriptura: „Cel ce întoarce pe un păcătos de la calea rătăcită a lui, va mîntui un suflet de la moarte şi va acoperi mulţime de păcate" (Iac. 4, 20).

unde e Duhul e şi Tatăl şi Fiul. Numai dela Dumnezeu le vine exislenţa, sensul şi mişcarea spre desăvîrşire tuturor, mişcarea spre o armonie unitară şi sfinţenia iubirii şi dăruirii reciproce. Această mişcare spre sfinţenie e semnul prezenţei active a lui Dumnezeu în continuare în cele create, semnul nedespărţirii Lui de ele.

[782] Părtăşia sau comuniunea nu stă într-o întrepătrundere pasivă, ci într-o împreună lucrare a binelui şi într-o împreună pătimire a greutăţilor. Ajut pe semenul meu, sufăr cu el, particip la viaţa Iui, îndemnîndu-ne unul pe altul în înaintarea în cele bune. Pentru că aşa face Hristos. Şi de aceea ni se dă mereu în stare de jertfă, pentru că compătimeşte cu noi şi vrea să ne facem împreună pătimitori cu El la pătimirile altora. Hristos e inima centrală care bate pentru noi, comunicînd inimilor noastre bătaia unora pentru altele. Aceasta e în acelaş timp deplina noastră tămăduire de patimile egoismului nostru. Aşa ne mîntuim împreună, scăpînd de tristul egoism, întrucît intrăm şi înaintăm în lărgimea infinită a lui Dumnezeu şi unii în alţii.

[783] „Dacă voi sînteţi uniţi cu Mine cînd vorbiţi, cine vă ascultă pe voi, pe Mine mă ascultă" etc. Dar trebuie să vorbim ca unii care prin credinţă sîntem uniţi cu Hristos, simţind noi înşine că vorbim, din porunca Lui şi din puterea Lui, care este în noi.

[784] Dacă e un lucru spre folosul omului, care ajută pe om să devină mai om şi chiar pe tine te ajută la aceasta, adică vă ajută să vă mîntuiţi, el e o sarcina pentru fiecare. Căci mîntuirea este şi unica grije a lui Dumnezeu pentru noi.

Îmbărbătează-te în Domnul şi crede lui Iisus şi El te va păzi de cel rău. Aceasta a cerut-o şi El de la Tatăl pentru Apostolii Săi. Nu şovăi, deci, ci varsă-ţi inima ta în Dumnezeu şi în Domnul Iisus Hristos şi în Duhul adevărului[785]. Şi prin aceasta cred că vei afla milă de la scaunul lui Dumnezeu[786]. „Harul Domnului nostru Iisus Hristos şi împărtăşirea Sfîntului Duh să fie cu voi" (II Cor. 13, 13). Amin.

575 bis. *Auzind acestea fratele a făcut cunoscut Bătrînului: „Iată robul tău, fie mie după cuvîntul tău" (Lc. 1. 38). Şi din porunca Părinţilor s-a învrednicit de schima călugărească. Şi*

[785] Îţi poţi vărsa inima în Dumnezeu, pentru că ea e făcută pentru a trăi în nesfîrşirea iubirii şi a vieţii Lui, deşi aceasta nu înseamnă pierderea conştiinţei tale unită cu conştiinţa de Dumnezeu. Dar şi Dumnezeu se poate revărsa în ea, căci e făcută spre a se lărgi mereu pentru a cuprinde tot mai mult din infinitatea iubirii şi vieţii lui Dumnezeu, avîndu-L pe Dumnezeu în ea ca pe un alt subiect al ei împreună cu tine. Căci cei ce se varsă unul în altul ştiu că sînt două persoane, care vreau să se dăruiască una alteia împreună cu tot ce au, dar rămîn totodată ipostasuri distincte bucurîndu-se unul de altul, dar putîndu-şi oricînd unul să-şi retragă viaţa sa din a celuilalt. Inima omului iubitor de Dumnezeu se varsă în Dumnezeul iubirii, care se varsă şi El în ea. Căci El trăeşte în Sine însuşi iubirea ca o veşnică revărsare a fiecărei persoane în celelalte două. Mai mult îţi reverşi inima în Dumnezeu în stare de rugăciune. În această stare ţi-o primeşte Dumnezeu, căci numai aşa se înmoae ea, făcîndu-se capabilă să se verse în Dumnezeu. Dacă se învîrtoşează în mîndrie, nu poate ieşi din sine şi nu poate intra în altul, în ultima instanţă în Dumnezeu.

[786] Cine-şi ascunde gîndul, ocroteşte şi cloceşte răul şi minciuna în sine. El se închide în sine, unelteşte mai departe împotriva altora. El pierde comuniunea cu alţii, care dă bucurie, care îi aduce încurajarea şi viaţa. Închizîndu-te faţă de alţii, nu te poţi deschide nici lui Dumnezeu, precum nici invers. Spunînd gîndul tău rău duhovnicului tău, îl spui lui Dumnezeu şi te deslipeşti de el. Căci lapezi egoismul şi intri în comuniune cu Dumnezeu şi cu semenii.

s-a făcut cerere din partea tuturor către episcop şi a fost hirotonit presbiter şi apoi a fost rînduit egumen al mînăstirii. Şi întîi de toate s-a învrednicit să vină la Ava Ioan şi l-a primit pe el Bătrînul, ca pe preacinstitul său Avă. Căci mare era smerenia Bătrînului. Şi-i spuse lui: „Binecuvintează Avă". Şi acela a înmărmurit, neîndrăznind să binecuvînteze el. Şi cerîndu-i aceasta a doua oară, ca să nu se împotrivească, a binecuvîntat. Şi fiind poftit, a şezut. Şi i-a spus Batrînul:

„Frate mult timp înainte a prezis Sfîntul Bătrîn despre tine că vei fi călugăr şi egumen al mînăstirii. Şi iată s-a împlinit aceasta cu bunăvoinţa lui Dumnezeu. Ia seama la tine şi să se întărească inima ta în Domnul, care te împuterniceşte pe tine. Amin.

570. *Apoi acesta l-a întrebat pe Bătrin zicînd: Iartă-mi Părinte îndrăzneala, căci te rog să mă lămureşti despre ce voiesc să te întreb: pentru ce întîii fraţi rînduiţi să fie urmaşi*

an respins conducerea mînăstirii ? Şi pentru ce le-aţi îngăduit aceasta, cunoscînd virtutea şi ascultarea lor şi ştiind că ordinea rîndului le dădea întîietate; iar mie nevrednicului, care nu aveam nici o lucrare împlinită în viaţa călugărească, mi-aţi poruncit să iau această conducere, care li se cuvenea mai degrabă acelora.

R ă s p u n s : Fraţii au respins din multa lor smerenie. Căci avînd cu voia lui Dumnezeu împuternicirea să ia conducerea, potrivit rînduirii prin testament, nu s-au înghesuit la ea, ci au iubit mai mult ascultarea. Şi te-au ales din toată inima pe tine, spre mustrarea celor ce umblă după moşteniri şi daruri, celor ce au cugetul lumesc al iubirii de arginţi şi preţuiesc cele pămînteşti, mai mult decît împărăţia cerurilor. Bucurîndu-ne de smerenia lor, le-am iertat retragerea lor. Dar ţie ţi-am poruncit să primeşti din pricina chemării lui Dumnezeu, căci toate le chiverniseşte spre folosul fiecăruia, după cea de înainte cunoştinţă a lui. Să nu socoteşti deci că aceasta s-a făcut pentru neascultarea lor. Căci şi Moise primind porunca de la Dumnezeu să conducă poporul, a spus: „Sînt slab la glas şi zăbavnic la limbă" (Ies. 4, 10). Şi l-a iertat Dumnezeu pentru că n-a spus-o aceasta împotrivindu-se, ci din multă smerenie. Aceasta a făcut-o şi Iereinia Proorocul, zicînd: „Stăpîne Doamne, iată nu ştiu să vorbesc, că sînt tînăr" (Ier. 1,6). Şi nu i s-a socotit aceasta ca împotrivire. Aşa a făcut şi sutaşul, zicînd Mîntuitorului: „Nu sînt vrednic să intri sub acoperişul meu" (Mt. 8, 8). Şi de credinţa lui unită cu smerenia s-a minunat Domnul. Dar ca să nu spună de ce Iisus al lui Navi nu a respins conducerea (A doua lege 31, 7 - 8) şi Apostolii propăvăduirea? Oare eu n-am avut smerenie? Dar unde se află o smerenie mai mare ca a lor? Dar şi cei de au refuzat au avut ascultare, precum şi cei ce au primit au avut smerenie. Căci nu se poate despărţi una de alta. Dar toate se fac, ca să se împlinească judecăţile lui Dumnezeu eu privire la noi şi ca să se arate în multe feluri virtuţile sfinţilor. Crede deci că toate cele de la Dumnezeu se împlinesc cum se cuvine şi nu iscodi mai departe. Domnul să te înţelepţească şi să-ţi lumineze ochii înţelegerii prin rugăciunile sfinţilor. Amin.

577. *I n t r e b a r e : Auzindu-le acestea a lăudat pe Dumnezeu şi a spus Bătrînului: „Păruite, fiindcă sînt începător şi nu ştiu nimic ce porunceşti să spun fraţilor*

R ă s p u n s : Spune-le acestea: „Domnul Iisus Hristos se îngrijeşte de noi'". Căci a spus: „Nu vă voi lăsa orfani, voi veni la voi" (Io. 14, 18). De aceea luați aminte la voi cu toată smerita cugetare şi iubire față de Dumnezeu. Şi El vă va binecuvînta şi va fi vouă acoperămînt şi călăuză". Mai spune-le şi aceasta: „Să nu-şi ascundă cineva gîndul, căci bucuria duhurilor aceasta este, să-şi ascundă cineva gîndurile, ca să le piardă sufletele". Şi dacă cineva îți spune gîndul lui, spune înlăuntrul tău: „Doamne, dă-mi să-i spun tot ce socoteşti că e spre mîntuirea sufletului lui; să-i spun cuvîntul tău şi nu al meu. Căci s-a scris: „De greşeşte cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu". (I Petru 4, 11) [787].

578. *I n t r e b a r e : Cînd frații sînt binecuvîntați de mine, să le dau mîna sau nu ? Gîndul îmi spune să le mîngîi şi capetele. E bine oare ?*

R ă s p u n s: Cînd îi binecuvîutezi, dă-le mîna şi spune-le: „Socotiți că Dumnezeu va face cu voi după credința voastră şi nu după ceea ce place omului. Căci însuşi Domnul a zis: „Cel ce primeşte proroc în nume de proroc, plată de proroc va lua; şi cel ce primeşte drept în nume de drept, plată de drept va lua" (Mt. 10, 41). Dacă deci este cineva proroc şi drept, cel ce nu-i primeşte ca proroc sau ca drept, nu are plată. Dar dacă nu e proroc sau drept şi-i primeşte ca proroc sau ca drept, plată de proroc sau de drept va lua [788]. Dar capetele nu trebue să le săruți căci fapta are în sine o fățărnicie ce caută să placă oamenilor.

Să vorbeşti cu conştiința că împlineşti o poruncă a lui Dumnezeu. Căci aceasta te va face să simți o răspundere în ceea ce spui. Vei vorbi în frica lui Dumnezeu, ca din partea Lui. Şi Dumnezeu nu te va lăsa să spui decît ceeace îi place Lui şi e spre folosul celor cărora le grăieşti.

[788] După cinstea cu care primeşti pe cineva, în numele lui Dumnezeu, vei fi cinstit. Numai în numele lui Dumnezeu poți primi pe altul cu cinstire sinceră.

579. *I n t r e b a r e : Cum trebuie să mă port cu frații?*

Socoteşte-te mai prejos de toți. Dar şi ca cîrmuitorul tuturor, păzind orînduirea pe care ai primit-o de a fi cu milă față de toți

cum a zis Apostolul: „Purtați-vă poverile unii altora" (Gal 6, 2) sau: „Dojeniți pe cei fără rînduială, îmbărbătați pe cei slabi (I Tes. 5, 14). Iar dacă cineva nu se supune, atrage-i luarea aminte. Acelaşi Apostol te va învăța din puținele cuvinte ce ți le-am spus.

580. *I n t r e b a r e : Cum trebuie să se poarte păzitorul rînduielii (canonarhul) şi iconomul față de frați?*

R ă s p u n s : Cu îndelungă răbdare, ca să poarte slăbiciunile lor.

581. *I n t r e b a r e : Dacă un frate greşeşte, cum să-l mustru ? îndeosebi, sau în fața fraților ?*

R ă s p u n s : Dacă greşeala e grea, mustră-l în fata fraților. Dar trebuie să i se spună de mai înainte: „Dacă nu te vei îndrepta, voi spune şi în fața fraților că aşa a poruncit Domnul: „Mustră-l numai între line şi el şi de se va întoarce, ai cîştigat pe fratele tău. Iar de nu, ia cu tine încă pe unul sau doi". (Mt. 18, 14-16). Iar dacă greşeala e mică, mustră-l şi pedepsește-l îndeosebi."

582. *I n t r e b a r e : Dacă rabdă cineva în mănăstire, în ce chip se mîntuieşte ? Şi ce are mai mult ce-l ce viețuieşte într-un loc unde sînt sfinții Părinți ?*

R ă s p u n s : Cel ce moare în mănăstire întru smerenie şi ascultare, se mîntuieşte prin Hristos. Căci Domnul Iisus dă cuvînt pentru el. Iar cel ce-şi face voia lui, dîndu-şi înfățişarea ascultării şi smereniei, stă sub judecata lui Dumnezeu. Iar cel ce se poartă după voia lui pentru odihna trupului şi nu pentru folosul sufletului, trebuie mustrat din cînd în cînd, pentru „Cel ce voieşte ca tot omul să se mîntuiască şi la cunoştința adevărului să vină" (I Tim. 2, 4). Iar de stăruie în aceasta răbdați-l pînă ce se va schimba, sau pînă va pleca din voia proprie. Dar dacă pricinuieşte vătămare fraților, spune-i că dacă stăruie în purtarea aceasta, nu mai poate sta aici cu frații. Căci nu poate fi suportat unul să-şi facă plăcerea Iui, vătămînd pe alții.

Iar cel ce stăruie; în credința cea bună şi după Dumnezeu, în mănăstire primeşte acoperămîntul lui Dumnezeu şi se zideşte. Şi murind în această viețuire, află odihna.

Iar mai multul pe care-l are cel ce locuieşte în locul în care sunt Sfinţii Părinţi este că are credinţa unită cu făptuirea cea bună şi crede în puterea Părinţilor. Căci, mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iac. 5, 16). E ceea ce nu află cineva oriunde. Căci a zis Domnul despre Apostoli: „Cînd eram cu ei, Eu îi păzeam pe ei. Dar acum vin la Tine. Păzeşte-i pe ei în numele Tău" (Io. 17, 11 -13). Că a Ta este slava în veci. Amin.

583. *Cerere către acelaşi Bătrîn: Binevoieşte de le spune fraţilor cîteva cuvinte despre răbdare şi ascultare. Căci cuvîntul tău îl vor primi. Şi le-a spus Bătrînul acestea.*

R ă s p u n s: Fraţilor, n-aţi venit la odihnă, ci la necaz. Că aşa a poruncit Domnul Apostolilor: „Pe pămînt necazuri şi întristare; veţi avea, iar lumea se va bucura" (Io. 16, 33). De veţi urma Domnului Iisus, şi El va fi cu voi. Iar de vă veţi lepăda de El, şi El se va lepăda de voi. Deci cel ce voieşte să afle binecuvîntare de la Dumnezeu, să-L asculte pe El, care a zis: „Cel ce păzeşte cuvîntul Meu, nu va muri în veac" (Io. 8, 51). Deci cel ce caută viaţă veşnică, caută să păzească cuvîntul. Lui pînă la

[789]

vărsarea sîngelui în tăierea voii sale . Iar cel ce caută voia sa, care nu place lui Dumnezeu, nu are parte cu Hristos. Luaţi aminte deci la voi înşivă întru frica lui Dumnezeu şi vă va acoperi pe voi Domnul prin rugăciunile sfinţilor. Amin.

584. *I n t r e b a r e : Spune-mi, Părinte, cum trebuie să întâmpin pe vizitatori, mireni, Părinţi, sau fraţi* ?

R ă s p u n s : Umblînd întru înţelepciune, primeşte-i pe toţi fără a-i sminti, după cuvîntul Apostolului care se făcea plăcut Iudeilor şi Elinilor şi Bisericii lui Dumnezeu (I Cor, 10, 32). Pentru dragostea lui Hristos, pomeneşte-l pe Domnul. Căci timpul s-a aplecat spre plăcerile trupului şi spre săturarea pîntecului, care nasc toate patimile. Să te păzeşti de cei ce vin din aceste motive, fie mireni, fie fraţi, fie Părinţi. Dacă vin, nici nu-i linguşi, nici nu-i respinge. De va fi vreun om care vine ca să piardă vremea, taie-i obiceiul. Doar cunoşti purtarea Avei (Serid) cu vizitatorii, îţi e mai de folos să-ţi auzi că eşti zgîrcit, fără să fii, decît să auzi că eşti risipitor. Primeşte-i cu cuviinţă, căutînd motive ca să ramîi nesăturat. Iar de te sileşte cineva, spune-i ceea ce zice Apostolul: „Nu vă îmbătaţi de vin, care este desfrînare" (Ef. 5, 18). Părinţii

Rînduiala se ține nu numai dîndu-se porunci, ci şi împlinindu-se de călre cel ce le da. Egumenul cerînd fraților să-şi poarte sarcinile linii altora, trebue să le poarte întîi el însuşi în chip pilduitor.

spun: „îndeamnă pe tot omul care voieşte să se mîntuiască, să dea pocăință lui Dumnezeu, să se păzească pe sine de vinul mult care naşte toate patimile" (Ava Isaia, Recueil, 16, 116, p. 137). Păzeşte-te de cei ce zic: „De nu beai, nu beau şi de nu mănînci, nu mănînc" şi îndeamnă-i cu smerită cugetare, spunîndu-le ceea ce a spus Apostolul: „Cel ce mănîncă să nu dispreţuiască pe cel ce nu mănîncă şi cel ce nu mănîncă, să nu-l judece pe cel ce mănîncă. Căci pentru Domnul mănîncă şi slăveşte pe Dumnezeu". (Rom. 14, 3-6) [789b]. Deci amîndoi sînt cinstiți la Dumnezeu. Pentru că amîndoi fac aceste lucruri slăvind pe Dumnezeu [790]. Dar din dragostea lui

Dumnezeu, fiecare îşi împlineşte trebuința lui. Unul va spune:

Cel ce păzeşte cuvîntul Domnului, se uneşte cu El prin voință. Iar unit cu El, va avea împreună cu El viața nemuritoare. Iar cuvîntul Domnului este ceeace ține toate cele create în armonia unității. De aceea cere Domnul să păzim cuvîntul Lui, nu dintr-o simplă poftă a Lui de a-L asculta. Prin păzirea cuvîntului Lui se promovează unirea între toate şi a noastră cu toate. Căci nimenea nu are viață adevărată în izolare. Nicăeri nu este un unu singur. Iar cînd vrea să fie singur aduce neregulă între ceilalți şi celelalte şi suferința în sine. Aceasta se înlîmplă cînd omul îşi afirmă voia sa. El luptă atunci să iasă din realitate, care e o unitate a celor multe, desăvîrşită în Cel Unul din Treime. Orice poruncă a lui Dumnezeu e dată spre unirea noastră cu toți şi cu toate.

Dar unirea noastră în voință cu Hristos nu înseamnă confundarea noastră cu El. Sf. Maxim Mărturisitorul şi Sinodul VI ecumenic au apărat voința omenească în Hristos în armonia ei cu voința dumnezeească. A nu afirma voia ta înseamnă a voi ceeace voeşte şi Dumnezeu, a voi împreună cu El. întîlnim peste tot misterul varietății în unitate. Ce bucurie ar avea Hristos sa se facă cu noi voia Lui fără să voim şi noi aceasta? Cum L-am mai iubi? Cum L-am mai asculta în acest caz? Iar voind noi cu Dumnezeu, ne însuşim tot ce atîrnă de voia Lui. Colaborăm cu El la cîrmuirea tuturor. Ne bucurăm de toate cîte depind de El. Primim în noi toate cele ce le face El, pentru că le face spre binele nostru, al tuturor. [790] Pe Domnul îl slăveşte nu numai cel ce nu mănîncă, înfrînîndu-se pentru El, ci şi cel ce mănîncă dacă o face mulțumind lui Dumnezeu

„Eu sînt slab şi nu pot, arătați-mi dragostea voastră. Căci Apostolul a spus: „Împărăția cerurilor nu este mîncare şi băutură" (Rom. 14, 17), ci iubire şi inimă curată şi cele ce urmează."

Deci fii cu pătrundere faţă de vizitatori, ca să ai priceperea şi înţelepciunea să vezi pentru ce a venit: pentru Dumnezeu, sau pentru mîncări. Şi pe cît poţi nu te coborî la cuvinte ale înţelepciunii trupeşti cu cei ce vin, dacă nu sînt de trebuinţă să asculte cuvîntul lui Dumnezeu. Căci Dumnezeu îţi dă înţelepciune, ca să vorbeşti cu ei despre cele din „Viaţa Părinţilor", din Evanghelie, din Apostoli din Proroci. Şi nu le da prilej să spună vreun lucru lumesc, pentru că astfel şi mîncarea şi toate vor deveni trupeşti. Iar cele ce le-am spus, nu aparţin înţelepciunii trupeşti. Cele ce se grăiesc despre lucruri lumeşti nu le grăi, căci sînt înţelepciune trupească. Ci spune: „Domnul a zis: Daţi cele ale Cezarului, Cezarului şi cele ce sînt ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu" (Mt. 22, 21). Iar dacă ai venit pentru Dumnezeu, putem să vorbim despre cele ale lui Dumnezeu. „Lumea iubeşte ce e al său (Io. 15, 19). Dar lumea nu conglăsuieşte cu armonia lui Dumnezeu. Să luăm seama să nu fim pedepsiţi vorbind împreună contrar voii lui Dumnezeu. Căci Apostolul a zis: „Cugetul trupului este vrăjmaş lui Dumnezeu căci nu se supune voii lui Dumnezeu, fiindcă nici nu poate" (Rom. 8, 7) [791].

585. *I n t r e b a r e : Spune-mi, Părinte, în ce constă o întrebare trupească şi cum trebuie să i se răspundă* ?

pentru cele ce i-a dat de mîncare. Desigur că aceasta va aduce şi o anumită înfrînare.

[791] Nici mîncarea nu trebue să rămînă o faptă pur trupească. Fă-o prilej de mulţumire lui Dumnezeu şi de alte gînduri şi convorbiri ziditoare. Mîncarea e, şi un dar al lui Dumnezeu, şi componentele ei sînt raţiuni plasticizate, ca să nu mai vorbim de trup, care e susţinut în viaţa lui de suflet şi e şi el o raţiune plasticizată împletită cu multe raţiuni plasticizate şi unită cu raţiunea sufletului. Trupul nu e

R ă s p u n s : Presupune că au venit la noi unii întrebînd despre purtarea unui război şi le-am răspuns că lucrul acesta este o nedreptate, iar Dumnezeu nu ajută nedreptăţii. Deci dacă întreabă cineva despre lucruri trupeşti, dă-i un răspuns adevărat şi nu unul ocolit, adică pe cel după Dumnezeu şi nu unul trupesc.

586. *Cerere : Stăpîne cer milei tale să te rogi cu sfîntul Bătrîn (Varsanufie) ca să mă izbăvesc de cugetarea semeaţă şi să dau fiecăruia răspunsul cu inima smerită şi cu frică de Dumnezeu cum v-aţi rugat şi pentru cel întru sfinţi Părintele meu (Serid* [791b]).

R ă sp u n s: Binecuvîntat este Dumnezeu. Fie ție după voia ta. Şi Dumnezeu Cel ce dăruieşte toate cu îmbelşugare să-ți dăruiască prin rugăciunile Sfîntului Bătrîn, să grăieşti întru Duhul Sfînt, cu frică lui; şi să dăruieşti fiecăruia cu smerită cugetare şi cu nevrednicie răspunsul precum cere trebuința. Oriunde ajungi cere în cugetul tău Sfîntului Bătrîn: ,,Ava, ce să grăiesc?" Şi să nu te îngrijeşti ce vei grăi[792], după cuvîntul Domnului:

despărțit de suflet, mîncările nu sînt pregătite, fără rațiunea omenească şi nepotrivite cu rațiunea plasticizată în trup. De aceea ele au rostul să întrețină trupul şi prin el omul întreg. [791b] „Cugetul trupului" pe de o parte nu vrea să se supună voii lui Dumnezeu, pe de alta nu poate, pentru că reprezintă o slăbiciune a omului, e o slăbiciune care lui i se pare o putere. E „cugetul unui trup" care se vrea despărțit de suflet.

[792] La notă în ed. Volos se emite părerea că prin părintele cel întru sfinție numit de Elian, predecesorul său Serid, iar prin sfîntul Bătrîn, Varsanufie (p. 278).

„Nu vă îngrijiți ce veți grăi, căci nu voi sînteți cei ce grăiți, ci Duhul Tatălui vostru care este în ceruri este Cel ce grăieşte în voi" (Mt. 10, 20).

587. *I n t r e b a r e : Cum trebuie să practicăm iubirea de oaspeți şi iubirea față de săraci ? Şi oare trebuie primiți toți vizitatorii îndată. Şi cînd ne îngreunează cerîndu-ne haine, chiar dacă avem de prisos, trebuie să le dăm? Şi cum?*

R ă s p u n s : Practicați iubirea de oaspeți şi de săraci, pe măsura puterii voastre de răbdare. Chiar dacă aveți mai multe în urma voastră faceți-o cu măsură ca să nu vă ia în stăpînire obişnuința nici să nu vă ceară la fel cînd nu mai aveți ce da. Cercetați de ce vine vizitatorul? De va fi un fur, dați-i un mic ajutor şi-l sloboziți. Şi întrucît sînt unii care vin aici ca să îngreuneze nu-i încurajați. Căci vin din zgîrcenie, neavînd trebuință. Iar haine nu dați nimănui la întîmplare, numai celui tare temător de Dumnezeu şi se ruşinează să ceară. Căutați de aflați adevărul şi dacă e cineva cu totul sărac şi lipsit din voia lui Dumnezeu şi nu din pricina risipei, arătați-i compătimire.

588. *I n t r e b a r e : Pentru ce nu trebuie primiți călugării vagabonzi în mănăstire?*

R ă s p u n s : Fiindcă intrînd în ea pricinuiesc necazuri. De aceea dați-le un mic ajutor şi-i sloboziți.

589. I n t r e b a r e : Dar dacă stăruie să intre? Să-i primim sau nu?

R ă s p u n s : Pe cel ce nu trebuie primit, nu-l primi chiar dacă stăruie, cum au spus Bătrînii. Dar dacă e de trebuință, dă-i ceva mai mult şi-l slobozeşte. Căci aceasta se cuvine.

590. *I n t r e b a r e : De nu cunoaştem pe cineva deloc şi nu ştim cine este, să-l primim sau nu?*

R ă s p u n s : Pe cel necunoscut primeşte-l prima dată şi vezi cum este omul. Dar nu primi pe cineva dintr-o dată să doarmă, ca să nu se ivească din aceasta o încercare şi să-ți facă necaz, neputîndu-l suporta.

591. *I n t r e b a r e : Un oarecare monah preot care vine cîteodată în mănăstire vatămă pe frați, grăind şi făcînd lucruri de sminteală. Şi voieşte să locuiască în apropiere ca de două mile de calea pe unde trec frații. Ce porunceşti ? Să-i îngăduim să intre în mănăstire şi să locuiască în apropiere, în locul amintit, sau nu?*

R ă s p u n s : Impiedică-l să intre în mănăstire, spunîndu-i: „Domnule Avă, ai smintit pe frați şi nu trebuie să mai intri aici, ca să nu le pricinuieşti iarăşi sminteală. Să nu crezi că te respingem din ură: „Căci cel ce urăşte pe fratele său este ucigaş de oameni" (I Io. 3, 15). Ci pentru sminteală. Dar nu poți nici să locuieşti aproape din pricina vătămării fraților." Spune-i-le acestea tu însuți îndată, ca să nu-l ruşinezi prin altul. Căci este cleric.

592. *I n t r e b a r e : Un altul oarecare venind în mănăstire a făcut un lucru viclean şi necuvenit. Căci a luat nişte lucruri în numele fericitului Avă (Serid) fără ştirea lui. Şi aflînd Ava aceasta, ia poruncit să nu mai intre în mănăstire. Auzind acestea, acela a intrat pe de lături. Şi văzîndu-l portarul, l-a vestit pe Avă. Iar acesta i-a spus: „Scoate-l afară şi alungă-l cu desăvîrşire de aici." De va mai veni, iarăşi, să-i îngăduim să intre, sau nu?*

R ă s p u n s : Nu trebuie să-l primeşti, căci nu te foloseşte. Ci spune-i prin altul cînd vine: „Nu poți intra aici". Căci nu e spre folosul sufletului.

593. *I n t r e b a r e : Alt frate locuind odinioară în mănăstire şi nefolosind pe frați, a ieşit. Şi după o vreme a voit să revină. Dar Ava nu l-a primit, spunîndu-i: „Chiar dacă eu aş vrea, nu pot să smintesc conştiința fraților. Căci se necăjesc dacă te primesc şi aceasta nu o pot face ". Fiindcă deci a venit şi voieşte să fie primit, ce porunceşti să fac ?*

R ă s p u n s : Spune-i: „I-ai vorbit despre aceasta şi odinioară lui Ava (Serid) şi ți-a spus că nu e cu putință. Deci nu te aştepta nici acum, nici după o vreme să te aşezi aici". Şi slobozeşte-l. Iar de mai vine, primeşte-l cu simplitate ca pe un frate încă o dată. Iar dacă vine continuu, spune-i: „Nu te mustră conştiința?"

594. *I n t r e b a r e : De ne aduce cineva un lucru, cu nădejdea să dobîndească de la noi mai mult, ce să fac? Să-l primesc, sau nu? Căci se întîmplă uneori să am nevoie de acel lucru.*

R ă s p u n s : De nu ai nevoie, nu-l lua. Dar de ai nevoie de el, spune-i: „Dacă-l iau, îți dau prețul lui." Şi sileşte-te să-i dai ceva egal.

595. *I n t r e b a r e: Se întîmplă uneori de vin la noi femei credincioase şi mame ale unor frați de la noi. Şi le primim în chilia din afară, care are ferestre spre mănăstire. Trebuie să vorbesc cu ele prin ferestre sau nu? Şi fiindcă soția mea n-a voit să rămînă la nepoți şi mi-a dăruit toate ale ei, porunceşti ca atunci cînd vine o dată, să-i vorbesc şi să-i dau cele de trebuință? Sau ce să fac? Cum trebuie să se petreacă lucrurile?*

R ă s p u n s : Dacă se iveşte prilejul să vină femei la voi pentru Dumnezeu, nu pentru a vedea locul, nici pentru a-şi face voia lor, ci în chip deosebit pentru a auzi cuvîntul lui Dumnezeu, sau pentru a aduce ceva mănăstirii, şi trebuie să vorbeşti cu ele, vorbeşte. Dar sileşte-te să-ți păzeşti ochii, pentru că „cel ce priveşte la femeie spre a o pofti pe ea, a şi curvit în inima lui" (Mt. 4, 28). Şi tot lucrul făcut pentru

Dumnezeu e acoperit de Dumnezeu. Deci îndreaptă-ți gîndul spre Dumnezeu, ca să nu lucrezi pentru a plăcea oamenilor, nici căutînd laudă, ci din inimă curată. Şi de e mama vreunui frate şi vine pentru vreo nevoie, vorbeşte cu ea, după porunca ce o ai. Iar dacă nu e nevoie, nu trebuie să vorbeşti. Căci poate să o încredințeze fiul ei că o ajutați cu cele de trebuință, nu cu risipă, ci cu cele de nevoie. Iar soției tale îi eşti dator tot timpul vieții ei, să-i vorbeşti din timp în timp şi să-i dai cele de trebuință, fie că vrea să trăiască în oraş, fie în satul ei. Iar copiilor să nu le îngădui să-şi facă voile lor pînă ce îi vei fi pus pe drumul cel bun al vieții, îndrumează-i în frica lui Dumnezeu, hrănindu-i şi îmbrăcîndu-i, ferindu-i atît de risipă cît şi de disprețuirea din partea altora, ca şi de căutarea a ceea ce e de prisos, ci cercetînd cele de trebuință ale lor, mustrîndu-i şi spunîndu-le: „Luați seama la voi că nu sunteți robi, ci liberi. Nu sînteți voi fără griji şi nu aveți odihnă mai multă decît cei ce au bogății?" Iar de va muri soția, eliberează-i şi dă-le cele spre întreținere cu măsură, fie în satul lor, fie unde voieşti. Căci nu e o lege în privința aceasta. De-i depărtezi, se vor înstrăina şi nu se vor socoti printre ai tăi.

596. *I n t r e b a r e : De mi se va părea că trebuie să sar peste unele din poruncile ce mi le-ați dat, să o fac aceasta ? Sau nu ? Iar de nu trebuie, dar sunt biruit ca un om, ce să fac?*

R ă s p u n s : De va cere împrejurarea cu adevărat să sari peste vreunele porunci, să nu te împiedici. Iar de nu trebue dar eşti biruit ca un om, însă vezi că era şi puțină trebuință şi gîndul nu a putut-o înlătura cu totul, fii cu oarecare îngăduință față de el, şi cere-i lui Dumnezeu iertare şi va trece. Dar nu numai în aceasta, ci în tot lucrul, trebuie să suporți nemulțumirea cu tine. „Căci chiar de vei face, cum s-a zis, un cer nou şi un pămînt nou, nu poți fi fără grijă" (Pateric, Ava Pimen p. 48).

597. *I n t r e b a r e : Dacă îmi vine în gînd să schimb ceva din rînduiala hotărîtă de fericitul Avă (Serid), sau să îndreptez ceva în mănăstire, porunceşti să o fac, sau nu?*

R ă s p u n s : De ți se pare că e de trebuință să schimbi ceva în frica lui Dumnezeu, nu şovăi. Şi cele ce au nevoie de îndreptare, îndreptează-le. Dar fără să te întinzi prea mult, ci cît

cere trebuința. Şi chiar cu puțină îngustime, ca într-o casă străină. Căci cele ale veacului acesta sunt ca un cort[793]. Cînd îți vezi gîndul căutînd să schimbe un

792b (nu este pusă în text) Bătrînul Ioan avea atîta respect de Marele Bătrîn Varsanufie, că recomanda starețului Elian să-l întrebe şi în gînd: „Părinte, ce sa grăesc?" Vedea stabilindu-se o legătură între Elian şi Varsanufie chiar şi prin gîndirea lui la Varsanufie. Ii dădea lucru, spune-i: „Pentru ce vreai aceasta?" Şi de e numai decît de trebuință acel lucru, să se facă. Iar de nu e nevoie, spune-i gîndului: „La ce foloseşte aceasta?" Iar de e un gînd trupesc, dispreţuieste-l. Şi dacă te hărțuieşte mult, nu-i răspunde, ci aleargă la Dumnezeu.

598. *C e r e r e : Fiindcă ne-ați vestit, Stăpîne, de mai înainte sfîrşitul vostru şi de aceea sunt stăpînit de frică şi întristare, ca nu cumva pentru nevrednicia mea să fim părăsiţi de Dumnezeu, dă-mi te rog o asigurare, că precum sîntem ajutați în timpul vieții voastre aşa vom fi ajutați şi după plecarea voastră la Dumnezeu; şi ca să ne ajute Dumnezeu în toate cu mila Lui.*

R ă s p u n s : Dumnezeu a spus o dată pentru totdeauna: „Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi" (Ios. Navi l, 5). Şi credem în Dumnezeu că El o va face aceasta mai mult decît cînd eram cu voi. Fie că o ceri, fie că nu o ceri, El vă va ajuta mai mult decît ceri, precum a spus Apostolul: ,,Că nu ştim să ne rugăm cum trebuie" (Rom. 8, 26) [793b]. Domnul nostru Iisus Hristos care s-a coborît pentru mîntuirea noastră de pe tronul părintesc[794] , El însuşi să vă mîntuiască şi să vă restabilească şi să vă păzească de cel rău, împreună lucrînd şi noi prin

acest sprijin lui Elian, pentru că ştia că Varsamifie nu va mai comunica cu nimeni după moartea sa.

[793] Ca un cort înfipt într-un loc pentru puțină vreme.

[793b] Nu ştim să ne exprimăm tot ce simțim nici în convorbirile dintre noi. Cu atît mai puțin cînd avem de exprimat gînduri şi cereri cu mult mai adînci şi mai subțiri în fața lui Dumnezeu. Rugăciunea ar trebui să fie o supremă poezie, căci numai aşa se apropie de realitatea atît de complexă pe care s-ar cuveni mai ales în acele clipe să o trăim.

[794] Iisus care s-a coborît la noi, făcîndu-se om, rămîne mereu coborît prin umanitatea Sa, dar după răstignire ea e o umanitate care a trecut prin pătimirea cea mai grea a noastră, prin moarte, iar după înviere, o umanitate care are şi suprema tărie adunată în ea prin biruirea

rugăciunile Sfinților [796]. Amin.

599. *I n t r e b a r e : Unii batrîni din mănăstire au întrebat pe acelaşi Bătrîn: Te rugăm să ne spui, Stăpîne, pentru ce după ce ne-ai făgăduit că vei îndupleca pe Stăpînul Dumnezeu să lase pe fericitul Ava (Serid) să plece după voi, l-a luat înainte de vreme, El care miluieşte totdeauna voia celor ce se tem de El? Şi mai învață-ne. Părinte, de ce uneori Dumnezeu ascunde unele lucruri Sfinților, ca în cazul proorocului Eliseiu ? Şi pentru ce s-a îmbolnăvit Ava de umflături roşii, cînd să se sfîrşească?*

R ă s p u n s : Cum s-a spus Avei Antonie: „Acestea sunt judecățile lui Dumnezeu şi nu poți să le cunoşti (Pateric, Antonie 2). Cît priveşte umflăturile roşii şi despre boală, ele i-au venit Avei pentru că a luat odată slavă de la oameni peste măsură; deci pentru ca nu-l îndumnezeiască oamenii. De fapt, el s-a făcut părtaş cu adevărat de Sfîntul Duh şi de desăvîrşire. De aceea a acoperit Dumnezeu, prin aparența aceasta, slava omului, ca să prisosească şi mai mult în el slava lui Dumnezeu. Căci ajuns la o astfel de măsură, nu mai putea să se îngrijească de cele pămînteşti. Şi aflîndu-se între oameni, nu putea să se bucure de o desăvîrşită libertate şi de aceea l-a luat Dumnezeu [796b]. Cît despre noi, aşteptasem să se întîmple după cum

Ne restabileşte din răul cu voia, sau din păcatul în care am căzut. Se vede că nu e vorba de apocatastaza origenistă. [796] E o împreună lucrare a noastră cu El, dar ajutată şi de rugăciunile sfinților, care-şi iradiază simțirea de dragoste pentru noi nu numai către Domnul Iisus, ci şi către noi, unită cu dragostea lui Hristos. Această putere a dragostei lui Hristos care e prezentă în şi stimulează rugăciunea sfinților, pune în mişcare, încadrînd în ea şi lucrarea noastră. Realitatea spirituală ca viață e complexă, e împletită din componente indefinite, ceeace rațiunea, care separă ca să înțeleagă, nu poate înțelege.

socoteam şi s-a petrecut după voia lui Dumnezeu care e mai presus de noi în grija de mîntuirea noastră. Căci nu este al omului să cerceteze cele necuprinse, ci trebuie să pună toată înțelegerea şi toată fapta cea bună pe seama Celui ce are putere, ca să se facă după voia Lui. Domnul Iisus Hristos să vă dea încrederea şi să depărteze de la voi toată îndoiala şi răutatea vicleniei. Mă rog să fiți întăriți în Domnul. Amin. Rugați-vă pentru mine, ca şi eu să aflu milă şi să mă mîntuiesc de cunoştința mincinoasă şi de nebunie, în Hristos Iisus Domnul, căruia se cuvine slava în veci, Amin.

599. bis. (V. 224). *Acelaşi Avă Ioan locuia în chilia dintîi a Marelui Bătrîn, care fusese clădită pentru acela în afara mănăstirii. Şi a trăit* 18 *ani în retragere, pînă la moartea sa ce o prezisese în acest fel: ,,Voi muri la* 7 *zile după Ara Serid". Şi pentru că noi îl rugasem să nu ne lase orfani, el a zis: ,,Dacă Ava Serid ar fi rămas încă cinci ani, aş fi rămas şi eu încă cinci ani, dar pentru că Dumnezeu l-a luat împotriva dorinţei mele, nu mai rămîn nici eu". Atunci Ava Elian tuns de curînd şi, la recomandarea lui, ajuns egumen al mănăstirii, l-a tulburat încă o dată pe Ava Varsanufie cu multe rugăminţi şi lacrimi ca să ni-l dăruiască pe Ioan, întrucît el, Ava Varsanufie, nu mai trimitea scrisori. Cunoscînd aceasta în duh Ava Ioan. a doua zi cînd am venit să-l*

[796b] Cel ajuns la desăvîrşire, a ajuns la capacitatea unei libertăţi, pe care nu o poate practica pînă mai este strîmtorat de trup. De aceea îi vine sfîrşitul, ca să iasă la desăvîrşită libertate (de afecte) şi ca slava lui Dumnezeu să se arate copleşind slava omului. Chiar boala omului ajuns la sfinţenie arată că slava aratată în trupul muritor e nimic faţă de slava lui Dumnezeu care i s-a făgăduit prin slava ce i s-a arătat pe pămînt.

rugăm din nou, ne-a luat-o înainte, spunînd Avei Elian: ,,De ce tulburi pe Bătrîn pentru mine ? Nu te mai frămînta că eu nu mai rămîn". Atunci în vreme ce noi plini de lacrimi am căzut la picioarele lui, Ava Elian a luat cuvîntul şi a zis: ,,Mai dăruieşte-mi măcar două săptămîni, ca să te întreb despre mănăstire şi conducerea ei". Iar Bătrînul milostivindu-se şi mişcat de Sfîntul Duh care locuia în el zise: ,,Iată-mă vei avea acele două săptămîni". Ava Elian nu înceta în acest timp să-l întrebe despre tot ce privea conducerea mănăstirii. Şi împlinindu-se cele două săptămîni ne-a poruncit să nu descoperim adormirea lui pînă la venirea acelei zile. Şi chemînd pe toţi fraţii şi pe toţi cei ce se aflau în mănăstire, îmbrăţişă pe fiecare şi-i slobozi pe ei. Apoi şi-a predat în pace duhul lui Dumnezeu.

600. *I n t r e b a r e : Un frate a întrebat pe marele Bătrîn, pe Ava Varsanufie, zicînd: ,,Nu ştiu cum am dat peste cărţile lui Origen şi Didim şi peste ,,Capetele Gnostice" ale lui Evagrie şi ale ucenicilor lui. Şi spun ei că sufletele oamenilor nu au apărut împreună cu trupurile, ci au existat înaintea lor, ca minţi curate, adică neîntrupate. La fel şi îngerii au fost minţi curate şi dracii la fel. Şi oamenii greşind, au fost osîndiţi să vieţuiască în trupul acesta. Iar îngerii, păstrîndu-se pe ei,*

au ajuns îngeri. Şi mai spun cîte altele de felul acesta. Mai spun că pedeapsa viitoare va lua un sfîrşit şi oamenii şi îngerii şi dracii vor reveni la starea de minți curate, cum au fost. Aceasta o numesc „restabilire" (apocatastasă).

Fiindcă sufletul căzut în îndoială se chinueşte, te rog Stăpîne, învață-mă de sunt acestea adevărate, sau nu; învață-mă adevărul, ca să-l țin pe acesta şi să nu mă pierd. De fapt nimic din acestea nu se spune în dumnezeiasca Scriptură. Dar şi Origen însuşi spune în „Explicarea Epistolei către Tit", că nu e o predanie a

Apostolilor, nici a Bisericii, că sufletul e mai bătrîn ca alcătuirea trupului, numind eretic pe cel ce spune aceasta. Ba şi Evagrie mărturiseşte în „Capetele Gnostice" ale lui, că nimenea n-a vestit aceasta şi nici Duhul nu le-a expus. Iată ce zice în cap. 64 al celei de a doua sute a „Capetelor Gnostice": „Iar despre cele dintii nici unul n-a vestit. Despre cele de-al doilea a explicat cel din Horeb (Moise) " [77]*. Iar în cap.* 69 *a aceleiaşi sute, el spuse că „Duhul Sfînt" nu ne-a expus deosebirea primă a ființelor spirituale, nici prima esență a trupurilor." Că nu e apocatastază şi că pedeapsă va fi fără sfârşit, a spus-o Domnul Iisus însuşi în Evanghelie, zicînd: Vor merge la osîndă veşnică" (Matei 27,* 46); şi: *„Viermele lor nu moare, nici focul lor nu se stinge" (Mt. 9, 48). Cum deci au scos acestea, Stăpîne, cînd nici Apostolii nu le-au predat, nici Sfîntul Duh nu le-a explicat? Cum le-au mărturisit ei, protivnic Evangheliilor? Fă deci milă cu slăbiciunea mea, Părinte, şi-mi arată ce sînt învățăturile acestea.*

R ă s p u n s : Frate, vai în ce nenorocire a căzut neamul nostru. Unde am ajuns şi cu ce ne ocupăm? Cu ce ne străduim şi ce nesocotim? Am părăsit căile drepte şi voim să păşim pe cele întortocheate. Se împlineşte cu noi cuvîntul Scripturii: „Vai celor ce părăsesc căile drepte şi umblă pe cele întortocheate" (Sir. 2, 16). Cu adevărat, frate, am lăsat plînsul pentru mine şi te plîng pe tine unde

Opera, aceasta a lui Evagrie a publicat-o în limba siriacă cu o traducere a sa în limba greacă W. Frankenberg, Evagrius Politicus, Berlin, 1912. El spune în „Prefața": „În gîndirea sa cu totul dependent de Origen şi de şcoala lui, Evagrie dă reflexiunilor dogmatice ale lui Origen o notă de asceză practică şi de mistică monachală, care pentru timpul următor a fost foarte importantă chiar şi pentru Biserica greacă, care a şters numele, dar nu şi influența lui Evagrie" (pg. 1). Textul ai căzut. Am părăsit plînsul pentru păcatele mele şi te plîng pe tine, copilul meu. Tremură cerul

văzînd iscodirile oamenilor. Se clatină pămîntul, văzînd cum voiesc oamenii să cerceteze cele de necuprins. Acestea sînt dogme ale Elinilor[798]. Acestea sînt flecăreli deşarte ale oamenilor, care îşi închipuie că e ceva în ele. Acestea sunt cuvinte ale oamenilor leneşi. Sînt născociri ale rătăcirii, căci zice: „Spunînd că sînt înţelepţi au înnebunit" (Rom. 1, 22). Şi dacă vreai să înveţi ia aminte la ceea ce spune Domnul nostru Iisus Hristos, Lumina noastră, Împăratul nostru[799]; „Din roadele lor îi veţi cunoaşte pe ei" (Mt. 7, 16). Deci ce roade au ei? Îngîmfarea, dispreţul, găunoşenia, nepăsarea, sminteala,

lui Evagrie este însoţit de comentarul lui Toma de Marga (Batai) din sec. IX, publicat de Frankenberg în siriacă şi în traducere germană.

De fapt Evagrie spune în cap. 64 că în revelaţia Duhului „nu se spune nimic despre modul venirii la existenţă a fiinţelor raţionale", deci se afirmă existenţa lor din eternitate. Iar în cap. 62 Evagrie spune: „Cînd minţile sfinţilor vor primi vederea (theoria) lor, atunci se va înlătura grosimea trupului" (după Regnault, primul text e redat după Patr. Orient, 28, p. 87, al doilea dup ă P.O. 28, p. 89). La Frankenberg e puţin deosebit atît cap. 64 cît şi cap. 69. [798] Teoriile origeniste şi evagriene sînt de fapt panteismul filosofiei eline îmbrăcat, în cuvinte creştine: Dumnezeu din care cad minţile (spiritele) pure nu-i un Dumnezeu infinit, odată ce se pot plictisi de contemplarea Lui; nu e personal, odată ce nu-l cred capabil de a fi un partener al unei iubiri nesfîrşite. El e o esenţă care nu e decît un obiect al unei contemplări finite, deci el însuşi finit ca atare. E o natură eternă dar finită, emanînd din eternitate minţi finite, avînd din eternitate în posibilităţile ei finite minţi finite, care se plictisesc de contemplaţia lor finită datorită obiectului contemplat şi subiectelor care îl contemplă. Deaceea el poate cuprinde contemplaţia ca să ajungă la marginile ei este finit. Şi un spirit Care nu e capabil decît de o contemplare finită, nu e subiect propriu zis. Esenţa finită şi spiritul care o contemplă se află amînduuă supuse unei legi înguste a repetiţiei, În acest, caz nici ceeace se numeşte dumnezeu nu e subiect personal şi liber, nici mintea care contemplă. Ele sînt de aceeaşi esenţă închise în nişte legi ale repetiţiei. Acele minţi cad ca urmare în trupuri în care nu mai contemplă esenţa, dornice de ceva contrar contemplaţiei, dar pe urmă le vine iarăşi dorinţa contem-

înstrăinarea de lege, mai bine de Dătătorul legii, Dumnezeu[800]; sunt sălaş al dracilor şi al stăpînitorului lor, diavolul. Acestea nu duc spre lumină pe cel ce crede în ele, ci la întuneric. Acestea nu îndeamnă la frica de Dumnezeu[801], ci mai degrabă la sporirea cea potrivită diavolului. Acestea nu scot din mocirlă, ci scufundă în mocirlă. Acestea sînt neghina pe care a semănat-o vrăjmaşul în ţărîna Stăpînului. Acestea sînt spini răsăriţi în pămîntul blestemat de Stăpînul Dumnezeu (după căderea oamenilor). Toate sînt minciuni,

toate întunerec, toate rătăcire, toate înstrăinare de Dumnezeu. Fugi de ele, frate, ca să nu se întărească cuvîntul lor în inima ta. Ele uscă lacrimile, orbesc inima, şi, simplu, pierd pe oamenii

802

ce le bagă în seamnă . Nu rămînea în ele, nu cugeta la ele, căci sunt pline de amărăciune şi fructul lor cel mai de pe urmă este moartea.Iar în privința cunoaşterii celor

plației şi repetiția aceasta în relativ continuă etern. Este eterna repetiție monotonă a naturii.

799 Iisus e lumina personală prin excelență, e izvorul etern al luminii. Ca atare nu poate fi epuizat de nici-o contemplație. La fel ca împărat prin excelență, e superior oricărei legi, nu e din acelaş plan cu noi, nu e o natură neliberă.

800 Cei îngîmfați, găunoşi, neputincioşi, leneşi, socotind că pot ajunge şi cunoaşte tot ce se poate cunoaşte, dar fără fapte de iubire, rămîn de fapt într-o fatală şi veşnică sărăcie spirituală, nesilindu-se să se desăvîrşească pe toate planurile, inclusiv al trupului.

801 Aceasta pentru că rămîn în finit, în lumea aceasta, ca ultima esență, pentru că nu se află în legătură cu Dumnezeu cel mai presus de orice lege, cu Dătătorul legilor.

802 Îngîmfarea, socotința că ştii prin contemplarea comodă tot ce se poate şti, pentru că eşti de o esență cu totul, usucă lacrimile pentru vre-o greşală recunoscută față de Stăpînul, infinit în putere şi iubire. N-ai cui plînge, n-ai față de cine te simți vinovat cînd eşti una cu toate.

Teoria origenistă afirmă că aici în trup nu poți realiza un adevărat progres în cunoaşterea lui Dumnezeu. Aceasta îl vei realiza numai cînd nu vei mai fi în trup. Învățătura creştină afirmă însă că ce nu sameni aici nu poți avea în stare de [illegible]. Dacă n-ai luptat pentru bine şi pentru cunoaşterea lui Dumnezeu aici în trup, nu vei avea desăvîrşirea acolo. Viața de aici nu e zadarnică, nu e o simplă pedeapsă. Prin trup putem să ne ostenim pentru bine şi pentru cunoaşterea relației noastre cu Dumnezeu. Prin el ne cunoaştem smerenia, valoarea răbdării greutăților, a crucii. Dar în teoria origenistă mintea nu poate progresa la nesfîrşit nici după ce s-a despărțit de trup, căci ajunge iarăşi la o plictiseală de ceeace cunoaşte şi se doreşte iarăşi plecată de acolo, coborînd într-o nouă cădere.

804 Pentru Dumnezeu nu e prea obositor să creeze deodată pe omul întreg cu trup şi suflet. Origenismul nu vedea o unitate necesară între suflet şi trup. Înstrăina prea mult pe unul de altul. Omul nu era considerat ca un întreg. Sufletul lui n-avea destinația de transfigurare a materiei prin trup. Sufletul neputînd transfigura trupul, îl lăsa în mocirla patimilor; sau considera că-l poate scăpa din această mocirlă nu prin transfigurare pozitivă, ci prin eliberarea violentă de ceeace ce e propriu trupului (castrarea lui Origen). Iar un progres real al sufletului în curăție, prin transfigurarea trupului, nu există. Contemplarea origenistă e o simplă teorie, cum e subtilitatea dracilor, pricepută în exprimarea nuanțată a complexității perverse, care nu străbate la orizonturile noi ale vieții înduhovnicite, pentru că nu transfigurează nimic. Despărțirea dualistă a trupului de suflet s-a manifestat în tabloul apusean, sau în iconoclasmul origenist. Numai icoana ortodoxă dă mărturie despre, „schimbarea la față" a trupului. Asceza ortodoxă e altceva decît asceza distrugătoare de trup a origenismului, fiind o asceză transfiguratoare a trupului.

viitoare, nu rătăci. Ceea ce sameni aici, vei secera acolo. După sfîrşitul celor de aici nu mai poate înainta cineva [803] şi nu oboseşte Dumnezeu ca să creeze deodată pe om şi sufletul lui [804]. Cît despre cetele cereşti dumnezeiasca Scriptură închide gura oricărui om, spunînd că: „A zis şi s-au făcut, a poruncit şi s-au zidit, le-a statornicit în veac şi în veacul veacului" (Ps. 148, 5 - 6). Şi cele statornicite de Dumnezeu, nu se schimbă . Căci după Scriptură nu e la El schimbare (Mat. 3 , 6) [806]. Unde ai aflat că

[807]

străduința acestui înger, l-a dus pe el la un progres? . Frate, de voieşti să te mîntuieşti, nu te arunca în acestea. Altfel, îți mărturisesc înaintea lui Dumnezeu că vei cădea în prăpastia diavolului [808] şi în moartea cea mai din urmă. Desparte-te de acestea şi păşeşte pe urmele Părinților. Cîştigă-ți smerenia şi ascultarea, plînsul, nevoința, sărăcia, nebăgarea în seamă de către alții şi toate cîte sunt şi vei afla în *„Cuvintele"* şi „Viețile Părinților". Fă roade vrednice de pocăință şi nu te uita la mine care vorbesc şi nu fac. Ci roagă-te ca să vin şi eu cîndva la cunoştința adevărului, la slava Sfintei Treimi, acum şi în veci. Amin.

601. Acelaşi frate a pus aceeaşi întrebare celuilalt Bătrîn. Avei Ioan.

[805] Origenismul afirmă că toate spiritele au fost egale şi pe măsura căderii au coborît pe diferite trepte: unele pe treaptă îngerească, altele pe cea omenească şi iarăşi altele pe cea diavolească. Dar Scriptura spune că îngerii au fost creați ca îngeri şi aşa au rămas. Dumnezeu a creat ființe statornice, care nu se schimbă.

[806] Dacă cele ce le-a făcut Dumnezeu se prefac. El însuşi se preface. Totul se preface însă numai în natură. Ea e supusă unei legi a evoluției. De aceea formele apărute în ea se schimbă şi ele. Dar la Dumnezeu nu este schimbare. Pentru că El nu poate înainta la o desăvîrşire mai înaltă, nici nu poate scădea din desăvîrşirea Lui. Persoana, în general, poate progresa la infinit, fără să se prefacă.

[807] Se neagă aci o schimbare, sau un progres, care ar schimba oarecum gradul esenței îngerilor, nu un progres în cunoaşterea lui Dumnezeu de către îngeri. Progresul acesta are loc şi în om care se reflectă în „schimbarea la față" a trupului, nu în topirea, sau în prefacerea lui.

[808] Prăpastia diavolului e golul fără fund, nu adîncimea bogăției spirituale nesfîrşite, prin înaintarea în Dumnezeu, viața fără de sfîrşit.

R ă s p u n s : „Această înțelepciune nu e de sus, ci e trupească drăcească (Iac. 3, 16). Această învățătură e de la diavol. Ea duce pe cei ce țin seama de ea, la chinurile veşnice. Cel ce zăboveşte în ea se face eretic. Cel ce crede ei, s-a abătut de la adevăr. Cel ce se alipeşte de ea, este străin de Dumnezeu. Lucrătorii lui Hristos nu au învățat acestea. Cei ce primesc cuvîntul adevărului nu primesc acestea. Depărtează-te în grabă de acestea, frate. Nu-ți arde inima în focul diavolului. Nu semăna în pămînt în loc de grîu, mărăcini, ca să nu iei în loc de viață, moarte. Şi ce să mai lungesc vorba? Nu primi în locul lui Hristos pe diavol. Nu zăbovi în ele şi te vei mîntui ca Lot de Sodoma, prin rugăciunile Sfinților. Amin.

602. *I n t r e b a r e a aceluiaşi: Deci nu trebuie să citim Scrierile lui Evagrie?*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Nu primi învățăturile de felul acesta. Citeşte din ale lui, dacă voieşti, cele spre folosul sufletului după parabole din Evanghelie despre mreaja în care e scris că „cele bune le-a pus în vase, iar cele rele le-a aruncat afară" (Mt. 13, 48). Fă şi tu aşa.

603. *Acelaş frate după ce le-a întrebat acestea, se frămîntă în sine însuşi gîndind şi zicînd: „ Şi cum unii din Părinți le primesc acestea să-i privim ca pe nişte călugări buni, care iau aminte la ei înşişi ?" şi după mai multe zile s-a nimerit ca acelaşi frate să ceară Marelui Bătrîn să se roage pentru el. Şi atunci i-a vorbit lui Bătrînul despre gîndul din inima lui, încît s-a mirat şi s-a uimit fratele. Iar răspunsul a fost acesta:*

R ă s p u n s : Pentru că-mi spui şi ai gîndit: „Pentru ce unii din Părinți primesc capetele gnostice ale lui Evagrie? Ei bine, le primesc acestea socotindu-se gnostici (cunoscători) prin ei înşişi şi nu s-au rugat lui Dumnezeu să afle dacă sînt adevărate. Şi Dumnezeu i-a părăsit pe ei întru cunoştința lor în privința acestora. Dar oricum ar fi, nu ne e îngăduit nici nouă, nici ție, să cercetăm acestea. Ci timpul ce ni s-a dat nouă e pentru a ne cerceta patimile noastre şi a plînge şi a ne tîngui.

604. *I n t r e b a r e a aceluiaşi şi a altor frați către acelaşi Mare Bătrîn: Părinte, cei ce cugetă acestea despre preexistenta sufletelor nu se feresc să spună despre Sfîntul Grigorie Teologul, că şi el vorbeşte despre preexistentă în scrierile lui, de pildă în cele „Despre naşterea Domnului" şi în*

cea „Despre Ziua Paştilor". Ei ticluiesc unele spuse ale aceluia după inima lor şi trec peste cele spuse acolo în chip limpede despre facerea întîiului om, despre sufletul şi trupul lui, potrivit tradiţiei Bisericii. Căci iată ce zice el: „Aceasta voind Meşterul, Cuvîntul să arate, crescînd pe om ca o vietate din două părţi: din firea nevăzută şi văzută. Şi luînd trupul din materie întemeiată înainte a sădit în el suflarea de la sine, ceea ce Scriptura cunoaşte ca suflet înţelegător şi ca chip al luiDumnezeu" (Fac. 1, 27; *P. G.* 37, 632 B). *Şi în cele următoare va afla cineva multe spuse limpede şi neîndoielnic de el despre om, alcătuit din materia mai înainte întemeiată şi din sufletul dat de Dumnezeu. In acestea laudă mult firea omului şi numeşte un dar vrednic de Dumnezeu mîntuirea sufletului şi a trupului. El nu spune, cum zic aceştia, că sufletul a fost îmbrăcat în trup prin osîndire, fiind pedepsit pentru păcatele săvîrşite mai înainte. Dar şi în alte diferite scrieri ale lui, ne arată acest scop al lui de a ţinea curată dogma.*

Ei se fălesc şi cu Sfîntul Grigorie, fratele marelui Vasile, că şi el a vorbit despre preexistentă, răstălmăcind şi unele spuse ale lui. Dar acela luptă limpede şi cu tărie, în capitolul 300 *al scrierii „Despre creaţia omului" împotriva acestei teorii a preexistentei şi o răstoarnă, ca şi fericitul David şi cei din jurul Sfîntului Ioan şi Atanasie şi toţi ceilalţi luminători şi dascăli ai Bisericii (P. G* 44, 229 *B).* '

Cît despre apocatastasă e drept că despre aceasta vorbeşte limpede acelaşi Sfînt Grigorie de Nisa, dar nu cum zic aceştia că încetînd chinurile omul va fi restabilit în ceea ce era la început ca minte pură. Ci el zice numai simplu că chinurile vor înceta şi vor avea un sfîrşit[*09]*.*

Spune-mi deci, Părinte, pentru ce un astfel de om nu grăieşte drept, cum se cuvine unui bărbat sfînt, învrednicit să grăiască din puterea Duhului Sfînt ? De fapt şi despre noi nu conglăsuiesc unii dintre Părinţi şi dascăli, nenumindu-l pe acesta sensibil, ci gîndit (spiritual). Şi asupra altor lucruri din Scriptură se pot

L. Regnault pune în traducerea franceză în paranteză: P.G. 64, 110 E. Dar Sf. Grigorie de Nisa vorbeşte de apocatastază numai ca de o eventualitate. Şi numai în scrierile mai timpurii ale lui (Vezi trad. rom. a unor scrieri ale lui în colecţia „Părinţi şi scriitori bisericeşti" nr. 29. Scrierile din acel volum au fost traduse de Pr. D. Stăniloae, afară de „Viaţa lui Moise", revăzută după o traducere de Pr. I. Buga). Termenul apocatastază la Sf. Grigorie de Nisa poate să însemne însă şi restabilirea firii omului în starea eliberată de urmările păcatului strămoşesc: mortalitatea, foamea, setea, boala etc., cum a fost înainte

de căderea lui Adam. Această stare e readusă prin învierea cu trupul, deşi învierea ridică pe om la o stare şi mai înaltă. În orice caz apocatastaza la Sf. Grigorie nu e readucerea omului ca suflet întrupat la starea unei minți pure, fără trup, cum spune Origen, după care omul cu trup s-a constituit numai printr-o cădere a minții pure de mai înainte.

afla uneori că nu conglăsuiesc între ei. Te rugăm Stăpîne, lămureşte aceasta, ca luminați de voi să slăvim pe Dumnezeu şi să nu ne îndoim în sfinții noştri Părinți.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: „Binecuvîntat este Dumnezeul şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, care ne-a binecuvîntat pe noi cu toată binecuvîntarea noastră duhovnicească întru cele cereşti în Hristos. Amin". (Ef. 1,3).

Fraților, e timpul potrivit de a spune ca Apostolul: „M-am făcut nebun, dar voi m-ați silit" (II Cor. 12,11). De fapt mă silesc pentru voi să cercetez şi să grăiesc cele peste măsura mea, care nu prea folosesc sufletului, ba chiar îl vătăma. Am părăsit pe Pavel Apostolul care zice: „Să se depărteze de la voi toată mînia şi iuțimea şi hula, împreună cu toată răutatea" (Ef. 4,31). Iar eu adaug: „Împreună cu lăcomia pîntecelui, cu desfrînarea, iubirea de arginți şi celelalte patimi, pentru care trebuie să ne tînguim şi să plîngem neîncetat, ca prin mulțimea lacrimilor să se spele toată întinăciunea lor; şi să ne putem face din întinați, curați, din păcătoşi, drepți, din morți, vii; şi să ne gîndim că chiar şi pentru un singur cuvînt vom avea să dăm socoteală (Mt. 12,36). Căci s-a spus: „Vei răsplăti fiecăruia după faptele lui" (Ps. 61,13). Şi iarăşi: „Va trebui să ne înfățişăm înaintea scaunului de judecată al lui Hristos, aducînd fiecare cele făcute prin trup, fie bune, fie rele" (II, Cor 2, 10). Cu acestea trebuie să ne străduim, cu care s-au străduit şi Părinții noştri, cei din jurul Avei Pimen şi a celor de după aceea. Să ne străduim pentru a nu fi băgați în seamă, a nu ne lăuda pe noi înşine, a ne socoti pămînt şi cenuşă. Opusă acesteia

este străduința de a ne socoti cunoscători (gnostici [810]), a

Toată scrierea amintită a lui Evagrie vede mîntuirea numai în „cunoaştere" (gnoză), deoarece spiritul căzut în trup prin pedeapsă, spori în mîndrie, a ne prețui pe noi înşine şi a ne lăuda în orice lucru, a ne depărta de smerita cugetare. Iertați-mă. Oare nu pentru că sînteți nelucrători ați ajuns la acestea ? De e aşa, coborîți în piață unde va veni Stăpînul şi vă va lua la via lui. Dacă ar fi fost în inima voastră ghimpele cu privire la acel răspuns înfricoşat nu v-ați fi gîndit la

acestea [811]. „A uitat proorocul să mănînce pîinea lui" (Ps. 101, 5), şi noi trăim fără grijă şi cu nepăsare şi din acestea cădem în altele. Nu ne va cere Dumnezeu acestea de la noi, ci sfinţenia, curăţia, tăcerea şi smerenia [812].

Deci fiindcă n-am voit sa vă las pe voi în asemenea gînduri iar pe de altă parte mi-era un chin să mă rog să mă lumineze în privinţa aceasta [812b], prins între acestea două trebuinţe am ales mai bine acest chin ca să vă scap pe voi de chin, amintindu-mi de cel ce a zis: „Purtaţi sarcinile unii altora" (Gal. 6, 2). Deci ascultaţi înştiinţarea care mi s-a dat de la Dumnezeu înainte cu trei zile de a-mi fi scris voi întrebarea. Toţi Părinţii, sfinţii şi drepţii si robii adevăraţi ai lui Dumnezeu, care au bineplacut lui Dumnezeu, să se roage pentru mine ! Dar nu socotiţi că, sfinţi fiind, au putut cuprinde cu adevărat toate adîncurile lui Dumnezeu. Căci zice Apostolul: „Din parte cunoaştem şi din parte proorocim" (I Cor. 13, 9), şi iarăşi: „Unuia se dă prin Duhul una, altuia alta şi nu toate unui singur om, ci unuia acestea, altuia acelea, dar toate le lucrează unul şi acelaşi Duh" (I Cor. 12,4-11). Şi cunoscînd Apostolul că cele ale lui Dumnezeu sînt necuprinse, a strigat zicînd: „O, adîncul bogăţiei şi înţelepciunii şi cunoştinţei lui Dumnezeu! Cît de necercetate sînt judecăţile Lui şi de neurmate căile Lui ! Căci cine a cunoscut mintea Domnului? Sau cine s-a făcut sfetnicul Lui? "(Rom. 11,33-34). Străduindu-se deci el însuşi să fie învăţători sau siliţi de oameni să ajungă la aceasta stare, au

nu are misiunea transfigurării trupului, sau a materiei. Chiar cînd vorbeşte de curăţirea de patimi şi de iubire, le socoteşte pe acestea numai mijloace pentru a ajunge la cunoaşterea directă a lui Dumnezeu, fără o mijlocire a trupului.

[811] Cînd se linişteşte cu gîndul că chinurile pentru relele făcute de el pe pămînt nu sînt eterne, nu va lupta împotriva acelor rele şi a nepăsării sale.

[812] Acestea sînt căile spre desăvîrşirea fără sfîrşit în Dumnezeu, căi oare nu pot fi practicate fără trup. Cele opuse acestora ne închid în monotonia finită, concepînd mîntirea ca o simplă iertare exterioară. Totul devine în concepţia origenist-evagriană o eternă superficialitate.

[812b] Varsanufie socoteşte că nu trebuie să se ocupe cu asemenea întrebări teoretice, ci să-şi vadă de curăţia lui de patimi. Chiar a cere lui Dnnmezeu să-l lumineze în asemenea întrebări, socoteşte ca e un chin pentru el, căci prin ele îl supară oarecum pe Dumnezeu, arâtîndu-se preocupat mai mult de teorie decît de curăţirea sa.

înaintat foarte mult, ridicîndu-se şi peste învățătorii lor şi au alcătuit prin înştiințarea de sus noi învățături. Dar au rămas în acelaşi timp păstrînd predaniile învățătorilor lor, deci şi învățături care nu erau drepte. Şi după aceea înaintînd şi ajungînd învățători duhovniceşti, nu L-au rugat pe Dumnezeu în privința învățătorilor lor, să le arate dacă cele spuse de ei au fost grăite prin Duhul Sfînt. Ci socotindu-i pe aceia înțelepți şi cunoscători, n-au făcut deosebirea între cele susținute de ei. Şi aşa s-au amestecat învățăturile învățătorilor lor între învățăturile proprii. Şi au grăit uneori din învățătura pe care au aflat-o de la aceia, iar alteori din înțelegerea minții lor. Şi aşa s-au scris acele cuvinte în numele lor. Căci luînd unele de la alții şi înaintînd şi îmbunătățind cele luate, ei au grăit de la Duhul Sfînt ceea ce au fost învățați prin El. Dar au grăit şi din învățăturile primite de la învățătorii lor dinainte de ei, nedeosebind cuvintele acelora de ale lor, sau negîndind ca trebuie să ia înştiințare de la Dumnezeu prin cerere şi rugăciune, de sunt acelea adevărate sau nu, Aşa s-au amestecat învățăturile. Şi pentru că s-au grăit de către ei, s-au scris sub numele lor [13]. Cînd deci auzi pe vreunul dintre ei ea a auzit de la Duhul Sfînt ceea ce grăieşte, aeeasta e o înştiințare pe care trebuie s-o credem. Dar cînd grăieşte

814

acele cuvinte , nu-l auzi spunînd aceasta. Căci nu e din înştiințarea de la Duhul, ci din învățătura dascălilor lui de mai înainte. Şi din respect pentru cunoştința şi înțelepciunea lor, nu l-a întrebat pe Dumnezeu despre acestea de sunt adevărate.

Iată mi-aţi auzit toată prostia. Liniştiţi-vă acum şi ocupaţi-vă cu Dumnezeu şi încetaţi grăirea deşartă. Luaţi aminte la patimile voastre, de care vi se va cere socoteală în ziua judecăţii; în vreme ce despre acestea nu vi se va cere pentru ce nu aţi ştiut sau n-aţi aflat de ele. Plîngeţi deci şi vă tînguiţi. Umblaţi pe urmele Părinţilor noştri, Pimen şi cei de după el, şi „alergaţi ca să apucaţi" (I Cor.

Aşa încearcă sa explice Varsanufie rămăşiţa unora din teoriile Iui Origen la Sf. Grigorie de Nisa şi de Nazianz. Ei au respectat pe Origen ca pe un dascăl dela care au învăţat multe. Datorită celor învăţate dela acela, ei un putut înainta în cugetarea lor şi astfel au putut îndrepta cele mai multe din acelea, fiind călăuziţi în aceasta mai ales de Duhul Sfînt. Dar au rămas la ei unele mici fărîme din mulţimea greşită a învăţăturilor origerniste. Aceasta pentru că nu totdeauna au rugat pe Dumnezeu să le spună dacă şi acele mici fărîme sînt adevărate sau nu. În esenţă, Varsanufie face o distincţie între învăţaturile proprii ale Sf. Grigore de Naziunz şi de Nisa şi între unele cuvinte luate dela Origen, pe care le consideră însuşite de ei dela el. Căci de cele drepte spuse de ei declară că le au dela Duhul Sfînt. Dar de cele greşite rămase dela Origen, nu spune aceasta. În orice caz Varsanufie învaţă lămurit veşnicia chinurilor (Răspuns 607).

Sf. Maxim Mărturisitorul va arăta în „Ambigua" că şi în acele fărîme care par învăţaturi origeniste la Sf. Grîgorie de Naziauz, sînt mai mult influenţe de limbă, inconsecvent menţinute dela Origen, decît rămăşiţe de conţinut.

[814] Preexistenţa, apocatastaza.

9, 34), în Hristos Iisus Domnul nostru Căruia se cuvine slava în veci. Amin.

605. *I n t r e b a r e : Părinte, sînteţi cu adevărat călăuză a orbilor şi lumină în Hristos* a *celor întunecaţi. Şi prin voi ni s-a arătat adevărul. De fapt, aflăm şi în „Cărţile Bătrînilor" că era un oarecare Mare Batrîn, care, în simplitatea lui, zicea că pîinea cu care ne împărtăşim nu e trupul lui Hristos ci antitipul (chipul) Lui. Şi pînă nu s-au rugat întîi lui Dumnezeu n-a cunoscut adevărul (Pateric, Danii 7). Iar cel Batrîn, mare şi el, socotea că Hristos este Melchisedec; şi cînd sa rugat lui Dumnezeu, atunci i-a descoperit Dumnezeu adevărul (Danil 9).*

Dar iartă-mă. Părinte, pentru Domnul, că îndrăznesc să te rog cele mai presus de mine. Fiindcă Dumnezeul nostru ne-a luminat, prin sfinţenia ta, calea cea nerătăcită a adevărului, te rog să ne luminezi deplin în privinţa aceasta ca să se curăţească mintea şi inima noastră slabă de, iscodirea

acestora. Pentru ce a lăsat Dumnezeu pe astfel de bărbați să rătăcească, chiar dacă nu s-au rugat ? Pentru ce nu li s-a dat adevărul în har, spre înlăturarea vătămării cititorilor de după aceea ? Căci chiar dacă ei nu s-au, împiedicat în dreapta credință şi virtute, dar cei slabi şi leneşi ca mine primîndu-i cele ale lor ca vrednice de credință, uşor se vătăma prin ele, neştiind ceea ce ați spus, *că nici sfinții nu au putut înțelege toate tainele; şi că nu s-au rugat lui Dumnezeu sa-i înştiințeze ca aceasta sînt adevărate, sau nu. Lămureşte-mi, deci, milostive Părinte, şi aceasta, coborînd la slăbiciunea mea.*

R ă s p u n s : Fiule, nu Dumnezeu a lăsat pe aceşti bărbați să rătăcească. Căci cel ce lasă pe cineva să rătăcească este cel care întrebat despre calea dreaptă, nu-i spune adevărul. Dar ei nu l-au întrebat pe Dumnezeu despre aceasta ca să primească de la El adevărul[815]. Iar de întrebi, că de ce Dumnezeu nu i-a împiedicat pe aceia prin har (de la greşeală), pentru folosul celor ce le vor ceti acestea după ei, aceasta o poți întreba şi despre orice păcătos: De ce, ştiind Dumnezeu că de va păcătui se va face pilda multora, nu l-a împiedicat pe acela prin har, ca să nu se vateme prin el mulți ? Dar prin aceasta viața oamenilor ar fi supusă unei sile. Şi ce l-ar împiedica pe Dumnezeu ca sa mîntuie în acest fel pe tot omul ? Oare nu sînt şi în Scriptură cuvinte care sînt sminteală pentru cei neînvațați şi necunoscători ai înțelesului lor duhovnicesc ? Ne obligă aceasta să întrebăm: Pentru ce n-a arătat Dumnezeu în chip limpede înțelesul duhovnicesc al Scripturii, ca să nu se vatăme oamenii, ci le-a lăsat sfinților din diferite timpuri osteneala să tîlcuiască întrebările ce se pun? De aceea există dascăli şi tîlcuitori (exegeți), cum spune Apostolul (I Cor. 13, 28)

Observăm cît de mult face Varsanufie dependentă aflarea adevărului în lucruri nesigure, de rugăciunea către Dumnezeu. Numai în responsabilitatea trăită în fața lui Dumnezu prin rugăciune, înțeles ca Persoană infinită, omul e ferit de îngîmfarea care-l face să afirme, sau să preia afirmații greşite. Chiar în rugăciune se manifestă credința în Dumnezeul creştin şi personal, iubitor de oameni. Chiar ea te fereşte să cazi în greşeli cu imlicații panteiste, cum au fost şi cele origeniste, rezultate mai mult din preocupări filozofic-teoretice, decît din grija mîntuirii. Filosofiile paneiste sînt sisteme greşite pentru că autorii lor nu le construesc din responsabilitate în fața lui Dumnezeu trăită în rugăciune. Şi de fapt, realitatea supremă, deci adevărată nu

poate fi esenţă impersonală, manipulată de gîndirea omului, ci Dumnezeul cel personal, care în deplinătatea Lui personală trebue să fie treimic şi iubitor.

[816]. Nu rătăci deci în privinţa bărbaţilor despre care ai întrebat. Căci dacă le-ar fi cerut lui Dumnezeu, le-ar fi primit. Căci zice: ,,Tot cel ce cere, primeşte, şi cel ce

[817]

caută, află (Mt. 7, 8) . Dumnezeu a descoperit calea vieţii prin prooroci şi apostoli, dar în aşa fel că fiecare a grăit despre ea în parte. De aceea nu s-a grăit despre ea numai printr-unul. Şi ceea ce a lăsat unul (nespus), a grăit altul prin voia lui Dumnezeu.

Aşa a făcut Dumnezeu şi cu sfinţii de după aceea. Şi ceea ce spun unii fără destulă limpezime, o spun cei de după ei altfel, ca totdeauna să se slăvească Dumnezeu prin sfinţii Lui. Căci acelaşi este şi Dunmezeul celor dintîi şi-al celor de după ei. Lui se cuvine slava în veci. Amin.

606. *I n t r e b a r e a aceluiaşi către acelaşi: Iartă-mă. Părinte, iubitorule de oameni, pentru Domnul, că tare sînt chinuit. Căci am citit unele lucruri într-o carte de Dogmatică*

Rugăciunea ca mijloc de aflare a adevărului nu exclude osteneala cercetării. Iar osteneala aceasta aduce şi o sporire a înţelegerii duhovniceşti a omului, care îl îndeamnă şi ea pe om la rugăciune şi îl deschide luminii iubitoare ce-i vine dela Dumnezeu prin ea. Deci descoperirea înţelesurilor adevărate şi mai adînci ale Scripturii depinde şi de creşterea omului prin osteneala sa în timp, dar şi de înşiruirea de generaţii de cercetători care au descoperit urmaşilor întrebări noi şi putinţa de a găsi sensuri noi şi mai adevărate ale Scripturii, prin răspunsurile la ele. De aceea unele greşeli pe care le găsim la învăţătorii vechi, s-au datorat şi faptului că s-au grăbit sa dea răspunsuri la întrebări într-un timp necopt pentru răspunsurile adevărate.

[817] Aci cererea dela Dumnezeu şi căutarea minţii sînt împreunate. Căutarea este şi ea, s-ar putea spune, o rugăciune, cînd e făcută din răspunderea în faţa lui Dumnezeu, şi rugăciunea, o căutare. Căci prin amîndouă omul se adînceşte în taina izvorului tuturor, care este Dumnezeu. Dar e de trebuinţă ca omul să-şi înţeleagă căutarea ca rugăciune şi rugăciunea ca efort de apropiere prin înţelegere de izvorul dumnezeesc şi tainic al tuturor.

şi îmi văd inima tulburată. Şi mă feresc să vorbesc despre acestea. Dar nici a tăcea nu pot din pricina gîndurilor. Ce-mi porunceşti să fac, Sfinte Părinte?

R ă s p u n s : Fiindcă diavolul vrea să te arunce într-o ocupaţie nefolositoare, spune-mi ce voieşti. Şi Dumnezeu să nu-i dea loc.

607. *I n t r e b a r e a aceluiaşi către acelaşi: Spune-mi despre învierea trupurilor sfinţilor de se scoală în acest timp în care sîntem acum care are vase şi nervi, sau într-unul aerian şi rotund*[818]*. Căci spun unii că şi trupul Domnului va fi aşa la viitoarea înviere, negîndind că El a înviat din morţi în trupul nostru, pe care l-a luat din Sfînta Născătoare de Dumnezeu şi Pururea Fecioara Măria pentru a noastră mîntuire. Ei spun că susţin ceea ce zice şi Apostolul: „Care va preface trupul smereniei noastre ca sa fie asemenea trupului slavei Lui" (Filip* 3, *21). Şi iarăşi se întemeiază pe Apostolul care a spus că „trup şi sînge nu pot moşteni împărăţia lui Dumnezeu" (I Cor.* 15, *50). Deci, zic ei, trupul acesta nu va intra în vecinicie, căci el se susţine prin hrană şi în veacul viitor nu poate mînca şi bea. Şi iarăşi spun că Apostolul zice de Domnul nostru Iisus Hristos că „după ce i se vor fi supus Lui toate, atunci şi Fiul însuşi se va supune celui ce I-a supus Lui toate, ca să fie Dumnezeu toate în toate" (I Cor.* 15,28). *Şi iarăşi aduc ceea ce se spune în Eclesiast „că a fost în veacurile care au fost înaintea noastră" (Ecl.* 1, 10), *ca să susţină pe temeiul acesta „preexistenta". La fel aducînd ceea ce se spune în Evanghelie, că „nu voi ieşi de acolo pînă ce nu vei întoarce şi ultimul bănuţ (Mt.* 5, *26) susţin că vom avea un sfîrşit al chinurilor. Lămureşte-mi deci acestea, Stăpîne, pentru Domnul, ca să nu mă rătăcească vrăjmaşul şi să cad din neştiinţă în cursele lui*

[818] Era şi aceasta o învăţătură influenţată de Origen. Un trup aerian şi rotund nu mai e un trup alcătuit din organe în care se prelungesc simţirile care-şi au rădăcina în suflet. E oarecum închis în el însuşi. E aceeaş concepţie despre lipsa unei legături intime între suflet şi trup, ca între două părţi ale unei unităţi. Origenismul se referă la starea de după înviere, în care trupul nu îşi păstrează organele lui pline de simţiri spirituale, care încep la unii să fie aşa încă pe pămînt. El nu afirmă lipsa trupului fără organe numai în starea provizorie dinainte de înviere, cînd de fapt sufletul nu mai are un trup, dar simţirile manifestate prin organele lui au rămas înrădăcinate în suflet. Pentru origenism nu există propriu zis o înviere a trupurilor ca o deplină reactivare în mod spiritualizat a simţirilor în trupul înviat. Subţierea lor pînă a deveni o formă aeriană e concepută ca o transformare fizică, nu ca o copleşire a trupului prin simţiri spiritualizate care se arată în „schimbarea luminoasă la faţă".

cele rele. Căci mă clatin din toate părțile, din pricina prostiei mele pentru că n-am păzit sfintele tale cuvinte ca să mă rețin de la început de la iscodirea acestor lucruri care cuprind o mare primejdie pentru suflet. Şi roagă-te pentru mine, bunule Părinte, ca să veghez de aici înainte şi să mă îngrijesc de plînsul pentru păcatele mele. Şi iartă-mă că am îndrăznit să te întreb despre acestea. Dar ca unii ce știți toate, mi-ați îngăduit să le spun[819].

Sînt expuse aci erorile origenisie principale. Logica origenista deducea din faptul că trupurile n-au fost unite dela început cu sufletele că nici nu vor rămînea unite în veci cu ele. Sufletele au fost din veci şi vor dura în veci, după această teorie. Deci participă la eternitatea divină. Şi ele nu vor suporta o pedeapsă veşnică, deoarece pedeapsa e legată de trup. Sufletul ca minte pură nu simte durere, (grosolană înțelegere a durerii!) Misiunea sufletului nu constă în a creşte întru desăvîrşire, care să se arate şi în transfigurarea trupului, ci în a contempla în mod nemişcat pe Dumnezeu. Dar o contemplare nemişcată e ceva aproape lipsit de viață, e un fel de confundare în esența fundamentală. Dar atunci cum începe mişcarea din acea stare de unitate eu esența contemplată? Aci trebue sa se recurgă la o lege interioară a esenței, care se adună în sine şi se desfăşoară la nesfîrşit.

Răspuns : Frate, ți-am scris înainte că diavolul a semănat în tine o îndeletnicire necerută de trup. Căci trupul ce-l ai îți cere sa plîngi şi să te tînguieşti pentru păcate. Totuşi, ca să nu te las în aceste gînduri, de voieşti să afli despre înviere şi dacă crezi proorocilor, Dumnezeu ne-a arătat cum va fi învierea, prin Iezechil Proorocul. Sa adunat os cu os, legătură cu legătură, vine cu piele şi nervi şi aşa au înviat morții (Iez. 37, 7 - 8). Iar Apostolul, ştiind că ne vom scula în trupuri, ne-a învățat zicînd: „Căci trebuie ca stricăciosul acesta să se îmbrace întru nestricăciune şi muritorul acesta să se îmbrace întru nemurire" (I Cor. 15, 53). Nu te rătăci ! Trupurile vor învia cu oase şi cu nervi şi cu pori. Şi aşa vor fi în veac. Dar mai luminoase şi mai slăvite, după cuvîntul Domnului care zice: „Atunci (Mt. 13, 43)[820]. El va[821]

adăuga trupurilor slavă. De pildă, cînd ostaşul de rînd ajunge lîngă împărat şi acesta îl face general şi îl umple de slavă, oare nu e acelaşi? Oare s-a prefăcut trupul? Sau aşa cum un diacon hirotonit deodată episcop se află îndată plin de slava, aşa e şi aci. Sau care nu sînt şi acum oameni în trup, care ajung purtători de Dumnezeu? Căci cum a văzut Moise pe Domnul? Sau înainte de el Avraam şi Iacob, iar apoi Ştefan în Faptele

Aceasta înseamnă un panteism evoluționist şi involuționist. Origen e un precursor al lui Hegel.

[820] E lumina spirituală a sufletului plin de bunătatea lui Dumnezeu, reflectată în trupuri. E inundarea trupului de spiritualitatea vie şi iubitoare dumnezeească, a cărei lumină nu e, de caracter fizic, ci moral. Nu o materie redusă fizic la aer ca forma cea mai puțin condensată a materiei (ca în origenisim), ci o materie devenita străvezie prin prezența sufletului curățit de patimi şi unit cu Dumnezeu cel iubitor. Raționalitatea materiei face posibilă această transparență a ei pentru sufletul desăvîrşit de a cărei rațiune înălțată în Dumnezeu ține şi bunătatea.

[821] **TTocydyoZ**, ostaş de rînd, cum e omul din sat. Sau poate e vorba de

Apostolilor? Au fost ei fără trupuri? Aşa vor fi şi la înviere aceleaşi trupuri, dar nestricăcioase şi nemuritoare şi mai slăvite. De aceea zice Apostolul despre trupul omenesc: ,,Seamănă-se întru necinste, se scoală întru slavă; se seamănă trup sufletesc, se scoală trup duhovnicesc" (I Cor. 15, 43). Le spune acestea, pentru că mulți dintre sfinți nu sînt arătați oamenilor, ci mai degrabă sînt lipsiți de cinste în ochii lor. Şi cînd vor primi acolo slava, ca pe o hirotonie, se

arată tuturor că sînt duhovniceşti[822]. Pentru aceasta zice: „Se seamănă trup sufletesc, se scoală trup duhovnicesc", slăvit şi se vor minuna toți. Şi cînd Apostolul zice: „Care va preface trupul smereniei noastre ca să fie asemenea trupului slavei Lui", înțelege că le face luminoase ca trupul Lui, cum a spus Apostolul Ioan : „Cînd se va arăta, asemenea Lui vom fi" (I Io. 3, 2). Căci Fiul lui Dumnezeu fiind lumina, aceştia fiind şi ei „fiii lui Dumnezeu", după drepții vor străluci ca soarele în împărăția cerurilor" Apostol vor fi şi ei fii ai luminii (E. 5, 8; I. Ieş. 5, 5) . în acest înțeles zice; ,,îi va preface".

Cît priveşte spusa: „Cînd se vor fi supus Lui toate, atunci şi însuşi Fiul se va supune Celui ce I-a supus lui toate", află mai întîi cui i-a scris acestea? Corintenilor. Şi la ei înflorea încă elenismul. Iar la unii dintre Elini, era obiceiul acesta: Cînd fiul unui rege al lor ajungea la vîrsta de majorat, se scula şi omora pe tatăl său. Şi pentru ea nu cumva, primind predica

Lumina feței, slava trupului, e starea duhovniceasca reflectată pe față, pătrunsă în trup şi arătată ca printr-un ecran. [823] Dumnezeu l-a făcut pe Fiul Său om, ca să ne facă şi pe noi fii ai Lui. Dar dacă Dumnezeu este lumină, devenind noi fii ai lui Dumnezeu, devenim prin aceasta şi fii al luminei. Dar aceasta se arată nu numai în sufletul, ci şi în trupul nostru. Căci Fiul lui Dumnezeu întrupîndu-se, s-a făcut Fratele nostru nu numai după suflet, ci şi după trup. Lumina dumnezeiască este spirituală, este înțelegere şi bunătate supremă. Aceasta se arată şi în noi cînd devenim frații lui Hristos. Şi se reflecta şi în trup.

Apostolului, să cugete acelaşi lucru şi despre Fiul lui Dumnezeu, a alungat de la ei această împărtăşire de acest obiceiu, spunîndu-le: „Cum i se vor fi supus Lui toate, atunci şi El se va

[824]

supune celui ce I-a spus Lui toate" . Deci, cînd vrăjmaşii Lui vor veni legați la picioarele lui. Prin aceasta înțelege pe diavolul şi puterile lui şi pe cei ce urmează voilor lui. De aceea a spus Apostolul: „încă nu le vedem pe toate supuse Lui" (Evr. 2,8). Pînă cînd? Pînă cînd îi vor aduce pe cei nesupuşi încă îngerii lui Dumnezeu şi Tatăl care I-a spus Lui: „Şezi de-a dreapta Mea pînă ce voi pune pe vrăjmaşii Tăi aşternut picioarelor Tale". Pe aceşti vrăjmaşi îi va aduce Tatăl

[825]

prin îngeri la judecata Fiului . Căci Domnul a spus: „Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului" (Io. 5, 22).

Varsanufie arată şi prin aceasta dragostea care domneşte între Persoanele Sf. Treimi, cum nu domneşte totdeauna între oameni, chiar în familie. Dar prin această explicație, Varsanufie înlătură o concluzie implicată în origenism: că nu numai persoanele umane, ci şi cele dumnezeeşti se vor contopi, cum dumnezeu însuți he va contopi cu toate, punîndu-se capăt formelor individuale apărute din esență, în realitate e vorba de o prezență a voii Tatălui în toate prin lucrarea Fiului, care a scos din oameni voia ce se opunea Tatălui. Căci Fiul s-a supus primul ca om în mod deplin Tatălui pe cruce. Dar după aceea El va lucra ca să-i supună pe toți ca pe Sine însuşi Tatălui, însă lucrarea aceasta porneşte dela Tatăl. De aceea nu numai Fiul supune, pe vrăjmaşi Talului, ci şi Tatăl îi supune Fiului. Fiecare din ei îi umple pe cei ce cred de iubirea fața de celălalt. Dar diavolul şi cei ce îi urmează lui vor fi supuşi altfel: prin faptul că nu vor mai avea nici o putere asupra celor cîştigați de Hristos pe seama Tatălui şi de Tatăl pe seama Fiului.

825 Textul grec despre această chestiune e foarte nelămurit; probabil a fost mult alterat.

Iar ca să înțelegi cum predă (Fiul) împărăția lui Dumnezeu şi Tatăl, ascultă: Fiul lui Dumnezeu cel întrupat a venit ca să cheme şi să sfințească prin sfîntul Său Sînge „un neam sfînt, un popor ales, rîvnitor de fapte bune, o preoție împărătească" (I. Petru, 2, 9; Tit. 2, 14). Deci înțelege: „După ce se vor supune Lui vrăjmaşii Lui şi-i va judeca pe ei, va supune la rîndul Său, ca pilda de supunere, împărăția pe eare a cîştigat-o poporul cel sfînt, lui Dumnezeu şi Tatăl, zicînd: „Iată Eu şi copiii pe care Mi I-ai dat" (Is. 8, 18; Evr. 2, 12). Observă egalitatea: Tatăl a dat toată judecata Fiului şi Fiul I-a dat pe care I-a chemat, Tatălui. Şi aşa se împlineşte cuvîntul: „Cînd se vor fi supus Lui toate, atunci şi Fiul se va supune Celui ee I-a dat Lui toate".

Cît despre veacurile de care vorbeşte Eclesiastul, cunoaşte că timpul unui om este veacul lui. De aceea, n-a zis „că a fost în veacurile dinainte de lumea aceasta", ci „în veacurile dinainte de noi": (ale lumii acesteia). Şi dacă vreai să vezi că cei neînvățați şi neîntemeiați strică Scripturile şi le răstălmăcesc după învățăturile diavolului, Apostolul zice: „Bucatele sînt pentru pîntece şi pîntecele pentru bucate; dar Dumnezeu le va desființa şi pe acesta şi pe acelea" (I Cor. 6, 13). El grăieşte despre lăcomia pîntecelui, despre neînfricare şi îmbuibare. în acest înțeles a desființat mîncările şi pîntecele

pentru sfinți. Apostolul care a spus acestea știind că a spus acestea pentru patimi şi că pe acestea le-a desfiinţat Domnul de la El şi de la cei ca el, a mai spus: „Nici de vom mînca, nu ne vom osîndi, nici de nu vom mînca nu ne vom îndreptăți" (I Cor. 8, 8). Acesta este înțelesul cuvîntului. Iar despre veacul viitor, Dumnezeu a spus că oamenii vor fi deopotrivă cu îngerii (Lc. 20, 36), nemîncînd nici bînd, nici poftind (Nr. 24, 30). Căci nimic nu-I este Lui cu neputință (Fac. 18, 14). El a dat dovada despre aceasta prin Moise, care a petrecut aşa patruzeci de zile şi patruzeci de nopți. Cel ce a făcut aceasta (cu Moise), poate face pe om să petreacă aşa şi în toți anii veacului său [826]. Iar dacă aiurează cineva şi zice că pe urmă a mîncat (Moise), ca dealtfel chiar şi Mîntuitorul după înviere, aceasta a făcut-o ca să ne dea din parte dovada despre învierea la viața viitoare [827]. De aceea au mîncat şi cei înviați din morți, ca dovadă că au fost înviați. El ne-a arătat şi prin Apostoli că va fi înviere [828]. Chiar dacă după aeeea au murit, nu trebuie să respingem credința în înviere. Pe lîngă aceea zice: „Nu numai cu pîine va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu" (Mt. 4, 4). Ce-ai de spus față de aceasta, dacă nu vreai să răstălmăceşti şi acest cuvînt, ca şi celelalte Scripturi. Cît priveşte cuvîntul: „trup şi sînge nu vor moşteni împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea nestricăciunea" (I Cor. 15, 50), prin trup şi sînge numeşte aci necurăția şi răutatea şi voile proprii.

Dar voieşti să afli că chiar aflîndu-se în trup, oamenii ajung duhovniceşti? Ascultă pe Domnul care spune lui Nicodim: „Trebuie să vă naşteți de sus", apoi adaogă „din apă şi din Duh" (Io. 3, 3-5). Iar cei născuți din Duh, sînt duhovniceşti. Şi iarăşi zice: „Ei nu s-au născut din sînge, nici din voia bărbatului, nici din voia trupului, ci din Dumnezeu" (Io. l, 13)

Dacă Dumnezeu poate ajuta pe om să viețuiască fără mîncare în tot timpul existenței pămînteşti a lui, cu atît mai mult o poate face aceasta pentru viața viitoare. Nu e vorba de o putere exercitată de Dumnezeu asupra omului din afară, ci de Dumnezeu aflat în om. în măsura desăvîrşirii acestuia nu mai are nevoe de mîncare.

[827] în ed. Volos, pg. cit. la notă, se spune că obiecția de față se referă la Hristos care a mîncat şi după înviere. Dar Hristos a făcut aceasta ca să arate că trupul Lui este văzut şi nu e un chip aparent. Dar nu mînca pentru că avea nevoe de mîncare. Chiar mîncînd ne-a dat în parte o dovadă despre înviere, deci despre continuarea vieții după înviere, chiar dacă aceasta era o dovadă neadecvată.

[828] învierile săvîrşite prin Apostoli au fost şi ele o dovadă că va avea loc o înviere a trupurilor, şi că aceasta e cu putință.

şi: „Duh este Dumnezeu" (Io. 4, 4). Dacă deci fiind încă aici s-au făcut duhovniceşti, născîndu-se din Dumnezeu, cum nu va putea Dumnezeu să-i facă şi acolo duhovniceşti? Iar cuvîntul: „Nu va ieşi de acolo, pînă ce nu va întoarce şi cel din urmă bănuţ" l-a spus arătînd chinurile lor veşnice. Căci de unde vor putea să întoarcă ? De va fi aruncat un datornic sărac în închisoare şi judecătorul îi va spune că nu va ieşi pînă ce nu va întoarce suma datorată, se mai poate spune că va ieşi ? Nu se poate. Nu te rătăci ca un nebun. Nimeni nu înaintează acolo [829]. Şi orice are cineva, are de aici, fie bun, fie rău, fie plăcut. Lasă deci flecărelile acestea prosteşti şi nu merge pe urmele dracilor şi învăţăturii lor. Căci dintrodată vă prind şi dintr-odată vă aruncă jos. Smereşte-te înaintea lui Dumnezeu, plîngîndu-ţi păcatele şi tînguindu-te pentru patimi. Adu-ţi aminte de Scriptura care zice: „Şi acum Israele" (a doua lege, 10, 12); şi iarăşi: „Şi acum am început" (Ps. 76, 11). Ia seama la tine. Dumnezeu să te ierte. Vezi spre ce înclină inima ta cu iscodirea.

Ar putea plăti, dacă în iad s-ar putea lucra pentru îndreptare. Dar aceasta înseamnă să faci acolo ceva pentru alţii. Dar a lucra pentru cei din cer nu e de trebuinţă. Iar dacă cei din iad ar putea lucra unii pentru alţii, iadul n-ar mai fi iad. Ba ar avea chiar pe Dumnezeu în ei, dat fiind că fără Dumnezeu nu se poate face bine. Sau dacă cei de, acolo ar fi într-o stăruitoare pocăinţă, ar fi ca nişte călugări într-o mînăstire. De fapt, iadul este încremenirea într-o neputinţă de a mai fi buni, după ce cineva s-a obişnuit toată viaţa de pe, pămînt cu aceasta stare. De fapt cei de acolo nu mai pot lucra unii pentru alţii nici măcar în starea provizorie dinainte de înviere. Şi aceasta nu pentru că nu mai au un trup, căci rădăcinile simţurilor şi organelor active rămîn în raţiunile sufletului încît se pot manifesta într-un fel oarecare unii altora, ci pentru că s-au încremenit într-un egoism, într-o neputinţă spirituală de comunicare voită, sau mai bine zis iubitoare, căci o comunicare de duşmănie tot există fără voia lor.

608. *I n t r e b a r e : Un alt frate a întrebat pe acelaşi Mare Bătrîn, zicînd: Spune-mi, Părinte, iată văd pe cineva făcînd un lucru şi-l povestesc cuiva. Şi-mi spun că nu-l osîndesc, dar vorbim numai. Oare nu e bîrfire în gîndul meu* ?"

R ă s p u n s: De este în vorbire o mişcare pătimaşă, este bîrfire. Dar de e liberă de patimă, nu este bîrfire. Vorbeşte numai pentru a nu creşte răul.

609. *I n t r e b a r e : Ce înseamnă: ,,Cu cel îndărătnic, te vei întoarce" (Ps. 17, 29)?*

R ă s p u n s : Domnul a zis: „De te va lovi cineva peste obrazul drept, întoarce şi pe celălalt" (Mt. 5,39). Aşa trebuie să te întorci cu cel îndărătnic.

610. *I n t r e b a r e : Ce înseamnă: „Fiţi înţelepţi ca şerpii şi nevinovaţi ca porumbeii" ?* (Mt. 10, 16).

R ă s p u n s: Cel ce are o înţelepciune ca a şarpelui în privinţa răului şi o nevinovăţie ca a porumbelului în privinţa binelui, nu va lăsa nici înţelepciunea să se facă vicleană, nici nevinovăţia (simplitatea) să se facă fără minte.

611. *I n t r e b a r e : Cine sînt cei ce fac răul cu voia şi cine, fără voie ?*

R ă s p u n s : Cei ce fac răul cu voia sînt aceia ce îşi predau voia lor răutăţii şi se îndulcesc; şi se împrietinesc cu ea. Aceştia au pace cu satana şi nu se războiesc cu el în gînduri. Iar cei ce fac răul fără voie, sînt cei ce au în mădularele lor o putere ce luptă, după Apostol, împotriva minţii (Rom. 7, 23), ca o putere ceţoasă ca un val, dar în gîndurile lor nu conglăsuiesc, nici nu se îndulcesc cu ea, nici nu ascultă de ea, ci se împotrivesc, lucrează împotrivă, îi răspund, contraatacă, se mînie pe ei înşişi. Aceştia sînt cu mult mai buni la Dumnezeu decît aceia care îşi predau din liberă alegere voia lor răutăţii şi se îndulcesc de ea.

612. *I n t r e b a r e : Ce înseamnă ceea ce a spus Domnul Samaritencii: „Cinci bărbaţi ai avut şi cel pe care-l ai acum nu-ţi este bărbat"? (Io. 4,18).*

R ă s p u n s : Cuvîntul e limpede. După o lege veche, toate femeile care rămîn despărţite prin moarte de bărbaţii lor, fără copii, puteau sa se mărite încă cu alţi cinci bărbaţi. Dar dacă vreuna se mărita după al cincilea, şi cu al şaselea, acela nu-i era bărbat, ci trăia cu el în curvie, unirea cu el fiind nelegitimă. E ceea ce s-a întîmplat şi cu femeia aceasta.

Iar de voieşte cineva să dea o tîlcuire mai tainică, cei cinci bărbaţi legitimi, sînt simţurile naturale: vederea, mirosul, auzul, gustul, pipăitul, prin care cunoaştem tot ce ne este aproape. Iar al şaselea şi nelegitim este necredinţa, cu care s-a

unit femeia din neştiinţă şi contrar firii. Deci i-a zis Hristos: „Adevărat ai spus, că cinci bărbaţi ai avut". Căci ai avut ca bărbaţi cele cinci simţuri, care te-au stapînit şi te-au dus după voia lor. Adică ţi-ai împlinit cu îndestulare poftele care intră prin cele cinci simţuri naturale. Pe acestea le-ai pierdut pentru neputinţa trupului ce ţi-a venit din bătrîneţe. Iar pe cel care-l ai acum, adică necredinţa, nu ţie este bărbat, adică nu te stăpîneşte în chip natural, ci din afară.

613. *Un îndemn al sfîntului şi Marelui Bătrîn Varsanufie către un începător care se îmbolnăvise şi nu putea suporta supărarea pricinuită de boală.*

R ă s p u n s : Frate, cînd lucrătorii au cerut de la stăpînul viei plată, nu s-au lăudat decît cu un singur lucru, zicînd: „Am răbdat arşiţa zilei şi greutatea ei" (Mt. 20, 12). Să răbdăm deci, fiule, cu mulţumire necazul ca să ne împărtăşim cu îmbelşugare de mila lui Dumnezeu şi să nu ne descurajăm şi să cădem în robia trîndăviei. Căci din aceasta vine începutul pierzaniei. Adu-ţi aminte, fiule, că „cel ce va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22). Fiule, există şi o boală spre ispită şi ispita este spre cercare; căci „bărbatul neispitit este necercat" (Reseh. Agrapha, nr. 90, p. 130-132). Iar cel ispitit în primejdii, este probat, ca şi aurul în foc. Şi probarea duce pe om la nădejde, iar „nădejdea nu ruşinează" (Rom. 5, 4-5). Să nu slăbească deci vrăjmaşul hotărîrea ta cea după Dumnezeu şi să nu-ţi clatine credinţa în Sfînta Treime. Spune-mi ce-ai păţit, de te-ai moleşit aşa? Adu-ţi aminte ce zice Apostolul: „încă nu v-aţi împotrivit pînă la sînge luptînd cu păcatul şi aţi uitat îndemnul care va grăieşte ca unor fii: Fiule, nu te descuraja sub certarea Domnului, nici nu slăbi mustrat de El. Căci pe care-l iubeşte Domnul îl ceartă şi bate pe tot omul pe care-l primeşte. De răbdaţi certarea, Dumnezeu va este aproape ca unor fii. Căci care e fiul pe care nu-l ceartă tatăl ? Iar de sînteţi fără certarea de care s-au făcut părtaşi toţi, sînteţi maşteri şi nu fii" (Evr. 12, 4-8).

De rabzi necazul cu mulţumire, ajungi fiu. Iar de arăţi moleşit, te faci maşter[830]. Mă rog ţie, fiule, eu Bătrînul;

Dumnezeu nu vrea să albă decît fii puternici, care se arată mai presus de greutăţile ce le suportă, mai tari decît ispitele. Dumnezeu mă rog ţie celui tînăr; eu cel vechi în haină călaugărească, chiar dacă nu m-am folosit cu nimic, ţie celui de curînd

831

tuns . Şi să nu fie aceasta în deşert, Doamne Iisuse Hristoase ! Nici degeaba. Veghează, trezeşte-te din beţia

832

somnului prea greu . Ridică-te ca Petru şi cu ceilalţi Apostoli, strigînd către Hristos Mîntuitorul tuturor, cu glas răsunător: „Stăpîne, miluieşte-ne, pierim" (Lc. 8, 24; Mt. 8, 25). Şi cu siguranţă va veni şi la tine şi va certa vîntul şi marea şi va depărta furtuna de la corabia ta; adică viforul din sufletul tău şi te va smulge de la leul sîngeros; şi porumbelul tău din pîntecele balaurului. Va apăra semănătura ta de grindină şi untdelemnul tău de viermi şi toţi pomii tăi de gheaţă, ca să-şi dea roadele lor la vreme. Şi sămînţa pamîntuluî tău va da rod copt după cuvîntul Domnului, una o sută, alta şasezeci şi alta treizeci (Mc. 8, 8). Gîndeşte-te frate, că rabzi pentru numele lui Dumnezeu. Apostolul a înşirat aceste necazuri după ce a spus că ,,nimic nu ne va despărţi de dragostea lui Hristos: nici necazul, nici strîmtorarea, nici foamea, nici prigoana, nici lipsa de îmbrăcăminte, nici primejdia, nici sabia" (Rom, 8, 35). Iar o mică boală să ne clatine mintea de la Dumnezeu ? Să nu fie !

cel tare nu vrea să aibă drept fii nişte cîrpe plîngăreţe. Dar ei sînt tari în răbdarea şi în bunătatea lor.
830 b [Nu exista în textul traducerii această notă. Poate în ediţia ulterioară vom vedea unde este amplasată în text această notă.] Dorinţa de a-l vedea mîntuit, mila pentru pieirea ce-l aşteaptă pe tînărul său fiu duhovnicesc, îl face pe Bătrîn să se folosească chiar de rugăciune ca să-i dea tărie şi curaj. Aşa se roagă cel tare de cel slab. Aşa se coboară la noi, plîngînd pentru noi, Fiul lui Dumnezeu. E o coborîre continuă prin jertfa ce o aduce pentru noi, prin starea de jertfa în care ni se dărueşte. Aceasta-i tăria celui cu adevărat tare: tăria smereniei.

[831] E propriu spiritului să fie treaz, să nu fie adormit, cu conştiinţa aproape pierdută, asemănîndu-se animalului.

[832] Aşa cum împăratul pămîntesc încununează pe ostaşul viteaz care rabdă şi luptă pentru el, aşa încununează şi Împăratul ceresc pe cel ce face aceasta pentru El. Căci în această răbdare se arată credincioşia lui, iubirea lui faţă de Împăratul ceresc.

Ci întăreşte-te, fiule, şi gîndeşte-te la ajutorul ce vine de la Dumnezeu. Căci aceasta este întîia ispită. De o biruieşte pe aceasta cu Dumnezeu, ea nu te mai stăpîneşte. Dar dacă te biruieşti acum, te va duce la robie. Stai deci tare şi rabdă. Căci de vei sta tare, vei vedea care va fi mila Domnului. Şi să fie încredinţată iubirea ta că nu încetez noaptea şi ziua să mă rog lui Dumnezeu, ca să te mîntuiască pe tine şi să ne păzească pe noi toţi de cel viclean. Şi străduinţa mea este ca să moşteniţi împreună cu sfinţii, ca nişte copii ai lor, ,,cele ce ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit,

pe care Dumnezeu le-a gătit celor ce-L iubesc pe El" (I. Cor. 2. 9). Primeşte-le acestea şi vei fi fericit în Hristos.

614. *Un frate a greşit şi auzind de la Ava de multe* ori: *„Zi numai Iartă-mă" învîrtoşîndu-se n-a zis. Şi numai după ce Ava i s-a rugat, făcîndu-i trei îngenunchieri, l-a convins cu greu să zică „Iartă-mă". Şi plecînd fratele spre chilia lui, Ava i-a spus „Frate, cercetează-ți inima de unul singur în chilia ta şi vei afla de unde ți-a venit învîrtoşarea inimii". Făcîndaceasta, fratele, s-a întors şi căzînd la pămînt s-a mărturisit Avei şi l-a rugat să spună acest lucru Marelui Bătrîn Varsanufie şi să-i ceară să se roage pentru el. Iar Sfîntul i-a răspuns acestea*[833]:

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Frate, ia aminte la tine. Tu ai cerut să sameni ogorul tău. Nimenea nu te-a silit. Vezi să nu-l laşi să se samene în grîul tău neghina diavolului, adică mîncarea focului, îți spun: Tu m-ai întrebat despre gîndurile tale. Părinții zic: De întreabă

Ava e aci Părintele slujit de frate. Dar fiecare îşi avea chilia sa.

cineva, trebuie să păzească pînă la moarte (ceea ce i s-a spus). Şi dacă nu păzeşte, aceasta îi va fi spre pieire. Ai lăsat să se cuibărească în inima ta gînduri rele şi cumplite. De ce socoteşti drept gînduri aducătoare de moarte pe cele ce nu sînt, cînd cel ce îți face ție lumina întunerec şi întunerecul lumină şi-ți arată cele amare ca dulci şi cele dulci ca amare; în cel ce te face să vezi viața ca moarte şi moartea ca viața e diavolul [833b]? Căci vrăjmaşul se învîrte răcnind în jurul tău, căutînd să te

834

înghită de viu (I Petru, 5, 8) şi nu înțelegi că dacă nu te-ar fi acoperit mîna lui Dumnezeu şi rugăciunea sfinților [835], ai fi căzut în pieriea şi rătăcirea lui. Tu respingi cuvintele dumnezeieşti, grăite ție de Ava tău, spre folosul şi mîntuirea sufletului tău, ca să nu vii niciodată la cunoştinţa vieții. Cîte osteneli nu depune el pentru tine ca pentru sufletul său propriu, cerînd sfinților să se roage la fel pentru tine ca să scapi din cursele diavolului şi ale morții şi să te mîntuieşti în cuibul Domnului. Aşa se osteneşte el pentru tine. Iar tu nu te simți dator sa păzeşti cuvintele lui ca lumina ochilor şi să-l socoteşti pe el mai presus de sufletul tău? Te-ai făcut obraznic săturîndu-te de împreuna vieţuire cu el, de care n-ar trebui să te saturi niciodată şi ar trebui să te rogi ca să fii vrednic de ea şi

Răul constă într-o răsturnare de valori, acoperită de minciună. Binele e prezentat ca rău, răul e îmbrăcat în mantaua strălucitoare a binelui, patimile care descompun viața, ca pricinuitoare de viață, virtuțile care îmbogățesc pe om ca sărăcindu-l, tăria stăpînirii de sine ca slăbiciune, lăsarea în seama mîniei, ca tărie. Răul nu poate cîştiga pe om decît mascîndu-se în bine. El trăieşte din minciună. De aceea viața ce o dă e mincinoasă, e un şir de spasme ale plăcerii continuitatea unui chin.

[834] Deşi mort, sau într-un mare gol, te lasă viu în veci, ca să te chinuieşti. Aceasta e plăcerea satanei. Dealtfel el nu poate nimici total viața, pe care a dat-o Dumnezeu. De aceea se foloseşte de aparența ei, ca ultimul rest de bine, pentru a te amăgi.

[835] în rugăciunea sfinților iradiază puterea iubirii lor, întărită de puterea iubirii lui Dumnezeu. Adevărata putere e iubirea. Dumnezeu nu poate fi decît iubire.

ca să nu-ți fie spre judecată vieţuirea neîncetată cu el şi să împlineşti ceea ce-ți porunceşte cu sîrguință şi cu mare frică şi cutremur, ca să vie asupra ta binecuvîntarea lui Dumnezeu şi sa te izbăveşti de înşelăciunea vrăjmaşului. Ca să nu se împlinească şi cu tine cuvîntul: „A mîncat Iacob şi s-a săturat şi s-a săturat cel iubit" (a doua lege 32, 14); nici cuvîntul: „Vai ție Horazim, vai ție Betsaida, că dacă s-ar fi făcut în Tir şi Sidon puterile ce s-au făcut în tine, de mult timp s-ar fi pocăit în sac şi cenuşă" (Mt. 11, 31). Şi să nu auzi şi tu: „Ai urît certarea şi ai pus la spate cuvintele Mele" (Ps. 49, 17). Pentru ce te ispiteşti de multe ori pe tine însuți, îndreptînd cuvinte rele către alții şi tu nu suporți ceea ce zic ei? Inima ta se orbeşte de

pizmă şi bîrfire şi-ți pricinuieşti ție tulburare [836]. Adeseori ți-ai tăiat şi ți-ai frînt vederea şi mintea ta de aramă nu se ruşinează şi grumazul tău de fier nu se încovoaie, precum ți s-a spus şi de fratele Ioan [836b]. Dar cine le-a primit acestea şi s-a mîntuit?

[836] Pisma te face orb la părțile şi faptele bune ale altora ba chiar le urăşti. Ea produce întunerec şi tulburare în tine. [836b] Bătrînul Ioan Proorocul.

Cain le-a primit de la început şi a primit blestemul din mîna Domnului (Fac. 4). Şi după el uriaşii, şi au fost înecați în apa potopului (Fac. 6-7); Ham şi Esau, şi au fost lipsiți de sfintele binecuvîntări (Fac. 9 şi 27). Faraon s-a învîrtoşat şi l-a acoperit apa Mării Roşii împreună cu ai lui (Ieş. 14, 16-28). Cei din jurul lui Datan s-au răsculat împotriva lui Moise şi i-a înghițit pămîntul pe ei şi casele lor (Num. 16). Şi dacă pe preotul ce s-a împotrivit îl înghite pămîntul, după Scriptură, cum ai îndrăznit să te împotriveşti celui ce ți-a spus să zici: „Iartă-ma" şi n-ai zis? Prin aceasta te-ai înstrăinat de smerenia cea de la Dumnezeu şi de „Cuvintele Părinților", care spun că „în tot lucrul avem nevoie de smerenie, ca să zicem în tot lucrul cuvîntul: Iartă-mă" (Abbe Isaie, Recueil 3,1; p. 49). Şi ai auzit de atîtea ori şi n-ai zis. Ba şi cînd ai zis la sfîrşit, n-ai zis cu adevărat. Căci a spus silit şi nu cu pocăință şi cu străpungerea inimii. Pînă cînd rămîi cu grumazul învîrtoşat şi netăiat împrejur la inimă ? Priveşte, că nimenea nu e învîrtoşat. De ce-i dai diavolului mîna şi puterea spre pieirea sufletului tău ? Fii treaz, fratele meu, veghează, deşteaptă-te din somnul adînc şi din beția fără vin ce te stăpîneşte[837]. Unde e smerenia ? Unde ascultarea ? Unde tăierea voiei în toate? Căci dacă îți tai voia în una şi în alta nu ți-o tai, e vădit că şi în ceea ce ai taiat-o, ai arătat o altă voie[838]. Cel ce se supune, se supune în toate. Şi unul ca acesta nu mai are grijă de mîntuirea lui, pentru că altul va răspunde pentru el: cel căruia s-a supus şi s-a încredințat pe sine[839]. De voieşti deci să te mîntuieşti şi să viețuieşti în cer şi

Beția inconştienței. Credința accentuează tot mai mult conştiința, însuşirea care distinge pe om de animale şi-l umple de tot mai multă lumină, făcîndu-l să se gîndească la sine însuşi şi la relația lui cu Dumnezeu şi cu semenii. Deabia conştiința acestei relații este adevărată conştiință, sau conştiința creată.

[838] Cînd odată îți tai voia, iar altă dată nu, arăți că tu însuți hotărăşti cînd să ți-o tai, cînd să nu ți-o tai. Nu te laşi condus cu adevărat de hotărîrea părintelui duhovnicesc sau de voia lui. Arăți şi cînd îți tai voia, că o faci pentru că tu vrei, pentru că îți afirmi aslfel voia ta. Iar dacă nu tai voia ta, nu realizezi comuniunea deplină cu altul, ci ții voia ta ca pe un zid între tine şi aceia. Şi obişnuit să te ții închis prin acest zid față de cel ce cere ascultarea în numele lui Dunmezeu, te ții închis şi față de Dumnezeu.

[839] Te deslegi de răspunderea pentru tine şi pentru alții în toată viața ta pămîntească, ceea ce înseamnă că te deslegi şi de actul supremului răspuns dela ultima judecată, pentru care te pregăteşti răspunzînd pe pămînt pentru tine şi pentru alții. Dar eroismul acestei renunțări la

pe pămînt, păzeşte acestea. Şi voi răspunde, frate, pentru tine. Iar de le vei nesocoti, tu vei vedea [840]. Dar nu-ţi tăia nădejdea. Căci aceasta e bucuria diavolului. [840b] L-am făcut pe Ava să te primească la sînul lui aşa cum eşti. Căci s-a depărtat de tine din pricina neascultării şi nesupunerii tale. L-am convins să te primească în frica lui Dumnezeu, ca pe un fiu adevărat şi nu nelegitim. Dar încrede-te şi tu în el, cu frica lui Dumnezeu, în toate. Şi martor îmi este Tatăl şi Fiul şi Sfîntul Duh că port toată grija de tine înaintea lui Dumnezeu. Şi El îmi va cere sîngele tău, de nu vei nesocoti cuvintele mele [841]. Pune deci deci de azi început, ajutat de mîna lui Dumnezeu [841b]. Iată te-ai înnoit, păzeşte-te şi nu mai rămînea alipit de flecăreli

răspunderea de tine e compesat de eroismul pred ării sorţii tale nu numai celui pe care-l consideri ca mai capabil să răspundă pentru tine decît tu însuţi. Ţi-ai ales şi în această încredere totală a ta în atlul tu însuţi calea ta, printr-un act de o totală răspundere. Ai legat răspunderea pentru tine de răspunderea altuia pentru tine. Pui continuu răspunderea pentru tine în răspunderea lui.

[840] A lăsa mîntuirea ta în grija altuia prin tăerea voii tale, nu înseamnă a te odihni în nepăsare. Ci a face totdeauna cu răspundere cele ce ţi se spun de părintele duhovnicesc, care nu sînt uşoare. A purta grija acestora. Nu eşti mîntuit ea un buştean, ci ţi se cere pentru aceasta şi ţie cea mai mare silinţă. Ţi se cere: răspunderea împlinirii celor poruncite, ca şi cînd tu ţi le-ai ales.

[840b] Desnădejdea ta e bucuria diavolului, care te opreşte dela orice silinţă de a mai face ceva pentru a te mîntui. Te paralizează. În această stare a fost Iuda. Nu mai crezi nici în tine, nici în ajutorul lui Dumnezeu.

[841] Pentru cel ce se dezlipeşte de părintele duhovnicesc, neîmplinind poruncile lui, acesta nu va mai răspunde nici acesta pentru el. Căci nu se va înfăţişa unit cu el la poarta vieţii veşnice. Acela şi-a luat asupra sa răspunderea pentru sine. Sîngele aceluia de care nu va mai răspunde părintele duhovnicesc e viaţa lui. Căci în acel sînge întipărite şi prin el au luat putere de împlinire toate gîndurile şi simţite bune sau rele ale omului.

[841b] Adevărata viaţă a omului începe din momentul pornirii lui ia viaţa îndreptată, pornire în care e prezent Dumnezeu Însuşi.

nefolositoare. Domnul să-ţi dea înţelegere şi putere să asculţi şi să împlineşti. Şi orice voieşti să întrebi din vreme în vreme, nu mă voi îngreuna în a-ţi răspunde ceea ce va da Dumnezeu gurii mele, înştiinţînd inima ta ce ai de grăit spre mîntuirea sufletului tău, în Hristos Iisus. Amin.

615. *Acelaşi frate, neascultîndpe Ava, l-a întrebat pe Marele Bătrîn dacă e de folos să păzească unele lucruri spuse*

cu jurămînt într-o clipă de mînie a lui; sau dacă trebuie să se pocăiască şi să nu împlinească cele spuse cu jurămînt.

Bătrînul i-a răspuns aceastea:

Răspuns : Zis-a Domnul lui Moise: „Coboară repede. Căci a săvîrşit fărădelege poporul pe care l-ai scos din pămîntul Egiptului. S-au abătut de la calea ce le-am poruncit-o lor. Şi iată şi-au făurit un vițel şi se închină idolului" (Ieş. 32, 7-8).

Cum te-ai rătăcit, nenorocitule, atît de repede de la ascultare? Diavolul care vrea să te înstrăineze a pornit cu furie asupra ta ? Nu e aceasta ceea ce ți-am spus, că eşti fără de minte şi netăiat împrejur la inimă ? Unde ai aruncat cuvintele mele ? De ce te grăbeşti să cazi în groapa diavolului? Pentru ce te orbeşte vrăjmaşul, de care ai auzit ? Nu ți s-a poruncit să te predai în mîinile lui Dumnezeu şi în mîinile lui Ava al tău ? N-ai auzit că el voieşte mîntuire a sufletului tău, întocmai ca mîntuirea sufletului său? Nu trebuia să calci ascultarea față de el orice ți-ar fi cerut pentru folosul fraților, pe care Satana te face să-l pierzi prin îndreptățirea de sine, ca să nu te foloseşti nici tu, nici altul prin tine. Căci făcînd aşa, arăți că vreai să te ajungă „Vai" al Fariseilor şi sabia vestită de Iezechil (Iez. 33, 1-6). Bine ! Tu nu poți folosi pe cineva. De ce spui celui celui ce poate ? De ce te-ai făcut „ca un cîine care se întoarce la vărsătura sa" (Ps. 26, 11; II Petr. 2, 22) şi „ca un porc care se tăvăleşte în mocirlă, rămînînd neînduplecat în învîrtoşarea inimii lui"? (II Petr. 2, 22) Ți-a poruncit să spui toate cele ce ți se întîmplă, chiar dacă ar fi din greşeala lui, şi-l mînii ca poporul pe Moise. Ruşinează-te de acum, leapădă obişnuința ta de pînă acum şi te întoarce. Şi Domnul te va primi. Căci e milostiv. Nu căuta cele ce plac oamenilor. Căci altfel te vei pierde şi nu vei fi robul lui Dumnezeu. Ia seama la tine, nenorocitul, şi teme-te de Dumnezeu.

Iar cele spuse cu jurămînt în iuțimea mîniei tale nu ți-este de folos să le păzeşti şi să calci porunca lui Dumnezeu care zice: „Să nu ucizi !" (Ieş. 20, 13). Căci mai bun lucru este să te pocăieşti înaintea lui Dumnezeu pentru ceea ce ai spus cu jurămînt să faci, şi să nu faci, decît ca sa nu cazi în osînda lui Irod, care pentru a-şi ține jurământul lui necredincios a tăiat capul lui Ioan Înainte-Mergătorul (Mt. 14, 7-10) şi a căzut dela viața veşnică şi a fost predat chinurilor amarnice şi fără sfîrşit. Mai de folos îți este să te pocăieşti şi să ceri iertare de la Dumnezeu care poate să o dea. Căci fericit ar fi fost şi Irod,

dacă ar fi făcut aceasta. Dar nefăcînd-o, s-a făcut de trei ori nenorocit şi blestemat în veac. Iar Petru, corifeul Apostolilor, dimpotrivă, după ce s-a jurat de trei ori şi s-a dat anatemei că nu cunoaşte pe Mîntuitorul, căindu-se cu plînsul amar şi cu pocăinţă adevărată, şi-a şters păcatul şi a fost primit de iubitorul de oameni şi Stăpînul şi Mîntuitorul Hristos. Şi nu numai că s-a învrednicit de bucuria de a auzi de cuvîntul spus de îngeri femeilor: „Spuneţi ucenicilor Lui şi lui Petru" (Mc. 16, 7), ci şi însuşi Domnul în schimbul celor trei lepădări, l-a întrebat de trei ori, zicînd: „Mă iubeşti, Petre" (Io. 21, 15 - 17), arătîndu-i că prin buna pocăinţa s-a vindecat de păcatul întreitei tăgăduiri. Deci să nu te mai juri şi să calci porunca lui Dumnezeu. Iar de faci păcatul acesta, nu-ţi fie greu să te pocăieşti. Căci şi Petru de şi-ar fi ţinut jurămîntul că nu cunoaşte pe Stăpînul, ar fi rămas străin de El şi de slava Lui.

616. *I n t r e b a r e : Un frate, înştiinţat despre acestea, a întrebat pe acelaşi Mare Bătrîn: Iubirea ta a spus că păcătoasa poate să se elibereze de păcatele sale prin pocăinţă. Dar nu are oare păcatul trebuinţă şi de rugăciunea sfinţilor, ci îi este destul ce face el ? Mai ales dacă nu arată o pocăinţă adevărată, iar sfinţii se roagă pentru el, nu i se şterg pentru ei păcatele lui* ?

R ă s p u n s : Dacă nu face omul tot ce poate şi nu uneşte aceasta cu rugăciune sfinţilor, nu are nici un folos de rugăciunile sfinţilor pentru el. Căci dacă ei se înfrînează şi se roagă pentru el, iar el se dedă plăcerilor şi leneviei, ce-i foloseşte rugăciunea lor pentru el ? Atunci se împlineşte ceea ce s-a spus: „Unul zideşte şi altul strică. Ce au mai mult decît ostenelile?" (Sir. 34,28) Căci dacă s-ar putea ca cel pentru care se roagă sfinţii, să se mîntuiască fără să dea şi ea puţină luare aminte, n-ar fi nici o piedică pentru Dumnezeu ca ei să facă aceasta şi pentru toţi păcătoşii lumii. Dar chiar dacă se osteneşte puţin şi păcătosul, el are nevoie şi de rugăciunea dreptului. Căci spune Apostolul: „Mult poate face rugăciunea lucrătoare a dreptului'" (Iac. 5, 16). Aşadar cînd se roagă sfîntul şi dreptul, trebuie să conlucreze şi păcătosul, după puterea lui, prin pocăinţa lui, cu rugăciunea sfinţilor, nefiind în stare să-şi plătească singur datoriile. El aduce din partea sa puţin, iar rugăciunea sfinţilor mult. Căci precum avînd cineva de cărat zece măsuri de grîu, nu poate căra nici două, dar află pe un om temător de Dumnezeu care poate căra nouă, lăsîndu-i lui una şi astfel se mîntuieşte şi nu e jefuit pe drum de tîlhari,

la fel e şi aici[842]. Se mai aseamănă păcătosul cu omul ce datorează o sută de monezi (de aur), care, înştiinţată de creditori că trebuie să-şi plătească datoria, a plecat la alt om credincios şi bogat şi l-a rugat sa-i dea din iubire cît poate, iar acela avînd iubire de oameni şi văzînd necazul acestuia, milostivindu-se de el, îi spune: „Frate, tot ce am în mîinile mele dau pentru tine. Elibereaza-te de contract". Datornicul trebuie deci să se silească şi să dea puţinul ce-l poate da, ca să se elibereze de multe. Căci dacă acel om milostiv nu vede pe datornic că a adus cele zece monezi ce le are, va vedea că e zadarnic să dea şi el cele nouăzeci de monezi ale lui, ştiind că astfel nu se vor completa cele o sută datorate.

617. *I n t r e b a r e : Un mirean iubitor de Hristos a întrebat pe celălalt Bătrîn Ioan: Te rog, Părinte, să mă lămureşti în lucrul acesta, ca să plec plin de bucurie. Fiindcă îmi stăruie gîndul să fac bine din avuţia mea, cum e mai de folos: Să dau cîte puţin, sau dintr-odată mult?*

R ă s p u n s : Frate, măcar că nu sînt în stare să-ţi răspund cum trebuie, dar ai îndemnul Scripturii care zice: „Nu zice: Du-te şi să te-ntorci şi mîine îţi voi da, putînd face bine, căci nu ştim ce va aduce ziua de mîine" (Prov, 3, 28). Din altă parte, sînt măsuri şi fiecare face după măsura sa. Este unul care poate da puţin din veniturile lui. Şi este altul ce dă a zecea

[842] Rugăcuiunea celui ce se clatină din pricina păcatelor sale nu străbate cu putere la Dumnezeu, ci rămîne în şovăieli, contrar rugăciunii celui întărit întru curăţie şi iubire de Dumnezeu şi de oameni. Acela se gîndeşte încă şi mai mult la plăcerile păcatelor sale, la egoismul său. Nu comunică în întregime lui Dumnezeu.

parte din produsele lui, altul a patra parte şi altul jumătate. Fiecare după măsura lui. Iar cel ce voieşte să ajungă la măsura desăvîrşită, să nu mă-ntrebe pe mine, cel de pe urmă dintre oameni, ci pe învăţătorul şi Doctorul sufletelor, pe Iisus Domnul, care a spus acelui bogat „De voieşti să fii desăvîrşit, vinde-ţi averile şi le dă săracilor şi vei avea comoară în ceruri, şi venind, urmează-Mi Mie'" (Mt. 19, 21). Prezenţa morţii lîngă noi să sprijinească gîndul tău. Căci e ascunsă de tot omul. Să ne sîrguim deci să facem bine înainte de a fi luaţi de aici. Căci nu ştim în ce zi ni se va face chemarea. Să nu cumva să ne aflăm nepregătiţi şi să ne găsim împreună cu cele cinci fecioare nebune, care nu şi-au luat ulei în candelele lor (Mt. 25, l- 12). Să facem tot ce putem după slăbiciunea noastră şi bun

este Stăpînul tuturor să ne ia cu cele cinci fecioare înțelepte în cămara Lui de nuntă la Bucuria cea negrăită împreună cu Hristos. Amin.

618. *I n t r e b a r e : Un frate a întrebat pe acelaşi Bătrîn de trebuie* să *primească de la unii şi să dea săracilor, căci sînt unii care-l roagă.*

R ă s p u n s : Pentru că e vorba de milostenie, nu toți pot purta cele spuse, ci cei ce au ajuns la liniştire şi-şi pot plînge păcatele. Căci sînt unii care s-au predat pe ei acestei slujiri şi Dumnezeu ştie ce să facă cu ei în privința aceasta. Iar cei ce plîng nu se opresc din aceasta. Căci cum vor căuta să chivernisească cele străine, odată ce sau lepădat de ale lor? Aceasta a făcut-o şi cuviosul întru sfinți Ilarion. Căci rugat de unul să primească nu puțini bani, a spus celui ce l-a rugat: „Ție ți se cuvine să dai ale tale, pentru că străbați cetățile şi cunoşti satele. Iar eu care am lăsat ale mele, cum voi lua să dau cele străine"? (Fer. Ieronim, Viața sf. Ilarie, 18; P.L. 21,36).

619. *I n t r e b a r e : Dar dacă unul stăruie, zicînd: „Dacă nu primeşti ca să împărți, nu dau nimic" oare trebuie să las pe sărac chinuit de foame?*

R ă s p u n s : Cum ți-am spus iubirii tale, sunt unii care s-au predat pe ei acestei slujiri. Dar dacă voieşti să plîngi păcatele tale, nu lua aminte la lucrul acesta, chiar dăcă ai vedea pe cineva murind în fața chiliei tale. Nu te apuca de împărțirea bunurilor străine şi să te opreşti din plînsul tău. Iar stăpînul bunurilor dacă nu aflã pe cineva care să-i facă slujba aceasta, o va face el însuşi, pentru a nu zădărnici voia lui.

620. *I n t r e b a r e : Un mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaşi Bătrîn: Dacă cineva cere cuiva să-i dăruiască ceva şi acela nu are, oare trebuie să se împrumute ca să-i poată da ?*

R ă s p u n s : Dacă se cere cuiva să dea ceea ce nu are, osîndă nu are. Căci Apostolul Petru, rugat de unul să-i dea ceva de pomană, a zis: „Argint şi aur nu am" (Fapte. 3, 6). Şi nu s-a împrumutat ca să-i dea. Iar dacă cineva nu are decît ceea ce-i este de trebuință, nici atunci nu trebuie să cheltuiască ceea ce are, la întîmplare, ca să nu-i lipsească lui şi să se necăjească

nesuportînd lipsa acelui lucru. Iar dacă cel căruia i se cere, îi spune celui ce-i cere: „Iartă-mă, nu am ce să-ţi dau", aceasta nu e o minciună, căci cel ce nu are decît ceea ce-i este de trebuinţă, nu are ce să dea altuia. Dar să spună celui ce cere: „Iartă-mă, că nu am decît ceea ce îmi este de trebuinţă". Gîndeşte-te la cele cinci fecioare, care rugate de celelalte sa le dea untdelemn pentru candelele lor, le-au spus: ,,Nu cumva sa nu ne ajungă nouă şi vouă" (Mt. 25, 9). Din partea sa, Apostolul Pavel spune Corintenilor: ,,Să fie prisosul vostru spre împlinirea lipsei altora" (II, Cor. 8, 14), dar şi: ,,Nu însă ca să fie altora uşurare, iar vouă necaz" (Ibid. 13).

621. *I n t r e b a r e : Lămureşte-mi, Părinte, ceea ce ai spus: ,,Dacă are cineva numai ceea ce-i este de trebuinţă, nu trebuie să le dea la nimereală, ca să nu ajungă la necaz". Cum poate ajunge să se necăjească pentru ceea ce a făcut el însuşi de bunăvoie ?*

R ă s p u n s : Toate trebuie făcute cu dreapta socoteală. Iar dreapta socoteală sta în a lucra cineva după măsura sa. Aceasta dă şi asigurarea din partea gîndului că nu-l va tulbura după aceea. Dar a lucra peste puterea proprie înseamnă lipsă de dreapta socoteala, fie în facerea de bine, fie în altceva. Iar aceasta aduce după aceea pe cel ce a lucrat astfel, la tulburare şi la supărare. E bine şi foarte bine a da ca văduva aceea celui ce are nevoie (III, împ. 17, 10-12). Acest lucru nu e rău. Dar cînd omul face ceva peste puterea lui, nu poate suporta. Iar Dumnezeu nu cere cele ce sînt peste putere.

622. *I n t r e b a r e : Deci de e cineva bogat şi are peste ceea ce-i trebuie, nu are nevoie de dreaptă socoteală ? Căci şi el lucrează după puterea lui.*

R ă s p u n s : Are şi el nevoie de dreapta socoteală, ca să nu se afle făcînd ceva peste puterea gîndului şi să-i pară rău pentru ceea ce a făcut. De aceea şi Pavel a zis: ,,Nu cu întristare sau din silă, căci Dumnezeu îl iubeşte pe cel ce dăruieşte cu bucurie" (II Cor. 9,7). Cele desăvîrşite sînt ale celor desăvîrşiţi, iar cele mici ale celor mici. Cel desăvîrşit suportă şi sărăcia cu bărbăţie şi dispreţuieşte bogăţia şi toate le suportă fără tulburare, după Apostolul care zice: ,,Toate le pot în Cel ce mă întăreşte, Hristos" (Filip. 4, 13); şi: ,,Lumea s-a răstignit mie" (Gal. 6, 14).

623. *I n t r e b a r e : Cel ce la început nu dă cu plăcere, ce trebuie să facă, pentru a se obişnui să dea ?*

R ă s p u n s : Trebuie să-şi aducă aminte de răsplata de la Dumnezeu a celor ce dau şi să înceapă de la lucrurile cele mai mici şi să se gîndească mereu că cel ce dă puţine, puţine va lua, iar cel ce dă multe şi el va lua multe, după scrisă: „Cel ce samănă cu zgîreenie, cu zgîrcenie va secera şi cel ce samănă cu îmbelşugare, cu îmbelşugare va secera" (II Cor. 9, 6). Şi încetul cu încetul gîndul va dori răsplătirea multora şi va înainta mereu spre desăvîrşire. Şi aşa poate ajnnge la măsuri desăvîrşite şi se poate lipsi de lucrurile pămînteşti şi poate trăi în duh, cu cele cereşti.

624. *I n t r e b a r e : Dacă cineva răpit de pornirea facerii de bine cheltuieşte fără judecată cele de trebuinţă ale lui şi pe urmă îi pare rău, cum trebuie să se mîngîie, ca să nu fie copleşit de întristarea diavolească ?*

R ă s p u n s : Se va dispretui pe sine mai întîi pentru lipsă de dreapta socoteală şi apoi îşi va ridica gîndul din întristare zîcînd: „Acum după ce le-am cheltuit pentru o faptă, puternic este Dumnezeu cel de oameni iubitor ca să aibă milă şi grijă de mine".

625. *I n t r e b a r e : De sînt doi săraci şi nu am ce să le dau la amîndoi, pe care dintre doi îl voi alege ?*

R ă s p u n s : Trebuie ales cel mai neputincios.

626. *I n t r e b a r e : De voiesc să dau, dar gîndul mă face să şovăi, ce să fac ?*

R ă s p u n s : Cercetează şi dacă afli că o face aceasta din zgîrcenie, mai dă şi ceva peste ceea ce eşti dator să-i dai. De pildă, o mică sumă în plus, şi vei avea milă[843].

627. *I n t r e b a r e : Mai lămureşte-mi şi aceasta, Stăpîne Avă. Cel ce nu are de unde să dea, cum se va face părtaş de binecuvîntarea vestită de Mîntuitorul celor de-a dreapta: „Veniţi, binecuvîntaţii Părintelui meu, de moşteniţi Impărăţia gătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămînzit şi Mi-aţi dat să mănînc"* s.a.m.d. (Mt. 25.34). '

R ă s p u n s : Frate, oare Apostolii, fiindcă n-au avut bani nu sînt părtaşii acestei binecuvântări? Sînt cete (trepte) şi cete. Şi Dumnezeu a grăit către fiecare potrivit cetei lui. Căci a arătat prin „Fericiri" deosebirea celor ce se mîntuiesc. De la cele spuse simțurilor se pot înțelege şi cele duhovniceşti. Presupune că este un om care avînd legume proaspete le vinde pentru un dinar şi un alt om care are alte lucruri şi le vinde tot pentru un dinar. Iar între meşteşuguri la fel. Unul e lemnar şi ia cinci dinari pe zi. Altul zidar şi ia aceeaşi plată. Altul avînd alt meşteşug, ia aceeaşi plată. Meşteşugirile sînt diferite şi produsele la fel. Dar cinstea şi piața e aceeaşi. Aplică-le acestea la mîntuirea sufletului celor ce au bani şi împart

[843] în toate aceste răspunsuri se descriu modurile în care omul se poate elibera de lanțurile egoismului şi în care poate intra în comuniune cu Dumnezeu şi cu semenii.

săracilor fără a caută slava deşartă. Tuturor li se va spune: „Veniți, binecuvîntații Părintelui meu, de moşteniți Împărăția cerurilor cea gătită vouă de la întemeierea lumii" ş.a.m.d. Ia aminte însă şi la celelalte „Fericiri" şi vei afla în ele multa deosebire. Dar mîntuirea sufletului şi Împărăția este una. Căci a zis: „Fericiți cei săraci cu duhul, că acelora este Împărăția cerurilor" (Mt. 5, 3). Şi iarăşi: „Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a acelora este Împărăția cerurilor" (Mt. 5, 10). Şi ceilalți fericiți, măcar că sînt deosebiți în fericire, nu sînt străini de Împărăția cerurilor. Dacă deci nu ai din ce să faci milostenie, fă-te sărac cu duhul, ca să moşteneşti împreună cu sfinții Împărăția cerurilor [844]; plînge păcatele tale din această lume ca să fii mîngîiat de cele spuse în Evanghelie; flămînzeşte şi însetează după dreptate, ca să te saturi de ea; fii curat cu inima, ca să vezi pe Dumnezeu întru slava Lui; fă-te făcător de pace în inima ta, ca sa te numeşti fiu al lui Dumnezeu; pregăteşte-te prin fapte bune să fii alungat pentru dreptate din cetate în cetate, adică, din gîndul rău al diavolului în gîndul bun al lui Dumnezeu, ca sa te veseleşti de moştenirea Împărăției cerurilor. Rabdă osînda prigonitorilor şi defăimarea mincinoasă pentru Domnul, ca să te bucuri întru veselie, descoperind înaintea ta multa răsplată în ceruri.

628. *I n t r e b a r e a aceluiaşi către acelaşi: Fiindcă fiecare „Fericire" cere o virtute, ajunge? Părinte, o singură virtute celui ce o are, pentru mîntuire ?*

R ă s p u n s : Aşa cum trupul este unul, dar are multe mădulare, şi de-i lipseşte unul din mădulare nu este cu trup

' Ca să intri în Împărăția comuniunii desăvîrşite.

deplin, aşa înțelege că este şi cu omul dinăuntru. El are virtuțile ca multe mădulare şi dacă una-i lipseşte, nu e un ajuns la desăvîrşire. Şi precum meşteşugarul cunoscîndu-şi bine meşteşugul lui, e deprins şi în alte meşteşuguri prin talentul lui, dar nu se numeşte decît după meşteşugul lui, la fel şi aci omul avînd toate virtuțile nu se cunoaşte şi nu se numeşte decît du4bă acela în care străluceşte mai mult harul Duhului în el [84] .

629. *I n t r e b a r e : Un alt mirean iubitor de Hristos a dat cuiva nişte bunuri să le împartă săracilor, avînd încredere în el. Şi i-a spus: „Ia şi vei da socoteală lui Dumnezeu". Dar acela n-a înțeles că a pus asupra lui o mare povară. Şi a socotit că chiar dacă nu i-ar fi spus aceasta, odată ce a primit, va avea să dea socoteală lui Dumnezeu, întrebat fiind acelaşi Bătrîn despre aceasta, a răspuns:*

R ă s p u n s : Cel ce a primit s-a înşelat, pentru că a îndrăznit să creadă că poate să dea socoteală lui Dumnezeu despre orice lucru. Dar cine va îndrăzni să spună că are inima curata ? Aceasta e proprie Părinților desăvîrşiți. El trebuia să spună celui ce i-a dat: „Nu sînt vrednic să primesc aceasta pentru a da socoteală lui Dumnezeu. Căci sînt om păcătos. Mă voi sîrgui să conlucru cu toată puterea mea la această faptă, dar e propriu lui Dumnezeu să mă ajute să conlucrez după voia Lui". Şi dacă ar fi spus aşa, i s-ar fi socotit ca smerenie şi nu l-ar fi osîndit Dumnezeu pentru că s-a încrezut în puterea lui. Dar fiindcă a primit cu încredere în sine acest cuvînt, i se va cere de la Dumnezeu să dea socoteală

Din fiecare străluceşte cu deosebire o anumită virtute. Dar, legată de ea sînt şi toate celelalte. Un om blînd nu poate fi zgîrcit, deşi el se caracterizează în mod dosebit prin blîndețe.

întocmai [844c]. Dar nu trebuia nici cel ce a dat, să ceară fratelui o astfel de socoteală. Căci prin aceasta, măcar că părea că are încredere în el, îl socotea, fără să-şi dea seama, nevrednic de încredere. El trebuia ca odată ce se încredea în el, să lase lucrul

în seama lui Dumnezeu şi să nu se îndoiască în om. Căci cel ce se îndoieşte de cineva nu trebuie nici să se încreadă în el.

630. *I n t r e b a r e : Sînt unii care primesc sa se împărtăşească în public de cele ce se împart. Dar alții se ruşinează să primească în public pentru rangul lor. Apoi alții fiind bolnavi zac în casele lor. Oare trebuie să li se dea unora mila în chip deosebit, sau tuturor la fel ?*

R ă s p u n s : Pune-i pe toți cei ce primesc în chip deschis în aceeaşi ceată, afară de cel ce are vreo slăbiciune sau boală. Acestuia trebuie să-i dai un mic adaos. Iar pe cel ce se ruşinează să primească pe față şi în public şi pe cei ce zac de boală, pune-i în altă ceată, dîndu-le un prisos după trebuințele lor şi după cum ai şi-ți place.

631. *I n t r e b a r e : Dacă cel ce dînd cuiva bani să-i împartă fie Părinților, fie săracilor, îi spune aceluia să-i împartă în loc deschis, iar pe aproape se află şi alții foarte lipsiți, nu e necuvenit a se da şi lor ceva ?*

R ă s p u n s : Nu e necuvenit, dacă au mare nevoie să li se dea şi lor ceva. Căci se întîmplă ca neştiind acela că şi

[c] De nu s-ar fi încrezut în sine că va putea da el însuşi socoteală lui Dumnezeu, n-ar fi socotit cu smerenie că numai Dumnezeu îl va putea ajuta să dea o astfel de socoteală, în acest caz Dumnezeu nu iar fi cerut să dea o socoteală exactă, ci ar fi pus în cumpăna favorabilă omului şi smerenia lui.

alții au nevoie, nu a spus să li se dea şi acelora. Dar dacă i-a poruncit anume să nu dea şi în alt loc, decît în acela singur, să nu calce porunca lui. Deci trebuie să întrebe de mai înainte şi să facă precum zice. Şi se va afla fără grijă.

632. *I n t r e b a r e : Dacă lucrul acesta are nevoie şi de împreună lucrători, de iau pe unii pe care-i socotesc de încredere, le pot încredința lucrul acesta fără şovăire?*

R ă s p u n s : De ai ajuns să-i socoteşti de încredere, nu şovăi să le încredințezi un asemenea lucru. Căci lui Dumnezeu toate îi sunt descoperite. Şi El cunoaşte cele dinăuntru ale noastre, şi dă fiecăruia după fapta lui (Ps. 16, 31). Iar de țin ceva pentru ei, ei vor vedea.

633. *I n t r e b a r e : De aflu că vreunul dintre ei şi-a ţinut ceva pentru el, ce trebuie să fac ? Il voi mustra şi voi lua aceea de la el ?*

R ă s p u n s : De afli sigur că s-a atins de ceva, cercetează de primeşte gîndul lui să fie mustrat. Şi dacă da, spune-i lui lucrul acesta cu blîndeţe şi cu sfătuire, după Dumnezeu. Şi ia-le de la el. Iar de nu primeşte mustrarea, să nu-i vatemi conştiinţa, ca nu cumva din ruine sa ajungă la o stare şi mai rea. Şi lasă-l să aibă ceea ce a luat. Căci a luat lucrurile lui Dumnezeu. Şi Dumnezeu cunoaşte mai bine dacă a luat din nevoie şi ştie cum să judece fapta lui.

634. *I n t r e b a r e : Mai trebuie să încredinţez în viitor unuia ca acesta ceva ?*

R ă s p n n s : Dacă afli ce a făcut aceasta şi altă data şi că e un obicei al lui să se poarte aşa, nu-i mai încredinţa. Dar dacă fiind totdeauna bun a fost răpit acum de diavolul, sau a luat ceva avînd nevoie, nu e necuvenit să-i arăţi iarăşi încredere. Căci el se va îndrepta în chip sigur. Numai să nu-l sminteşti.

635. *I n t r e b a r e : Ce trebuie să dau săracilor ce vin prin case ?*

R ă s p u n s : Ceea ce ai la îndemînă, fie puţină mîncare sau băutură, fie doi bănuţi, fie unul. Dar dă numai fără supărare, cu frica lui Dumnezeu, căci prin aceasta se slujeşte Dumnezeu[845].

636. *I n t r e b a r e : Se întîmplă să am un lucru de care am numaidecît nevoe şi altul de mai puţină nevoie şi mai de jos, fie vin, fie pîine. Şi-mi zice gîndul să dau săracilor din ceea ce am neapărată nevoie. Dar îmi e greu sa fac aşa, ca să le dau lor din cele, mai bune şi să ţin pe cele de rîndul al doilea. Dar cînd vin la mine Părinţi, socotesc să-i cinstesc pe ei mai mult ca pe săraci şi să-i ospătez pe cît pot mai bine. Oare judec bine sau nu ?*

R ă s p u n s : Cît priveşte pe săraci, întrucît n-am ajuns sa-i socotim deopotrivă, nici să iubim pe aproapele ca pe noi

înşine, fă după puterea ta, cunoscîndu-ţi slăbiciunea. Dă-le lor cele de al doilea rînd. Cît priveşte

Orice faptă de milostenie treime socotită îndreptîndu-se spre Dumnezeu. Prin aceasta se pune în evidenţă valoarea omului căruia îi faci milă, oricît de sărman ar fi el. Mila nu dispreţueşte, ci pune în valoare pe sărac, vazîndu-l legat de Dumnezeu ca un transparent al lui Dumnezeu, prin care Dumnezeu pune la probă pe om.

pe Părinţi, pe ei trebuie să-i cinsteşti mai mult, căci sînt slujitorii lui Dumnezeu. Căci s-a scris: „Celui cu cinstea, cinste" (Rom. 13, 7). Pentru că şi Dumnezeu i-a cinstit mai mult.

637. *I n t r e b a r e : Un alt mirean, iubitor de Hristos, a întrebat pe acelaşi Bătrin Ioan dacă va mai trăi sau va muri? Şi i-a răspuns aşa:*

R ă s p u n s : Dacă-ţi spun ca vei muri, îţi vei lucra mîntuirea în chip silit. Căci văzîndu-te în gura morţii, îţi vei arunca lucrurile ca silit. Dar dacă aştepţi să mai trăieşti mult timp şi-ţi vine dorinţa să te mîntuieşti, vei îndrepta gîndul tău spre bine nesilit. Şi atunci, chiar de vei muri curînd, îţi vei lucra mîntuirea în chip liber şi nu silit.

638. *I n t r e b a r e : Dar cum ? Dacă face cineva un bine de frica morţii, aceasta nu se socoteşte spre mîntuire ?*

R ă s p u n s : Nu e la fel mîntuirea lucrată de silă şi rea lucrată din libertate. Dar şi aceea e mai bună decît a nu face nimic. Căci e spre pierzanie sufletului a nu face nimic, cît timp sîntem stăpîni pe noi înşine [846]. Cunoscînd

Chiar cînd lucrăm de frica morţii apropiate, ne arătăm capabili să ne, eliberăm de stăpînirea patimilor din obişnuinţă. în toate aceste întrebări şi răspunsuri se arată cum dezlipirea egoista de sine înseamnă deslipirea de bunurile materiale, relativizarea lor, în comparaţie cu valoarea neasemănat mai înaltă ce se dă sufletului. Egoistul nu se desparte de bunuri, ci le acaparează. Dar prin aceasta uită de sine, deşi pare că e interesat de sine. Dar nu e interesat de sinea sa adevărată, ci de cea legată de bunurile exterioare, trecătoare. Numai cel ce se desparte bucuros de aceste bunuri intră în deci că sînt cu putinţă amîndouă, foloseşte-te de fapte ca un om cuminte şi nu ca fecioarele nebune cărora li s-a închis cămara

de nuntă, pentru ca n-au avut rodul milosteniei şi al facerii de bine.

639. *I n t r e b a r e : Dacă cineva ţine în sufletul său gîndul la moarte şi din aceasta pricină face binele, nu-şi pregăteşte o răsplata de bună voie ?*

R ă s p u n s : A păstra amintirea morţii e bine. Căci prin aceasta se gîndeşte că e muritor şi cel muritor nu e veşnic. Iar cel ce ştie că nu e veşnic, părăseşte de bună voie cele ale veacului acesta. Din gîndirea neîncetată la moarte, învaţă deci să facă binele în chip liber. Dar cel ce vede moartea în faţa ochilor şi face binele din pricina aceasta, nu e la fel în fapta lui. Binele aceluia s-a făcut pentru frica morţii şi deci de sila.

640. *I n t r e b a r e : Spune-mi, Părinte, ce folos are sufletul din binele făcut de bună voie şi ce folos din cel fără de voie ?*

R ă s p u n s : Cel de bună voie izbăveşte sufletul în chip desăvîrşit de moarte, iar cel fără de voie aduce o micşorare a acestui har şi se află mai jos.

641. *I n t r e b a r e : Dacă cineva a trăit în nepăsare, dar văzîndu-se pe cale de a muri, făgăduieşte lui Dumnezeu că de va mai trăi se va strădui să-Iplacă Lui, oare i se va dărui o prelungire a vieţii ?*

comuniune cu Dumnezeu şi cu semenii şi prin aceasta îşi descoperă sinea sa adevărată.

R ă s p u n s : Dumnezeu este Cel care cunoaşte inima şi priveşte la dreptatea inimii. De vede deci pe acela ca se va pocăi cu adevărat şi din tot sufletul, îi dă un adaos de viaţă. Căci zice: „Să-ţi dea ţie Domnul după inima ta"

(Ps. 19, 5) [847] OH/. Iar voia lui Dumnezeu este mîntuirea. Căci El însuşi a zis: „Viu sînt eu şi nu voesc moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă şi să fie viu" (Iez. 18, 23). „Să ne îndreptăm deci inima spre El şi să aruncăm toată grija noastră asupra Lui" (I Ptr. 5, 7). Şi el va conduce viaţa noastră spre cele de folos mîntuirii noastre.

642. *I n t r e b a r e : Spune-mi, Părinte, de s-a stabilit un termen pentru sfirşitul lumii* ?

R ă s p u n s : Este fără îndoială un sfîrşit al lumii. Dar Dumnezeu văzîndu-ne pe noi făcînd cele plăcute Lui, prelungeşte timpul. Căci s-a zis: „Dreptatea adaugă zile, iar anii celor necredincioşi se vor împuțina" (Prov. 10, 27). Fiindcă porunca lui Dumnezeu e cea care stabileşte hotarul vieții omeneşti. Căci şi la întrebarea Apostolilor, Domnul a răspuns: ,,Nu este vouă să cunoaşteți timpurile pe care le-a stabilit Dumnezeu cu puterea Sa" (Fapte l, 7).

643. *Un alt mirean iubitor de Hristos, îmbolnăvindu-se şi fiind prins de fierbințeală, ceru Marelui Bătrîn să se roage pentru el ca să i se uşureze durerea. Ba i-a trimis şi apă ca să* o *binecuvînteze şi apoi să bea din ea. Căci nu putea răbda fierbințeala. Şi rugîndu-se Bătrînul, acela, a băut şi îndată s-a potolit fierbințeala şi a încetat*

Dumnezeu vede dincolo de ceece făgăduim la suprafață, dintr-un sentiment trecător de frică. Şi pe baza a ceeace vede, ştie de vom împlini ceeace făgăduim, sau nu. Pe această cunoaştere a sinei noastre adînci, se bazează preştiința Lui şi hotărîrea de a împlini ceeace îi cerem sau nu.

durerea. Şi minunîndu-se fratele şi slăvind pe Dumnezeu pentru acest lucru, a istorisit unora lucrarea săvîrşită prin Sfîntul Bătrîn. Dar pe urmă i-a venit iarăşi cu putere fierbințeala. Şi a trimis la Bătrîn, rugînd să se miluiască iarăşi de el. Şi i-a răspuns Bătrînul:

R ă s p u n s : Ai pățit aceasta, ca să nu mai flecareşti. Şi s-a uşurat deplin acela prin rugăciunea Bătrînului. Dar de atunci el se temea să mai vestească cuiva nu numai despre acest lucru, ci şi despre alte binefaceri pe care le-a primit de la Sfîntul.

644. *I n t r e b a r e : Acelaşi frate, văzînd pe Ava istorisind fraților ce veneau minunile Sfîntului Bătrîn, l-a întrebat despre aceasta pe celălalt Bătrîn Ioan. Şi învățat de acesta care era scopul Avei, n-a mai spus nimic. Dar acelaşi frate a întrebat iarăşi pe acelaşi Bătrîn: Cum se face, Părinte Ioan că ceasuri întregi văd pe Ava vorbind despre virtuțile Bătrînului şi mă veselesc de cuvintele lui, ca fiind spre zidire. Altădată însă mi se pare că acestea nu zidesc, ci smintesc, pentru că îşi laudă Părinții lui şi aceasta mă supără. Pătimesc aceasta şi în*

legătură cu alţi Părinţi din lume care mi se pare că vorbesc fără rost. Te rog, deci. Părinte spune-mi ce este aceasta şi roagă-te ca să mă izbăvesc de, acestea şi de gîndul cel rău.

R ă s p u n s u l lui Ioan: Frate, deie-ţi Dumnezeu să auzi si să înţelegi şi să treci în fapte cele grăite ţie. Ceea ce-mi spui este îndreptăţire de sine şi osîndire. E îndreptăţire de sine, pentru ca te socoteşti pe tine vrednic să istoriseşti. Iar osîndire, pentru ca se zice: „Şi pentru ce istoriseşti acestea?" Oare nu-ţi aminteşti că „Duhul suflă unde voieşte" (Io. 3, 8)? Poţi să-mi spui pentru ce Domnul vindecînd pe unii le-a poruncit să nu spună nimănui ceea ce s-a întîmplat (Mc. 7, 6)? Iar altul i-a spus: „Mergi şi te arată preotului şi adu cele cuvenite pentru curăţirea ta", adăugînd: „spre mărturie lor" (Mt. 8,4; Lc. 5, 14); şi: „Istoriseşte toate cite ţi le-a făcut ţie Dumnezeu" (Lc. 8, 39). Cele grăite de Ava sînt deci spre folosul celor ce le ascultă cu frică şi spre osîndire celor ce nu le primesc cu credinţă. Şi pînă acum acestea nu sînt înţelese de tine, pentru că pînă acum inima ta e în schimbare. Căci zice Apostolul: ,,Sîntem bună mireasmă a lui Hristos la Dumnezeu celor ce se mîntuesc şi pentru cei ce se pierd; pentru unii miros de moarte spre moarte, altora miros de viaţă spre viaţă. Dar cine e în stare de aceasta? Căci nu sîntem ca cei mulţi care vînd cuvîntul lui Dumnezeu" (II Cor. 2, 15-17). Dacă deci te îndoieşti de Bătrîn pentru că pe tine te-a certat pentru că ai grăit şi pe Ava nu l-a certat, nu trebuie sa judeci, pentru că e ceva la mijloc. Ci smereşte-te în inima ta, zicînd: Pe mine Bătrînul m-a certat ca pe un nevrednic, iar lui, ca unuia ce e vrednic, i-a îngăduit să grăiască pentru folosul ascultătorilor. Să înţelegem cum Bătrînul ne duce în toate felurile spre smerenie pentru a ne micşora pe noi înşine şi a ne socoti ca nevrednici. Iar noi nu voim să plecăm grumazul în jos. Să venim deci la smernie şi Dumnezeu ne va descoperi tainele Sale, ca atunci cînd trebuie să grăim şi cînd nu trebuie să tăcem, ca amîadouă să fie spre folosul nostru şi al ascultătorilor. Să nu judecăm deci şi să nu dispreţuim pe ascultători, ca să nu fim noi înşine osîndiţi, în loc să fim zidiţi. Căci dacă vom întreba gîndul nostru zicînd: „Ştim cum grăieşte cel ce grăieşte? Oare o face prin lucrarea Duhului?", vom afla desigur, că nu ştim. Deci să gîndim cele bune şi nu cele rele. Căci cel rău gîndeşte cele rele, iar cel bun cele bune în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia i se cuvine slava în veci. Amin.

645. *I n t r e b a r e : Un alt mirean, iubitor de Hristos, avînd boală în trupul lui, a trimis să ceară aceluiaşi Bătrîn*

Ioan să se roage pentru el, ca să dobîndească vindecarea. Şi Bătrînul i-a spus: Domnul te va vindeca în grabă. Dar acela a întârziat să se vindece. Avînd însă încredere în Bătrîn, s-a mirat, zicînd: „Oare ce e la mijloc ? Căci Bătrînul nu minte. Pentru că Dumnezeu vorbeşte în el şi totuşi eu nu m-am vindecat". Şi venind a întrebat despre aceasta pe Marele Bătrîn.

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Dacă credem că Dumnezeu nu minte (Tit. l, 2) şi că „celui ce crede, toate îi sînt cu putinţă" (Mt. 9, 23), cum de n-ai dobîndit ceea ce ai dorit? Nu cumva pentru că sălăşluieşte în tine, fără sa bagi de seamă, necredinţa? Eu cred cu adevărat, că tot ce ţi-a spus ţie Dumnezeu prin fratele Ioan, vei avea. Dar rog iubirea ta de Hristos să nu mă mai atragă la cursele de cai, căci am îmbatrînit. Iar acestea ţi le spun arătînd unitatea de suflet pe care ai spus că o ai cu noi. Căci nimenea nu-şi împarte sufletul lui în două, ca să lase o parte a lui într-o lucrare, iar altă parte în alta. Află totuşi că nu încetez să mă rog lui Dumnezeu pînă ce nu te va aduce împreună la porţile lui întru mărturisire şi în curţile lui în cîntări de laudă (Ps. 99,3-4) [848].

Ca jumătate a sufletului celuilalt părintele sufletesc e neliniştit pentru el, dar pe de altă parte se roagă să fie adus şi acela împreună cu sine la porţile Domnului unde să-şi mărturiească păcatele, la „uşile pocăinţei" şi apoi, în urma mărturisirii sa fie deschise aceste porţi ca să intre amîndoi în curţile Domnului, cîntînd împreună cu bucurie cîntări de laudă lui Dumnezeu. Bătrînul vrea să-şi însuşească mărturisirea aceluia, ca şi cînd ar fi păcătuit împreună, ca să producă şi el în acela pornirea de mărturisire. Între sufletele ce se iubesc nu mai e o despărţire totală, aşa cum nu mai e între Hristos şi noi. De aceea Hristos rămîne pînă la sfîrşitul lumii în stare de jertfă, de

Auzind aceste cuvinte, fratele s-a minunat cum i-a descoperit lui cursele de cai şi a slăvit pe Dumnezeu. Şi de atunci s-a păzit de la acest joc rău.

646. *I n t r e b a r e a aceluiaşi către acelaşi Mare Bătrîn: Am avut un frate unit în suflet cu mine şi am dus-o astfel ca fraţii, avînd toate în comun. Dar acum am ajuns să-mi iau soţie, însă am rămas mai departe la fel. Şi mă războieşte gîndul, nu cumva căsătoria a pricinuit în inima lui vreo îndoială faţă de mine şi nu mai păstrează aceeaşi simţire ?*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: De voieşti să afli ce are în inima lui, afl-o în acest chip: Cercetează inima ta ea să vezi dacă, după ce ți-ai luat soție, păstrezi față de el aceeaşi simțire. Şi dacă afli că nu o păstrezi tu, nu o păstrează nici el. Iar dacă simțirea ta a rămas aceeaşi, să ştii că după inima ta se află şi a lui, cu ajutorul lui Dumnezeu [849].

647. *Cerere către acelaşi: Alt mirean iubitor de Hristos a trimis o cerere către acelaşi Mare Bătrîn să se roage pentru el, ca Domnul să-l pomenească întru Impărăția Sa.*

R ă s p u n s : Iată că Domnul Iisus Hristos n-a ruşinat fața mea, ci mi-a dăruit mîntuirea sufletului tău şi mi-a

[849] Sufletul unuia fiind ca o jumătate a sufletului celuilalt, simțirile unuia trec în celălalt. E ca un vînt care cînd suflă într-o parte a omului, suflă şi în cealălaltă.

dat harul să te pomenească întru Împărăția Sa [850]. Primind deci acest har (dar), să ne păstrăm plini de recunoştință şi să nu ne facem ca porcii, care nu pot deosebi mărgăritarele prețioase. Să ştii că dacă cineva e cinstit de către un altul, trebuie să se cinstească şi el pe sine. Fiind cinstiți deci de Dumnezeu, fără să fim vrednici, să ne facem noi înşine vrednici de El. Şi să-l cinstim pe El prin păzirea sfintelor lui porunci [850b]. Căci El însuşi a zis: „Dacă Eu sînt Tată, unde este cinstirea Mea? Şi dacă sînt Domnul, unde este slava Mea?" (Mal. 1,6). Dar Dumnezeu Atotțiitorul să-ți ajute, fiule, să asculți şi să păzeşti cele de folos.

648. *I n t r e b a r e : O grădină aparținînd nepoților mei care viețuiesc departe a fost cerută de unii ca loc de rugăciune. Aceia m-au însărcinat să stabilesc cu cei ce au cerut-o prețul grădinii. Acum sînt prins între două gînduri: unul îmi spune că trebuie să arăt un preț mai redus, făcînd din ea şi un dar pentru casa Domnului. Odată ce e cerută pentru un loc sfînt; celălalt îmi spune să arăt credință celor ce mi-au*

poruncit să fac preţuirea. Şi nu ştiu spre ce parte să mă aplec. Mă tem şi de

Bătrînul se consideră atît de unit cu fiul său duhovnicesc încît socoteşte mîntuirea dată de Dumnezeu aceluia şi pomenirea lui de către Dumnezeu ca un dar făcut, de Dumnezeu lui însuşi. Iată cu ce sentiment are să se roage preotul pe Dumnezeu la Liturghie ca să pomenească în Împărăţia Lui pe credincioşii care cer aceasta: ca rugîndu-se pentru el însuşi.

[850b] Dacă Dumnezeu ne-a cinstit prin întruparea Fiului Său cu calitate de fii, trebue să ne facem şi noi vrednici de vrednicia ce ne-a dat-o, dăruindu-ne această calitate prin Botez. Iar prin aceasta să-L cinstim şi să-L iubim noi înşine pe Dumnezeu care ne-a cinstit şi ne-a iubit pe noi. Şi-L cinstim, şi-L iubim împlinind poruncile Lui cu simţirea şi puterea filială ce ne-a dat-o în Botez. Şi tot prin aceasta actualizăm vrednicia ce ne-a dat-o El.

Dumnezeu, dar socotesc că e un păcat şi să-i păgubesc pe aceia. Ce să fac? Părinte ?

R ă s p u n s : Arată-le lor preţul adevărat, îndemnîndu-i şi zicîndu-le: Ştiţi, că toţi sîntem datori stăpînilor noştri, sfinţilor. Dacă deci Domnul vă va da de ştire să le reduceţi din preţ, atîrnă de voi să o faceţi". Scrie-le deci aceasta. Şi le va aparţine lor să o facă sau nu. Şi tu nu vei avea nici o mustrare de pe urma acestui lucru. Nu e o povară sau o greşeală să se ceară ceea ce e drept, chiar dacă e pentru casa Domnului. Dar e de folos ca cel ce e stăpînul şi proprietarul lucrului, dacă nu se află strîmtorat de lipsuri, să reducă pe cît poate pentru casa Domnului. Căci va avea un rod înmulţit din aceasta. Dar de-i va fi cu neputinţă, Dumnezeu nu-i cere aceasta, îi cere numai bunăvoinţa.

Auzind acestea, fratele a plecat bucurîndu-se şi lăudînd pe Dumnezeu.

649. *I n t r e b a r e : Fiindcă voiesc să-mi iau nişte oameni care să mă slujească, dar stau la gînduri dacă mă voi folosi cu adevărat, spune-mi de trebuie să-i iau şi ce sa fac ?*

R ă s p u n s : Să ştii că avem şi noi un Stăpîn, şi dacă ne vom supune şi noi Stăpînului nostru, va face şi pe slujitorii noştri să ni se supună [851]. Mergi şi-i ia în numele Domnului.

650. *I n t r e b a r e : Dacă legea lui Dumnezeu îmi porunceşte ceva şi legea lumii hotărăşte dimpotrivă, ce*

Cînd te vede slujitorul tău supunîndu-te Domnului, se va supune şi el ție pentru Domnul, sau Domnului împreună cu tine.

trebuie să fac ? Căci viața societății se cîrmuieşte prin legile lumii şi cel ce le calcă, lucrează nedrept.

R ă s p u n s : Legea Iui Dumnezeu e mai vrednică de ascultat. Căci vorbeşte despre mântuirea sufletească. Iar legea lumii fiind trupească, vorbeşte de cele trupeşti.

651. *Ce înseamnă cuvintele: „Să nu miluieştipe sărac la judecată" ? (Ieş.* 23, *3).*

R ă s p u n s : Ceea ce spune este aceasta: Cel ce judecă în niscai lucruri, să judece drept şi să nu calce dreptatea, pe motiv ca miluieşte pe sărac. Dar nu face o nedreptate dacă îndeamnă pe vrăjmaş să-şi facă milă cu el.

652. *I n t r e b a r e : Dacă vreunul din sfinții părinți, în care am multă încredere, îmi spune să fac un lucru contrar cu ceea ce mi se pare că e drept, ce să fac ? Să calc porunca spusă ?*

R ă s p u n s : Părinții duhovniceşti nu spun nimic în zadar, ci toate spre mîntuirea sufletului. Deci spune-i lui ce gîndeşti şi fă cum spune după aceea. Şi nu vei călca porunca. Căci cele ce plac lui Dumnezeu, sînt şi drepte şi folositoare.

653. *Un alt mirean iubitor de Hristos avea o slugă rea, care fugind, după o vreme a venit iarăşi la el. Şi l-a întrebat pe Bătrînul Ioan dacă trebuie să-l țină. Iar Bătrinul, spunîndu-i să-l slobozească, sluga a început să se poarte bine. Deci îi era greu să-l slobozească. Şi a trimis iarăşi întrebarea dacă trebuie să-l slobozească.*

Sfinții Varsanufie şi Ioan *R ă s p u n s u l lui Ioan:* Ține

deocamdată pe sluga ta

' 852

deprinzîndu-l pe el şi pe tine prin el . Şi dacă se îndreaptă, e bine. Iar dacă stăruie în aceleaşi purtări şi tu îl suporți pentru Domnul, tot bine este. Căci vei lua plata răbdării. Dar de vei

vedea ca nu-l poți suporta, şi ajungi vătămare prin el, slobozeşte-l să plece, aducîndu-ți aminte de oare care dintre sfinți, care a spus: „De vezi pe vreunul înecîndu-se în, rîu, nu-i da mîna ca să nu te tragă şi pe tiue, ci toiagul tău. Şi dacă poți să-l scapi prin toiag, e bine. Iar de nu, lasă-ți toiagul ca să nu te pierzi şi tu" (Les Sentences des Peres du desert, Nouveau recueil, Solesnes, 1970, nr. 472, p. 74).

654. *După puține zile, sluga avea să-l încerce pe stăpînul lui prin furtul unui lucru. Şi Domnul acoperindu-l pe stăpîn prin rugăciunile sfinților*[853] *, acela fugi. Şi venind, stăpînul lui mulțumi Bătrînului pentru acoperămîntul primit, ocărîndu-se pe sine că a şovăit să-l slobozească după întîiul răspuns. Şi Bătrtnul îi răspunse aşa:*

Nu pentru a-l alunga pe el ți-am spus, să-l slobozeşti, ci pentru slăbiciunea gîndului tău, că nu puteai suporta să fii ispitit de el. Căci noi sîntem păcătoşi şi nu ne este îngăduit să alungăm pe cineva. Că de puteai să-i suporți lenea lui, ai fi luat plata pentru el. De fapt, unii din Părinți vorbeau lui Ava Pimen despre un bătrîn oarecare, care suporta pe ucenicul lui leneş. Şi a zis Ava Pimen: „In locul lui eu i-aş fi pus sub cap o perniță". Şi i-au zis aceia: „Şi ce-ai fi spus lui Dumnezeu?" El răspunse: „I-aş fi spus lui Dumnezeu: Doamne, tu ai zis: „Fățarnice, scoate întîi bîrna din ochiul tău şi apoi vei vedea să scoți paiul

Deprinde-l pe el în cele bune, dar şi pe tine în răbdare, prin aceasta.

[853] L-a acoperit pe stăpîn ca să nu ştie de furt înainte de fuga slugii, ca să nu-l certe cu mînie.

din ochiul fratelui tău" (Mt. 7, 5) (Pateric, Pimen, 131).

655. *I n t r e b a r e : A făcut deci bine bătrînul că n-a mustrat pe fratele lui ?*

R ă s p u n s : Frate, nu fără rost l-a lăsat bătrînul nemustrat. Căci de multe ori l-a mustrat, dar acela n-a primit mustrarea. Şi văzîndu-l că nu se îndreaptă, a lăsat lucrul la judecata lui Dumnezeu, zicînd: „Dumnezeu ştie ce e de folos. Căci fratele meu e mai bun decît mine". Aceasta o făceau cei desăvîrşiți, neîndrăznind să judece pe cineva. Făceau aşa spre ruşinarea celor ce nu sînt nimic, dar judecă pe toți.

656. *I n t r e b a r e : Cînd greşeşte slujitorul meu şi voiesc să-l mustru, în ce scop s-o fac ?*

R ă s p u n s : În scopul iubirii celei după Dumnezeu, ca îndreptîndu-se prin mustrare să înceteze să păcătuiască şi aceasta să-i fie spre mîntuirea sufletului. De aceea nu trebuie făcută aceasta cu mînie. Căci nu se naşte binele din rău. Ci de se tulbură gîndul tău, aşteaptă pînă ce se linişteşte. Şi apoi mustră-l cu bunătate, întru frica lui Dumnezeu.

657. *I n t r e b a r e : Dar cînd voiesc să-l mustru, îmi spune gîndul: ,,Mai rău păcătuieşti. Cum îl mustri pe el, neîndreptîndu-te pe tine ?" Şi aceasta îmi opreşte mustrarea.*

R ă s p u n s : Acest gînd e de la diavolul, ca acela să rămînă neîndreplat şi ca să dai socoteală pentru el. Deci zi gîndului: ,,Că mai mult greşesc, e vădit, şi o recunosc. Dar nu vreau să dau socoteală şi pentru mine şi pentru el. Caci Dumnezeu îmi cere îndreptarea lui"[854]. Şi după ce l-ai mustrat cu cruţare şi cu frica lui Dumnezeu[855] spune-ţi ţie cuvîntul Apostolului: ,,Tu cel ce înveţi pe altul, pe tine nu te înveţi?" (Rom. 2, 21). Şi aşa te vei afla îndreptîndu-l pe acela eu smerită cugetare.

658. *I n t r e b a r e : Cînd văd pe cineva înjurînd religia şi hulind sfînta credinţă, mă mînii pe el, sub motiv de rîvnă. Ce este aceasta ?*

R ă s p u n s : Ai auzit că nu se face îndreptarea prin rău, ci mai degrabă prin bine. Deci grăieşte cu cel ce înjură, mustrîndu-l cu blîndeţe şi îndelungă răbdare întru frica lui Dumnezeu. Iar de te vezi pe tine tulburat, nu trebuie să spui nimic.

659. *I n t r e b a r e : Se întîmplă că întîlnind pe cineva, îl privesc cu patimă şi sînt rănit în suflet. Şi dacă se iveşte trebuinţa să-l întâlnesc iarăşi, nu pot privi la el. Şi prin aceasta îl fac bănuitor. Şi mi se întâmplă, să ajung pînă acolo încît să închid ochii, neputîndu-i suporta vederea. Şi mă necăjesc neştiind ce să fac. Deci*

De-l voi mustra, voi da socoteală numai pentru mine, dar nu şi pentru el. Şi mai bine să dau socoteală pentru greşala mea, decît pentru a altuia, săvîrşită din pricină că n-am făcut totul să-l îndreptez.

855 ,,Cu frica lui Dumnezeu" pentru păcatul propriu; şi ca să vadă acela că n-o fac din mîndrie; şi ca să nu-l smintesc; şi ca văzînd acela că o fac ,,cu frica lui Dumnezeu", să simtă mustrarea mea ca făcută din ascultarea mea de porunca lui Dumnezeu, şi aceasta să aibă efect şi asupra lui, simţind şi el frică de această poruncă.

roagă-te pentru mine, stăpîne, şi trimite un cuvînt al vieții şi leacuri ale iubirii tale de oameni.

R ă s p u n s : Iubirea ta m-a întrebat despre privirea pătimaşa la cineva care e de față. Aceasta vine în chip recunoscut de războaiele diavolului. Dar tot de la el este şi a gîndi la aceasta cu mintea. Trebuie să-ți aduci deci aminte de stricăciunea şi de împuțiciunea firii noastre, cum sîntem pe cale de-a intra în morminte. Dar pentru ce să-ți vorbesc de stricăciune? Nu e mai bine să-ți pui înaintea ochilor înfricoşătoarea judecată a lui Dumnezeu care are să vină ? Şi care va fi moştenirea celor ce fac acestea ? Şi cum vei putea să suporți ruşinea aceea mare a vădirii faptelor noastre în fața îngerilor şi arhanghelilor şi a tuturor oamenilor, înaintea Dreptului Judecător? Şi cum se închide gura lucratorilor acestor fapte ? (Ps. 62, 12). Să ne temem deci de cel ce zice: „Nu vă înşelați, nici curvarii, nici preacurvarii, nici malachiții, nici sodomiții nu vor moşteni Împărăția lui Dumnezeu". (I Cor. 6,9-10); şi „cel ce se uită la femeie, ca să o poftească etc." ; şi „dacă ochiul tău te sminteşte, sooate-l" (Mt. 5, 28-29).

Acestea trebuie să ți le aduci aminte şi să nu te întîlneşti des cu oamenii față de care te afli avînd război. De altă parte, mi le arăta pentru care pricină îi ocoleşti, ca nu cumva sa-i bagi şi pe ei la gînduri. Iar dacă e nevoie să vorbeşti cu ei, cheamă numele lui Dumnezeu într-ajutor, zicînd: „Doamne Iisuse, acoperă-mă şi ajută slăbiciunii mele". Şi îndrăzneşte, că va sfărîma săgeata vrăjmaşilor. Căci numele Lui pricinuieşte nelucrarea răului. Celor multe ce ți se spun, răspunde-le puține. Şi nu le da lor auzul tău şi gîndurile tale, ci strînge-te în cuviință şi netulburare, ca nimenea să nu cunoască ce se petrece în tine. Şi chiar de iei putere de la acestea, nu te încrede cînd e vorba de vrăjmaşii tăi. Căci sînt neruşinați şi chiar de vor fi biruiți de zeci de mii de ori, vor porni iarăşi războiul. Ci purtătorul de biruință e Dumnezeu. El ajuta smereniei omului, pentru care a şi voit să se întrupeze [856].

660. *I n t r e b a r e : Ce înseamnă cuvîntul: „Ia seama să nu te răpească gîndul curviei" ?*

R ă s p u n s : Acest cuvînt se potriveşte nu numai curviei, ci şi altor păcate. Aceasta o pătimeşte mintea de la împrăştiere. Deci omul trebuie să se adune în sine, zicîud: „Doamne, iartă-mă pentru numele Tău cel sfînt, că din negrija mea mi s-a

întîmplat aceasta. Şi izbaveşte-mă de împrăştiere şi de toate cursa vrăjmaşului, că a Ta este slava în veci Amin". Şi răpirea se arată aşa: De vorbeşte cineva şi mintea lui este împrăştiată, el vorbeşte despre un lucru şi mintea lui e răpită la alt lucru. Aceasta e răpirea. Iar dacă cineva lucrează ceva şi mintea îl împrăştie de la acel lucru la altul, el strică, din uitare, acel lucru, sau face mai mult decît trebuie. Şi aceasta este iarăşi răpire.

Tot aşa se întîmplă şi cu gîndul curviei. Se întîmplă ca în vreme ce unul vorbeşte cu cineva, vrăjmaşul îi atrage mintea de la gîndul la Dumnezeu. Atunci el e atras datorită împărtăşirii la pofta curviei. Aceasta e tot răpire. Căci nu din gîndire la curvie i s-a întîmplat aceasta, ci a fost răpit din uitare. Unul ca acesta e asemenea omului călător, care din neatenție lasă calea cea dreaptă şi apucă pe alta. Dar el trebuie să-şi revină prin trezire, precum s-a spus. Şi să alerge la mila lui Dumnezeu. Căci El este milostiv şi-l primeşte ca pe fiul acela risipitor. Doar ştim cu cită bunăvoință a fost primit acela (Lc. 15, 20-24). Iar cînd acest război e semănat în gînd nu prin

S-a întrupat în smerenia omenească, spre a fi aproape smereniei noastre. Atotputernicul Dumnezeu întăreşte pe cel smerit, care nu se închide puterii Lui prin păruta putere a sa.

împrăştiere, trebuie sa stăm treji şi să nu ne îndulcim şi să nu zăbovim în el. Ci să alergăm repede la Stăpînul Dumnezeu.

661. *I n t r e b a r e : Dacă e nevoie să vorbesc cu o femeie, ce să fac? Sau cum trebuie sa mă port în convorbire? Spune-mi dacă, sub motiv de credință sau de compătimire, mă pot amesteca în treburile lor?*

R ă s p u n s : În tot felul socotim că convorbirea cu femeile vătăma pe cei ce nu înțeleg lucrurile dumnezeeşti. Deci ocoleşte-o pe cît poți. Şi nu te lăsa în convorbiri cu femeile. Căci nu-ți foloseşte aceasta, chiar dacă au purtări bune. Aceasta pentru că nu ne-am izbăvit încă de cele ale lumii. Şi dacă nevoia ne mînă uneori la o astfel de convorbire pentru vreo tîrguială, sau pentru orice alt fel de lucru, să ne punem de mai înainte în minte asemănarea aceasta: Precum un om, apropiindu-se de foc, pentru a-şi împlini trebuințele lui, ia aminte cu grijă să nu fie ars de foc, aşa să avem şi noi grijă cînd ne apropiem de ele pentru orice lucru, ca şi cînd ne-am apropia de foc. Şi să ne asigurăm pe noi în tot chipul întru frica lui Dumnezeu, ca nu cumva socotind noi că ne folosim prin

ele, să ni se facă pagubă mare părutul folos. Iar dacă voim să viețuim cu totul pentru Dumnezeu, să facem convorbirea prin mijlocirea vreunei alte persoane. Să nu primim să le privim în față, nici să ne aruncăm privirea spre ele. Nici să nu zăbovim în convorbirea cu ele. Căci din aceasta se naşte focul poftei. Ci să ne silim să scăpăm în grabă de ele, rugînd pe Dumnezeu să ne mîntuiască în ceasul acelei nevoi de cursa diavolului întinsă înaintea noastră. Şi să-L pomenim neîncetat pe El. Căci mare este puterea Lui ca să acopere slăbiciunea noastră în Hristos Iisus Domnul nostru. Căruia fie slava în veci. Amin.

662. *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe Marele Bătrîn de-i este de folos să se despartă de femeia lui pentru a se călugări.*

R ă s p u n s u l lui Varsanufie: Fiule, nu te despărți de ea, căci prin aceasta calci porunca Apostolului, care zice: „Te-ai legat cu femeia, nu căuta dezlegare" (I Cor., 7, 27). Căci altfel dacă ea păcătuieşte şi se îndreaptă spre rău, păcatul cade asupra ta, afară de cazul cînd despărțirea s-a făcut cu buna învoire şi prin împreuna sfătuire.

663. *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaşi Mare bătrîn, zicînd: Ce să fac că sînt cuprins repede de patimi* ?

R ă s p u n s : Nu te învoi eu ele şi întoarce-ți ochii ca să nu vezi deşertăciune şi mîinile de la lăcomie. Şi te va elibera Dumnezeu de ele. Deci viețuieşte cu cuviință. Şi să nu iai mîncare nici băutură pe săturate. Şi aşa vei umili patimile şi vei afla odihna[857].

664. *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos, profesor în ştiințele din afară, a întrebat pe Marele Bătrîn dacă ar face bine să treacă la o treaptă mai strălucită.*

R ă s p u n s : „Nu te semeți" (I Tim. 6,17) şi vei afla har la Dumnezeu şi mulțumire de la oameni, Ci-ți adună multe acolo unde eşti.

Unde sînt patimi e odihnă: nu sînt ambiții, griji, invidie, mînie, întristare, tulburare, agitație.

665. *I n t r e b a r e : Acelaşi a întrebat pe celălalt Bătrîn despre acelaşi lucru.*

R ă s p u n s u l lui Ioan: Dumnezeu a ales cele smerite ale lumii. Ține smerenia şi te va ajuta Dumnezeu în grabă.

666. *I n t r e b a r e : Acelaşi a cerut aceluiaşi Bătrîn Ioan să se roage pentru un îndrăcit.*

R ă s p u n s : Să se înfrîneze pe cît poate şi vor fi auziți cei ce se roagă pentru el. Căci „mult poate rugăciunea lucrătoare a dreptului" (Iac. 5, 16). Iar Domnul a spus: „Neamul acesta nu iese fără numai cu posturi şi rugăciuni." (Mt. 17,21; Mc. 9,29)[858].

667. *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe Marele Bătrîn, zicînd: Au intrat nişte hoți în casa noastră pentru păcatele noastre, dar n-au luat nimic din ea. Să pun în mişcare urmărirea lor, sau să fac pe neştiutorul ?*

R ă s p u n s : Dacă socotim că hoții au intrat pentru păcatele noastre, iar Dumnezeu, pentru iubirea lui de oameni, n-a îngăduit să ni se facă vreun rău, de ce să voim sa ne răzbunăm şi să nu lăsăm toate în seama lui Dumnezeu, care a zis: „A mea este răzbunarea, Eu voi răsplăti." (A doua lege, 32, 35; Rom. 12, 19) ? Dacă ne temem de Dumnezeu cînd îi vedem pe ei pătimind de ceva, trebuie să-i ajutăm după puterea noastră. Dar fiindcă n-am ajuns la treapta aceasta, ca să nu cădem cu voia în

[858] Posturile şi rugăciunile întăresc voința şi potolesc tulburarea omului, care merge pînă la îndrăcire. Ele îndreaptă pe om spre o depăşire a ceea ce-l tulbură, făcîndu-l conştient de relația eu Dumnezeu.

slava deşartă, să nu le facem nici bine, nici rău[858b]. Ci să mulțumim celui ce nu ne-a făcut nouă după păcatele noastre[859].

668. *I n t r e b a r e : Dar dacă, s-a întâmplat ca ei să fure ceva din ale noastre, ce trebuie să facem?*

R ă s p u n s : Stă în puterea celor desăvârşiți să dispreţuiască toate. Iar cei din a doua treaptă pot să-şi ia înapoi cele ce le-au pierdut, sau să-şi păgubească puţin, cugetînd la strîmtorarea acelora şi la nevoia ce o au de cele pe care le cer. Aceasta îl poate face uneori pe vreunul să se folosească şi de legile pe care aceia le-au nesocotit. Dar să ştim, că lucrul acesta este odrasla iubirii de arginți şi pricinuieşte vătămare sufletului nostru. Şi călcăm şi porunca ce zice: „De voieşte cineva să se judece cu tine şi să-ţi ia mantaua, dă-i şi haina" (Mt. 5, 40). '

669. *I n t r e b a r e : Deci cum., Părinte? De vrea cineva să-mi ia haina, să i-o dau îndată? Dar cîţi oameni răi şi vicleni nu voiesc să facă aceasta cu plăcere, încît, dacă ar putea, ar lăsa pe cineva şi gol?*

R ă s p u n s : Nu o spune aceasta ca s-o dai celui ce voieşte simplu să ţi-o ia. Ci celui ce voieşte să se judece cu tine, ceea ce înseamnă neîndurare şi judecați care aduc vătămarea sufletului. În acest caz trebuie să dispreţuieşti cele trupeşti,

Dacă le-am face bine hoţilor care au intrat în casa noastră, ne-am mîndri, deoarece n-am ajuns la treapta înaltă a compătimirii lor pentru patima de care suferă. Dar nu trebue să le facem nici rău ca să nu adăugăm noi păcate la cele pe care le avem. [859] Să mulţumim lui Dumnezeu care n-a lăsat pe hoţi să ne jefuiască după păcatele noastre.

pentru mîntuirea sufletului. Căci zice: „Ce va folosi omului, de va cîştiga lumea întreagă, iar sufletul şi-l va pierde?" (Mt. 10,26).

670. *I n t r e b a r e : Dar sînt unii încercați în judecăţi şi nu se vatămă la fel cu cei neîncercați în acestea. Oare nu e bine ca cei din urmă să le încredinţeze, acelora să se judece cu aceia ?*

R ă s p u n s : Chiar dacă aceia sînt cercaţi în ale judecăților, dar noi sîntem pricina vătămării lor sufleteşti. Iar comparînd relele, acesta nu e mai mic. Căci dacă ne judecăm noi înşine, aceasta ne pricinuieşte nouă vătămarea sufletului. Dar dacă se vătăma şi aceia la fel cu

noi, ne facem noi înşine pricina vătămării lor, iar vătămarea lor se întoarce la noi şi suferim aceeaşi vătămare. Căci s-a scris: „Trebuie să vină răul, dar, vai de cel prin care vine." (Lc. 17, 1). Iar dacă în loc de a se mulțumi că s-a izbăvit de astfel de necazuri cineva se sileşte să-i facă pe duşmani să sufere, acest lucru e mai rău ca toate şi mînie pe Dumnezeu care ne-a cerut, să nu răsplătim răul cu rău (Rom. 12, 17); şi „Iertați şi vi se va ierta" (Mt. 6, 14; Lc. 6, 37).

671. *I n t r e b a r e : Cînd e nevoie să se dea mărturie despre un ucigaş adevărat, trebuie să se mintă ca să scape acela de moarte?*

R ă s p u n s : Dacă nu minți pentru nici un lucru, nu minți nici pentru acesta. Căci s-a scris: „Să nu te miluieşti de sărac la judecată" (Ieş. 23, 3). Căci de nu va fi voia lui Dumnezeu, nu va muri. Iar de minte cineva pentru altele şi vrea să mintă şi pentru aceasta, să facă cum îi esle obiceiul. Căci s-a scris: „cel ce face păcatul face şi fărădelege." (I Io. 3, 4). Eu nu vreau să hotărăsc în acestea. Dar de nu e nevoie să dai mărturie, e de trebuință să nu spui nimic. Avem în aceasta privință zicala folositoare: „A spune nu ştiu, nu aruncă pe nimeni în închisoare".

672. (V. 672—673) *I n t r e b a r e : De are cineva datornici bogați, poate să ceară dobînzi? Iar de sînt săraci, le poate cere suma împrumutată?*

R ă s p u n s : S-a scris despre cel drept că „argintul lui nu l-a dat cu dobîndă" (Ps. 14, 5). Iar aceasta înseamnă că putem cere suma împrumutată. Dar dacă unii nu pot întoarce suma, despre aceia s-a scris: „Dacă fratele tău se află în nevoie, nu-l apăsa eu cererile tale." (Şir. 31, 31).

673. (V. 674) *I n t r e b a r e : Dar dacă datornicul meu e sărac şi eu la fel, nu păcătuiesc cerînd de la el suma, pentru nevoia mea* ?

R ă s p u n s : Nu păcătuieşti, dar pe cît e cu putință e bine să nu necăjească cineva pe fratele său care nu e în stare să întoarcă.

674. (V. 675). *I n t r e b a r e : Cînd sufăr o pagubă şi inima mea nu se întristează, gîndul îmi spune: „Aceasta este împietrire; ar trebui să te întristezi întîi, apoi să mulţumeşti." Imi spune bine?* [860]

A nu te mai întrista pentru o pierdere înseamnă a nu mai trebui să faci nici-un efort în a învinge o greutate produsă de ea, a nu mai trăi slăbiciunea omenescului. Oare e bună această stare? Aceasta e întrebarea ce şi-o pune ucenicul.

R ă s p u n s : Nu trebuie să ne întristăm deloc pentru un lucru al lumii acesteia, ci numai pentru păcat [861].

675. (V. 676) *I n t r e b a r e : Ce înseamnă: „A te bucura cu cei ce se bucură şi a plînge cu cei ce plîng" (Rom.* 12,14)?

R ă s p u n s : A te bucura cu cei ce se bucură înseamnă a te bucura împreună cu cei ce au dobîndit virtutea cea după Dumnezeu şi cu cei ce se veselesc de nădejdea bunătăţilor viitoare. Iar a plînge cu cei ce plîng, înseamnă a suferi împreună cu cei ce au păcătuit cînd se pocăiesc pentru păcate.

676. (V. 677) *I n t r e b a r e : Dacă un prieten al meu pierde un copil sau niscai bunuri şi se întristează, oare trebuie să mă întristez împreună cu el, ca un prieten?*

R a s p u n s : Trebuie să te întristezi în acestea cu el, ca nu cumva stăpînit fiind acela de multă întristare, să cugete ceva păgubitor sufletului său, neputînd suporta cu mulţumire această pierdere.

Bătrînul răspunde arătînd că capacitatea de întristare e bine să o păstrăm, dar numai pentru păcate. Poţi fi astfel şi tare, dar şi uman. Hristos însuşi s-a întristat. S-a întristat mai ales pentru moartea ce avea s-o sufere. Dar pentru o moarte pentru păcatele noastre pe care şi le însuşise, pentru faptul că trebuia să moară ca să ne scape pe noi de o falsă viaţă. În răspunsul la întrebarea următoare, Bătrînul mai recunoaşte şi întristarea noastră pentru alţii. Dar aceasta este o altfel de întristare decît cea pentru păcatele proprii. Iisus a avut mai mult întristarea aceasta. Sau fiindcă a luat omenescul de bună voie, toată întristarea Lui a fost pentru noi, pentru alţii.

677. (V. 678) *I n t r e b a r e : Fiindcă s-a scris: „Fericiţi făcătorii de pace (Mt.* 5, 9), *oare e bine să ne străduim pentru pacea tuturor* ?

R ă s p u n s : E mai bine să dăm pace inimii proprii [862]. Aceasta se cuvine să o facă fiecare şi fericit e cel ce o face aceasta. Iar a împăca pe cei ce se luptă, nu stă în puterea fiecăruia, ci a celor ce pot să facă acestea fără să se vatăme. Dar cel slab trebuie să se bucure de pacea tuturor, însă nu trebuie să mijlocească pentru pacea tuturor, ci numai pentru a celor iubiţi de el după Dumnezeu. Şi aceasta numai cînd nu-i vine din aceasta o vătămare pentru suflet.

678. (V. 679) *I n t r e b a r e : Cînd fac un lucru după Dumnezeu şi sînt dispreţuit de oameni, mă întristez la gîndul că i-am smintit.*

R ă s p u n s : De eşti dispreţuit pe nedrept, nu te întrista. Căci diavolul pizmuieşte binele şi le mişcă acestea pentru a-l împiedica. Dar pînă la urmă va fi oprit şi Dumnezeu va scoate la arătare slava lucrului bun. Dar dacă, din greşeala ta, eşti dispreţuit pe drept, îţi pricinuieşti tu însuţi ruşine. Însă de te vei pocăi, aceasta ţi se va întoarce spre bucurie.

679. (V. 680) *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos, suferind rău de la cineva, i-a spus Bătrînului despre aceasta.*

Ai făcut pace în inima ta, cînd nu mai eşti mustrat de relele săvîrşite; şi cînd cauţi să fii împăcat cu Dumnezeu şi cu semenii; cînd nu te simţi tulburat de nimeni şi nu vrei să tulburi pe nimeni. Dar mai ales cînd nu te mai tulbură vreo patimă sau alta.

R ă s p u n s : Fă-i lui bine.

680. (V. 681) *I n t r e b a r e : Făcînd aceasta, iarăşi a suferit rău de la acela şi a arătat iarăşi Bătrînului, zicînd: Iată îi fac bine şi nu încetează sa-mi facă rău.*

R ă s p u n s : Nu-i faci aceluia bine, ci ţie. Căci a spus Domnul: „Faceţi bine duşmanilor voştri şi vă rugaţi pentru cei ce vă necăjesc." (Lc. 6, 27 - 28) Fiecare va lua după fapta sa (Ps. 61, 13) [683].

681. (V. 682) *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos, găzduind Părinți, a întrebat pe acelaşi Bătrîn: Ce să fac, că mereu mă necăjesc. Căci vine vreunul dintre Părinți şi nu aflu cele de trebuință pentru a-l ospeți* ?

R ă s p u n s : Acesta e un gînd diavolesc. Le ajunge cele ce se află, după spusa: „Mulțumindu-vă cu cele ce sînt" (Evr. 13, 15). Şi Dumnezeu le va da mulțumire prin înştiințare. Căci de se plînge cineva de lipsa acestor lucruri, nu poate găzdui, ci se roagă să nu vină nimenea la el. Iar cînd avînd ceva ce-ai putea să le pui înaintea lor, nu o dai din zgîrcenie, chiar dacă i-ai ospeți de zeci de mii de ori, inima lor rămîne, prin înştiințare nemulțuniită, o poți face aceasta numai în cazul că ai nevoie de acel lucru pentru o trebuință mai mare, sau pentru a-l da poate unor bolnavi, sau unor persoane mai de cinste. Căci toate trebuie făcute cu dreaptă socoteală şi cu frică de Dumnezeu. Iar de trebuie să mergi şi tu undeva, nu aştepta să afli o mare odihnă (ospeție). Şi nu te tulbura de

Tu creşti în binele ce-l faci cu atît mai mult cu cît nu primeşti mulțumiri de la cel căria i-l faci. Eşti de două ori biruitor: făcînd un bine şi răbdînd chiar răul pentru binele făcut.

nu o afli. Căci de aştepți şi nu afli, vei bîrfi pe primitori şi bîrfirea e moartea sufletului. Ci mulțumeşte pentru toate. Căci aceasta este hrana şi ospeția (odihna) duhovnicească şi de suflet folositoare [864].

682. (V. 683) *I n t r e b a r e : Dar ce să fac dacă nu mă primesc deloc şi sînt ostenit de călătorie şi am nevoie de hrană?*

R ă s p u n s : Gîndeşte-te cine e Cel ce are grijă de toți şi îi hrăneşte pe toți. E Dumnezeu. Dacă deci Dumnezeu, ar fi voit să te hrănească, i-ar fi îndemnat pe ei să te primească. Dar dacă nu te-au primit, e vădit că Dumnezeu nu a voit şi nu sînt ei de vină. Căci toate se fac spre cercarea şi mîntuirea omului, ca să rabde şi ca să se osîndească pe sine însuşi în toate ca nevrednic.

683. (V. 684) *I n t r e b a r e : Un alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaşi Bătrîn Ioan: Mă umple de frică un gînd care-mi zice: Diavolul te face să*

păcătuieşti, chiar dacă nu voieşti, căci te-ai făcut datornic lui" [865].

R ă s p u n s : Nu socoti că diavolul are putere împotriva cuiva. În acest caz. cauza păcatului n-ar sta în voia noastră, ci în sila celui ce a primit această putere. Precum omul nu e dus cu sila la mîntuire, tot aşa nu e dus cu sila nici la păcat. Oare a înşelat pe Eva cu puterea, nu cu sfatul? Nicăieri nu se arată puterea. În acest caz nimenea n-ar fi îndrăznit să fugă de cel ce

Spre ce delicate raporturi şi nu numai exterioare, duc aceste sfaturi!

[865] A socoti că de ai primit ceva dela diavol. Deci trebue să-i plăteşti printr-un nou păcat, chiar dacă nu mai vrei să păcătueşti. E aci un fatalism descurajator.

are putere. Noi sîntem deci ca un om liber care s-a robit cuiva prin voia sa, dar la un moment dat îşi revine în sine şi se pocăieşte. Dar dacă nu aleargă la cineva mai puternic ca acela, nu se poale elibera. Iar dacă aleargă, acela ştiind că omul nu e cu adevărat robul lui, nu îndrăzneşte să-i mai facă vreun rău, pentru cel mai tare decît el. Aşa dar e vădit că nu are putere asupra omului. Deci spune şi tu gîndului: „Da, de dator sînt dator, dar am. alergat la Cel ce mă poate elibera şi care m-a chemat şi mi-a zis: „Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi da odihna"' (Mt. 11, 28). „Şi trebuie să veghez pururea, ca să nu cad iarăşi în mîinile lui". Iar dacă gîndul îţi spune iarăşi: „Dacă nu te poate sili să păcătuieşti, iată eşti de acum nesupus păcatului" şi te împovărează spunîndu-ţi aşa, tu răspunde-i: „De-mi spui că de acum nu vei mai păcătui, nu te cred, pînă ce nu voi ajunge în cetate. Căci chiar de-ar fi făcut cineva tot drumul şi mai are numai o milă şi acolo cade, nimic nu i-a folosit. Căci e încă în afara cetăţii." Să aruncăm deci înaintea lui Dumnezeu neputinţa noastră şi El va opri uneltirile împotriva ta, prin rugăciunile tuturor sfinţilor Lui. Amin.

684. (V. 685) *I n t r e b a r e : Lăcustele îmi vătămă ţarina. De le gonesc, vecinii se mînie pe mine. De le las, mă păgubesc. Ce să fac?*

R ă s p u n s : Ia apă sfinţită şi stropeşte cîmpul şi de poţi să le alungi sau să le nimiceşti cu pace şi fără ceartă, nu e păcat.

Iar dacă naşte cearta, lasă lucrul în seama lui Dumnezeu spre folosul sufletului tău. Şi orice s-ar întîmpla, se întîmplă cu voia lui Dumnezeu.

685. (V. 686) *I n t r e b a r e : Dar, Stăpîne, dacă trebuie să alungăm peste tot mînia lui Dumnezeu, nu mîniem prin aceasta pe Dumnezeu?*

R ă s p u n s : Cei desăvîrşiți nu o alungă. Căci au toată nădejdea lor în Dumnezeu. Dar noi fiindcă sîntem trupeşti şi avem nevoie de cele pămînteşti, o alungăm osîndindu-ne ca păcătoşi. Şi o facem de aceea cu rugăciune şi cîntare de psalmi, rugîndu-ne lui Dumnezeu să ne ierte [866] şi străduindu-ne de aci înainte să-i mulțumim. Căci nu se pot opri relele de la noi fără pocăință şi milă. Căci zice: „Fericiți cei milostivi că aceia se vor milui" (Mt. 5,7). Şi să nu spui: „Pentru ce Dumnezeu, care trimite mînia Sa spre îndreptarea noastră, îi rabdă pe cei ce o alungă fără să se pocăiască?" Căci Dumnezeu trimite mînia Sa ca amenințare, ca să ne pocăim. Dar ne rabdă cînd o alungăm, aşteptînd cu îndelunga răbdare întoarcerea noastră către El. Însă dacă stăruim întru aceleaşi şi după ce am alungat-o, cădem în rele şi mai mari [867]. Şi aşa se împlineşte cu noi cuvîntul proorocesc: „Am doftorit Babilonul şi nu s-a vindecat" (Ier. 28, 9). Şi nu se poate aştepta altceva decît „chinurile veşnice şi întunericul cel mai din afară [868] şi viermele țîşnitor de venin şi scrîşnirea dinților. " (Mt. 8, 12; Mc. 9, 48).

Dumnezeu lasă să vină asupra noastră greutățile, pentru că vrea să ne întoarcă dela rău. Dacă noi căutăm să scapăm de ele, o facem prin rugăciune şi pocăință. Iar aceasta ajută pornirea noastră spre îndreptare, spre întoarcerea către Dumnezeu. Propriu zis El însuşi va abate atunci greutățile de la noi, mai ştiind şi aceea că din rodurile cîmpului nostru, ajutate de El, vom face şi noi milostenii. Dacă toate sînt ale Lui, ele nu sunt numai ale noastre, ci şi ale altora. Căci El le dă pentru toți. El nu se separă cu fiecare din noi. Dar în actul comunicării de la unii la alții, trebue să se activeze dragostea şi mila între noi, nu mîndria.

[867] Încăpățînarea în rău cu toate greutățile ce vin sporeşte răul din noi, căci învîrtoşează tot mai mult ființa noastră. Şi acesta e răul cel mai mare. Aceasta ne desobişnuieşte de a ne pocăi, de a ne înmuia, cu toate greutățile suferite. Aceasta ne face să înțelegem iadul veşnic, cum se spune mai jos. La fel stăruința în bine înseamnă înaintarea în bine, sporirea în bunătate, într-o inimă, înmuiată, comunicativă.

686. (V. 687) *I n t r e b a r e : Un alt mirean iubitor de Hristos a întrebat: Voiesc să storc în teascul meu vinul unui iudeu. Oare nu e păcat?*

R ă s p u n s : Dacă Dumnezeu plouînd peste ţarina ta, n-ar ploua şi peste cea a iudeului, nici tu n-ar trebui să storci vinul lui. Dar dacă iubirea Lui de oameni se întinde peste toţi, şi plouă peste drepţi şi nedrepţi, pentru ce tu voieşti să fii neomenos şi nu mai degrabă milostiv, precum El însuşi zice: „Fiţi milostivi precum Tatăl vostru cel din ceruri milostiveşte" (Lc. 6, 36)?

687. (V. 688) *I n t r e b a r e : Dacă cineva îmi încredinţează un lucru, cerîndu-mi să nu spun nimănui şi altul îmi cere cu jurămînt să i-l spun, ce să fac? De spun, supăr pe cel ce mi l-a încredinţat. De nu i-l spun, supăr pe cel ce mă întreabă: Şi mă tem de jurămîntul lui.*

R ă s p u n s : De ţi-o cere aceste cu jurămînt, el va purta păcatul [869]. Deci nu trebuie să descoperi taina fratelui, sub motiv de jurămînt. Spune-i aceluia: „Dacă mi-ai fi încredinţat

„Chinul veşnic": te chinueşti în răutate, în mîndrie, fără să mai ai puterea să scapi de ele, prin pocăinţă. „Întunericul cel mai din afară": singularitatea extremă, în afara oricărei comunicări cu viaţa ce-ţi vine din legătura de iubire cu alţii şi cu Dumnezeu, supremul izvor personal al iubirii. „Viermele care secretează venin": mîndria, care secretează veninul încăpăţînării chinuitoare şi te roade mereu. „Scrîşnirea dinţilor": de scîrbă, dar şi de gol, de plictiseală, de încâpăţînare.

[869] Se vede că era obiceiul nu numai să se jure cineva el însuşi, ci să-l jure pe altul: ,,Te jur să-mi spui". Şi cel ce a jurat se temea şi de acest

tu un lucru, ţi-ar fi plăcut să-l descopăr cuiva? Dacă deci nu ţi-ar fi plăcut, nu mă întreba nici tu să-ţi spun cele ale fratelui. Căci s-a spus: ,,Ceea ce nu-ţi place să ţi se facă ţie, nu face nici tu aproapelui" (Tes. 4, 16); şi iarăşi: ,,Ceea ce voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea" (Mt. 7, 12; Lc. 6, 31)".

688. (V. 689) *I n t r eb a r e : Ce trebuie să gîndesc? Că tot omul e drept, sau că eu sînt mai păcătos decît toti? Căci îmi e greu gîndul să socotesc pe tot omul drept*
876

R ă s p u n s : Socoteşte-te cel mai păcătos, şi mai neînsemnat decît toți şi vei avea odihnă.

689. (V. 696) *I n t r e b a r e : Cînd vorbesc cuiva despre „Viata Părinților" şi despre „Răspunsurile" lor (Apoftegmele lor: Pateric.), inima mea cugetă lucruri mari. Spune-mi, cum să vorbesc cu smerită cugetare? Şi cui trebuie să le spun acestea? Şi în ce scop* ?

R ă s p u n s : Cînd vorbeşti despre „Viața Părinților" şi despre „Răspunsurile" lor, trebuie să te osîndeşti pe tine zicând: „Vai mie că vorbesc despre virtuțile Părinților şi eu n-am cîştigat nimic din ele. N-am ajuns la vreo sporire şi şed în scaun vorbind altora ca să se folosească.

jurămînt. A nu-l admite înseamnă să ascundă ceva. A-l admite însemna să se lase privit cu neîncredere. Numai cel ce şi-a cîştigat un nume sigur de om care nu minte, putea scăpa de această cerință din partea altora.

876 E mai greu să socotești pe fiecare om drept, decît s ă socotești că nu e om fără de păcat, dar tu eşti cel mai păcătos. Bătrînul aprobă gîndul din urmă, cerîndu-i în acelaşi timp să nu se procupe de gîndul dacă toți oamenii sînt drepți, ca nici să nu-i judece în nici-un fel.

Oare nu se va împlini cu mine spusa Apostolului: ,,Tu cel ce, înveți ție altul, pe tine nu te înveți": (Rom. 2, 21). Şi spunîndu-le acestea, îți arde inima şi te afli vorbind cu smerenie. Dar trebuie, să iai aminte cui vorbeşti. Dacă știi că se va folosi, vorbeşte. De nu, nu e nevoie să vorbeşti. Căci s-a scris; „Fericit cel ce grăieşte la urechile celor ce ascultă". E bine să nu te afli dînd cele sfinte cîinilor şi aruncînd mărgăritare înaintea porcilor (Mt. 7, 6). Domnul să te înțelepțească, frate, să nu te rătăceşti de la calea smereniei.

690. (V. 691) *I n t r e b a r e* : *Doi mireni iubitori de Hristos se iubesc cu adevărat unul pe altul în Domnul şi erau călăuziți în viață de Părinți. Unul din ei, într-o convorbire, a spus un cuvînt despre altcineva. Celălalt, prin răpirea diavolului bănuind că a vorbit de el, s-a tulburat foarte. Cel dintîi, asigurîndu-l că n-a vorbit de el, acesta nu s-a lăsat convins. Şi de aci ivindu-se între ei o mică sfadă, au venit amîndoi la Părinți şi i-au spus lucrul aceluiaşi bătrîn care le-a răspuns.*

R ă s p u n s : Vă spun tot adevărul înaintea lui Dumnezeu ca unora ce sînteți de un suflet. Amîndoi sînteți

871

datori să puneți metanie înaintea lui Dumnezeu . Dar nu cu nepăsare, ci din toată inima, ca să vă ierte pentru rugăciunile Părinților voştri. Tu, pentru că socotindu-te defăimat, n-ai suportat defăimare, ca să zici: „Am greşit şi sînt întreg păcat, pentru că pentru mine s-a tulburat fratele meu". Iar tu, celălalt, pentru că înainte de a vorbi n-ai precizat, că nu despre el vorbeşti şi că nu ai nimic de

„Metanie" înseamnă în greceşte şi pocăință şi plecarea omului înaintea lui Dumnezeu şi a semenului. Între ele este o legătură. Te pleci înaintea altuia, cerîndu-i iertare pentru vreo greşală ce i-ai făcut-o.

spus împotriva lui, pînă la moarte. Pe de alta, nici tu n-ai avut răbdare întru tine. Totuşi, nu voi sînteți vinovați. Ci

872

noi sîntem pricina relelor, că n-am făcut rugăciuni . Căci de le-am fi făcut, ați fi fost acoperiți față de cel viclean care a semănat între voi neghina, ca să vă ispitească. Pentru că aceasta o cerem de obicei; ca să fiți acoperiți. Temeți-vă de judecala lui Dumnezeu, ca să nu se smintească oamenii de voi, zicînd: „Iată că fiii Părinților nu au răbdare, ci se pornesc unii împotriva altora." Iar dacă voi vă ruşinați să vă puneți unul altuia metanie din inimă, iată că o punem noi pentru voi. Căci pe noi ne atinge această ruşine. Domnul să va ierte şi să vă păzească de cel rău. Şi să-l zdrobească degrabă sub picioarele voastre. Să fiți de un suflet şi de o gîndire şi de o credință în Domnul. Domnul să vă sprijinească să rămîneți neclătinați întru frica Lui. Amin.

691. (V. 692) *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos găzduind pe Părinți, a trimis să întrebe prin scrisoare pe acelaşi Bătrîn, de-i este de folos să se lepede cu desăvîrşire de lume şi să vină la viața călugărească. Şi Bătrînul, scriindu-i că mai desăvîrşită e viața în retragere, socotind acela că aceasta este o poruncă, s-a întristat foarte şi a socotit să nu mai întrebe nimic pe Părinți. Cunoscînd aceasta Bătrînul în duh, a spus să i se scrie acestea:*

Aceste adînci şi subtile împletiri între oameni nu se descoperă decît într-o accentuată viață de spiritualitale. Ele ne arată că izvorul lor nu poate fi decît într-o supremă împletire de ordin interpersonal: în Sfînta Treime, în care cele trei Persoane nu se află într-o uniformitate nemişcată, ci într-o vie, delicată şi extrem de subtilă şi complexă comunicare. Numai aceasta poate duce omenirea pe culmile celor mai delicate relații. „Eu sînt vinovat pentru voi, că nu

m-am rugat pentru voi". Se merge pînă la o anumită substituire de euri, dar fără confundara lor.

R ă s p u n s : Înainte de toate îmbrăţişăm iubirea ta în Domnul. Şi te îndemnăm să lapezi tot gîndul de întristare şi să citeşti şi să înţelegi cu bucurie întru frica lui Dumnezeu cele scrise ţie în epistola de mai înainte. Căci nu v-am scris ceva ca poruncă, cunoscînd cuvîntul Apostolului care zice: „Nu înţeleg să vă întind o cursă" (I Cor, 7, 25). Ci v-am arătat ce folos deosebit are fiecare dintre lucrurile ce le facem. Aşa au înţeles toţi pe Domnul, căci după ce spune în Evanghelii ceea ce e scris în Lege: „Să nu desfrînezi, să nu ucizi etc." (Mt. 19, 18), iar cel ce l-a întrebat i-a răspuns: „Toate acestea le-am, păzit, ce-mi mai trebuieşte", i-a vorbit despre desăvîrşire: „De voieşti să fii desavîrşit, vinde averile tale" şi celelalte pe care le ştii.

Dar urîtorul de bine umblă pururea să împiedice tot lucrul bun. Căci văzînd folosul celor despre care v-am scris, încă înainte de a cunoaşte voi înţelesul celor scrise, a tulburat puţin gîndul vostru. E de mirat cum acoperă acela mintea omului, răpind gîndul lui, ca să nu se folosească deloc. Şi nu-l lasă să se întrebe pe sine pentru ce se tulbură şi să-şi spună: „Pentru ce eşti întristat suflete al meu? Şi pentru ce mă tulburi? Nădăjduieşte în Dumnezeu, că mă voi mărturisi Lui" şi celelalte (Ps. 43, 12). El face aceasta ca să dovedească omului, că dacă cele scrise ar fi de la oameni sfinţi, i-ar fi adus ajutor şi nu tulburare şi ispită. Dar cel treaz cu mintea vede că şi Apostolii s-au tulburat prin necredinţă, văzînd pe Stăpînul lor şi Mîntuitorul Hristos. Căci Acesta le-a spus: „Pentru ce sînteţi tulburaţi? Şi pentru ce se urcă îndoieli în inimile voastre?" (Lc. 24, 30). Şi îndată a urmat cuvintelor Lui liniştea. Aşa şi noi, dacă am fi citit în liniştea inimii cele scrise, am fi aflat că nu sîntem obligaţi să producem după cum e scris, din unul o sută, sau şasezeci, sau dacă nici atîta, măcar treizeci, ca al treilea (Mt. 13, 8). Dar am fi aflat că cele scrise ne sînt în toate de folos. Căci neputînd să împlinim ceea ce-i desăvîrşit, ne chinuim în timpul de faţă că nu împlinim decît fapta găzduirii, ca să nu ne înălţăm în cuget că facem vreun lucru mare, văzînd că n-am ajuns să facem ceea ce-i desăvîrşit. Dar nu ca să lepădăm cele făcute de voi acum, v-am scris cele cuprinse în epistola dinainte, ci ca să veniţi la ceea ce-i mai mare sau, rămînînd în ceea ce sînteţi, să vă fac să folosiţi aceasta pentru smerirea în cuget. Nu vă miraţi însă nici de ispite. Căci ni s-a poruncit: ,,Bucuraţi-vă cînd ajungeţi în multe feluri de ispite" (Iac. 1, 2). Unul dintre sfinţii Bătrîni a fost întrebat odată de un

frate oarecare: „Ce este aceasta, Ava, că de cîte ori voiesc să mă culc şi

mă ostenesc rugîndu-mă, şi mă pecetluiesc[873], în acea noapte visez gînduri de desfrînare. Iar de nu fac rugăciuni, nici nu mă pecetluiesc, nu visez". Şi i-a răspuns Bătrînul zicînd: „Aceasta o fac dracii din viclenie, ca să te laşi de rugăciune şi de pecete. Căci ştiu că din acestea îi vine omului ajutor." Aşa şi tu, de întrebi pe Părinți şi pentru scurt timp te tulbură dracii pentru cuvintele lor, nu te feri niciodată să-i întrebi. Ei nu poruncesc nimic păgubitor sau greu. Căci sînt ucenicii Celui ce a spus: „Jugul meu este blînd şi sarcina mea uşoară" (Mt. 11, 36). Şi la urmă vom afla rodul folosului lor. Şi atunci vom striga împreună cu psalmistul: „Întors-ai durerea mea întru bucurie" (Ps. 29, 12).

692. (V. 693) *I n t r e b a r e : Un alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaşi Bătrîn : Mi se întîmplă cînd vorbesc cu cineva să mă împrăştii dintr-o dată, încît să mi se pară că sînt afară de mine şi să uit de ce* se

Diavolul a voit să samene prin întristare îndoială şi în sfințenia Bătrînului care i-a răspuns la întrebare.

vorbeşte; mintea nu e dusă spre altceva, ci iese din ea însăşi. Ce este aceasta, Părinte? Că tare sînt necăjit.

R ă s p u n s : Acesta e un război diavolesc, care vrea să facă de ruşine pe un om înaintea celor de față. Dar dacă le descoperi cu libertate acest lucru, zicînd: „Iertați-mă, m-a împrăştiat diavolul", războiul încetează şi ruşinea se întoarce asupra diavolului însuşi. Şi apoi vei vorbi cu trezvie. Şi se va socoti ceea ce s-a întîmplat ca nimic. Dar celui ce nu face aşa, îi pricinuieşte multă ruşine. [873b] Însă pomenirea numelui lui Dumnezeu opreşte

toate relele şi întăreşte neputința noastră. Amin[874].

693. (V. 694) *I n t r e b a r e : Un mirean iubitor de Hristos, foarte înfrînat şi cu grijă la suflelul lui, a trimis să se întrebe acelaşi Bătrîn: E de folos oare cuiva să facă ceea ce i se pare lui că e bine, sau trebuie să întrebe pe Părinți* ?

R ă s p u n s : De socoteşte cineva de la sine că un lucru e bun şi nu prin întrebarea Părinților, e în afara legii şi n-a lucrat

potrivit legii. Iar de face ceva prin întrebare, împlineşte legea şi proorocii. Căci a întreba e semnul smereniei. Şi unul ca acesta e următor lui Hristos, care sa smerit pînă a se face rob (Filip. 2, 6). Iar omul fără sfătuitor îşi este el însuşi pricina de război. Căci se zice: „Fă-le toate cu sfat" (Ps. 24, 72). Iar Ioan Colovos zice: ,,De vezi pe vreunul mai tînăr suindu-se la cer, prinde-l

[873b] [În text nu avem poziționată această notă] Cu semnul crucii, zice la nota ed. Volos.

[874] Deci poți vorbi cu alții şi să gîndeşti la Dumnezeu. Iar gîndul la El, te ține treaz şi în cele ce le vorbeşti cu cineva. Aceasta se înlîmplă cînd vorbeşti de lucruri serioase, plin de răspunderea în fața lui Dumnezeu.

de picioare şi aruncă-l jos" (Apophtegmes de la serie anonyme du manuserit Coislin 126, publicate în parte în: Revue d'Orient chretien, 1907-1913, p. 165, nr. 111). Deci e mai de folos să întrebe pe cineva cu smerenie decît sa umble după voia lui. Căci de fapt Dumnezeu e cel ce pune în gura celui întrebat ce să spună, pentru

smerenia inimii şi pentru dreptatea celui ce întreabă [875].

694. (V. 695) *I n t r e b a r e : De şed cu Părinții şi aceştia vorbesc despre credință împotrivindu-se vreunuia din cei ce nu cugetă drept, trebuie să mă împotrivesc şi eu, sau nu? Căci gîndul îmi spune: ,,De taci, trădezi credința". Iar de are loc o simplă convorbire cu ei despre dogmă, să spun cele ce le ştiu sau să tac ? Iar de sînt chiar întrebat, ce să fac ?*

R ă s p u n s : Nu te lăsa niciodată în dispute despre credință. Căci nu-ți cere ție Dumnezeu aceasta. Ci să crezi drept, precum ai primit de la Sfînta Biserică la Botez şi să împlineşti poruncile Lui. Păzeşte-le acestea şi te vei mîntui. Nu trebuie să vorbeşti despre dogme. Căci acestea sînt mai presus de tine. Ci roagă-te lui Dumnezeu pentru păcatele tale. Cu acestea să se ocupe mintea ta. Dar ia seama să nu osîndeşti în inima ta pe cei ce grăiesc despre acestea. Căci nu ştii de vorbesc acestea drept, sau nu; şi cum judecă Dumnezeu acest lucru. Iar de eşti întrebat, spune: „Acestea întrec puterile mele. Iertați-mă, sfinți Părinți."

[875] Însăşi experiența ne adevereşte că atunci cînd cineva se smereşte cerîndu-ne un sfat, se trezeşte în noi răspunderea de a ne sili să cugetăm la sfatul cel bun ce i-l putem da. Deschiderea inimii aceluia, ne face şi pe noi să ne deschidem inima. Iar în această inlîlnire reală

între cei doi prin deschiderea inimii se face simţită şi transparentă prezenţa lui Dumnezeu. Căci ne-am depăşit pe noi înşine şi unul pe altul, în faţa unui for superior nouă.

695. (V. 696) *I n t r e b a r e : Dar dacă în dispută, ereticul îl încercuieşte pe dreptcredincios prin cuvînt, oare nu e bine să-i sar în ajutor acestuia, pe cît pot, ca nu cumva biruit, să se clatine în dreapta credinţă?*

R ă s p u n s : Dacă porneşti să vorbeşti înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor, aceasta e ca o învăţătură. Dar dacă învaţă cineva neavînd puterea, cuvîntul lui nu e convingător, ci neroditor. Deci dacă nu aduci nici un folos, ce trebuinţă e să vorbeşti[876]. Dar dacă voieşti cu orice preţ să dai un ajutor, grăieşte în inima ta lui Dumnezeu care cunoaşte cele ascunse şi care poate să facă mai mult decît ceea ce-i cerem şi El va face voia Lui cu cei ce sînt în dispută, iar tu vei afla smerenie în acest lucru. Presupune că cineva aruncă pe un om oarecare cu puterea în închisoare pe nedrept, dar altul, văzînd ceea ce s-a petrecut şi neputînd să se opună sau să schimbe ceea ce sa făcut, se duce pe ascuns ca să spună unuia mai puternic, iar acela îl eliberează pe cel închis cu puterea; cel ce l-a aruncat pe acel om în închisoare se tulbură, dar nu ştie cine l-a vestit pe acela. Aşa e şi aci. Să alergăm la Dumnezeu întru credinţă şi pentru fraţii noştri întru rugăciunea inimii. Şi Cel ce s-a jurat întru Sine însuşi că „voieşte ca toţi oamenii sa se mîntuiască şi să vină la cunoştinţa vieţii" (I Tim. 2. 4), va face cu ei după voia Lui.

696. (V. 697) *I n t r e b a r e : Oare nu trebuie să cercetez măcar cele stabilite ca să le cunosc cînd aud vreo împotrivire?*

Orice vorbire despre Dumnezeu către altul e ca o învăţătură. Dar dacă n-ai putere să înveţi pe alţii, convingîndu-i, nu te băga în vorbă.

R ă s p u n s : Nu studia nimic din cele ce nu le cere Dumnezeu de la tine. Nici nu rosti cuvinte primejdioase, ci mulţumeşte-te cu mărturisirea dreptei credinţe şi nu căuta nimic mai mult.

697. (V. 698) *I n t r e b a r e : Dacă convorbirea se ocupă cu texte din Scriptură, să tac, sau să vorbesc? Iar*

dacă s-ar întâmpla ca ei să se afle în îndoială cu privire la ceva ce eu cunosc, oare e bine să vorbesc, sau nu?

R ă s p u n s : Tăcerea e cea mai bună. Dar dacă se află în îndoială şi cunoşti lucrul, ca să dezlegi îndoiala, spune cu smerenie ceea ce ştii. Dar dacă nu cunoşti lucrul, nu spune nimic din cugetarea ta. Căci aceasta e nebunie.

698. (V. 699) *I n t r e b a r e : Dacă convorbirea se ocupă cu lucruri care nu aduc, vătămare sufletului, să tac, sau să vorbesc?*

R ă s p u n s : Nu e bine să vorbeşti înainte de a fi întrebat. Iar de eşti întrebat, spune ce ştii, cu smerenie şi frică de Dumnezeu, nemîndrindu-te de se primeşte cuvîntul tău şi neîntristîndu-te de nu se primeşte. Căci aceasta este calea lui Dumnezeu. Iar ca să nu pari că eşti un tăcut, spune de la tine ceea ce cunoşti în cuvinte puține şi te vei izbăvi de vorba multă şi de slava necuvenită.

699. (V. 766) *I n t r e b a r e : De-mi va cere cineva să dau anatemei pe Nestorie şi pe ereticii care-i urmează, să o fac sau nu?*

R ă s p u n s : E vădit că Nestorie şi cei ce-l urmează sînt eretici şi se afla sub anatema. Dar tu nu te grăbi să dai pe cineva anatemei, oricine ar fi. Căci cel ce se socoteşte pe sine păcătos, trebuie să-şi plîngă păcatele sale şi nimic mai mult. Dar nici nu trebuie să judeci pe cei ce dau anatemei pe cineva. Căci fiecare trebuie să se cerceteze pe sine însuşi (I Cor. 11, 28).

700. (V. 701) *I n t r e b a r e : Dar dacă cineva socoteşte că şi eu cuget ca el, ce să-i spun?*

R ă s p u n s : Spune-i: „Deşi e vădit că aceia sînt, vrednici de anatemă, eu sînt mai păcătos decît orice om; şi mă tem ca nu cumva judecînd pe altul, să mă osîndesc pe mine însumi. Căci chiar de voi da anatemei pe satana, întrucît fac faptele lui, mă dau anatemei pe mine însumi. Fiindcă a spus Domnul: „De mă iubiți pe Mine, veți păzi poruncile Mele" (Io. 14, 15). Iar Apostolul zice: „De nu iubeşte cineva pe Domnul, să fie anatema" (I Cor. 16, 22). Deci, cel ce nu împlineşte, poruncile

Domnului, nuL iubeşte pe El. Şi cel ce nu-L iubeşte, este sub anatemă.

Cum poate deci el să anatemizeze pe altul ?"[877].

Spune-i-le acestea şi de va stărui în aceleaşi, dă pentru conştiinţa lui, anatemei pe eretic.

701. (V. 702) *I n t r e b a r e : Dar de, nu ştiu că este eretic, cel pe care îmi cere, să-l dau anatemei, ce să fac?*

E o cugetare stînsă; cine se socoteşte păcătos - şi cine poate să nu se socotească - trebuie să se socotească sub anatemă, sau despărţit de Dumnezeu. Dar cine socoteşte că e despărţit de Dumnezeu, cum va declara pe altul despărţit de Domnul şi l-ar judeca pentru aceasta. Prin acestea se judecă pe sine însuşi. Sau el ar pretinde, făcînd acestea, că el e unit cu Domnul şi acela nu e împreună cu sine. Dar întrucît el nu e de fapt unit cu Domnul, îl socoteşte pe acela mai rău şi decît pe sine. Şi nu are acest drept. Dar episcopii în sinod pot da anatemei pe eretici. Căci nu o fac ca persoane particulare, ci prin ei o face Biserica.

R ă s p u n s : Spune-i: ,,Frate, eu nu ştiu ce gîndeşte acela de care-mi vorbeşti. Şi a da anatemei pe unul pe care nu-l cunosc, mi se pare a mă osîndi pe mine însumi. Îţi spun însă aceasta: eu nu cunosc altă credinţă decît aceea a celor 318 Sfinţi Părinţi. Şi cel ce cugetă o alta decît aceasta, s-a aruncat pe sine însuşi sub anatemă."

762. (V. 763) *I n t r e b a r e : De se porneşte o prigoană, ce să fac? Să rămîn sau să plec?*

R ă s p u n s : Î n t r e a b ă pe Părinţii duhovniceşti şi f ă cum ţi-or spune. Nu urma judecăţii tale, ca să nu te pri-mejdiueşti prin neştiinţă.

763. (V. 764) *I n t r e b a r e : Şi de nu aflu în ceasul de trebuinţă Părinţi în care am încredere ca să-i întreb despre aceasta, ce, să fac? Să rămîn ca să nu par că trădez credinţa, sau să fug temîndu-mă de înfrîngerea mea?*

R ă s p u n s: Stai la rugăciune şi roagă-te din toată inima Iubitorului de oameni Dumnezeu, zicînd: ,,Stapîne, milueşte-mă pentru bunătatea Ta, şi nu mă lăsa să mă abat de la voia Ta, nici nu mă preda încercării de faţă spre pieire." Şi fă-o aceasta de trei ori, asemenea Mîntuitorului, în ceasul cînd a fost predat.

Şi după aceea, de te vei vedea plin de hotărîrea neclintită de a rămîne şi de a îndura, întărit de harul lui Dumnezeu, toate chinurile ce-ți vor veni pînă şi moartea însăşi, rămîi. Iar de vei vedea frica în inima ta, pleacă şi să nu socoteşti că prin aceasta vei trăda credința. Căci nu cere Dumnezeu ceea ce întrece puterea cuiva. Şi de rămîi avînd întru tine frica, se poate întîmpla ca, nesuportînd necazurile şi chinurile ce vor veni, să trădezi adevărul şi să-ți atragi pedeapsa veşnică.

704. (V. 705) *I n t r e b a r e : Iar de voi ajunge fără voie în încercare, ce să fac?*

R ă s p u n s : Aruncă toată grija ta asupra Iubitorului de oameni Dumnezeu (I Petru 5, 7) zicînd: ,,Stăpîne, nu ca unul ce are putere am primit să mă aflu în această împrejurare, ci fără voia mea. De aceea pentru bunătatea Ta, şi pentru rugăciunile tuturor sfinților Tăi, nu mă lăsa să trădez sfînta credință."

705. (V. 706) *I n t r e b a r e : Cum trebuie să-i rog pe Părinți pentru iertarea păcatelor mele: „Iartați-mă* !", *sau:* „ *Cereți iertare pentru mine* !" ?

R ă s p u n s : Cînd îi rugăm pe cei ce au plecat la Domnul, trebuie sa zicem: „Iertați-mă !". Iar cînd le cerem aceasta celor ce sînt printre noi, trebuie să zicem:

„Rugați-vă ca să fim iertați !" [878].

706. (V. 706 b) *I n t r e b a r e : Iar cînd îl rog pe Stăpînul însuşi, cum trebuie să zic?*

[878] Sfinții plecați dela noi sînt mai sus. Ei au trecut peste putința ispitei. Sînt întăriți definitiv în bine. Şi prin aceasta fiind definitiv şi în mod desăvîrşit lîngă Domnul şi uniți cu El, putem să-i rugăm pe ei înşişi să ne ierte. Dar cu conştiința că Domnul însuşi ne iartă prin ei. Celor ce sînt încă printre noi, le cerem numai să se roage pentru noi, ca să se bucure Domnul pentru smerenia noastră şi pentru dragostea lor care întăreşte comuniunea între noi. Dar ne putem ruga lor şi ca să ne ierte de ceeace le-am greşit lor. Sfinților plecați de la noi ne rugăm însă pentru o iertare generală.

R ă s p u n s : Să zici: „Miluieşte-mă, Stăpîne, pentru Sfinții Tăi mucenici şi pentru Sfinții Părinți şi-mi iartă păcatele pentru mijlocirile lor." Căci şi Proorocul zicea: „Pentru

Avraam, robul Tău" (Dan. 3,35). Ba însuşi Domnul a zis: „Voi apăra cetatea aceasta pentru Mine şi pentru David, robul Meu" (IV Împ. 19, 34; 20, 6) [2].

707. *I n t r e b a r e : De mă aflu între oamenii din lume şi începe să se vorbească fără rost, să rămîn, sau să plec?*

R ă s p u n s : Dacă nu e nevoie să rămîi, pleacă. Dacă o nevoie, mută-ți mintea la rugăciune, neosîndindu-i pe aceia, ci recunoscîndu-ți slăbiciunea ta.

708. *I n t r e b a r e: Iar de sînt prieteni ai mei, porunceşti să mut convorbirea aceasta la o alta mai folositoare?*

R ă s p u n s : De ştii că primesc cu plăcere cuvîntul lui Dumnezeu, vorbeşte-le din „Viețile Părinților" şi îndreaptă convorbirea spre mîntuirea sufletului.

769. *I n t r e b a r e : Oare e bine în vremea convorbirii să se cheme numele lui Dumnezeu?*

R ă s p u n s : Trebuie să se cheme numele lui Dumnezeu atît în vremea convorbirii, cît şi înainte şi după ea, în tot timpul şi în tot locul. Căci s-a scris: „Neîncetat vă rugați" (I Tes. 5, 17). Aşa se alungă ispita.

716. *I n t r e b a r e : Şi cum se poate ruga cineva neîncetat* ?

[2] Chiar cînd ne rugăm lui Dumnezeu direct, se cuvine să pomenim şi de rugăciunile sfinților pentru noi, deci să-i aducem şi pe ei ca susținători ai noştri, pentru crearea unei atmosfere de iubire generală, care place Domnului, arătîndu-se că iubirea izvorîtoare din El e trăită în mod real de oameni. Domnul nu stă izolat. Şi nici noi nu trebuie să ne izolăm de ceilalți în relația noastră cu El. Aceasta e Biserica: comuniune permanentă a noastră, care sporeşte pe măsura ce sporim fiecare ca persoană, care e în fond un focar de iubire. Aceasta o vrea Domnul: să-i adune pe toți în Sine prin iubirea tuturor între ei ți între ei şi El să-i predea odată cu sine prin aceeaşi iubire a Sa şi a tuturor celor adunați în El, pe toți Tatălui (Col. 1,20; Ef 1,22; I Cor. 15,28). De aceea şi Sf. Ap. Pavel se roagă pentru toți (Ef. 1,16). Oare a încetat el după plecare la Domnul să se roage pentru noi ? Oare a încetat el să-şi arate iubirea față de noi prin rugăciunea pentru noi ?

R ă s p u n s : Cînd e cineva singur, trebuie să psalmodieze şi cu gura [886] şi să se roage şi în inimă. Dar de e cineva în piață sau cu alții, nu e nevoie să psalmodieze cu gura, ci numai cu cugetul. Dar trebuie să-şi păzească ochii, ca să nu hoinărească şi să nu cadă în cursele vrăjmaşului.

711. *I n t r e b a r e : Cînd mă rog sau psalmodiez şi nu simt puterea celor spuse* [881], *pentru învîrtoşarea inimii mele, cu ce mă folosesc?*

Psalmodierea nu înseamnă numaidecît cîntare. Dar orice rugăciune rostită capătă un ritm, o armonie interioară, care e ca un fel de cîntare. Numai rugăciunea grăbită nu are această ordine, ci e unită cu o dezordine. Aceasta ridică cuvintele rugăciunii peste înțelesul lor mărginit, produce sentimentul că Dumnezeu e un mister care le uneşte pe toate într-o rînduiată. Produce simțirea fericită a prezenței şi ajutorul Lui. Numai adunată în Dumnezeu creațiunea scapă de dezordine.

[881] „Puterea" (Suvoqmia) cuvintelor înseamnă în greceşte şi înțelesul lor. Chiar sensul cucereşte, are în ele o putere. Cuvintele au putere asupra celui ce le rosteşte sau le aude, cînd acela e conştient de sensul lor, sau pătrunde la el.

R ă s p u n s: Dacă nu o simți tu, o simt dracii şi auzindu-te, tremură. Deci nu înceta să psalmodiezi şi să te rogi. Şi, pe încetul, se va în muia prin Dumnezeu învîrtoşarea.

712. *I n t r e b a r e : Cînd sînt aproape de o biserică şi se zice cîntarea întreit sfîntă, iar eu şed cu părinții şi cu mirenii, să o spun şi eu, în vreme ce aceia şed, sau nu?*

R ă s p u n s : De sînt părinți, fă şi tu ceea ce fac ei. Iar de sînt mireni şi ştii că se smintesc, bine este să cruți conştiința lor şi să faci ceea ce fac şi ei. Dar o poți spune aceea şi şezînd împreună eu ei. Şi dacă te împiedică ceva, îți ajunge să te gîndeşti la ea. Iar de nu sînt mai mari ca tine, ridică-te şi spune-o. Şi nu e rău să-i îndemni şi pe ei să se ridice. Iar ei vor face cum voiesc.

713. *In t r e b a r e : De sînt singur şi am nişte lucruri în mîini care mă împiedică să mă ridic, ce să fac?*

R ă s p u n s : Dacă nu poţi, nu te necăji de nu te ridici. Căci toate se fac cu judecată şi cu dreaptă socoteală.

714. *I n t r e b a r e : Dacă merg la niscai părinţi şi ei stăruie să mă reţină, dar am o treabă care mă sileşte, ce să fac ?*

R ă s p u n s : De vor fi în stare să deosebească lucrurile aşa cum vrea Dumnezeu, spune-le cu smerenie: „Iertaţi-mă, dar am o treabă care mă sileşte". Şi fă cum ţi-or spune, fără să te îngreunezi cu sufletul, crezînd că aşa îţi e spre folos. Iar de nu vor fi aşa şi trebuinţa te sileşte, taie discuţia şi fă-le metanie ca să pleci. Iar de vor continua să stăruie, spune-le: „Iertaţi-mă, dar nu-mi e cu putinţă să rămîn".

715. *I n t r e b a r e : De stau la masă cu vreunii din părinţi şi unul din ei binecuvîntează mîncarea, oare vrînd să încep a mînca trebuie să-i spun: „Binecuvîntează* !" *şi să aştept pînă binecuvîntează iarăşi"? Sau să mă mulţumesc cu prima binecuvîntare? Căci se întâmplă că abia mintea la altceva şi întîrzie să răspundă, iar eu mă necăjesc din pricina aceasta. Sau e bine oare, ca atunci cînd întind mîna la mîncare, să fac peste ea semnul crucii?*

R ă s p u n s : Odată ce a binecuvîntat, e de prisos să o facă iarăşi. Cît despre semnul crucii, nu e nevoie nici de acesta. Căci în binecuvîntare a fost şi semnul crucii. Şi de ce să dai celui ce a binecuvîntat sau altuia gîndul că nu crezi în binecuvîntarea lui şi prin aceasta prilej de sminteală?

716. *I n t r e b a r e : De-mi cer părinţii la care merg să binecuvîntez mîncarea pusă înainte, să primesc, sau nu?*

R ă s p u n s : Nu te învoi, ci spune: „Nu sînt nici preot şi n-am nici schima de monach, ci sînt mirean şi păcătos. Şi acest lucru este peste puterea mea. Iertaţi-mă pentru Domnul."

717. *I n t r e b a r e : Dacă toţi cei de la masă sîntem mireni, ce să facem, odată ce nu avem pe cineva care să binecuvînteze?*

R ă s p u n s : Bine este ca şi mirenii să binecuvînteze [882]

pe Dumnezeu cînd se împărtăşesc de mîncare . Căci mîncarea se sfinţeşte prin pomenirea lui Dumnezeu. Dar această binecuvîntare nu este ca binecuvîntarea clericilor. Ci ea este o doxologie şi o pomenire a lui Dumnezeu. Şi tuturor li se cuvine să pomenească pe Dumnezeu şi să-l preamărească. Deci bine e sa facă şi mirenii aceasta, cînd nu au pe unul care să poată binecuvînta.

718. *I n t r e b a r e : Dacă se îndoiesc cine e cel dintîi care să binecuvînteze, fiecare lăsînd altuia să facă aceasta, ce trebuie făcut?*

R ă s p u n s : Cel ce i-a poftit pe aceştia la masă, trebuie să roage să binecuvîuteze, pe cel ce voieşte. Iar dacă nu primeşte nici unul, ca să nu se nască dispută, trebuie să se hotarească el însuşi să spună: „Pentru rugăciunile Sfinţilor Părinţi, Domnul să fie cu noi. Amin".

719. *I n t r e b a r e* : *Aţi spus că e bine ca şi mirenii să pomenească pe Dumnezeu la mîncare, ca prin pomenirea Lui să se sfinţească mîncarea. Oare e bine să se spună stihul amintit mai înainte, pînă ce încă n-a fost pusă pîinea pe masă?*

R ă s p u n s : Se poate spune aceasta, Dar fiindcă cineva spune în rugăciune: „Binecuvintează cele puse înainte !", e bine şi potrivit să se spună rugăciunea cînd pîinea e pusă pe masă.

La notă în ed. Volos: Sau să spună „Tatăl nostru" la amiezi, ,,Mînca-vor săracii", seara, sau „Pentru rugăciunile sfinţilor Părinţilor noştri".

726. *I n t r e b a r e* : *De-mi cer părinţii să judec în niscai lucruri şi nu mă prea încred în mine, ce trebuie să fac? Să resping, sau să primesc? Şi să spun ceea ce mi se pare potrivit, sau să întreb pe cei ce ştiu mai bine şi apoi să judec?*

R ă s p u n s : Pentru porunca Părinţilor primeşte şi spune celor ce se judecă: „Eu am să judec potrivit cu ceea ce mi se pare drept." Şi ia seama să judeci drept şi să nu-ţi apleci inima către vreunul nici din patimă, nici din voinţa de a-i plăcea, ci spune ceea ce ţi se pare ţie drept. Căci Dumnezeu, care singur

ştie adevărul, îţi judecă intenţia. Iar de poţi să şi întrebi pe unul care ştie mai bine ca tine, nu e rău să o faci.

721. *I n t r e b a r e : Dacă lucrul cere jurămînt, să li-l cer, sau nu?*

R ă s p u n s : Să nu sileşti niciodată pe cineva să jure. Căci Dumnezeu a oprit jurămîntul. Dar spune: „Lucrul cere jurământ. De voiţi deci sa juraţi, aceasta atîrnă fie voi." Însă de ţi s-a poruncit de către o stăpînire să judeci, eşti silit să ceri jurămînt. Căci trebuie să stabileşti mai întîi cu grijă împrejurările şi apoi să hotărăşti, neţinînd seama de nimic, altceva.

722. *I n t r e b a r e : De mă aflu lîngă un om mai bătrîn, sau lîngă o persoană mai mare, care citeşte, şi greşeşte un accent sau un cuvînt, iar eu ştiu cum e mai corect, să-i spun sau nu?*

R ă s p u n s : De ştii că ascultă cu plăcere, spune-i. Iar de nu, nu-i zice nimic. Ia seama la tine să nu te laşi furat în cuget de slava deşartă. Căci îţi e mai de folos să taci, decît să-i spui cu slavă deşartă.

723. *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaşi Bătrîn: De-mi cere vreun monach să-l însoţesc în vreun lucru care nu-mi pare sa fie după voia lui Dumnezeu, ce să fac?*

R ă s p u n s : De nu este după Dumnezeu, nu-l însoţi, ci ţine-te la o parte de acel lucru, spunîndu-i adevărul: „După cît îmi pare, nu mi se cere un lucru drept". Iar de este după Dumnezeu şi nu-ţi aduce vreo vătămare sufletului, însoţeşte-l după putere, căci vei avea plată. Dar de-ţi este spre vătămare, nu te băga în acel lucru. Căci nu-ţi cere Dumnezeu să faci ceea ce e vătămător sufletului tău.

724. *I n t r e b a r e : Cînd văd pe cineva înjurînd sau nedreptăţind pe un călugăr, mă tulbur. Oare fac bine sau nu?*

R ă s p u n s : Nimic ce se face cu tulburare, nu e bun, ci e din lucrarea diavolului, chiar de se motivează ca drept. Deci de te tulburi, să nu spui nimic, căci făcînd aceasta îl tulburi şi pe

acela. Căci răul nu desfiinţează răul . Iar de nu te tulburi, spune-i aceluia cu blîndeţe: „Nu te temi de păcat, înjurînd pe nedrept pe Ava (pe călugăr)? Nu ştii că schima (haina) ce o poartă este a lui Dumnezeu şi că se mînie Dumnezeu?" Şi vorbind aşa, te

Iritarea produsă de o patimă în suflet se întinde ca o flacără în sufletul altuia. Şi răul şi binele au în ele o putere molipsitoare. Binele are putere de a ne întâri şi face stăpîni pe noi, răul de a ne slăbi, de a ne, dezorganiza. Nu trebue să mă las tulburat de rău, ca să nu-l transmit altuia. Nu-l pot ţinea numai în mine.

vei afla vorbind după voia lui Dumnezeu. Şi puternic este Dumnezeu ca să-l îmblînzească pe acela precum voieşte.

725. *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaşi Bătrîn: Am cu cineva o judecată pentru un lucru. Ce porunceşti să fac? Trebuie să-mi cer dreptatea deplină de la el, sau să nu caut această deplinătate, ci să mă izbăvesc cît mai repede?*

R ă s p u n s : Sileşte-te pe cît poţi să te izbăveşti cît mai repede. Căci e propriu bărbaţilor desăvârşiţi să nu se tulbure cînd vin ispitele. Iar cel slab amînînd împăcarea, vine după aceea la părerea de rău. Şi trebuind să se învinovăţească pe sine, porneşte mai degrabă spre hula lui Dumnezeu şi-şi pierde sufletul. Şi se împlineşte cu el cuvîntul: ,,Ce va folosi omului, de va dobîndi lumea toată, iar sufletul său şi-l va pierde?" (Mt. 16,26).

726. *I n t r e b a r e* : *Cineva îmi e dator cu ceva şi dacă nu arăt puţină nepăsare, nu ajungem la pace. Ce porunceşti sa fac ?*

R ă s p u n s : Cel ce caută pacea, nu va fi lipsit de pacea de la Dumnezeu[884] . Pentru că „cel credincios în puţin, e credincios şi în mult" (Lc. 6, 16): şi „mila biruieşte judecata" (Iac. 2, 13), Deci dacă nu dispreţuieşte omul trebuinţa de cele din lume, nu ajunge la pacea lui Hristos[885] . Iar ,,Cel ce a început în voi lucrul cel bun, El îl va şi desăvîrşi, pînă în ziua

De te sileşti să nu te laşi tuburat în relaţiile cu oamenii, voi avea şi dela Dumnezeu o putere pentru a te menţine în pace. De aceea în silinţa de a rămînea netulburat, te întăreşte gîndul la Dumnezeu.

Cine dă prea mare preţ lucrurilor lumii, cine socoteşte nevoia de ele prea apăsătoare, se tulbură uşor cînd pierde ceva din ele, sau nu-şi adaugă încă ceva la ceea ce are. Deci n-are pacea pe care o dă Hristos, care n-a căutat cele trecătoare ale lumii. Mila de oameni pe

Domnului nostru Iisus Hristos" (Fil. 1, 6)[886]. Şi rugăciunea noastră aceasta este: Să ne dea Dumnezeu pacea, ca să desăvîrşim lucrul lui Dumnezeu[887]. E ceea ce a mărturisit şi ospătarul prea sfînt al întregii Biserici[888].

727. *I n t r e b a r e : Oare trebuie să primesc pe orice călugăr străin care vine la mine, necercetînd cele cu privire la el? Iar dacă-l primesc, cum trebuie să-l slobozesc? Şi trebuie să-i dau ceva cînd pleacă? Căci sînt unii care o cer şi aceasta.*

R ă s p u n s : S-a scris în Proverbe: „Nu băga pe orice om în casa ta" (Sir. 11, 13). Cînd vine deci la tine un străin, roagă-te mai întîi lui Dumnezeu şi apoi cercetează cele cu privire la el; şi de unde este şi unde merge. Şi deţi pare că trebuie să-l primeşti, primeşte-l şi slobozeşte-l după ce l-ai

care a avut-o Hristos şi pe care o putem avea de la El şi noi, ne face să dispreţuim judecăţile cu ei pentru lucrurile lumii, căci ne Descoperă relativizarea lor în comparaţie cu valoarea absolută a sufletului.

[886] Hristos care ne-a ajutat, să nu dăm prea mare însemnătate lucrurilor lumii, din milă pentru oameni, pentru a-i face buni prin bunătatea noastră, ne va aduce la desăvîrşire pe linia aceasta. Facem binele atraşi de perspectiva desăvârşirii noastre eshalologice. Perspectiva eshatologică întreţine în noi dinamismul binelui şi-l face să sporească.

[887] În greceşte cuvîntul eiicrj are atît înţelesul de „rugăciune" cît şi de, „dorinţă". Rugăciunea e şi dorinţă. Ca atare e îndreptată spre viitor şi în ultima analiză spre viitorul eshatologic, spre împlinirea desăvîrşită a omului. În esenţă cerem dela Dumnezeu mîntuire, iar mîntuirea e fericirea veşnică după sfîrşitul timpului.

[888] Ed. Volos la notă: „Poate prin ospătarul întregei Biserici, Părintele înţelege fericitul Pavel. Căci el a spus: „Însuşi Domnul păcii să vă dea vouă pace totdeauna" (II Tes. 3, 16). Pavel e un mare ospătar, pentru că Hristos i-a încredinţat, grija de sufletele noastre, pe care o împlineşte prin Epistolele sale pînă la sfîrşitul lumii, cînd Domnul va veni a doua oară."

hrănit, nedîndu-i nimic. Căci de vreai să faci peste puterile tale, nu vei putea mult timp.

728. *I n t r e b a r e : Ce mă sfătuiţi? Avînd încredere într-unul, l-am ţinut pentru cîteva zile. Dar voiesc şă mă duc undeva şi mă ruşinez să-i spun să plece, ca să nu se*

smintească. Sau voiesc să-l slobozesc fără nici o pricină. Ce să fac ?

R ă s p u n s : Spune-i cu seninătate: „Ava, te-ai hotărît acum să pleci undeva?" Şi de va zice: „Da ! ", spune-i: „Şi eu am o treabă şi vreau să plec pentru ea". Iar de va spune: „Nu!", spune-i: „Şi ce mă sfătuieşti? Ca trebuie să plec undeva. Şi nu e aci cineva care să te poată sluji." Şi aşa va pleca cu pace,

729. *I n t r e b a r e : Oare e bine să pui la locul lor lucrurile din chilie, ca să nu se piardă vreunul, sau să las totul în grija lui Dumnezeu?*

R ă s p u n s : E bine să le pui la locul lor şi nu numai pe cele trebuitoare oaspeților, ci şi pe cele de care te slujeşti, după ce te-ai folosit de ele. Căci nu trebuie dat prilej de ispită diavolului. Dar dacă s-ar întîmpla ca din uitare sau din negrijă să se piardă vreunul, nu te necăji, ci învinovățeşte-te pe tine pentru negrijă şi cere lui Dumnezeu iertare. Şi nu nesocoti lucrul cel bun al primirii de oaspeți, ci stăruie pe cît poți, dar nu peste putere, făcînd aceasta cu dreapta socoteală. Şi îngrijeşte-te de aci înainte să nu dai loc ispitei.

730. *I n t r e b a r e : Domnul a spus : „Fericiți cei ce plîng"* (Mt. 5, 5). *Iar Apostolul ne cere să fim bucuroşi şiapropiați unii de alții (Rom. 12,* 8). *Ce fapte săvîrşind cineva, trebuie să plîngă; şi ce fapte trebuie să, le facă cu bucurie ? Şi cum e cu putință să le aibă cineva pe amîndouă deodată: plînsul şi bucuria?*

R ă s p u n s : Plînsul este întristarea cea după Dumnezeu, pe care o naşte pocăința. Iar semnele pocăinței sînt: postul, psalmodierea, rugăciunea, gîndirea la cuvintele lui Dumnezeu. Iar bucuria este: veselia cea după Dumnezeu, care se arată cu cuviință în cuvînt şi fapta celor cu care ne întîlnim. Să aibă deci inima plînsul, iar fața şi cuvîntul veseliei cuviincioasă. Şi aşa se pot avea amîndouă deodată [3].

731. *I n t r e b a r e : Dacă un prieten îmi cere, să mă pun chezaş pentru el, să o fac, sau nu?*

[3] Ioan Scărarul a vorbit de „plînsul de bucurie făcător" (Scara, cap. VII). De fapt pocăința adevărată e unită cu bucuria deslipirii de păcat. Dar această dezlipire este iubire de oameni. Şi ea trebuie să se arate în bucuria de altul.

R ă s p u n s : Chezăşia aduce ispită. De voieşti deci să scapi de ispită, nu te pune chezaş, ci spune-i cu îndrăzneală, zicînd: „Tu cunoşti iubirea ce o am pentru tine, dar am poruncă de la părinți să nu mă pun chezăşie pentru cineva, cunoscînd ei slăbiciunea mea şi ştiind de mai înainte mai bine ca mine cele ce se vor întîmpla. Deci mă tem să calc porunca şi să păcătuiesc împotriva lui Dumnezeu". Spune-i-le acestea şi de se va întrista, nu te îngriji. Iar de poți să scapi prin vreun motiv oarecare, bine este. Căci se poate întîmpla ca acela să nu mai primească a te lua ca chezaş, fie din cinstire pentru tine, fie pentru alt motiv. Şi în acest caz nu eşti tu pricina şi nu va avea motiv sa se întristeze. Dar dacă te pomeneşti fără să-ți dai seama că te-ai pus chezaş, nu te lăsa într-o şi mai mare nepăsare, ci spune gîndului: „Ceea ce s-a făcut, s-a făcut, dar Domnul mă va izbăvi şi mă va acoperi de cele ce vor urma". Şi să nu încetezi să te rogi lui Dumnezeu pentru aceasta şi puternic este El să lucreze după mare mila Lui.

732. *I n t r e b a r e : Am un prieten care e în primejdie să-şi piardă mîntuirea sufletului, sau lucrurile. Porunceşti să-l ajut ?*

R ă s p u n s : De e prietenul tău după Dumnezeu şi e în primejdie să-şi piardă mîntuirea sufletului, sau lucrurile lui, sileşte-te să-l ajuți după puterea ta, întrucît nu-ți pricinuieşti vătămarea sufletului. Dar dacă-ți vine din aceasta vreo vătămare a suflelului, nu te băga, ci lasă lucrul în grija lui Dumnezeu şi roagă-te Lui să-l ajute pe aproapele. Şi puternic este El ca să facă cu acela ceea ce-i este de folos, cum ar trebui să facem şi noi [896].

733. *I n t r e b a r e : Am un prieten de care s-a aflat că este eretic, Să-l îndemn să vină la dreapta credința, sau nu?*

R ă s p u n s : Învață-l să cunoască dreapta credință. Dar să nu i te împotriveşti, nici nu voi să afli ce gîndeşte, ca să nu intre în tine otrava lui. Iar de va voi peste tot să

A te a angaja pentru aproapele cu primejdiuirea vieții tale, va avea ca efect nu numai pierderea lui, ci şi a ta. Iubirea ta nu-i va fi în acest caz spre folos nici lui şi te va pierde şi pe tine în aşa măsură că va slăbi şi iubirea ta. E drept că Sfîntul Pavel a spus că e în stare să se facă el însuşi anatema pentru cei din neamul său (Rom. 9,3). Dar el

n-ar fi ajuns la anatema, pentru că nu se primejduia să-şi slăbească dragostea de Hristos, fiind întărit tocmai prin aceasta în ea în mod desăvîrşit.

se folosească şi să asculte adevărul credinței lui Dumnezeu, du-l la Sfinții Părinți care pot să-l folosească şi aşa te vei afla ajutîndu-l după Dumnezeu, rămînînd nevătămat. Dar dacă a doua şi a treia sfătuire nu primeşte îndreptarea, ocoleşte-l, după cuvîntul Apostolului (Tit. 3, 10). Căci nu voeşte Dumnezeu să facă cineva ceea ce-i peste puterea lui, cum zic Părinții: „De vezi pe careva înecîndu-se în rîu, să nu-i dai mîna, ca să nu te tragă şi pe tine şi să mori împreună cu el. Ci dă-i toiagul tău şi de poți să-l tragi, e bine, iar de nu poți, lasă-i toiagul şi mîntuieşte-te pe tine" (Les Sentences des Peres du desert. Nouvel recueil, Solesnes, 1976, nr. 472).

734. *I n t r e b a r e* : *Un oarecare dintre Părinți, care avea nişte prieteni în Domnul şi era socotit ca drept credincios, s-a aflat ca fiind eretic în cugetare. Atunci prietenii s-au despărțit de el. După aceea, aflînd ei că acela voieşte să se despartă de Biserică, s-au gîndit să meargă la el şi să-i pună metanie, ca nu cumva să o facă aceasta din întristare şi să li se socotească lor această greşeală a lui. Şi venind l-au întrebat pe Bătrîn despre aceasta.*

R ă s p u n s : Patima e patima. Nu va arătați că o încuviințați. Deci nu-i puneți metanie, ca unii ce ați fi greşit fața de el, ci ca să nu se despartă de Biserică.

735. *I n t r e b a r e : Aceiaşi l-au întrebat iarăşi pe Bătrîn : De se, va despărți de Biserică şi ne vom întâlni apoi cu el, îl vom saluta, sau nu?*

R ă s p u n s : Purtați-vă cu el cum vă purtați cu toți de acelaşi fel, punîndu-l în rînd cu ei.

736. *I n t r e b a r e : De intră cineva în biserică în timpul liturghiei şi iese înainte de apolis, oare e păcat ?*

R ă s p u n s : Lucrul desăvîrşit şi plăcut lui Dumnezeu este ca cel ce intră în biserică, să asculte Scripturile şi să răinînă la Liturghie pînă la apolisul de la sfîrşit. Nu trebuie să plece, fără un motiv binecuvîntat, înainte de apolis. Căci aceasta înseamnă disprețuirea Liturghiei. Dar cînd cineva e silit de o trebuință, are iertare. Dar nici atunci nu trebuie să se

îndreptățească singur pe sine. Ci să ceară iertare de la Dumnezeu, zicînd : „Stăpîne, iarta-mă că n-am putut păzi porunca".

737. *I n t r e b a r e* : *Trebuie să vorbească cineva în biserică* ?

R ă s p u n s : Nu e numaidecît trebuință să vorbească cineva în casa lui Dumnezeu în timpul Sfintei Liturghii. Ci să se predea rugăciunii şi să asculte cu sîrguință dumnezeieştile Scripturi. Căci ele vorbesc despre mîntuirea sufletelor noastre. Iar dacă e nevoie să se vorbească, trebuie să se vorbească scurt pentru cinstirea şi frica ce o cere timpul acesta. Căci altfel se va socoti

vorbirea ca o faptă de osîndit[891].

738. *I n t r e b a r e : Dacă eu nu vreau să vorbesc, dar unii din părinți încep o convorbire cu mine,ce să fac ca să nu se, smintească de tăcerea mea, socotind că disprețuiesc acest lucru* ?

[891] A vorbi în timpul Liturghiei înseamnă a te împrăştia în rugăciunii. Iar prin rugăciune participanții la Liturghie trebuie să fie scufundați ca o comunitate de persoane neconfundate, în Domnul cel în Treime.

R ă s p u n s : De încep aceştia, răspunde scurt, arătînd şi prin aceasta lucrul ca vrednic de dispreț.

739. *I n t r e b a r e : Gîndul îmi spune să nu ies des din casă. Dar uneori sînt multe Liturghii peste săptămină. Oare trebuie să merg la ele, sau e mai bine să mă ocup în casă* ?

R ă s p u n s : Dacă ştii că ieşirile te vătămă prin întîlniri, e de folos să nu ieşi des din casă nici pe motiv de a merge la Liturghie, ci numai din timp în timp. Căci liniştea (retragerea) izbăveşte de multe rele.

740. *I n t r e b a r e* : *Dar dacă sînt silit să ies pentru vre-o trebuință a mea sau a Părinților, nu păcătuesc greu dacă nu merg la Liturghie?*

Răspuns: De te sileşte o trebuinţă sau o poruncă a Părinţilor, sileşte-te să faci lucrul acesta cu frica lui Dumnezeu şi nu te năcăji dacă lipseşti dela Liturghie. Ci du-te în casă şi adu-ţi aminte de păcatele tale. Dar de lipseşti din trîndăvie sau nepăsare, îţi e mai de folos să mergi la Liturghie şi să nu te împrăştii şi să fii cu luare aminte.

741. *Intrebare: Cum e mai bine: să cobor noaptea la biserică, sau să-mi fac privegherea în casa mea?*

Răspuns: Bine este să priveghezi în casa ta. Căci în biserică se nasc de multe ori convorbiri.

742. *Intrebare: Dacă vreau să intru într-un martiriu sau într-o biserică, ca să mă închin la, altar, sausfintelor moaşte, sau ca să mă şi împărtăşesc, nu fac o greşeală [4]?*

Răspuns: A intra şi a te închina nu e o greşeală. Dar trbuie să te împărtăşeşti cu tot poporul [892 b]. Însă păzeşte-te să nu intri fără grije ca să te împărtăşeşti în altar. Dar dacă eşti chemat de preot, lasă-te chemat odată şi de două ori şi dacă stăruie, fă ascultare. Căci ştie el ce face şi dacă ar fi o greşeală, lui i s-ar socoti. Dar ia seama la tine, ca nu cumva să-ţi răsară de aci slava deşartă. Deci intră, socotindu-te nevrednic. Căci aşa e de fapt.

743. *Intrebare: Cineva voind să se însoţească cu un altul pentru un lucru oarecare, a întrebat pe Bătrîn de e bine.*

Răspuns: Acest lucru nu e de folos nici sufletului, nici trupului, ci va aduce mai de grabă necazuri şi greutăţi. Şi fiindcă sînt fără de minte şi nu ştiu Scriptura, spun un proverb de-al lumii: „Ai un soţ, cînd îl ai pe Domnul". Deci fă cum voeşti. Căci nu dăm o poruncă ca să nu necăjim pe cineva. Probează-te pe tine de rabzi cu plăcere necazul sau nu. Domnul cu voi. Amin.

[4] Nota ed. Volos: Canonul 69 al Sinodului VI ecumenic opreşte pe mirean să intre în sf. altar. Se pare că sfîntul admite aci mireanului să intre în altar ca să se închine moaştelor. Dar mai apoi părţi din moaşte sau fost aşezate în naos. Dar preotul care împărtăşeşte pe mirean în altar păcătuieşte. Numai episcopul şi preotul care reprezintă pe Arhiereul Hristos, care săvîrşeşte jertfa în altar, se pot împărtăşi în altar.

[b] Se afirmă trebuinţa comuniunii în Hristos cu toţi credincioşii. Acesta e scopul jertfei lui Hristos: scoaterea noastră din egoism şi realizarea comuniunii cît mai largi. Aceasta înlătură dezordinea din creaţiune.

744. *I n t r e b a r e : Gîndul îmi pune în faţă puţinătatea celor de trebuinţă şi că nu mă pot hrăni eu şi casnicii mei cu ele. Iar de aci mi se naşte o întristare. Ce înseamnă aceasta* ?

Răspuns : Întristarea aceasta este omenească. Dar dacă am avea nădejde în Dumnezeu, s-ar îngriji El de noi, precum voeşte. „Aruncă asupra Domnului grija ta" (Ps. 54, 23) şi puternic este El să îngrijească de tine şi de tăi, scăpîndu-te de întristare şi de necaz. Şi spune-I: „Facă-se voia Ta" (Mt. 6, 10) şi nu te va lasă să te întristezi sau să te necăjeşti. Domnul să te miluiască şi să te, acopere dreapta Lui. Amin.

745. *I n t r e b a r e* : *Unui avocat iubitor de Hristos şi prieten al mînăstirii Părinţilor i-a cerut Ava să se ocupe de un lucru însemnat şi grabnic treburitor. Căci avea obiceiul să împlinească cererile lor cu toată rîvna, pentru Dumnezeu. Dar din lucrarea diavolului s-a întîmplat să nu se îngrijească de acest lucru. Şi necăjinda-se Ava a întrebat pe acelaş Bătrîn ce trebue să-i scrie?*

R ă s p u n s : Scrie-i acestea: Ştim că-ţi pricinuim necaz şi te stingherim cu acest lucru. Dar tu nu te-ai îngrijit de el şi ne-ai necăjit, nefăcînd nimic. Spune-ne deci cu toată libertatea dacă te îngreunăm şi nu te vom mai îngreuna. Oare fără tine nu poate îndeplini Dumnezeu prin altul această trebuinţă a noastră? Grabeşte-te şi ne spune şi Dumnezeu se va îngriji de noi. Şi roagă-te pentru noi.

Acela auzindu-le acestea, simţi în inima lui ca un foc. Şi puse toată rîvna sa pentru acel lucru pentru rugăciunile lor. Şi îndată purcese la treabă. Şi se împlini trebuinţa lor. Şi venind, puse metanie şi ceru iertare. Aceasta e tăria cuvîntului care porneşte din puterea Sf. Duh. El le împlineşte toate în scurt timp. Căci iată că lucrul s-a făcut şi sufletul lui s-a trezit din trîndăvie, maica, relelor.

746. *I n t r e b a r e* : *Un frate a întrebat pe acelaş Bătrîn: Cărei pedepse e supus cel ce dispreţuind un lucru, îl strică sau îl pierde?*

R ă s p u n s : Unul ca acesta e asemenea celui ce a furat sau s-a folosit rău de un lucru împotriva voii lui Dumnezeu; şi e supus aceleiaşi osînde.

747. *I n t r e b a r e : Dar cel ce din grabă, nu din dispreț pierde un lucru fără să vrea, e osîndit şi el?*

R ă s p u n s : Trebue să se ocărască pe sine şi să ceară iertare dela Dumnezeu, ca unul care a fost fără de grije

748. *I n t r e b a r e* : *Cînd cineva e în dispută cu altul despre un lucru al lui Dumnezeu şi nu află dezlegare, pînă cînd trebue să stărue?*

R ă s p u n s : Dacă sfada aduce vătămare sufletului, nu trebue să stărue în ea. Dar de nu aduce vătămare, nu treibue să se descurajeze, nici să se îngrijoreze. Căci înacest caz e osîndit

[893] În aceasta se arată că lucrurile nu sînt dela noi, ci daruri ale lui Dumnezeu şi disprețuindu-le pe ele, disprețuim pe dăruitor. Dar multe din ele poartă întipărite în ele şi munca semenilor noştri. Deci îi disprețuim şi pe ei şi munca lor cînd ne purtăm fără grije de ele. Ava Dorotei, ucenicul lui Varsanufie şi Ioan, a vorbit şi el de grija ce trebuie s-o avem față de lucruri (Cuv. II Despre conştiință; Filoc. Rom. IX, p. 511).

pentru nepăsare. Pentru că s-a zis: „Blestemat este cel ce face lucrurile Domnului fără grije" (Ier. 31, 10). Dar trebue să roage pe Dumnezeu să-l ajute să se izbăvească de această sfadă după cum îi este de folos.

749. *I n t r e b a. r e : Cîndfac socoteala cu cineva, îmi şopteşte gîndul să trag un mic prisos spre mine şi să-l ciupesc pe acela. Ce să fac ?*

R ă s p u n s : Sileşte-te, dimpotrivă, să-i dai aceluia un mic prisos care nu te îngreunează: de pildă un obol, ca să scapi de urîta lăcomie. Căci cel ce se sileşte să dea celuilalt un mic prisos, se depărtează de voința de a lua, cu viclenie, mai mult. Şi dela cele foarte mici omul înaintează la cele mai mari, precum şi din patimile mici se nasc patimile mari. Domnul să te înțelepțească întru frica Lui.

750. *I n t r e b a r e : Dacă după ce am făcut socoteala, aflu că fără voie l-am ciupit puțin pe celălalt, ce să fac ?*

R ă s p u n s : Dacă i-ai luat mult, dă-i înapoi, dacă, dimpotrivă, puțin, cercetează-ți gîndul ca să vezi de ai voit să iei dela el. Şi dacă afli că-i aşa, dă-i lui şi aceasta. Iar dacă ni-ai voit să-i iei, nu-i da [5]. Nu-i da, decît dacă e foarte sărac. Căci acest puțin îl face simțitor. Şi în acest caz îi înapoiezi după dreptate.

751. *I n t r e b a r e : Oare e păcat a lucra Duminica ?*

R ă s p u n s : Pentru cei ce lucrează după Dumnezeu, nu e păcat. Căci Apostolul a zis: „Lucrînd zi şi noapte, ca să nu împovărăm pe cineva" (I Tes. 2, 9). Dar pentru cei ce o fac din dispreț şi lăcomie şi în dorința de cîştig urît, e păcat. Totuşi bine este ca în ziua învierii, în sărbătorile domneşti (împărăteşti), şi în cele de pomenire ale Apostolilor, să ne oprim dela lucru şi sa mergem la biserici. Căci aceasta e o tradiție dela Sfinții Apostoli.

752. *I n t r e b a r e : Oare e bine să se dea un dar binecuvîntat (evloghia) al Părinților vreunui om de altă credință, sau vreunui sărac?* [6]

R ă s p u n s : Nu şovăi a da un dar binecuvîntat săracului. Căci e o faptă de milostenie. Nici celui de altă credință. Căci darul binecuvîntat nu se vătăma de către cel de altă credință. Ci mai degrabă îl binecuvîntează pe acela. Şi se poate întîmpla ca prin binecuvîntarea ce are în sine puterea lui Dumnezeu să vină şi acela la cunoştința adevărului. Căci un oarecare Filimon, cîntăreț din flaut, voind să jertfească în locul Sfîntului mucenic Apoloniu şi vrînd să nu fie cunoscut de privitori, s-a îmbrăcat în haina lui şi prin puterea aceluia s-a convertit şi a devenit mucenic. (Historia monachorum XIX: Festuguiere, Les Moines d'Orient IV/I, pg. 106 - 108)

Dacă i-ai ciupit acel puțin cu sila, dă-l înapoi, ca să te vindeci de remuşcarea conştiinței. Dacă ai făcut-o fără voie, poți să nu i-l înapoiezi, ca să nu trezeşti în el bănuiala l-ai înşelat cu voia şi să-i slăbească încrederea în tine.

[6] În ed. Volos la notă: EuAoyioc Părinților se numea ceva primit dela vre-un Părinte spre binecuvîntare şi sfințire de pildă: ceva de mîncare, sau de băut, sau vreo haină.

[895b] Acest Filimon a voit să-l scape pe Apoloniu, dîndu-se drept Apoloniu şi jertfind idolilor în locul lui. Dar dragostea lui pentru Apoloniu şi puterea hainei lui pe care a îmbrăcat-o, l-a convertit la credința creştină.

753. *I n t r e b a r e : Vita mea este bolnavă. E oprit oare rosti nişte descîntece asupra ei ?*

R ă s p u n s : Descîntecul e oprit de Dumnezeu şi nu trebue folosit cu nici-un preț. Căci călcarea poruncii lui Dumnezeu e spre pieirea sufletului. Foloseşte pentru vită mai de grabă celelalte mijloace de vindecare ale doctorilor. Căci aceasta nu e păcat. Dar toarnă peste ea şi aghiasmă [895c].

754. *I n t r e b a r e : De merge sluga mea bolnavă, fără voia mea, la un descîntător, oare mi se socoteşte ca păcat* ?

R ă s p u n s : Nu ți se socoteşte ție, ci lui. Dar de afli, ceartă-l, îndemnîdu-l să nu mai facă iarăşi acest lucru.

755. *I n t r e b a r e : Dacă mersul la un vrăjitor e oprit de Dumnezeu, de văd pe cineva mergînd la el, sînt oare dator să-i spun să nu meargă ?*

R ă s p u n s : De este un prieten al tău în Hristos eşti dator să-i spui: „Frate, îți vatămi sufletul şi mînii pe Dumnezeu care opreşte lucrul acesta". Şi de nu va primi sfatul tău, el va vedea. Dar dacă e altcineva, nu te priveşte, afară de cazul că te întreabă el despre aceasta. Atunci eşti dator să-i spui adevărul. Căci de nu i-l spui, te

[895c] Descîntecul, vraja, fermecătoria constă în a vedea în puterile naturii sau ale omului puteri dumnezeeşti, sau mai degrabă diavoleşti. Căci invocarea lor e mai degrabă poruncă şi sugestie decît rugăciune. Ele sînt o idolatrie practică. Ca atare sînt contrare credinței în Dumnezeu, cel mai presus de natură. Dar a ne folosi de puterile naturii, ca puteri ale naturii, puse de Dumnezeu în ea, pe baza cunoaşterii lor, cum fac medicii, nu e păcat. Dar e bine de chemat şi ajutorul lui Dumnezeu, care se adaugă la puterile naturii.

osîndeşti. Căci Saul vrînd să meargă la un vorbitor din pîntece (ventriloc), l-a întrebat pe Ionatan, fiul său, şi aresta nu i-a îngăduit să meargă şi a fost osîndit de el (I Imp. 28). Dacă deci cineva e sub stăpînirea ta, eşti dator să-l sfătueşti şi să-l cerți cînd calcă sfatul.

756. *I n t r e b a r e : De cumpără sau vinde cineva vre-un lucru, nu e păcat să se învoinscă cu un preț prea mare sau prea mic ?*

R ă s p u n s : Cînd nu se întîmplă fără voie, ci cu voia, nu e păcat să se dea şi să se ia un preţ potrivit învoelii. Dar cînd cineva ştie ca a luat mai mult, e dator să înapoeze dela sine. Prin aceasta face un lucru bun şi o face spre mulţumirea celuilalt. Dar cînd cineva se învoeşte cu unu care e sub stăpînirea lui, trebue să se gîndească dacă nu cumva acela se învoeşte cu el pentru că se află sub puterea lui. Căci altfel săvîrşeşte un păcat. El trebue să-l asigure pe acela: „Frate, nu mă supăr dacă nu faci aşa cum zic eu, dar nici nu-ţi dau mai mult. Deci fă cum îţi place şi cum voeşti".

757. *I n t r e b a r e : E bine cum învăţaţi, ca omul să se învinovăţească în toate pe sine. Dar dacă sînt învinovăţit de cineva ca unul ce aş fi greşit împotriva lui, iar eu nu mă ştiu să fi greşit ce să fac ? Căci dacă voesc să mă osîndesc pe mine însumi mă aflu întărindu-l în supărarea lui împotriva mea, ca şi cînd ar fi adevărată greşala mea împotriva lui. Iar dacă, dimpotrivă, voesc să mă apăr, spunîndu-i că lucrul nu stă aşa, mă aflu îndreptăţindu-mă pe mine. Şi atunci cum mai iau asupra mea defăimarea ? Luminează-mă,Părinte sfinte, ce trebue să fac ?*

R ă s p u n s : Întîi ocărăşte-te pe tine în inima ta şi pune-i metanie aceluia, zicînd: „Iartă-mă pentru Domnul !" Apoi cu smerenie, nu ca şi cînd ai voi să te îndreptăţeşti, ci ca să-l tamăduieşti pe acela şi ca să depărtezi dela ci bănuiala asupra ta, spune-i: „Părinte, nu mă ştiu pe mine să fi voit să te supăr în ceva, sau să fi greşit împotriva ta. Deci nu mai fi supărat pe mine". Iar dacă nu se încredinţează nici a aşa spune-i: „Am greşit, iartă-mă !" [7] '

758. *I n t r e b a r e : Dar de greşesc împotriva lui şi el, auzind, se supără, oare e bine să ascund adevărul, ca să vindec supărarea lui ? Sau să-i mărturisesc, greşala şi săi cer iertare ?*

R ă s p u n s : De afli în mod sigur şi ştii că lucrul va veni la cercetare şi se va da pe faţă, spune-i adevărul şi cere-i iertare.

---

[7] Mai uşor înmoi inima cuiva faţă de tine, recunoscîndu-te vinovat, chiar dacă nu eşti. Iar tu vei spori făcînd aceasta fără să te ştii vinovat. Apoi vei adăuga la aceasta bună conştiinţă şi mulţumirea de a-l vedea pe acela cu inima înmuiată. Bunătatea biruieşte pînă la urmă răutatea, sau comuniunea, răceala singurătăţii egoiste.

Căci de minţi mai departe, îl înfurii şi mai tare. Dar de n-a aflat şi nici nu se va cerceta acest lucru, nu e rău să taci şi să nu dai loc supărării. Căci Samuil proorocul cînd a fost trimis să ungă pe David ca rege, s-a pregătit prin jertfă adusă lui Dumnezeu, temîndu-se să nu afle Saul aceasta. Şi i-a spus Dumnezeu: „Ia cu tine o junincă şi de te va întreba Saul: ce-ai venit să faci?, spune-i : „Am venit să jertfesc Domnului" (I Imp. 16, 2-3). Şi aşa ascunzînd regelui un lucru care l-ar fi dus la mînie, i l-a spus numai pe celălalt. Deci ascunde şi tu lucrul care supără. Şi cu vremea va trece.

759. *I n t r e b a r e : Dacă e vădit că n-am greşit eu cuiva, dar mi s-a greşit de către el, cum pot să mă învinovăţesc pe mine însumi ? De pildă, călătorind undeva, mă întîmpină cineva pe care nu l-am cunoscut niciodată, şi fără să spună nimic, mă păleşte fără motiv. Cum pot să mă învinovăţesc pe mine însumi de aceasta ?*

R ă s p u n s : Poţi să-ţi spui: „Am greşit pornind pe acest drum. Căci de n-aş fi pornit pe el nu m-aş fi întîlnit cu acest om şi nu m-ar fi pălit". Vezi că poţi să iei şi în acest caz vina asupra ta?

760. *I n t r e b a r e : Dacă nu-mi văd limpede păcatul şi nu mi se pare drept să mă învinovăţesc pe mine însumi, ce să fac ?*

R ă s p u n s : Spune: „Că am păcătuit e neîndoielnic. Dar păcatul meu s-a ascuns acum dela mine"[897]. Aceasta e încă o învinovăţire de sine.

I n t r e b a r e : Un alt mirean iubitor de Hristos venea regulat în mînăstirea Părinţilor. Dar odată a întîrziat să vină. Şi Ava întrebîndu-l în glumă: „Ai mai cunoscut drumul ?", *el a răspuns: „Avo, dacă v-aţi fi rugat pentru mine, n-aş fi întîrziat. Dar vă rog spuneţi aceasta Bătrînului". Şi auzind Bătrînul, îi răspunse:*

R ă s p u n s : Ne-ai vădit pe noi dormind şi neputînd face nimic. Dar nici tu nu te-ai arătat mai sîrguitor, ca să

Memoria nu reține toate faptele şi gîndurile mele. Dar ele se întipăresc în felul meu de a fi şi de a mă purta. Şi cîteodată revin în amintire dintr-un inconştient" pe care-l port cu mine.

vii şi să ne trezeşti din somn [897b], măcar că o puteai şti aceasta dela ucenicii Domnului. Căci cînd erau învăluiți de furtună, au venit la El şi L-au trezit, zicînd: ,,Învățătorule, mîntueşte-ne că pierim (Lc. 8, 24; Mt. 8, 25). Şi trezit fiind, i-a mîntuit pe ei.

762. *I n t r e b a r e : Citindu-le acela acestea, i-a scris iarăşi aceleaşi. Şi Bătrînul i-a răspuns:*

R ă s p u n s : Iartă-mă, căci în dispută nu e smerenie [898]. *Şi auzind acela, a fost străpuns de cuvînt şi a plecat folosit.*

763. *I n t r e b a r e : Un iubitor de Hristos a întrebat pe acelaş Bătrîn: Dumnezeu a făcut pe om liber. Dar altă dată zice: „Fără de Mine nu puteți face nimic" (Io.* 14, 6). *Cum se împacă libertatea cu neputința de a face ceva fără Dumnezeu?*

R ă s p u n s : Dumnezeu a făcut pe om liber, ca să poată înclina spre bine. Dar înclinînd spre bine prin voie liberă, nu e în stare să-l împlinească fără ajutorul lui Dumnezeu. Căci s-a scris: „Nu e dela cel ce voeşte, nici dela cel ce aleargă, ci dela Dumnezeu care miluește" (Rom. 9, 16). Dacă deci îşi apleacă omul inima spre bine şi cheamă pe Dumnezeu în ajutor, Dumnezeu, luînd aminte la dorința lui cea bună, dărueşte putere lucrării lui. Şi aşa se întîlnesc amîndouă; libertatea omului şi puterea lui Dumnezeu. Căci binele vine de la Dumnezeu, dar seîmplineşte de către sfinții Lui. Şi aşa se

N-ai venit să ne trezeşti prin rgăciunile tale din vremea cînd erai pe drum.

[898] Cel ce răspunde la învățătura primită, dovedește că se ține mai deștept. Deci nu are, smerenie. Dar şi cel ce-şi repetă învățătura, dovedește că vrea să impună celuilalt sfatul cu sila.

slăveşte Dumnezeu în toți şi El îi slăveşte pe ei [8].

Este cu neputință a se, separa practic între contribuția omului şi a lui Dumnezeu în binele ce se săvîrşeşte. Sinergia se arată ca un tot divino-uman. Nu se poate spune care începe mai întîi şi care, dă mai mult. Întreaga faptă buna e şi a omului, şi a lui Dumnezeu. Se spune

764. *I n t r e b a r e : Am rudenii în planul lumii*[9]*: unele de rang înalt şi sînt aci; altele, de stare modestă şi locuesc departe. Şi se întîmplă că cele din urmă vin la noi. De mă întreabă deci cineva: cine sînt, să le spun adevărul sau să tac ? Fiindcă dacă spun adevărul aceasta supără rudeniile de aci şi le face să se înroşească de ruşine.*

R ă s p u n s : Nu trebue să faci public lucrul acesta, dacă nu e nevoe. Mai ales dacă aceasta stîrneşte supărarea celor de aci. Chiar dacă eşti deci întrebat, trebue să răspunzi cu înțelepciune, ca să nu dai lucrul pe față. Dar dacă din aceasta nu se supără şi nu se necăjeşte nimenea şi eşti întrebat, nu trebue să ascunzi adevărul. Căci altfel te arăți stăpînit de slava deşartă. Doar toți sîntem făpturile lui Dumnezeu şi nimeni nu e de neam mai strălucit ca altul, decît cel ce face voia lui Dumnezeu. Numai slava deşartă aduce deosebire între oameni. Dar trebue ferită conştiința celorlalți, pentru slăbiciunea gîndului lor, cînd nu e nici-o nevoe să faci cunoscut public un lucru.

765. *I n t r e b a r e : Am o slugă atinsă de o boală molipsitoare (lepră). Oare trebue să o țin în casă, sau nu?*

R ă s p u n s : Nu trebue să o ții în casa ta, căci nu suportă toți să fie împreună eu el. Dacă ar suporta, ar fi un lucru binecredincios. Deci nu trebue să necăjeşti pentru el pe alții. Ci predă-l în casa de săraci a celor atinşi de astfel de boală şi dă-i lui hrana şi îmbrăcămintea trebuincioasă şi aşternutul, ca să nu fie împovărată acea casă de nimic.

---

aci că omul dă înclinarea spre bine, iar Dumnezeu dă puterea împlinirii lui. Dar şi înclinarea de fapt a omului e produsă de Dumnezeu. Însă nu fără contribuția omului. Căci libertatea omului ar putea înclina şi spre rău, cu tot ajutorul lui Dumnezeu. Iar puterea cu care se face binele nu e numai a lui Dumnezeu, ci şi a omului. Chiar în puterea omului e şi puterea lui Dumnezeu şi în folosirea puterii lui Dumnezeu e şi efortul omului. Binele făcut prin om e produsul omului întipărit de Dumnezeu, sau al omului îndumnezeit şi al lui Dumnezeu coborît la nivelul omului, umanizat, trăind efortul omului. Puterea lui Dumnezeu se slăveşle de efortul omului, puterea omului se slăveşte prin întărirea ei prin puterea lui Dumnezeu.

[9] Rudenii de sînge, nu spirituale.

766. *I n t r e b a r e : Dar dacă primind cele trebuitoare lui, precum ai poruncit, voeşte să ia şi partea lui din cele ce se aduc din afara de către unii sau de către mine, îi voi îngădui să ia, sau nu ?*

R ă s p u n s : Nici nu-l îndemna, căci e o împovărare pentru ceilalți, nici nu-l împiedica, ca să nu cîrtească, sau să hulească. Ci să facă el ce voeşte. Iar dacă darul e dela tine, cînd are dorința să-l ia, dă-i-l.

767. *I n t r e b a r e : Tatăl meu după trup îmi vorbeşte mereu despre lucruri materiale ce nu aduc nici-un folos sufletului şi sînt necăjit că trebue să-l ascult. Dar nici nu vreau să-l fac să tacă. Ce să fac ?*

R ă s p u n s : Bine este, dacă poți să-ți muți mintea dela cele spuse de el, fie la rugăciune, fie la pomenirea cuvintelor lui Dumnezeu şi la învățătura Părințor. În acest caz lasă-l să vorbească ceeace vrea. Dar de nu poți, sileşte-te cu blîndețe să-l opreşti dela o astfel de vorbire şi să-l îndemni să o mute la alta mai de folos, ca nu cumva întîrziind în ea, să se afle în ea o cursă a vrăjmaşului. Căci acela poate întinde cursa lui în chip nevăzut şi printr-un cuvînt, numai să afle pe cineva care-l ascultă cu plăcere.

768. *I n t r e b a r e : Cînd. în vreme ce culegem strugurii, vin unii să ajungă frunzele, nu e necuvenit să-i oprim să se atingă de struguri ? Iar dacă îi bănuesc că au furat struguri, nu trebuie să-i pipăi ? Şi de aflu la ei struguri, pot să-i iau ca să nu facă şi alții la fel ? Căci gîndul meu are îndoeli în privința acestora.*

R ă s p u n s : Nu e necuvenit, să nu le îngădui să nu se atingă de struguri. Iar de bănueşti pe vre-unul că are struguri ascunşi, dar nu eşti sigur, nu-l pipăi cu orice preț, ca nu cumva, negăsind la el struguri, să te faci de ruşine. Deci de ştii că are şi-l ierți, bine este, iar de nu ştii, lasă-l fără să-l certi.

769. *I n t r e b a r e : Cînd am făcut o nedreptate şi vreau să o repar, mi se trufeşte gîndul că fac un bine. Ce trebue să-i spun ?*

R ă s p u n s : Spune-i: „Cel ce face nedreptate, se pedepseşte. Iar cel ce repară nedreptatea, scapă de pedeapsă şi

are laudă". Căci altceva e a face bine şi altceva a face nedreptate. Facerea de bine slujeşte lui Dumnezeu şi pricinuieşte odihna veşnică [00]. Iar

[900b] Binele făcut îţi trezeşte mulţumire de cîte ori de gîndeşti la el, deci în veci a spus Sf. Grigorie de Nisa.

nedreptatea Îl mînie şi pricinueşte pedeapsa veşnică. Aceasta e ceeace a spus David: „Abate-te dela rău şi fă binele" (Ps. 33, 15). Dar fără Dumnezeu nu putem face vreun bine [10]. Căci a spus: „Fără de Mine nu puteţi face nimic" (Io. 15, 5). Iar Apostolul zice: „Ce ai ce n-ai luat? Iar de-ai luat, ce te lauzi ca şi cînd n-ai luat?" (I Cor. 4, 7). Dacă deci nici în lucrarea binelui nu trebue să ne trufim cu cugetul, cu cît mai puţin cînd ne abatem dela rău ? Căci e mare nebunie a socoti drept laudă faptul de a nu păcătui. Ia deci seama la tine, frate, ca nu cumva să te amăgească viclenii draci. Pe care fie ca Domnul să-i facă fără putere, prin rugăciunile sfinţilor Lui. Amin.

770. *I n t r e b a r e : Sînt bolnav şi doctorul mi-a cerut să fac baie. Oare nu e păcat ? Şi trebue oare să mă arăt doctorului ?*

R ă s p u n s : Nu s-a interzis mirenilor cu totul să nu facă baie cînd trebuinţa o cere. Deci dacă cineva e bolnav şi are nevoie de baie, nu e păcat să facă. Iar dacă cineva e sănătos, baia îi aduce refacere, odihnă, dar şi moleţeala trupului. Deci păzeşte cele cu care sîntem datori, adică inima şi limba ca să nu judece şi să nu dispreţuiască pe cineva. Căci baia nu aduce osîndă mireanului.

Cît despre arătarea la doctor, celui mai desăvîrşit îi e propriu să lase totul pe seama lui Dumnezeu, chiar dacă lucrul acesta îi este cu greutate. Iar cel mai slab, să se arate doctorului. Căci nici aceasta nu-i păcat, ci e şi o faptă de smerenie, că fiind mai slab, a avut nevoe să se arate pe sine doctorului. Dar trebue să cugete că fără Dumnezeu nu poate face nimic nici doctorul, ci Dumnezeu e cel ce dă sănătate celui ce suferă, cînd voeşte [902].

[10] De aceea nu ne putem mîndri pentru nici-un bine făcut. Chiar dacă nu ne dăm seama că Dumnezeu ne-a dat puterea să-l facem, e bine să o ştim aceasta, ca să nu ne mîndrim. Căci mîndria, oricît de mică, va creşte şi ne va aduce multe rele nouă şi altora.

771. *I n t r e b a r e : Unii sînt mînați de diavolul împotriva mea fiindcă sînt evlavios, fiindcă nu merg des la piață, nici nu mă ocup cu fel de fel de treburi. Şi cînd, din vreme în vreme, trebuința îmi cere să mă duc la baie, mă ruşinez, dar mă tem şi să-i smintesc pe cei porniți împotriva mea, că ocolesc baia din evlavie. Oare ce înseamnă aceasta, părinte ?*

R ă s p u n s : Aceasta e slavă deşartă. Doar tu eşti mirean, şi, precum am spus, mireanul nu e oprit dela baie, cînd trebuința o cere. Iar dacă satana îi mînă pe unii sa creadă că eşti prooroc, ca să amăgească cugetul tău să se trufească, şi din partea ta întăreşti această minciună despre tine, de aceasta trebue să te ruşinezi. Dar şi de faptele care calcă porunca lui Dumnezeu, ca desfrîul, iubirea de arginți şi cele asemenea. Căci acestea smintesc cu adevărat. Şi de acestea va da omul socoteală nu numai pentru sine, ci şi pentru vătămarea aproapelui. Căci păcat şi cu adevărat pricină de sminteală este baia unită cu moleşeala, nu cea din trebuință. Cea care nu e pentru moleşeală, ci din trebuință, nu are în ea sminteală. Iar cel ce se sminteşte, se face vinovat prin sine însuşi. Şi ruşinarea de aceasta e din slava deşartă ce vine dela diavolul.

Părerea că bolnavul se poate arăta doctorului, dar trebuie să cugete că fără Dumnezeu nu-i poate aduce la sănătate nici doctorul, se încadrează în învățătura despre sinergie: în toate trebue să facă omul tot ce poate, dar în toate conlucră şi Dumnezeu, dacă-L rugăm, fără să ştim ce dă omul şi ce dă Dumnezeu. Efortul omului, priceperea lui se umplu de puterea lui Dumnezeu. Dumnezeu care a creat natura, o poate împlini printr-o putere în plus.

772. *I n t r e b a r e : Ai spus, Părinte, că sminteală pricinueşte cu adevărat cel ce calcă porunca lui Dumnezeu; şi el e supus şi judecății pentru vătămarea aproapelui. De ce a spus atunci Apostolul celui ce mănîncă din cărnuri jertfite idolilor: „Poți să mănînci, căci nu e nimic în lume jertfit idolilor. Dar dacă fratele tău nu se zideşte din aceasta, nu-l pierde cu mîncarea ta pe acela pentru care a murit Hristos" (I Cor.* 8, 4-11J. *Iată că-l face vinovat pe om de vătămarea altuia printr-o mîncare neoprită de o poruncă a lui Dumnezeu, dar iartă pe celălalt pentru slăbiciunea lui.*

R ă s p u n s : Mai întîi, frate, Apostolul a poruncit şi a cerut ca nimenea să nu-i mai găsească pricina, ci fiecare să se supună poruncii Lui, ca legii lui Dumnezeu (I Cor. 11, 16). De altfel eu spun ce gîndesc. În acest caz sînt două lucruri deosebite: împrejurarea şi fapta. Prima era slujirea adusă

idolului, ca mijloc prin care se slujea dracilor; a doua era carnea adusa ca jertfă dracilor şi oare celui slab i se părea cu adevărat ca era carne jertfită idolilor. Acesta văzînd pe un credincios mîncînd din aceste cărnuri, se simțea îndemnat să manînce şi el din cărnurile ce păreau că sînt jertfite idolilor. Prin aceasta el îşi întina conştiința. Dar credinciosul nu le socotea cărnuri jertfite idolilor, ci mîncare sfîntă, creată de Dumnezeu şi el mînca cu conştiința curată şi nu făcea un rău. Dar fiindcă fratele era mai slab în credință şi socotea că aceasta era carne jertfita idolilor, Apostolul mustră pe credinciosul care mînca o mîncare nefolositoare ce aducea vătămare aproapelui, fapt străin de iubirea cea după Hristos. Căci mîncînd nu împlinea o poruncă a lui Hristos, iar nemîncînd nu călca o poruncă. Şi cere să aleagă mai de grabă zidirea aproapelui decît mîncarea.

Dar în privința băii, a face baie nu e prin sine ceva necuvenit. Nici oprit. Şi cel ce se sminteşte îşi ia singur osînda pentru sminteala sa. Deci a se ruşina un mirean de a face baie mai ales cănd o cere trebuința, din pricina clevetirii oamenilor, înseamnă slavă deşartă. Şi aceasta aduce vătămare omului. Tu deci, cînd nevoia o cere, fă baie cu frica lui Dumnezeu şi nu cu moleşeală. Căci aceasta e contrar fricii de Dumnezeu şi aduce vătămare sufletului.

773. *I n t r e b a r e : In orice hrană se cuprinde o oarecare dulceață. Nu pricinueşte oare prin aceasta o vătămare celui ce se împărtăşeşte de ea ?*

R ă s p u n s : Cel ce a pus în orice mîncare o astfel de dulceață este Stăpînul Dumnezeu. Deci ea nu este spre vătămare celui ce se împărtăşeşte de ea cu mulțumire. Dar trebue să se păzească de împătimire [902b]. Aceasta aduce vătămarea sufletului.

774. *I n t r e b a r e : Nu se cuvine oare să se facă orice lucru cu toată curăția ? De pildă cele ce țin de gospodărie, sau altele ?*

R ă s p u n s : Nu e necuvenit să fie orice lucru curat şi cu bună înfățişare în folosirea lui. Dar nu trebue făcut din aceasta o patimă. Căci Domnul se bucură de toata curăția. Dar cînd te vezi împătimindu-te de un lucru, adu-ți aminte de sfîrşitul lui, cum se strică, şi vei lua odihna

Vedem în toate aceste sfaturi o remarcabilă îngăduință și înțelegere din partea celor doi Bătrîni. Accentul se pune pe interior, nu pe cele din afară. Aceasta trebue păzit curat.

(din partea împătimirii). Căci nimic nu rămîne la aceeaş înfăţişare, ci toate sînt stricăcioase şi pieritoare [902c].

775. *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaş Bătrîn, zicînd: De mă cheamă vre-un iudeu sau vre-un necreştin la o sărbătoare a lui, la ospăț, sau îmi trimite niscai daruri, să primesc sau nu ?*

R ă s p u n s : Nu primi, căci e contrar canoanelor Sfintei Biserici şi nu trebue să primeşti [11].

776. *I n t r e b a r e : Dar dacă e un om mare şi prieten al meu şi se supară dacă nu primesc ? Ce să-i spun ?*

R ă s p u n s : Spune-i: Iubirea ta ştie că toate cele poruncite de Dumnezeu trebue să le păzească cei ce se tem de El. Şi te poți încredința de aceasta din cele ce le faci tu însuți. Căci nu vei suferi niciodată să calci porunca tradiției tale de dragul meu. Socotesc că aceasta nu te va face să nu vezi iubirea mea. Căci avem şi noi tradiția noastră dela Dumnezeu şi dela învățătorii noştri, ca să nu primim ceva dela cei de alte credințe la sărbătorile lor. Dar prin aceasta nu slăbesc iubirea mea față de tine.

777. *I n t r e b a r e : Sînt unii negustori necreştini care-şi vînd în sărbătorile lor mărfurile lor. Oare e oprit a cumpăra dela ei cele de trebuință ?*

[c] Numai sufletul e nepieritor. El se înfrumusețează mereu în cei buni. Toate sînt relative, numai sufletul are o valoare veşnică.

R ă s p u n s : Nu e oprit. Căci după Apostol se poate cumpăra fără deosebire tot ce se găseşte în măcelărie (I Cor. 10, 25), cînd e de trebuință.

---

[11] O împiedică aceasta canonul 70 apostolic şi can. 37 şi 38 al Sinodului din Laodiceea.

778. a. *I n t r e b a r e : Un mirean iubitor de Hristos, profesor în ştiinţele lumii, avea un fiu greu bolnav. Şi a întrebat pe acelaş Bătrîn Ioan dacă va trăi sau va muri. Şi i-a răspuns că va trăi. Şi a trăit precum a spus Bătrînul. Dar după o vreme, un alt fiu al lui s-a îmbolnăvit greu. Şi iarăşi venind, a întrebat despre el. Şi Bătrînul i-a răspuns:*

Noi ne rugăm, dar ţine de voia lui Dumnezeu să-şi facă milă cu el. Tu taie-ţi voia ta şi mulţumeşte-I Lui în toate (I Tes. 5, 18). ' '

b. *Auzind acestea şi nepricepînd înţelesul cuvîntului şi al răspunsului a crezut că fiul lui va trăi. Şi întorcîndu-se la fiul său, acesta deschizîndu-şi ochii a văzut pe sfinţii Bătrîni stînd de faţă şi zise tatălui său: „Vezi pe sfinţi stînd aproape de noi ? " Iar tatăl răspunzînd că nu vede pe nimeni, fiul îi zise: „Iată cum stau şi-mi zic: Pentru ce vine şi pleacă tatăl tău, stingherindu-ne cu cererea ca să trăieşti ? Iată noi ne rugăm pentru tine şi Dumnezeu a spus: „I-a sosit timpul să iasă din trup". Apoi îi spuse iarăşi tatălui său: „Iată, tată, m-au smuls dela un saracin care mă trăgea cu el şi m-au dus la un foc foarte luminos şi negrăit şi acolo am văzut copii nevinovaţi care-mi spuneau: „Pentru cererea tatălui tău ne-am rugat lui Dumnezeu ca să fii adus în locul acesta". Şi ei săvîrşesc acolo Liturghia (Sinaxa) şi se împărtăşesc [12]".*

Şi după ce a spus copilul aceste cuvinte, a început să zică rugăciunea cea mare: „Tatăl nostru carele eşti în ceruri" şi „Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfîntului Duh". Şi aşa şi-a dat duhul. Şi tatăl s-a mîngîiat foarte, încredinţat fiind despre mîntuirea sufletului lui. Şi venind a vestit acestea Bătrînului şi l-a rugat să-i arate pentru ce nu i-a spus deschis despre moartea fiului său, cum i-a spus despre viata celuilalt. Si răspunzîndu-i Bătrînul, a zis:

Ţi-am spus să-ţi tai voia ta pentru Dumnezeu, arătîndu-ţi prin aceasta moartea lui. De ce nu ţi-am spus aceasta limpede? Înţelege lucrul acesta din viaţa ta. Iată eşti profesor în ştiinţele lumii şi ai ucenici. Dacă dictezi vreunuia din ei o scrisoare, nu va scrie ucenicul ce voeşti tu, şi lăsînd acestea va scrie ce voeşte el ? Fără îndoială va scrie cele ce le spui tu, nu cele ce

---

Se roagă tatăl sfîntului Bătrîn ca să trăiască fiul său. Sfinţii Bătrîni se roagă lui Dumnezeu, dar Dumnezeu vrea altfel. Atunci Bătrînii îl smulg dela un saracin, reprezentînd pe diavol, şi-l duc la nişte copii nevinovaţi care săvîrsesc Liturghia. Aceştia spun că rugăciunea tatălui a sosit pînă la ei, prin rugăciunea sfinţilor Bătrîni,

voeşte el. Aşa şi sfinţii: nu ei sînt cei ce grăesc dela ei, ci Dumnezeu e cel ce grăeşte în ei, uneori mai umbrit, alteori mai limpede. Şi ca să te încredinţezi că aşa este, însuşi Domnul a spus ucenicilor Săi: „Nu voi sînteţi cei ce grăiţi, ci Duhul Tatălui vostru care grăeşte în voi" (Mt. 10, 20). Deci grăesc cum voeşte El, nu cum voesc ei.

c) *Auzindu-le acela acestea şi încredinţîndu-se că aşa este, a zis: „Dar cum aflăm la sfinţii Părinţi cei vechi că*

şi ei L-au rugat pe Dumnezeu să-l aducă pe copil la ei, ca pe unul ce e nevinovat ca şi ei, ca să săvîrşească împreună cu ei Sf. Liturghie şi să se împărtăşească de Hristos. Rugăciunile tuturor, de pe pămînt şi din cer, se împletesc într-o rugăciune comună, dorinţa unora fiind îndreptată şi înălţată de dorinţa altora. Rugăciunea nici unuia nu rămîne ca o rază singuratică îndreptată spre Dumnezeu, ci se uneşte cu rugăciunile altora, pentru un suflet pe care toţi îl iubesc. În nimic nu se unesc cei vii şi sfinţii plecaţi dintre noi mai mult ca în rugăciune; aceasta o vrea Dumnezeu, cînd oamenii se îndreaptă cu gîndul spre El. Prin aceasta se restabileşte ordinea în creaţiune.

toate cererile lor au fost împlinite ?" *Şi i-a răspuns Bătrînul:*

N-au fost împlinite toate, dar le-au scris pe cele ce le-au fost împlinite. Să te încredinţeze despre aceasta cuvîntul care zice: „A venit la El un om oarecare, zicînd: Fiul meu e chinuit rău de demon. Şi l-am adus pe el de multe ori la ucenicii Tăi şi n-au putut să-l vindece" (Mt. 17, 14-16). Dacă Apostolii n-au primit împlinirea acestei cereri, cum putem spune că sfinţii primesc împlinirea tuturor? Căci înşişi Apostolii s-au mirat şi L-au întrebat, zicînd: „Stăpîne, cum de noi n-am putut să-l vindecăm?" Şi le-a zis lor: „Acest neam nu iese decît numai prin post şi rugăciune" (Mt. 17, 19 şi 21; Mc. 9, 28-29).

d) *Şi l-a întrebat iarăşi: „Şi de ce nu primesc sfinţii împlinirea tuturor cererilor ?"*

Şi i-a răspuns Bătrînul: Dumnezeu toate le face spre folosul oamenilor. Şi El ştie mai bine ce le e de folos şi de trebuinţă. Şi pentru că oamenii nu ştiu ce le e de folos, le-a poruncit să nu bodogănească în rugăciune, cerînd altele decît cele ce trebue; şi a zis: „Că ştie Tatăl vostru cel ceresc de ce aveţi nevoie înainte de a cere voi" (Mt. 6, 8). Precum te apără Dumnezeu pe tine, aşa îi apără şi pe Sfinţii Lui. Pe tine te apară ca să nu te trufeşti, dobîndind în chip deschis cele ce le-ai cerut. Iar pe sfinţi, ca să nu se înalţe cu închipuirea pentru descoperirile spuse prin ei. Căci nu sînt mai mari ca Apostolul Pavel, care zice: „Pentru mărimea covîrşitoare a descoperirilor, ca să nu mă înalţ, datu-mi-sa o ţepuşe în trup, un înger al satanei, ca să mă bată peste obraz" (II Cor. 12, 7). Du-te, ia seama la tine şi ne vom ruga lui

Dumnezeu să-ți dea o inimă tare şi o credință neclintită. Nu te sminti deci de sfinți, căci nu se înşală Duhul Sfînt al lui Dumnezeu care grăeşte. Cu ei se împlineşte cuvîntul: „Duhul Tău cel bun mă va călăuzi la pămîntul cel drept" (Ps. 142,10).

Şi auzind acestea s-a încredințat în Domnul şi a plecat bucurîndu-se şi binecuvîntînd pe Dumnezeu, Cel ce slăveşte pe sfinții Lui [13].

779. *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaş Bătrîn: Un cîine a muşcat pe sluga mea. Spune-mi, va muri sau nu. Căci spun unii că cel muşcat de un cîine va muri în vreme de 40 de zile.*

R ă s p u n s : Nu are nimic rău. Nu te teme. Dar cugetă la ce s-a scris: „Nu va cădea nici-o vrabie în cursă fără voia Tatălui vostru cel din ceruri" (Mt. 10, 29).

780. *I n t r e b a r e : Auzind acela acestea, a socotit că sluga sa nu va muri. Dar peste două zile a murit. Iar stăpînul lui avînd credință mare în Bătrîn şi ştiind că el nu minte, s-a mirat şi nu era convins că a murit. Şi venind l-a întrebat despre el, zicînd: „Fiindcă sînt în îndoială, dacă a murit sluga mea, sau nu, ce spui, Părinte* ?"

R ă s p u n s : A murit.

781. *I n t r e b a r e : Şi cum a murit, odată ce ai spus că nu are nimic rău ?*

R ă s p u n s : Fiindcă bănuiai că va muri numaidecît din muşcătura cîinelui, ți-am spus că nu va fi aşa. De aceea ți-am

---

[13] Nu numai oamenii Îl slăvesc pe Dumnezeu, ci şi Dumnezeu slăveşte pe sfinții Săi. Propriu zis toată slava vine dela Dumnezeu. Oamenii o recunosc numai. Dar I-o recunosc cînd înțeleg mărimea iubitoare a faptelor Lui pentru noi, mărime simțită în noi. Însă atunci ne-am deschis noi înşine slavei Lui şi aşa I-o cunoaştem. Tot cultul, în special cel ortodox este doxologic, este o laudă a slavei lui Dumnezeu trăită de noi. Toate rugăciunile le sfîrşim cu „Slavă Tatălui şi Fiului şi Sf. Duh". În aceasta nu e o cunoaştere rece, rațională, analogică a lui Dumnezeu, ci vibrantă, simțită, trăită. Simțim mărirea tainică, negrăită, infinită a lui Dumnezeu pătrunsă în noi. Îl trăim ca Persoană iubitoare. Căci nu poți lăuda o natură inconştientă de procesele ei involuntare. Îl trăim în prezenta Lui voită, cu credință, cu frică, cu dragoste (Despre o cunoaştere doxologică a lui Dumnezeu, deosebită de cea rațională, rece, vorbesc azi mult teologii protestanți germani Ed. Schlinck, W. Pannenberg).

spus că nu are nimic rău. Căci moartea cea dela Dumnezeu nu are în ea nici-un rău. Iar ca să-ți vestesc că va muri de moartea cea dela Dumnezeu, am adăugat că nu poate muri cineva fără hotărîrea lui Dumnezeu, chiar dacă ar fi muşcat de zeci de mii de şerpi veninoşi [906].

782. *I n t r e b a r e: Şi de ce ne-ai dat un răspuns atît de neclar ?*

R ă s p u n s : Nu te mira că nu ți-am spus limpede aceasta. Căci nu trebue să vorbim totdeauna limpede despre acestea. Fiindcă ele vătăma pe cel ce le spune şi nu-l folosesc. Nu ți-aminteşti că şi Mîntuitorul vrînd să-şi arate firea omenească, s-a folosit de cuvinte smerite, zicînd: „Unde l-ați pus?" (Io. 11, 34); şi: „Cîte pîini aveți?" (Mc. 6, 38); şi: „Cine s-a atins de Mine?" (Mc. 5, 38). El a învățat prin aceasta pe sfinți să nu se folosească totdeauna de cuvinte mari. De aceea au răspuns şi ei după folosul lor[14]. Iar dacă unii se smintesc, să audă pe Pavel care zice: „Noi sîntem buna mireasmă a lui Hristos în cei ce se mîntuesc şi în cei ce se pierd: pentru unii miros de viață spre viață, pentru alții miros de moarte spre moarte" (II Cor. 2, 15). Deci pentru cei credincioşi se vorbeşte aşaca să înțeleagă şi să se folosească, iar pentru cei necredincioşi, ca să ne

Dar muşcătura însăşi se produce prin voia lui Dumnezeu.

dispreţuiască şi să tragem din aceasta un folos [15].

783. *I n t r e b a r e : Se întâmpla adeseori că acest Bătrîn Ioan din smerenie trimitea întrebarea unora la marele Bătrîn, Ava Varsanufie, mai ales cînd avea să urmeze vre-un lucru mare şi minunat. Şi niciodată întrebarea trimisă aceluia nu rămînea fără răspuns.*

De aceea un mirean iubitor de Hristos i-a spus odată acestui Bătrîn Ioan: „De ce îți bați joc de noi, Părinte Ioane, odată ce

[14] Dacă şi-ar arăta totdeauna prin cuvinte limpezi cunoaşterea viitorului, ar fi ispitiți poate să se mîndrească. Nu le-ar fi deci spre folos.

[15] Sfinții se vor folosi dacă cei necredincioşi vor trage din spusa lor nesigură concluzii de folos neputinței lor.

avînd aceeaşi putere a Duhului, ne trimiți la sfîntul şi marele Bătrîn, părintele Varsanufie ?

R ă s p u n s : Eu nu sînt nimic. Şi chiar dacă aş fi ceva, nu mi-aş bate joc de voi. Mi-aş fi bătut joc dacă v-aş fi trimis şi n-ați fi avut un rezultat. Dar e de folos pentru voi, ca să se roage doi pentru voi [16]. Căci doi sînt mai mult ca unul. Dar şi Domnul însuşi se arată făcînd aceasta. Căci zice: „Tatăl Meu este mai mare decît Mine" (Io. 14, 23). Căci putea face şi singur faptele Tatălui. Dar spunînd că „tot ce vede Fiul pe Tatăl făcînd, face şi El asemenea" (Io. 5, 19), nu odată ci de multe ori trimite pe ucenici la Tatăl, zicînd: „Cereți Tatălui şi vă va da în numele Meu" (Lc. 16, 23). Şi iarăşi zice: „Eu dela Mine nu fac nimic, ci Tatăl care locueşte întru Mine, El va săvîrşi faptele" (Io. 14, 10) [17].

784. *O minune săvîrşită de anmîndoi Bătrînii: Un bărbat foarte iubitor de Hristos şi de oaspeți, care săvîrşea fapta lui Avraam (a primirii de oaspeți), era în primejdie să moară de o boală oarecare şi era condamnat de doctori. Deci au trimis unii din prietenii lui în Domnul să întrebe pe Bătrînul Ioan despre el, ca dacă i se apropie sfîrşitul, să-şi facă testamentul.*

Şi a răspuns lor: Sfîrşitul a venit. Trebue să-şi facă testamentul. Şi spunîndu-le el acestea, a zis slujitorului său: „Du-te la sfîntul Bătrîn (Varsanufie) şi cere-i să se roage pentru el, ca să-i dăruiască un adaus de viață pentru bunele lui fapte de ospeție. Căci de va cere Bătrînul, va primi acest har". *Şi mergînd slujitorul şi cerînd aceasta, a făcut Bătrînul rugăciune. Dar n-a spus nimic. Şi slujitorul a fost trimis a doua oară şi a treia oară de către Bătrînul Ioan la marele Bătrîn. Şi acesta făcînd rugăciune iarăşi n-a spus nimic. Aflînd aceasta Ava Ioan, spuse ucenicului său:* „Nu va mai muri omul de boala aceasta. Bătrînul a primit harul acesta dela Dumnezeu". *Şi Ava a făcut toate acestea cunoscute celor ce veniseră la el să se roage pentru acela. Şi îndată omul scăpă de primejdie şi se vindecă prin rugăciunile marelui şi sfîntului Bătrîn Varsanufie şi ale lui Ioan, cel care îi urma şi-i semăna*

---

[16] Un răspuns dat implică în el şi o rugăciune care s-a făcut pentru a se găsi răspunsul adevărat şi pentru ca cel ce-l primeşte să-l poată împlini.

[17] Se afirmă importanța comuniunii în toate, după pilda Sfintei Treimi. Mai uşor şi mai bine se face orice în cumuniune de gîndire şi de lucrare cu altul, sau cu alții.

în toate. Şi aflînd el pricina vindecării sale, spori tot mai mult în faptele de ospeţie spre slava lui Dumnezeu.

785. *I n t r e b a r e : Oarecari mireni iubitori de Hristos, care se aşteptau la o nedreptate din partea unor persoane cu putere, l-au întrebat pe acelaş bătrîn Ioan dacă nu trebue să ceară ajutorul altor persoane cu putere şi să cumpere ocrotirea lor.*

R ă s p u n s : Acela răspunzînd a zis: Nu cumpăraţi ocrotirea unui om muritor şi trecător. Căci astăzi este şi mîine nu mai este. Şi i-aţi dat ale voastre şi ocrotitorul a murit. Şi aţi pierdut ale voastre împreună cu ocrotirea lui. Voiţi să cumpăraţi o ocrotire pieritoare? Cumpăraţi ocrotirea lui Dumnezeu, nemuritorul şi nestricăciosul împărat, sau a săracilor. Căci El le socoteşte ca ale Sale cele date săracilor. Fiindcă zice: „Am flămînzit şi Mi-aţi dat să mănînc" (Mt. 25, 35) [18]. Doar ştiţi că de cumpăraţi ocrotirea omului, nu vă va ocroti Dumnezeu. Iar de spuneţi : ,,Dar cum aflăm pe unii dintre Părinţi avînd şi ocrotitori după trup?", vă spun că nu au ocrotirea lor prin cumpărare. Cu ei i-au rugat pe aceia prin iubirea de Dumnezeu. Iar aceia s-au făcut cu bucurie ocrotitori ai lor[912] . Cercetaţi bine lucrul şi veţi afla că ei nu au dat nimic pentru această ocrotire. Nici n-au cerut aceia ceva de prisos dela ei, ci numai rugăciunile lor către Dumnezeu, care sînt mai de preţ decît tot aurul şi argintul . într-adevăr ce le-au dat acestora ? Cînd va veni mînia Domnului, ei le vor cîştiga îndurarea. Ia seama deci şi află că dela început pînă la sfîrşit ei împlinesc un lucru al lui Dumnezeu.

786. *I n t r e b a r e : Născîndu-se o tulburare în Sfînta*

[912] Deci tot prin Dumnezeu şi i-au făcut ocrotitori şi pe cei puternici ai lumii. Căci au pus în ei în mişcare gîndul la Dumnezeu, sensibilitatea pentru Dumnezeu; i-au făcut să vadă caracterul trecător al vieţii şi puterii lor.

Părinţii le-au dat celor puternici în schimbul ocrotirii lor ceva mai de preţ decît tot aurul şi argintul lumii. Le-au dat viaţa veşnică prin rugăciunile lor către Dumnezeu, un un plus de comoditate într-o viaţă trecătoare şi nesigură pe ziua de mîine.

[913] Cumpără prin milostenie ocrotirea săracilor, nu pe a celor puternici. Căci prin aceasta ai cumpărat ocrotirea lui Dumnezeu, care este unit cu săracii. În acest sens se poate spune că Dumnezeu e împăratul săracilor şi săracii sînt puternici în Dumnezeu. Dar ei nu abuzează de puterea lor. Nu voesc să ia locul bogaţilor şi să stăpînească lumeşte ca şi aceia.

lui Dumnezeu Biserică şi aşteptîndu-se a fi hirotoniți unii care nu se supuneau poruncii împăratului [914]
şi fiind temeri de o prigoană au întrebat unii pe acelaş Bătrîn de trebue să plece şi să-şi ascundă cele ale lor.

R ă s p u n s : E cineva mai puternic ca Dumnezeu? Dacă sîntem în mîinile lui Dumnezeu şi cântăm împreună cu David: „Mîinilor Tale voi încredința duhul meu" (Ps. 30, 6), pentru ce să ne temem? Oare n-a spus Dumnezeu că va nimici cetatea Ninivei? Şi a nimicit-o ? Nu. Ci pentru pocăința locuitorilor a iertat-o. Deci şi noi să ne întoarcem cu pocăință la Dumnezeu şi va aduce toate la pace. Şi iarăşi, era pe pămînt vre-un împărat mai puternic decît Nabucodonosor ? Şi totuşi Daniil şi cei trei tineri L-au rugat pe Dumnezeu, Împăratul cel ceresc şi Acela l-a supus pe împărat. În întrebarea voastră e ascuns vin îndoit război: al laşității şi al iubirii de arginți. Noi sîntem în mîinile lui Dumnezeu şi putere are El să facă cu noi voia Sa. Deci nu fugiți, nici nu ascundeți ceva din ale voastre.

787. *I n t r e b a r e : Tot aceiaşi l-au întrebat pe acelaş Batrîn: Pentru ce s-a scris atunci: „De vă vor alunga dintr-o cetate, fugiți în alta" (Mt.* 10, *23) ?*

R ă s p u n s : Dar noi încă n-am fost alungați.

Prin aceasta şi-au asigurat şi ocrotirea lor, dar au asigurat şi fericirea altor suflete şi au mulțumit şi pe Dumnezeu pentru aducerea acestor suflete la El.

788. *I n t r e b a r e : Un preot oarecare fiind ales de locuitorii unei cetăți episcop, a trimis să fie întrebat Bătrînul dacă vrea Dumnezeu ca el să fie episcop.*

R ă s p u n s : Frate, m-ai întrebat ceva peste puterea mea. Căci sînt un om prea mic şi n-am ajuns la măsura aceasta. L-ai lăsat pe Apostol şi mă întrebi pe mine, care n-am pus nici măcar început vieții de călugăr? Şi ce zice Apostolul? „Cel ce pofteşte episcopie, bun lucru pofteşte. Dar episcopul trebue să fie nepătat" şi cele următoare (I Tim. 3, 2). Dar tot Scriptura zice, ca din partea lui Dumnezeu, către fiii lui Izrail: „De veți întreba în numele Meu pe un prooroc mincinos şi veți fi vrednici să auziți adevărul, voi pune cuvîntul adevărat în gura

prorocului mincinos ca să-l spună vouă" [915]. De aceea îți spun şi eu ție: „Dacă ai împodobit frumos casa ta şi ai pregătit inima ta spre primirea acestui mir bine mirositor" (II Cor. 2, 15), potrivit învățăturii Apostolului, de la Dumnezeu ți sa gătit ție aceasta. Căci nemincinos este Cel ce zice: „Să-ți dea ție Domnul după inima ta" (Ps. 19, 5).

789. *Un horepiscop a întrebat pe acelaş Bătrîn de trebuie să părăsească horepiscopia şi să se retragă în mînăstire.*

R ă s p u n s : Nu te sfătuim să părăseşti grija sfintelor lui Dumnezeu biserici, încredințată ție, ci să iei aminte la sufletul tău în frica lui Dumnezeu. Să nu primeşti daruri

Cel ce întreabă plin de preocupare de Dumnezeu trezeşte răspunderea şi în cel întrebat. Astfel trece vibrația conştiinței prezenței lui Dumnezeu dela cel ce întreabă la cel întrebat. Sau acesta însuşi se va simți mişcat de răspunderea trezită în el, să se roage lui Dumnezeu să-i dea cuvîntul adevărat. Un interlocutor serios, face şi pe celalalt interlocutor serios.

dela cineva, să nu părtineşti în judecată, să nu te ruşinezi de persoana celui puternic şi să declari nevinovat pe cel vinovat şi să osîndeşti pe cel nevinovat. Alungă departe dela tine iubirea de argint, care e rădăcina tuturor relelor (I Tim. 6, 16). Căci aceasta se numeşte şi este a doua slujire la idoli (Ef. 5, 5). Şi să nu te înalți în cuget, ci să fii ucenicul Apostolului care zice: „Necugetînd cele înalte, ci lăsați-vă conduşi de cele smerite" (Rom. 12, 6). Nu căuta să placi oamenilor. Căci ştii ce-l aşteaptă pe unul ca acesta: se înstrăinează de slujirea lui Hristos. Căci zice Apostolul: „Dacă aş mai plăcea oamenilor, n-aş mai fi robul lui Hristos, (Gal. 1, 10). Supune-te Domnului care zice: „învățați dela Mine că sînt blînd şi smerit cu inima şi veți afla odihna inimilor voastre" (Mt. 11, 295b. Stinge mînia din tine, că e cădere dela starea de om [19] . Fă-le toate după voia lui Dumnezeu şi-L vei avea pe El ajutor. Teme-te totdeauna de moarte. Căci ea va veni neapărat la noi. Osîndeşte-te în ceasul

---

Omului îi este propriu să se stăpînească pe sine. De aceea are conştiință şi libertate. Animalul e lipsit de acestea. [915c] Aci se pare că e vorba de orice ieşire la o lucrare a slujbei sale din casă.

[915d] Se poate linişti omul şi în împlinirea slujbei sale, dacă cheamă pe Dumnezeu în tot ce face. Se pare că horepiscopul era atunci un episcop pentru parohiile dela țară, spre deosebire de episcopul pentru parohiile din cetate.

ieşirii [915c] şi nu vei păcătui împotriva lui Dumnezeu. Şi de vei ajunge la linişte, vei afla odihna unită cu harul, ori unde te vei linişti [915d].

790. *I n t r e b a r e : Un episcop care fusese călugăr şi care avea mare încredere în Bătrîni, a trimis să întrebe pe Marele Bătrîn dacă n-ar trebui să lase lumea şi să vină din nou la viaţa călugărească. Totodată cerea rugăciunea şi binecuvîntarea lui.*

R ă s p u n s : E un moment potrivit să-ţi spun cuvîntul Apostolului care zice: „M-am făcut fără de minte; voi m aţi silit" (II Cor. 12, 11). Dar fiindcă e vorba de cuvinte spuse mie după Dumnezeu şi nu după om, fie-mi îngăduit să-I spun lui Dumnezeu ceeace a spus slujitorul Lui, Moise: „Sau du cu mine în viaţa veşnică pe cel ce mi s-a dat ca fiu duhovnicesc, sau şterge-mă şi pe mine din cartea Ta" (Ieş. 32, 32); şi să nu văd faţa lui Iacob, tatăl lui Iosif, neavînd pe Veniamin cu mine (Fac. 44, 34) [916]. Şi cred în numele Lui cel sfînt că nu va respinge cererea mea. Căci bucuria Sfintei Treimi şi a sfinţilor îngeri este mîntuirea celor ce se mîntuesc. Nu încetez deci să mă rog lui Dumnezeu pînă ce nu-mi va da bucuria mîntuirii tale. Dar ia seama cu aceste cuvinte să nu moleşească cugetul tău, făcîndu-l nepăsător. Adu-ţi aminte în toate că lumea trece (I Cor. 7, 3), că ea este vremelnică şi plăcerea de ea, stricăcioasă. „Alegeţi mai bine să pătimeşti cu poporul lui Dumnezeu decît să ai plăcerea vremelnică a păcatului" (Evr. 11, 25). Adu-ţi aminte că vom părăsi fără voie lumea şi că viaţa noastră nu e lungă. Căci ce este viaţa omului? N-avem siguranţa că vom trai în lumea aceasta nici de dimineaţa pînă seara. Să părăsim cu voia lucrurile de aici, ca să avem răsplată pentru aceasta. Să ne alegem mai bine negrija de lucrurile pămînteşti cei, ce

Viaţa de unul singur, neîncălzită de dragostea unuia care ne este apropiat ca un fiu, e rece şi pe pămînt. Ea nu poate fi fericită nici în cer. Căci fericirea stă în căldura comuniunii. Iar dacă n-ai făcut nimic pentru alţii pe pămînt, nu le-ai putut cîştiga dragostea, lor. Dimpotrivă, pentru că n-ai făcut nimic pentru ei, sau n-ai făcut tot ce ai putut, va fi un ghimpe care te va face veşnic să suferi. Iacob e simbolul pentru Dumnezeu. Fiii lui Iacob sîntem noi toţi. Nu pot vedea faţa lui Dumnezeu fără să am cu mine pe Veniamin, un alt fiu al lui.

dorim să ne arătăm feţei lui Dumnezeu, ca să îndrăznim să spunem: „Scoate din închisoare sufletul meu, ca să mărturisească numelui Tău" (Ps. 14, 8) [916b]. Grăbeşte-te,

păşeşte repede, „pînă ce e ziuă" (Io. 9, 4)[916c], înainte de a cădea noaptea în care vor plînge cei nepăsători şi leneşi,

917

pocăindu-se atunci în zadar . Află că timpul nu se va lungi [917b]. Şi cînd va veni ceasul [917c], slujitorul nu va afla îndurare. Dar cine s-a rugat Lui şi a fost auzit ? Sluga adevărată a Stăpînului adevărat, care a împlinit cu rîvnă poruncile Lui. Să ne temem de ziua şi de ora aceea prea înfricoşătoare, în care nu vom mai avea ca apărător nici

918

frate, nici rudenie , nici putere sau stăpînire, nici bogăţie şi slavă. Acolo va fi singur omul cu faptele lui. S ă vindem lucrurile stricăcioase, care ne atrag în adînculfără fund şi cumpărîndu-ne haină de nuntă [20] (Mt. 22, 12) să intrăm la desăvîrşire. Căci de vom intra la

Se pare că împăratul ţinea cu cei ce voiau o oarecare schimbare în ale credinţei. Varsanufie îndeamnă pe episcopul ce se bucura de favoarea împăratului, să nu facă voia lui în aceasta. [916c] Scoate-te din închisoarea tristului egoism de pe pământ, ca să fii scăpat fie el şi în viaţa viitoare.

[917] Propriu zis, cel ce a tot amânat în cursul timpului pocăinţa, va încerca după ieşirea din timp în zadar să se pocăiască. S-a încremenit în moleşeala sufletului, în nesimţire şi aceasta echivalează cu sfîrşitul timpului pentru el. Timpul ne va opri pentru el şi în sensul acestei neputinţe a sufletului său de a se mai mişca din inerţia lui. Pocăinţa lui de acolo este un regret pentru viaţa lui greşit trăită, dar unit cu neputinţa de a se mişca din ea.

[917] în timp e schimbare, în veşnicie nu mai e.

[917c] E ceasul prin excelenţă. Ceasul din urmă, ceasul în care sînt concentrate toate ceasurile ce le-am avut şi după care nu vom mai avea nici-un ceas al hotărîrilor noi.

[918] Dacă nu te vei putea înmuia, pocăi şi ruga pentru tine, cu atît mai puţin o vei putea face pentru altul, sau o va putea face pentru tine fratele aflător în aceiaş situaţie. N-a fost comuniune adîncă, sincera între tine şi el cît, aţi fost pe pământ. Aţi comunicat numai în lucruri superficiale, materiale, din interese trecătoare. Cu atît mai puţin veţi putea comunica acolo.

E adîncul fără fund (în abisul), fără reazim în ceeace este, într-o existenţă golită, fără subsistenţă, mai mult aparentă, redusă la scheme abstracte ale înţelepciunii omeneşti, care nu ştie de Dumnezeu şi de bogăţia tainică a realităţii. Dumnezeu este şi El un ocean, un abis, dur un abis al sensurilor, al iubirii, al luminii ce se comunică, contrar întunerecului care nu comunică nimic. în Dumnezeu te simţi peste tot învăluit de Fiinţa fără sfîrşit, nu de gol, în care rămîi după coruperea chipului actual al lumii, întrucît nu l-ai găsit, prin curăţirea de interesul pentru el, pe celălalt. Aceasta e haina de nuntă: haina de sărbătoare a vieţii curate, care place tuturor, prin ea intrăm în cămara veseliei comunicative a nunţii.

desavîrşire, vom dobîndi desăvîrşirea iubirii după Dumnezeu, care scoate afară frica [21]. Atunci vom cînta cu bucurie împreună cu Apostolul: „Iubirea niciodată nu cade" (I Cor. 13, 8) [22]. ^

Fiul meu prea adevărat, să te văd în împărăția lui Dumnezeu, în Hristos Iisus, Domnul nostru. Te îmbrățişez în Domnul în numele lui Dumnezeu. Te îmbrățişez în Hristos Iisus, te îmbrățişez prea cinstite, în Duhul Sfînt. '

791. *Un alt episcop a trimis aceluiaş Bătrîn rugămintea să-i spună un sfat.*

R ă s p u n s : Ce să-ți spun iubirii tale de Dumnezeu? Să-ți spun că nu e îngăduit slugii să dea un sfat domnului său? Dar pînă acum încă nu m-am izbăvit de slava mea deşartă ca să mă socotesc sluga tuturor. Deci nu ştiu cum să mă scuz. Nu aflu scăpare decît în a-ți spune: „Iartă-mă pentru Domnul şi roagă-te pentru mine să nu fiu osîndit la venirea Lui; şi ca să-L recunosc pe Dumnezeu şi să mă îngrijesc de împlinirea poruncilor Lui şi să fiu miluit".

792. *I n t r e b a r e : Avînd loc o ceartă pentru credință, a fost trimis un episcop de către împăratul şi acela l-a întrebat printr-o scrisoare ce să facă? Fiindcă se aştepta să afle o împotrivire de la unii puternici ai lumii, care nu gîndeau sănătos despre credință.*

R ă s p u n s : După cele ce ne arată trimisul vostru, socotim că după înălțarea ce-a primit-o dela Dumnezeu Daniil, a primit şi prietenia împăratului (Dan. 6). Dar punîndu-şi nădejdea în Dumnezeu, care mîntueşte pe slugile Sale (Dan. 13, 60) şi care

[21] Unde e dragoste între oameni, hrănită din dragostea de Dumnezeu, nu e frica omului de om. Căci nici-un om nu poate săvîrşi fapte amenințătoare pentru semenii săi. Nimenea „nu caută ale, sale", răpindu-le dela altul, nimeni nu vrea să se asigure pe sine împotriva altuia. Fiecare ştie că viața lui îi vine prin comunicare iubitoare dela altul şi face tot ce poate ca să se asigure de această comunicare prin iubirea sa față de acela.
[22] Cei ce cîntă împreună nu sînt desbinați, ci sînt în armonie. Cel puțin în acele momente trăesc bucuria tainicei uniri din iubire între ei. De aceea în Liturghie, simțindu-se în fața lui Dumnezeu, oamenii cîntă împreună. E un mod de a se aduna în Dumnezeu.

e „aproape de cei ce-L cheamă pe El cu adevărat" (Ps. 144, 18), nu s-a temut de ameninţarea şi de cursa poruncii împărăteşti şi nu s-a tulburat, ci sprijinindu-se pe credinţa în Hristos, Dumnezeu l-a preaslăvit pe el prin credinţă. Şi dacă într-adevăr „inima împăratului e în mîna lui Dumnezeu, Dumnezeu o apleacă" (Prov. 21, 1) încotro voim. Fiţi tare în Domnul, fiţi tare.

793. *I n t r e b a r e : Un episcop fiind acuzat de iubire de arginţi şi de alte păcate şi fiind urît de popor, a fost condamnat de sinodul ţinutului. Şi după condamnare îşi dădu demisia şi prin votul de obşte fu scos din scaun. Iar locuitorii cetăţii, socotind pe trei bărbaţi ca vrednici de episcopie, nu se puteau hotărî pe cine să aleagă. De aceea au trimis întrebare la marele Bătrîn Varsanufie.*

R ă s p u n s : Voi nu alegeţi pe niciunul, ci lăsaţi alegerea pe seama episcopului. Şi acesta vi-l va da pe cel pe care I-l va face cunoscut Dumnezeu.

794. *I n t r e b a r e : Alt mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaş Bătrîn: Oare li-l va da neîndoielnic pe unul din aceia ?*

R ă s p u n s : De-l vor voi într-un gînd şi cu inimă dreaptă şi potrivit credinţei în Dumnezeu, le va da lor Dumnezeu nu numai pe unul din ei, ci şi pe un înger din cer de vor voi. Adică pe un bărbat deopotrivă cu îngerii. Căci nu poate minţi Cel ce a spus: „Cereţi şi vi se va da. Căci tot cel ce cere va lua" (Mt. 7, 7-8). Iar către cei ce cer în chip rău, a zis: „Cereţi şi nu primiţi, pentru că cereţi în chip rău" (Iacob 4, 3).

795. *I n t r e b a r e : Deci dacă unul dintre ei e mai bun ca ceilalţi, oare li-l va da Dumnezeu pe acesta ?*

R ă s p u n s : Dacă alegerea unuia dintre ei o vor lăsa pe seama arhiepiscopului şi dacă Dumnezeu îl vede pe unul din ei că-i va folosi mai mult decît ceilalţi, pe acesta li-l va da. De pildă, dacă unul din ei este aspru şi ei au nevoe de mustrare, spre îndreptare, pe acela li-l va da.

796. *I n t r e b a r e : Dacă cetatea este împărţită în aşa fel că unii cer pe unii din credinţă, alţii pe altul din*

patimă, dar cei propuşi de cele două părţi sînt la fel de buni, ce se va întîmpla ?

R ă s p u n s : Dumnezeu va asculta pe cei ce cer prin credinţă, nu pe ceilalţi, nu pentru că respinge pe cel propus de ei, ci cererea lor cea rea.

797. *I n t r e b a r e : Dar ce se întîmplă cînd cel propus de cei ce nu cer prin credinţă pare a fi mai bun decît cel propus de cei ce cer prin credinţă* ?

R ă s p u n s : Cunoscătorul de oameni Dumnezeu, privind la voia celor ce cer în chip bun, le dă lor pe cel propus de ceilalţi, nu pentru cererea acelora, făcută cu gînd rău, ci pentru cererea bună a acestora, care-l vor primi cu mulţumire pe cel mai bun, chiar dacă din neştiinţă nu l-au propus.

798. *I n t r e b a r e : In acest caz vor primi şi cei ce n-au cerut cu gînd bun, pe cel bun, contrar vredniciei lor. Cum să înţelegem aceasta ?*

R ă s p u n s : Dumnezeu miluieşte şi pe cei nevrednici pentru cei vrednici. Căci El „plouă şi peste drepţi şi peste nedrepţi" (Mt. 5, 45). Aceasta ne-a arătat-o în Sfinta Scriptură, zicînd către Avraam: „De voi afla zece drepţi în cetate, de dragul lor nu voi pierde acest loc" (Fac. 19, 32). Dacă pentru zece drepţi a spus că va cruţa cetatea, cu cît mai mult nu va cruţa pentru aceştia pe ceilalţi?

799. *I n t r e b a r e : Cînd toţi sînt propuşi cu bună credinţă, dar nici unul din cei propuşi nu le-ar fi de folos, oare Dumnezeu le va da pe vreunul dela Sine însuşi ?*

R ă s p u n s : Fiindcă sînt vrednici de binefacere, Dumnezeu trece peste propunerea lor şi la momentul potrivit le seamănă gîndul să propună pe altul, sau îl îndeamnă pe cel ce are puterea hirotoniei să le dea pe un altul mai folositor decît cei propuşi de ei.

800. *I n t r e b a r e : Dar cînd toţi cei ce cer pe vreunul, nu-l cer cu cuget drept şi totuşi propun un candidat bun, oare li se dă lor acesta, sau nu ?*

R ă s p u n s : Dacă cunoscătorul de oameni Dumnezeu vede că se vor pocăi, le dă pe acela. Căci sînt găsiţi vrednici de

pocăința lor viitoare. Dar dacă vede că vor rămînea nepocăiți, nu li-l dă pe acela, din pricina nevredniciei lor.

801. *I n t r e b a r e : Ai spus, Părinte, că chiar dacă se împarte cetatea, se vor bucura şi cei nedrepţi de episcopul bun ce li s-a dat pentru cei ce au cerut în chip bun. Dar atunci cum mai e adevărată spusa Scripturii că „toată cetatea ce se va desbina în sine, nu va rămînea" (Mt. 3, 24) ? Căci iată aci se împarte cetatea şi rămîne totuşi întreagă prin cei buni.*

R ă s p u n s : Dezbinare se numeşte acolo aplecarea ambelor părți spre rău. Atunci se împlineşte cuvîntul „nu va rămînea", adică în bine. Dar binele nu produce dezbinare. Căci învățătura Apostolilor este una. Şi Apostolul a zis: „Iar dacă cel necredincios vrea să se despartă, să se despartă" (I Cor. 7, 15). Deci vom zice că prin aceasta s-a dezbinat Biserica şi nu va rămînea? Să nu fie ! Căci a zis Domnul: „Porțile iadului nu o vor birui pe ea" (Mt. 16, 18). Ci cel ce n-a stat de partea binelui, acela s-a despărțit de el. Iar cel ce stă, nu s-a desbinat.

802. *I n t r e b a r e : Locuitorii cetății au făcut după răspunsul dat lor de Bătrîn şi au ales pe cei trei. Şi li s-a dat lor un episcop sfînt şi bineplăcut lui Dumnezeu. Dar episcopul de mai înainte, încrezîndu-se în bani, a plecat la Bizanț, cerînd scaunul. Şi venind zvonul că a reuşit, i-a cuprins pe toți îngrijorarea. Şi au trimis la Bătrînul întrebarea ce să facă ? Căci se fereau să apeleze la împăratul, temîndu-se de nereuşită şi de paguba ce s-ar naşte pentru Biserică. Şi Bătrînul le-a răspuns:*

R ă s p u n s : Trimiteți cerere, înştiințînd pe împărat că scoaterea aceluia s-a făcut cu dreptate. Trimiteți şi o copie de pe cererea lui de demisie. Şi arătîndu-vă mulțumirea pentru alegerea urmaşului lui, spuneți că s-a făcut dela Dumnezeu şi nu dela oameni. Şi aşa se va încredința împăratul că trebue să depărteze orice bănuială dela sine. Iar cei ce voesc să facă acest lucru rău, nu vor izbuti decît să-şi piardă banii în chip rău şi să fie făcuți de ruşine. Iar cu cel ce i-a cheltuit, va fi ceeace spune Scriptura despre Samson, că „a pierit cu cei de alt neam" (Jud. 16, 30).

803. *I n t r e b a r e : Primind aceia acest răspuns, sau lenevit să trimită cererea. Şi acela s-a dus în capitala ținutului*

la guvernator cu porunca împărătească pentru a primi scaunul. Şi făcîndu-se mult zgomot şi multă tulburare, în oraş, au trimis să întrebe pe Bătrîn despre aceasta. Iar acesta le-a trimis următoru.l [922]

R ă s p u n s : Rău ați făcut că v-ați lenevit să faceți cunoscute lucrurile împăratului. Căci Dumnezeu urăşte

[Nu se găseşte în textul filocaliei] Notă în ed. Volos: Aci pare să fie vorba nu de episcopul condamnat, ci de mitropolitul regiunii aceleia, conform canonului 40 din Laodiceea, pe care mai jos îl numeşte sfîntul şi arhiepiscop.

trîndăvia [923]. Totuşi vă spun în numele Domnului, că chiar de va ajunge acela la poarta cetății, în cetate nu va intra.

După acest răspuns al Bătrînului, guvernatorul veni în cetate ca să împlinească porunca împărătească. Şi fiind cuprinşi toți de descurajare şi de frică, veni deodată vestea despre moartea împăratului şi toate cele plănuite s-au oprit. Şi a plecat episcopul fără rezultat, cu banii cheltuiți în zadar, precum a prezis Bătrînul. Şi s-a adeverit prin fapte prezicerea lui. „Ceeace a legat pe pămînt, s-a legat şi în cer", după cuvîntul Domnului (Mt.
18, 18;.

804. *I n t r e b a r e : Episcopul nou hirotonit, socotindu-se nevrednic de slujirea sfințitoare şi neînstare de chivernisirea lucrurilor bisericeşti, se gîndea să se retragă şi trimise întrebare despre aceasta la Marele Bătrîn.*

R ă s p u n s : Bucură-te în Domnul, slujitorule al lui Dumnezeu şi săvîrşitorule al Sfintelor Taine. Ştii că Sf. Apostol Pavel a scris: „Fraților, fiecare să rămînă în ceeace a fost chemat de Dumnezeu" (I Cor. 7, 24). Iar eu cred că tu ai fost chemat prin voia lui Dumnezeu şi nu eşti simbriaş, ci păstor [23]. Deci nu căuta să pleci, ca să nu-L mînii pe

---

[23] Păstorul are răspunderea să păzească turma şi să o hrănească. Simbriaşul slujeşte pentru plată, deci pentru sine. De pleacă el, rămîne păstorul şi acesta va angaja un alt simbriaş. Dar păstorul nu poate uita de oile sale.

Dumnezeu nu iubeşte pe omul care din lenevie nu se desvoltă. Nu iubeşte pe omul inert, căci nu l-a făcut ca pe un obiect. De aceea, deşi nici-un lucru bun nu se face fără ajutorul lui Dumnezeu - şi de aceea trebue cerut acest ajutor - el nu se face nici fără om.

Dumnezeu. Căci El a zis: „Cerul şi pămîntul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece" (Mt. 24, 25). Nu te lăsa înfricat. Căci s-a scris că după sfîrşitul lui Moise, Iisus al lui Navi, temîndu-se să conducă poporul spre pămîntul făgăduinței, îngerul i-a spus: „îmbărbătează-te şi stai tare, nu te teme, că aşa cum am fost cu Moise, aşa voi fi şi cu tine" (Iosua 1, 9). Auzi şi dela mine, nevrednicul, acelaş cuvînt: „îmbărbătează-te şi stai tare".

805. *I n t r e b a r e : Acelaş a întrebat pe celălalt Bătrîn: Pe care trebue să-i hirotonesc ca clerici. Părinte? Sau ce viață trebue să aibă ?*

R ă s p u n s : Trebuie să hirotoneşti oameni vrednici de Dumnezeu şi buni, ca să slujească la altarul lui Dumnezeu. Mai ales pe cei ce au mărturia multor altor oameni, după Scriptură. (I Tim. 3, 7). Pe aceştia trebuie să te îngrijeşti să-i hirotoneşti şi să-i judeci după hirotonie. Căci de la voi va cere Dumnezeu socoteală pentru Biserică, de se vor depărta de la ea. Şi făcînd aşa, arătați lui Dumnezeu intenția voastră de a voi să hirotoniți oameni buni bisericilor lui Dumnezeu.

806. *I n t r e b a r e : Dacă Părinți sfinți dau mărturie despre careva că e vrednic de hirotonie, e de ajuns mărturia lor, ne mai fiind trebuință şi de mărturia altora?*

R ă s p u n s : Trebue să te mulțumeşti cu mărturia Părinților. Căci ei grăesc după voia lui Dumnezeu. Şi pe unii ca aceştia îi vrea Dumnezeu slujitorii Lui. Iar dacă după această mărturie afli în tine vreun gînd de îndoială, aceasta e neghină de la diavolul.

807. *I n t r e b a r e : Dar dacă după mărturia Părinților, acela nu voeşte să primească hirotonia, sau după hirotonie a plecat, ce-i de făcut ?*

R ă s p u n s : Dacă nu vrea să primească, sileşte-l. Iar dacă şi după ce-l sileşti, fuge de hirotonie, aceasta nu trebue socotită ca o vină a celor ce au dat mărturie [924b]. Vina e a lui, că a nesocotit voia lui Dumnezeu. Căci el trebuie să facă proba şi să se ostenească împlinind lucrul lui Dumnezeu. Şi de te vezi fără putere, dacă e „dres cu sare" (Col. 4, 7) trebue să întrebi iarăşi pe sfinți şi să faci după părerea lor. Căci mulți dintre sfinți au

refuzat şi au fost siliți de Dumnezeu. Doar şi Moise a spus: ,,Vezi şi alege pe un altul' (Ieş. 4, 13). Iar Irimia a zis: „Sînt tînăr şi nu pot vorbi" (Ir. 1, 8). Şi alți Părinți au fugit de hirotonie. Dar fiind siliți şi hirotoniți, au purtat sarcina slujirii pentru numele lui Dumnezeu. Iar cel ce e silit să vină şi totuşi respinge, fuge de ascultare. Şi Scriptura zice: „Ascultarea e mai bună decît jertfa" (I Împ. 15, 22)[925]. Iar dacă priveşti la alții care se liniştesc în retragere şi nu se întîlnesc niciodată cu cineva, nu trebue să cugeți că ar trebui să vină în mijlocul oamenilor. Dar cînd vreunii se întîlnesc cu oamenii şi de e trebuință nu se feresc să intre şi în sate şi în oraşe şi sînt mărturisiți ca buni şi destoinici, pe aceştia episcopii trebue să-i silească şi să-i hirotonească. Căci aceştia pot să fie de folos nu numai sufletului lor, ci şi sufletelor altora. De aceea a poruncit Apostolul lui Tit „să aşeze preoți în

Nu trebuie cineva nici să se îmbulzească la preoție, de nu simte chemarea pentru slujire, dar nici să nesocotească cu uşurință chemarea ce o simte el însuşi în sine, sau pe care o constată alții. Dumnezeu nu dă un dar în zadar. Cine nesocoteşte darul va da socoteală lui Dumnezeu, că nu l-a prețuit şi desvoltat cum se cuvine. Unde e un dar, este o datorie (Gabe und Aufgabe). [925] Ascultarea e o jertfă continuă, cînd urmînd ei, primeşti să-ți duci viața întreagă pe calea ce ți s-a poruncit. Te dărueşti mai deplin decît prin jertfa unor bunuri, ca cea din Vechiul Testament.

fiecare biserică" (Tit l, 5), fără îndoială, vrednici de această slujbă, cum era şi Timotei de pildă. Dar şi Sf. Grigorie şi alții asemenea lui au fost hirotoniți cu sila [925b]. Şi de cercetăm, aflăm şi alți mulți robi ai lui Dumnezeu în timpurile noastre, că au făcut la fel, dar fiind siliți mult au primit osteneala aceasta, temîndu-se să nesocotească voia lui Dumnezeu. Iar dacă vreunul refuză fără judecată, e nevoe ele rugăciuni, ca să nu-i primejduiască acest refuz sufletul. Căci se întîmplă ca satana să răstoarne pe un om, făcîndu-l să-şi caute vreo justificare. Fie ca Dumnezeu să alunge pe acela departe de sufletele noastre şi dela toți cei ce se tem de El. Amin.

808. *I n t r e b a r e : Acelaşi voia să hirotonească în frica Lui Dumnezeu diaconi pe seama Bisericii şi să aşeze pe unii în funcții bisericeşti. Dar neştiind pe care să-i aleagă după Dumnezeu, îi trimise o listă aceluiaşi Bătrîn, cuprinzînd numele candidaților, ca să-i aleagă pe cei pe care-i va vrea el. Bătrînul alegîndu-i pe unii dintre ei, care, omeneşte, păreau nepotriviți pentru*

administrație, mirîndu-se episcopul, îl întrebă despre aceasta. Iar el răspunse aşa:

R ă s p u n s : N-am spus dela mine ceva, ci am făcut rugăciune şi ceeace mi-a arătat Dumnezeu, aceea am spus. Dar nu pentru că am fost vrednic s-a dat acest răspuns prin mine. Ci fiind de trebuință, Dumnezeu a deschis gura măgăriței (Num. 22, 28).

809. *I n t r e b a r e : Acelaşi a trimis să întrebe pe acelaş Bătrîn Ioan, cum pot să se descurce aceştia în cele*

Nu e vorba de sila coercitivă, ci de stăruire pe lîngă cineva.

804

ale slujbei şi să fie trimişi să aducă răspunsurile trebuitoare, fiind nepricepuți în cuvînt şi disprețuiți de oameni ?

R ă s p u n s : Spune stăpînului episcop: Dacă te faci ca Avraam, Dumnezeu poate să-ți ridice fii şi din aceste pietre (Mt. 3, 9). Şi dacă te sileşti să-ți pui toată nădejdea în Dumnezeu, de rîndueşti ca iconomi şi judecători oameni nedestoinici la cuvînt şi nepricepuți. Dumnezeu îi va face mai de temut decît pe stăpînitori. Şi de-i vei trimite să aducă răspunsuri la toate cîte le vei vrea, le vei izbîndi prin ei spre slava numelui lui Dumnezeu. Iar de nu, chiar dacă ai trimite ca avocat un orator, se va întoarce cum s-a dus. Fiii lui Israel erau tari în războae şi cînd îşi țineau inima întru dreptate, biruiau pe vrăjmaşi, iar cînd nu se îngrijeau de mîntuirea lor, erau biruiți de vrăjmaşii lor.

810. *I n t r e b a r e : Şi cum pot să fiu ca Avraam ?*

R ă s p u n s : N-am spus să fii ca Avraam în toate, ci numai în a-ți tăia voia ta ca acela, care şi-a arătat-o pînă şi în hotărîrea de a jertfi pe fiul lui. Virtuțile lui au fost multe. Iar dacă noi nu putem să ne facem asemenea lui în toate, să ne facem cel puțin în cele ce se văd [926].

811. *I n t r e b a r e : Sînt încredințat că cele ce le spuneți sînt dela Dumnezeu şi trebue neapărat să le împlinesc. Dar socotesc că toți cei din Biserică se vor sminti de această hotărîre a mea şi acest gînd îmi e greu*

de purtat. Ce poruncești: să le împlinesc pe toate, sau numai pe cele ce sînt de folos în lucrurile ce le fac ?

Dacă nu ne putem face deplin ascultători în toate gîndurile dinăuntru, să ne facem măcar în faptele din afară.

R ă s p u n s : Domnul a zis: „Tot cel ce nu urăşte pe mamă, pe soție, pe copii, ba încă şi sufletul lui, nu poate fi ucenicul Meu" (Lc. 14, 26). Iar a-şi urî cineva sufletul înseamnă ca prin nevoință să-şi taie voile sale. Şi unul ca acesta nu bagă în seamă cuvintele oamenilor şi nu caută să le placă lor, ci ia aminte la întrebările lui Dumnezeu şi la răspunsurile date lor prin gura sfinților[927]. Dar cel ce întreabă trebue să creadă că Dumnezeu pune în gura celui întrebat răspunsul după inima lui[928]. Căci zice: „Să-ți dea ție după inima ta" (Ps. 19,5).

Dumnezeu ne întreabă, începînd dialogul cu noi. Iar noi nu trebue să dăm, numai răspunsuri la aceste întrebări, ci înseşi întrebările Lui se imprimă în noi, făcînd pe om ființă întrebătoare la nesfîrşit. Orice răspuns îl dă omul întrebării care i se impune şi şi-o pune, naşte altă întrebare.

În faptul că omul nu află un răspuns definitiv şi total nici în sine nici în lume, simte că răspunsul definitiv e dincolo de sine şi de lume, într-un absolut infinit. De aceea omul va întreba la infinit, înaintînd la infinit, dar neajungînd niciodată la hotarul lui, însă nici ieşind din el. Cu caracterul întrebător al ființei umane s-a ocupat teologul german W. Pannenberg, în studiul „Die Frage nach Gott" din cartea „Grundfragen systematischer Theologie", Gottingen 3/1979. Dar la întrebările lui Dumnezeu se răspunde şi cu împlinirea poruncilor Lui, care sînt şi arătări ale drumului pe care putem înainta în cunoaşterea şi imprimarea reală a lui Dumnezeu în noi. De aceea sfinții au dat cele mai bune răspunsuri la întrebările lui Dumnezeu şi prin răspunsurile lor cu fapta au înaintat în cunoaşterea lui Dumne-zeu, refleclat, tot mai clar în ființa lor. La Sf. Grigorie de Nisa răspunsurile la întrebările lui Dumnezeu, ca înaintări practice spre El şi în El, prin împlinirea poruncilor Lui, se numesc „epectaze", întinderi dincolo de treptele atinse de ființa proprie în Dumnezeu.[928] Dar omul se întreabă nu numai pe sine, ci întreabă şi pe alții. Iar răspunsurile cele mai bune le primeşte dela Dumnezeu prin gura sfinților, Însă Dumnczeu îi dă prin sfinți răspunsuri după nivelul ajuns de omul care întreabă. Prin aceasta, se arată că şi cel ce întreabă ajută să i se dea răspunsul, sau face să i se dea răspunsul potrvit cu nivelul atins prin eforturile lui. Căci răspunsul echivalează

Ne-am arătat deci că sîntem oameni, neputînd răbda osîndirile şi necazurile ce vin dela oameni. Chiar dacă ar voi

cineva să-i zidească pe toți, nu poate. Căci nu voesc toți acelaş lucru.

Ai întrebat despre desăvîrşire, adică despre puterea de a arunca totul asupra lui Dumnezeu, ca să aleagă El pe cei ce voeşte şi despre faptul că atunci cînd auzim răspunsul nu-l primim. Aceasta se întâmplă pentru că nu ştim că Dumnezeu vede altfel de cum văd oamenii, Căci oamenii observă (adeseori) numai cele ce se văd. Şi amestecă (în răspunsuri) şi voia lor [24]. Dar Dumnezeu vede şi cele ce nu se văd şi adîncurile inimii; şi vede cele ce vor fi ca cele ce sînt. Dar noi ne-am folosit mult din a cunoaşte că pînă acum rămîne în noi ceeace este omenesc. Prin aceasta aflăm măsurile noastre, sau

cu înțelegerea ce se iveşte în om. Dar sfîntul îi prilejuieşte şi îi confirmă această înțelegere. Aceasta arată din nou intima unire, sau interioritatea reciprocă dintre cel progresat duhovniceşte şi cel ce-l întreabă. Dar aceasta depinde şi de cel ce întreabă, cum se vede în rîndurile de mai jos din text. Responsabilitatea trezită în cel întrebat în fața lui Dumnezeu îl face să primească şi ruspunsul potrivit celui ce întreabă.

unde sîntem încă şi ne smerim, ca să luăm harul celor smeriți [930]. Ca urmare ne-am rugat lui Dumnezeu, ca precum a dat proorocului Iezeehil în loc de balegă de om, balegă de bou (Iez. 4, 12-15) şi Israeliților rege cînd a văzut că aceasta o voesc (1 Împ. 8, 5-22), aşa să coboare şi la voia neputinței noastre. Şi iată că bunătatea Sa a coborît pînă

931

[24] Omul trebue să-şi dea răspunsuri, pentru că trebue să-şi pună întrebări. Sau treibue să ceară răspunsuri la întrebările lui şi de la altul. Dar de multe ori nu primeşte răspunsurile cele adevărate ce i le dă inima lui, sau un om sfînt. Ci vrea să-şi dea răspunsuri superficiale, necorespunzătoare întrebărilor. De aceea rămîne închis în întunerec. Şi pînă la urmă nu-şi mai pune nici întrebări esențiale. Se apropie de animalul care nu mai caută decît ceeace îi cere instinctul trupesc. Omul treibue să răspundă conform întrebării lui Dumnezeu, adică voii Lui, pentru desvoltarea lui firească. În posibilitatea cuvîntului de a fi folosit în chip mincinos se arată libertatea omului. Pe de altă parte e propriu omului un progres neîncetat în aflarea de cuvinte tot mai conforme realității indefinit de complexe date de Dumnezeu. Pe măsură ce omul înaintează în descoperirea complexității creației, o vede imprimată de personalismul uman, în ultima analiză de cel divin. Dar dacă reduce realitatea numai la cea materială, îmbogățirea prin cuvinte care o exprimă, este unilaterală, rămasă în superficialitate.

a-şi fi tăiat pentru noi voia Sa . Dacă deci ne vom defăima pe noi înşine, recunoscînd că pînă acum nu mîncăm încă decît legume, ne va învrednici Dumnezeu de hrana tare, care este a celor desăvîrşiți în Hristos. Amin.

812. *I n t r e b a r e : Am un secretar evlavios destoinic şi recunoscut ca atare. Dar stau la îndoială să-l hirotonesc ca nu cumva să smintesc pe vreunii, ca unul ce mi-aş face prin aceasta plăcerea mea. Ce porunceşti să fac ?*

R ă s p u n s : Despre secretar nu cugeți bine. Dacă ar fi rău, nedestoinlc şi nerecunoscut ca atare, aş zice bine.

[930] Chiar dacă nu ne putem da răspunsurile pe măsura întrebărilor, cîştigăm mult cînd recunoaştem acest fapt. Căci prin aceasta ne recunoaştem marginea noastră, deci cunoaştem pe Cel ce ne depăşeşte infinit. Prin aceasta ne smerim şi astfel primim totuşi harul unei anumite cunoaşteri adevărate.
[931] Aceasta e suprema chenoză, sau coborîrea lui Dumnezeu la slăbiciunea noastră. Ea ne lasă în voia noastră, tăindu-şi voia Sa. Căci nu voieşte să ne trateze ca pe nişte buşteni. Şi apoi ştie că unii din noi lăsați în marginile celor ce le putem face cu voia noastră, ne vom sătura curînd de această sărăcie şi vom reveni în cuprinsul larg al celor voite de El. Ne-a lăsat deci să cădem din rău în mai rău, cum a lăsat pe Iezechil să cadă de la balega de bou la balega de om şi Israeliților le-a dat rege, deşi ştia că nu e spre folosul lor. Aceasta ne ajută şi mai mult să ne smerim.

Dar dacă e recunoscut ca bun şi destoinic, nu trece cu vederea, printr-o scuză mincinoasă, porunca Apostolului care zice să fie hirotoniți unii ca aceştia (l Tim. 3, 7). Să ştiți că cel ce face un lucru cu frica lui Dumnezeu, neaplecîndu-şi inima spre cele omeneşti, chiar de-ar urma acestei fapte o sminteală, ea nu va dura, nici nu va vătăma pe cineva. Căci o astfel de sminteală e din pisma diavolului. Şi pomul rău nu face roade bune, precum nici cel bun, roade rele. Vă rog iertați-mă pentru Domnul. Şi rugați-vă pentru mine.

813. *I n t r e b a r e : Un călugăr, fost avocat, ceru să fie hirotonit preot în biserica sfintei cetăți* [931b]*. Şi episcopul influențat de intervenția unora, l-a hirotonit diacon, ținînd seama de titlul de avocat. Şi era rugat să-l hirotonească şi întru presbiter. Dar căindu-se de fapta săvîrşită, a trimis să întrebe, pe acelaş bătrîn dacă a făcut bine dînd aceluia prima hirotonie întru diacon. Şi dacă trebue să-l facă pe acela şi preot.*

R ă s p u n s : Odată ce s-a făcut, s-a făcut. Deci nu te întrista de aceasta. Căci puternic este Dumnezeu ca să conducă, prin voia Lui, pe acest frate la cunoştinţa adevărului. Cît despre preoţie, nu te lăsa pentru un timp influenţat să i-o dai. Căci de va arăta roade vrednice de această slujire, te va înştiinţa Dumnezeu despre aceasta. Căci El nu e departe de noi (Fapte, 12, 27). Deaceea nu trebue să dai atenţie titlului de avocat, sau numai înţelepciunii lumii. Căci de nu are omul înţelepciunea duhovnicească, în zadar o are pe aceasta . Dar fericit este cel ce o are şi pe aceasta şi pe aceea. Căci zice: ,,Tot cărturarul cu învăţătură despre Împărăţia cerurilor este asemenea unui om bogat care scoate din visteria sa noi şi vechi "(Mt. 13. 52). Ia

[931b] În biserica din Ierusalim.

[932] Înţelepciunea lumii, prin faptul că defineşte, închide cecace cunoaşte în margini despărţitoare, rămînînd departe de realitatea în

seama să nu te laşi purtat de orice vînt. Căci vorbirile rele strică obiceiurile bune"' (I Cor. 15, 33).

814. *I n t r e b a r e : Iar dacă nu ştiu pe care să hirotonesc pentru bisericile din sate ce trebue să fac ?*

R ă s p u n s : Vor da mărturie cei din sate. Şi încrezîndu-te în mărturia lor şi aruncînd asupra lor răspunderea pentru mărturia lor, hirotoneşte pe cei recomandaţi de ei. Şi ei vor vedea. Iar tu vei fi nevinovat.

815. *I n t r e b a r e : Iar dacă un sat are destui clerici, dar cei din sat dau mărturie şi pentru alţii, voindu-i şi pe ei, trebue oare să-i ascult şi să-i hirotonesc şi pe aceia, peste trebuinţă ?*

R ă s p u n s : Dacă biserica are destui, nu trebue să hirotoneşti pe alţii, ca să nu se nască tulburare. Deci unde sînt destui, nu trebue să asculţi de poporul care dă mărturie despre alţii. Căci ce? Dacă satul are alţi zece vrednici, pentru care dă mărturie poporul, trebue să fie hirotoniţi şi aceştia? Nu. Ci toate trebue făcute cu rînduială. Dar dacă au cu adevărat nevoe de alt cleric şi dau mărturie despre unul, trebue să-l hirotoneşti chiar dacă el nu vrea să primească.

816. *I n t r e b a r e : Un sat are nevoe de un preot şi recomandă pe doi, dintre care unul este căsătorit a doua*

care toate sînt unite în chip tainic, indefinibil. Unitatea aceasta a lor o vedem cel mai deplin în Dumnezeu, dacă ne deschidem Lui.

oară şi bogat, iar altul sărac. Pe care treime să-l hirotonesc ?

R ă s p u n s : Nu trebue să hirotoneşti pe cel căsătorit a doua oară, că e împotriva canoanelor[933]. Ci pe cel sărac. Dar trebue să te gîndeşti de unde ai să-i dai puţin ajutor, din pricina sărăciei lui.

817. *I n t r e b a r e : Intre clericii hirotoniţi de noi se, află unii slujitori. Alţii, hitrotoniţi în altă parte, sînt adăugaţi, la cererea satului, la clerul lui, fiind şi ei slujitori. Trebue ca unii să fie supuşi sarcinilor civile ?*

R ă s p u n s: Cei hirotoniţi sau numiţi la cererea satului nu trebue supuşi nici slujirilor trupeşti, nici sarcinilor băneşti (ale statului). Dar cei rînduiţi datorită silii sau rugăminţii vreunora, nu trebue supuşi slujirilor trupeşti, ci numai sarcinilor băneşti. Chiar dacă s-ar auzi că au fost hirotoniţi pentru vre-un dar. Căci trebuie cinstită starea lor. Iar păcatul şi-l va purta acela.

818. *I n t r e b a r e : Hirotonind pe unul, am pricinuit supărare altuia şi sunt neliniştit, pentru că nu ştiu de am făcut bine sau nu.*

R ă s p u n s : Dacă întristarea ta e pricinuită de ne grija sau păcatul altuia, cugetă că bine ai făcut. Dar dacă e vreo întristare trupească, pentru că ai făcut acel lucru din răzbunare, trebue să te pocăeşti şi să-l hirotoneşti pe acela din propria ta hotărîre.

819. *I n t r e b a r e : Diferite persoane mi-au pricinuit multă tulburare, cerîndu-mi hirotonia unora, dintre*

Can. 17 apostolic *care pînă acum am socotit că nu trebue să hirotonesc pe nici unul. Acum un bun prieten, iubitor de Hristos, care s-a ostenit mult pentru noi la cei puternici, din credinţa în Dumnezeu, mi-a cerut să hirotonesc pe un mirean dînd mărturie pentru el că e om bun. Oare trebue să o fac pentru el ?*

R ă s p a n s : Dacă-ți puneai toată nădejdea în Dumnezeu, nu trebuia să te îngrijești de nimic. Dar fiindcă ai încă nevoe de oameni, trebue să-i dai şi tu o mulțumire pentru mulțumirea ce ți-a pricinuit-o. Căci s-a scris: „Precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți şi voi lor asemenea" (Lc. 6, 31). La fel, dacă e precum zici, bun cel ce te roagă, şi e bun şi acela pentru care dă mărturie nu treime să priveşti cu neîncredere mărturia lui, sau să şovăi în a-l hirotoni pe cel recomandat. Căci el va purta răspunderea. Iară de ştii că cel ce urmează să fie hirotonit nu e bun, ci pătat în vre-o privință, nu trebue să primeşti să faci aceasta. Căci altfel tu vei purta osînda.

820. *I n t r e b a r e : Au fost descoperiți unii că sînt manichei şi fugind de primejdie, au plecat în altă parte pentru a se boteza, de vor putea. Ce porunceşti să fac ?*

R ă s p u n s : Pentru manicheii recunoscuți ca atare, trebue să scrii, împiedicînd intenția lor şi arătînd celor ce vor să-i boteze, că sînt manichei. Şi va atîrna de aceia să-i boteze, sau să nu-i boteze. Căci nu toți dau atenția ce se cuvine acestor lucruri. Şi nu ştiu că unii ca aceştia au nevoe de multă sîrguință şi de timp îndelungat şi de auzirea cuvintelor dumnezeeşti şi de catehizarea în Sfintele Taine, ca să fie primiți; deci ca să nu fie primiți îndată ce vin. Căci acesta e un lucru înfricoşător. Şi unde nu este un dor după Dumnezeu, trebue să ne aducemaminte de Stăpînul nostru care zice: „Nu dați cele sfinte cîinilor" (Mt. 7, 6).

821. *I n t r e b a r e : S-a dat o poruncă împărătească care opreşte pe puțini să-şi mai țină rînduelile lor. La fel şi pe schismsatici. Şi unii dintre ei au venit după Sf. Paşti să se boteze, alții să se împărtăşească. Oare trebue să-i primim ? Şi cînd trebue să-i învrednicim de Botez şi de Sf. Impărtăşanie ?*

R ă s p u n s : Pe cei ce voesc să se boteze (să se lumineze), trebue să-i primeşti. Şi trebue să le dai Sfîntul Botez în sfînta Patruzecime sau la înălțarea Mîntuitorului. Şi aşa vor avea toată săptămîna ca sărbătoare. Dar dacă vreunul ar fi bănuit că face aceasta ca o simplă formă, sau de frica poruncii, spune-i: De vii din pricina poruncii, e păcat. Iar de vii cu frica lui Dumnezeu pentru viață, îți vei cîştiga două bunuri: cel al vieții şi cel trupesc". Acelaş lucru trebue spus şi celor ce voesc să

primească Comuniunea (Sf. Împărtăşanie) cu Biserica [25]. Şi de vor spune: „Venim pentru Dumnezeu", primeşte-i îndată. Căci sînt creştini.

822. *I n t r e b a r e : Unul de alt neam a fost prins în țara credincioşilor şi mulți zic că trebue omorît sau ars. Oare e bine, sau nu ?*

R ă s p u n s : Nu trebue omorît sau ars. Aceasta nu e o faptă a creştinilor. Ci trebue dezaprobat şi supus la o amendă. Căci acestea ating pe oameni. Apoi trebue încredințat unui temător de Dumnezcu ca să-l învețe calea Domnului şi aşa îl va lumina.

823. *I n t r e b a r e : Părinte, am mari supărări dela oameni care fac nedreptăți şi cărora mă împotrivesc. Sînt socotit duşmanul lor şi nu aflu ajutor la cineva. De aceea sînt necăjit şi voesc să ies din Biserică.*

R ă s p u n s : Spune-mi e sau nu un păcat a călca porunca Apostolului? E vădit că e neapărat un păcat. Dacă e aşa. Apostolul zice: „Eşti legat de o femee ? Nu căuta să te deslegi" (I Cor. 7, 27). Dar tu ai luat ca soție Biserica. Nu căuta deci să te desparți de ea. Altfel vei avea de suferit ispite şi te vei pocăi de această faptă. Suferă deci cu bărbăție cele ce vin asupra ta şi la urmă vei afla mila lui Dumnezeu. Căci zice: „Cel ce va răbda pînă la sfîrşit, acela se va mîntui" (Mt. 10, 22). Împotriveşte-te răutății şi Domnul va aduce pe duşmanii tăi sub picioarele tale. Şi cei protivnici ți se vor face prieteni. Luptă-te pînă la moarte; pentru adevăr şi

Dumnezeu va lupta pentru tine [935]. Nu cere ajutor dela oameni. Căci cel ce-şi pune nădejdea în ei cade repede. Ajutorul lui Dumnezeu întrece ajutorul a zeci de mii de oameni. Căci zice Domnul: „Domnul este ajutorul meu şi nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul" (Ps. 117,6). Sprijineşte-ți deci inima ta în Domnul şi îmbărbătează-te şi fii tare. Şi Domnul va fi cu tine.

824. *I n t r e b a r e a aceluiaşi către acelaşi mare Bătrîn:*

[935] Numai luptînd din toată puterea, e prezent şi Dumnezeu în tine, luptînd cu puterea Lui împreunată cu puterea ta. Dacă lupt moleşit, ~~Dumnezeu nu luptă cu tărie în min~~e. În tăria luptei mele e prezentă tăria luptei lui Dumnezeu. Dumnezeu vrea să fiu tare, dar nu sînt tare dacă nu simt puterea mea încordîndu-se. Însă în încordarea aceasta e lucrător şi Dumnezeu pe măsura ei.

[25] Se vede de aci că participarea la Hristos e una cu deplina comuniune cu Biserica. Cei ex-comunicați erau ținuți departe de Sf. Împărtăşanie, dar şi dela deplina comuniune cu Biserica.

Nu mă opun. Stăpîne, la nimic din cele ce-mi porunceşti. Dar roagă-te pentru mine ca să dobîndesc ajutorul lui Dumnezeu şi să fiu acoperit de ispitele ce se ridică împotriva mea,

R ă s p u n s : Ştiu că nu sînt nimic: [26]. Şi nu am rugăciune precum voeşte Dumnezeu. Dar cel ce cere cuiva să se roage pentru el trebue să aducă şi din partea lui o mică osteneală la rugăciunea celui ce se roagă. Căci s-a scris: „Mult pentru rugăciunea dreptului susținută de lucrare" (Iac. 5, 16), adică ajutată de cel ce i-a cerut rugăciunea [936b]. Îngerul tău trebue să ştie că nu puțin te acoperă Dumnezeu prin rugăciunile sfinților. Dar ia aminte cum se roagă şi diaconul pentru tine, spunînd cuvîntul Apostolului: „Drept îndreptînd cuvîntul adevărului" (II Tim. 2, 15) [936 c]. Înfățişează-l şi cu drept şi nu te ruşina de om, nici nu căuta să placi cuiva. Şi vei afla har înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor. Şi nu cugeta nimic după om. Căci de tot lucrul prea omenesc se scîrheşte

Dumnezeu [936d]. Şi Biserica să nu nedreptăţească pe cineva, ci

E o schimbare a unui singur cuvînt din sentița lui Socrate: „Ştiu că nu ştiu nimic". Dar numai un creştin poate face această schimbare. Pentru panteismul socratic în ea e o contradicție. Creştinul ştie ca e creatură, că nu face parte din Ființa supremă. Şi ființa supremă e deosebită de el. Dar el poale sorbi putere din Dumnezeu prin rugăciune. Numai dacă n-are rugăciune, nu e nimic, cum se spune în propoziția ce urmează, deşi tocmai cînd nu are pe Dumnezeu în sine, nu-şi trăeşte nimicul său.

[936b] Toți sîntem slabi, toți ne descurajăm cînd sîntem singuri. Dar primim putere unul dela altul. E o experiență pe care o facem mereu. Chiar numai simplul cuvînt al altuia ne întăreşte. Cu atît mai mult e întărită rugăciunea noastră de rugăciunea altora. E un fluid de putere care trece dela unul la altul.

să fie pildă tuturor prin dreptate. Şi Dumnezeu va fi în tine şi tu în Dumnezeu. Şi te va păzi de tot răul şi de toate: cursele vrăjmaşilor. Domnul nostru Iisus Hristos să fie cu duhul tău. Amin.

825. *I n t r e b a r e : Acelaşi, nesocotind unele drepturi ale Bisericii spre a plăcea unora şi de aceea fiindpredat, prin îngăduința lui Dumnezeu, ispitei şi necăjindu-se, a trimis să întrebe pe acelaşi mare Bătrîn despre aceasta. Acela îi dădu*

[26 c] Se vede că în acea vreme rostea această cerere diaconul şi nu preotul, ca acum.

următorul răspuns: Această predare nu s-a făcut fără îndăguința lui Dumnezeu. Să ne cercetăm deci inimile şi vom afla ce poruncă am călcat, pentru care am fost predați ispitei [936c].

826. *I n t r e b a r e a aceluiaşi Părinte sfinte, ştiu că am vătămat şi sufletul meu şi sfînta Biserică a lui Dumnezeu. Şi de aceea s-au înăsprit împotrivirile față de ea. Căci mulți şi puternici sînt cei ce o războiesc. Şi de voesc să mă împotrivesc lor, urmează pagubă pentru ea. Şi pe cît atîrnă de om, nu mai e îndreptare. Dar „la Dumnezeu toate sînt cu putință" (Mt.* 19, 26). *De aceea cad înaintea ta, Stăpîne, cere pentru mine iertare şi ajută-mi şi mie şi ei. Şi fă să înceteze necazul, precum voeşti. Căci poți.*

R ă s p u n s : Dacă la Dumnezeu toate sînt cu putință şi aşa credem, să facem întru El tot ce putem şi El va nimici

Dumnzeu vrea să-L, avem pe El, sau gîndul la El în ceeace facem; şi noi ne gîndim numai la noi în despărțire de Dumnezeu, ca şi cînd am putea fi noi sau vreun lucru despărțit de fundmentul ultim al Lui.

[936c] Toate aceste răspunsuri sînt trimise unui episcop la cererile lui.

pe cei ce ni se împotrivesc . Căci „El risipeşte planurile neamurilor şi nimiceşte uneltirile cîrmuitorilor. Iar voia Lui rămîne în veac" (Ps. 32, 10). Susține adevărul şi luptă-te pentru el. Şi Dumnezeu va război

938

pentru tine pe vrăjmaşii Lui . Aceia se împotrivesc trupeşte, tu stai tare duhovniceşte, adică prin rugăciuni şi cereri pentru orice lucru, cerînd dela El ajutorul. Şi „mustră, ceartă, îndeamnă" (II Tim. 4,2), cum se cuvine unui învăţător duhovnicesc. Şi să nu te temi de ei. „Căci mai mulţi sînt cei cu noi, decît cei cu ei" (IV Împ. 6, 16). Aceia sînt cu diavolul şi cu oameni de aceleaşi patimi, iar noi cu Dumnezeu şi cu sfinţii Lui. Noi avem nădejdea în Dumnezeu, care a zis: „Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi" (Ios. l, 5). Şi ,,El va face cu mult mai mult decît cele ce cerem sau pricepem noi" (Ef. 3, 20). Şi va

Aceasta e formula statornică a sfîntului: cînd punem în mişcare toată puterea noastră, Dumnezeu pune în ea puterea Lui; sau cînd punem în mişcare toată puterea noastră e semn că Dumnezeu lucrează puternic în noi. Atunci izbutim în mod sigur. Dumnezeu, ne pune toată fiinţa în mişcare. Sau noi punîndu-ne toată fiinţa în mişcare. Dumnezeu are în noi un mediu prielnic de lucrare. Dacă ar rămînea numai puterea noastră, chiar dacă am pune-o toată în mişcare n-am izbuti în ceeace vrem să facem. Puterea noastră e mărginită, dar Dumnezeu o face să treacă peste marginile ei, „peste neputinţa" ei.

[938] Adevărul e Hristos, pentru că El e Dumnezeu şi are în Sine umanitatea în plenitudinea conţinutului ei adus la normalilate şi la trăirea în formă umană a infinităţii lui Dumnezeu, Cine luptă pentru acest adevăr, sau pentru această viaţă umană în infinitatea dumnezeească, Dumnezeu însuşi bănueşte prin el pe adversarii lui, arătînd cît de goi sînt ei faţă de cei ce au pe Hristos în ei. Dacă Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat ca om, înseamnă că omul trebue să se completeze prin Dumnezeu. Atunci trăeşte omul adevărul. Adevărul devine realitate pentru noi cînd contribuim şi noi în a ne umplea tot mai mult de Hristos, Dumnezeu şi omul adevărat. Adevărul e deci pe de o parte dat, pe de alta îl realizăm, împlinind trebuinţa noastră de a ne uni cu Dumnezeu. Deplin vom avea adevărul în viitorul eshatologic. El e dat şi ni se dă, dar înaintăm şi noi spre descoperirea lui, înaintînd spre actualizarea lui în noi. Anticipat îl trăim prin rugăciune.

împlini cu noi cuvîntul: „Fericit cel al cărui ajutor este Domnul lui Iacob, cel ce-şi pune nădejdea în Domnul Dumnezeul lui" (Ps. 145, 5). Dar aceia, îşi pun nădejdea în oameni, în care nu este mîntuire" (Ps. 145, 3).

Dacă va urma deci o mică pagubă, să o dispreţuim şi să nu ne ruşinăm de faţa omului. Căci altfel mîniem pe Dumnezeu. Să stăm întru adevăr. Şi nu vor întîrzia duşmanii să vină la picioarele tale. Şi se va slăvi Dumnezeu cel ce pururea e slăvit prin robii Lui.

Să ai deci ca aliaţi pe sfinţi prin rugăciunile lor către Dumnezeu pentru voi. Învaţă, precum ai auzit, drept cuvîntul adevărului, ca un episcop al lui Dumnezeu. Şi se vor pleca

oamenii înaintea ta ca înaintea unui rob adevărat al lui Dumnezeu, cu frică şi cu cutremur şi cu iubire. Căci cei ce se tem de Dumnezeu sînt temuți de oameni ca şi îngerii Lui de demoni. Deci nu te teme. Căci Dumnezeu şi harul Lui sînt cu tine. Ia de sus puterea ce au luat-o Apostolii, prin harul lui Hristos, Dumnezeul nostru. Şi harul Lui va rămînea cu tine pînă la răsuflarea cea mai de pe urmă. Te îmbrățişez cu îmbrățişare sfîntă. Te îmbrățişez în Sfîntul Duh, rugîndu-te să te rogi pentru mine din dragoste.

827. *I n t r e b a r e : Părinte, mult ajutor a avut Biserica dela Dumnezeu după cuvintele voastre cele sfinte. Şi unii dintre cei ce i-au făcut nedreptate şi s-au pornit împotriva membrilor ei, se roagă de pace. Şi ne făgăduiesc să vindece şi să îndrepteze nedreptățile împotriva noastră şi* să *potolească pe oamenii ce ne sînt împotrivă. Ce porunceşti? Să-i primesc, sau nu?*

R ă s p u n s : Dacă se roagă, primeşte-i pentru Cel ce a zis să ne iertăm unii pe alții. Şi dă-le lor prilejul să-i potolească pe ceilalți cu cruțare şi nu fără cruțare şi fără milă. Şi să li se dea ca regulă să respecte drepturile fiecăruia.

828. *I n t r e b a r e : E bine să se facă socotelile Bisericii?*

R ă s p u n s : Dacă le faci ca socoteli ale Bisericii, faci socotelile lui Dumnezeu. Căci eşti iconomul Lui şi eşti dator să faci socotelile acestea, ca de va fi vre-un prisos, să hrăneşti săraci şi orfani, al căror Tată şi hrănitor este Dumnezeu. Şi să întreții familiile lor. Iar de nu e vreun prisos, să te îngrijeşti să fie. De nu faci aşa, nu faci cu adevărat socotelile Bisericii, ci te îngrijeşti de ale tale, precum voeşti. Şi făcînd aşa, nu se mai fac socoteli pe seama lui Dumnezeu, ci a diavolului. Fă deci toate după Dumnezeu şi vei avea plată dela El.

829. *I n t r e b a r e : Paguba aceasta s-a produs în chip felurit şi sînt necăjit că nu am în mîinile mele nici-un mijloc. Ce să fac?*

R ă s p u n s : Scriptura zice că „cel ce vă face vouă nedreptate, nu vă face vouă, ci Duhului Sfînt care locueşte în voi" (II Tim. l, 14). Nu te întrista deci pentru o pagubă omenească. Căci nu te va lipsi Domnul de cele ce ai nevoie. Fiindcă El însuşi a zis: „Ştie Tatăl vostru cel ceresc de ce aveți

trebuință înainte de a-i cere" (Mt. 6, 8). Ci caută Împărăția lui Dumnezeu, făcînd faptele ei şi toate acestea „ți se vor adăuga ție" (Mt. 6, 33). Şi dacă suferi puțin de lipsa mijloacelor, vei afla cu îmbelşugare înaintea ta toate bunătățile din voia lui Dumnezeu. Adu-țiaminte că s-a scris: „Cei ce voesc să viețuiască după Dumnezeu, vor fi prigoniți" (II Tim. 3, 12). Dar iarăşi zice: „Bucurați-vă în Domnul totdeauna cînd ajungeți în felurite încercări" (Iac. l, 2). Aceasta este prigonirea şi acestea ispitele. Dar rabdă-le cu curaj şi cu credință şi Dumnezeu se va slăvi prin tine [27]. Căci răbdarea îl face pe om probat. Iar nădejdea nu ruşinează. Roagă-te pentru mine.

830. *I n t r e b a r e : Fiindcă aşa numiții „agenți de execuție" vin în cetatea aceasta şi aşteaptă totdeauna daruri dela Biserică, nu ştiu ce să fac. Să le trimit? Dar prin aceasta îl supăr pe Dumnezeu, cheltuind în chip necuvenit mijloacele săracilor. Să nu le trimit? Dar mă vor vorbi de rău la stăpînitori. Ce porunceşti deci să* [fac]*?*

R ă s p u n s : Agenții de execuție sînt slujba stăpînirilor omeneşti şi a le trimite daruri este semnul fricii omeneşti. Dacă deci voim să nu ne temem de ei să stăm tari în adevăr şi să ascultăm cuvîntul Apostolului, care zice: „Voeşti să nu te temi de stăpînire, fă binele şi vei avea laudă dela ea" (Rom. 13, 13). Nu te teme de bîrfire. Căci s-a zis: „Tocmai în ceeace sînteți clevetiți se vor face de ruşine cei ce grăesc de rău purtarea voastră în Hristos" (l Petru 3,16); şi iarăşi: „Dacă aş plăcea oamenilor, n-aş fi robul lui Hristos" (Gal. 1. 10).

831. (V. 831 a). *I n t r e b a r e : Unele pămînturi ale provinciei fiind tulburate de ostaşii ducelui şi răpite din propietatea bisericilor, fruntaşii cetății voiau să facă acest lucru cunoscut împăratului. Dar se temeau de duce*

[27] Se va slăvi pentru că arăți cît Îl iubeşti, răbdînd atîtea pentru El. Dar şi pentru că te va întări în răbdarea la. Iar acestea le vor vedea alții şi se vor minuna de puterea ce, o arată Dumnezeu prin tine. Nu cînd ne merge bine se arată puterea noastră, prin care se slăveşte Dumnezeu, ci cînd suportăm greutățile cu răbdare. De aceea îl slăvim pe Hristos nu numai pentru învierea Lui, ci şi pentru crucea Lui şi pentru coborîrea Lui din iubire la noi prin întrupare, luînd toate slăbiciunile, durerile, emoțiile omeneşti. De aceea tot, cultul Bisericii e doxologic. Prin el arătăm mărirea lui Dumnezeu în tot ce a făcut El pentru noi, coborînd la noi. Prin aceasta a dat valoare umanității noastre, care prin ea n-ar fi nimic.

ca să nu-i prigonească. Deci au trimis să întrebe pe marele Bătrîn despre acestea.

R ă s p u n s : Dacă credeți că Dumnezeu susține pe săraci, fiți cu curaj în lucrul acesta. Căci în chip sigur Cel ce susține pe săraci stă în fruntea luptătorilor pentru ei, fiindcă El însuşi a spus: „Întrucît ați făcut unuia din aceşti piea mici, Mie ați făcut" (Mt. 25, 40).

832. (V. 831 b). *R ă s p u n s u l marelui Bătrîn către cei ce s-au lenevit să facă acest lucru.*

Vedeți să nu se împlinească cu voi cuvîntul: „După ce ați început în duh, isprăviți acum în trup" (Gal. 3, 3)? Nu ştiți că acesta e un lucru al lui Dumnezeu? Şi că nu luptați numai voi pentru acest lucru, ci şi mulți alții luptă împreună cu voi prin rugăciuni? Luați seama că dacă părăsiți lucrul lui Dumnezeu, vă va părăsi şi Dumnezeu pe voi. Cît despre stăpîniri, nimeni să nu vă înfricoşeze, că nimeni nu poate să se împotrivească voii lui Dumnezeu. Gîndiți-vă totdeauna să luptați pînă la moarte pentru adevăr. Şi Domnul va lupta pentru voi.

833. (V. 838) *R ă s p u n s u l celuilalt Bătrîn către episcopul care întrebase despre acelaş amestec al ducelui şi păstra tăcerea* [939b].

Ia seama la tine. Căci nici ducele, nici împăratul nu ne mîntuiesc în ziua judecății. Deci nu te lăsa înfricat în acest lucru, ca să afli milă înaintea lui Dumnezeu. Căci nu voi veți purta greutatea pentru acest lucru, ci Dumnezeu şi Bătrînul. De veți pune deci în lucrare puterea voastră, vă veți face părtaş de răsplată. Iar de nu, voi veți primi osîndă. Roagă-te pentru mine.

834. (V. 839) *I n t r e b a r e a aceluiaş către acelaş: Deoarece ducele a îmbrățişat de curînd creştinismul din dorința de a plăcea împăratului voeşti să-i scriem o scrisoare de prietenie? Căci el are puterea să repare nedreptatea ce ni s-a făcut. Şi dacă o socotiți aceasta de bine, voiți să dictați scrisoarea? Căci aceasta va avea mai multă putere, dat fiind că ea va cuprinde cuvintele Sfintului Duh care locuieşte în voi.*

R ă s p u n s : Scrie-i lui aceslea: Nu mică a fost bucuria noastră şi a tuturor celor ce se tem de Dumnezeu pentru venirea voastră la credința în Hristos. Dar ea va fi şi mai mare

cînd vom vedea roadele ei duhovniceşti odrăslind din ea. Căci cu adevărat va fi o bucurie pentru noi, să se împlinească cu voi cuvîntul evanghelic: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzînd ei faptele voastre cele bune să preamărescă pe Tatăl vostru cel din ceruri" (Mt. 5, 16). Precum ştie Măria voastră, plantele de curînd sădite aduc multe şi frumoase

E vorba se pare de episcopul care voia să afle despre chestiunea dela cap. 832 şi părerea Bătrînului Ioan, nespunîndu-i că a primit un răspuns la ea şi de la Varsanufie.

roade. Fiindcă sînteți deci nou sădit (neofit), arătați tuturor, spre zidirea lor, multele şi frumoasele voastre roade duhovniceşti, spre slava Sfintei şi Celei de o ființă Treimi şi spre lauda voastră la iubitorii de Hristos împărați, dela care ați primit acest mare dar al Botezului (al luminării). Şi care sînt aceste roade duhovniceşti, dacă nu a lupta pentru credința în Hristos şi a susține creştinismul? Căci deşi el se susține mai ales prin Hristos, dar Dumnezeu voeşte să probeze şi voința oamenilor spre a se arăta încotro se înclină. De fapt Biserica nu se poate desființa. Căci făgăduința lui Dumnezeu spune: „Pe această Piatră voi zidi Biserica Mea şi porțile iadului nu o vor birui pe ea" (Mt. 16, 18). Deci binele treibue să vie. Dar fericit este cel prin care vine. Răpiți deci voi care sînteți iubitori de Hristos această fericire. Aceasta voesc să o ştiți, slăvite Domn, că dacă ar fi păgîn cel ce are puterea şi potrivnic credinței, n-am fi avut ce să facem, decît să închidem bisericile, pînă ce le vor deschide iubitorii de Hristos împărați [28].

Biserica nu e o realitate închisă în prezent. Ea reprezintă o tensiune şi o perspectivă eshatologică. Hristos nu e numai prezent în Biserică şi în lume. El şi vine şi în venirea Lui e tot mai aproape. Dar la venirea Lui contribuim şi noi. Iar întrucît Hrislos e izvornl binelui, binele nu este numai, ci vine, luptînd cu răni care caută să înlăture prezența binelui şi să împiedice venirea lui. Dar la venirea continuă a binelui, la impunerea lui asupra răului ce-l împiedică, trebue să contribuim şi noi. Pînă la sfîrşilul lumii va dura această venire, întrucît pînă la sfîrştiul ei răul i se va împotrivi. Dar pentru că venirea mai deplină a binelui depinde şi de oameni, iar mulți din aceştia vor putea să rămînă tot mai ataşați răului, acesta va putea spori. Dar cu cît mai mult răul va face din forma aceasta a lumii un loc mai puțin în stare să-l tolereze cu atît, va fi mai aproape venirea lui Hristos, ca

[28 b] Biserica nu se cuvine să ia taxă pentru vinul adus de corăbii în porturi. Dar nu e bine nici să se ia taxe dela ea pentru vinul ce i se aduce.

binele menit să-i schimbe chipul actual. Căci binele nu se poale resemna să nu se extindă. El trebue să vină. Pînă putea încăpea mai mult în forma aceasta a lumii, el se mulțumea să ia loc în ea, alăturea cu răul. Dar fiindcă răul tinde să ocupe din ce în ce o

835. *Intrebare a episcopului către celălalt Bătrîn Ioan: Persoane puternice din cetate vor să aducă obiceiuri noi în Biserica încredințată mie şi să ceară o taxă pentru vinul adus în porturile ei. Şi unii ne sfătuiesc să luăm noi taxa întreagă, asigurîndu-ne că aceasta îi va aduce mare cîştig Bisericii. Porunciți s-o luăm* ?

Răspuns: Nu se cuvine Bisericii să ia taxe. Acesta e un lucru al mirenilor. Deci spune-le acelora: De sîntem creştini, nu avem trebuință să ascultăm de oameni, ci să urmăm Mîntuitorul care zice: „Precum voiți să vă facă vouă oamenii, faceți şi voi lor asemenea" (Mt. 7,12; Lc. 6, 31). Dar luați seama că cele închinate Bisericii sînt închinate lui Dumnezeu şi nu vi se cuvine să împuținați cu ceva cele ale lor. Vai celui ce o păgubeşte cu ceva [940 b] !

836. (V. 840) *Intrebare: Biserica are canoane care opresc să se meargă seara la teatru* [941] *, sau la sărbătorile păgîne. Dar căpetenia provinciei vrea să le nesocotească. Ce*

mai mare putere din lume, chiar prin aceasta contribue la trebuința schimbării ei.

Aceasta se va arăta prin împuținarea celor ce cred în Hristos, chiar dacă credința lor se întăreşte. Şi starea aceasta s-ar putea vedea prefigurată în ceeace spune sfîntul în aceste rînduri. Cînd ducele lumii acesteia, protivnic lui Hristos, va închide bisericile, va veni împăratul Hristos care le va deschide, schimbînd chipul actual al lumii.

[941] Can. 24 şi 51 al Sinodului V-VI ecumenic şi XVII al celui din Cartagena opresc să se meargă la teatre.

porunceşti să-i scriu ?

R ă s p u n s : Scrie-i aşa: Eşti slujitor al lui Dumnezeu, cum spune Apostolul (Rom. 3, 6) şi ți se cere să păzeşti poruncile Lui, cum mi se cere şi mie. Deci ni se cuvine să păzim înaltele legi ale Bisericii spre lauda lui Dumnezeu şi a noastră. Vă aduc aminte de aceasta, pentru că vă iubesc ca pe prietenul nostru. Căci nu se cuvine creştinilor şi unor iubitori de Hristos ca voi să prețuiți mai mult plăcerile omeneşti, care vătăma sufletele, decît slujirea lui Dumnezeu.

837. (V. 841) *Un mare şi puternic concetățean al nostru, care locueşte în Constantinopol, se luptă tare ca să se îngădue sa se meargă la teatre. Ce porunceşti să-i scriu? Dacă vrea să uneltească împotriva noastră, roagă-te să nu izbutească.*

R ă s p u n s : Scrie-i aşa: ,,Fiule, toată rugăciunea noastră este ca Dumnezeu să sporească credința creştinilor întru frica Lui şi ca să înalțe cornul Bisericii Lui. El este nădejdea mîntuirii noastre. Şi să ştii că nu avem alt ajutor decît dela Biserică şi dela rugăciunile sfinților. Cel ce se sprijină pe ele, le află la timpul potrivit. Dar teatrele sînt atelierele diavolului. Şi cel ce se sîrgueşte să le susțină, cade din turma lui Hristos şi se dă pe partea diavolului. Dar ştim că voi sînteți fii ai Bisericii lui Hristos şi vă sîrguiți totdeauna să faceți cele plăcute Lui. Deci n-aveți nevoe de învățătură. Dar vă scriu ca să vă aduc aminte să nu vă faceți părtaşi celor ce se silesc să susțină teatrele diavolului [941b]. Căci la vreme de nevoe ele nu pot să folosească la nimic decît să înece pe cei ce aleargă la ele. Iar cel ce are inima alipită de Dumnezeu şi voeşte să susțină cele plăcute Lui, acela îl va chema cu îndrăzneală în ziua necazului

Opreliştea de a merge la teatre o respectă pînă azi monachii. Interzicerea frecventării teatrelor a dat-o Biserica în acel timp probabil din cauză că creațiile teatrale erau atunci moştenite din antichitate şi în ele se afirma credința în zei.

şi va fi călăuzit de Cel ce dărueşte fiecăruia după faptele lui. (Ps. 61, 13). Ştiţi că „chipul lumii acesteia trece" (I Cor. 7, 21), dar credinţa lui Dumnezeu rămîne în veac (Ps. 116, 2; I Petru, 1, 25)". Scrie-le acestea şi nu te teme de uneltirea oamenilor, luptîndu-te pentru credinţa în Dumnezeu şi avîndu-L pe El ca ajutor. Şi cel ce se împotriveşte lui Dumnezeu va fi înecat ca Faraon în Marea Roşie. Iar cel ce crede neîndoelnic, stă neclintit pe Piatra cea tare (Mt. 7, 24).

838. (V. 832 a) *I n t r e b a r e : Părinte, mă silesc în fiecare zi să postesc pînă seara. Spune-mi de e bine. Şi dacă trebue să mă rog înainte de a face ceva.*

R ă s p u n s : În privinţa postului, cercetează-ţi inima, ca să nu fie furată de slava deşartă. Şi dacă nu e furată, cerceteaz-o din nou, postul nu te face mai slab în împlinirea datoriilor. Căci această slăbiciune nu e de folos. Iar dacă nu-ţi strică nici în privinţa aceasta, postirea este bună.

Iar rugăciunea este lumină. Şi fiecare creştin trebue să se roage înainte de a face ceva, dar mai ales preotul lui Dumnezeu.

839. (Nu se află în Ms. Panteleimon, nr. 192) *I n t r e b a r e : Stăpîne roagă-te pentru mine în numele Domnului. Căci toată nădejdea mi-o pun în Dumnezeu şi în sfintele, tale rugăciuni.*

R ă s p u n s : Duhul Sfînt să te încredinţeze că totdeauna eşti în rugăciunea mea, noaptea şi ziua . . . (sfîrşitul lipseşte).

840. (In parte în V. 832b.; nu e complet decît în Ms. Paris. gr. 873). *Un mirean iubitor de Hristos, care părăsise ţara sa pentru a lupta în numele lui Dumnezeu pentru Biserica Sa împotriva unora care-i făceau necazuri, trimise să ceară aceluiaş mare Bătrîn un cuvînt de viaţă şi de îndemn.*

R ă s p u n s : Ţine cu tărie dragostea faţă de Dumnezeu, adevărul şi libertatea. Şi nu te teme să ajuţi după puterea ta. Păzeşte totdeauna pe Dumnezeu în duhul tău, rugîndu-te pentru orice lucru şi păşeşte cu hotărîre pe căile tale. Nu căuta să placi oamenilor şi vei primi harul lui Dumnezeu. Căci cei ce caută să placă oamenilor sînt streini de Dumnezeu şi Duhul lui

Dumnezeu nu este în ei. Să ai Duhul lui Dumnezeu şi El te va învăța toate precum e drept. Căci fără El nu poţi izbuti ceva cum se cuvine. Păzeşte-te de tulburarea mîniei. Nu te teme de nimeni, ci adu-ți aminte de cuvîntul: „Domnul este ajutorul meu, nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul" (Ps. 117, 6); şi: „Toate neamurile m-au înconjurat şi le-am respins în numele Domnului" (Ps. 117, 10). De se întîmplă ca cineva să fie tulburat de tine, spune-i cu smerenie, cu dragoste şi cu înțelegere adevărul. Şi Dumnezeu îl va îmblînzi prin rugăciunile sfinților. Ai şi învățătura Părinților şi cu Dumnezeu ea te va păzi de cel rău. Fii deci tare şi curajos prin Dumnezeu (A doua lege 31, 6).

841. (V. 833). *I n t r e b a r e : Cînd mă îndoesc de un lucru, dacă să-l fac sau nu, spune-mi ce să fac* ?

R ă s p u n s : Cînd se iveşte trebuința să faci un lucru, roagă pe Dumnezeu de trei ori, cerîndu-i să nu rătăceşti. Şi dacă rămîi în acelaş gînd, fă ce-ți spune el, căci el vine dela Dumnezeu şi nu dela tine. Cînd nu dobîndeşti siguranța, întreabă-i pe Părinți.

842. (V. 834). *I n t r e b a r e : Cînd Părinții îmi spun un lucru şi eu cuget contrariul, sînt războit de neîncrederea în ei. Dar zic mereu gîndului meu: ,,Aşa trebue să fie cum zic Părinții". Oare aceasta e semn al încrederii sau al neîncrederii* ?

R ă s p u n s : A răspunde aşa gîndului e semn de încredere. Căci dacă Părinții spun că întunerecul e lumină, sileşte-te să crezi lor. Căci ei nu grăesc nimic contrar lui Dumnezeu. Dar trebue multă luare aminte. Pentru că Dumnezeu spune acum un cuvînt care treibue împlinit şi după puţin timp se produce o schimbare în lucrul acela (se schimbă împrejurarea). Şi dacă nu e cineva întărit în credință, se sminteşte. Aşa e şi cu cele ce le spun sfinții. Fiindcă unii nu cunosc înțelesul celor spuse şi iconomia lui Dumnezeu cu privire la ei, spun mereu: „Pentru ce n-au spus sfinții despre schimbarea ce se va ivi?" Pentru că ei vorbesc totdeauna pentru timpul de față. Dar dacă ar fi întrebați după ce s-a ivit o schimbare, ar zice altfel, potrivit învățătorului lor, care a zis că va aduce mînia asupra lui Ahab, dar schimbîndu-se acela, a trecut şi Dumnezeu dela mînia Lui, zicînd : ,,Nu voi aduce mînia în zilele lui" (III Împ. 21, 29). Ce vor spune deci cei fără de minte despre Dumnezeu ? Că este în

El neştiință ? Se înşală, neştiind că judecățile lui Dumnezeu sînt adînc fără fund şi deci de necuprins. Aceste taine s-au încredințat oamenilor credincioşi. Dar nu le primesc toți. Află deci, frate, că adevărații Părinți nu se supără cînd par mincinoşi celor ce nu cunosc tainele lui Dumnezeu. Căci dacă aceasta nu le aduce lor nici-un folos, nici nu-i păgubeşte. Pentru că nu țin să aibă o slavă asemenea celei a Stăpîniului lor [941c].

843. (Nu se află în Ms. Ivir 1307). *I n t r e b a r e : Mînia lui Dumnezeu se porni contra oamenilor; mulți dintre ei, stăpîniți de duhuri necurate, lăttrau ca cîinii şi unii făceau proorocii de aşa fel, că mulți se rătăceau, crezînd că spun adevărul. Unii mireni iubitori de Hristos au trimis atunci să întrebe pe Marele Bătrîn despre aceasta.*

El a r ă s p u n s : Cunoscînd de mai înainte slăbiciunea noastră, Dumnezeu ne-a spus: „Se vor ridica hristoşi mincinoşi şi prooroci mincinoşi, care vor face semne şi minuni ca să amăgească, de va fi cu putință, chiar şi pe cei aleşi" (Mt. 24, 24).

844. (Nu se află decît în Ms. Ivir 1307). *R ă s p u n s u l*
aceluiaş Mare Bătrîn episcopului cetății, care-i ceruse să-i spună ce trebue să facă; şi să se roage pentru poporul căzut sub mînia amintită înainte.

Se cuvine Prea Sfinției Voastre să suferiți cît mai mult pentru cei aflați în necaz. Aceasta e o datorie a părintelui şi învățătorului duhovnicesc. Căci bunul păstor se îngrijeşte de oile sale şi le supraveghează, învață deci poporul să-şi aducă partea sa la cererea şi la rugăciunea care se

[c] Se schimbă împrejurarea, dar se schimba şi gîndul omului. Şi în om e un noian virtual din care, pot ieşi mereu alte şi alte gînduri. Iar Dumnezeu le dă libertate. Poate chiar din legătura eu noianul dumnezeesc pot ieşi alte şi alte gînduri din noianul sufletului omenesc. Le prevede Dumnezeu? Dar Dumnezeu nu e liber în fiecare clipă să hotărască potrivit unei împrejurări noi ? E misterul insondabil al lui Dumnezeu.

fac pentru el. Căci aşa se fac cu putință lucrurile mari, după porunca Domnului. (Mt. 17, 20; Io. 14, 20).

845. (V. 836). *I n t r e b a r e* : *Un mirean iubitor de Hristos a întrebat pe acelaş Bătrîn: E bine să spun domnului episcop tot ce socotesc că e de folos pentru el?*

R ă s p u n s : Acesta e un lucru drept şi potrivit iubirii celei după Dumnezeu. Păzeşte numai inima ta curată înaintea lui Dumnezeu şi aceasta nu te va vătăma. Iar a avea inima curată înseamnă a nu spune nimic împotriva cuiva din răzbunare, ci pentru a-i face bine. Să nu socoteşti deci aceasta ca bîrfire. Căci tot lucrul făcut spre îndreptare nu este bîrfire. Pentru că din bîrfire nu iese nici-un bine. Dar în acest caz trebuie ajutat binele. Şi de aceea nu trebue folosită bîrfirea.

846. (Nu se află în Ms. Paris, grec nr. 873). *I n t r e b a r e : Ce este îndoiala inimii (Mt.* 14, 31 şi 28, 17) *şi ce înseamnă a fi îndoielnic (Iac.* 1, 8 şi 4,8)?

R ă s p u n s : Îndoiala inimii stă în a te întreba, sau în a avea mereu în suflet întrebarea: „Are Dumnezeu milă de mine sau nu?" Dacă cugeţi că nu, aceasta e necredinţă. Dacă nu crezi că Dumnezeu are mai multă milă de tine decît poţi înţelege, pentru ce te mai rogi [29] ? Iar a fi îndoelnic înseamnă a nu te preda cu desăvîrşire morţii pentru Împărăţia cerurilor, ci a te îngriji mai mult de lucruri pentru trup.

847. (Nu se află în Ms. Paris gr. nr. 873)

I n t r e b a r e : Ce înseamnă cuvîntul „Nu se poate ascunde o cetate aşezată pe vîrful muntelui" (Mt. 5, 14) ?

R ă s p u n s : Cetatea este sufletul, iar muntele, vîrful virtuţilor de pe care cei ce au urcat acolo „strălucesc ca nişte sfeşnice de lumină în lume, avînd un cuvînt de viaţă care va fi slava lor în ziua lui Hristos" (Filip. 2, 15-16).

848. (Nu se află în Ms. Paris, gr. nr. 873).

I n t r e b a r e : Ce înseamnă cuvîntul: „Bucuraţi-vă totdeauna: rugaţi-vă neîncetat: în toate mulţumiţi" (Tim. 5, 16 - 18)? ' ' '

[29] Numai dacă n-ai îndoială în mila lui Dumnezeu te poţi ruga cu toată încrederea. Dar trebue să te rogi, pentru că numai dela El vine ajutorul.

R ă s p u n s : In aceste trei lucruri se cuprinde toată mîntuirea noastră. A se bucura pururea este o chezăşie a dreptății; căci nu se poate bucura cineva dacă nu viețueşte totdeauna potrivit dreptății [30]. Rugăciunea neîncetată împiedică orice rău, căci aceasta nu dă loc diavolului în noi. In sfîrşit mulțumirea în toate este o dovadă vădită de iubire a lui Hristos. Iar dacă ținem primele două porunci, aducem mulțumire Domnului.

N-am mai tradus scrisorile 849-850 din traducerea franceză, pentru că ele nu se află decît în această traducere, negăsindu-se în manuscrisele greceşti şi cuprinzîd în ele unele neclarit ăți.

Redactor: Protos IOANICHIE BĂLAN Tehnoredactor: V.BOGDAN

Format 16-61x 76, legat 1/1 Coli de tipar 43, 75, comanda 1362.

TIPĂRIT LA I.P. ARTA GRAFICĂ

I.S.B.N. 973-9130-004

Dreptatea este, în limbajul biblic, totalitatea virtuților.

